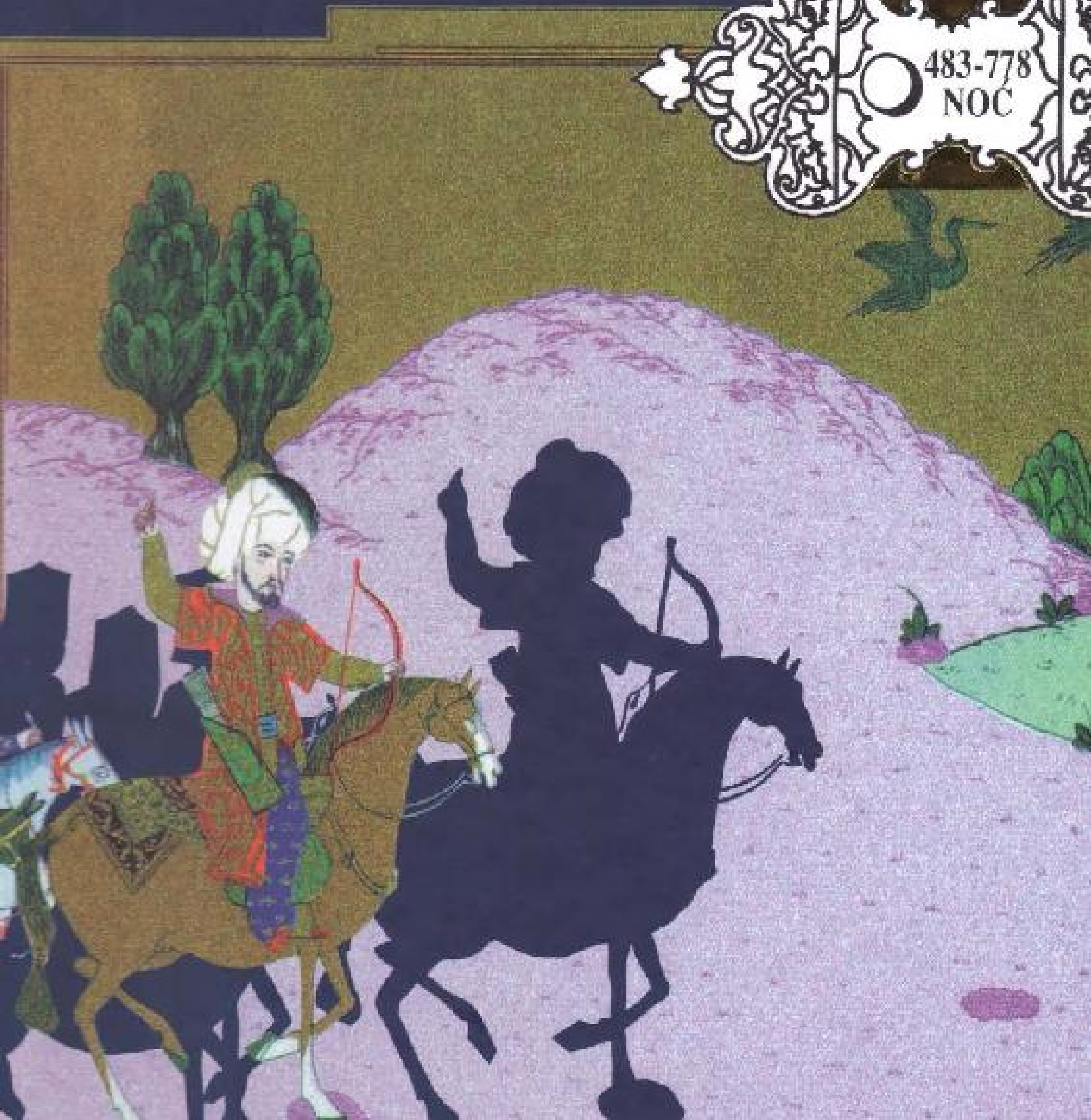
3

483-778
NOĆ

1001 NOĆ

483-778
NOĆ

1001 NOĆ

KNJIGA TREĆA

SA PRIČAMA ŠEHERZADE OD ČETIRI STOTINE OSAMDESET TREĆE DO SEDAMSTO SEDAMDESET OSME NOĆI

3

LJILJAN
SARAJEVO
1999.

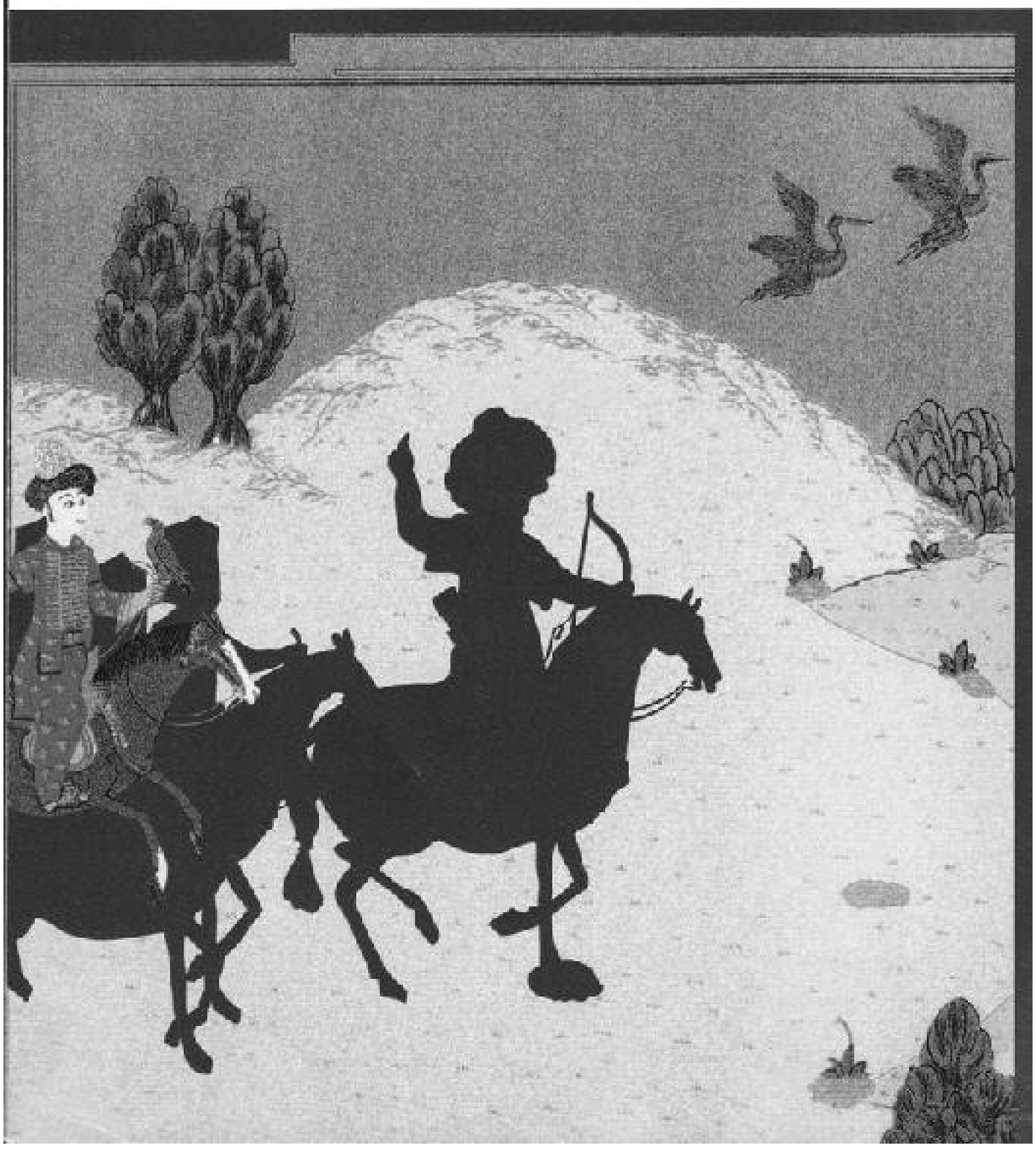
glavni urednik
HADŽEM HAJDAREVIĆ

urednik projekta
ENES DURAKOVIĆ

izvršni urednik
ENES DURMIŠEVIĆ

recenzenti
ALIJA ISAKOVIĆ
AMIR LJUBOVIĆ

likovno oblikovanje
DŽEVAD HOZO

3

483-778
NOĆ

1001 NOĆ

prijevod sa arapskoga ESAD DURAKOVIĆ

1001 NOĆ

3

PRIČA O HASIBU KERIMUDDINU

Priča se da je u davnom vaktu i zemanu bio jedan grčki mudrac koji se zvao Daniel. Taj mudrac imao je svoje učenike i vojnike, a grčki mudraci su ga slušali uzdajući se u njegovo znanje. Međutim, mudrac nije imao muško dijete.

Dok je jedne noći razmišljao o sebi žaleći što nema sina koji bi mogao naslijediti njegove znanosti, pade mu na um da uzvišeni Allah uslišava dove onih koji mu se obraćaju, da pred kapijama Njegove milosti nema vratara, da On daje kome šta hoće bez ikakvog računa, te da ne odbija molbu kada Ga neko zamoli, već obilno dariva i dobro čini.

I Daniel zamoli uzvišenog i plemenitog Allaha da mu podari sina koji će ga naslijediti i koga bi mogao pažnjom obasipati. Potom se vrati kući pa obljubi ženu koja ostade trudna te noći...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

483. NOĆ

Kada nastupi četiri stotine osamdeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se grčki mudrac vratio kući i obljubio svoju ženu koja ostade trudna te noći. Nekoliko dana kasnije, Daniel otplovi lađom nekuda. Lađa se razbi i mudračeve knjige nestadoše u moru, a on ispliva na jednoj dasci od te lađe. Od knjiga koje mu padoše u more, ostalo je samo nekoliko listova i kada se mudrac vrati kući, on stavi te listove u jedan sanduk koji zaključa.

Trudnoća Danielove žene već se uočavala, te joj on reče:

– Znaj da mi se smrt primakla i blizu je čas moga preseljenja iz prolazne u vječnu kuću. Ti si trudna i možda ćeš poslije moje smrti roditi muško dijete. Ako rodiš dječaka, nadjeni mu ime Hasib Kerimuddin i odgoji ga na najbolji mogući način. Kada odraste i upita te šta mu je otac ostavio u naslijeđe, daj mu ovih pet papira pa pošto ih pročita i shvati njihovo značenje, postat će najučeniji čovjek svoga vremena.

Potom se Daniel oprosti sa ženom, jauknu jedanput, pa napusti ovaj svijet i Božije milosti na njemu. U plač briznuše njegova porodica i prijatelji, zatim ga okupaše, prirediše mu veličanstvenu dženazu, pa ga ukopaše i vratiše se kućama.

Nedugo zatim, Danielova žena rodi lijepog dječaka i nadjenu mu ime Hasib Kerimuddin, kao što joj je muž ostavio u amanet. Čim je rodila, dovedoše joj astrologe koji utvrdiše dječakov horoskop, odrediše koje zvijezde su u pohodu, te joj rekoše:

– Znaj, ženo, da će ovo dijete proživjeti mnogo dana, ali tek nakon jedne nedaće koja će mu se dogoditi na početku života. Kada se izvuče iz te nevolje, steći će kasnije veliku mudrost.

Nakon toga, astrolozi odoše svojim putem. Majka je dojila dijete dvije godine, a onda ga odbi od sise. Kada dječaku bijaše pet godina, majka ga dade u školu da štogod nauči, ali ništa nije naučio. Ona ga ispisa iz škole i posla ga na zanat, ali ni zanat nikakav nije naučio, niti je šta znao raditi svojim rukama. Majka je plakala zbog toga, a ljudi su joj govorili:

– Oženi ga, možda će se brinuti o svojoj ženi i tako se prihvatiti kakvog zanata.

Majka pođe pa isprosi jednu djevojku i oženi ga. Hasib provede neko vrijeme sa ženom ne prihvaćajući se nikakvog zanata. Njihove komšije drvosječe dođoše mladićevoj majci i rekoše joj:

– Kupi sinu magarca, uže i sjekiru pa neka pođe s nama u goru da zajedno siječemo drva. Zaradu ćemo podijeliti, pa će on svoj dio moći trošiti na vas.

Kada je majka čula riječi drvosječa, silno se obradova, pa kupi sinu magarca, uže i sjekiru. Onda ga odvede drvosječama i predade im ga u amanet, a drvosječe joj rekoše:

– Nemoj brinuti za dijete! Bog će se starati o njemu, jer to je sin našega šejha.

Potom ga povedoše i odoše u planinu gdje su obarali drveće. Natovariše magarce, pa odoše u grad gdje prodadoše drva i potrošiše novac za porodice. Zatim opremiše magarce, pa se vratiše sječi drugi i treći dan. Provedoše tako duže vrijeme i jednoga dana pođoše u sječu, kad se na njih stušti pljusak, te pobjegoše u neku veliku pećinu da se u njoj sklone od kiše. Hasib Kerimuddin ustade i sjede sam na jedno mjesto u pećini, pa poče udarati sjekirom po zemlji. On osjeti da je zemlja ispod sjekire šuplja i čim to shvati, poče kopati neko vrijeme dok ne ugleda nekakvu okruglu ploču na kojoj je bila halka. Kad to vidje, Hasib se obradova i pozva družinu drvosječa...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

484. NOĆ

Kada nastupi četiri stotine osamdeset i četvrta noć ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Hasib Kerimuddin ugledao okruglu ploču na kojoj je bila halka, pa se obradovao i pozvao svoju družinu. Oni priđoše i čim ugledaše ploču, pohitaše, izvadiše je i ispod nje vidješe neka vrata. Zatim otvoriše vrata ispod ploče i otkriše bunar pun pčelinjeg meda. Jedan drvosječa reče:

– Ovo je bunar pun pčelinjeg meda. Nema druge nego da odemo u grad po mješine, da ih napunimo medom i prodamo ga. Novac ćemo podijeliti, a jedan od nas će sjedjeti kraj bunara i čuvati ga da ne dođe neko drugi.

– Ja ću sjedjeti i čuvati ga – reče Hasib – dok vi odete i vratite se s mješinama.

Tako drvosječe ostaviše Hasiba da čuva bunar, a oni odoše u grad, donesoše mješine, napuniše ih medom, natovariše magarce i vratiše se u grad gdje prodadoše med. Zatim se vratiše bunaru. Radili su tako neko vrijeme – prodavali su med u gradu, pa se vraćali na bunar i punili mješine. Hasib Kerimuddin je sjedio i čuvao bunar, a jednoga dana neko od drvosječa reče:

– Bunar s medom je otkrio Hasib. Sutra će on otići u grad, optužit će nas i uzeti novac za med, govoreći: “Ja sam taj koji je otkrio bunar!” Nema nam druge nego da ga spustimo u bunar da nam utovari ostatak meda i ostavit ćemo ga tamo da umre od jada. Niko neće znati za njega.

Dogovoriše se tako pa dođoše do bunara i rekoše mladiću:

– Hasibe, spusti se u bunar i natovari nam preostali med.

Hasib se spusti u bunar, natovari im ostatak meda i reče:

– Izvucite me jer nema više meda!

Međutim, niko mu ne odgovori, već drvosječe natovariše svoje magarce i odoše u grad ostavivši Hasiba samog u bunaru. On je dozivao u pomoć i plakao, govoreći:

– Nema moći ni sile do Božije moći!

Toliko o Hasibu Kerimuddinu.

Što se tiče drvosječa, oni stigoše u grad, pa prodadoše med i odoše Hasibovoj majci plačući i govoreći joj:

– Nek si ti živa nakon smrti svoga sina Hasiba!

– Kako je umro? – upita majka.

– Sjedili smo na planini kada je jaka kiša pljusnula po nama, te smo se sklonili u jednu pećinu. Nismo se ni pribrali, kad magarac tvoga sina pobježe u dolinu, a Hasib pođe za njim da ga vrati. Tamo bijaše jedan strašni vuk koji rastrgnu tvoga sina i pojede magarca.

Kada je majka čula šta govore drvosječe, ona se poče busati po licu i posipati prašinom po glavi oplakujući sina. Drvosječe su joj potom svakodnevno donosili hranu i piće.

U međuvremenu, drvosječe otvoriše dućane i postadoše trgovci. Nezasito su jeli, pili i veselili se. Dotle je Hasib Kerimuddin plakao i jadikovao. I dok je on tako sjedio u bunaru, pojavi se veliki škorpion. Mladić ustade i ubi škorpiona, a onda pomisli: “Bunar je bio pun meda! Odakle li je došao ovaj škorpion?”

Hasib ustade da vidi odakle je došao škorpion, pa se poče osvrtati lijevo i desno po bunaru i ugleda mjesto otkuda je došao škorpion, jer je s te strane dopirala svjetlost. On izvadi nož koji je nosio uza se, pa proširi to mjesto u veličini prozora i provuče se.

Išao je tako neko vrijeme, pa ugleda veliki hodnik i zaputi se njime. Onda vidje ogromna vrata od crnog željeza i na njima srebreni katanac, a na katancu zlatan ključ. Hasib priđe tim vratima i ugleda jaku svjetlost koja je dopirala iznutra. On uze ključ, otvori vrata, pa kroči unutra i išao je neko vrijeme dok ne stiže do velikog jezera. Na jezeru ugleda nešto što je blistalo kao voda. Hasib nastavi ići dok ne dođe do toga što je blistalo i ugleda visok brijeg od zelenog smaragda, a na njemu je bilo postavljeno zlatno prijestolje optočeno raznim vrstama dijamanata...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

485. NOĆ

Kada nastupi četiri stotine osamdeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Hasib Kerimuddin stigao do brijega od zelenog smaragda na kome je bilo postavljeno zlatno prijestolje optočeno raznim vrstama dijamanata. Oko prijestolja su bile postavljene stolice – neke zlatne, druge srebrene, treće od zelenog smaragda. Kada stiže do tih stolica, Hasibu se ote uzdah, a onda ih poče brojati i utvrdi da ih ima dvanaest hiljada. On se pope na prijestolje postavljeno usred tih stolica, sjede na njega i poče se diviti jezercetu kome se nije mogao načuditi dok ga san ne savlada. Spavao je neko vrijeme, a onda odjednom začu zviždanje, šištanje i nekakvu strašnu buku. Hasib otvori oči, sjede i ugleda na stolicama ogromne zmije – svaka je bila duga stotinu lakata. Obuze ga užas, tako da mu se usta osušiše od prestravljenosti. Izgubi nadu da će preživjeti. Oči svake zmije plamtjele su kao žeravica dok su bile na stolicama. Hasib se okrenu prema jezercetu i vidje na njemu toliko malih zmija da im je broj mogao znati samo uzvišeni Allah.

Nakon nekog vremena, priđe mu jedna ogromna zmija, velika kao mazga. Na leđima je nosila zlatni pladanj nasred koga se nalazila druga zmija što se

sijala poput kristala, a imala je ljudsko lice i govorila je razgovjetnim jezikom.

Kada priđe Hasibu Kerimuddinu, pozdravi ga i on joj odgovori na pozdrav. Zatim pladnju priđe jedna od onih zmija što su bile na stolicama, podiže zmiju na pladanju i stavi je na stolicu. Zmija s pladnja zatim povika na zmije na njihovom jeziku, te one sve popadaše sa svojih stolica moleći joj se. Zatim im ona dade znak da sjednu, te zmije posjedaše, a ona s pladnja reče Hasibu Kerimuddinu:

– Nemoj nas se bojati, mladiću. Ja sam zmijska carica i njihova sultanka.

Kada je Hasib čuo zmijine riječi, srce mu se smiri, a onda carica dade znak ostalim zmijama da donesu nešto za jelo. One donesoše jabuke, grožđe, narove, bademe, šumskih i grčkih oraha, banana, i sve to staviše pred Hasiba kome carica reče:

– Dobro došao, mladiću! Kako se zoveš?

– Zovem se Hasib Kerimuddin.

– Jedi ovo voće, Hasibe – reče zmijska carica. – Druge hrane mi nemamo. Nemoj nas se uopće bojati.

Pošto je čuo zmijine riječi, jeo je dok se nije zasitio. Onda zahvali uzvišenome Allahu, a kada se najede, zmije podigoše sofru ispred njega, pa mu se carica obrati:

– Reci mi, Hasibe, odakle si, otkuda si došao ovamo i šta ti se dogodilo.

Hasib ispriča šta se dogodilo njegovom ocu, kako ga je rodila majka, odvela ga u školu kada je imao pet godina i kako ništa nije naučio. Zatim ga je dala na zanat, pa mu je kupila magarca i postao je drvosječa. Onda se našao u bunaru s medom gdje su ga ostavili njegovi drugovi drvosječe, a oni su otišli. Ispriča kako je naišao škorpion koga je ubio i kako je proširio otvor kroz koji je ušao škorpion. Tako je napustio bunar i došao do željeznih vrata koja je otvorio i dospio do zmijske carice s kojom razgovara.

– To je moja priča od početka do kraja – reče Hasib – a samo Bog zna šta će mi se nakon svega ovoga dogoditi.

Saslušavši cijelu Hasibovu priču, zmijska carica reče:

– Dogodit će ti se samo sve najbolje!

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

486.

Kada nastupi četiri stotine osamdeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je zmijska carica saslušala Hasibovu priču od početka do kraja, a onda mu je rekla:

– Dogodit će ti se samo sve najbolje. Međutim, hoću da ostaneš kod mene neko vrijeme da ja tebi ispričam svoju priču i da ti kažem kakva su se sve čuda meni dogodila.

– Slušam i pokoravam se tvojim zapovijestima – reče Hasib.

– U gradu Kairu, Hasibe – poče kazivati carica – bio je jedan izraelićanski car koji je imao sina po imenu Bulukija. Taj car je bio učen i pobožan, predan čitanju naučnih knjiga. Kada je oslabio i vidio da će umrijeti, dođoše mu državni prvaci da ga pozdrave. Pošto malo posjediše kod njega i pozdraviše ga, on im reče: “Narode, znajte da je došao čas moga odlaska s ovoga na budući svijet i nemam ništa da vam ostavim u amanet osim svoga sina Bulukije. Brinite o njemu.” Zatim reče: “Svjedočim da nema boga osim Allaha”, pa jednom uzdahnu i napusti ovaj svijet. Ljudi ga opremiše, okupaše i ukopaše priredivši veličanstvenu dženazu. Njegovog sina Bulukiju postaviše za svoga cara koji je bio pravedan prema podanicima, tako da su ljudi uživali u vrijeme njegove vladavine.

Jednoga dana, on otvori očeve riznice da vidi šta je u njima, te ugleda nešto nalik na vrata. Otvori ih i vidje malu sobu u kojoj je bio stup od bijelog mramora, a na njemu sanduk od ebanovine. Bulukija uze sanduk, otvori ga i u njemu nađe drugi zlatan sanduk u kome vidje knjigu. On otvori knjigu, pročita je i otkri da sadrži opis Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga, te da će on biti poslan na kraju vremena, kao kruna svih prethodnih i potonjih.

Kada Bulukija pročita knjigu i sazna za opis našega gospodina Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga, priraste mu za srce. Zatim on sazva ugledne izraelićanske svećenike, učene ljude i monahe, upozna ih s tom knjigom koju im pročita i reče:

– Ljudi, treba da izvadim oca iz mezara i spalim ga.

– Zašto bi ga spalio? – upitaše njegovi ljudi.

– Zato što je sakrio ovu knjigu od mene i nije mi je pokazao. Izvadio je *Toru* i *Ibrahimove Svitke*, a ovu knjigu je stavio u riznice, tako da je niko nije pročitao.

– Care – rekoše mu – tvoj otac je umro. On je sada u zemlji i prepušten je svome Gospodaru. Zato ga nemoj vaditi iz mezara.

Kada je Bulukija čuo riječi izraelskih uglednika, shvatio je da mu neće dopustiti da postupi sa svojim ocem prema naumu, te ih ostavi, ode majci i reče joj:

– Majko, u očevoj riznici sam vidio jednu knjigu u kojoj je opisan Muhammed, Bog mu se smilovao i spasio ga. To je poslanik koji će biti poslat na kraju vremena. Prirastao mi je za srce i želim poći svijetom da se nađeni s njime. Ako se ne sretnem s Poslanikom, umrijet ću od čežnje.

Zatim je skinuo svoju odjeću, navukao ogrtač i obukao prostačku obuću rekavši:

– Majko, ne zaboravljaj da mi proučiš dove!

Majka mu plačući reče:

– Kako će nam biti bez tebe?

– Strpljenje me je sasvim izdalo, pa prepuštam i tebe i sebe uzvišenome Allahu!

I Bulukija se zaputi prema Siriji, a da niko od njegovih ljudi nije znao za to. Putovao je do morske obale i tu vidje jednu lađu na koju se ukrca sa ostalim putnicima i otplovi s njima do jednog otoka. Putnici se iskrcaše s lađe na otok, te se i Bulukija iskrca, pa se odvoji od njih i sjede pod jedno stablo. Savlada ga san i on zaspa, a kada se probudi, ustade i pođe prema lađi da se ukrca. Međutim, lađa je već bila digla sidro.

Bulukija vidje na tome ostrvu zmije velike kao deve i kao palme, a slavile su uzvišenog Allaha i molile se za Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga. Klicale su Bogu i slavile Ga. Vidjevši to, Bulukija se nađe u čudu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

487.

ada nastupi četiri stotine osamdeset i sedma noć, ona reče:

K – Čula sam, sretni care, da je Bulukija vidio zmije koje slave Allaha i nađe se u velikom čudu. Pošto zmije vidješe Bulukiju, okupiše se oko njega i jedna ga upita:

– Ko si i otkuda dolaziš? Kako se zoveš i kamo si pošao?

– Zovem se Bulukija. Ja sam Izraelćanin i pošao sam u svijet da ga tražim tjeran ljubavlju prema Muhammedu, Bog mu se smilovao i spasio ga. Ko ste vi, časna stvorenja?

– Mi smo stanovnici Džehennema. Uzvišeni Allah nas je stvorio za kaznu nevjernicima.

– Šta vas je dovelo ovamo? – upita Bulukija.

– Znaj, Bulukija – odgovori zmija – da se Džehennem zbog silnog ključanja dva puta godišnje prelijeva, jedanput zimi i jedanput ljeti. Vrućina nastaje od njegovih silnih isparenja. Kada Džehennem potiskuje zrak, on i nas izbacuje iz svoje utrobe, a kada usisava zrak, vraća nas u se.

– Ima li u Džehennemu većih od vas? – upita Bulukija.

– Mi iz Džehennema izlazimo s njegovim dahom zato što smo male. Tamo ima tako velikih zmija da ne bi ni osjetile ako bi samo prišle nosu neke od njih.

– Vi slavite Allaha i molite se za Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga. Otkud znate njega?

– Bulukija – reče mu zmija – Muhammedovo ime napisano je na džennetskim vratima. Da nije njega, Allah ne bi stvorio ostala stvorenja, Džennet i Džehennem, nebo ni zemlju, jer je Allah stvorio sve što postoji samo radi Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga. Allah svuda povezuje svoje ime s njegovim i zato mi volimo Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga.

Kada je Bulukija čuo te riječi, obuzeše ga još veća čežnja i ljubav prema Muhammedu, Bog mu se smilovao i spasio ga. Potom se mladić oprosti sa zmijama i pođe do morske obale gdje ugleda lađu ukotvljenu kraj otoka. On se ukrca na lađu s putnicima i lađa ih odnese do drugog otoka na koji se Bulukija

iskrca. Zatim malo prošeta i vidje na otoku velike i male zmije čiji broj je samo uzvišeni Allah znao. Među njima je bila i jedna bijela zmija, bjelja od kristala, a ležala je na zlatnome pladnju. Pladanj se nalazio na leđima zmije koja je izgledala kao slon. Zmija na pladnju je carica zmija, a to sam ja, Hasibe.

Onda Hasib upita zmijsku caricu:

– Šta si kazala Bulukiji?

– Kada sam vidjela Bulukiju, selamila sam ga, a pošto mi je odgovorio na selam rekla sam mu:

– Ko si ti, zašto i odakle si došao? Kamo si krenuo i kako ti je ime?

– Ja sam Izraelćanin – odgovori on. – Zovem se Bulukija i obilazim svijet gonjen ljubavlju prema Muhammedu, Bog mu se smilovao i spasio ga. Čitao sam njegov opis u objavljenim knjigama.

Potom me je Bulukija pitao:

– Ko si ti? Kakve su ove zmije oko tebe?

– Bulukija – rekla sam mu – ja sam carica zmija, a kada se budeš sreo s Muhammedom, Bog mu se smilovao i spasio ga, prenesi mu moj selam.

Onda me je Bulukija ostavio, ukrcao se na lađu i plovio je dok nije stigao u Jerusalem. U Jerusalemu je bio jedan čovjek koji je vladao svim znanostima. Temeljito je poznavao geometriju, astronomiju, matematiku, magiju i psihologiju. Čitao je *Tevrat, Indžil, Zebur i Ibrahimove Svitke*, a zvao se Afan. U jednoj svojoj knjizi je pročitao da će se onome ko stavi na ruku Sulejmanov prsten potčiniti svi ljudi, džini, ptice i zvijeri, te sva druga stvorenja. U jednoj knjizi je pročitao da su poslanika Sulejmana, kada je umro, stavili na tabut i preplovili s njim sedam mora. Na ruci mu je bio prsten i niko mu ga nije mogao skinuti – ni čovjek ni džin nije bio u stanju uzeti prsten. Nijedan putnik nije mogao doploviti lađom do toga mjesta...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom dopuštenju.

488.

ada nastupi četiri stotine osamdeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Afan otkrio u jednoj knjizi da ni džin ni čovjek nije mogao skinuti prsten s prsta poslanika Sulejmana, niti je bilo koji moreplovac mogao prevaliti lađom sedam mora koja su prevalili s njegovim tabutom. U nekoj knjizi je također otkrio da ima jedna biljka pomoću koje

K svaki čovjek – ako uzme samo jedan njen dio, iscijedi je i njenim sokom namaze noge – može preći preko bilo kojeg mora koje je uzvišeni Allah stvorio, a da ne skvasi noge. Niko nije u stanju doći do te biljke ukoliko ne bude uz njega zmijska carica.

Kada je stigao u Jerusalem, Bulukija sjede na jedno mjesto i poče se moliti uzvišenom Allahu. Dok je bi tako sjedio moleći se, priđe mu Afan i pozdravi ga. Bulukija odgovori na pozdrav, a Afan ga pogleda i vidje da on čita *Tevrat* moleći se uzvišenom Allahu. Afan mu pristupi i upita ga:

– Kako se zoveš, čovječe? Odakle si i kamo ideš?

– Zovem se Bulukija, iz grada Kaira sam i dolazim tražeći Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga.

– Pođi sa mnom mojoj kući da mi budeš gost – reče Afan.

– Sa zadovoljstvom – odgovori Bulukija, a Afan ga uze za ruku i odvede svojoj kući gdje mu ukaza najviše počasti. Onda mu Afan reče:

– Ispričaj mi, brate, svoju priču i kako si saznao za Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga, pa ti je prirastao za srce i pošao si ga tražiti? Ko te je uputio ovim putem?

Bulukija mu ispriča sve, od početka do kraja, a kada je Afan čuo njegove riječi, zamalo da se raspameti i plaho se začudi. Potom Afan reče:

– Odvedi me zmijskoj carici, a ja ću tebe odvesti Muhammedu, Bog mu se smilovao i spasio ga. Vrijeme Muhammedovog poslanja još je daleko, a kada savladamo zmijsku caricu, stavit ćemo je u kafez i odnijeti je do trave u brdima. Svaka biljka pored koje budemo prolazili noseći zmijsku caricu progovorit će i Božijom voljom kazati čemu koristi. Otkrio sam u svojim knjigama da ima jedna biljka pomoću koje čovjek može preći svako more ne skvasivši noge ako je ubere i istuca pa njenim sokom namaze stopala. Kada uhvatimo zmijsku caricu, ona će nas uputiti na tu biljku i čim je nađemo, ubrat ćemo je i istucati, uzeti tečnost od nje, a caricu ćemo pustiti da ide svojim

putem. Tom tečnošću namazat ćemo noge, pa ćemo preći sedam mora dok ne stignemo do mezara našeg poslanika Sulejmana. Skinut ćemo prsten s njegovog prsta, pa ćemo vladati onako kako je vladao poslanik Sulejman. Tako ćemo postići cilj. Poslije toga ćemo otići na More Mraka i napiti se Vode života,[1] tako da će nas Allah poživjeti do kraja vremena i naći ćemo se s Muhammedom, Bog mu se smilovao i spasio ga.

Kada je Bulukija čuo te riječi, on kaza:

– Afane, ja ću te odvesti zmijskoj carici i pokazat ću ti gdje se nalazi.

Afan ustade, napravi mu željezni kafez, pa uze dvije čaše i jednu napuni vinom, a drugu mlijekom. Zatim je danima i noćima putovao s Bulukijom dok ne stigoše do otoka na kome je bila zmijska carica. Iskrcaše se na otok i zaputiše se njime, te Afan položi kafez i postavi zamku u koju stavi dvije čaše napunjene mlijekom i vinom. Potom se udaljiše od kafeza i sakriše se nakratko. Zmijska carica priđe kafezu i približi se čašama. Razgleda ih malo i kad osjeti miris mlijeka, spusti se niz leđa zmije na kojoj je bila, siđe s pladnja i uđe u kafez, pa se približi čaši u kojoj se nalazilo vino. Kada se napi iz te čaše, zavrti joj se u glavi i zaspa. Čim to Afan vidje, priđe kafezu i zatvori u njemu zmijsku caricu. Zatim je on i Bulukija uzeše i odoše.

Carica dođe k sebi i vidje da se nalazi u nekakvom željeznom kafezu, a kafez je bio na glavi čovjeka pored koga je išao Bulukija. Ugledavši Bulukiju, zmijska carica reče:

– Tako se uzvraća onima koji nisu nažao učinili čovjeku!

– Nemoj nas se bojati, zmijska carice – reče Bulukija. – Sigurno ti nećemo učiniti ništa nažao, već samo želimo da nas uputiš na jednu biljku pomoću koje ako je ubere, iscijedi tečnost iz nje i namaže njome noge svaki čovjek može pregaziti bilo koje Božije more ne skvasivši stopala. Kada nađemo tu biljku, ubrat ćemo je, a tebe vratiti na tvoje mjesto i pustit te da ideš svojim putem.

Potom Afan i Bulukija pođoše sa zmijskom caricom u planine s biljem. Vodili su je pored svakojakog bilja pri čemu je, s dopuštenjem uzvišenog Allaha, svaka biljka govorila čemu služi. I dok su oni tako hodali, a biljke s lijeve i desne strane govorile čemu služe, jedna biljka reče:

– Ja sam biljka pomoću koje svako ko me ubere, istuca, uzme tečnost i namaže njome noge može pregaziti bilo koje more koje je stvorio uzvišeni Allah, a da ne skvasi stopala.

Kada je Afan čuo šta biljka govori, on spusti kofer s glave i nabra te trave koliko im je trebalo, istucaše je i iscijediše, pa je nališe u dvije boce koje sakriše, a preostalim sokom namazaše noge. Potom Afan i Bulukija uzeše zmijsku caricu i danonoćno su je nosili dok ne stigoše do otoka na kome je boravila. Tu Afan otvori kafez i zmijska carica izađe iz njega, pa im reče:

– Šta ćete uraditi s tom tečnošću?

– Hoćemo njome namazati noge da bismo pregazili sedam mora i dospjeli do mezara našega gospodina Sulejmana, te uzeli prsten s njegovog prsta.

– Nema ništa od uzimanja prstena! – reče carica.

– Zašto? – upitaše oni.

– Zato što je uzvišeni Allah darovao taj prsten Sulejmanu i time ga odlikovao nad drugima, jer je Sulejman rekao: “Gospodaru, daruj mi vlast kakvu niko neće imati poslije mene; Ti si veoma milostiv”.[2] A šta će vama taj prsten? Da ste uzeli travu od koje čovjek koji je pojede ne umire do prvog sviranja u trubu,[3] a ona se nalazi među onim travama, bilo bi vam korisnije od toga što ste uzeli, jer tako nećete postići cilj.

Kada su čuli te riječi, oni se silno pokajaše i odoše svojim putem...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

489. NOĆ

Kada nastupi četiri stotine osamdeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su se Afan i Bulukija, kada su čuli riječi zmijske carice, silno pokajali i otišli svojim putem.

Što se tiče zmijske carice, ona ode svojoj vojsci, pa vidje da je postala nejaka, da su njeni moćnici oslabili, a da su nejaki izumrli. Pošto zmije vidješe caricu, obradovaše se i okupiše oko nje, pa je upitaše:

– Šta se dogodilo s tobom i gdje si bila?

Carica im ispriča šta su joj uradili Afan i Bulukija, a onda sakupi vojsku i odvede je do Kaf-planine,[4] jer je tamo zimovala, a ljeto je provodila na mjestu gdje ju je našao Hasib Kerimuddin.

Onda zmijska carica reče Hasibu:

– Eto, Hasibe, to je moja priča i to mi se dogodilo.

Čudeći se priči, Hasib reče:

– Molim te da narediš nekom od svojih pomoćnika da me izvede na površinu zemlje da idem porodici.

– Hasibe – na to će zmijska carica – ne možeš otići od nas prije nego što dođe zima. Tada ćeš poći s nama na Kaf-planinu gdje ćeš vidjeti brežuljke, pijesak, drveće i ptice koji slave Jedinoga i Svemoćnog. Tu ćeš vidjeti maride, ifrite i džine čiji broj niko ne zna osim uzvišenog Allaha.

Kada je Hasib čuo riječi zmijske carice, zabrinu se i smrači, pa reče:

– Reci mi šta je bilo s Afanom i Bulukijom kada su otišli od tebe: jesu li prevalili sedam mora i stigli do Sulejmanovog mezara ili nisu; jesu li uspjeli uzeti prsten ili nisu?

– Znaj – odgovori carica – da su Afan i Bulukija, kada su otišli od mene, namazali noge onom tečnošću i išli su površinom mora neprestano posmatrajući morska čuda. Išli su s jednoga na drugo more dok nisu prevalili sedam mora, te ugledaše veliku planinu što se propinjala uvis. Sva je bila od zelenog smaragda, a na njoj je tekao potok, dok je tlo bilo od mošusa.

Kad stigoše do toga mjesta, obradovaše se i rekoše:

– Postigli smo cilj.

Zatim su nastavili put dok ne dođoše do jednog visokog brda kojim se zaputiše, te dospješe do nekakve pećine što se nalazila daleko na tome brdu. Iznad pećine je bilo ogromno kube ispod koga je dopirala svjetlost.

Čim ugledaše pećinu, oni pođoše prema njoj i kada stigoše do nje, uđoše i vidješe u pećini prijestolje od zlata, optočeno raznim vrstama dijamanata a oko njega postavljene stolice kojima broj nije znao niko osim uzvišenog Allaha. Vidješe gospodina Sulejmana na tome prijestolju. Na njemu je bila odjeća od zelene svile izvezene zlatom i ukrašene skupocjenim dijamantima. Desna ruka počivala mu je na grudima i prsten mu se nalazio na prstu. Svjetlost sa prstena bila je jača od svjetlosti dijamanata na tome mjestu.

Afan pouči Bulukiju kletvama i zakletvama i reče mu:

– Izgovaraj ove mađije i nemoj prestajati dok ja ne uzmem prsten.

Zatim Afan sasvim priđe prijestolju. Odjednom se pojavi velika zmija koja izađe ispod prijestolja i zasikta tako strašno da se cijelo to mjesto zatreslo od njenog siktanja, a iz usta joj počeše sijevati varnice. Onda zmija reče Afanu:

– Ako ne odstupiš, stradat ćeš!

Afan je bio toliko zanesen bajanjem da se nije ni uplašio zmije, te ona tako strašno puhnu prema njemu da umalo nije spalila špilju, i reče mu:

– Teško tebi! Ako se ne povučeš, spalit ću te!

Kada je to Bulukija čuo, on izađe iz špilje, a Afan se nije plašio, već priđe gospodinu Sulejmanu, pruži ruku i dodirnu prsten namjeravajući da ga skine s prsta, kad zmija puhnu na njega i spali ga tako da ostade samo gomila pepela.

Što se tiče Bulukije, on pade bez svijesti zbog svega toga...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

490. NOĆ

Kada nastupi četiri stotine devedeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Bulukija vidio kako je Afan izgorio pretvorivši se u hrpu pepela i pao bez svijesti. Onda uzvišeni Gospodar naredi meleku Džibrilu da siđe na zemlju prije nego što zmija puhne na Bulukiju. Džibril se brzo spusti na zemlju, vidje onesviještenog Bulukiju i Afana spaljenog zmijskim dahom, te priđe Bulukiji i osvijesti ga. Čim mladić dođe k sebi, Džibril ga pozdravi i upita:

– Odakle ste došli ovamo?

Bulukija mu ispriča sve po redu, pa dodade:

– Ovamo sam došao samo radi Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga. Afan mi je rekao da će on biti poslan na kraju vremena i da će se s njim sresti samo onaj ko bude živio u to vrijeme, a do tada može živjeti samo onaj ko se napije Vode Života do koje se opet može doći jedino pomoću

Sulejmanovog prstena, Bog mu se smilovao. Zato sam ga pratio do ovoga mjesta i dogodilo mi se to što se dogodilo. Afan je, eto, izgorio, a ja nisam. Želio bih da mi kažeš gdje je Muhammed.

– Idi ti svojim putem, Bulukija – reče mu Džibril – jer Muhammedovo vrijeme je daleko.

Potom Džibril uzletje na nebo, a Bulukija ostade gorko plačući i kajući se zbog onoga što je učinio. Razmišljao je o riječima zmijske carice po kojima niko ne može uzeti taj prsten. Zbunjen i plačan, on siđe s planine i dođe do morske obale, pa posjedi tu neko vrijeme diveći se planinama, morima i jezerima. Provede i noć na tome mjestu, a kad osvanu jutro, on namaza noge tečnošću koju je dobio od one trave, pa siđe do mora i zaputi se preko njega. Išao je danima i noćima diveći se strahotama i čudima mora.

Putovao je tako po vodi dok ne stiže do jednog otoka koji je bio poput dženneta. Bulukija izađe na otok diveći se njegovim ljepotama.

Idući otokom, on vidje da je veliki, da mu je tlo od šafrana, da su kamenčići zapravo rubini i dijamanti, ograde od jasmina, te da je na otoku najljepše drveće i najzanosnije cvijeće. Otokom su tekli potoci, rasla je aloja, šećerna trska, ruže, narcisi, jasmini, karanfili, šeboj, ljiljani, ljubičica. Svega toga bilo je u raznim vrstama i bojama. Na drveću su pjevale ptice.

Otok je bio prelijep, prostran, s mnoštvom dobara. Imao je sve ljepote i bogatstva, a cvrkut ptica bio je ljepši od muzike. Drveće se visoko dizalo, ptice su govorile, potoci žuborili, vode su bile slatke. Na otoku su se gazele igrale, bilo je divljih krava, a na granju su ptice pjevale tješeći ljubavnika koji je razum izgubio.

Bulukija se divio svemu tome na otoku, znajući da je skrenuo s puta kojim je došao prvi put kada je s njim bio Afan. Šetao je otokom i razgledao ga do večeri, a kada ga uhvati noć, pope se na jedno visoko drvo da prespava na njemu i prepusti se mislima o ljepoti otoka.

I dok je on tako bio na drvetu, more se odjednom uskomeša i iz njega se pojavi ogromna neman koja riknu tako snažno da se uplašiše sve životinje na otoku. Bulukija je pogleda sjedeći na drvetu i vidje da je to velika neman koja je izazivala čuđenje. Nije se uspio ni pribrati, kad se za tom nemani iz mora pojaviše raznobojne životinje, a svaka je u šapi držala po dragulj koji je sijao kao svjetiljka, tako da je otok bio obasjan sjajem dragulja kao da je dan.

Nedugo zatim, otoku priđoše životinje čiji broj je samo uzvišeni Allah znao. Bulukija vidje da su to pustinjske zvijeri – lavovi, tigrovi i druge suhozemne životinje. Zvijeri su pristizale dok se ne susretoše s morskim nemanima na jednom kraju otoka. Zatim su razgovarale do jutra, a kad osvanu jutro, raziđoše se i svaka ode svojim putem.

Bulukija se uplaši kad ih je vidio, te siđe s drveta i uputi se morskoj obali. Tu namaza noge onom tečnošću pa siđe na drugo more i zaputi se površinom idući danima i noćima dok ne stiže do jedne velike planine u čijem podnožju je bila dolina bez kraja. Kamenje u toj dolini bilo je magnetsko, a nastanjena je bila lavovima, zečevima i panterima. Bulukija se pope na planinu i poče je obilaziti dok ga ne uhvati noć. Onda sjede ispod jednog brežuljka pored mora jedući suhu ribu koju je voda izbacila.

Dok je sjedio i jeo ribu, pojavi se veliki tigar koji mu priđe i htjede ga rastrgnuti. Bulukija se osvrnu i vidje kako tigar kidiše da ga rastrgne, te on namaza noge onom tečnošću i spusti se na treće more bježeći od tigra. Išao je površinom vode do mraka. Spusti se mrkli mrak i puhnu snažan vjetar, ali on nastavi ići dok ne dođe do jednog otoka na koji izađe i vidje na njemu zeleno i suho voće. Bulukija se najede plodova s tog drveća, pa poče obilaziti otok i razgledati ga do mraka...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

491.

ada nastupi četiri stotine devedeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Bulukija razgledao taj otok i obilazio ga do večeri. Zatim je zaspao, a ujutro ga poče razgledati sa svih strana. Obilazio je otok punih deset dana. Potom ode na obalu, namaza noge, pa siđe na četvrto more i pođe po površini vode putujući danima i noćima dok opet ne stiže do nekog otoka. Njegovo tlo je bilo od mehkoga bijelog pijeska, a na njemu nije bilo nikakvog drveća, niti rastinja.

Šetao je otokom neko vrijeme i uoči da od životinja ima samo jastreb koji se gnijezdi u pijesku. Kad to vidje, Bulukija namaza noge, pa siđe na peto more i pođe po površini vode putujući danonoćno dok ne priđe jednome malom otoku čije su tlo i planine bili poput kristala. Na otoku su tekli potoci iz kojih se dobijalo zlato. Raslo je tu čudesno drveće kakvo nije vidio na cijelom

K putovanju, a cvijeće je bilo zlatne boje.

Bulukija izađe na taj otok koji je obilazio do večeri. Kada pade mrak, cvijeće poče svijetliti na ostrvu poput zvijezda. Čudeći se, Bulukija reče:

– Cvijeće na ovome otoku suši se na suncu, pa pada na zemlju, a onda ga vjetar šiba, te se sklanja pod stijenje pretvarajući se u eliksir koji se uzima i od njega se pravi zlato!

Bulukija prespava na tome otoku do jutra, a kada izađe sunce, on namaza noge tečnošću koju je imao uza se, pa siđe na šesto more putujući noćima i danima dok ne stiže do nekog otoka. On izađe na otok, prošeta po njemu i vidje dva brda na kojima je bilo mnoštvo drveća čiji su plodovi izgledali kao ljudske glave obješene za kosu. Vidje i druga stabla s plodovima poput ptica obješenih za noge, zatim stabla koja su gorjela kao vatra, a plodovi su im bili poput aloje. Na koga bi kanula jedna kap toga voća, opržio bi se. Na otoku je vidio i voće koje plače, voće koje se smije, i vidio je druga čuda. Potom dođe do morske obale, pa ugleda veliko drvo, te sjede pod njega do večeri.

Čim, pade mrak, on se pope na to drvo razmišljajući o Božijem stvaranju. I dok je tako razmišljao, odjednom se uzburka more i iz njega izađoše morske sirene. Svaka je nosila dragulj koji je sijao poput svjetiljke. One dođoše do toga stabla, pa sjedoše, a onda se počeše zabavljati i igrati. Bulukija ih je posmatrao dok su se sirene zabavljale sve do jutra, a ujutro se spustiše u more. Začuđeni mladić siđe s drveta, namaza noge tečnošću, pa se spusti na sedmo more i zaputi se njime putujući dva mjeseca, a da nije vidio brda ni otoka, kopna ni obale, dok nije prevalio to more na kome ga je toliko morila glad da je lovio ribe i jeo ih sirove.

Putujući tako, stiže do jednog otoka s obiljem drveća i bujnim rijekama. On izađe na taj otok i poče šetati po njemu razgledajući ga lijevo i desno. Bijaše rano prijepodne kad Bulukija šetajući stiže do jedne jabuke, te pruži ruku da dohvati plodova sa stabla, ali mu neko povika odozgo:

– Ako priđeš stablu i pojedeš nešto s njega, prepolovit ću te!

Bulukija pogleda prema toj osobi i vidje da je visoka četrdeset lakata, ako bi se mjerilo laktima ljudi onoga vremena. Vidjevši spodobu, Bulukija se veoma uplaši, pa se povuče govoreći:

– Zašto mi ne daš da jedam s ovoga stabla?

– Zato što si ti Ademov potomak, a tvoj predak Adem je zaboravio zavjet koji je dao Allahu: Ogriješio se jedući s ovoga stabla.

– Ko si ti, čiji je ovo otok i drveće? Kako se zoveš?

– Zovem se Šerahija, a ovaj otok i drveće pripadaju caru Sahni.[5] Ja sam jedan od njegovih čuvara i on me je postavio da se staram o ovome otoku.

Zatim Šerahija upita Bulukiju:

– Ko si ti i otkuda dolaziš ovamo?

Bulukija mu ispriča sve, od početka do kraja, a Šerahija reče:

– Ne boj se!

Zatim mu donese nešto za jelo, te se Bulukija sit najede, oprosti se s njim i nastavi putovati. Išao je tako deset dana prevaljujući brda i pješčare, te ugleda gusti oblak prašine u zraku. On pođe prema toj prašini, kad začu neku viku, udarce i strašnu buku. Idući prema prašini, Bulukija stiže do velike doline koja je bila duga dva mjeseca hoda. On pogleda u pravcu odakle je dolazila buka i vidje ljude što su jahali konje boreći se jedni s drugima. Krv je tekla među njima poput rijeke, glasovi su im bili nalik na grom, u rukama su držali koplja i sablje, željezne buzdohane, lukove i strijele. Vodili su ljuti boj od koga Bulukiju obuze silan strah...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

492.

ada nastupi četiri stotine devedeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Bulukija vidio te ljude s oružjem u rukama i u ljutome boju, te ga je obuzeo silan strah i nije znao šta da radi.

Dok je on tako bio u strahu i nedoumici, ratnici ga ugledaše pa ostaviše jedni druge i prekinuše bitku. Onda jedna grupa pođe prema Bulukiji i kada mu priđoše, začudiše se njegovom izgledu. Jedan konjanik mu sasvim priđe i upita ga:

– Ko si ti? Odakle dolaziš i kamo ideš? Ko te je uputio ovamo, te si stigao u naše zemlje?

K – Ja sam ljudsko biće – reče Bulukija. Dolazim tjeran ljubavlju prema Muhammedu, Bog mu se smilovao i spasio ga, ali sam zalutao.

– Mi nikada nismo vidjeli ljudsko biće, niti je kada došlo u ovu zemlju – na to će konjanik.

Bili su zapanjeni Bulukijom i njegovim riječima, a onda mladić upita njih:

– A kakva ste vi stvorenja?

– Mi smo džini – odgovori konjanik.

– Zašto se bijete, konjaniče, i gdje su vam boravišta? Kako se zovu ova dolina i ova zemlja?

– Mi prebivamo u Bijeloj zemlji, a svake godine uzvišeni Allah nam naređuje da dođemo u ovu zemlju i da se borimo protiv džina nevjernika.

– A gdje je Bijela zemlja? – upita Bulukija.

– Iza Kaf-planine sedamdeset i pet godina hoda. Ova zemlja se zove Zemlja Seddada ibn Ada. Došli smo ovamo da ratujemo. Ne bavimo se ničim drugim nego slavljenjem i veličanjem Boga. Imamo cara koji se zove Sahr. Nema druge nego ćeš poći s nama da te on vidi i osmotri.

Zatim povedoše Bulukiju u svoje prebivalište i mladić ugleda velike šatore od zelene svile kojih je bilo toliko da im je samo uzvišeni Allah znao broj. Među njima je bio podignut jedan šator od crvene svile. Bio je širok oko hiljadu lakata. Užad na njemu bila su od plave svile, a kočići od zlata i srebra.

Bulukija se zadivi šatoru. Vodili su ga dok ne stigoše do toga šatora koji je pripadao caru Sahru. Uvedoše Bulukiju u šator i dovedoše ga pred cara Sahra, te mladić vidje cara kako sjedi na velikom prijestolju od suhoga zlata, ukrašenom biserjem i dijamantima. Desno od njega nalazili su se džini, a lijevo mudraci, emiri, državni uglednici i ostali.

Kada car vidje Bulukiju, naredi da mu ga privedu. Mladić priđe, pozdravi cara i duboko mu se nakloni, a car Sahr odgovori na njegov pozdrav pa reče:

– Priđi mi, čovječe!

Bulukija priđe toliko da se nađe sasvim blizu njega. Onda car naredi da mu postave stolicu pored njega, te mu staviše stolicu kraj cara koji mu naloži da sjedne na nju. Pošto Bulukija sjede, car ga upita:

– Ko si ti?

– Ja sam čovjek, Izraelićanin.

– Ispričaj mi svoju priču – reče car. – Kazuj šta ti se dogodilo, kako si dospio u ovu zemlju.

Bulukija ispriča sve što mu se dogodilo na putovanju i car se začudi njegovim riječima...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

493. NOĆ

Kada nastupi četiri stotine devedeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Bulukija ispričao caru Sahru sve što mu se dogodilo tokom putovanja. Čudeći se, car naredi poslužiteljima da postave sofru. Oni donesoše sofru i postaviše je, zatim donesoše tanjire od suhoga zlata, a neki su bili srebreni i bakarni. U nekim zdjelama bilo je pedeset skuhanih deva, u drugima dvadeset, a u trećima pedeset glava stoke. Bilo je ukupno hiljadu i pet stotina tanjira.

Kada to Bulukija vidje, zabezeknu se. Onda se svi prihvatiše jela, te se i Bulukija najede s njima i zahvali uzvišenome Allahu. Zatim odnesoše hranu, pa serviraše voće, pojedoše ga i počeše veličati uzvišenog Allaha moleći se za Njegovog poslanika Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga. Kada Bulukija ču da spominju Muhammeda, začudi se i reče caru:

– Htio bih postaviti nekoliko pitanja.

– Pitaj šta hoćeš – na to će car.

– Care, ko ste vi i otkuda potičete? Otkud znate Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga, te se molite za njega i volite ga?

– Bulukija – odgovori car – uzvišeni Allah je stvorio sedam slojeva Džehennema, sve jedan iznad drugoga; između svakog sloja razdaljina je hiljadu godina. Prvi sloj zove se Džehennem, a Bog ga je stvorio za grješne vjernike koji umru bez pokajanja. Drugi nivo zove se Laza, a pripremio ga je za nevjernike. Treći se zove al-Džahim, a pripremljen je za al-Jadžudža i Medžudža. Četvrti se zove as-Sair i pripremljen je za Iblisov narod. Peti je Sakr i pripremljen je za one koji su prestali klanjati. Šesti je Hutama, a pripremljen je za Židove i kršćane. Sedmi se zove al-Havija i pripremljen je za licemjere. To je tih sedam slojeva.

– Možda je Džehennem najblaža kazna od svih slojeva, jer je to gornji sloj?

– Da – odgovori Sahr – on je blaža kazna od svih ostalih slojeva, premda u njemu ima hiljadu ognjenih planina. Ispod svake planine nalazi se sedamdeset hiljada ognjenih dolina, a u svakoj dolini je sedamdeset hiljada ognjenih gradova; u svakom gradu je sedamdeset hiljada ognjenih tvrđava; u svakoj tvrđavi je sedamdeset hiljada ognjenih kuća, a u svakoj kući sedamdeset hiljada užarenih tronova; pod svakim tronom sedamdeset hiljada vrsta kazne. Među svim tim slojevima, Bulukija, najblaže su kazne u Džehennemu, pošto je on prvi sloj. Što se tiče ostalih, niko osim uzvišenog Allaha ne zna koliko vrsta kazni ima.

Pošto je Bulukija čuo careve riječi, obeznani se, pa kad dođe k sebi, zaplaka i reče:

– Care, šta će biti s nama?

– Ne boj se, Bulukija – na to će car. – Znaj da svaki onaj koji voli Muhammeda neće biti pržen vatrom, nego će biti oslobođen radi Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga. Od svakog njegovog sljedbenika oganj će uzmicati. Što se tiče nas, Allah nas je stvorio od vatre. Prva stvorenja koja je Allah stvorio u Džehennemu jesu dva njegova vojnika: jedan se zove Halit, a drugi Malit. Halita je stvorio u obliku lava, a Malita u obliku vuka. Malitov rep je imao žensko obilježje, a bio je šaren; Halitov rep imao je muško obilježje i oblik zmije. Dužina Halitovog repa iznosi dvadeset godina. Uzvišeni Allah naredi da se njihovi repovi oplode, te se iz njih izrodiše zmije i škorpioni čije stanište je bilo u ognju, kako bi Allah kažnjavao njima one koji uđu u oganj. Te zmije i škorpioni razmnožiše se i izrodiše, a zatim uzvišeni Allah naredi Halitovom i Malitovom repu da se oplode po drugi put, te Malitov rep

zatrudnje od Halitovoga. Kada se porodi, donese sedam mužjaka i sedam ženki koji odrastoše. Pošto sazriše, spariše se ženke i mužjaci pokoravajući se svome ocu, osim jednoga koji nije slušao oca, pa se pretvori u crva. Taj crv je Iblis, prokleo ga uzvišeni Allah. On je bio u Božijoj blizini i obožavao je uzvišenog Allaha, tako da se uspeo na nebo, približio se Milostivom i bio je starješina bića bliskih Bogu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

494. NOĆ

Kada nastupi četiri stotine devedeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Sahr kazivao kako je Iblis obožavao uzvišenog Allaha i da je postao starješina bića bliskih Bogu. Kada je uzvišeni Allah stvorio Adema, Bog mu se smilovao, naredio je Iblisu da pred Ademom padne ničice, ali je on to odbio, pa ga je uzvišeni Allah protjerao i prokleo. Iblis se razmnožio i od njega su nastali šejtani. Što se tiče šest mužjaka koji su postojali prije njih, to su bili pravovjerni džini i mi potičemo od njih. Eto, to je naše porijeklo, Bulukija.

Čudeći se priči cara Sahra, Bulukija reče:

– Želim da narediš jednom od svojih pomoćnika da me odvede u moju zemlju.

– Tako nešto ne možemo učiniti ako nam ne zapovijedi uzvišeni Allah. Međutim, ako hoćeš otići od nas, dovest ću ti jednoga svoga konja, posaditi te na njega i narediti mu da te odnese tamo dokle dopire moja vlast. Kad stigneš do kraja svijeta pod mojom vlašću, dočekat će te grupa jednoga cara koji se zove Berahija. Oni će vidjeti konja, prepoznat će ga, pa će te skinuti s njega i poslat će ga nama. Toliko možemo učiniti, ništa više.

Pošto je Bulukija čuo te riječi, on zaplaka i reče caru:

– Radi kako hoćeš!

Car Sahr naredi da dovedu konja i kada mu ga dovedoše, posadiše Bulukiju na njega rekavši mu:

– Pazi da ne sjahuješ konja, da ga ne udaraš ili da mu ne vičeš nešto ispred njuške. Ako to učiniš, propao si. Jaši mirno, bez predaha, dok se konj ne zaustavi, a onda sjaši i idi svojim putem.

– Slušam i pokoravam se – reče Bulukija, pa uzjaha konja dugo jašući između šatora, a jahao je zapravo samo kroz kuhinju cara Sahra. Gledao je obješene kotlove, a u svakom kotlu bilo je pedeset deva, i vatra je pod njima plamsala. Kada vidje sve te kotlove i njihovu veličinu, Bulukija se zabezeknu. Car primjeti kako se mladić čudi njegovoj kuhinji, pa pomisli da je gladan i naredi da mu donesu dvije pečene deve koje privezaše konju na leđa, iza mladića. Potom se Bulukija oprosti s njima i otisnu se na put dok ne stiže do kraja svijeta pod vlašću cara Sahra.

Konj se zaustavi, a mladić sjaha stresajući putničku prašinu s odijela. Tada mu priđoše neki ljudi koji pogledaše konja, prepoznaše ga i uzeše, a Bulukiju povedoše caru Berahiji. Bulukija dođe caru, pozdravi ga i car mu uzvrati pozdrav. Mladić uoči da car sjedi pod ogromnim šatorom okružen ratnicima i vitezovima, a carevi džina stajali su s njegove desne i lijeve strane.

Car naredi Bulukiji da mu priđe i kada mladić pristupi, car ga posadi pored sebe naredivši da postave sofru. Bulukija osmotri cara Berahiju uočavajući da je sličan caru Sahru. Pošto donesoše jela, Bulukija se prihvati i najede se zahvalivši uzvišenom Allahu. Potom odnesoše jela, pa ponudiše voće kojeg su također kušali, a zatim car Berahija zapita mladića:

– Kada si otišao od cara Sahra?

– Prije dva dana – odgovori mladić.

– A znaš li koliki put si prevalio za dva dana?

– Ne znam.

– To je udaljenost od sedamdeset mjeseci putovanja...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

495.

ada nastupi četiri stotine devedeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Berahija rekao Bulukiji:

K – Za ta dva dana prevalio si razdaljinu od sedamdeset mjeseci putovanja. Kada si uzjahao konja, on te se uplašio znajući da si čovjek i htio te je zbaciti, ali su ga opteretili s one dvije deve.

Bulukiju začudiše careve riječi i on zahvali uzvišenom Allahu na sretnom putovanju, a onda car Berahija reče:

– Ispričaj mi šta ti se dogodilo i kako si došao u ove zemlje.

Bulukija mu ispriča sve šta se zbilo, kako je putovao i dospio u ove krajeve. Car je bio zapanjen njegovom pričom. Potom Bulukija ostade dva mjeseca kod toga cara.

Pošto je Hasib saslušao priču zmijske carice, nije se mogao načuditi, a onda joj reče:

– Molim te budi dobra i naredi nekome od svojih pomoćnika da me izvede na površinu zemlje kako bih otišao svojoj porodici.

– Znaj, Hasibe – reče mu carica – da ćeš, čim izađeš na površinu zemlje i odeš svojoj porodici, otići u hamam i okupati se, a čim se okupaš, ja ću umrijeti; to će biti uzrok mojoj smrti.

– Kunem ti se – odgovori Hasib – da neću otići u hamam cijelog života, a kada bude trebalo da se kupam, kupat ću se u kući.

– Kada bi mi se zakleo stotinu puta, nikako ti ne bih mogla vjerovati, jer tako neće biti. Ti si čovjek i ne znaš za zavjet, jer se tvoj predak Adem zavjetovao Allahu, pa je pogazio zavjet. Allah je glinu za njega pripremao četrdeset jutara i naredio je melecima da ničice padnu pred njim. Poslije toga je Adem pogazio zakletvu koju je zaboravio i oglušio se o zapovijest svoga Gospodara.

Hasib ušuti na te riječi, pa zaplaka. Plakao je deset dana, a onda reče zmijskoj carici:

– Ispričaj mi šta se dogodilo s Bulukijom nakon njegovog dvomjesečnog boravka kod cara Berahije.

– Bulukija se nakon boravka kod cara Berahije oprostio s njim i danonoćno je putovao preko pustinja dok nije stigao do jedne visoke planine. On se pope na tu planinu i zateče na vrhu jednog velikog meleka koji je sjedio slaveći uzvišenog Allaha i moleći se za Muhammeda. Pred melekom je bila ploča na kojoj je bilo ispisano nešto bijelim, a nešto crnim slovima. Melek koji je gledao u ploču imao je dva krila, jedno ispruženo prema istoku, a drugo prema zapadu. Bulukija priđe, selami ga, a melek mu uzvrati selam, pa upita mladića:

– Ko si ti? Odakle si i kamo ideš? Kako se zoveš?

– Ja sam čovjek, Izraelićanin. Putujem tjeran ljubavlju prema Muhammedu, Bog mu se smilovao i spasio ga, a zovem se Bulukija.

– Šta te dovodi u ovu zemlju?

Bulukija ispriča sve što mu se zbilo i šta je vidio na svome putovanju. Melek ga je slušao čudeći se, a zatim se mladić obrati meleku:

– Ispričaj ti meni nešto o ovoj ploči: šta piše na njoj, šta to ti radiš i kako se zoveš?

– Zovem se Mikail, a povjereno mi je smjenjivanje dana i noći. Time ću se baviti do Sudnjeg dana.

Bulukija je bio iznenađen tim riječima, izgledom meleka i njegovom veličinom. Potom se mladić oprosti s njim i nastavi putovati danima i noćima dok ne stiže do jedne velike livade na kojoj vidje sedam rijeka i mnoštvo stabala. Diveći se toj livadi, Bulukija ju je obilazio sa svih strana i ugleda na njoj jedno veliko stablo, a pod njim četiri meleka. On im priđe, zagleda ih i vidje da jedan ima ljudsko obličje, drugi obličje zvijeri, treći obličje ptice, a četvrti obličje bika. Svi su bili predani veličanju Allaha i svaki je govorio:

– Bože moj i Gospodaru, Tvoje ti istinitosti i tako ti ugleda Tvoga poslanika Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga, oprosti svakome stvorenju koje si stvorio u mome obličju i budi mu naklonjen. Ti si svemoguć.

Bulukija je bio zadivljen njihovim riječima, a onda ode od njih. Putovao je danonoćno, pa stiže do Kaf-planine, pope se na nju i zateče tamo velikog meleka koji je sjedio slaveći uzvišenog Allaha i moleći se za Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga. Bulukija primjeti da melek nešto steže i spušta, savija i razvija. I dok je on to radio, mladić priđe, selami ga, a melek mu uzvrati selam i upita ga:

– Ko si ti? Odakle si i kamo si pošao? Kako se zoveš?

– Ja sam Izraelićanin, ljudskoga roda, i zovem se Bulukija. Putujem gonjen ljubavlju prema Muhammedu, Bog mu se smilovao i spasio ga, ali sam zalutao.

Zatim mu ispriča sve što mu se dogodilo i kada završi, on upita meleka:

– Ko si ti? Kakva je ovo planina i čime se to baviš?

– Znaj, Bulukija – odgovori melek – da je ovo Kaf-planina koja okružuje cijeli svijet, i da svaku zemlju koju je Bog stvorio ja držim u šaci. Kada uzvišeni Allah hoće da u toj zemlji bude zemljotres, suša, rodna godina, rat ili mir, naredi mi da to učinim i ja to učinim, pošto sam prisutan na svakome mjestu. Znaj da svojom rukom stežem zemljine žile...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

496.

Kada nastupi četiri stotine devedeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je melek kazivao Bulukiji:

– Znaj da svojom rukom stežem sve zemljine žile.

– Da li je Allah na Kaf-planini stvorio neku drugu zemlju pored ove na kojoj si ti? – upita Bulukija.

– Da, stvorio je jednu zemlju bijelu kao srebro i koliko je prostrana zna samo uzvišeni Allah. Nastanio je melecima kojima su i hrana i piće slavljenje i veličanje Boga, te stalne molitve za Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga. Oni svakog petka uvečer dolaze na ovu planinu, okupljaju se i mole uzvišenom Allahu tokom cijele noći, sve do jutra, i upisuju u sevap slavljenje i klanjanje svakom grješniku među sljedbenicima Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga, te svakome ko se okupa uoči petka. Tako će činiti do Sudnjeg dana.

– Da li je Allah stvorio neke planine iza Kaf-planine? – upita Bulukija, a melek mu odgovori:

– Jest. Iza Kaf-planine nalazi se jedna planina koja je velika pet stotina godina putovanja, a sva je od snijega i leda. Ta planina odbija džehennemsku

jaru od svijeta i da nije nje, svijet bi izgorio od džehennemske vreline. Iza Kaf-planine ima četrdeset zemalja od kojih je svaka veća od ovoga svijeta četrdeset puta; neke su od zlata, neke od srebra, neke od smaragda, i svaka zemlja ima svoju boju. U njima je Allah nastanio meleke koji ne rade ništa drugo nego slave i veličaju Allaha i mole se za Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga. Oni ne znaju ni za Adema, ni za Havu; ne znaju za noć, niti dan. Te su zemlje poredane na sedam nivoa, sve jedna iznad druge. Allah je stvorio jednog meleka čiji izgled i veličinu zna samo On. Melek nosi na svojim plećima tih sedam zemalja. Uzvišeni Allah je ispod meleka stvorio jednu stijenu, a ispod stijene stvorio je bika; ispod bika stvorio je kita, a ispod kita stvorio je ogromno more. Uzvišeni Allah je kazivao o tome kitu Isau, Bog mu se smilovao i spasio ga, a Isa je rekao:

– Gospodaru moj, pokaži mi toga kita.

Uzvišeni Allah naredi jednome meleku da odvede Isaa do kita da bi ga vidio. I taj melek ode Isau, Bog mu se smilovao i spasio ga, pa ga odvede do mora na kome je bio kit i reče mu:

– Isa, pogledaj kita!

Isa je gledao, ali ništa nije vidio jer je kit projurio ispred njega kao munja. Shvativši sve to, Isa pade bez svijesti, a čim dođe k sebi, Allah mu objavi ove riječi:

– O Isa, jesi li vidio kita i jesi li pojmio njegovu dužinu i širinu?

– Tvoje mi slave i veličine – reče Isa – nisam ga vidio, Gospodaru, ali je pored mene prošao ogroman bik, velik tri dana hoda. Ne znam kakav je to bik.

Onda Allah reče:

– Isa, to što je prošlo pored tebe i što je veliko tri dana hoda samo je glava bika, a znaj da ja svakog dana stvaram četrdeset kitova kao što je taj.

Kada je čuo te riječi, Isa je bio zadivljen stvaralačkom moći uzvišenog Allaha. A onda Bulukija upita meleka:

– Šta je Allah stvorio ispod mora u kome je kit?

– Ispod mora je Allah stvorio ogromnu provaliju; ispod provalije je stvorio oganj; ispod ognja je stvorio ogromnu zmiju koja se zove Falak. Da se ta zmija ne plaši uzvišenog Allaha, progutala bi sve što je na njoj: provaliju, oganj, meleka i ono što on nosi. Tog meleka ne bi ni osjetila...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

497. NOĆ

Kada nastupi četiri stotine devedeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je melek opisivao zmiju Bulukiji:

– Da je nije strah uzvišenog Allaha, progutala bi sve što je na njoj: provaliju, oganj, meleka i ono što on nosi, i ne bi to ni osjetila. Kada uzvišeni Allah stvori tu zmiju, On joj objavi: “Hoću da ti ostavim jedan amanet i čuvaj ga.” “Čini šta Ti je volja”, reče zmija. “Otvori usta”, reče joj Bog, a zmija zinu, te joj Allah stavi Džehennem u utrobu govoreći: “Čuvaj Džehennem do Sudnjeg dana. Kada dođe Sudnji dan, Allah će narediti melecima da donesu lance na kojima će donijeti Džehennem na Zborište. Tada će narediti Džehennemu da otvori svoje kapije, i on će ih otvoriti, pa će iz Džehennema poletjeti varnice veće od brda.”

Bulukija briznu u plač slušajući te riječi, a onda se oprosti s melekom i ode prema zapadu. Išao je dok nije stigao do dva bića koja vidje kako sjede, a pored njih su bila ogromna zatvorena vrata. Kada im priđe, mladić vidje da jedno biće ima obličje lava, a drugo obličje bika. Bulukija ih pozdravi, a oni mu odgovoriše na pozdrav i upitaše ga:

– Ko si ti i odakle si? Kamo si pošao?

– Ja sam ljudsko biće i putujem tjeran ljubavlju prema Muhammedu, Bog mu se smilovao i spasio ga, ali sam skrenuo s puta. A ko ste vi i kakva je ovo kapija pored vas? – upita Bulukija.

– Mi smo čuvari kapije koju vidiš i ne bavimo se ničim drugim osim veličanjem Allaha i molitvama za Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga.

Iznenađen njihovim riječima, Bulukija upita:

– Šta se nalazi iza ovih vrata?

– Ne znamo – odgovoriše oni.

– Tako vam vašeg velikog Gospodara, otvorite mi vrata da vidim šta se nalazi iza njih.

– Vrata ne možemo otvoriti, niti ih može otvoriti bilo koje stvorenje osim pouzdanog Džibrila, neka je Božija milost s njim.

Čuvši te riječi, Bulukija zamoli uzvišenog Allaha:

– Gospodaru moj, pošalji mi pouzdanog Džibrila da mi otvori ovu kapiju kako bih vidio šta se nalazi unutra.

Allah usliši njegovu molitvu, pa posla odanog Džibrila na zemlju da otvori kapiju Dvaju Mora[6] kako bi ih Bulukija vidio. Džibril se spusti Bulukiji, pozdravi ga, a zatim priđe kapiji, otvori je i reče:

– Uđi na ova vrata, jer mi je Allah naredio da ti ih otvorim.

Bulukija uđe, a Džibril zatvori vrata i uzletje na nebo. Mladić iza vrata ugleda ogromno more čija je jedna polovina bila slana, a druga slatka. More su okruživale dvije planine od crvenih rubina. Bulukija stiže do tih planina na kojima vidje meleke predane slavljenju i veličanju Allaha. Mladić ih pozdravi i kada mu uzvratiše pozdrav, on ih upita za to more i za te dvije planine, te mu meleci odgovoriše:

– Ovo more nalazi se ispod Božijeg Prijestolja i ono zapljuskuje sva mora na svijetu. Mi dijelimo vodu i slanu tjeramo u slane zemlje, a slatku u slatke zemlje. Ove dvije planine je stvorio da čuvaju vodu. Mi ćemo to raditi do Sudnjeg dana.

Zatim meleci upitaše mladića:

– Odakle dolaziš i kamo si pošao?

Bulukija im sve ispriča, a onda ih upita kuda da pođe.

– Idi tamo po površini vode – rekoše mu meleci.

Mladić namaza noge tečnošću koju je imao uza se, oprosti se s melecima, pa pođe po moru putujući danima i noćima. I dok je putovao, ugleda krasnog mladića koji je išao po površini mora. Bulukija mu priđe, pozdravi ga i mladić mu odgovori. Pošto se rastade s tim mladićem, Bulukija ugleda četiri meleka kako idu po površini mora brzo poput munje. On pođe naprijed i stade im na put a kada meleci dospješe do njega, Bulukija ih selami pa reče:

– Htio bih vas zamoliti istinitošću Svevišnjega da mi kažete ko ste, odakle ste i kamo idete.

– Ja se zovem Džibril – reče jedan. – Drugi je Israfil, treći Mikail, a četvrti je Azrail. Na istoku se pojavila ogromna aždaha koja je porušila hiljadu gradova i pojela je stanovnike. Uzvišeni Allah nam je naredio da pođemo k njoj, da je uhvatimo i bacimo u Džehennem.

Bulukija se zadivi njihovoj odlučnosti, te nastavi uobičajeni danonoćni put dok ne stiže do jednog otoka na koji izađe i poče šetati po njemu neko vrijeme...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom dopuštenju.

498. NOĆ

Kada nastupi četiri stotine devedeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Bulukija izašao na otok, prošetao po njemu, pa ugleda divnog mladića s čijeg je lica zračila svjetlost. Kada mu se približi, Bulukija vidje da mladić sjedi između dva turbeta i kuka.

Bulukija priđe i pozdravi, a mladić mu odgovori na pozdrav, pa ga Bulukija upita:

– Ko si ti i kako se zoveš? Kakva su ovo dva turbeta pored kojih sjediš i čemu taj plač?

Mladić se okrenu plačući tako jako da je nakvasio odjeću, pa reče:

– Moja priča je zaista neobična, brate. Želio bih da sjedneš kod mene da mi ispričaš šta si sve vidio u životu. Zašto si došao ovamo, kako se zoveš i kamo si pošao?

Bulukija sjede kraj mladića i ispriča mu sve što mu se dogodilo na putovanju. Reče kako mu je umro otac i kako ga je naslijedio, kako je otvorio riznicu i vidio u njoj sanduk, pa je vidio knjigu u kojoj se opisuje Muhammed, Bog mu se smilovao i spasio ga, tako da mu je srce priraslo za Poslanika i otisnuo se na put zbog ljubavi prema njemu. Kaza mu šta mu se sve zbilo dok nije dospio do njega, a onda zaključi:

– To je cijela moja priča. Allah sve najbolje zna, a ja ne znam šta će mi se poslije dogoditi.

Slušajući te riječi, mladić uzdahnu:

– Jadniče, šta si sve vidio u svome životu! Znaj, Bulukija, da sam ja vidio poslanika Sulejmana u njegovo vrijeme. Vidio sam stvari koje se ni nabrojati ne mogu. Moja priča je veoma čudna i neobična. Hoću da sjediš kraj mene da ti je ispričam i da ti kažem zašto sjedim ovdje.

Čudeći se priči, Hasib reče zmijskoj carici:

– Carice zmija, zaklinjem te Allahom da me oslobodiš i narediš nekome od svojih slugu da me izvede na površinu zemlje. Dajem ti čvrstu vjeru da neću ući u hamam dok sam živ.

– To ne može biti – odgovori carica. – Ne vjerujem tvojoj zakletvi.

Hasib zaplaka, a zaplakaše i sve zmije zbog njega i počeše se zauzimati za mladića kod carice:

– Voljele bismo da narediš jednoj od nas da ga izvede na površinu. On ti se zaklinje da neće ući u hamam dok je živ.

Carica zmija, koja se zvala Jamliha, posluša njihove riječi, pa priđe Hasibu i zatraži da se zakune. Hasib se zakle, te zmija naredi da ga izvedu na površinu zemlje. Kada jedna zmija dođe da ga izvede, Hasib reče zmijskoj carici:

– Želio bih da mi ispričaš priču o onom mladiću kod koga je sjedio Bulukija.

– Znaj, Hasibe – na to će carica – da je Bulukija sjeo kod mladića i ispričao mu cijelu svoju priču u namjeri da i on njemu ispriča svoju i da mu kaže zašto sjedi pored ona dva turbeta...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

499.

ada nastupi četiri stotine devedeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Bulukija sve ispričao mladiću koji je zatim rekao:

– Kakva si sve čuda vidio, jadniče! Ja sam vidio poslanika Sulejmana u njegovo vrijeme i vidio sam nebrojena čuda. Brate, moj otac je bio car koji se zvao Tigmus. Vladao je zemljom Kabul i plemenom Benu Šahlan u kome je bilo deset hiljada vitezova, a svaki vitez je upravljao sa stotinu gradova i

K stotinu tvrđava sa zidinama. Imao je pod svojom vlašću sedam sultana. Blago mu je donošeno sa istoka i sa zapada. Vladao je pravedno, te mu je uzvišeni Allah sve to darovao i dao mu je tako veliko carstvo. Međutim, nije imao sina, a jedina mu je želja bila u životu da mu Bog podari baš sina da bi ga naslijedio nakon njegove smrti. Jednom on sazva učenjake, astrologe, mudrace, matematičare i sastavljače kalendara, te im reče:

– Pogledajte moj horoskop i recite hoće li mi Allah podariti sina da me naslijedi na prijestolju!

Astrolozi otvoriše knjige, utvrdiše njegov horoskop i zvijezdu, pa mu rekoše:

– Znaj, care, da ćeš dobiti sina, ali ćeš to dijete dobiti tek sa kćerkom horasanskog cara.

Cara Tigmusa plaho obradovaše te riječi, te on dade nebrojeno blago astrolozima i mudrim ljudima koji potom odoše svojim putem. Car Tigmus je imao jednog starog vezira koji je bio veliki vitez, bolji od hiljadu konjanika, a zvao se Ajn Zar. Tome veziru car reče:

– Hoću da se spremiš za put u Horasan i da zaprosiš kćer Bahravana, horasanskog cara.

I car Tigmus ispriča veziru šta su mu rekli astrolozi. Kada ga vezir sasluša, on se istog časa poče spremati za put, pa izađe izvan grada s vojskom i vitezovima.

Car Tigmus spremi hiljadu i pet stotina tovara svile, dijamanata, biserja, smaragda, zlata, srebra i ostalih plemenitih metala. Spremi mnoštvo stvari potrebnih za svadbu, natovari sve to na deve i mazge pa ih predade veziru Ajn Zaru. Napisa i pismo sljedeće sadržine:

“Pozdravi caru Bahravanu. Znaj da sam okupio astrologe, mudre ljude i sastavljače kalendara koji su mi kazali da ću dobiti sina jedino sa tvojom kćerkom. Evo sam ti opremio vezira Ajn Zar a i s njime mnoštvo stvari

potrebnih za svadbu. Moj vezir će me zastupati u toj stvari i njega sam ovlastio da prihvati sporazum. Želim da budeš dobar i da izađeš ususret veziru. U vezi s tim, nemoj biti nemaran i nemoj odgađati. Dobro koje budeš učinio bit će prihvaćeno od tebe, a čuvaj se neposlušnosti. Znaj, care Bahravane, da mi je Allah darovao da carujem Kabulom i odredio me je za cara Benu Šahlana davši mi veliko carstvo. Ako se oženim tvojom kćerkom, ja i ti ćemo biti kao u jednome carstvu. Svake godine ću ti slati dovoljno novaca. To želim od tebe.”

Car Tigmus zapečati pismo i dade ga veziru Ajn Zaru naredivši mu da pođe na put u zemlju Horasan. Vezir se otisnu na put i kada stiže nadomak grada cara Bahravana, izvijestiše cara o dolasku vezira cara Tigmusa. Car sasluša izvještaj pa naredi svojim emirima da mu izađu u susret, te posla po njima jelo i piće i ostalo što je bilo potrebno. Dade im hrane za konje i naredi da izađu pred vezira Ajn Zara. Oni potjeraše tovare i išli su dok ne stigoše pred vezira, pa skinuše teret i vojnici sjahaše. Pozdraviše jedni druge i ostadoše na tome mjestu deset dana jedući i pijući. Nakon toga, uzjahaše konje i uputiše se prema gradu, a car Bahravan izađe da dočeka vezira cara Tigmusa s kojim se zagrli i pozdravi, pa ga povede u tvrđavu.

Nakon toga, vezir predade tovare, dragocjenosti i ostalo blago caru Bahravanu. Dade mu i pismo koje car uze i pročita pa kad shvati šta piše u njemu, silno se obradova i izrazi dobrodošlicu veziru, govoreći mu:

– Možeš se radovati onome zbog čega si došao! Da car Tigmus traži od mene dušu, dao bih mu je.

Zatim car Bahravan istog časa ode svojoj kćeri, njenoj majci i rodbini, pa ih obavijesti o tome šta je na stvari, tražeći da čuje njihovo mišljenje.

– Radi kako ti je volja – odgovoriše mu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

500.

ada nastupi petstota noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Bahravan tražio savjet od kćeri, njene majke i familije, a oni mu odgovoriše:

– Radi kako ti je volja.

Car se vrati veziru Ajn Zaru i reče mu da će biti ispunjena njegova želja. Nakon toga, vezir ostade kod cara dva mjeseca, a onda mu reče:

K – Želimo da nam daruješ ono radi čega smo došli, pa da idemo u svoju zemlju.

– Drage volje – odgovori car, pa naredi da se priredi svadba i da se pripremi miraz.

Kada bi urađeno sve kako je naredio, car naloži da dođu njegovi veziri, svi emiri i državni velikodostojnici. Pošto ovi dođoše, car naredi da pristupe monasi i svećenici, te se i oni pojaviše i vjenčaše djevojku s carom Tigmusom.

Car Bahravan pripremi sve što je potrebno za put, dade svojoj kćeri darove i dragocjenosti kakve jezik nije u stanju opisati. Zatim naredi da se gradske ulice prostru i da se grad ukrasi najljepšim ukrasima, te vezir Ajn Zar i kćer cara Bahravana otputovaše u vezirovu zemlju. Kada vijest o njihovom dolasku dođe do cara Tigmusa, on naredi da se pripremi svadba i da se okiti grad.

Nakon toga, car Tigmus ode kćeri cara Bahravana i uze joj nevinost. Ne prođe mnogo vremena i ona zatrudnje s njim, a pošto prođoše određeni mjeseci, ona rodi dječaka nalik na uštap. Kada je car Tigmus čuo da mu je žena rodila lijepog sina, veoma se obradova, pa pozva mudrace, astrologe i stručnjake za kalendare, te im reče:

– Hoću da pogledale horoskop ovog djeteta i njegovu zvijezdu, pa da mi kažete šta će mu se dogoditi u životu.

Mudraci i astrolozi izračunaše horoskop, te utvrdiše da će dijete biti zdravo. U početku života će imati neke poteškoće, kada mu bude petnaest godina. Ako to preživi, bit će veoma sretno i postat će veliki car, veći od svoga oca i sretniji od njega. Njegovi neprijatelji će propasti, a on će živjeti lagodno. Ako umre, onda je sve uzalud, a Allah sve najbolje zna.

Cara veoma obradovaše te riječi, te on sinu nadjenu ime Džan-šah i predade ga dojiljama i njegovateljicama odgajajući ga na najbolji način. Kada dječaku bi petnaest godina, naučiše ga da čita *Indžil* a otac ga nauči ratničkim vještinama još dok mu je bilo sedam godina. Tako je pošao i u lov, te Džan-šah

postade izvrstan vitez koji je sjajno vladao ratničkim vještinama. Car se silno radovao kad god bi čuo kako je njegov sin izvanredan vitez.

Jednoga dana, car Tigmus naredi svojim vojnicima da uzjašu konje da bi pošli u lov, te vojnici uzjahaše, a s njima su bili car Tigmus i njegov sin Džan-šah. Jahali su do stepa i pustara, a onda su lovili do popodneva trećega dana. Pred Džan-šaha iskrsnu jedna gazela čudesne boje i projuri ispred njega. Kada je vidje kako trči pred njim, mladić pojuri za gazelom dok je ona hitro bježala. Onda se odvoji sedam robova cara Tigmusa koji pođoše Džan-šahovim tragom. Videći gospodara kako juri za tom gazelom, oni pohitaše za njim na brzim konjima. Išli su tako do mora, a onda svi jurnuše na gazelu da je uhvate, ali im ona izmače i skoči u more...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

501. NOĆ

Kada nastupi pet stotina prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su Džan-šah i robovi navalili na gazelu da je uhvate, ali im je ona izmakla i skočila u more. U tome moru je bio ribarski čamac u koji uskoči gazela. Džan-šah i robovi sjahaše, uđoše u čamac i uhvatiše gazelu, a zatim se htjedoše vratiti na kopno, ali Džan-šah ugleda jedan veliki otok, pa reče robovima:

– Ja hoću da pođem na onaj otok.

– Slušamo i pokoravamo se – rekoše robovi, pa zaploviše čamcem prema otoku. Kada stigoše do njega, iskrcaše se i počeše ga obilaziti, a onda se vratiše u čamac i zaploviše s gazelom prema kopnu s kojeg su došli. Uhvati ih mrak i zalutaše na moru. Prema njima puhnu vjetar i otjera čamac na pučinu. Poslije toga su spavali do jutra, a kada se probudiše, nisu znali puta i tako su lutali morem.

Car Tigmus, otac Džan-šahov, izgubi sina koga više nije vidio. On naredi vojnicima da u grupama idu na put, te su vojnici tragali za carevićem. Jedna grupa ode do mora i tu vidješe roba koji je ostao pored konja. Vratiše se caru i obavijestiše ga o tome. Kada je car čuo šta je bilo, on gorko zaplaka, baci krunu s glave i poče gristi ruke gorko žaleći. Zatim ustade i napisa pisma koja razasla po otocima, pa sakupi stotinu lađa, ukrca na njih vojsku i naredi im da obilaze more i traže njegovog sina Džan-šaha. Sa ostatkom vojske car se vrati u grad ophrvan bolom. Kada je Džan-šahova majka čula za to, poče se busati po licu oplakujući sina.

U međuvremenu su Džan-šah i njegovi robovi hitali morem, dok su tragači također kružili tragajući za njima deset dana. Pošto ih ne nađoše, vratiše se caru i obavijestiše ga o tome. Onda Džan-šahu i njegovim saputnicima puhne olujni vjetar i lađu na kojoj su bili dotjera do jednog otoka. Džan-šah i šest robova se iskrcaše, pa se zaputiše otokom dok ne naiđoše na tekuću vodu nasred njega. Tu ugledaše jednog čovjeka kako sjedi pored potoka. Priđoše mu i pozdraviše ga, a čovjek im odgovori na pozdrav, pa poče govoriti glasom nalik na cvrkut ptice. Džan-šah se začudi načinu na koji je taj čovjek govorio, a onda se on poče osvrtati lijevo i desno dok su mu se došljaci čudili. Čovjek se neočekivano raspolovi i svaka polovina ode na svoju stranu. Onda im odjednom priđoše nekakvi ljudi kojih je bilo nebrojeno mnogo. Dođoše s one strane gdje je bila planina i kada stigoše do rijeke, svaki se podijeli na dvije polovine. Zatim pođoše prema Džan-šahu i robovima da ih pojedu. Kada Džan-šah vidje da će ih pojesti, pobježe zajedno s robovima, ali ti ljudi pođoše za njima, pa pojedoše tri roba, tako da ostadoše samo tri i Džan-šah koji se ukrcaše na lađu i otisnuše na pučinu.

Putovali su danju i noću, ne znajući kamo ih lađa nosi. Zaklaše gazelu kojom su se hranili. Vjetrovi su ih šibali i baciše ih na drugi otok na kome vidješe drveće, rijeke, plodove i vrtove u kojima je bilo svih vrsta voća, a rijeke su tekle ispod drveća. Otok je bio poput dženneta. Džan-šahu se dopade, te on reče robovima:

– Ko će se od vas iskrcati na ovaj otok i vidjeti šta tamo ima?

– Ja ću se iskrcati – reče jedan rob. – Otkrit ću šta ima tamo i vratit ću se.

– Neće tako biti – na to će Džan-šah – nego ćete se iskrcati sva trojica i otkriti šta ima na otoku. Ja ću sjedjeti na lađi dok se vratite.

I Džan-šah iskrca trojicu robova da pogledaju šta ima na otoku...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

502. NOĆ

Kada nastupi pet stotina druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su se robovi iskrcali na otok i obilazili ga od istoka do zapada, ali ne nađoše na njemu nikoga. Onda pođoše sredinom otoka i na izvjesnoj udaljenosti ugledaše tvrđavu od bijeloga mramora u kojoj su kuće bile od čistoga kristala. Usred tvrđave nalazio se vrt sa svim vrstama suhoga i svježeg voća koje se ni opisati nije moglo, a bilo je i svih vrsta cvijeća. Vidjeli su u tvrđavi drveće, plodove i ptice koje su pjevale na stablima. Na otoku se nalazilo veliko jezero, a kraj jezera veliki trijem na kome su bile postavljene stolice. U sredini je bio postavljen tron od suhoga zlata ukrašen raznim vrstama dijamanata i rubina.

Kada robovi vidješe kako su lijepi tvrđava i vrtovi, počeše ih obilaziti uzduž i poprijeko, ali ne vidješe nikoga. Onda izađoše iz tvrđave i vratiše se Džan-šahu koga obavijestiše o tome šta su vidjeli. Džan-šah ih sasluša, pa reče:

– Moram i ja razgledati tu tvrđavu!

I on se iskrca zajedno s robovima, te se uputiše do tvrđave u koju uđoše. Đan-šah je bio zadivljen ljepotom mjesta. Razgledali su vrtove, jeli voće, i tako su hodali sve do večeri. Kada ih uhvati noć, dođoše do onih postavljenih stolica. Džan-šah sjede na prijestolje koje se nalazilo u sredini, dok su stolice bile postavljene s njegove desne i lijeve strane.

Sjedavši na prijestolje, Džan-šah se prepusti mislima i zaplaka zbog toga što je napustio očevo prijestolje, što je ostavio svoju zemlju, porodicu i rođake. Uz njega su plakali i robovi.

I dok su oni tako jadikovali, odjednom se razliježe strašan krik koji je dopirao s mora. Oni se okrenuše prema tome kriku i ugledaše majmune kojih je

bilo kao skakavaca. Ta tvrđava i otok pripadali su majmunima. Onda majmuni ugledaše lađu kojom je doplovio Džan-šah, potopiše je pored morske obale i dođoše Džan-šahu koji je sjedio u tvrđavi.

– Sve je to, Hasibe, pričao Bulukiji onaj mladić što je sjedio između dva turbeta – reče zmijska carica.

– Šta je poslije Džan-šah učinio s majmunima? – upita Hasib.

– Kada je Džan-šah ušao u tvrđavu, sjeo je na prijestolje, a robovi su bili s njegove desne i lijeve strane. Zatim su im prišli majmuni i uplašiše ih toliko da ih je paralisao strah. Grupa majmuna priđe sasvim blizu prijestolja na kome je sjedio Džan-šah i poljubiše tlo pred njim. Zatim staviše ruke na grudi i stajali su pred njim neko vrijeme. Potom priđe grupa majmuna vodeći gazele koje zaklaše, donesoše ih u tvrđavu, oderaše, isjekoše meso i počeše ga peći dok nije bilo dobro za jelo. Zatim staviše meso na zlatne i srebrene zdjele, postaviše sofru i dadoše znak Džan-šahu i njegovom društvu da jedu. Džan-šah siđe s prijestolja i prihvati se jela, a s njim su jeli majmuni i njegovi robovi dok se siti ne najedoše. Nakon toga, majmuni digoše sofru i donesoše voće koga se svi najedoše pa zahvališe Allahu. Džan-šah dade znak najstarijim majmunima i upita ih:

– Ko ste vi i kome pripada ovo mjesto?

Jedan majmun mu znacima reče:

– Ovo mjesto je pripadalo našem gospodinu Sulejmanu, sinu Davudovom, neka im se Bog smiluje. Dolazio je na njega svake godine jedanput i šetao njime, a zatim je odlazio...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

503.

ada nastupi pet stotina treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su majmuni kazivali Džan-šahu o tvrđavi:

– Ovo mjesto je pripadalo našem gospodinu Sulejmanu, sinu Davudovom, i dolazio je na njega svake godine jedanput, šetao njime i odlazio.

Zatim majmuni nastaviše:

– Znaj, care, da si ti postao naš sultan i tebi smo na usluzi. Jedi i pij, i sve što nam narediš mi ćemo izvršiti.

K Onda majmuni ustadoše, poljubiše tlo pred njim i svaki ode svojim putem. Džan-šah je spavao na prijestolju, a njegovi robovi na stolicama oko njega.

Sutradan, Džan-šahu dođoše četiri vezira, majmunski poglavari, i njihovi vojnici ispunivši trijem. Redali su se oko Džan-šaha u redove. Zatim stigoše veziri i dadoše znak Džan-šahu da im pravedno sudi. Neki majmuni dreknuše jedni na druge pa odoše, a neki ostadoše ispred cara Džan-šaha da mu budu na usluzi. Poslije toga, dođoše majmuni koji dovedoše pse u obličju konja, a na glavi svakog psa nalazio se lanac. Džan-šah se čudio psima i njihovim ogromnim tijelima, a majmunski veziri dadoše znak caru da uzjaše i pođe s njima. Džan-šah i njegova tri roba uzjahaše pse, te uzjahaše i majmunski vojnici koji su se kretali kao skakavci. Jedni su jahali, a drugi pješačili, tako da se Džan-šah čudio njihovom ponašanju. Išli su tako do obale mora i Džan-šah vidje da je lađa na kojoj je doplovio potopljena, pa se obrati majmunskim vezirima:

– Gdje je lađa koja je bila ovdje?

– Znaj, care – odgovoriše mu oni – da nam je bilo jasno kako ćeš biti naš car onog časa kada ste došli na otok, pa smo se plašili da ne pobjegnete od nas kada vas napustimo, te da ćete se ukrcati na lađu. Zbog toga smo je potopili.

Kada Džan-šah ču te riječi, on se obrati robovima:

– Sad nema načina da odemo od ovih majmuna, ali ćemo strpljivo podnositi ono što nam je Bog odredio.

Onda nastaviše put do obale rijeke pored koje se nalazila visoka planina. Džan-šah osmotri planinu i vidje na njoj mnoštvo vještica, pa se obrati majmunima:

– Kakve su ovo vještice?

– Znaj, care – odgovoriše majmuni – da su ove vještice naši neprijatelji i mi smo došli da se borimo s njima.

Džan-šah se čudio vješticama i njihovim golemim tijelima. Jahale su na konjima i neke su imale glave kao krave, a druge kao deve. Kada vještice ugledaše majmunsku vojsku, kidisaše na njih. Zaustavivši se na obali rijeke, gađale su majmune kamenjem koje je bilo nalik na buzdohane, tako da izbi među njima pravi rat.

Vidjevši da vještice pobjeđuju majmune, Džan-šah povika svojim robovima:

– Držite lukove i gađajte ih strijelama tako da ih pobijete i odbijete od nas!

Robovi postupiše prema naređenju Džan-šaha, te vještice snađe velika nevolja. Mnoge izginuše, a mnoge panično pobjegoše. Kada majmuni vidješe šta uradi Džan-šah, spustiše se u rijeku i borili su se zajedno sa Džan-šahom dok im vještice nisu sasvim izmakle iz vida.

Potom Džan-šah i majmuni nastaviše put do jedne visoke planine. Mladić pogleda planinu i vidje na njoj neku mramornu ploču na kojoj je pisalo: “O, ti koji si kročio na ovu zemlju! Ti ćeš postati car ovih majmuna, a nećeš uspjeti otići od njih ukoliko ne prođeš kroz istočni prolaz koji se nalazi na jednoj strani planine. Tim prolazom valja putovati tri mjeseca. Proći ćeš između zvijeri i vještica, marida i frita, a onda ćeš se naći pred jednim morem koje okružuje svijet. Ako pođeš zapadnim prolazom kojim se putuje četiri mjeseca, na njegovom kraju ćeš naići na Mravlju dolinu. Kada dospiješ do Mravlje doline i uđeš u nju, čuvaj se tih mrava dok ne dođeš do jedne visoke planine koja gori kao vatra a velika je deset dana hoda.”

Kada Džan-šah vidje tu ploču...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

504.

ada nastupi pet stotina četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Džan-šah pročitao napis na toj ploči koji sam navela, a na kraju je još pisalo: “Zatim ćeš stići do velike rijeke što teče tako brzo da pogled odnosi. Ta rijeka presahnjuje svake subote, i kraj nje ima jedan grad čiji stanovnici su Židovi koji odbacuju Muhammedovu vjeru i među kojima nema nijednog muslimana. U ovoj zemlji je samo taj grad. Dokle budeš s majmunima, oni će pobjeđivati vještice. Znaj da je ovu ploču napisao poslanik Sulejman, sin Davudov, Bog mu se smilovao.”

Kada to Džan-šah pročita, on gorko zaplaka, pa se obrati svojim robovima i reče im šta je napisano na ploči. Zatim uzjahaše oni i majmunski vojnici koji su se radovali pobjedi nad neprijateljima. Vratiše se u svoju tvrđavu gdje Džan-šah provede godinu i po dana.

Jednom Džan-šah naredi majmunskoj vojsci da uzjašu, te oni uzjahaše zajedno s njim i njegovim robovima i uputiše se stepama i pustarama, idući s jednog na drugo mjesto dok Džan-šah nije otkrio Mravlju dolinu i dok nije vidio ono što je pisalo na mramornoj ploči. Kad to vidje, mladić im naredi da sjašu na tome mjestu, te oni sjahaše i ostadoše tu jedući i pijući deset dana. Jedne noći, Džan-šah se odvoji sa svojim robovima i reče im:

– Hoću da pobjegnemo u Mravlju dolinu i da stignemo u grad Židova, možda će nas tako Allah spasiti ovih majmuna, pa ćemo poći svojim putem.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše robovi.

Džan-šah je strpljivo čekao dok ne prođe jedan dio noći, a onda se naoružaše, pripasaše sablje, jatagane i ostalo oružje i pođoše. Putovali su cijelu noć do jutra, a kada se majmuni probudiše, ne vidješe Džan-šaha i njegove robove. Shvatiše da su oni pobjegli, te grupa majmuna ustade, uzjahaše i pođoše na istočnu stranu. Jahali su dok ne stigoše do Mravlje doline.

Dok su tako išli, majmuni odjednom ugledaše Džan-šaha i njegove robove kako ulaze u Mravlju dolinu. Čim ih vidješe, majmuni pohitaše za njima, a kada Džan-šah njih opazi, pobježe sa svojini robovima i umakoše u Mravlju dolinu. Ne prođe mnogo vremena, a majmuni jurnuše za njima namjeravajući da ubiju Džan-šaha i njegove robove, ali odjednom iz zemlje izađoše mravi mileći kao skakavci. Svaki mrav je bio velik kao pas. Mravi ugledaše majmune i pojedoše ih nekoliko. Stradalo je mnoštvo mrava, koji ipak odnesoše pobjedu. Mrav bi prilazio majmunu udarao ga i rasijecao na dvije polovine, dok je po deset majmuna uzjahivalo jednog mrava, ščepali bi ga i cijepali napola. Među

njima je bjesnio pravi rat sve do večeri, a kada pade mrak, Džan-šah sa svojim robovima pobježe duboko u dolinu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

505.

Kada nastupi pet stotina peta noć, ona reče.

– Čula sam, sretni care, da su Džan-šah i njegovi robovi, kada je pala noć, pobjegli duboko u dolinu, jureći sve do jutra. Sutradan, majmuni priđoše Džan-šahu, a kada ih on ugleda, povika svojim robovima.

– Udrite ih sabljama!

Robovi trgnuše sablje i počeše udarati majmune s lijeve i desne strane. Onda priđe ogroman majmun koji je imao očnjake kao slonove kljove, primače se jednome robu i udari ga tako da ga raspolovi. Nakon toga, mnoštvo majmuna navali na Džan-šaha koji pobježe na kraj doline i ugleda tamo veliku rijeku pored koje su bili ogromni mravi.

Čim mravi ugledaše Džan-šaha, pođoše prema njemu okružujući ga, a rob udari jednog mrava sabljom i rasiječe ga nadvoje. Mravlji vojnici to vidješe, pa u mnoštvu kidisaše na roba i ubiše ga.

I dok su se oni tako borili, pojaviše se majmuni s brda, te gomila njih navali na Džan-šaha koji, braneći se, svuče odjeću i spusti se u rijeku zajedno s jednim preostalim robom. Plivali su do sredine rijeke, a onda Džan-šah ugleda stablo na drugoj obali. On pruži ruku prema jednoj grani, dohvati je, zakači se i izađe na suho. Što se tiče roba, njega savlada matica koja ga odnese i razbi o brdo.

Džan-šah je sam stajao na kopnu cijedeći odjeću i sušeći je na suncu. Dotle se između majmuna i mrava vodila žestoka bitka nakon koje se majmuni vratiše u svoju zemlju.

Toliko o majmunima i mravima.

Što se tiče Džan-šaha, on je tugovao do večeri, a onda uđe u jednu pećinu u koju se smjesti osjećajući žal zbog gubitka robova i silno se bojeći. U toj pećini je prespavao do jutra, a zatim je putovao danima i noćima jedući bilje dok ne stiže do planine koja je plamtjela kao vatra. On zađe u planinu i nađe se na rijeci koja presušuje svake subote. Džan-šah vidje da je to velika rijeka pored koje se nalazi golemi grad. Bio je to jevrejski grad o kome je pisalo na onoj ploči. Džan-šah je tu boravio do subote, kada rijeka presuši, te on pređe njeno korito i stiže u jevrejski grad. U gradu ne vidje nikoga. Šetao je njime dok ne stiže do kapije jedne kuće koju otvori, uđe i vidje da žitelji šute, da nikad ne govore. Džan-šah im reče:

– Ja sam ogladnjeli stranac.

– Jedi i pij, ali nemoj razgovarati – rekoše mu.

Mladić je kod njih sjedio, jeo i pio, i tu noć prespava, a sutradan mu domaćin poželi dobrodošlicu, pozdravi ga i reče:

– Odakle si i kamo si pošao?

Kada Džan-šah ču riječi toga Židova, on gorko zaplaka i sve mu ispriča. Kaza mu za grad svoga oca, čemu se Židov čudio:

– Nismo čuli za taj grad, ali smo slušali od trgovačkih karavana da tamo ima neka zemlja koja se zove Jemen.

– Ta zemlja o kojoj govore vaši trgovci daleko je odavde – reče Džan-šah.

– Trgovci iz tih karavana – nastavi Židov – tvrde da iz tvoje zemlje dovde putuju dvije godine i tri mjeseca.

– Kada će stići karavan?

– Stići će naredne godine...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

506.

ada nastupi pet stotina šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Džan-šah pitao Židova kada će stići karavan, a on mu je rekao da će stići iduće godine.

Džan-šah na te riječi gorko zaplaka žaleći samog sebe i svoje robove, žaleći zbog rastanka s ocem i majkom i zbog svega što mu se dogodilo na putu. Onda mu Židov reče:

K – Ne plači, mladiću. Ostani kod nas dok ne dođe karavan, pa ćemo te s njim poslati u tvoju zemlju.

Džan-šah ostade kod Židova dva mjeseca izlazeći svakodnevno na gradske ulice koje je razgledao. Jednoga dana je kao i obično šetao gradskim ulicama lijevo i desno, kad začu kako neko viče:

– Ko hoće uzeti hiljadu dinara i jednu djevojku izvanredne ljepote, a da mi zauzvrat radi od jutra do podne?

Niko mu nije odgovarao. Slušajući čovjeka koji je vikao, Džan-šah pomisli: “Da to nije neki opasan posao, ne bi gazda davao hiljadu dinara i ljepoticu za to da mu se radi od jutra do podne!” Zatim pođe prema onome što je izvikivao i reče mu:

– Ja ću raditi taj posao.

Čovjek odvede Džan-šaha jednoj visokoj kući. Čim uđoše u nju, mladić vidje da je kuća velika. U njoj je bio jevrejski trgovac koji je sjedio na stolici od ebanovine. Čovjek koji je vikao zaustavi se pred trgovcem i reče:

– Trgovče, već tri mjeseca izvikujem, a niko mi se nije javio osim ovog mladića.

Trgovac ga sasluša pa izrazi dobrodošlicu Džan-šahu, zatim ga uvede u jednu raskošnu odaju i dade znak robovima da donesu hranu. Oni postaviše sofru i donesoše raznovrsna jela, te se trgovac i Džan-šah prihvatiše jela. Kada opraše ruke, donesoše im piće, te njih dvojica popiše, a onda trgovac ustade pa donese Džan-šahu kesu sa hiljadu dinara i dovede mu prelijepu djevojku rekavši:

– Uzmi ovu djevojku i novac za posao koji ćeš raditi.

Džan-šah primi djevojku i novac, pa posadi djevojku pored sebe a trgovac mu reče:

– Sutra ćeš mi obaviti posao.

Džan-šah i robinja prespavaše noć. Kada osvanu jutro, mladić ode u hamam, a trgovac naredi robovima da mu donesu svileno odijelo. Dadoše mu

skupocjeno svileno ruho, sačekaše ga da izađe iz hamama, pa ga obukoše i odvedoše kući. Trgovac naredi robovima da mu donesu harfu, saz i piće. Pošto im to donesoše, oni počeše piti, veseliti se i šenlučiti do ponoći, a zatim trgovac ode u svoj harem, dok Džan-šah ostade da spava s djevojkom do jutra. Poslije ode u hamam, a kada se vrati, dođe mu trgovac i reče:

– Hoću da mi obaviš onaj posao.

– Slušam i pokoravam se – odgovori mladić, a trgovac zapovijedi robovima da dovedu dvije mazge. On uzjaha jednu, a Džan-šahu naredi da uzjaše drugu.

Jahali su od jutra do podneva dok ne stigoše do jedne visoke planine kojoj se vrh nije vidio. Trgovac sjaha s mazge i naredi Džan-šahu da sjaše. Kada ovaj sjaha, trgovac mu dodade nož i uže, govoreći:

– Hoću da zakoljeć mazgu.

Džan-šah sakupi skute svoje odjeće, priđe mazgi, sveza joj uže na sve četiri noge, pa je obori na zemlju, uze nož i zakla je. Zatim joj odera kožu, odsiječe joj noge i glavu, tako da od mazge ostade samo gomila mesa. Onda trgovac reče:

– Naređujem ti da joj rasporiš trbuh i da uđeš u njega, a ja ću te zašiti i ostat ćeš tamo neko vrijeme. Ispričat ćeš mi šta si sve vidio unutra.

Džan-šah raspori mazgi trbuh, uđe unutra, a trgovac ga zaši, pa ga ostavi i ode...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

507.

ada nastupi pet stotina sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je trgovac zašio stomak mazge u kome je bio Džan-šah, da ga je ostavio i otišao, te se sakrio u podnožju planine. Nedugo zatim, na mazgu se spusti ogromna ptica koja ščepa mazgin stomak i uzletje, a onda ga spusti na vrhu planine htijući ga pojesti. Džan-šah osjeti pticu, pa provali mazgin stomak i izađe. Kada ga ptica vidje, odletje. Džan-šah se podiže na noge, razgleda lijevo i desno, ali vidje samo mrtve ljude osušene na suncu. Gledajući to, mladić pomisli: “Nema moći ni sile do Božije moći!”

Potom on pogleda u podnožje brda i vidje trgovca kako stoji pod brdom gledajući u Džan-šahovom pravcu i govoreći mu:

– Baci mi malo kamenja kojim ću ti obilježiti put da siđeš!

Kad Džan-šah mu baci oko dvije stotine kamenova koji su zapravo bili smaragdi, rubini i skupocjeni dijamanti. Onda mladić reče trgovcu:

– Pokaži mi put, a ja ću ti još jednom baciti kamenje!

Međutim, trgovac natovari bačeno kamenje na mazgu koju je dojahao i ne odgovori Džan-šahu, već ga ostavi samog na brdu. Mladić je dozivao u pomoć i plakao.

Ostade Džan-šah na brdu tri dana, a nakon tri dana ustade i pođe gorom koju je obilazio dva mjeseca hraneći se biljem. Išao je tako dok nije stigao na kraj planine i kad se nađe u njenom podnožju, ugleda u daljini jednu dolinu gdje je bilo drveća, plodova i ptica koje su slavile jedinoga i svemogućeg Allaha. Džan-šah se plaho obradova toj dolini i pođe prema njoj. Išao je bez predaha dok ne stiže do jedne pukotine iz koje je izbijao potok. On pređe potok, pa dospje do doline koju je vidio još dok je bio na planini. I kada uđe u dolinu, poče je obilaziti uzduž i poprijeko, razgledajući je dok ne stiže do visokog dvorca što je gordo stremio u visinu. Džan-šah priđe dvorcu i nađe se pred njegovom kapijom gdje ugleda lijepog starca čije lice je zračilo svjetlošću; u ruci je držao štap od smaragda i stajao je na kapiji dvorca.

Džan-šah priđe starcu, pozdravi ga i ovaj mu odgovori na pozdrav, poželi mu dobrodošlicu i reče:

– Sjedi, sine.

Džan-šah sjede pored kapije dvorca, a starac ga upita:

– Odakle dolaziš u ovu zemlju u koju nikada ljudska noga nije kročila i kamo ideš?

Kada je čuo te riječi, Džan-šah gorko zaplaka zbog silnih patnji koje je podnio, tako da se zagrcnu od plača, a starac mu reče:

– Okani se plača, sinko. Zadaješ bol mome srcu.

Onda starac ustade, donese mu malo hrane i stavi je pred njega govoreći:

– Jedi!

Džan-šah je jeo dok se nije zasitio, pa zahvali uzvišenom Allahu. Onda mu starac reče:

– Želio bih da mi ispričaš svoju priču i da mi kažeš šta ti se dogodilo.

Džan-šah kaza sve što mu se zbilo, od početka pa dok nije došao do njega. I dok se starac čudom čudio, mladić ga upita:

– Ja bih želio da mi kažeš kome pripada ova dolina i čiji je ovaj veliki dvorac.

– Znaj sinko, da ova dolina zajedno sa svim što je u njoj, pa i ovaj dvorac i sve što se nalazi u njemu, pripadaju poslaniku Sulejmanu, sinu Davudovom, Bog im se smilovao i spasio ih. Ja sam šejh Nasr, car ptica. Znaj da me je poslanik Sulejman postavio da čuvam ovaj dvorac...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

508. NOĆ

Kada nastupi pet stotina osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je šejh Nasr, car ptica, rekao Džan-šahu:

– Znaj da me je poslanik Sulejman postavio da čuvam ovaj dvorac i naučio me govoru ptica. Dao mi je vlast nad svim pticama na svijetu, te one svake godine dolaze u ovaj dvorac gdje ih pregledam, pa odlaze. Zato boravim ovdje.

Na riječi šejha Nasra, mladić gorko zaplaka:

– Oče moj, šta da smislim kako bih se vratio u svoju domovinu?

– Sinko – na to će šejh – ti se nalaziš blizu Kaf-planine i ne možeš otići odavde dok ne dođu ptice. Povjerit ću te nekoj od njih, pa će te ona odvesti u tvoju zemlju. Ostani kod mene u dvorcu, jedi i pij i razgledaj odaje dok ne dolete ptice.

Džan-šah ostade kod starca i poče obilaziti dolinu, jesti voće, razgledati, zabavljati se i veseliti. Uživao je tako dugo, dok ne dođe vrijeme da ptice iz

svojih krajeva dolete u posjetu šejhu Nasru.

Kada Nasr osjeti da će ptice doći, on reče Džan-šahu:

– Uzmi ove ključeve, otvori odaje u dvorcu i razgledaj šta ima u njima, osim te i te sobe. Pazi da ne otvaraš tu sobu, a ako me ne poslušaš i uđeš u nju, nikada nećeš imati sreće.

Šejh ostavi taj amanet Džan-šahu i dobro mu ga utuvi u glavu, pa ode od njega u susret pticama. Kada ptice vidješe šejha Nasra, priđoše mu klanjajući se – sve jedna vrsta za drugom.

U međuvremenu, Džan-šah ustade i poče obilaziti dvorac uzduž i poprijeko. Otvori sve odaje koje su se nalazile u dvorcu dok ne stiže do one za koju ga je šejh upozorio da je ne otvara. Dok je gledao vrata te odaje, svidješe mu se. On primjeti na njima zlatan katanac, pa pomisli: "Ova odaja je ljepša od svih ostalih u dvorcu. Šta bi u njoj moglo biti da mi zbog toga šejh Nasr zabrani ulazak? Moram ući u tu odaju i vidjeti šta je u njoj, a rob će svakako dobiti ono što mu je suđeno!" Zatim mladić pruži ruku i otvori odaju, pa uđe i ugleda u njoj jezerce, a na kraju jezerca mali dvorac sagrađen od zlata, srebra i kristala. Rešetke na prozorima bile su od smaragda, ploče na podu od zelenog topaza, rubina i smaragda. Te ploče bile su ugrađene u tlo kao mramorne ploče. Na sredini dvorca nalazila se zlatna fontana s obiljem vode, a oko fontane su stajale zvijeri i ptice načinjene od zlata i srebra. Iz utroba im je šikljala voda, a kada bi lahor puhnuo, ulazio bi im u uši tako da je svaka figura odavala poseban glas. Pored fontane nalazio se veliki trijem na kome je bilo impozantno prijestolje od korunda, ukrašeno biserjem i dijamantima. Na prijestolju je stajao šator od zelene svile okićen draguljima i plemenitim metalima, a bio je prostran pedeset lakata. U tome šatoru je bila jedna zasebna odaja, a u njoj ćilim koji je pripadao poslaniku Sulejmanu, Bog mu se smilovao i spasio ga. Džan-šah vidje oko toga dvorca veliki vrt, a u njemu drveće, plodove, rijeke. Oko dvorca su bile zasađene crvene i bijele ruže i svakojako drugo cvijeće. Kada puhne vjetar na drveće, zanjišu se grane. Džan-šah također vidje u vrtu mnoštvo svježeg i suhoga voća, i sve se to nalazilo u tome prostoru.

Pošto Džan-šah sve sagleda, nađe se u velikom čudu, pa poče razgledati vrt u dvorcu da vidi kakvih sve čuda ima. Onda pogleda jezero i uoči da su

kamičci u njemu sve sami dragocjeni rubini i plemeniti metali. Mnogo šta je vidio u tome dvorcu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

509. NOĆ

Kada nastupi pet stotina deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Džan-šah vidio mnogo toga u odaji i da je bio zadivljen. Zatim je prošetao do dvorca u tome prostoru, popeo se na prijestolje postavljeno na trijemu koji se nalazio kraj fontane i ušao u šator gdje je odspavao neko vrijeme.

Kada se probudi, Džan-šah izađe iz dvorca i sjede na jednu stolicu ispred kapije diveći se ljepoti toga mjesta. I dok je sjedio, u zraku se pojaviše tri goluba koji se spustiše kraj jezerca, malo se poigraše, a onda svukoše perje i postadoše tri djevojke nalik na tri mjeseca. Nije im bilo ravnih na ovome svijetu. Spustiše se u jezerce, pa zaplivaše igrajući se i smijući. Džan-šah je bio zadivljen njihovom ljepotom, ljupkošću i stasom. Zatim izađoše na suho i počeše obilaziti vrt. Kada vidje kako izlaze na suho, Džan-šah se zamalo raspameti, te on skoči i pođe prema njima. Priđe im i pozdravi ih, a djevojke odgovoriše na pozdrav, te ih mladić upita:

– Ko ste vi, divne dame, i odakle dolazite?

Dolazimo iz carstva uzvišenog Allaha da razgledamo ovo mjesto – odgovori najmlađa, a Džan-šah, zadivljen ljepotom najmlađe, reče:

– Smiluj mi se i budi dobra prema meni! Sažali se zbog onoga što mi se dogodilo u životu.

– Okani se priče i idi svojim putem! – reče mu djevojka.

Mladić gorko zaplaka, pa poče duboko uzdisati i stihove kazivati:

Dođe mi u vrt, a zelenu haljinu je obukla,
Sva dugmad je raskopčala i kosu raspustila.
“Kako se zoveš?” upitah, a ona mi veli:
“Ja sam ona što zaljubljenom srce pali.”
Požalih se što sam zbog ljubavi prepatio –
“Kamenu se žališ, a nisi to ni slutio!”
Čak i kamen kad bi tvoje srce bilo,
Bog bi dao te bi vrelom procurilo.

Kada su djevojke čule Džan-šahovu pjesmu, nasmijaše se, zaigraše i zapjevaše. Zatim im mladić donese voća, te one jedoše, napiše se i prespavaše noć sa Džan-šahom. Sutradan djevojke obukoše svoje pernato ruho i pretvoriše se u golubove, pa odletješe. Vidjevši kako lete i gube mu se iz vidnog polja, mladiću zamalo pamet ne poletje za njima, te on kriknu i onesvijesti se.

Cijeli dan je bio u nesvjestici i dok je ležao na zemlji, šejh Nasr se vrati s dočeka ptica. Tražio je Džan-šaha da ga pošalje s pticama i da se vrati u njegovu zemlju. Međutim, kako ga nije našao, šejh Nasr shvati da je mladić ušao u onu odaju, a šejh je bio rekao pticama:

– Kod mene je jedan mladić koga je sudbina dovela iz njegove daleke zemlje u ovu zemlju. Hoću da ga odvedete u zavičaj.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovorile su ptice.

Šejh Nasr je tražio Džan-šaha dok ne dođe do vrata one odaje za koju mu je rekao da je ne otvara. Vidjevši da je odaja otvorena, on uđe i ugleda Džan-šaha opruženog pod jednim stablom, u nesvijesti. Šejh donese mirisne vodice, poprska ga po licu, te se mladić osvijesti i poče se osvrtati...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

510.

ada nastupi pet stotina deseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je šejh Nasr vidio Džan-šaha opruženog pod jednim stablom, pa je donio mirisne vode kojom ga je poprskao po licu, te se mladić osvijestio i počeo osvrtati lijevo i desno. Vidjevši pored sebe samo šejha Nasra, on osjeti još veći jad, pa izgovori stihove:

K *Pojavi se kao puni mjesec u noći radosti*
Nježnih nogu i ne prestajuć’ u struku se kršiti.
Ima oči kojima pamet očarava svakome,
Usne kao safir i kao ruže rumene.
Crna kosa joj se do zadnjice spušta –
Čuvaj se jer ujeda ta kosa valovita!
Beskrajno su nježni njeni bokovi,
Al’ srce tvrđe je od kamena u ljubavi.
S lukova obrva oči joj strijele bacaju
I bez grješke iz daljine pogađaju.
Ah, ljepotom svojom sve je nadmašila –
Nijedna se s njome nije izjednačila.

Šejh Nasr sasluša Džan-šahove stihove, pa mu reče:

– Nisam li ti rekao, sinko, da ne otvaraš tu odaju i da ne ulaziš u nju? Ipak mi reci šta si vidio tamo i ispričaj mi šta se dogodilo.

Džan-šah mu ispriča sve što se zbilo sa tri djevojke dok je on sjedio. Šejh Nasr ga sasluša, pa reče:

– Znaj, sinko, da su te djevojke džini. Svake godine dolaze ovamo, igraju se i zabavljaju do popodneva, a onda odlaze u svoju zemlju.

– Gdje je njihova zemlja? – upita Džan-šah, a šejh mu reče:

– Pođi sa mnom i drži se kako bih te mogao poslati s pticama u tvoju zemlju i osloboditi te ljubavi.

Na šejhove riječi, Džan-šah kriknu i pade bez svijesti, a čim dođe k sebi, reče:

– Oče, ne želim poći u svoju zemlju dok se ne sretnem s onim djevojkama. Znaj, babo, da se više neću sjećati svoje porodice makar umro ovdje pred tobom. Pristat ću – plakao je zatim mladić – da vidim onu koju volim, makar jedanput godišnje.

Zatim mu se ote uzdah i on izgovori stihove:

Ah, da noću priviđenje zaljubljene ne posjećuje;
Ah, da tu ljubav za ljude Bog ni stvorio nije!
Kad se tebe sjetim da mi srce ne plamti,
Suze niz obraze ne bi mi prestale liti.
Danju i noću učim srce svoje trpjeti,
A srce mi ljubavlju ne prestaje plamtjeti.

Potom Džan-šah pade pred šejhove noge ljubeći ih i gorko plačući:

– Smiluj mi se, pa će se Allah tebi smilovati; pomozi mi u nevolji, pa će Allah tebi pomoći!

– Sine moj – reče šejh – ja te djevojke ne poznajem, tako mi Boga, i ne znam gdje borave. Međutim, ako te je neka od njih toliko očarala, ostani kod mene do iduće godine u ovo doba, jer će one doći naredne godine na isti ovaj dan. Kada se približi dan njihovog dolaska, sakrij se u vrt pod stablo dok ne uđu u jezero, počnu plivati i veseliti se. Pošto se, dakle, udalje od svoje odjeće, ti uzmi haljinu one koju želiš. Djevojke će te vidjeti, pa će izaći na suho da se obuku, a ona čiju si odjeću uzeo reći će ti zanosnim glasom i uz najljepši osmjeh: “Daj mi odjeću, brate, da se obučem i da se pokrijem”. Ako je poslušaš i daš joj odjeću, nećeš je više nikada imati, jer će se ona obući i otići svojoj obitelji. Poslije toga je više nećeš vidjeti. Kada joj uzmeš odjeću, čuvaj je, stavi je pod mišku i ne daj joj dok se ja ne vratim s dočeka ptica. Tada ću urediti vaš problem i poslat ću te zajedno s djevojkom u tvoju zemlju. Toliko mogu učiniti, sinko, ništa više...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

511.

ada nastupi pet stotina jedanaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je šejh Nasr rekao Džan-šahu:

– Čuvaj odjeću djevojke koju želiš i ne vraćaj je dok se ne vratim s dočeka ptica. Tada ću ja urediti vaš problem i poslat ću te zajedno s djevojkom u tvoju zemlju. Toliko mogu učiniti, sinko, ništa više.

Šejhove riječi smiriše Džan-šahovo srce i on ostade kod šejha do iduće godine, brojeći koliko dana je prošlo do časa kada će ptice doletjeti. Pošto stiže

K vrijeme dolaska ptica, šejh Nasr ode Džan-šahu i reče mu:

– Uradi onako kako sam ti rekao u vezi s odjećom djevojaka, a ja odoh u susret pticama.

– Slušam i pokoravam se tvojim zapovijestima, oče – reče mladić, a šejh Nasr ode da dočeka ptice.

Nakon njegovog odlaska, Džan-šah pođe u vrt i sakri se pod jedno stablo tako da ga niko ne vidi. Sjedio je jedan dan, pa drugi i treći, ali mu djevojke ne dođoše. On se uznemiri, pa poče plakati i jadikovati svim srcem. Nije prestajao plakati dok mu se mrak ne navuče na oči, a nakon izvjesnog vremena dođe k sebi i poče pogledati čas u nebo, čas u zemlju; čas u jezerce, čas na suho. Srce mu je treperilo od silne čežnje. Utom se prema njemu spustiše tri goluba – svaki velik kao orao.

Spustiše se kraj jezera, osvrnuše se lijevo i desno, pa kad ne vidješe nikog od ljudi, niti od džina, svukoše se i siđoše u jezero, te se počeše igrati, smijati i veseliti. Onako gole, bile su nalik izlivenome srebru. Najstarija djevojka reče:

– Bojim se, sestre, da se neko zbog nas sakrio u ovome dvorcu.

– U ovaj dvorac, seko, od Sulejmanova vremena nije ušao ni čovjek ni džin – reče srednja, a na to će najmlađa, smijući se:

– Bogami, sestre, ako se neko ovdje sakrio, neće uzeti nikoga nego mene.

Zatim su se igrale i smijale dok je Džan-šahovo srce treperilo od silne ljubavi. Skriven pod stablom, posmatrao ih je, a one njega nisu vidjele. Zatim djevojke doplivaše do sredine jezerca i tako se udaljiše od odjeće. Džan-šah skoči i munjevito pojuri, pa zgrabi odjeću najmlađe djevojke koja mu je bila prirasla za srce, a zvala se Šemsa. Djevojke se okrenuše i kada ugledaše Džan-šaha, srca im zadrhtaše. Zaklanjajući se vodom, priđoše obali i vidješe da je Džan-šahovo lice nalik na pun mjesec.

– Ko si ti? – upitaše ga. – Kako si došao ovamo i uzeo Šemsinu odjeću?

– Priđite mi – reče mladić – da vam ispričam šta mi se dogodilo.

– Ko si ti – na to će Šemsa – i zašto si mi uzeo odjeću? Kako si me prepoznao među sestrama?

– Očinji vide – reče Džan-šah – izađi iz vode da ti ispričam šta mi se dogodilo i da ti kažem kako sam te prepoznao.

– Gospodine moj – reče djevojka – očinji vide i srce moje, daj mi odjeću da se obučem i pokrijem, pa ću ti doći.

– Kraljico ljepote, ne mogu ti dati odjeću i samog sebe umoriti ljubavlju. Dat ću ti odjeću tek kada dođe šejh Nasr, car ptica.

Na Džan-šahovo odbijanje, Šemsa reče:

– Ako mi ne daš odjeću, povuci se malo kako bi moje sestre mogle izaći na suho, obući se i dodati mi nešto da se pokrijem.

– Drage volje – na to će Džan-šah, pa ode od njih i uđe u dvorac.

Šemsa i njene sestre izađoše na suho i dvije sestre se obukoše. Zatim najstarija dade Šemsi dio svoje odjeće u kojoj ova nije mogla poletjeti i ona je obuče. Šemsa ustade: bila je nalik na sjajni mjesec i na gazelu koja mami. Ona pođe Džan-šahu koga zateče kako sjedi na prijestolju. Pozdravi ga, sjede nedaleko od njega i reče:

– Ljepotane, ti si taj koji me je ubio, a i sebe si ubio! Pričaj mi šta se desilo! Da čujem šta je to bilo.

Na Šemsine riječi, Džan-šah tako zaplaka da je suzama odjeću nakvasio, a kad ona vidje da je silno ljubi, ustade i uze ga za ruku, pa ga posadi kraj sebe, obrisa mu suze i reče:

– Okani se plača ljepotane, već mi ispričaj šta se dogodilo.

Džan-šah joj ispriča šta se zbilo i šta je vidio...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

512.

ada nastupi pet stotina dvanaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Šemsa rekla Džan-šahu:

– Ispričaj mi šta ti se dogodilo.

Džan-šah joj ispriča sve šta je bilo, a pošto Šemsa ču njegovu priču, uzdahnu:

– Ako me strasno voliš, daj mi odjeću da se obučem pa da odletim sa svojim sestrama porodici i kažem im koliko trpiš zbog ljubavi prema meni.

K Onda ću se vratiti i odnijeti te u tvoju zemlju.

Džan-šah gorko zaplaka na te riječi, govoreći:

– Zar će ti Allah dopustiti da me ubiješ nedužnoga?

– Zašto bih te ubila nedužnoga, gospodine moj?

– Ako obučeš odjeću i odletiš od mene, ja ću istog časa umrijeti.

Šemsa i njene sestre nasmijaše se na te riječi, a onda mu djevojka reče:

– Smiri se, ja ću se svakako udati za te – i ona se nagnu prema njemu, zagrli ga i privi na grudi, pa ga poljubi među oči i u obraz. Grlili su se neko vrijeme, a onda se razdvojiše i sjedoše na divan.

Najstarija sestra ustade, izađe iz dvorca i ode u vrt, donese voća i cvijeća, te su jeli i pili uživajući, smijući se i veseleći. Džan-šah je bio izvanredno lijep, stasit i skladno građen. Šemsa mu reče:

– Dragi moj, Allaha mi, volim te svim srcem i neću te nikada ostaviti!

Džan-šaha razgališe njene riječi i on se osmjehnu. Zatim su se svi veselili i igrali. U jeku veselja pojavi se šejh Nasr koji dođe sa susreta s pticama. Kada im priđe, svi ustadoše, pozdraviše ga i poljubiše mu ruke. Šejh im poželi dobrodošlicu i reče:

– Sjedite!

Oni posjedaše, a šejh Nasr se obrati Šemsi:

– Ovaj mladić te silno voli i zaklinjem te Bogom da se pobrineš za njega. On je znameniti čovjek i carski sin. Njegov otac vlada zemljom Kabul i ima ogromnu moć.

Na šejhove riječi, Šemsa odgovori:

– Slušam i pokoravam se tvome naređenju.

Potom poljubi šejhu ruke i stade ispred njega, a šejh reče:

– Ako govoriš iskreno, zakuni mi se Allahom da ga nećeš prevariti dokle god si živa.

Šemsa se čvrsto zakle da ga nikad neće iznevjeriti i da će se sigurno udati za mladića. Pošto se zakle, ona još reče:

– Šejh Nasre, neću ga nikada napustiti!

Šejh Nasr povjerava djevojčinoj zakletvi, pa reče Džan-šahu:

– Hvala Allahu koji je dao da se složite!

Džan-šah se silno radovao, te on i Šemsa ostadoše kod šejha Nasra tri mjeseca jedući i pijući, zabavljajući se i veseleći...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

513. NOĆ

Kada nastupi pet stotina trinaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su Džan-šah i Šemsa ostali kod šejha Nasra tri mjeseca jedući i pijući, zabavljajući se i silno veseleći, a kada minuše tri mjeseca, Šemsa reče Džan-šahu:

– Hoću da pođem u tvoju zemlju, da me oženiš i da tamo ostanemo.

– Sa zadovoljstvom – odgovori Džan-šah koji se zatim posavjetova sa šejhom govoreći mu:

– Želimo poći u moju zemlju – i on kaza šejhu šta mu je Šemsa rekla, a šejh Nasr odgovori:

– Idite u tvoju zemlju i brini se o djevojci.

– Slušam i pokoravam se – na to će Džan-šah.

Šemsa zatraži svoju odjeću:

– Šejh Nasre, naredi mu da mi da odjeću da se obučem.

– Džan-šah, daj joj odjeću – reče šejh.

– Slušam i pokoravam se – odgovori mladić, pa hitro ustade, ode u dvorac, donese odjeću i dade joj. Šemsa je uze i obuče se, pa reče Džan-šahu:

– Popni mi se na leđa, zažmiri i začepi uši da ne čuješ tutnjavu nebeskog svoda koji se okreće. Drži se za moju pernatu odjeću objema rukama i čuvaj se

da ne padneš.

Džan-šah je sasluša pa joj se pope na leđa i kad ona htjede poletjeti, šejh Nasr joj reče:

– Stani da ti opišem zemlju Kabul, jer me strah da ne zalutate usput.

Šemsa pričeka dok joj šejh nije opisao zemlju preporučujući da se brine o Džan-šahu. Potom se oprosti s njima. Šemsa se oprosti i sa sestrama, govoreći im:

– Pođite porodici i obavijestite ih šta je bilo sa mnom i Džan-šahom.

Nakon toga, Šemsa poletje zrakom poput vjetra ili sjajne munje. Njene sestre odletješe porodici i obavijestiše je šta je bilo sa Šemsom i Džan-šahom. Dotle je Šemsa letjela od ranog prijepodneva do popodneva, noseći Džan-šaha na leđima. Oko ikindije, ukaza joj se u daljini jedna dolina s drvećem i rijekama, te Šemsa reče Džan-šahu:

– Hoću da se spustimo u ovu dolinu, da provedemo tu noć i vidimo kakvog drveća i bilja ima.

– Čini kako ti je drago! – odgovori Džan-šah.

Šemsa se spusti u dolinu, a Džan-šah siđe s njenih leđa i poljubi je među oči. Zatim posjediše neko vrijeme kraj rijeke, pa ustadoše i počeše obilaziti dolinu razgledajući šta u njoj ima i jedući plodove.

Razgledali su dolinu sve do večeri, a onda dođoše do jednog stabla i prespavaše pod njim do jutra. Ujutro, Šemsa ustade i naloži Džan-šahu da joj se popne na leđa.

– Slušam i pokoravam se – na to će mladić.

Džan-šah se pope na Šemsina leđa, te ona odmah poletje s njim. Letjela je od jutra do podneva, i dok su letjeli ugledaše znamenja o kojima je govorio šejh Nasr. Čim Šemsa ugleda znamenja, spusti se s visine u jedan lug koji bijaše veliki, s divnom vegetacijom, s razigranim gazelama, bujnim vrelima, zrelim plodovima i velikim rijekama.

Kada se spusti u taj lug, Džan-šah siđe s njenih leđa i poljubi je među oči, a ona reče:

– Dragi moj i očinji vide, znaš li koju smo razdaljinu prevalili?

– Ne – odgovori Džan-šah.

– Trideset mjeseci putovanja.

– Hvala Allahu što se sve dobro svršilo.

Džan-šah sjede i Šemsa se smjesti pored njega. Jeli su i pili, zabavljali se i veselili, kad im priđoše dva roba. Jedan je bio onaj rob koji je ostao kod konja kada se Džan-šah ukrcao na ribarsku lađu, a drugi je bio rob koji je učestvovao s njim u lovu. Džan-šah ih prepozna i pozdravi, a oni mu rekoše:

– S dopuštenjem, poći ćemo tvome ocu i obradovati ga viješću o tvome dolasku.

– Idite ocu i recite mu to, a meni donesite šatore, jer ću ostati ovdje sedam dana da se odmaram dok nam ne dođe u susret svita, a onda ćemo poći u veličanstvenoj povorci...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

514. NOĆ

Kada nastupi pet stotina četrnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Džan-šah rekao robovima:

– Idite ocu i recite mu da sam došao, a meni donesite šatore, jer ću ostati ovdje sedam dana da se odmorim dok mi ne dođe u susret svita, a onda ćemo poći u veličanstvenoj povorci.

Robovi uzjahaše konje i odoše mladićevom ocu da mu saopće radosnu vijest. Pošto ih car Tigmus sasluša, reče im:

– Kakvu radosnu vijest mi donosite? Je li stigao moj sin Džan-šah?

– Da, pojavio se tvoj sin Džan-šah. On je blizu tebe, na poljani al-Kerani.

Car se toliko obradova riječima robova da pade u nesvijest, a kada dođe k sebi, naredi veziru da svakog roba bogato daruje i da svakome da pozamašnu sumu novca.

– Slušam i pokoravam se – reče vezir, pa istog časa ustade, dade robovima ono što je car naredio i reče im:

– Uzmite novac za muštuluk koji ste donijeli, bez obzira na to da li ste slagali ili istinu kazali.

– Mi ne lažemo – rekoše robovi. – Maločas smo sjedili kod njega, pozdravili ga i ruke mu poljubili, a on nam je naredio da mu donesemo šatore jer će ostati u lugu al-Kerani sedam dana, dok ne dođu emiri, veziri i drugi velikodostojnici da ga dočekaju.

– Kako mi je sin? – upita car.

– Tvoj sin je s jednom hurijom koja izgleda kao da ju je iz Dženneta izveo.

Kada je car čuo te riječi, naredi da se počne udarati u talambase i da se oglase trube, te oni zasviraše u znak radosti. Potom car Tigmus posla vijesnike po cijelome gradu da objavljuju radosnu vijest i obraduju Džan-šahovu majku, žene emira, vezira i drugih državnih uglednika. Vjesnici se raziđoše po gradu obavještavajući građane o Džan-šahovom dolasku. Onda se car Tigmus spremi sa svojim oficirima i vojnicima i ode na poljanu al-Kerani.

I dok je Džan-šah sjedio sa Šemsom uza se, priđoše im vojnici, te mladić ustade i pođe k njima. Čim ga vojnici vidješe, prepoznaše ga, pa sjahaše, pođoše prema njemu i pozdraviše ga ljubeći mu ruke.

Džan-šah je zatim išao, a ispred njega su se kretali vojnici jedan po jedan, dok nije stigao do svoga oca. Čim car Tigmus vidje sina, baci se prema njemu s konja, zagrli ga i ljuto zaplaka. Potom je jahao sa sinom praćen vojnicima s desne i lijeve strane. Jahali su sve do rijeke, te vojnici sjahaše, razapeše šatore, razviše zastave i bajrake, počeše udarati u bubnjeve, svirati u svirale i puhati u trube.

Car Tigmus naredi paževima da donesu šator od crvene svile i da ga podignu za Šemsu. Paževi izvršiše zapovijest, a Šemsa ustade, svuče svoje pernato ruho, pa pođe prema šatoru i sjede. Dok je ona sjedila pod šatorom, uđe car Tigmus sa sinom Džan-šahom. Ugledavši cara Tigmusa, Šemsa skoči na noge, pa cjeliva zemlju pred njim, a onda car sjede posadivši sina desno od sebe, a na lijevu stranu Šemsu kojoj poželi dobrodošlicu. Zatim se obrati sinu:

– Ispričaj mi šta ti se sve dogodilo u vrijeme odsustva.

Mladić mu ispriča sve, od početka do kraja, dok se car bezmjerno čudio sinovljevoj priči, a zatim se obrati Šemsi:

– Hvala Allahu koji je omogućio da se sretneš s mojim sinom. Zaista je to velika milost...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

515. NOĆ

Kada nastupi pet stotina petnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Tigmus rekao Šemsi:

– Hvala Allahu koji je omogućio da se sretneš s mojim sinom. Zaista je to velika milost. Međutim, htio bih da nešto zaželiš od mene, a ja ću to ispuniti iz poštovanja prema tebi.

– Želim da mi sagradiš dvor usred vrta kroz koji će teći voda.

– Sa zadovoljstvom – reče car.

Dok su oni tako razgovarali, pojavi se Džan-šahova majka sa ženama emira, vezira i drugih državnih uglednika iz cijeloga grada. Kada sin vidje majku, on izađe iz šatora pa joj pođe u susret i zagrli je. Ostadoše zagrljeni neko vrijeme, a onda majka od silne ljubavi proli suze i izgovori stihove:

Ophrva me radost, a tako je silna bila
Da sam od velike sreće suze prolila.
O, oči moje, na suze ste već sviknute,
Pa sada zbog sjete i radosti plačete!

Zatim su se jadali jedno drugome na sve što su podnijeli zbog rastanka i zbog nepodnošljive čežnje. I dok su oni tako sjedili, stigoše glasnici donoseći vijest da dolazi Šemsa, pa još rekoše Džan-šahovoj majci:

– Šemsa dolazi pješice želeći da te pozdravi.

Kada je to majka čula, ona skoči na noge i pođe joj u susret, te je pozdravi. Sjedjele su neko vrijeme, a zatim ustadoše i odoše sa ženama emira i drugih uglednika do Šemsinog šatora, uđoše u njega i posjedaše. Car Tigmus je obilno dariva ispoljavajući velikodušnost prema podanicima i bezmjerno se radujući.

Ostadoše na tome mjestu deset dana jedući, pijući i lagodno živeći. Onda car naredi vojnicima da krenu u grad. Uzjaha i sam car, oko koga su jahali vojnici: s njegove desne strane bili su veziri, a s lijeve dvorjani. Jahali su tako

do grada, a zatim Džan-šahova majka i Šemsa odoše svojim kućama. Grad je bio ukrašen na najbolji mogući način. Ljudi su udarali u talambase, kitili grad tkaninama i ukrasima i pod konjska kopita prostirali skupocjenu svilu. Državni uglednici iznesoše dragocjenosti od kojih je posmatračima dah zastajao; hranili su siromahe i jadnike, i prirediše veliku svadbu koja je trajala deset dana. Šemsa se veoma radovala gledajući sve to.

Onda car Tigmus posla građevinare i inženjere naredivši im da mu sagrade dvorac u vrtu. Oni se povinovaše i počeše graditi dvorac koji završiše da ne može biti ljepše. Džan-šah je čuo da je izdato naređenje o gradnji dvorca, pa reče neimarima da sagrade jedan stup od bijeloga mramora, da ga izbuše i naprave šupljinu, tako da bude poput sanduka. Neimari uradiše kako im je naređeno, a onda Džan-šah uze Šemsino ruho kojim je letjela, pa ga stavi u sanduk koji položi u temelje dvorca i naredi neimarima da nad njim grade svodove na kojima će dvorac počivati.

Kada dvorac bi završen, zastrše ga. Bio je to veličanstven dvorac usred vrta kojim su tekli potoci. U to vrijeme, car Tigmus priredi svadbu Džan-šahu, i bijaše to veličanstven pir kakvog nije bilo. Šemsu uvedoše u tek sagrađeni dvorac, a narod se raziđe.

Čim Šemsa uđe u dvorac, osjeti miris svoje pernate haljine...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

516.

ada nastupi pet stotina šesnaeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Šemsa ušla u dvorac i odmah osjetila miris svoje pernate odjeće u kojoj je letjela. Shvatila je gdje se odjeća nalazi i htjela ju je uzeti, ali se savlada do ponoći, dok Džan-šah nije utonuo u san. Onda ona ustade i pođe prema stupu na kome su stajali svodovi. Kopala je sa strane dok nije došla do stupa u kome se nalazila odjeća. Šemsa skinu olovo kojim je bio zaliven stup, pa izvadi haljinu, obuče je i istog časa uzletje na vrh zdanja, te reče onima u dvoru:

– Hoću da mi dovedete Džan-šaha da se oprostim s njim.

Obavijestiše Džan-šaha o tome, te on dođe i ugledavši Šemsu na vrhu dvorca, obučenu u pernato ruho, upita je:

– Kako si to izvela?

K – Dragi moj, očinji vide i plode srca moga! Tako mi Boga, veoma te volim i silno sam se radovala kada sam te dovela u tvoju zemlju. Vidjela sam ti majku i oca. Ako ti mene voliš kao ja tebe, dođi mi u Teknu, tvrđavu dijamanata.

Šemsa odletje i vrati se svojoj porodici.

Slušajući šta Šemsa govori s vrha dvorca, Džan-šah zamalo da nije umro od tuge. On pade u nesvijest, a dvorjani odoše njegovom ocu i obavijestiše ga o svemu. Car Tigmus uzjaha konja i uputi se u dvorac. Dođe do sina i kada ga vidje opružena na zemlji, car zaplaka znajući za njegovu ljubav prema Šemsi. On poprska sinovljevo lice đulsijom, te mladić dođe k sebi, vidje oca kraj uzglavlja, pa zaplaka zbog toga što ga je žena ostavila.

– Šta se dogodilo, sine? – upita car.

– Znaj, babo – reče Džan-šah – da je Šemsa džin, a ja je strasno volim i zaljubio sam se u njenu ljepotu. Imao sam Šemsinu odjeću bez koje nije mogla letjeti. Tu odjeću sam uzeo i sakrio je u jedan stup u obliku sanduka koji sam zalio olovom i ugradio ga u temelje dvorca. Ona je taj temelj otkopala, uzela haljine, obukla ih i uzletjela na vrh dvorca odakle mi je rekla: “Volim te. Dovela sam te u tvoju zemlju i vidjela ti oca i majku. Ako ti voliš mene, dođi mi u Teknu, tvrđavu dijamanata.” Zatim je odletjela s krova dvorca.

– Sine moj – reče car Tigmus – nemoj brinuti. Okupit ćemo trgovce i ljude koji putuju po svijetu, pa ćemo se raspitati za tu tvrđavu. Kad saznamo gdje je, poći ćemo tamo i doći do Šemsine porodice. Molit ćemo uzvišenog Allaha da ti je daju i da se oženiš njome.

Car odmah ode i naredi da mu dovedu četiri vezira kojima reče:

– Dovedite mi sve trgovce iz grada i putnike i pitajte ih za dijamantsku tvrđavu Teknu. Onome ko zna za nju i uputi me, dat ću pedeset hiljada dinara.

– Slušamo i pokoravamo se – rekoše veziri, pa istog časa odoše i uradiše kako im je car naredio. Ispitivali su trgovce i svjetske putnike znaju li za dijamantsku tvrđavu Teknu, ali im niko ništa ne reče o njoj.

Veziri odoše caru i izvijestiše ga, a car odmah ustade i naredi da njegovom sinu Džan-šahu dovedu najljepše djevojke i robinje koje znaju svirati i uveseljavati onako kako to može biti samo u careva, nadajući se da će Džan-šah potisnuti ljubav prema Šemsi.

Ljudi dovedoše djevojke koje je tražio, a onda car posla izviđače i žbire po cijelome svijetu, po otocima i u razna podneblja da se raspitaju za dijamantsku tvrđavu Teknu. Raspitivali su se dva mjeseca, ali niko ništa nije znao reći, te se vratiše caru i izvijestiše ga. Car briznu u plač, pa ode sinu koga zateče među djevojkama i naložnicama što su svirale na harfu, santur i druge instrumente. Mladić nije zaboravljao Šemsu zbog njih, te mu otac reče:

– Sine, nisam našao nikoga ko zna za tu tvrđavu, ali sam ti doveo djevojke ljepše od nje.

Kada je čuo te riječi, Džan-šah zaplaka, proli suze i izgovori stihove:

Strpljenje me izdaje, a strast ostaje –
Od silne strasti tijelo bolesno je.
Kada će me sudba sa Šemsom sastaviti –
Od tuge zbog rastanka kosti će mi istruhnuti.

Car Tigmus bio je u velikom neprijateljstvu s carem Indije koga je jednom napao, pobio mu ljude i poharao blago. Indijski car se zvao Kefid. Imao je vojsku i oficire, imao je vitezove i hiljadu junaka od kojih je svaki vladao sa hiljadu plemena, a svako pleme imalo je četiri hiljade konjanika. Taj car imao je četiri vezira, i pod njegovom vlašću bili su carevi, velikaši i mnoštvo vojske. Imao je vlast nad hiljadu gradova, a u svakom gradu bilo je hiljadu tvrđava. Bio je to moćan i jarostan car čija je zemlja bila prepuna vojske.

Kada je indijski car Kefid saznao da je car Tigmus zaokupljen ljubavlju svoga sina, te da je zapustio vladavinu i carstvo, da mu se smanjio broj vojske dok je u brigama i nevolji zbog zaokupljenosti ljubavlju svoga sina bio, on sazva vezire, emire i druge uglednike, pa im reče:

– Zar ne znate da je car Tigmus napao našu zemlju, ubio mi oca i braću i da nas je poharao? Svakome od vas ubio je nekog bliskog, opljačkao vas i odveo vam žene u ropstvo. Saznao sam da je zaokupljen ljubavlju svoga sina Džan-šaha i da mu se broj vojske smanjio. Sad je vrijeme da mu se osvetimo. Zato se spremite za put i pripremite oružje da ga napadnemo. Nemojte neozbiljno

shvatati taj posao, nego ćemo poći, napasti ga, pogubiti njega i njegovog sina i osvojiti mu zemlju...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

517. NOĆ

Kada nastupi pet stotina sedamnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Kefid, car Indije, naredio svojim oficirima i vojnicima da pođu u zemlju cara Tigmusa, pa im je rekao:

– Spremite se za put i pripremite oružje za napad. Nemojte neozbiljno shvatati taj posao, nego ćemo poći, napasti ga, pogubiti njega i njegovog sina i osvojiti mu zemlju.

– Slušamo i pokoravamo se – rekoše oni i prihvatiše se posla. Spremali su oružje i opremu i sakupljali vojsku tri mjeseca.

Kada se sakupiše vojnici i junaci, udariše u talambase, zatrubiše u trube, razviše zastave i bajrake, te car Kefid pođe s vojskom. Putovao je dok ne stiže do Kabula, Tigmusove zemlje. Pošto stigoše do te zemlje, opljačkaše je, silovaše podanice, poklaše odrasle i zarobiše nejač.

Vijest o tome dopre do cara Tigmusa i kada on to ču, razbjesni se, sakupi svoje doglavnike, vezire i carske emire, pa im reče:

– Znajte da je car Kefid stigao u naše krajeve, ušao je u našu zemlju želeći nas pobiti. Uz njega su vojska i ratnici čiji broj sami Bog zna. Šta vi mislite o tome?

– Čestiti care – odgovoriše mu – mislimo da bi najbolje bilo poći mu u susret, boriti se s njim i istjerati ga iz naše zemlje.

– Spremite se za boj – reče car, pa im izdade oklope, šljemove, sablje i ostalu ratnu opremu koja satire junake i tamani odvažne ljude.

Vojska i junaci se sakupiše, spremiše se za boj, razviše zastave, udariše u talambase, puhnuše u trube, udariše u bubnjeve i zasviraše u svirale. Car

Tigmus pođe s vojskom u susret caru Kefidu. Jahao je bez prestanka dok se nije približio caru Kefidu. Tada se car Tigmus spusti u dolinu poznatu kao Dolina Zahran koja se nalazi na kraju zemlje Kabul. On napisa pismo i posla ga po jednom glasniku caru Kefidu, a u njemu je pisalo:

"Cara Kefida upoznajem sa sljedećim: Ponio si se kao hulja. Da si car i carskoga roda, ne bi uradio tako nešto i ne bi došao u moju zemlju, opljačkao ljude i silovao podanice. Zar ne znaš da je sve to nasilje? Da sam znao da ćeš nasrnuti na moju carevinu, došao bih ja k tebi znatno prije nego ti meni i odbio bih te od svoje zemlje. Međutim, ako se vratiš i okaniš se sijanja zla među nama, bit će dobro; ukoliko se nećeš vratiti, izađi mi na mejdan i čvrsto se drži u ljutome boju."

Car zapečati pismo, predade ga jednome svom vojniku, a s njim posla i uhode da izviđaju. Glasnik uze pismo i odnese ga caru Kefidu. Kada priđe blizu, on ugleda podignuti logor čiji su šatori bili od atlas-svile, vidje zastave od plave svile, a u logoru bijaše jedan golemi šator od crvene svile. Oko šatora je bila silna vojska. Pošto stiže do tog šatora i raspita se o njemu, rekoše mu da je to šator cara Kefida. Glasnik pogleda usred šatora i vidje cara Kefida kako sjedi na stolici ukrašenoj draguljima, a uz njega su bili veziri, emiri i državni uglednici. Pošto sve to sagleda, glasnik izvadi pismo, a prema njemu pođe grupa carevih vojnika koji uzeše pismo i odnesoše ga caru. Ovaj prihvati poruku i vidjevši šta je u njoj, napisa odgovor:

"Caru Tigmusu stavljam na znanje: Mi se moramo osvetiti i ljagu sprati; moramo ti zemlju porušiti i zastave pokidati; odrasle poubijati i nejač porobiti. Sutra ću izaći na bojno polje da ti pokažem kako se bitka bije."

Zatim zapečati pismo i predade ga glasniku cara Tigmusa koji ga uze i ode...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom dopuštenju.

518.

ada nastupi pet stotina osamnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Kefid predao odgovor na pismo koje mu je poslao car Tigmus. Glasnik uze pismo i vrati se svome caru, poljubi tlo pred njim, pa mu predade poruku i kaza šta je vidio:

K – Vidio sam konjanike, vitezove i pješake kojima se ni broj ne zna, niti im se kraj vidi.

Car pročita pismo, pa kad vidje što u njemu piše, silno se naljuti i naredi svome veziru Ajn Zaru da uzjaši sa hiljadu konjanika i da navali na vojsku cara Kefida oko ponoći, da prodre duboko u njihove redove i pobije ih.

– Slušam i pokoravam se – reče vezir Ajn Zar, pa uzjaha sa svojim vojnicima i zaputiše se prema caru Kefidu.

Car Kefid je imao vezira po imenu Gatrafan kome naredi da uzjaši s pet hiljada konjanika i povede ih prema Tigmusovoj vojsci, da ih napadne i pobije. Vezir Gatrafan uradi kako mu je car naredio pa pojaha prema Tigmusovoj vojsci. Putovali su do ponoći prevalivši pola puta, te vezir Gatrafan naiđe na vojsku vezira Ajn Zara. Tada ljudi povikaše jedni na druge i zapodjenu se među njima ljuti boj. Tukli su se do jutra, a kad osvanu dan, Kefidova vojska se povuče bježeći prema svome caru. Vidjevši to, car se silno naljuti i reče im:

– Teško vama! Šta se dogodilo, te ste izgubili junake?

– Čestiti care – odgovoriše oni – vezir Gatrafan je uzjahao konja i poveo nas ka caru Tigmusu. Jahali smo do ponoći i prevalili smo pola puta. Onda smo se sreli s Ajn Zarom, vezirom cara Tigmusa, koji je kidisao na nas s vojskom i junacima. Sukob se dogodio pored Doline Zahran. Nismo se ni pribrali, a već smo se našli usred njihove vojske, oči u oči s njihovim ratnicima. Žestoko smo se borili od ponoći do jutra. Pobijeno je mnogo ljudi. Tada Ajn Zar poče vikati u surle slonovima i udarati ih, te se slonovi poplašiše i počeše gaziti konjanike udarivši u bijeg. Niko nikog nije mogao vidjeti od silne prašine koja se podigla. Krv je tekla potocima. Da nismo pobjegli, stradali bismo do posljednjeg.

Car Kefid to sasluša, pa povika:

– Sunce vas ne ogrijalo i dabogda se na vas razgnjevilo!

Onda se vezir Ajn Zar vrati caru Tigmusu i obavijesti ga o pobjedi, a car mu čestita na uspjehu veoma se radujući, te naredi da se udara u talambase i

svira u trube. Zatim izvrši smotru svoje vojske i vidje da je izginulo dvije stotine najhrabrijih konjanika.

Car Kefid opremi vojsku i silne jedinice pa izađe na bojno polje gdje svrsta vojnike u bojni poredak: poredaše se u petnaest redova, a u svakom redu je bilo deset hiljada konjanika. Uza se je imao i tri stotine odabranih vitezova na slonovima. On odabra vitezove i vrle junake, razvi zastave, te ljudi počeše udarati u talambase, zapuhaše u trube i istupiše vitezovi željni boja.

Što se tiče cara Tigmusa on postroji svoju vojsku u borbene formacije kojih je bilo deset, a u svakoj formaciji deset hiljada konjanika. Uza se je imao još dvije stotine odabranih ratnika koji su jahali s njegove desne i lijeve strane. Kada se formiraše redovi, naprijed istupiše vitezovi u bojnom poretku.

I vojske se sudariše, zemlja postade pretijesna za konje, začuše se bubnjevi, zasviraše svirale, počeše udarati u talambase, puhnuše u trube. Jeka truba je odzvanjala i uši zagluhnuše od hrzanja konja na bojnome polju. Dok su ljudi vikali iz sveg glasa, podiže se gusta prašina iznad njihovih glava, te su bili ljuti boj od jutra dok nije pao mrak, a onda se raziđoše i vojske pođoše u svoje logore...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

519. NOĆ

Kada nastupi pet stotina devetnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su se vojske razdvojile i pošle u logore. Car Kefid izvrši smotru svoje vojske i silno se naljuti utvrdivši da ih je izginulo pet hiljada. Car Tigmus također izvrši smotru svoje vojske i ustanovi da je izginulo tri hiljade njegovih najboljih ratnika, te se i on razbjesni.

Onda car Kefid ponovo izađe na bojno polje postupajući kao i prvi put. Svaki car je nastojao da izvojuje pobjedu. Car Kefid povika svojim ratnicima:

– Ima li među vama neko ko bi izašao na mejdan i otpočeo borbu?

Pojavi se jedan vitez po imenu Berkik. Jahao je slona i bio je izvrstan ratnik. On istupi, sjaha sa slona, poljubi tlo pred carem Kefidom i zatraži dozvolu da izađe na mejdan. Potom uzjaha slona i potjera ga prema bojnom polju vičući:

– Ima li ko da mi izađe na mejdan? Ima li kakvog borca i ratnika?

Kada je to čuo car Tigmus, obrati se svojoj vojsci:

– Ko će izaći na mejdan ovome junaku?

Kroz bojne redove istupi jedan vitez jašući veličanstvenog konja. Dojaha do cara Tigmusa, poljubi tlo pred njim i zatraži dopuštenje da izađe na mejdan. Zatim pođe prema Berkiku, pa kada mu pristupi, reče:

– Ko si ti da me ismijavaš i na mejdan da mi izlaziš? Kako se zoveš?

– Zovem se Gadanfar ibn Kamhil.

– Čuo sam za te još dok sam bio u svojoj zemlji – reče Berkik. – Borimo se pred junačkim ledinicama!

Kada je to Gadanfar čuo, on trgnu željezni buzdohan ispod butina, a Berkik uze mač, te zapodjenuše ljuti boj. Berkik udari Gadanfara sabljom po šljemu, ali ga ne ozlijedi. Osjetivši to, Gadanfar udari njega buzdohanom tako da ga poravna sa slonom. Onda Gadanfaru priđe jedan čovjek i reče mu:

– Ko si ti da mi ubiješ brata?

Taj čovjek uze strijelu u ruku, pa pogodi Gadanfara u stegno i prikova ga za oklop. Gadanfar trgnu sablju, udari ratnika i raspolovi ga, pa siđe na zemlju, ogrezao u krvi. Potom pojuri prema caru Tigmusu, a car Kefid povika svojim vojnicima:

– Izlazite na poprište u borbu protiv konjanika!

Car Tigmus izađe sa svojim trupama i zapodjenuše žestok boj. Konji su hrzali na konje, ljudi su vikali na ljude, sablje su vitlale i vitezovi su jurišali, a kukavice su s bojnog polja uzmicale. Oglasiše se talambasi i svirale su trube. Ljudi su čuli samo buku, viku i zveket oružja dok su junaci ginuli.

Borili su se tako dok nije sunce na nebeskom svodu klonulo zapadu, a onda Tigmus povuče svoje ratnike koji se vratiše u logor. Isto tako učini i Kefid. Car Tigmus izvrši smotru vojske i utvrdi da je izginulo pet hiljada konjanika i da su polomljene četiri zastave. Saznavši to, car Tigmus se razbjesni.

Što se tiče cara Kefida, on također izvrši smotru svoje vojske i vidje da je izginulo šest stotina najboljih ratnika, te da je polomljeno devet bajraka.

Bitka se vodila još tri dana, a onda car Kefid napisa pismo i po glasniku ga posla caru po imenu Fakun al-Keleb. Kefid je tvrdio da mu je on rođak s majčine strane.

Kada je car Fakun čuo šta se zbiva, on sakupi vojsku i uputi se caru Kefidu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

520. NOĆ

Kada nastupi pet stotina dvadeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Fakun sakupio vojsku i krenuo prema caru Kefidu. I dok je car Tigmus sjedio uživajući, dođe mu jedan čovjek i reče:

– Vidio sam u daljini kako se uskovitlala prašina i kako se podigla u zrak.

Car naredi grupi vojnika da utvrde otkuda ta prašina.

– Slušamo i pokoravamo se – rekoše vojnici, pa odoše i pošto se vratiše, saopćiše caru:

– Vidjeli smo prašinu i nakon izvjesnog vremena vjetar ju je rastjerao, pa se ispod nje ukazalo sedam bajraka, a ispod svakog bajraka tri hiljade konjanika koji idu prema caru Kefidu.

Kada car Fakun al-Keleb stiže Kefidu, pozdravi ga i upita:

– Šta se s tobom zbiva i kakvu to bitku biješ?

– Zar ne znaš da je car Tigmus moj neprijatelj i ubica moje braće i oca? Došao sam da ratujem s njim i da mu se osvetim.

– Sunce te ogrijalo! – uskliknu Fakun.

Zatim ga car Kefid odvede pod šator plaho se radujući.

U međuvremenu je car Džan-šah proveo dva mjeseca ne vidjevši oca. Nije dopuštao da uđe ni jedna robinja od onih koje su ga dvorile i zato je bio veoma nemiran, te on upita jednoga slugu:

– Šta se događa s mojim ocem, pa mi ne dolazi?

Sluga mu reče šta se zbiva između njegovog oca i cara Kefida, te Džan-šah naredi:

– Dovedite mi konja da idem ocu!

– Slušamo i pokoravamo se! – rekoše sluge, pa mu dovedoše konja, a carević pomisli: “Zaokupljen sam samim sobom. Najbolje će biti da uzmem konja i pođem u židovski grad. Kada stignem tamo, Allah će dati da lahko nađem onoga trgovca koji me je unajmio da mu radim. Možda će postupiti prema meni kao i prvi put, a niko ne zna gdje će sreću naći.”

Carević uzjaha konja i povede hiljadu konjanika, dok su ljudi govorili da Džan-šah ide ocu da se bori uz njega. Džan-šah je putovao do večeri, a onda sjahaše na jednoj velikoj poljani na kojoj i zanoćiše. Kada Džan-šah vidje da svi vojnici spavaju, on tiho ustade, pritegnu pojas i pođe u Bagdad jer je čuo od Židova da im svake druge godine dolazi karavan iz Bagdada. Mladić je mislio: “Kada stignem u Bagdad, poći ću s karavanom u jevrejski grad!” Čvrsto odlučivši da to uradi, on se otisnu na put.

Pošto se vojnici razbudiše pa ne vidješe Džan-šaha niti njegovog konja, oni uzjahaše konje i pođoše da ga traže na sve strane. Međutim, ne nađoše nikakvog traga, pa odoše Džan-šahovom ocu i rekoše mu šta je njegov sin uradio. Car se toliko naljuti da su mu skoro varnice sijevale iz očiju. On baci krunu s glave vičući:

– Nema moći ni sile do Božije moći! Izgubio sam sina, a neprijatelj je preda mnom!

– Čestiti care – rekoše mu drugi carevi i veziri – strpi se, jer nakon strpljenja jedino dobro dolazi.

Džan-šah je tugovao zbog rastanka s ocem i dragom. Bio je brižan i slomljena srca, podbuhlih očiju i bdio je danju i noću. Što se tiče njegovog oca, on vidje da je izgubio vojsku, pa se povuče iz bitke s neprijateljem i vrati se u svoj grad. Uđe u grad, zatvori kapije i utvrdi zidine bježeći pred carem Kefidom koji je svakog mjeseca prilazio gradu tražeći bitku i kavgu i provodeći pored grada sedam noći i osam dana. Potom je odvodio vojsku u logor da liječi ranjenike.

Što se tiče podanika cara Tigmusa, oni su se nakon odlaska neprijatelja bavili popravljanjem oružja, utvrđivanjem zidina i pripremanjem naprava za

gađanje.

Tako car Tigmus i car Kefid provedoše sedam godina neprekidno ratujući...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

521. NOĆ

Kada nastupi pet stotina dvadeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su car Tigmus i car Kefid ratovali sedam godina.

Što se tiče Džan-šaha, on je za to vrijeme prevaljivao stepe i pustare i kad god bi stigao u neku zemlju, pitao bi za dijamantsku tvrđavu Teknu, ali mu niko nije mogao reći ništa o tome.

– Nikada nismo čuli za to ime – govorili su.

Zatim se raspitivao za jevrejski grad i jedan trgovac mu reče da se nalazi na kraju zemalja Istoka.

– Ovoga mjeseca – reče mu taj trgovac – pođi s nama u grad Mizrakan koji se nalazi u Indiji. Iz toga grada poći ćeš u Horasan, odatle u grad Šimun, a iz njega u Havarizm. Jevrejski grad je blizu Havarizma – između ta dva grada ima godina i tri mjeseca putovanja.

Džan-šah je strpljivo čekao dok ne pođe karavan i on se zaputi s njim do grada Mizrakana. Čim uđoše u grad, mladić se poče raspitivati za dijamantsku tvrđavu Teknu, ali mu niko nije znao reći nešto o njoj. Zatim je putovao s karavanom do Indije i kada uđe u jedan grad, poče se raspitivati za dijamantsku tvrđavu Teknu, ali mu ne rekoše ništa o njoj. Štaviše, ljudi su govorili da nikada nisu čuli za to ime. Džan-šah je usput podnosio velike nevolje i svakojake užase, glad i žeđ, a onda iz Indije krenu na put ne prekidajući ga dok nije stigao u Horasan. Iz Horasana stiže u grad Šimun, uđe u njega i poče se raspitivati za jevrejski grad. Kazaše mu gdje se taj grad nalazi i opisaše mu put do njega. Džan-šah je putovao danonoćno dok nije stigao do onog mjesta s kojeg je pobjegao od majmuna. Zatim je danima i noćima putovao do rijeke

koja teče pored jevrejskog grada. On sjede na obalu i pričeka subotu dok nije rijeka, Božijom voljom, presušila, te je Džan-šah pređe i zaputi se kući onoga Židova kod koga je već bio.

Džan-šah pozdravi Židova i njegovu porodicu, a oni mu se obradovaše, te mu donesoše jelo i piće.

– Gdje si bio? – upitaše došljaka.

– U carstvu Svevišnjeg Allaha – odgovori mladić.

On provede tu noć kod njih, a sutradan poče obilaziti grad i razgledati ga, te naiđe na telala koji je izvikivao:

– O, ljudi! Ko hoće uzeti hiljadu dinara i lijepu robinju a da obavi jedan posao za pola dana?

– Ja ću obaviti taj posao – javi se Džan-šah i telal ga pozva da pođe za njim.

Mladić pođe za telalom do kuće onog trgovca Židova kod koga je bio ranije. Telal se obrati domaćinu:

– Ovaj mladić će obaviti posao koji želiš.

Trgovac pozdravi Džan-šaha poželivši mu dobrodošlicu, pa ga uvede svojoj porodici, donese mu hranu i piće, te se Džan-šah prihvati jela. Onda mu trgovac dade novac i ljepoticu s kojom provede noć. Kad osvanu jutro, on uze novac i djevojku pa ih predade Židovu u čijoj kući je noćio i prvi put. Zatim se vrati trgovcu koji mu je dao da uradi posao, te njih dvojica uzjahaše konje i dođoše do visoke gore što je stremila uvis. Onda trgovac izvadi uže i nož, pa reče Džan-šahu:

– Obori ovog konja na tlo!

Oboriše konja, svezaše ga i zaklaše, pa mu oderaše kožu, odsjekoše noge i glavu. Zatim mu Džan-šah raspori trbuh, kako je naredio trgovac koji reče:

– Uđi u konjski stomak da te zašijem u njemu i reći ćeš mi šta si sve vidio unutra. To je taj posao za koji sam ti platio.

Džan-šah uđe u konjski stomak, a trgovac ga zaši, pa ode na jedno mjesto podalje od konja i sakri se. Nedugo zatim, sletje ogromna ptica, zgrabi konja i ponese ga visoko prema nebu, te se spusti na vrh planine. Pošto se smiri na vrhu planine, ptica htjede jesti konjsku utrobu. Kada to Džan-šah osjeti, on provali utrobu i izađe, a ptica odletje od njega. Mladić pogleda prema trgovcu i vidje ga kako stoji podno planine, kao vrabac.

– Šta hoćeš, trgovče? – upita ga.

– Baci mi malo toga kamenja što se nalazi oko tebe da bih ti obilježio put kojim ćeš se spustiti.

– Isto to učinio si mi prije pet godina, pa me morila glad i žeđ, snašle su me mnoge muke i velika zla, a sada si me opet vratio na ovo mjesto u namjeri da me upropastiš. Allaha mi, neću ti baciti ništa!

Zatim mladić ode putem koji vodi šejhu Nasru, caru ptica...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

522. NOĆ

Kada nastupi pet stotina dvadeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Džan-šah pošao putem koji vodi ka šejhu Nasru, caru ptica. Putovao je danima i noćima, plačnih očiju i slomljena srca. Kad bi ogladnio, jeo je bilje, a kad bi ožednio, pio bi iz potoka dok nije stigao do dvorca poslanika Sulejmana. Tu vidje šejha Nasra kako sjedi na kapiji dvorca. Priđe mu i poljubi mu ruke, a šejh Nasr mu poželi dobrodošlicu i pošto ga pozdravi, reče:

– Šta se dogodilo, sinko, pa si došao ovamo, a odavde si otišao sa gospođicom Šemsom vedra oka i razdragana srca?

Džan-šah zaplaka i ispriča mu šta se dogodilo sa Šemsom, kako mu je rekla kada je htjela poletjeti: “Ako me voliš, dođi mi u dijamantsku tvrđavu Teknu.” Čudeći se, šejh Nasr reče:

– Allaha mi, sinko, ne znam za tu tvrđavu, i tako mi poslanika Sulejmana, nisam nikada u životu čuo za to ime.

– Šta da radim kad umirem od čežnje i ljubavi? – upita mladić.

– Pričekaj dok dođu ptice, pa ćemo ih pitati za dijamantsku tvrđavu Teknu. Možda neka od njih zna za tvrđavu.

Džan-šahovo srce se smiri, te on uđe u dvorac i uputi se u onu odaju gdje se nalazi jezerce u kome je vidio tri djevojke.

I mladić ostade kod šejha Nasra izvjesno vrijeme. Jednom, dok je sjedio kao i obično, šejh Nasr mu reče:

– Približava se vrijeme dolaska ptica, sinko.

Džan-šah se obradova toj vijesti i nekoliko dana kasnije, počeše dolijetati ptice, pa šejh Nasr reče Džan-šahu:

– Zapamti ta imena, pa priđi pticama.

Ptice doletješe i počeše pozdravljati cara po vrstama, a on ih je pitao za dijamantsku tvrđavu Teknu. One su redom odgovarale da u životu nisu čule za tu tvrđavu.

Mladić gorko zaplaka, rastuži se i pade u nesvijest, a šejh Nasr reče jednoj ogromnoj ptici:

– Odnesi ovoga mladića u zemlju Kabul – i on opisa ptici tu zemlju i put do nje.

– Slušam i pokoravam se – odgovori ptica mećući Džan-šaha sebi na leđa. Onda šejh reče mladiću:

– Čuvaj se i pazi da se ne naginješ, inače ćeš se raspasti u zraku. Zapuši uši zbog vjetra, kako ti ne bi naškodila jurnjava nebeskog svoda i grmljavina mora.

Džan-šah posluša šta mu je šejh rekao, a onda ga ptica primi i poletje s njim u visinu. Nosila ga je jedan dan i noć, a zatim ga spusti kod cara zvijeri koji se zvao Šah Bedri. Ptica reče Džan-šahu:

– Skrenuli smo s puta prema onoj zemlji koju nam je opisao šejh Nasr.

Ona htjede opet uzeti Džan-šaha i poletjeti s njim, ali mladić reče:

– Idi ti svojim putem, a mene ostavi u ovoj zemlji da u njoj umrem, ili da stignem do zavičaja.

Ptica ga ostavi kod cara zvijeri, Šaha Bedrija, pa ode svojim putem, a Šah Bedri upita mladića:

– Ko si ti, sinko, i odakle dolaziš s ovom velikom pticom? Kakva je tvoja povijest?

Mladić mu ispriča sve, a car zvijeri se zadivi priči:

– Tako mi Sulejmana, nisam čuo za tu tvrđavu. Bit ću velikodušan prema onome ko me uputi na nju i poslat ću te tamo.

Džan-šah gorko zaplaka i strpljivo pričeka, a onda mu dođe car zvijeri, Šah Bedri, i reče:

– Ustani, sinko. Uzmi ove ploče i zapamti šta piše na njima. Kada dođu zvijeri, pitat ćemo ih za tvrđavu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

523. NOĆ

Kada nastupi pet stotina dvadeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car zvijeri, Šeh Bedri, rekao Džan-šahu:

– Zapamti šta piše na ovim pločama, pa kada dođu zvijeri, pitat ćemo ih za tvrđavu.

Ne prođe mnogo vremena, kad počeše dolaziti zvijeri po vrstama pozdravljajući cara Šaha Bedrija koji ih je pitao za dijamantsku tvrđavu Teknu.

– Ne znamo za tu tvrđavu, niti smo čuli za nju – odgovoriše sve životinje.

Džan-šah zaplaka i zažali što nije otišao s pticom koja ga je donijela od šejha Nasra. Onda mu car zvijeri reče:

– Sinko, nemoj se brinuti. Ja imam starijeg brata koji se zove car Šemah i koji je bio u ropstvu kod gospodara Sulejmana zato što mu je bio nepokoran. Među džinima nema većeg od njega i šejha Nasra. Možda će on znati gdje je ta tvrđava. On vlada džinima koji se nalaze u ovim zemljama.

Zatim ga car posadi na leđa jednoj zvijeri i posla uz njega pismo bratu s preporukom za Džan-šaha. Zvijer istog časa pođe noseći Džan-šaha danima i noćima dok ne stiže do cara Šemaha. Zvijer se zaustavi na jednome osamljenom mjestu, daleko od cara, a Džan-šah siđe s njenih leđa pa pođe pješice do presvijetlog cara Šemaha kome poljubi ruke i dade pismo. Car pročita poruku, pa vidjevši šta u njoj piše, poželi Džan-šahu dobrodošlicu i reče mu:

– Sinko, u životu nisam čuo za tu tvrđavu, niti sam je vidio.

Džan-šah zaplaka i rastuži se, a car Šemah mu reče:

– Ispričaj mi svoj slučaj. Reci mi ko si, odakle dolaziš i kamo ideš.

Džan-šah mu kaza sve, od početka do kraja, a car reče čudeći se:

– Sinko, mislim da ni naš gospodar Sulejman nikada nije čuo za tu tvrđavu, niti je vidio. Međutim, ja znam jednog monaha u planini. To je star čovjek i njemu se potčinjavaju sve ptice, zvijeri i džini zbog mnoštva njegovih magičnih formula, jer on stalno izgovara te formule protiv džinskih careva, tako da mu se silom potčinjavaju. Zahvaljujući jakim magičnim formulama i čarolijama koje zna, sve ptice i zvijeri njemu se pokoravaju. Ni ja, eto, nisam slušao gospodara Sulejmana, pa me je držao u ropstvu. Niko me nije mogao savladati osim toga monaha zahvaljujući velikim lukavstvima i čarolijama, te sam se stavio u njegovu službu. Znaj da je on putovao po svim zemljama i oblastima, da poznaje sve staze i bogaze, sva mjesta i utvrde, i sve gradove. Mislim da mu nije nepoznato nijedno mjesto. Poslat ću te k njemu ne bi li te, možda, uputio na tu tvrđavu. Ako te on ne uputi, neće te niko uputiti, pošto se njemu pokoravaju sve ptice, zvijeri i džini. Svi mu dolaze zbog njegovih djelotvornih čarolija pomoću kojih je načinio jedan štap od tri komada. Zabode ga u zemlju, pa nad prvim komadom izgovara čarobne formule, te iz njega počne izlaziti meso i krv; zatim nad drugim dijelom izgovara čarobne formule, pa iz njega počne izlaziti mlijeko; najzad, izgovara formule nad trećim dijelom, pa iz njega počnu izbijati ječam i pšenica. Onda štap izvadi iz zemlje, te odlazi u svoj manastir koji se zove Manastir dijamanta. Taj monah-vrač svojim rukama pravi svakojaka čuda. On je čarobnjak, vrač, lukav čovjek i odvratni prevarant po imenu Jagmus. Poznaje sve čarobne formule i zakletve. Moram te poslati k njemu na jednoj velikoj ptici koja ima četiri krila...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

524.

ada nastupi pet stotina dvadeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Šemah rekao Džan-šahu:

– Moram te poslati monahu na jednoj velikoj ptici sa četiri krila od kojih je svako dugo trideset lakata. Noge su joj kao u slona, ali leti samo dva puta u godini.

Car Šemah imao je jednog pomoćnika po imenu Tamšun koji je za tu pticu svakodnevno krao iz Iraka po dvije deve, a zatim ih je komadao da bi ptica mogla jesti.

K I kada se Džan-šah pope na leđa te ptice, car Šemah joj naredi da ga odnese monahu Jagmusu. Ptica ga je nosila noćima i danima dok nije stigla do Planine utvrđenja i Manastira dijamanta. Džan-šah siđe kod tog manastira i u hramu vidje monaha Jagmusa koji se molio. Mladić mu priđe, duboko se nakloni i stade pred njega. Kada ga monah vidje, reče:

– Dobro došao, sinko i tuđine, što iz daleka dolaziš. Reci mi zbog čega stižeš ovamo.

Džan-šah mu ispriča sve, od početka do kraja, a kada monah sasluša priču, zabezeknu se:

– Tako mi Boga, sinko, nikada u životu nisam čuo za tu tvrđavu, niti sam vidio nekog ko je čuo za nju, ili ko ju je vidio, premda sam živio u vrijeme Nuha, Božijeg poslanika, a od Nuhovog vremena pa do doba poslanika Sulejmana, sina Davudova, vladao sam zvijerima, pticama i džinima. Mislim da ni Sulejman nije čuo za tu tvrđavu. Ipak, strpi se, sinko, dok dođu ptice, zvijeri i pomoćnici džina, pa ću ih pitati – možda će nam neko od njih reći nešto o njoj, pa će te uzvišeni Allah rasteretiti.

Džan-šah ostade neko vrijeme kod monaha i dok je on sjedio, počeše dolaziti ptice, zvijeri i svi džini. Monah i Džan-šah su ih pitali za dijamantsku tvrđavu Teknu, ali ne bijaše nikoga da kaže kako ju je vidio, ili da je čuo za nju. Štaviše, govorili su pojedinačno:

– Nisam vidio tu tvrđavu, niti sam čuo za nju.

Džan-šah je plakao i kukao moleći se uzvišenom Allahu. Utom se pojavi jedna ptica koja bijaše posljednja. Bila je crna i velika. Kada se spusti iz zraka, poljubi ruku monahu koji je upita za dijamantsku tvrđavu Teknu, a ptica reče:

– Monaše, ja sam živjela iza Kaf-planine, na Kristalnoj planini, u jednoj velikoj pustari. Imala sam braću mladunče, te su naš otac i majka letjeli svakodnevno i donosili nam hrane. Jednom su odletjeli i nisu se pojavljivali sedam dana, tako da nas je glad bila savladala, a osmoga dana doletješe

plačući, te ih upitasmo: “Zašto ste bili odsutni?” “Presreo nas je jedan marid, ščepao nas i odveo u dijamantsku tvrđavu Teknu. Predao nas je caru Šehlanu. Čim nas je car Šehlan vidio, htjede nas ubiti, ali mu mi rekosmo da imamo mladunčad, te nas tako poštedi.” Da su mi otac i majka živi, sigurno bi vam nešto kazali o toj tvrđavi.

Slušajući to Džan-šah je gorko plakao, pa reče monahu:

– Želim da narediš ovoj ptici da me odnese do gnijezda njenog oca i majke na Kristalnoj planini, za Kaf-planinom.

Onda se monah obrati ptici:

– Hoću da se povinuješ svakom naređenju ovoga mladića.

– Slušam i pokoravam se svemu što kažeš! – na to će ptica koja zatim stavi Džan-šaha sebi na leđa.

Letjela je bez zastoja danima i noćima dok nije doletjela na Kristalnu planinu. Ptica spusti Džan-šaha koji tu provede izvjesno vrijeme, a onda ga ptica opet stavi sebi na leđa. Letjela je s njim dva dana dok nije dospjela do zemlje u kojoj se nalazilo ono gnijezdo...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

525. NOĆ

Kada nastupi pet stotina dvadeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je ptica, noseći Džan-šaha, letjela neprekidno dva dana dok ga nije donijela do zemlje u kojoj se nalazilo njeno gnijezdo. Tu se spusti i reče Džan-šahu:

– Ovo je gnijezdo u kome smo bili.

Gorko plačući, mladić reče ptici:

– Želim da me poneseš tamo gdje su nekada letjeli tvoji roditelji i odakle su vam donosili hranu.

– Slušam i pokoravam se, Džan-šah – reče ptica, pa poletje s njim i nosila ga je sedam noći i osam dana, dok ne stiže do jedne visoke planine. Ona tu spusti Džan-šaha i reče mu:

– Ne znam ima li iza ovog mjesta još neka zemlja.

Džan-šaha savlada san i on zaspa na vrhu planine, a kada se probudi, vidje kako nešto daleko svjetluca u zraku. Bio je zbunjen uočenim sjajem i svjetlucanjem, ne znajući da to svjetluca upravo tvrđava koju traži. Nalazio se daleko dva mjeseca putovanja od tvrđave sagrađene od crvenog safira, a kuće u njoj su od suhoga zlata. Imala je hiljadu kula od plemenitih metala što se vade iz tamnih mora, pa je zato i nazvana dijamantska tvrđava Tekna, budući da je, dakle, sagrađena od skupocjenih dijamanata i plemenitih metala. Bila je to ogromna tvrđava čiji se car zvao Šehlan, otac onih triju djevojaka.

Toliko o Džan-šahu.

Što se tiče Šemse, ona svojevremeno pobježe od Džan-šaha, pa dođe ocu, majci i porodici i kaza im šta joj se dogodilo s Džan-šahom. Ispriča im sve i obavijesti ih o tome da on putuje svijetom nailazeći na čuda. Reče im kako je voli, te da i ona njega voli i saopći šta je sve bilo među njima. Otac i majka je saslušaše i rekoše:

– Allah ti ne dopušta da se tako ponašaš prema njemu!

Potom otac ispriča slučaj svojim čuvarima maridima i džinima, napomenuvši:

– Svaki od vas koji vidi nekog čovjeka neka mi ga dovede.

A Šemsa je, kazujući majci koliko je Džan-šah voli, govorila:

– Mora biti da će nam doći, jer kada sam poletjela s dvorca, kazala sam mu: “Ako me voliš, dođi u dijamantsku tvrđavu Teknu!”

Pošto Džan-šah ugleda svjetlucanje i bljesak, pođe prema njemu da vidi šta je to, a Šemsa je već bila poslala jednog čuvara prema planini Karmus da obavi neki posao. I dok je taj čuvar išao, on ugleda u daljini čovjeka, te odmah pođe prema njemu i pozdravi ga. Džan-šah se uplaši čuvara, ali mu odgovori na pozdrav. Čuvar ga upita:

– Kako se zoveš?

– Zovem se Džan-šah i imao sam jednu ženu-džina po imenu Šemsa. Bio sam općinjen njenom ljepotom i ljupkošću. Volio sam je plaho, ali je ona

pobjegla od mene nakon ulaska u dvorac moga oca – i Džan-šah ispriča sve što mu se dogodilo sa Šemsom.

Mladić je razgovarao s maridom plačući, pa kada ga čuvar vidje kako plače, srce mu se steže, te mu reče:

– Ne plači, jer stigao si do cilja. Znaj da te ona veoma voli. Kazala je ocu i majci da te voli, tako da si svima u tvrđavi drag zbog nje. Smiri se i ne brini.

Potom marid stavi Džan-šaha sebi na leđa i odnese ga u dijamantsku tvrđavu Teknu. Vijesnici odnesoše radosnu vijest caru Šehlanu, Šemsi i njenoj majci, obavještavajući ih da je došao Džan-šah. Oni se silno obradovaše divnoj vijesti, pa car Šehlan naredi svim gardistima da pođu u susret Džan-šahu. I sam car uzjaha, te sa svim pomoćnicima, ifritima i maridima pođe u susret Džan-šahu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

526. NOĆ

Kada nastupi pet stotina dvadeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Šehlan uzjahao zajedno sa svim svojim pomoćnicima, ifritima i maridima i pošao je u susret Džan-šahu. Pošto car Šehlan, otac Šemsin, stiže Džan-šahu, zagrli ga, a mladić poljubi ruke caru koji zapovijedi da mu daju ruho od raznobojne svile izvezene zlatom i ukrašene dijamantima. Potom mu car stavi na glavu krunu kakvu nijedan ljudski car nije ni vidio, rekavši da mu daju jednoga od izvrsnih konja džinskih careva, te ga posadi na njega. Čuvari su jahali s njegove lijeve i desne strane, te mladić i car u veličanstvenoj povorci pođoše do kapije dvorca. Najzad car i Džan-šah sjahaše kod dvorca i mladić vidje da je to veličanstveno zdanje čiji su zidovi sagrađeni od dijamanata, rubina i plemenitih metala, dok su kristal, topaz i smaragdi bili ugrađeni u pod.

Džan-šah se divio svemu tome plačući, a car i Šemsina majka brisali su mu suze i tješili ga:

– Nemoj toliko plakati i nemoj se brinuti, jer treba da znaš da si dospio do cilja!

Kada se Džan-šah nađe na sredini dvorca, pred njega izađoše prelijepe djevojke, robovi i sluge, pa ga postaviše na najljepše mjesto i stadoše da ga dvore, dok je on bio zbunjen ljepotom zdanja i njegovih zidova sagrađenih od svih metala i skupocjenih dijamanata. Car Šehlan ode u odaje u kojima je sjedio, pa naredi djevojkama i slugama da dovedu Džan-šaha da posjedi kod njega. Oni ga dovedoše caru koji mu pođe u susret i posadi ga pored svoga prijestolja. Onda donesoše sofru, te se prihvatiše jela i pića, a poslije opraše ruke. Najzad priđe Šemsina majka, pozdravi Džan-šaha i poželivši mu dobrodošlicu, reče:

– Dospio si do cilja poslije tegoba i tvoje oko može usniti nakon bdijenja! Hvala Allahu što si dobro!

Žena ode do kćeri Šemse i dovede je Džan-šahu. Pošto mu Šemsa priđe, pozdravi ga, pa obori pogled stideći se mladića i roditelja. Nakon toga, pojaviše se sestre koje su bile s njom u dvorcu, poljubiše mu ruke i pozdraviše ga, a onda mu Šemsina majka reče:

– Dobro došao, sinko! Moja kćer Šemsa pogriješila je prema tebi, ali joj zbog nas nemoj zamjeriti što je to učinila.

Kada je Džan-šah čuo njene riječi, on vrisnu i obeznani se, dok se car čudio. Poškropiše mladića đulsijom pomiješanom s mošusom i cimetom, te Džan-šah dođe k sebi, pogleda Šemsu i reče joj:

– Hvala Allahu koji me je doveo do cilja i koji je plam u meni ugasio, tako da u mom srcu više nema ognja!

– Spašen bio od vatre! – reče Šemsa. – Htjela bih, Džan-šah, da mi ispričaš šta se događalo s tobom nakon mog odlaska i kako si uspio doći ovamo, premda većina džina ne zna za dijamantsku tvrđavu Teknu. Mi se ne pokoravamo nijednome caru i niko ne zna put dovdje, niti je ko čuo za ovo mjesto.

Džan-šah joj ispriča sve što je bilo i kako je došao. Kaza im šta se dogodilo njegovom ocu s carem Kefidom, šta je sve pretrpio na putu, te kakve užase je i čuda vidio.

– I sve to zbog tebe! – zaključi mladić kome se obrati Šemsina majka:

– Postigao si ono što si želio, a Šemsa je djevojka koju ti darujemo..

Dok se Džan-šah silno radovao, Šemsina majka nastavi:

– Idućeg mjeseca, ako Bog da, priredit ćemo svadbu i veselje, pa ćemo te oženiti njome. Potom ćeš je odvesti u svoju zemlju, a mi ćemo ti dati hiljadu marida-čuvara. Ako dopustiš, najmanje vrijedan od njih ubit će cara Kefida i njegove ljude. Učinit će to za tren oka. Svake godine slat ćemo ti džine i narediš li jednome od njih, pobit će sve tvoje dušmane...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

527. NOĆ

Kada nastupi pet stotina dvadeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Šemsina majka rekla Džan-šahu:

– Svake godine mi ćemo ti slati džine i ako narediš jednome od njih, pobit će sve tvoje dušmane, do zadnjega.

Potom car Šehlan sjede na prijestolje, pa naredi državnim uglednicima da prirede veličanstveno veselje i da kite grad sedam dana i noći.

– Slušamo i pokoravamo se – rekoše pa smjesta odoše i prihvatiše se priprema za svadbu.

Pripremali su se dva mjeseca, a onda prirediše za Šemsu tako veličanstvenu svadbu kakve nije bilo. Poslije uvedoše Džan-šaha Šemsi, te on ostade kod nje dvije godine živeći u najvećoj sreći i zadovoljstvu, jelu i piću. Onda mladić reče Šemsi:

– Tvoj otac nam je obećao odlazak u moju zemlju, pa da jednu godinu provedemo tamo, a drugu ovdje.

– Drage volje – na to će Šemsa.

Čim pade večer, ona ode ocu i reče mu šta je kazao Džan-šah, a car će na to:

– Sa zadovoljstvom. Međutim, strpite se do početka mjeseca da okupim čuvare za vas.

Šemsa prenese Džan-šahu šta je rekao njen otac, te mladenci pričekaše koliko je odredio, a car Šehlan dopusti čuvarima da idu dvoriti Šemsu i Džan-šaha vodeći ih u mladićevu zemlju. Pripremi im veličanstveno prijestolje od suhoga zlata, ukrašeno biserjem i draguljima, a na njemu bijaše šator od zelene svile išaran svim bojama i dragim kamenjem, i tako lijep da je zbunjivao onoga ko ga je gledao.

Džan-šah i Šemsa se popeše na to prijestolje, a car odabra četvericu čuvara koji će prijestolje ponijeti. Džini ga ponesoše tako što svaki stade pod jednu njegovu stranu, a Džan-šah i Šemsa su bili na prijestolju. Šemsa se oprosti s majkom, ocem, sestrama i ostalim rođacima. Car uzjaha konja pa pođe uz Džan-šaha, dok su čuvari nosili prijestolje. Šehlan ih je pratio do podneva, kada čuvari spustiše prijestolje i svi siđoše pa se oprostiše jedni s drugima. Car Šehlan preporuči Džan-šahu da brine o Šemsi, a čuvarima posavjetova da se staraju o njima dvoma. Potom naredi čuvarima da ponesu prijestolje. Šemsa se oprosti s ocem s kojim se pozdravi i Džan-šah. Najzad odoše, a otac se vrati.

Car dade Šemsi tri stotine ljepotica, a Džan-šahu tri stotine robova koji su bili džini. Oni pođoše istog časa, čim se okupiše ispod toga prijestolja koje četiri čuvara ponesoše poletjevši između neba i zemlje. Prevaljivali su svakog dana razdaljinu od trideset mjeseci hoda.

Putovali su tako deset dana. Među čuvarima je bio jedan koji je znao za zemlju Kabul. Kada je vidje, džin naredi da se spuste u jedan veliki grad u toj zemlji. Grad je pripadao caru Tigmusu i oni se spustiše u njega...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

528.

ada nastupi pet stotina dvadeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su se čuvari spustili u Tigmusov grad sa Džan-šahom i Šemsom. Car Tigmus se u međuvremenu povukao pred neprijateljem i pobjegao u grad. Bio je pod čvrstom opsadom. Car Kefid ga je satjerao tako da je tražio milost od njega, ali se Kefid nije smilovao.

Pošto car Tigmus vidje da nema načina da se spasi od cara Kefida, htjede se objesiti ne bi li se smrću oslobodio brige i jada. I car ustade, oprosti se s

K vezirima i emirima, pa ode u svoje odaje da se oprosti s porodicom. Njegovi podanici su plakali i kukali, oplakivali ga i zapomagali.

I dok se to zbivalo, čuvari-džini priđoše dvorcu koji se nalazio u tvrđavi. Džan-šah im naredi da prijestolje spuste usred divana. Čuvari učiniše kako im je Džan-šah naredio, te spustiše Džan-šaha, Šemsu, njihove robove i robinje. Vidjeli su da je grad pod opsadom, da su podanici satjerani u tjesnac i da su u velikoj nevolji.

– Draga moja i očinji vide – reče Džan-šah Šemsi – pogledaj u kako jadnom stanju je moj otac!

Kada Šemsa vidje njegovog oca i podanike u takvome stanju, ona naredi čuvarima da žestoko navale na one što su ih opsijedali u namjeri da ih pobiju.

– Nemojte ostaviti ni jednoga! – zaključi Šemsa.

Džan-šah dade znak jednome čuvaru koji je bio vrlo jarostan, a zvao se Karataš, i naredi mu da dovede okovanog cara Kefida. Potom čuvari odoše prema caru Kefidu noseći ono prijestolje.

Išli su tako, pa staviše prijestolje na zemlju, razapeše šator i pričekaše do ponoći, te kidisaše na cara Kefida i njegovu vojsku. Jedan džin je uzimao po deset ili osam ratnika koji su jahali slonove i letjeli su s njima u zrak, pa su ih bacali tako da su se u zraku raspadali na komade. Neki čuvari su udarali ratnike željeznim buzdohanima. Onda čuvar po imenu Karataš ode do šatora cara Kefida, pa navali na njega još dok je bio na prijestolju. Uze ga i poletje s njim u zrak dok se car derao prestrašen izgledom džina. Letio je s njim sve dok ga nije stavio na prijestolje ispred Džan-šaha koji je naredio četverici čuvara da podignu prijestolje i drže ga u zraku. Car Kefid nije stigao ni da se snađe, kad shvati da se nalazi između neba i zemlje, pa se u čudu poče busati po licu.

Eto šta se događalo s carem Kefidom.

Što se tiče cara Tigmusa, on zamalo nije umro od sreće kada je vidio svoga sina: ote mu se krik radosti i pade bez svijesti. Zatim ga poprskaše đulsijom po

licu, pa pošto dođe k sebi zagrli sina, te briznuše u plač. Car Tigmus nije znao da džini-čuvari biju bitku s carem Kefidom. Onda Šemsa ustade i dođe do cara Tigmusa, oca Džan-šahova, poljubi mu ruke i reče:

– Gospodine, popni se na vrh dvorca i posmatraj boj koji vode saradnici moga oca.

Car se pope na vrh dvorca, sjede sa Šemsom i počeše posmatrati bitku džina koji su tukli Kefidovu vojsku sa svih strana. Neki su uzimali željezne buzdohane i udarali njima slonove drobeći ih zajedno s onima što su slonove jahali, tako da više nisi mogao razlikovati čovjeka od slona. Drugi džini tjerali su grupu ljudi koji su bježali, pa su im džini vikali u lice i ljudi su padali mrtvi. Treći su uzimali po dvadeset konjanika, dizali ih u zrak i bacali na zemlju, te su se razbijali u komade. Dotle su Džan-šah, njegov otac i Šemsa posmatrali bitku...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

529. NOĆ

Kada nastupi pet stotina dvadeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su se Tigmus, njegov sin Džan-šah i Šemsa popeli na vrh dvorca i pratili su bitku džina s vojskom cara Kefida, dok ih je Kefid, plačući, posmatrao s prijestolja.

Bitka protiv Kefidove vojske vodila se dva dana dok džini nisu pobili i posljednjega, a onda im Džan-šah naredi da donesu prijestolje i spuste ga na tlo, usred tvrđave cara Tigmusa.

Čuvari donesoše prijestolje postupivši po naređenju svoga gospodara, carevića Džan-šaha. Zatim car Tigmus zapovijedi jednome stražaru po imenu Šemval da okuje Kefida u lance i okove, te da ga zatoči u Crnu kulu. Šemval izvrši naređenje, a onda car Tigmus zapovijedi da počnu udarati u talambase i posla glasnike Džan-šahovoj majci koji joj javiše da je njen sin došao i da je on sve to učinio.

Majka se obradova, uzjaha konja i dođe, a Džan-šah je zagrli čim je vidje, te majka od velike radosti pade bez svijesti. Kada je pokvasiše đulsijom, ona dođe k sebi i poče grliti sina plačući, ali sva sretna.

Za majčin dolazak je čula i Šemsa, te ustade i pođe majci, pozdravi je i ostadoše zagrljene neko vrijeme. Potom su sjedjele i razgovarale, a car Tigmus otvori gradske kapije i razasla glasnike po cijeloj zemlji da šire radosnu vijest. Caru počeše stizati pokloni i dragocijenosti. Počeše pristizati emiri, oficiri i carevi, pozdravljali su ga i čestitali mu na pobjedi i spasenju sina.

Ljudi su im tako neko vrijeme donosili poklone i velike dragocijenosti, a onda car priredi drugu veliku svadbu za Šemsu. On naredi da se okiti grad, dok su Džan-šahu prikazivali djevojku s nakitom i u gizdavim haljinama. Zatim Džan-šah dođe Šemsi i dade joj stotinu lijepih robinja da je dvore. Nekoliko dana kasnije, Šemsa ode caru Tigmusu i poče se zauzimati za cara Kefida:

– Oslobodi ga da se vrati u svoju zemlju, a učini li neko zlo, naredit ću jednome džinu da ga ščepa i da ti ga dovede.

– Drage volje – složi se car, pa posla Šemvala da mu dovede Kefida.

Šemval dovede cara u okovima, pa Kefid priđe Tigmusu i poljubi tlo pred njim, te ovaj naredi da mu skinu okove. Pošto oslobodiše Kefida okova, Tigmus ga posadi na hromoga konja i reče mu:

– Za tebe se zauzela princeza Šemsa. Odlazi sada u svoju zemlju, a vratiš li se nedjelima koja si činio, poslat ću čuvara da te dovede.

I car Kefid ode u svoju zemlju u vrlo jadnom stanju...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

530.

ada nastupi pet stotina trideseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Kefid otišao u svoju zemlju u vrlo jadnom stanju. Nakon toga su Džan-šah, njegov otac i Šemsa živjeli, sretno, ugodno i veselo.

* * *

Sve je to Bulukiji ispričao onaj mladić što je sjedio između dva turbeta, a zatim je dodao:

– Ja sam Džan-šah koji je sve to preživio, brate Bulukija.

K Bulukija je bio zapanjen njegovom pričom, a onda Bulukija, koji je putovao tjeran ljubavlju prema Muhammedu, Bog mu se smilovao i spasio ga, reče Džan-šahu:

– Kakva su ovo dva mezara, brate? Zašto ti sjediš među njima i zašto plačeš?

– Znaj Bulukija – odgovori Džan-šah – da smo tako živjeli sretno, ugodno i veselo. Boravili smo jednu godinu u mojoj zemlji, a godinu dana u dijamantskoj tvrđavi Tekni. Putovali smo isključivo na prijestolju koje su čuvari nosili leteći između neba i zemlje.

– Brate Džan-šah – na to će Bulukija – kolika je razdaljina između te tvrđave i tvoje zemlje?

– Za pet dana prevaljivali smo rastojanje od trideset mjeseci hoda, a u tvrđavu smo stizali za deset dana. Tako smo činili nekoliko godina. Jednom smo po običaju putovali dok nismo stigli do ovoga mjesta i spustismo se s prijestoljem da razgledamo ovaj otok. Sjedosmo na obalu rijeke gdje smo jeli i pili, a onda Šemsa reče:

– Želim se okupati u ovoj rijeci.

Ona se svuče, svukoše se i robinje, pa siđoše u rijeku i zaplivaše. Potom ja dođoh na obalu pustivši djevojke da se igraju sa Šemsom. Odjednom, velika morska neman udari Šemsu po nozi, mimo svih tih djevojaka, te Šemsa vrisnu i na mjestu ostade mrtva. Djevojke izađoše iz rijeke bježeći od nemani prema šatoru, a neke donesoše mrtvu Šemsu do šatora. Kada vidjeh mrtvu Šemsu, onesvijestih se, pa mi poprskaše lice vodom i ja dođoh k sebi. Plakao sam nad njom. Onda naredih čuvarima da uzmu prijestolje, odnesu ga njenoj porodici i da kažu šta se dogodilo. Čuvari odnesoše Šemsu njenoj porodici i rekoše im šta se zbilo. Ne prođe mnogo vremena, a porodica dođe na ovo mjesto, okupaše je, zamotaše u kefine i ukopaše je uz veliku žalost.

Htjeli su da ja pođem u njihovu zemlju, te rekoh Šemsinom ocu:

– Želim da mi iskopaš mezar pored njenog, možda ću biti ukopan kraj nje kada umrem.

Car Šehlan izdade naredbu jednom čuvaru koji uradi ono što sam želio, a onda odoše od mene ostavivši me ovdje da kukam i plačem za Šemsom.

Eto, to je moja ispovijest i razlog zašto sjedim između dva mezara!

Potom Džan-šah izgovori stihove:

Kad odoste, prijatelji, kuća više kuća nije,
Niti dobri susjed kraj mene stanuje;
Ni prijatelj više nije onaj kog' sam znao,
Niti je svjetlost ona svjetlost koju sam gledao.

Bulukiju začudiše Džan-šahove riječi...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

531. NOĆ

Kada nastupi pet stotina trideset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Bulukija bio začuđen Džan-šahovim riječima, te je rekao:

– Allaha mi, putovao sam svijetom i obilazio sam zemlje, ali sam zaboravio sve što sam vidio čim sam čuo tvoju priču. Želio bih da budeš dobar, brate, pa da me uputiš na pravi put. Džan-šah mu pokaza put, te se Bulukija oprosti s njim i ode.

* * *

Sve je to zmijska carica kazivala Hasibu Kerimuddinu, a Hasib je upita:

– Kako si sve to saznala?

– Ja sam, Hasibe, prije dvadeset i pet godina poslala u Egipat jednu veliku zmiju po kojoj sam uputila pismo i pozdrav Bulukiji. Ta zmija je otišla i predala pismo Bint Šumuhi koja je imala kćer u zemlji egipatskoj. Ona uze pismo i odnese ga u Kairo, raspita se za Bulukiju i ljudi je uputiše. Kada dođe k

njemu i vidje ga, ona ga pozdravi i dade mu pismo. Bulukija pročita poruku i shvativši šta u njoj piše, reče zmiji:

– Dolaziš li ti od zmijske carice?

– Da – odgovori ona.

– Želim poći s tobom zmijskoj carici, jer mi je zbog nečeg potrebna.

– Slušam i pokoravam se – na to će zmija i povede ga kući svoje kćeri. Zmija je pozdravi, pa se oprosti s njom i pođe rekavši Bulukiji:

– Zažmiri!

Bulukija zatvori oči, a kad progleda, vidje da se nalazi na onoj planini na kojoj sam ja. Zatim ga odvede zmiji koja joj je dala pismo i pozdravi je, a zmija upita:

– Jesi li predala pismo Bulukiji?

– Jesam – odgovori ona. – Predala sam ga i Bulukija je došao sa mnom. Evo ga ovdje.

Mladić istupi, pozdravi zmiju i upita je za zmijsku caricu, a zmija reče:

– Otišla je na Kaf-planinu sa svojom vojskom, a čim dođe ljeto, vratit će se u ovu zemlju. Kad god odlazi na Kaf-planinu, mene postavlja na svoje mjesto dok se ne vrati. Ako ti je nešto potrebno, ja ću ti učiniti.

– Hoću da mi doneseš bilja od koga čovjek, kada ga popije, ne može oboljeti, ostarjeti, ni umrijeti.

– Donijet ću ti – reče zmija – ako mi kažeš šta ti se dogodilo nakon rastanka sa zmijskom caricom, kada si sa Afanom otišao na mjesto gdje je sahranjen poslanik Sulejman.

Bulukija joj ispriča sve, od početka do kraja. Kaza joj šta se dogodilo Džan-šahu i sve joj ispripovijeda, a onda reče:

– Učini mi to da se mogu vratiti u svoju zemlju.

– Tako mi poslanika Sulejmana – na to će zmija – ja ne umijem naći to bilje!

Potom naredi zmiji koja ga je dovela:

– Isprati ga u njegovu zemlju.

– Slušam i pokoravam se – reče zmija, pa se obrati Bulukiji: – Zažmiri!

Bulukija zažmiri, a kada otvori oči, vidje da se nalazi na planini al-Mukatam, te krenu i stiže u svoje prebivalište.

Pošto se zmijska carica vrati s Kaf-planine, dođe joj ona zmija koju je postavila na svoje mjesto, pozdravi je i reče:

– Pozdravlja te Bulukija – i ispriča joj sve Što je Bulukija njoj kazao o onome što je vidio na svome putovanju, te o susretu s Džan-šahom. Onda se carica zmija obrati Hasibu Kerimuddinu.

– Eto, Hasibe, šta su mi ispričali!

– Zmijska carice – na to će Hasib – ispričaj mi šta se dogodilo Bulukiji kada se vratio u Kairo.

– Znaj, Hasibe – odgovori zmija – da je Bulukija, kada je napustio Džan-šaha, putovao noćima i danima dok nije stigao do velikoga mora. Tada je namazao noge tečnošću koju je imao, pa se zaputio preko vode dok nije stigao do jednog otoka obraslog drvećem, s rijekama i plodovima – kao da je Džennet.

Obilazeći otok, Bulukija vidje veliko drvo čije lišće je bilo poput brodskih jedara. On priđe drvetu i primijeti da je pod njim postavljena sofra s najljepšim vrstama jela. Na drvetu ugleda ogromnu pticu od biserja i zelenih smaragda. Noge su joj bile od srebra, a kljun od crvenog rubina; njeno perje bilo je od plemenitih metala. Ta ptica je slavila uzvišenog Allaha i molila se za Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

532.

ada nastupi pet stotina trideset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Bulukija izašao na otok i otkrio da je poput Dženneta. Obilazio ga je i vidio na njemu čuda, među kojima i pticu od biserja i zelenih smaragda. Perje joj je bilo od plemenitih metala. Ta ptica slavila je uzvišenog Allaha i molila se za Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga.

Kada Bulukija vidje tu veliku pticu, upita je:

– Ko si ti i šta radiš?

– Ja sam džennetska ptica. Znaj, brate, da je uzvišeni Allah izveo Adema iz Dženneta, a on je ponio četiri lista da se pokrije njima. Listovi su mu pali na zemlju, pa je jedan pojeo crv i od njega je postala svila; drugi je pojela gazela i od nje je nastao mošus; treći su pojele pčele i od njih je nastao med; četvrti je pao u Indiju i od njega su nastali začini. Što se tiče mene, ja sam obišla cijeli

K svijet dok mi Allah nije najzad odredio ovo mjesto. Tu sam se nastanila. Svakog petka ovamo dolaze sveci i dobri ljudi dunjaluka da ga posjete i jedu ovu hranu koja je Allahova blagodat. Bog ih gosti tom hranom svakog petka uvečer. Zatim se sofra uznosi u Džennet, nikada ne ostaje prazna, niti se mijenja.

Bulukija se prihvati jela. Pošto završi, zahvali uzvišenom Allahu, a utom se pojavi al-Hadir, Bog mu se smilovao. Bulukija pođe prema njemu, pozdravi ga i htjede otići, ali mu ptica reče:

– Sjedi, Bulukija, s presvijetlim al-Hadirom, Bog mu se smilovao!

Bulukija sjede, a al-Hadir mu se obrati:

– Kaži mi ko si i ispričaj mi priču o sebi.

Bulukija mu isprića sve što mu se dogodilo, do trenutka kada je on stigao i dok se nije obreo na mjestu na kome sada sjedi pred al-Hadirom. Onda reče:

– Gospodaru, koliko je daleko Kairo odavde?

– Razdaljina je devedeset i pet godina hoda – odgovori al-Hadir.

Kada je to čuo, Bulukija zaplaka, pa poletje al-Hadirovoj ruci, poljubi je i reče:

– Izvuci me odavde, pa će te Allah nagraditi, jer već gledam smrti u oči i ne vidim izlaza.

– Prouči dovu uzvišenom Allahu da mi dopusti da te ispratim u Kairo prije nego što stradaš.

Bulukija zaplaka moleći uzvišenog Allaha koji primi njegovu dovu i objavi al-Hadiru dopuštenje da isprati Bulukiju do njegove porodice. Onda al-Hadir reče:

– Gore glavu! Allah je primio tvoju dovu i nadahnuo mi objavu da te odvedeni u Kairo. Drži se za me! Uhvati me za ruku i zažmiri!

Bulukija se uhvati za al-Hadira, Bog mu se smilovao, ščepa ga za ruku i zažmiri, te al-Hadir, Bog mu se smilovao, načini samo jedan korak i reče Bulukiji:

– Otvori oči!

– Bulukija otvori oči i vidje kako stoji na vratima svoje kuće. Zatim se osvrnu da se oprosti sa al-Hadirom, Bog mu se smilovao, ali od njega ne bijaše ni traga...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

533. NOĆ

Kada nastupi pet stotina trideset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je al-Hadir, Bog mu se smilovao, doveo Bulukiju pred vrata njegove kuće, pa je otvorio oči da se oprosti s njim, ali ga ne vidje.

Bulukija uđe u kuću. Kada ga majka ugleda, vrisnu iz sveg glasa i zbog silne radosti se onesvijesti. Poprskaše je vodom po licu, te se ona osvijesti, zagrli sina i ljuto zaplaka. Bulukija je čas plakao, a čas se smijao. Onda dođoše rođaci i svi prijatelji čestitajući mu na sretnom povratku.

Vijest o tome pronese se po zemlji, te mu počeše stizati darovi sa svih strana. Zabubnjaše bubnjevi, zasviraše svirale, i svi su se bezmjerno radovali.

Bulukija im je zatim potanko pričao, kazivao im šta mu se sve dogodilo, te kako ga je al-Hadir doveo do kućnih vrata. Ljudi su se čudili i plakali su do iznemoglosti.

* * *

Sve je to kazivala zmijska carica Hasibu Kerimuddinu koji se divio gorko plačući, a onda reče zmijskoj carici:

– Želim otići u svoju zemlju.

– Bojim se, Hasibe – reče zmijska carica – da ćeš, kada stigneš u svoju zemlju, prekršiti zakletvu, da ćeš pogaziti obećanje i otići u hamam.

Hasib se ponovo čvrsto zakle da neće ući u hamam dok je živ, pa zmijska carica naredi jednoj zmiji:

– Izvedi Hasiba Kerimuddina na površinu zemlje!

Zmija ga povede prelazeći s mjesta na mjesto dok ga ne izvede na površinu zemlje ispod poklopca na jednome napuštenom bunaru. Zatim je pješačio do svoga grada i zaputio se kući. Dan je već bio na izmaku i sunce je dobijalo žutu boju. Hasib pokuca na vrata, te izađe njegova majka. Čim vidje sina kako stoji, ciknu od velike radosti i baci se prema njemu plačući.

Kada je Hasibova žena čula da majka plače, izađe i ugleda svoga muža, pozdravi ga i poljubi mu ruke dok su se radovali jedno drugome. Hasib uđe u kuću i kada se smjesti među članovima porodice, upita za one drvosječe koji su sjekli s njim drva, pa su otišli i ostavili ga samog u bunaru.

– Oni su otišli – odgovori majka. – Rekli su mi: “Tvoga sina je pojeo vuk u dolini.” Postali su trgovci, vlasnici imanja i dućana. Svijet je sada njihov, te nam svakog dana donose hranu i piće, i tako čine do današnjeg dana.

– Sutra otiđi k njima i reci im: “Došao je s puta Hasib Kerimuddin. Dođite da se sretnete s njim i da ga pozdravite” – na to će Hasib.

Čim osvanu jutro, Hasibova majka obiđe kuće drvosječa i reče im onako kako ju je uputio sin. Drvosječe problijediše kada su to čuli i rekoše:

– Drage volje – i svaki od njih dade joj svilene haljine izvezene zlatom, govoreći pri tome: – Daj ovo svome sinu da se obuče i reci mu da ćemo sutra doći.

– Sa zadovoljstvom – odgovori majka, pa se vrati sinu, prenese mu sve i predade ono što su joj dali.

Toliko o Hasibu Kerimuddinu i njegovoj majci.

Što se tiče trgovaca, oni okupiše mnoštvo drugih trgovaca koje obavijestiše o tome šta se dogodilo s Hasibom Kerimuddinom.

– Šta da radimo sada? – upitaše.

– Svaki od vas treba da mu da polovinu svoga novca i robova – jednoglasno odgovoriše trgovci.

Onda svaki drvosječa odvoji polovinu imovine, pa tad odoše Hasibu, pozdraviše ga i rekoše ljubeći mu ruke:

– Bilo je šta je bilo! Tako je Allah odredio. Bio je to nesretan slučaj. Pođi s nama – dodadoše – da razgledamo grad i da odemo u hamam.

– Ja sam dao zakletvu da cijeloga života neću ući u hamam – odgovori Hasib.

– Pođi našim kućama da te ugostimo.

– Vrlo rado – odgovori Hasib i pođe. Svaki trgovac pružao mu je gostoprimstvo po jednu noć, i tako su činili sedam noći. Hasib postade bogataš s posjedima i dućanima. Oko njega su se okupljali gradski trgovci, a on im je pričao šta mu se sve dogodilo i šta je vidio.

Hasib postade jedan od najuglednijih trgovaca. Proveo je tako izvjesno vrijeme, a onda – jednog dana je šetao gradom i ugleda ga vlasnik hamama koji je stajao na vratima. Pogledi im se susretoše, te hamamdžija pozdravi Hasiba, zagrli ga i reče mu:

– Učini mi zadovoljstvo i uđi u hamam, pa se izmasiraj dok ja spremim nešto za jelo.

– Zakleo sam se da nikada u životu neću ući u hamam.

Hamamdžija ga je preklinjao:

– Dabogda se ja razveo od svojih žena ako ne uđeš sa mnom u hamam i ako se ne okupaš u njemu!

Zbunjeni Hasib reče:

– Zar hoćeš, brate, da moja djeca ostanu siročad, da mi kuću porušiš i da mi natovariš nesreću na vrat?

Hamamdžija pohrli prema Kerimuddinu i poče mu ljubiti nogu govoreći:

– Molim te u ime našeg komšiluka da uđeš sa mnom u hamam, a ja ću tu nevolju uzeti na svoj vrat.

Svi radnici u hamamu koji su se zatekli tu okupiše se oko Hasiba navaljujući i skidajući odjeću s njega, te ga uvedoše u hamam. I tek što Hasib uđe i sjede pored zida pa se poče polijevati po glavi, kad mu priđe dvadeset ljudi i rekoše:

– Ustani, čovječe, i pođi s nama, jer ti si odgovoran sultanu!

I oni poslaše jadnog čovjeka carskom veziru. Taj čovjek ode i obavijesti vezira koji dojaha sa šezdeset robova. Dođoše do hamama i nađoše Hasiba koga vezir pozdravi i poželi mu dobrodošlicu. Zatim hamamdžiji dade stotinu dinara i naredi da Hasibu dovedu konja da može jahati. Onda uzjahaše Hasib, vezir i njegova pratnja koja je vodila Hasiba.

Dovedoše ga do careva dvora, te vezir i Hasib sjahaše i sjedoše u dvorcu. Donesoše im sofru i oni se najedoše i napiše, pa opraše ruke. Zatim vezir pokloni Hasibu dva odijela – svako je vrijedjelo pet hiljada dinara – i reče mu:

– Znaj da nam te je sami Allah poslao i da nam je On ukazao milost tvojim dolaskom. Car je bio na samrti zbog kuge, a knjige koje imamo govore da mu je spas u tvojim rukama.

Dok se Hasib čudio, vezir i državni uglednici prođoše kroz sedam dvorskih kapija i stigoše do cara koji se zvao Karazdan, car Perzijanaca. Taj car imao je vlast u sedam oblasti i u njegovoj službi bilo je stotinu sultana koji su sjedjeli na prijestoljima od suhoga zlata. Imao je deset hiljada junaka od kojih je svaki zapovijedao stotini namjesnika; imao je stotinu dželata koji su držali u rukama sablje i sjekire.

I oni zatekoše toga cara kako spava, lica prekrivenog mahramom i ječeći zbog teške bolesti. Hasibu se um pomuti kada vidje cara Karazdana, te on poljubi tlo pred njim i prouči mu dovu. Onda Hasibu priđe veliki vezir po imenu Šamhur, poželi mu dobrodošlicu i posadi ga na veliku stolicu desno od cara Karazdana...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

534. NOĆ

Kada nastupi pet stotina trideset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je vezir Šamhur prišao Hasibu i posadio ga na stolicu desno od cara Karazdana. Zatim postaviše sofru, najedoše se i napiše, pa oprаše ruke. Vezir Šamhur ustade, te svi koji su se nalazili u odaji ustadoše iz poštovanja prema njemu. Vezir priđe Hasibu i reče mu:

– Mi smo ti na raspolaganju i sve što zatražiš dat ćemo. Makar tražio i pola carstva, dat ćemo ti, jer je izlječenje cara u tvojim rukama.

Zatim uze Hasiba za ruku i odvede ga caru, te Hasib otkri carevo lice i vidje da je teško bolestan. Dok se on tome iščuđavao, vezir poletje prema njegovoj ruci, poljubi je i reče:

– Želimo da izliječiš cara, a sve što tražiš dat ćemo ti. Potreban si nam za to.

– Da – odgovori Hasib. – Ja sam sin Danijela, Božijeg poslanika, ali ne poznajem nijednu nauku. Dali su me da učim medicinu trideset dana, ali nisam ništa naučio. Volio bih da znam nešto pa da izliječim ovog cara.

– Nemoj nam mnogo pričati – reče vezir. – Kad bismo sakupili sve ljekare Istoka i Zapada, niko ne bi izliječio cara osim tebe.

– Kako da ga izliječim kad ne znam ni kakva je njegova bolest, niti kakav mu lijek treba?

– Ipak ga samo ti možeš izliječiti – reče vezir.

– Kada bih znao od čega boluje, izliječio bih ga!

– Znaš ti vrlo dobro kako ćeš ga izliječiti! Za njega je lijek zmijska carica, a ti znaš gdje je ona i vidio si je. Bio si kod nje.

Kada je to Hasib čuo, on shvati šta je razlog njegovog ulaska u hamam, te se poče kajati kad od kajanja nije bilo koristi. Onda im reče:

– Kako će ga izliječiti zmijska carica kad je ja ne poznajem, niti sam ikada u životu čuo za to ime?

– Ne poriči da je poznaješ – reče vezir. – Imam dokaz da je poznaješ i da si kod nje proveo dvije godine.

– Ne poznajem je – bio je uporan Hasib. – Nisam je vidio, niti sam čuo za nju do ovoga časa od vas.

Vezir donese nekakvu knjigu i otvori je, pa poče nešto proračunavati. Najzad reče:

– Zmijska carica će se sastati s jednim čovjekom koji će kod nje provesti dvije godine. Vratit će se od nje i izaći na površinu zemlje, a kada uđe u hamam pocrnit će mu stomak. Pogledaj svoj stomak – reče zatim.

Hasib pogleda stomak i vidje da je pocrnio.

– Moj stomak je crn otkako me je majka rodila – reče on, a vezir će na to:

– Ja sam postavio u svaki hamam po tri mameluka da paze na svakoga ko uđe, da obrate pažnju na stomak i da me izvijeste. Kada si ti ušao u hamam, pogledali su ti stomak i vidjeli da je crn te su me izvijestili. Nismo vjerovali da ćemo te danas naći. Ne tražimo od tebe ništa drugo nego da nam pokažeš mjesto iz kojeg si izašao, i onda možeš ići svojim putem. Mi smo u stanju uhvatiti zmijsku caricu i ima nam je ko dovesti.

Slušajući to, Hasib se silno kajao što je ušao u hamam, ali nije bilo koristi od kajanja, jer su emiri i veziri toliko navaljivali na Hasiba da im oda zmijsku caricu da su se već zamorili. On je govorio:

– Ja to nisam vidio, niti sam šta čuo o tome!

Onda vezir zatraži dželata i kada mu ga dovedoše, vezir naredi da Hasibu svuče odjeću i da ga dobro izudara. Dželat ga je tukao dok Hasib od muka nije smrti u oči pogledao. Zatim mu vezir reče:

– Imamo dokaz da ti znaš gdje se nalazi zmijska carica i zašto to onda poričeš? Pokaži nam mjesto na kome si izašao i idi od nas, jer mi imamo onoga ko će je uhvatiti, a tebi se neće ništa desiti!

Zatim se vezir ljubazno ponašao prema njemu, pa ga podiže i naredi da mu daju odjeću izvezenu zlatom, te se Hasib povinova veziru.

– Pokazat ću vam mjesto na kome sam izašao.

Vezira silno obradovaše te riječi. On uzjaha konja zajedno sa svim emirima i s Hasibom, pa pođe ispred vojnika. Išli su tako dok ne stigoše do planine, a onda ih Hasib uvede u pećinu plačući i tugujući. Emiri i veziri sjahaše i pođoše pješice za Hasibom dok ne stigoše do bunara iz kojeg je izašao. Onda vezir istupi naprijed, sjede, izvadi kadiva pa poče izgovarati čarobne formule i zakletve pušući i mrmljajući. Bio je to prepredeni čarobnjak i vrač koji je poznavao spiritualizam i ostalo. Čim bi izgovorio jednu formulu, izgovarao je za njom drugu, pa treću, i kad god bi izgorio anduz, na vatru je stavljao drugi. Najzad reče:

– Izlazi, zmijska carice!

Odjednom u bunaru nestade vode i otvoriše se jedna velika vrata kroz koja dopre zastrašujući zvuk poput groma, tako da pomisliše da se bunar urušava i svi popadaše na zemlju bez svijesti, neki čak i umriješe. Zatim iz bunara izađe ogromna zmija poput slona, dok su joj iz očiju sijevale varnice kao žeravica. Na leđima je nosila pladanj od suhoga zlata, ukrašen biserjem i dijamantima. Nasred pladnja ležala je jedna zmija koja je obasjavala okolinu. Imala je ljudsko lice i govorila je vrlo razgovjetnim jezikom. Bila je to zmijska carica.

Carica se poče osvrtati lijevo i desno, te joj pogled pade na Hasiba Kerimuddina i reče mu:

– Šta je s obećanjem koje si mi dao i zakletvom koju si položio rekavši da nikada nećeš otići u hamam? Ipak, nikakvo lukavstvo ne pomaže protiv

sudbine, niti se može pobjeći od onoga što je na čelu zapisano. Allah je kraj moga života položio tebi u ruke. Tako je On presudio i htio je da ubiju mene da bi se izliječio car Karazdan.

Potom zmijska carica gorko zaplaka, a s njom zaplaka i Hasib. Kada prokleti vezir Šamhur vidje zmijsku caricu, pruži ruku prema njoj da je uhvati, a ona mu reče:

– K sebi ruke, prokletniče, inače ću puhnuti na te i pretvoriti te u gomilu crnog pepela!

Potom viknu Hasibu:

– Priđi da me uzmeš i položi me na tu tepsiju koju imate, pa je stavi na glavu. Meni je suđena smrt od tvoje ruke i ne možeš ništa učiniti da me spasiš.

Hasib uze zmiju i položi je na tepsiju koju stavi na glavu, a bunar se vrati u prvobitno stanje. Zatim pođoše, dok je Hasib na glavi nosio tepsiju na kojoj je bila zmija.

I dok su tako putovali, zmija se tiho obrati Hasibu Kerimuddinu:

– Hasibe, poslušaj jedan moj savjet, premda si prekršio obećanje i pogazio zakletvu učinivši to što si učinio, jer je tako oduvijek suđeno.

– Slušam i pokoravam se svemu što mi narediš, zmijska carice – reče Hasib.

– Kada stigneš vezirovoj kući, on će ti reći: “Zakolji zmijsku caricu i isjeći je na tri komada.” Odbij da to uradiš i reci mu da ne znaš klati, ne bi li me on zaklao svojom rukom i učinio ono što je naumio. Kada me zakolje i isiječe, doći će mu glasnik cara Karazdana i tražiti da ode caru. Vezir će staviti moje meso u jedan bakarni lonac, a lonac će staviti na mangal, pa će ti reći prije nego što pođe caru: “Naloži vatru pod ovim loncem kako bi se podigla pjena s mesa. Čim se podigne pjena, uzmi je, pa nalij u bocu i pričekaj da se ohladi, a onda je popij. Kada je popiješ, nećeš osjećati bol. Pošto se podigne druga pjena, drži je kod sebe u drugoj boci dok se ja ne vratim od cara i popit ću je zato što me bole leđa”. Onda će ti dati dvije boce i otići će caru. Čim ode, ti naloži vatru pod loncem dok se ne digne prva pjena. Uzmi je, stavi u bocu i čuvaj iza sebe. Pazi dobro da je ne popiješ, jer ako je popiješ, neće biti dobro za te. Čim se podigne druga pjena, stavi je u drugu flašu i pričekaj da se ohladi. Čuvaj pjenu da bi je mogao popiti. Kada se vezir vrati od cara i zatraži ti drugu flašu, ti mu daj prvu i gledaj šta će mu se dogoditi...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

535. NOĆ

Kada nastupi pet stotina trideset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je zmijska carica savjetovala Hasibu da ne pije prvu pjenu, a da drugu čuva, te mu je govorila:

– Kada se vezir vrati od cara i zatraži drugu flašu, ti mu daj prvu i gledaj šta će mu se dogoditi. Zatim ti popij pjenu iz druge flaše i čim je popiješ, tvoje srce će postati stanište mudrosti. Nakon toga, izvadi meso iz lonca, stavi ga na bakarnu tepsiju i daj caru da ga pojede. Pošto car pojede meso i kada mu se smiri u stomaku, pokrij mu lice mahramom i pričekaj do podneva da mu se stomak ohladi, a onda ga napoji vinom, te će car biti zdrav kao nekada. S Božijom pomoći, on će se sasvim izliječiti. Poslušaj savjet koji ti dajem i dobro ga se pridržavaj.

Zatim su nastavili putovati dok ne stigoše do vezirove kuće, te vezir reče Hasibu:

– Pođi sa mnom u kuću!

Vezir i Hasib uđoše, a vojnici se raziđoše i svaki ode svojim putem, Hasib skinu s glave tepsiju na kojoj je bila zmijska carica, a onda mu vezir reče:

– Zakolji zmijsku caricu!

– Ja ne znam klati, jer nikad u životu nisam nešto zaklao – reče Hasib. – Ako imaš razloga da je kolješ, zakolji je svojom rukom.

Vezir Šamhur uze zmijsku caricu s tepsije i zakla je. Hasib gorko zaplaka vidjevši to, a vezir se nasmija:

– Glupače, kako možeš plakati zbog klanja jedne zmije?

Pošto je zakla, vezir isiječe zmiju na tri dijela, stavi je u bakarni lonac, a lonac stavi na vatru i sjede čekajući da se meso skuha. I dok je on tako sjedio, dođe mu carev sluga i reče:

– Car zahtijeva da mu odmah dođeš.

– Slušam i pokoravam se – odgovori vezir. Zatim ustade, donese dvije flaše Hasibu i reče mu:

– Naloži vatru pod loncem dok se ne digne prva pjena s mesa, a kada se pojavi pokupi je s mesa i stavi u jednu od te dvije flaše. Pričekaj da se ohladi, pa je popij, a kada popiješ, to će prijati tvome zdravlju – nećeš osjećati bol, niti ćeš se uopće moći razboljeti. Pošto se podigne druga pjena, stavi je u drugu bocu i čuvaj dok se ne vratim od cara da je popijem zbog bola u leđima – možda će me proći kada popijem pjenu.

Vezir ode caru, pošto dobro utuvi Hasibu šta treba da radi. Hasib je ložio vatru pod loncem dok se ne podiže prva pjena koju pokupi i stavi u jednu bocu, pa je odloži pored sebe. Onda je opet ložio vatru pod loncem dok se ne podiže i druga pjena, te je pokupi u drugu bocu i zadrža za sebe. Najzad sjede da čeka vezira.

Kad vezir stiže od cara, upita Hasiba:

– Šta si uradio?

– Posao je završen – odgovori Hasib, a vezir ga upita:

– Šta si uradio s prvom flašom?

– Upravo sam popio njenu sadržinu.

– Vidim da se nisi nimalo promijenio – reče vezir, a Hasib će na to:

– Osjećam da mi plamti cijelo tijelo, od glave do pete.

Podmukli vezir Šamhur zataji o čemu se radi, želeći da ga prevari, a onda mu reče:

– Daj mi da popijem drugu flašu, možda ću se izliječiti i osloboditi se ovog bola u leđima.

I vezir ispi sadržinu prve flaše misleći da je zapravo druga. Nije ni stigao da popije pjenu do kraja, kad mu flaša ispade iz ruke i on se istog časa silno nadu. Tako se ostvari ona poslovica: “Ko drugom jamu kopa, sam u nju pada.”

Kada to Hasib vidje, zabezeknu se i bi ga strah da ispije sadržinu druge flaše. Onda se sjeti savjeta zmije i pomisli: “Da je u drugoj flaši nešto štetno, ne bi je vezir odabrao za se! Oslonit ću se na uzvišenog Allaha!” odvaži se Hasib i ispi sadržinu flaše. Čim ju je popio, Allah otvori u njegovom srcu vrela mudrosti, otvori mu izvor znanja, te ga obuzeše radost i veselje.

Zatim Hasib uze meso koje bijaše u loncu, stavi ga na bakarnu tepsiju i ponese iz vezirove kuće. Podiže glavu prema nebu, te ugleda sedam nebesa i

sve što je na njima, do Sidretu-l-muntehaa;[7] vidje i kako se kreće nebeski svod, jer mu je Allah sve to otkrio. Vidio je zvijezde koje se kreću i one što miruju, te on shvati kako se kreću sazviježđa i otkriše mu se oblici kopna i mora. On iz toga izvede geometriju, astrologiju, astronomiju, matematiku i sve što je u vezi s tim. Hasib shvati sve što je vezano za pomračenje Sunca i Mjeseca, itd. Zatim pogleda na zemlju i vidje kojih metala u njoj ima, kakvog bilja i drveća; shvati kakvih sve osobitosti i koristi od bilja ima. Na osnovu toga, postavi medicinu, bijelu magiju i alhemiju, shvativši kako se dobijaju zlato i srebro.

Nosio je tako meso dok ne stiže do dvorca cara Karazdana. Uđe caru, poljubi tlo pred njim i reče:

– Nek je živa tvoja glava nakon vezirove smrti!

Car se uzbudi zbog smrti svog vezira, pa zaplaka, a s njim zaplakaše veziri, emiri i državni uglednici. Onda car Karazdan reče:

– Vezir Šamhur je maloprije bio kod mene i bio je sasvim zdrav, a onda je otišao da mi donese meso, ukoliko bude dobro skuhano. Zbog čega je umro sada i kakva ga je nesreća snašla?

Hasib ispriča caru sve šta se dogodilo njegovom veziru, kako je popio sadržinu boce, naduo se i umro. Car se veoma rastuži, pa upita Hasiba:

– Šta da radim bez Šamhura?

– Nemoj se brinuti, čestiti care – reče Hasib. – Ja ću te izliječiti za tri dana, tako da u tvome tijelu neće ostati ni traga od bolesti.

Car Karazdan se razgali, pa reče Hasibu:

– Moja je želja da se spasim od ove nevolje, makar i za nekoliko godina.

Hasib ustade, pa donese pred cara lonac. Onda uze komad mesa od zmijske carice i dade ga caru koga pokri stavivši mu preko lica mahramu. Sjede pored cara i reče mu da spava.

Car je spavao od podneva do večeri, dok mu se meso varilo u stomaku. Onda ga Hasib probudi, dade mu piće i reče mu da spava. Car prespava do jutra, a sutradan Hasib postupi s njim isto kao i prethodnog dana. Tako mu dade da pojede tri komada mesa za tri dana. Caru se koža poče ljuštiti, pa se sav oljušti znojeći se pri tome toliko da ga je znoj oblijevao od glave do pete. I car ozdravi tako da u njemu ne ostade ni traga od bolesti. Onda mu Hasib reče:

– Moraš otići u hamam!

I on odvede cara u hamam, okupa ga, pa ga izvede i carevo tijelo bijaše kao srebreni prut. Vrati mu se pređašnje zdravlje, čak je bio zdraviji nego ranije. Potom car obuče najljepše ruho, te sjede na prijestolje dopustivši Hasibu da sjedne pored njega. Kada Hasib sjede pored cara, on naredi da postave sofru i čim sofra bi postavljena, prihvatiše se jela, pa opraše ruke. Onda car zapovijedi da donesu piće, te sluge donesoše ono što je tražio i njih dvojica počeše piti.

Nakon toga, dođoše emiri, veziri, oficiri i drugi državni uglednici i velikaši među njegovim podanicima da mu čestitaju na ozdravljenju. Bubnjari počeše udarati u bubnjeve i okiti se grad u čast carevog ozdravljenja.

Kada se uglednici okupiše kod cara da mu čestitaju, on reče:

– Okupljeni veziri, emiri i državni uglednici! Ovo je Hasib Kerimuddin koji me je izliječio. Znajte da sam njega postavio za velikog vezira, na mjesto vezira Šamhura...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

536. NOĆ

Kada nastupi pet stotina trideset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car rekao svojim vezirima i državnim uglednicima:

– Izliječio me je Hasib Kerimuddin, te sam ga postavio za velikog vezira, na mjesto vezira Šamhura. Ko njega voli, voli i mene; ko njemu ukaže počast, mene je počastio; ko se njemu potčinjava, i meni se potčinjava.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše prisutni.

Onda svi ustadoše i poljubiše ruku Hasibu Kerimuddinu, pozdraviše ga i čestitaše mu na postavljenju za vezira. I car mu dade skupocjeno ruho izvezeno suhim zlatom, ukrašeno biserjem i dijamantima od kojih je najslabiji vrijedio pet hiljada dinara. Dade mu tri stotine robova i tri stotine naložnica koje su sijale kao mjeseci, tri stotine abisinskih robinja, pet stotina mazgi natovarenih

novcem; dade mu sitne stoke, bivola i krava da se to ni opisati ne da. Nakon svega, naredi svojim vezirima, emirima i drugim uglednicima, velikašima carstva i robovima, te svim podanicima da ga darivaju.

Najzad Hasib Kerimuddin uzjaha konja, a za njim uzjahaše veziri, emiri, uglednici i vojnici, pa pođoše njegovim dvorima koje mu je oslobodio car. Hasib sjede na stolicu te mu priđoše emiri i veziri cjelivajući mu ruke i čestitajući postavljenje na položaj vezira. Svi se staviše u njegovu službu. Hasibova majka se silno radovala i čestita mu što je postao vezir. Dođoše i rođaci na čestitanje veoma se radujući. Onda stigoše njegovi prijatelji drvosječe da mu čestitaju što je postavljen za vezira.

Nakon toga, Hasib uzjaha konja i pođe do Šamhorovog dvorca koji zapečati, pošto uze sve što je bilo u njemu i prenese svojoj kući. Hasib ranije nije poznavao nijednu nauku, nije znao čitati ni pisati, a sada je postao znalac svih nauka, odredbom uzvišenog Allaha.

Pronese se glas o njegovoj učenosti i proču se mudrošću diljem svijeta, te postade čuven po poznavanju medicine, astronomije, geometrije, astrologije, hemije, magije, spiritualizma i dr.

Jednoga dana, Hasib reče svojoj majci:

– Majko, moj otac Danijel bio je učen i zaslužan čovjek. Reci mi šta je ostavio od knjiga i drugih stvari.

Na te riječi, majka donese sanduk u koji je njegov otac stavio onih pet listova preostalih od knjiga što su potonule u more i reče mu:

– Otac ti nije ostavio ništa osim ovih pet listova u sanduku.

Hasib otvori sanduk, izvadi iz njega pet listova, pročita ih i reče:

– Ovih pet listova su iz jedne knjige, a gdje je ostatak?

– Tvoj otac je plovio morem sa svim svojim knjigama. Lađa se raspala i knjige su potopljene. Njega je uzvišeni Allah spasio davljenja, a od knjiga nije ostalo ništa osim ovih pet listova. Kada je otac došao s puta, još sam te nosila, pa mi je rekao: “Možda ćeš roditi dječaka. Uzmi ove listove i čuvaj ih. Kada dječak poraste i upita šta sam mu ostavio, daj mu ih i reci: ‘Tvoj otac nije ostavio ništa osim ovoga. Evo ti ih!’”

Nakon toga je Hasib Kerimuddin savladao sve nauke, te je uživao, jeo i pio. Živio je presretan dok mu ne dođe Rušiteljica Užitaka i Razbijačica Skupova.

To je kraj onoga što je dospjelo do nas od priče o Hasibu, sinu Danijela, neka mu se Allah smiluje.

Allah sve najbolje zna.

SINDABADOVA PUTOVANJA [01]

– Čula sam, sretni care, da je u vrijeme halife Haruna ar-Rešida u gradu Bagdadu bio jedan čovjek po imenu Sindabad Nosač. Bio je to siromašan čovjek koji je za novac prenosio teret na glavi. Jednoga dana, nosio je težak tovar. Kako bijaše velika vrućina, on se umori i oznoji pod teretom dok je nailazio pored vrata nekog trgovca ispred kojih je bilo pometeno i vodom poprskano. Tu je zrak bio ugodan i pošto je pored vrata bila poširoka klupa, hamal spusti teret na tu klupu da se odmori i nadiše zraka...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom naređenju.

537. NOĆ

Kada nastupi pet stotina trideset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je nosač spustio teret na klupu da se odmori i nadiše zraka. Iza vrata je do njega dopirao lahor i ugodan miris, te nosač poče uživati sjedeći na kraju klupe. Čuo je iz kuće zvuk struna i saza, uzbudljive glasove i razgovijetne pjesme. Slušao je i poj ptica koje su pjevale slaveći uzvišenog Allaha svakojakim glasovima i različitim jezicima: grlice, perzijski slavuji, drozdovi, obični slavuji, golubovi grivaši.

Nosač se bezglasno divio i silno uzbuđivao, te priđe bliže i vidje u unutrašnjosti prekrasan vrt u kome ugleda sluge i robove, poslužitelje evnuhe – stvari kakve imaju samo carevi i sultani. Onda ga zapahnu miris izvrsnih jela svih vrsta i dobrih pića. Nosač podiže pogled prema nebu i uskliknu:

– Neka Ti je slava, Gospodaru, Stvoritelju i Priskrbitelju koji opskrbljuje koga hoće bez ikakvog računa! Bože, molim Te da mi oprostiš sve grijehe! Kajem Ti se za svoje propuste. Gospodaru, niko se ne može suprotstavljati Tvojoj presudi i moći. Ti ne odgovaraš za svoja djela i Ti si svemoguć. Neka Ti je slava, jer Ti daješ bogatstvo po svojoj volji i daješ siromaštva po svojoj volji; činiš slavnim koga hoćeš i unizuješ koga Ti hoćeš. Nema boga osim Tebe. Kako si uzvišen, kako je velika Tvoja moć i kako je divna Tvoja vladavina! Daješ izobilje kome hoćeš, jer vlasnik ove kuće živi u najvećoj blagodati: on uživa u finim mirisima, ukusnim jelima, u najboljim pićima svih vrsta. Svojim stvorenjima si dosudio ono što si htio i što si im kao sudbinu odredio: jednima tegobe, a drugima lagodnost; jednima sreću, a drugima, poput mene, krajnji napor i poniženje.

Zatim je nosač kazivao:

Ah, koliko nesretnika za mir ne znaju,
Koji se u dobru i u hladu ne odmaraju!
Odveć sam umoran već postao;
Čudna mi je sudba i breme preteško.
Drugi su sretni, za patnje ne znaju
I teret sudbe poput moga ne nosaju:
Oni oduvijek lagodnim životom uživaju;
Radosni i moćni piju i objeduju.
Sva stvorenja su od jedne kaplje stvorena,[8]
Od istoga smo nas dvojica sazdana;
Al’ ipak među nama postoji razlika
Kao što je ona između vina i octa velika.
Ipak Tebi ne mogu prigovoriti,
Jer Ti si Mudri koji zna pravedan biti.

Pošto Sindabad Nosač završi recitaciju, htjede ponijeti svoj teret i poći, kada se iza vrata pred njim pojavi dječak lijepog lica, tanahnog struka i u gizdavoj odjeći. On zgrabi Sindabada za ruku i reče mu:

– Uđi da porazgovaraš s mojim gospodarom. Zove te.

Sindabad htjede odbiti da uđe s dječakom, ali nije mogao, te odloži teret pored vratara u hodniku i pođe za dječakom. Čim uđe u kuću, vidje da je to

krasno zdanje koje odaje tanahnost i vrline. Zatim u jednoj veličanstvenoj dvorani ugleda plemenitu gospodu i uglednike. Bilo je tu svih vrsta mirisnog cvijeća, suhih plodova i voća, mnoštvo svakojake skupocjene hrane i vina od posebne vinove loze. Tu su se našli muzički instrumenti i divne robinje što su stajale na svojim mjestima. Usred odaje bio je jedan impresivan i uvažen čovjek koga je već obilježila sjedina. Bio je to lijep muškarac, dostojanstven i otmjen, poštovan i cijenjen. Sindabad se zbuni i pomisli: “Bogami, ovo je džennetsko mjesto! Možda je dvorac nekog cara ili sultana!” Postupajući učtivo, Sindabad ih pozdravi, prouči im dovu, pa poljubi tlo pred njima i stade pognute glave...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

538. NOĆ

Kada nastupi pet stotina trideset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Nosač poljubio tlo pred njima, pa je stao pognute glave i skrušeno. Domaćin mu dopusti da sjedne, te Sindabad sjede. Zatim mu domaćin reče da priđe bliže i poče ga razgovarati izražavajući mu dobrodošlicu. Onda naredi da mu donesu najukusnije hrane, pa Sindabad priđe, prouči bismillu i sit se najede, te reče:

– Hvala Allahu na svemu.

Nakon toga on opra ruke, zahvali prisutnima, a domaćin mu reče:

– Dobro došao i neka ti je blagoslovljen današnji dan! Kako se zoveš i čime se baviš?

– Gospodine – odgovori Nosač – zovem se Sindabad Nosač i za nadnicu nosim tuđe stvari na glavi.

Domaćin se nasmija:

– Znaj, Nosaču, da je tvoje ime slično mome, jer ja sam Sindabad Moreplovac. Htio bih čuti one stihove koje si recitirao pred vratima.

– Tako ti Allaha – odgovori postiđeno Nosač – nemoj mi zamjeriti, ali umor, jad i neimaština uče čovjeka nepristojnosti i gluposti.

– Nemoj se stidjeti. Postao si mi kao brat. Kazuj nam stihove jer su mi se dopali kada sam čuo kako ih recitiraš pred kapijom.

Nosač izgovori stihove koji se svidješe domaćinu toliko da se uzbudi slušajući ih.

– Nosaču, moja priča je čudesna – reče zatim domaćin. – Kazat ću ti sve šta je sa mnom bilo i šta mi se dogodilo prije nego što sam postao ovako sretan i prije nego što sam sjeo na ovo mjesto na kome me vidiš. Domogao sam se ovakve sreće i ovoga mjesta tek nakon grdnih tegoba, nakon silnih nevolja i stradanja. Koliko li sam nekada podnio muka i nevolja! Otiskivao sam se na sedam putovanja i svako putovanje je čudesna priča za se, pred kojom um zastaje. Sve se to zbivalo voljom sudbine, a suđenom se pobjeći ne može.

Prvo putovanje

Znajte, gospodo i plemeniti ljudi, da je moj otac bio trgovac koji je spadao među najuglednije trgovce. Bio je veoma bogat, a umro je dok sam bio mali ostavivši mi novac, imanje i spahiluke. Kada sam odrastao, sve je to dospjelo u moje ruke, te sam jeo ukusna jela, pio izvrsna pića i družio se s mladima. Gizdao sam se, šetao s prijateljima i drugovima, čvrsto uvjeren da će to potrajati i da ću vječno tako uživati. Onda sam se dozvao pameti, trgnuo se iz opuštenosti vidjevši da mi je novac već izmakao i da se moj položaj izmijenio. Sve što sam imao nestalo je. Kada sam se otrijeznio, bio sam prestravljen i zapanjen, te sam počeo razmišljati o jednoj priči koju sam nekada slušao. To je priča o našem gospodinu Sulejmanu, sinu Davudovom – neka je mir s njima. Sulejman je rekao: “Tri stvari su bolje od tri druge stvari: dan smrti bolji je od dana rođenja, živi pas bolji je od mrtvoga lava i mezar je bolji od dvorca.”

Onda sam ustao, pokupio sav namještaj i odjeću koju sam imao i prodao ih. Rasprodao sam posjede i sve što sam imao, te sam sakupio tri hiljade dirhema. Palo mi je na um da otputujem negdje, pa sam se sjetio kako je jedan pjesnik rekao:

Trudom se možeš jedino uzvisiti,
A visinu ko traži noći će probdjeti;
Ko bisere traži u more valja zaroniti
I ko hoće moć i bogatstvo imati.
A ko hoće visinu bez truda postići,
Život će provesti nemoguće tražeći.

Nakon toga se odlučih, pa nakupovah robe, svakojakih stvari i namirnica za putovanje, dok mi je duša čeznula da zaplovim morem. Ukrcah se na lađu i otisnuh u grad Basru s grupom trgovaca. Plovili smo nekoliko dana i noći prolazeći otok za otokom, more za morem, kopno za kopnom. Svuda gdje smo prolazili trgovali smo i razmjenjivali robu.

Otisnusmo se i ploveći morem stigosmo do jednog otoka koji je bio kao džennetski vrt. Vlasnik lađe pristade uz taj otok, baci sidro i mostiće, te se svi s lađe iskrcaše na otok. Napraviše sebi mangale, zapališe u njima vatre i prihvatiše se raznih poslova – jedni su kuhali, drugi prali, a treći su šetali. Ja sam bio u grupi koja je obilazila otok.

Onda se putnici okupiše da jedu i piju, da se vesele i igraju. I dok smo se mi tako zabavljali, vlasnik lađe stade na kraj palube i povika iz sveg glasa:

– Sretni putnici, brzo se ukrcavajte na lađu! Požurite! Ostavite sve i spašavajte se dok niste nastradali! Otok na kome se sada nalazite zapravo je ogromna riba koja je zaronila u more pa je iznijela pijeska na sebi i postala poput otoka, a na njoj oduvijek raste drveće! Kada ste zapalili vatru, osjetila je vrućinu pa se pokrenula. Upravo sada će vas uroniti u more i sve vas potopiti. Spašavajte se prije nego što stradate!

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

539.

Kada nastupi pet stotina trideset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je kapetan vikao putnicima:

– Spašavjate se prije nego što stradate. Sve ostavljajte!

Putnici su čuli kapetanove riječi, pa pohitaše i počeše se brzo ukrcavati ostavljajući sve stvari, kotlove i mangale. Neki se domogoše lađe, a neki nisu uspjeli: “otok” se pokrenu spuštajući se u morske dubine zajedno sa svim što je bilo na njemu, te se nad njim sklopi uzburkano more nemirnih valova. Ja sam bio među onima koji ostadoše na “otoku”, te potonuh zajedno sa ostalim davljenicima. Međutim, uzvišeni Allah me spasi davljenja davši mi veliko drveno korito u kome su ljudi prali veš. Dohvatih to korito i popeh se na njega žudeći za životom. Počeh udarati po vodi nogama kao veslima, dok su me valovi bacali lijevo i desno. Kapetan razvi jedra na lađi i otplovi s onima koji su bili na njoj

osvrćući se na davljenike. Ja sam posmatrao lađu sve dok mi nije izmakla iz vida, uvjeren da ću zasigurno stradati.

U takvom stanju me uhvati noć. Proveo sam tako dvadeset i četiri sahata, te mi vjetar i valovi pomogoše da pristanem uz jedan visoki otok na kome je bilo drveća nagnutog prema moru. Uhvatih se za jednu visoku granu, pošto sam već bio pogledao smrti u oči. Čvrsto sam se držao za nju dok ne izađoh na otok. Primjetih da su mi noge otekle i vidjeh tragove ribljih ujeda na njima, ali nisam ni bio svjestan toga zbog silnog jada i umora. Izgubivši svijest, opružih se na otoku kao mrtvac.

Ostao sam tako do narednog dana kada me ogrija sunce. Prenuh se i vidjeh da su mi noge otekle, te sam, ojađen zbog položaja u kome sam se našao, čas puzao, čas na koljenima išao. Na otoku je bilo voća u izobilju i bilo je vrela pitke vode, tako da sam se tim voćem hranio. Proveo sam tako nekoliko dana i noći, te živnuh, povratih prisustvo duha i ojačaše mi pokreti. Počeh razmišljati šetajući po otoku i razgledajući među drvećem ono što je uzvišeni Allah stvorio. Napravih sebi i štap od drveta i počeh se oslanjati na njega.

Jednoga dana dok sam tako šetao otokom, ukaza mi se u daljini nekakva silueta. Pomislih da je zvijer ili morska životinja, pa pođoh prema njoj neprekidno je posmatrajući, kad vidjeh da je to nekakav veliki konj privezan na kraju otoka, pored morske obale. Priđoh mu, a konj zahrza na me iz sve snage. Uplaših se i htjedoh se vratiti, ali se iz zemlje neočekivano pojavi neki čovjek koji povika na me, pa pođe k meni i upita:

– Ko si ti, odakle dolaziš i zašto si došao ovamo?

– Gospodine – rekoh mu – ja sam tuđinac. Bio sam na jednoj lađi, pa sam se počeo utapati zajedno s nekolicinom ljudi koji su bili na njoj, ali mi Allah dade drveno korito na koje se popeh i ono me je nosilo dok me valovi ne izbaciše na ovaj otok.

Kada je čuo moje riječi, čovjek me zgrabi za ruku i reče:

– Pođi sa mnom.

Zaputih se s njim, te se spustismo u jedan podzemni prolaz, a onda me čovjek uvede u veliku odaju pod zemljom, pa me tu posadi i donese mi hrane. Kako sam bio gladan, prihvatih se jela dok se ne zasitih i dok dušom ne odahnuh. Zatim me čovjek poče ispitivati šta mi se dogodilo, te mu ispričah

sve, od početka do kraja. On je bio zabezeknut mojom pričom, a kada ja završih, dodadoh:

– Tako ti Boga, gospodine, nemoj mi zamjeriti. Ispričao sam ti cijelu istinu o sebi i o tome šta mi se dogodilo. Želim da mi kažeš ko si ti, zašto boraviš u ovoj odaji pod zemljom i zašto si privezao onoga konja kraj mora.

– Nas ima podosta – odgovori čovjek. – Raspršili smo se po ovome otoku na sve strane, a mi smo konjušari cara Mihradžana. Pod našim nadzorom su svi njegovi konji. Svakog mjeseca, kada se mjesec pojavi, dovodimo rasne konje i privezujemo sve ždrebice na ovom otoku, pa se sklanjamo u podzemlje kako nas niko ne bi mogao vidjeti. Zatim dolaze morski konji primamljeni mirisom ždrebica. Izlaze na kopno, osvrću se, pa kad ne vide nikoga skaču na ždrebice, oplođuju ih i silaze u namjeri da ih povedu sa sobom. Međutim, ždrebice ne mogu poći, jer su privezane. Pastusi hržu na njih, udaraju ih glavama i nogama i njište. Slušajući ih, mi znamo da su sišli sa ždrebica, pa izlazimo i vičemo na pastuhe koji se uplaše i odlaze u more. Kobile ostaju suždrebne, pa donose muško ili žensko ždrijebe koje vrijedi gomilu novaca. Takvih nema na zemlji. Sada je vrijeme izlaska pastuha, i ako uzvišeni Allah da, povest ću te caru Mihradžanu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

540. NOĆ

Kada nastupi pet stotina četrdeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je konjušar rekao Sindabadu Moreplovcu:

– Povest ću te caru Mihradžanu i pokazat ću ti našu zemlju. Da nisi naišao na nas, znaj da nikog drugog ovdje ne bi vidio i presvisnuo bi od tuge, a da niko ne bi ni znao za te. Zahvaljujući meni, ostao si u životu i ja ću te vratiti u tvoju zemlju.

Proučih čovjeku dovu zahvaljujući mu na dobroti i milosrđu. I dok smo mi tako razgovarali, iz mora se pojavi pastuh koji se strašno oglasi. Skoči na kobilu, oplodi je i siđe s nje htijući je povesti sa sobom, ali nije mogao, te se kobila poče ritati i njištati na njega. Konjušar zgrabi sablju i štit pa izađe iz odaje vičući svojim drugovima:

– Otjerajte pastuha!

Lupao je sabljom po štitu, te se njegovi drugovi pojaviše s kopljima i vičući. Pastuh se uplaši i ode. Zaroni u more poput bika i izgubi se pod vodom. Konjušar malo posjedi, a onda se pojaviše njegovi drugovi od kojih je svaki vodio po jednu kobilu. Vidješe me s konjušarem i upitaše ko sam, a on im kaza ono što sam već ispričao. Onda mi priđoše, postaviše sofru i prihvatiše se jela pozivajući i mene. Pošto sam jeo s njima, oni ustadoše, uzjahaše konje posadivši i mene na jednoga i pođosmo.

Jahali smo tako do grada cara Mihradžana. Oni odoše caru, obavijestiše ga o meni, te car zatraži da me dovedu. Uvedoše me tome caru i dovedoše pred njega. Pozdravih ga, a on mi uzvrati poželivši mi dobrodošlicu i pozdravljajući me s poštovanjem. Upita šta mi se dogodilo i ja mu ispričah sve što mi se zbilo i šta sam sve vidio, od početka do kraja. Bio je zapanjen onim što mi se dogodilo, te reče:

– Allaha mi, sinko, tebi se dogodilo nešto više od pukog spasenja. Da ti nije suđen dug život, ne bi se spasio tih nevolja. Hvala Allahu što se sve dobro svršilo.

Potom mi car ukaza milost i poštovanje. Približi me k sebi i zapodjenu sa mnom razgovor ljubazno se ophodeći. Postavi me da radim za njega u pristaništu, naredivši mi da bilježim svaku lađu koja pristaje uz obalu. Tako ostadoh kod cara služeći mu, a on je bio darežljiv prema meni i koristio mi je na svaki način. Darova mi divnu odjeću i kod cara postadoh čovjek od uticaja kada je trebalo zastupati nečije interese.

Proveo sam kod njega dugo vremena. Kada god sam prolazio morskom obalom, raspitivao sam se kod trgovaca i mornara o tome na kojoj strani se nalazi Bagdad, ne bi li mi neko kazao nešto o njemu, pa da se s tim čovjekom vratim u Bagdad. Međutim, niko nije znao za njega, niti se znalo da neko tamo putuje. To me je dovodilo u nedoumicu i počeh očajavati zbog dugog boravka u tuđini.

Pošto provedoh tako određeno vrijeme, pođoh jednoga dana caru Mihradžanu i zatekoh kod njega grupu Hindusa. Pozdravih ih, a oni mi odgovoriše na pozdrav izražavajući dobrodošlicu i počeše se raspitivati o mojoj zemlji...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

541. NOĆ

Kada nastupi pet stotina četrdeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac kazivao:

– Pošto sam ja njih počeo ispitivati o njihovoj zemlji, rekoše mi da se Hindusi dijele na kaste. Dio njih pripada kasti šakirija.[9] To je najuvaženija kasta čiji pripadnici nikome ne čine nepravdu i ne potčinjavaju nikoga. Drugi dio Hindusa naziva se brahmanima. To su ljudi koji ne piju vino, premda žive sretno, lagodno, u zabavi i veselju, drže deve, konje i drugu stoku. Rekoše mi da se dijele na sedamdeset i dvije kaste, što me je veoma iznenadilo.

U carstvu cara Mihradžana vidio sam još jedan u mnoštvu otoka koji se zove Kabil. Na njemu se po cijelu noć čuje udaranje u defove i bubnjeve. Ljudi koji poznaju otoke i koji putuju rekoše mi da su stanovnici toga otoka ozbiljni i razložni ljudi. U tome moru sam vidio ribu dugu dvije stotine lakata. Također sam vidio ribu koja je imala glavu kao sova. Sve u svemu, na tome putovanju sam vidio mnoštvo čuda i neobičnih stvari o kojima bih vam mogao nadugo pričati.

Neprekidno sam razgledao otoke, dok se jednog dana ne zaustavih na obali mora držeći štap u ruci kao i obično, kad se pojavi nekakva velika lađa koja doplovi noseći mnoštvo trgovaca. Pošto doplovi u gradsko pristanište, kapetan naredi da se saviju jedra, baci sidro kraj obale i pruži mostiće, te mornari iznesoše na kopno sve što je bilo na lađi. Dugo su prenosili robu, dok sam ja stajao i sve pisao. Najzad upitah vlasnika:

– Je li ostalo nešto na lađi?

– Da, gospodine – odgovori on. – Imam neku robu u potpalublju čiji se vlasnik utopio dok smo plovili pored jednog otoka. Njegova roba je ostala kod nas i čuvamo je. Imamo namjeru da je prodamo kad saznamo pošto je kako bismo novac poslali njegovim rođacima u Bagdad, u stanište mira.

– Kako se zove vlasnik robe? – upitah kapetana.

– Zove se Sindabad Moreplovac. Utopio se u moru.

Kada sam čuo njegove riječi, pogledah ga pažljivije, prepoznah ga i vrisnuh:

– Kapetane, pa ja sam vlasnik te robe o kojoj govoriš! Ja sam Sindabad Moreplovac koji se iskrcao s lađe na onaj "otok" zajedno s grupom trgovaca. Kada se pokrenula riba na kojoj smo bili i kada si nam ti počeo dovikivati, ukrcao se ko je mogao, a ostali su se utopili. Ja sam bio s grupom davljenika, ali me uzvišeni Allah spasi davljenja jednim velikim koritom u kome putnici peru veš. Popeo sam se na to korito i počeo veslati nogama, a vjetar i valovi su mi pomagali dok nisam dospio na otok na koji sam se iskrcao. Uz pomoć uzvišenog Allaha sreo sam se s konjušarima cara Mihradžana. Oni su me doveli do ovoga grada i uveli me caru koga sam obavijestio o svome slučaju. Car je bio velikodušan, pa me je postavio za pisara u gradskoj luci. Tako sam mu počeo služiti, a on je bio pažljiv prema meni. Roba koju imaš moja je imovina...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

542.

ada nastupi pet stotina četrdeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac kazivao kapetanu:

– Ta roba koju imaš moja je imovina.

– Nema moći ni sile do moći uzvišenog Allaha! – uskliknu kapetan. – Ni u koga više ne možeš imati vjere ni pouzdanja!

– Kapetane, zašto tako govoriš kad si saslušao moju priču?

– Ti si čuo kako sam rekao da se vlasnik robe utopio, pa želiš bespravno uzeti robu. To je najteži grijeh. Mi smo vidjeli kada se utopio, a s njim je bilo i mnoštvo putnika. Niko se od njih nije spasio, i kako onda možeš tvrditi da si ti vlasnik robe?

K – Kapetane, poslušaj priču i shvati moje riječi, pa ćeš vidjeti da istinu govorim, jer laž je odlika licemjernih.

– Potom ispričah kapetanu događaje od trenutka kada sam s njim otputovao iz Bagdada dok nismo stigli na onaj “otok” na kome smo se utopili. Ispričah mu neke stvari koje su se odigrale između njega i mene, te se kapetan i trgovci uvjeriše da govorim istinu. Prepoznaše me, čestitaše mi na izbavljenju i rekoše:

– Bogami, nismo vjerovali da si se spasio davljenja. Allah ti je darovao novi život!

Potom mi dadoše robu na kojoj nađoh napisano svoje ime, a od robe ništa nije nedostajalo. Otpakovah je, izvadih nešto skupocjeno što za mnom ponesoše mornari i odnesoh caru na dar. Rekoh mu da je to ona lađa na kojoj sam bio, da je na njoj stigla sva moja roba, te da je ovaj dar dio nje.

Car je bio veoma iznenađen i uvjeri se da je istina sve što sam mu bio kazao. Zato me veoma zavolje, iskaza mi veliko poštovanje i zauzvrat mi darova mnoge stvari.

Nakon toga, prodadoh zavežljaje svoje robe na kojoj mnogo zaradih. Onda kupih drugu robu u tome gradu i kada putnici s lađe htjedoše poći na put, ja ukrcah na lađu sve što sam imao, pa odoh kod cara kome zahvalih na dobroti i milosrđu. Zamolih ga za dopuštenje da otputujem u svoju zemlju i rođacima. Car se oprosti sa mnom i dariva mi mnoštvo stvari iz toga grada. Najzad se oprostih s njim, ukrcah se na lađu i zaplovismo s dopuštenjem uzvišenog Allaha.

Služila nas je sreća i bila nam je naklonjena sudbina, pa smo plovili danima i noćima, dok sretno ne stigosmo do grada Basre gdje se iskrcasmo i provedosmo kratko vrijeme. Radovao sam se izbavljenju i povratku u zemlju. Tako se uputih u Bagdad, stanište mira, noseći tovare i mnoštvo dragocjene robe. Stigoh u svoju mahalu i uđoh u kuću, a onda mi dođoše svi rođaci i prijatelji. Kupih mnoštvo slugu i evnuha, robova i robinja. Kupih kuće, imanja

i spahiluke, više nego što sam ih prije imao. Družio sam se s prijateljima i zabavljao s jaranima češće nego što sam to ranije činio i zaboravih sve što sam prepatio – umor i tuđinu, muke i strahote putovanja. Odao sam se uživanju, radostima, ukusnim jelima i dobrim pićima. Tako sam stalno živio.

Eto, to mi se dogodilo na prvom putovanju. Sutra ću vam, ako Bog da, ispričati priču o drugom od sedam putovanja.

Potom Sindabad Moreplovac ugosti večerom Sindabada Suhozemca i naredi da mu se da stotinu miskala zlata, pa mu reče:

– Danas si nas zabavio.

Nosač se zahvali Sindabadu Moreplovcu, pa uze darove i ode svojim putem razmišljajući o tome šta se sve zbiva ljudima. Nije se mogao načuditi. Tu noć prespava u svojoj kući, a kad osvanu jutro, on ode kući Sindabada Moreplovca. Pošto uđe, Sindabad Moreplovac mu poželi dobrodošlicu, iskaza mu poštovanje i posadi ga pored sebe. Kad dođoše ostali Moreplovčevi prijatelji, on naloži da se donese jelo i piće, tako da im je bilo ugodno i zabavljali su se. Onda Sindabad Moreplovac poče kazivati:

Drugo putovanje

– Znajte, prijatelji, da sam živio najlagodnijim životom i potpuno sretan, kao što sam vam jučer kazivao...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

543.

Kada nastupi pet stotina četrdeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac, kada se okupilo njegovo društvo, kazivao:

– Živio sam najlagodnijim životom i potpuno sretan dok mi jednog dana nije palo na um da se otisnem u svijet. Duša mi je čeznula za trgovinom, razgledanjem zemalja i otoka i za zaradom. Ozbiljno se pozabavih time, te izdvojih pozamašan dio novca, kupih robu i potrepštine za putovanje, upakovah ih i dođoh na obalu gdje zatekoh lijepu novu lađu koja je imala divna jedra i bila je krcata putnicima i obiljem robe.

Utovarih na lađu svoje zavežljaje zajedno s mnoštvom trgovaca. Već istog dana zaplovismo. Putovanje je bilo ugodno i plovili smo iz jednog u drugo more, od jednog do drugog otoka. U svakome mjestu gdje smo pristajali sretali smo trgovce, državne uglednike, prodavače i kupce, te smo trgovali i mijenjali robu.

Tako smo radili dok nas sudbina ne baci na jedan divan otok obrastao drvećem sa zrelim plodovima, s mirisnim cvijećem, raspjevanim pticama i bistrim rijekama. Međutim, na otoku nije bilo kuća, niti ljudi da bi raspirivali vatru. Kapetan nas ukotvi kraj toga otoka, te se trgovci i putnici iskrcaše da

razgledaju drveće i ptice slaveći jedinog i svemoćnog Allaha i diveći se moći silnoga Gospodara. Tako se i ja iskrcah na tok s grupom ljudi i sjedoh pored jednog bistrog vrela među drvećem. Imao sam nešto hrane, te sjedoh da tu pojedem ono što mi je uzvišeni Allah dao. Prijao mi je lahor i ugodno vrijeme, tako da me obuze drijemež i opustih se na tome mjestu. Utonuh u san uživajući u ugodnom lahoru i prijatnim mirisima. Kada ustadoh, ne vidjeh tu čovjeka ni džina. Lađa je otplovila s putnicima, a mene se nije sjetio niko ni od trgovaca, niti od mornara, i tako me ostaviše na otoku. Osvrtao sam se lijevo i desno, ali nije bilo nikoga. Spopade me silna tuga da veća ne može biti, tako da mi je zamalo pukao žučni mjehur od tuge i jada. Ništa nisam imao uza se, čak ni hrane ni pića. Bio sam usamljen i duša mi je malaksavala, te sam gubio nadu da ću preživjeti. Mislio sam: “Krčag ne može zauvijek ostati čitav. Ako sam se i spasio prvi put sretavši ljude koji su me s onog otoka poveli u naseljeno mjesto, sada sam daleko od mogućnosti da naiđem na nekoga ko će me odvesti u nastanjeni svijet!”

Zatim sam plakao i jadikovao nad samim sobom toliko da me je tuga skrhala. Korio sam sebe zbog onog što sam učinio, zbog toga što sam se uopće odlučio za putovanje i tegobe kada sam mirno živio u svome zavičaju i domovini, sretan, uživajući u ukusnom jelu i dobrom piću, lijepo odjeven. Nisu mi trebali novac ni roba. Kajao sam se što sam otišao iz Bagdada i otisnuo se na more, premda sam već na prvom putovanju podnio muke i pogledao smrti u oči. Govorio sam: “Mi Bogu pripadamo i Njemu se vraćamo!” Kao da sam bio počeo luditi. Tako zbunjen, ustadoh, pa počeh šetati otokom lijevo i desno, jer se nisam mogao smiriti na jednome mjestu. Onda se popeh na jedno visoko drvo i počeh razgledati unaokolo, ali sam vidio samo nebo, vodu, drveće, ptice, otoke i pijesak. Pogledah malo pažljivije i odjednom ugledah na otoku nešto veliko i bijelo, te siđoh s drveta i pođoh prema tome. Išao sam tako i kada stigoh do cilja, vidjeh da je to veliko bijelo kube što stremi u visinu i da je velikog obima. Priđoh mu i obiđoh ga, ali ne nađoh nikakva vrata. Nisam imao snage da se popnem, jer je bilo veoma glatko.

Zabilježih mjesto na kome sam stajao, pa počeh obilaziti kube mjereći mu obim i utvrdih da iznosi punih pedeset koraka. Razmišljao sam kako da uđem unutra. Dan je već bio na izmaku i sunce se primicalo zapadu, kad odjednom nestade sunca i pade tama. Sunce mi se sakri i pomislih da je naišao neki oblak.

Bilo je ljeto, pa sam se čudio. Zato podigoh glavu, zagledah se i vidjeh ogromnu pticu, golemog tijela i krila raširenih u zraku. Ta ptica mi je zaklonila sunce pomračivši otok. Još više se zabezeknuh, pa se sjetih jedne priče...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

544. NOĆ

Kada nastupi pet stotina četrdeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se Sindabad Moreplovac začudio ptici kada ju je vidio na otoku, pa se sjetio priče koju su mu nekada pričali putnici i namjernici. Naime, kazivali su da na nekim otocima ima ogromna ptica koju zovu ruh, a svoju mladunčad hrani slonovima. Shvatih da kube koje sam vidio nije ništa drugo nego jaje ptice ruh.

Čudio sam se šta je uzvišeni Allah stvorio. U tom času, ptica se spusti na kube, prekri ga krilima, pruži noge na zemlju i zaspa na jajetu. “Slava Onome koji nikada ne spava!” rekoh. Onda ustadoh, razvezah turban na glavi i skinuh ga, pa ga počeh uvijati dok ne postade poput užeta. Zavezah ga oko pojasa i privezah se za ptičije noge načinivši čvrst čvor i pomislih: “Možda će me ptica odnijeti u zemlju u kojoj ima gradova i naselja. To će biti bolje nego da sjedim na otoku.”

Probdio sam noć bojeći se da zaspim i da me ptica ne ponese dok spavam. Čim osvanu jutro i zabijeli se dan, ptica ustade s jajeta, jezivo kriknu i ponese me uvis tako da mi se učini da je dospjela do samog nebeskog svoda. Onda se ptica poče spuštati, pa se spusti na zemlju i zaustavi se na nekom visokom mjestu.

Čim se nađoh na zemlji, hitro odvezah čvor na ptičijim nogama plašeći je se, ali me ptica nije ni osjetila. Kada odvezah turban i oslobodih se njenih nogu drhteći, počeh hodati po tome mjestu, a ptica zgrabi nešto sa tla kandžama i poletje put neba. Pažljivo posmatrajući, vidjeh da je to ogromna zmija koju

ptica zgrabi i odnese prema moru. Najprije sam se čudio, a onda počeh hodati i otkrih da se nalazim na uzvišenju ispod koga se protezala velika, prostrana dolina na čijem kraju se nalazila visoka planina koja se toliko propinjala uvis da joj niko nije mogao vidjeti vrh, niti se ko mogao popeti na njega. Korio sam samog sebe zbog onog što sam učinio, misleći: “Kamo sreće da sam ostao na otoku! I to bi bilo bolje nego što sam na ovome pustom mjestu, jer je na otoku bilo raznih vrsta voća za jelo i bilo je pitkih potoka. Ovdje nema drveća, plodova, ni rijeka. Nema moći ni sile do Božije moći! Kad god se iščupam iz jedne nevolje, upadnem u još veću!”

Onda ustadoh, okuražih se i pođoh po toj dolini. Primjetih da je tlo od dijamanata kojima se buše metali i drago kamenje, te keramika i oniks. To je tvrda ruda kojoj ništa ne mogu željezo ni kremen, niti ko može odvaliti komad. Ne može se razbiti osim olovnim kamenom. Cijela dolina bila je puna zmija i gmizavaca od kojih je svaka bila poput palme. Bile su tako velike da bi progutale slona ako bi se pojavio. Te zmije pojavljuju se noću, a danju se sakrivaju zbog straha da ih ptica ruh ili orao ne ščepa i ne rastrgne. Ne znam šta je razlog tome.

Kajući se zbog svog postupka, ostadoh u toj dolini i mislio sam: “Allaha mi, ubrzao sam vlastitu propast!” Dan je bio na izmaku. Išao sam dolinom tražeći neko mjesto gdje bih mogao prenoćiti, plašeći se zmija. Zaboravio sam na jelo i piće, obuzet samim sobom. Ugledah u blizini jednu pećinu, te pođoh i vidjeh da je ulaz tijesan. Uđoh u pećinu i uočih veliki kamen kraj njenog ulaza. Gurnuh taj kamen i zatvorih ulaz u pećinu ostavši unutra. Mislio sam: “Sada sam siguran, pošto sam ušao unutra. Kada svane dan, izaći ću i vidjeti šta će sudbina donijeti.” Zatim se osvrnuh po pećini i ugledah ogromnu zmiju koja je usred pećine ležala na svojim jajima. Sav se naježih i podigavši glavu, prepustih se sudbini.

Cijelu noć sam probdio dok ne osvanu jutro i zabijeli se dan, a onda odmakoh kamen kojim sam bio zatvorio ulaz u pećinu. Izađoh kao omamljen od nesanice, gladi i straha. Dok sam hodao dolinom, odjednom ispred mene pade ubijena životinja. Kako nisam vidio nikoga, bio sam potpuno iznenađen i počeh razmišljati o priči koju sam davno slušao od nekih trgovaca, putnika i namjernika. Kazivali su da u Dijamantnim planinama ima velikih strahota i da niko ne može dospjeti do dijamanata. Međutim, trgovci koji donose dijamante

dolaze do njih pomoću lukavstva. Naime, oni uzmu ovcu, zakolju je, oderu joj kožu, a meso isjeku i bacaju ga s vrha planine u dolinu. Meso pada još uvijek sirovo, te se za njega lijepi dio dijamanata. Trgovci ostavljaju meso do podneva, pa slijeću orlovi i jastrebovi na to meso, hvataju meso kandžama i uzlijeću na vrh planine. Tada dolaze trgovci i viču na njih, a ptice uzlijeću od mesa, te oni skidaju dijamante koji su se zalijepili. Najzad, meso ostavljaju pticama i zvijerima, a dijamante odnose u svoje krajeve. Niko nije u stanju dospjeti do dijamanata, osim uz pomoć tog lukavstva...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

545. NOĆ

Kada nastupi pet stotina četrdeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac kazivao svojim prijateljima šta mu se sve dogodilo na Dijamantnoj planini. Pričao im je da trgovci nisu u stanju dospjeti do dijamanata osim pomoću lukavstva koje je opisao. Zatim je nastavio:

– Kada sam vidio ubijenu životinju, sjetih se priče, te nakupih podosta toga kamenja trpajući ga u džepove i njedra. Dok sam ja tako stavljao kamenje u džepove, za pojas, za turban i u odijelo, pade jedan povelik komad mesa, te se ja turbanom zavezah za njega, legoh na leđa, a meso stavih na grudi čvrsto ga držeći, tako da je meso bilo malo iznad tla! Utom se jedan orao spusti na komad mesa, zgrabi ga kandžama i ponese uvis, dok sam se ja objesio za njega. Orao je letio do vrha planine, pa se spusti i htjede otkinuti komad mesa kad se iza njega začu gromoglasna vika i nekako lupanje o drvo. Orao se trgnu, uplaši se i poletje uvis, a ja se odvezah od komada mesa od koga mi je odjeća bila umrljana krvlju. Stadoh kraj toga mesa, kad se pojavi trgovac koji je vikao na orla. On priđe mesu i vidje mene kako stojim, ali ništa ne reče jer se bio veoma

uplašio. Hele, priđe trgovac komadu mesa, prevrnu ga, ali ne nađe na njemu ništa, pa povika iz sveg glasa:

– O, nesreće! Nema moći ni sile do Božije moći! Utječem se Allahu od prokletog šejtana!

Jadikovao je udarajući dlanom o dlan, uzvikujući i dalje:

– Ah, nesrećo! Šta se ovo događa!?

Priđoh trgovcu, a on me upita:

– Ko si ti i zašto si došao ovamo?

– Ne boj se – odgovorih mu. – Nemoj se plašiti, jer ja spadam u dobre ljude. Bio sam trgovac, ali su mi se dogodile neobične stvari. Čudesna je priča o uzroku moga dolaska na ovu planinu i u onu dolinu. Ne boj se, jer imam nešto što će te obradovati. Imam podosta dijamanata i dat ću ti koliko ti treba. Svaki komad koji ja imam bolji je od bilo čega što si mogao dobiti. Ne boj se i ne strahuj.

Čovjek mi na to zahvali, prouči mi dovu i zapodjenu razgovor sa mnom, a onda trgovci čuše moj razgovor s njihovim drugom, pa mi priđoše. Svaki trgovac je bio bacio svoju žrtvu.

Kada nam, dakle, priđoše, pozdraviše me, čestitaše mi na izbavljenju i povedoše me, a ja im ispričah cijelu svoju priču – sve što sam pretrpio na putovanju. Rekoh im kako sam dospio u ovu dolinu, a onda trgovcu za čiji komad mesa sam bio svezan dadoh podosta dijamanata koje sam imao. On se obradova, blagoslovi me i zahvali.

– Allaha nam – rekoše trgovci – darovan ti je novi život. Niko prije tebe ko je dospio na to mjesto nije se spasio. Hvala Allahu što si se ti spasio!

Oni provedoše noć na jednome lijepom i sigurnom mjestu, a i ja prenoćih s njima silno se radujući svome spasenju, izbavljenju iz doline zmija i dolasku u nastanjeno mjesto.

Kad osvanu dan, mi ustadosmo i zaputismo se po toj golemoj planini. Gledali smo u dolini mnoštvo zmija, a zaustavljali se nismo dok ne stigosmo do jednoga vrta na velikom i prelijepom otoku na kome je bilo kamforovog drveća. Svako stablo je bilo takvo da je pravilo hlad za stotinu ljudi. Kada bi neko htio uzeti komad kamfora, bušio bi na vrhu drveta rupu nečim dugačkim, pa bi sakupljao ono što teče iz rupe, a teče, zapravo, kamforna voda koja se

steže kao tutkalo. To je sok kamforovog drveta. Nakon toga, drvo se suši i postaje drvo za loženje.

Na tome otoku postoji jedna vrsta zvijeri koja se zove karkadan. One pasu po otoku kao što krave i bivoli pasu u našim krajevima. Te zvijeri su veće od deve, a jedu travu. Velike su i imaju po jedan debeo rog nasred glave dug deset lakata, a na njemu je ljudski lik. Na tome otoku živi i neka vrsta krave. Moreplovci, putnici i namjernici koji hodaju planinama i svijetom pričaju da zvijer po imenu karkadan nosi velikog slona na rogu jureći s njim okolo i ne osjećajući ga. Slon crkava na njenom rogu, dok mu se salo topi na sunčevoj vrelini po karkadanovoj glavi. To salo slijeva mu se u oči, te karkadan oslijepi, liježe na obalu, a onda dolijeće ptica ruh i u kandžama ga odnosi svojim mladunčadima koje hrani karkadanom i onim što je na njegovom rogu.

Na otoku sam vidio mnogo bivoljih vrsta kakvih u nas nema. U toj dolini ima mnoštvo dijamanata kojih sam donio sakrivši ih u džepove. Za te dijamante trgovci mi dadoše mnogo robe i svojih stvari. Oni odnesoše dijamante, a meni dadoše dirheme i dinare. Išao sam s trgovcima obilazeći svijet i razgledajući Božija stvorenja iz doline u dolinu, iz grada u grad, prodajući i trgujući, dok ne stigosmo do grada Basre u kome provedosmo nekoliko dana. Potom se vratih u Bagdad...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

546.

ada nastupi pet stotina četrdeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se Sindabad Moreplovac vratio s puta u grad Bagdad. Došao je u svoju mahalu i ušao u kuću noseći podosta dijamanata, a imao je i mnogo novaca i robe. Tako se sastade s familijom i rođacima a zatim je bogato darivao sve rođake i prijatelje. Lijepo se hranio, pio i dobro se oblačio, družeći se s prijateljima i zaboravivši sve nevolje koje je pretrpio. Živio je lagodno, zadovoljan i bezbrižan. Bio je razdragan, veselio se i zabavljao, te svi koji su čuli za njegov dolazak počeše ga obilaziti da bi ga pitali kako je putovao i koje zemlje je obišao. Sindabad im je pričao na šta je sve naišao i šta je preživio, a oni su se iščuđavali njegovim doživljajima i sretnom izbavljenju.

K – To je sve što mi se dogodilo na drugom putovanju, a sutra ću vam, ako Bog da, ispričati svoje treće putovanje.

Kada Sindabad Moreplovac okonča svoju pripovijest Sindabadu Suhozemcu, svi su se iščuđavali dok su večerali. Onda Sindabad naredi da Nosaču daju stotinu miskala zlata koje ovaj uze i ode svojim putem diveći se doživljajima Sindabada Moreplovca. Zahvaljivao je Moreplovcu učeći mu dovu u svojoj kući, a kad osvanu jutro i zabijeli se dan, Sindabad Nosač ustade, klanja sabah i pođe kući Sindabada Moreplovca, kako mu je već bio rekao.

On uđe u Moreplovčevu kuću i poželi mu dobro jutro, a ovaj mu uzvrati dobrodošlicom. Sjedio je s Nosačem dok mu ne dođoše prijatelji, te se prihvatiše jela, uživanja i zabave, a zatim Sindabad Moreplovac poče kazivati:

Treće putovanje

– Braćo, poslušajte moju priču. Ona je čudesnija od prethodnih, a Allah najbolje zna ono što je skriveno i On je najmudriji.

Davno nekada, vratih se s drugog putovanja, zadovoljan i sretan što se sve dobro svršilo. Zaradio sam mnogo novaca, kao što sam vam jučer pričao. Allah mi je nadokandio sve što sam bio izgubio. U Bagdadu sam proveo kratko vrijeme sasvim sretan, veseo i zadovoljan, ali mi je duša čeznula za putovanjem i razgledanjem. Žudio sam za trgovinom, zaradom i dobiti, jer duša navodi na zlo. Zato se odlučih: kupih mnogo robe podesne za putovanje, spakovah je i otisnuh se s njom na put iz Bagdada u Basru.

Dođoh na obalu i vidjeh veliku lađu na kojoj je bilo mnogo trgovaca i putnika, dobrih ljudi i divnoga svijeta: pobožnih, milosrdnih i pravičnih. Ukrcah se s njima na tu lađu i zaplovismo s Božijom pomoći i blagoslovom, radujući se dobru i nadajući se sreći.

Putovali smo tako od mora do mora, od jednog do drugog otoka, od grada do grada. Razgledali smo sva mjesta kroz koja smo prolazili i trgovali smo potpuno zadovoljni i sretni. Jednoga dana, plovili smo nemirnom pučinom čiji su se valovi sudarali, kad kapetan koji je stajao nakraj lađe i posmatrao more odjednom se poče busati po licu. On savi jedra, baci sidro i počupa vlastitu bradu. Cijepao je odjeću i vikao iz sveg glasa.

– Šta je, kapetane? – upitasmo ga.

– Znajte, sretni putnici, da nas je vjetar savladao, te nas je odvukao na pučinu i zla sudbina nas je bacila na Planinu majmuna. Niko tamo nije dospio, a da se spasio. Srcem slutim da ćemo svi stradati.

Kapetan to nije stigao ni izgovoriti, kad nam priđoše majmuni opkolivši lađu sa svih strana. Bilo ih je kao skakavaca kada se razmilješe po lađi i kopnu. Plašili smo se da nas ne poubijaju ako nekog od njih ubijemo, udarimo ili otjeramo, jer ih je bilo veoma mnogo, a mnoštvo pobjeđuje hrabrost. Strahovali smo da nam ne razgrabe hranu i robu.

Bile su to najodvratnije životinje, potpuno obrasle crnom dlakom. Njihov izgled je ulivao strah, a niko im nije razumio glasove, niti je šta znao o njima. Izbjegavaju ljude, imaju žute oči i crna lica, i niski su jer nemaju više od tri pedlja. Penjući se po užadima, svu ih pokidaše zubima, te se lađa nagnu na vjetru i pristade uz njihovu planinu.

Kada se lađa nađe uz njihovo kopno, majmuni potjeraše sve trgovce i putnike, pa ih izbaciše na otok i lađu sa svim što je bilo na njoj odvezoše negdje. Nas ostaviše na tome otoku, a lađu nam sakriše, tako da nismo znali kamo su je odvezli.

Boravili smo na otoku braneći se plodovima, suhim voćem i povrćem i pojeći se na rijekama, kad ugledasmo nasred otoka jednu nastanjenu kuću. Pođosmo prema njoj i vidjesmo da je to zapravo čvrsto građeni dvorac s visokim zidovima, sa dvokrilnom otvorenom kapijom načinjenom od ebanovine. Uđosmo kroz tu dvorsku kapiju i ugledasmo jednu odaju prostranu poput velikog dvorišta, a u krug je bilo postavljeno mnoštvo visokih vrata. U sredini se nalazila velika klupa na kojoj je bilo posuđe za kuhanje obješeno iznad mangala, a svud unaokolo bilo je mnoštvo kostiju.

U dvorištu ne vidjesmo nikoga. Zabezeknuti, posjedismo malo u toj dvorskoj odaji, a zatim zaspasmo. Spavali smo do izmaka dana i sunčevog klonuća, kad zemlja pod nama zadrhta i začusmo neku tutnjavu u zraku. Iz dvorca pred nas siđe nekakvo golemo biće slično čovjeku, crno i visoko poput visoke palme. Oči su mu bile kao dvije plamene buktinje, zubi kao u divlje svinje i ogromna usta nalik na bunar. Imao je gubice kao u deve, tako da su mu padale na grudi, a dva uha kao dva velika kamena padala su mu po ramenima. Nokti na rukama bili su poput lavljih kandži.

Kada ga ugledasmo takvoga, izgubismo se i silno uplašismo. Obamrli smo od straha i užasa...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

547.

ada nastupi pet stotina četrdeset i sedma noć, reče:

– Čula sam, sretni care, da su Sindabad Moreplovac i njegovi drugovi, kada su vidjeli to strašno biće, bili veoma preplašeni.

K – I to biće siđe na zemlju, posjedi malo na klupi, a onda ustade i priđe nam. Zgrabi upravo mene za ruku, među svim prijateljima i trgovcima. Jednom rukom podiže me sa zemlje, te me poče pipati i prevrtati. U njegovoj ruci sam bio poput malog zalogaja, dok me je on opipavao kao što mesar opipava stoku za klanje, ali vidje da sam oslabio od silnoga jada, da sam omršavio od velikih tegoba i putovanja, te da na meni nema baš mnogo mesa. Zato me ispusti, pa uze drugog moga savjetnika koga poče prevrtati i opipavati kao što je sa mnom činio, a onda ispusti i njega. Tako nas je pipao i prevrtao jednog po jednog dok ne dođe do kapetana naše lađe. Bio je to debeo, stamen čovjek, širokih pleća, snažan i moćan, te se dopade čudovištu koje ga ščepa kao što mesar ščepa svoju žrtvu. Baci kapetana na zemlju, stade mu nogom za vrat i slomi mu ga. Potom donese dugačak ražanj i gurnu mu ga kroz vrat tako da mu izađe na zadnjicu. Naloži veliku vatru i stavi na nju taj ražanj na koji je bio nataknut kapetan. Okretao ga je na žeravici dok ga nije ispekao, a onda ga skinu s vatre, stavi preda se i poče ga kidati, kao što čovjek kida pile. Kidao mu je meso noktima jedući ga i ne prestajući dok ga ne pojede, oglođa mu kosti i ništa ne ostade od njega. Ostatke kostiju razbaca na sve strane po dvorcu, posjedi malo, pa se opruži i zaspa na klupi krkljajući kao ovan ili zaklana životinja. Spavao je tako do jutra, a zatim ustade i ode svojim putem.

Kada se uvjerismo da je odmakao, mi počesmo razgovarati i plakati nad svojom sudbinom:

– Kamo sreće da smo se podavili u moru, ili da su nas pojeli majmuni! Čovjeku je i to bolje od pečenja na žaru. Ova smrt je zaista grozna. Ali bit će kako Allah hoće. Nema moći ni sile do Božije moći! Pomrijet ćemo od straha, a da niko za nas neće ni znati! Ne možemo se više spasiti s ovoga mjesta!

Zatim poustajasmo i pođosmo otokom tražeći kakvo mjesto na koje bismo se sakrili ili da pobjegnemo. Činilo nam se da je svaka smrt lakša nego da nas peče na vatri. Međutim, ne nađosmo mjesto na kome bismo se sakrili. Noć nas

je već bila uhvatila i u silnome strahu vratismo se u dvorac. Posjedismo malo, kad zemlja zadrhta pod nama i pojavi se ono crno biće koje nam priđe, poče nas okretati jednog po jednog, kao i prvi put, i pipati nas dok mu se jedan ne svidje, te učini s njim isto što i s kapetanom početkom dana. Isprži ga, pa ga pojede na onoj klupi i prespava noć hrčući kao preklana životinja. Kad osvanu dan, ustade i ode svojim putem, a nas ostavi kao i ranije. Mi se okupismo i zapodjenusmo razgovor:

– Ako se bacimo u more i udavimo se, bit će bolje nego da budemo sprženi, jer je takva smrt uistinu grozna.

Neko reče:

– Slušajte šta ću vam kazati! Nadmudrit ćemo ga i ubiti. Tako ćemo ga se osloboditi i oslobodit ćemo muslimane njegovog zuluma i tiranije.

– Slušajte, braćo – rekoh ja. – Ako ga već moramo ubiti, onda treba da prenesemo ona brvna i napravimo nešto nalik na lađu. Potom ćemo smisliti kako da ga ubijemo, pa ćemo se ukrcati na lađu i otploviti morem kamo Allah bude htio, ili ćemo sjedjeti ovdje dok ne naiđe neka lađa na koju ćemo se ukrcati. Ako ga ne budemo mogli ubiti, zaplovit ćemo morem, pa ukoliko se udavimo, bit će i to bolje nego da umremo na vatri i da budemo zaklani. Ukoliko se spasimo, spašeni smo; ako se šehidi.

– To je ispravno mišljenje – složiše se svi.

Dogovorismo se da tako postupimo, pa se prihvatismo posla. Iznesosmo brvna izvan dvorca i sagradismo lađu koju privezasmo uz obalu i ukrcasmo na nju nešto hrane, a onda se vratismo u dvorac.

Kada padne večer, zemlja zadrhta pod nama, te se pojavi Crni, sličan kusome psu. Okretao nas je i opipavao jednog po jednog. Onda uze jednoga od nas i uradi s njim isto što i s onima prije njega. Pojede ga i zaspa na klupi hrčući poput groma. Mi ustadosmo, pa uzesmo dva željezna ražnja zabodena u blizini i metnusmo ih na jaku vatru, tako da pocrvenješe i postadoše kao žeravica. Čvrsto ih zgrabismo i ponesosmo do Crnoga koji je spavao, pa mu ih gurnusmo u oči tako što smo svi u njih upirali svom snagom. Gurnusmo mu ih, dakle, u oči dok je još spavao i ražnjevi se sjuriše unutra. Crni tako strašno zaurla da nam srca zadrhtaše. On skoči s klupe i poče nas tražiti, a mi se razbježasmo lijevo i desno. Nije nas vidio jer je bio oslijepio, ali smo se bezmjerno plašili. U tom času, bili smo sigurni da ćemo stradati i izgubismo

nadu u spasenje. Onda Crni pođe prema vratima pipajući i izađe urlajući, dok smo mi bili izbezumljeni od straha i dok je zemlja pod nama drhtala od siline njegova glasa. On izađe s jednom ženkom većom od njega i još strasnijom. Kada ga vidjesmo s tom ženkom koja bijaše strašnija od njega, izbezumismo se od straha. Ženka nas ugleda, pa pohitaše k nama, a mi odvezasmo lađu koju smo sagradili, ukrcasmo se i otisnusmo na more. Oni su držali u rukama ogromno stijenje i počeše nas gađati tako da većina izginu. Ostade nas samo troje: ja i još dvojica...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

548. NOĆ

Kada nastupi pet stotina četrdeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se Sindabad Moreplovac ukrcao sa svojim prijateljima na lađu, a Crni i njegova ženka počeli su ih gađati stijenjem tako da je većina izginula. Ostala su samo tri čovjeka koje lađa donese do jednog otoka.

– Onda smo hodali do kraja dana – kazivao je Sindabad – i noć nas zateče u takvome stanju. Odspavasmo malo, pa se probudismo iz sna, kad se pojavi ogromna aždaha s velikim trbuhom. Priđe jednome od nas i proguta ga do ramena, a zatim proguta i ostatak, tako da smo čuli kako mu pucaju rebra u utrobi aždahe koja se potom udalji. Bili smo zapanjeni i žalili smo svoga druga, a veoma smo se plašili za se. “Ovo je zaista nevjerovatno!”, govorili smo. “Svaka smrt je groznija od one prethodne. Bili smo se obradovali spasenju od Crnoga, ali naša radost ne bijaše potpuna. Nema moći ni sile do Božije moći! Spasili smo se od Crnoga i od davljenja, ali kako da se spasimo od ove ogromne nevolje?!”

Potom smo hodali otokom, jeli smo plodove i pili vodu s potoka. Ostadosmo tu do večeri, a onda nađosmo jedno veliko i visoko stablo na koje

se popesmo i zanoćismo na njemu. Ja se popeh na grane. Kada nastupi noć i smrači se, dođe ona aždaha, osvrnu se lijevo i desno, pa se uputi prema stablu na kome smo se nalazili. Stiže do moga prijatelja koga proguta do ramena i omota se oko drveta, a onda sam čuo kako čovjeku kosti pucaju u aždahi koja ga proguta cijeloga dok sam sve to posmatrao. Potom se aždaha odvoji od drveta i ode svojim putem, a ja ostatak noći provedoh na drvetu. Kada osvanu dan i obasja svjetlost, siđoh s drveta nalik na mrtvaca zbog silnoga straha i užasa. Htio sam se baciti u more kako bih se oslobodio ovoga svijeta, ali shvatih da duša i nije tako beznačajna, jer nam je draga. Onda privezah poširok komad drveta za noge, drugi sličan komad – privezah za lijevu slabinu, isti takav za desnu, zatim na trbuh, te privezah jedan dug i širok komad za glavu, i to poprijeko, isto kao i onaj među nogama. Tako se nađoh među komadima drveta koji su me okruživali sa svih strana. Sve to čvrsto uvezah, pa se opružih po zemlji. Spavao sam među tim komadima drveta koji su me naprosto uramljivali.

Kada pade noć, aždaha priđe kao i obično, pogleda me i pođe prema meni, ali me nije mogla progutati pošto sam bio opasan drvetom sa svih strana. Aždaha me je obilazila, ne uspijevajući sasvim da mi priđe. Sve sam to posmatrao napola mrtav od silnoga straha i užasa. Aždaha se udalji, pa mi se vrati, ponavljajući to nekoliko puta u namjeri da dođe do mene i proguta me, ali su je sprječavala ona drva privezana na me sa svih strana. Činila je tako od zalaska sunca dok nije zarudila zora i dok nije granulo sunce. Tada aždaha ode svojim putem, sasvim poražena i bijesna. Onda se ja potpuno oslobodih onih komada drveta, napola mrtav zbog svega što sam preživio od te aždahe. Potom ustadoh i zaputih se otokom dok ga ne pređoh do kraja, te mi se s druge strane ukaza more.

U daljini ugledah lađu nasred pučine. Dohvatih jednu veliku granu i počeh mahati prema lađi vičući. Kada me vidješe, ljudi pomisliše: “Moramo pogledati šta je to! Možda je čovjek!” Zatim mi priđoše osluškujući viku i dođoše do mene, pa me povedoše na lađu. Raspitivali su se o meni, te im ispričah sve što mi se dogodilo i kakve sam sve nevolje pretrpio. Silno se čudeći, obukoše mi svoju odjeću pokrivajući mi golotinju, a onda mi donesoše nešto hrane, te se najedoh. Napojiše me hladnom vodom, pa mi se srce okrijepi, duša mi živnu i obuze me pravi spokoj, pošto me je uzvišeni Allah nakon smrti vratio među

žive. Zahvaljivao sam uzvišenom Allahu na velikoj blagodati. Okuražih se iako sam ranije bio uvjeren da ću stradati, tako da mi se činilo kako je sve to što mi se događa samo san.

Plovili smo bez zastoja pod povoljnim vjetrom, uz dopuštenje uzvišenog Allaha, dok ne ugledasmo jedan otok koji se zove as-Salahita. Kapetan ukotvi lađu pored njega...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

549. NOĆ

Kada nastupi pet stotina četrdeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se lađa kojom je plovio Sindabad Moreplovac usidrila pored jednog otoka. Iskrcaše se svi trgovci i putnici i iznesoše robu da trguju.

– Vlasnik lađe mi se obrati – kazivao je Sindabad – i reče mi:

– Poslušaj šta ću ti kazati. Ti si tuđin i siromah. Veliš da si pretrpio brojne strahote. Htio bih ti biti od koristi nečim što će ti pomoći da dospiješ do svoje domovine, a ti ćeš učiti dovu za me.

– Dobro – rekoh mu – imat ćeš moje dove.

– S nama je bio jedan putnik koga smo izgubili. Ne znamo je li živ ili mrtav i o njemu ništa nismo čuli. Htio bih ti predati njegovu robu da je prodaš na ovome otoku i sačuvaš zaradu, a tebi ću već nešto dati za trud i uslugu. Ostatak robe ćeš uzeti, vratiti se u Bagdad i raspitati se za njegovu porodicu. Dat ćeš im ostatak robe i novac od onoga što je prodato. Hoćeš li primiti robu, iskrcati je na otok i prodati je kao i ostali trgovci?

– Sa zadovoljstvom, gospodine – rekoh. – Tako si dobar i plemenit!

Blagosiljao sam ga i zahvaljivao mu, a on naredi nosačima i mornarima da iskrcaju robu na otok i da mi je predaju. Pisar s lađe upita:

– Kapetane, kakvu to robu iznose mornari i nosači i na ime kojeg trgovca da je upišem?

– Zapisi je na ime Sindabada Moreplovca koji je putovao s nama, ali se utopio pored jednog otoka. Nemamo nikakvih vijesti o njemu, pa hoću da ovaj stranac proda robu. Ponijet ću novac dobijen za nju, a njemu ćemo dati nešto za trud i trgovinu. Ostalo ćemo ponijeti u Bagdad. Ako nađemo vlasnika, dat ćemo mu novac, a ako ga ne nađemo, dat ćemo ga njegovim rođacima u Bagdadu.

– Lijepo govoriš i pravilno prosuđuješ – reče pisar.

Slušajući kako kapetan govori da roba pripada meni, pomislih: “Allaha mi, ja sam Sindabad Moreplovac i ja sam se davio na onom otoku s grupom ljudi!”

Zatim se naoružah ustrajnošću i strpljenjem dok se trgovci ne iskrcaše s lađe, okupiše se i počeše razgovarati o trgovini. Tada priđoh vlasniku lađe i rekoh mu:

– Gospodine, znaš li šta o vlasniku robe koju si mi dao da je prodam?

– Ne znam ništa o njemu. Poticao je iz Bagdada i zvao se Sindabad Moreplovac. Bili smo pristali uz jedan otok na kome se utopilo mnoštvo ljudi. Nestao je zajedno s ostalima i do sada nismo ništa čuli o njemu.

– Sretni kapetane! – povikah iz sveg glasa. – Znaj da sam ja Sindabad Moreplovac, nisam se utopio. Kada smo pristali uz onaj otok i kada su se iskrcali trgovci i putnici, ja sam se iskrcao zajedno s ostalima i ponio sam nešto hrane da pojedem na otoku. Uživao sam sjedeći na tome mjestu, a onda me je uhvatio san i duboko sam usnio. Kada sam ustao, nisam vidio lađu, niti bilo koga. Ova imovina je moja i ova roba je moja roba. Svi trgovci koji trguju dijamantima vidjeli su me kada sam bio na Dijamantnoj planini. Oni će posvjedočiti da sam ja Sindabad Moreplovac, jer sam im ispričao svoju priču, te šta mi se dogodilo s vama na lađi. Rekoh vam da ste me zaboravili na otoku dok sam spavao, a kada sam ustao nisam vidio nikoga. Zato mi se sve ono dogodilo.

Kada trgovci i putnici saslušaše moje riječi, okupiše se oko mene. Neki mi povjeravaše, a neki su govorili da lažem. Jedan trgovac je čuo kako spominjem Dijamantnu dolinu, pa skoči, priđe mi i reče prisutnima:

– Ljudi, slušajte šta ću vam reći! Kazivao sam vam o čudima koja sam doživio na putovanjima, pa sam vam govorio i o tome kako smo bacali zaklane životinje u Dijamantnu dolinu. Ja sam s ostalima, kao i obično, bacao svoje

meso, a onda je s mojim komadom mesa doletio jedan čovjek koji je bio zakačan za meso. Niste mi vjerovali, nego ste me proglasili lažovom.

– Tako je – odgovoriše trgovci. – Pričao si nam o tome, ali ti nismo vjerovali.

– Ovo je taj čovjek koji je bio privezan za moje meso – na to će trgovac. – On mi je dao dragocjenog kamenja kakvog nigdje nema, nadoknadivši mi više nego što bi se zalijepilo za meso. Tražio sam da pođe sa mnom do Basre. Međutim, on je otišao u svoju domovinu oprostivši se s nama, a mi smo se vratili u svoju zemlju. To je on! Rekao nam je da se zove Sindabad Moreplovac i kazivao nam je kako je lađa otplovila dok je sjedio na otoku. Znajte da je ovaj čovjek došao ovamo samo zato da biste povjerovali mojim riječima. Sva ova roba je njegova imovina. Govorio nam je o njoj kada smo se sreli, a sada se pokazuje da je istinu govorio.

Pošto kapetan sasluša trgovca, priđe mi ispitivački, pažljivo se zagleda u me neko vrijeme, pa me upita:

– Koji je znak na tvojoj robi?

– Na mojoj robi je taj i taj znak – rekoh mu, pa ispričah šta se sve zbivalo sa mnom i s njim kada sam se ukrcao na njegovu lađu u Basri. Kapetan se uvjeri da sam ja Sindabad Moreplovac, te me zagrli, pozdravi me i čestita mi na sretnom izbavljenju, govoreći:

– Allaha mi, gospodine, tvoja priča je čudesna i tvoj slučaj je zaista neobičan! Hvala Allahu koji nas je sastavio, koji ti je vratio robu i imovinu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

550.

ada nastupi pet stotina pedeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac objasnio kapetanu i trgovcima ko je on, a kapetan mu je rekao:

– Hvala Allahu koji ti vrati robu i imovinu!

– Nakon toga – nastavi Sindabad – ja sam vješto baratao sa svojom robom i zaradih podosta na tome putovanju, veoma se radujući dobiti. Sam sebi sam čestitao na sretnom izbavljenju i povratku imovine.

Trgovali smo tako po otocima dok ne stigosmo do Indije gdje smo se također bavili trgovinom. U tome moru vidio sam mnoštvo čuda i neobičnosti

K koje se ne daju ni pobrojati. Vidio sam ribu nalik na kravu i nešto poput magarca. Vidio sam ptice kako izlaze iz morskih školjki, pa nose jaja i legu mlade na površini vode, a s mora nikada ne odlaze na suho. Zatim smo dalje putovali s dopuštenjem uzvišenog Allaha. Vjetar je bio povoljan i udobno smo plovili dok ne stigosmo u Basru.

U Basri sam proveo nekoliko dana. Onda pođoh u Bagdad, pa se uputih u svoju mahalu. Stigoh kući, pozdravih rodbinu i prijatelje radujući se sretnom svršetku i povratku u domovinu, svojoj porodici i gradu. Dijelio sam sadaku i darove, odijevao hudovice i siročad, okupljao prijatelje i družbenike. Živeći tako, jeo sam i pio, zabavljao se i veselio. Drugovao sam i šenlučio, zaboravljajući sve što mi se dogodilo, sve nevolje i užase koje sam doživio. Na tome putovanju zaradio sam toliko da se ne da ni izračunati.

Eto, to je najčudnije što sam vidio na tome putovanju, a sutra, ako Bog da, dođi pa ću ti ispričati priču o četvrtom putovanju. Ono je bilo čudesnije od prethodnih.

Potom Sindabad Moreplovac naredi da Sindabadu Nosaču daju stotinu miskala zlata, kako je već uobičajio, pa zapovijedi da postave sofru. Sluge postaviše sofru, te družina večera diveći se Sindabadovoj priči. Nakon večere, odoše svojim putem, a Sindabad Nosač uze zlato koje mu je dato po Moreplovčevom naređenju, te i on pođe svojim putem. Bio je zadivljen onim što je čuo od Sindabada Moreplovca.

Tu noć Sindabad Nosač prespava u svojoj kući, a kad osvanu jutro i zabijeli se dan, on ustade, klanja sabah i pođe Sindabadu Moreplovcu. Pozdravi ga, te Moreplovac primi gosta veseo i razdragan, pa ga posadi kraj sebe dok ne stigoše ostali prijatelji. Tada donesoše hranu, te se gosti prihvatiše jela i pića veseleći se, a Sindabad Moreplovac započe kazivati četvrtu priču.

Četvrto putovanje

– Znajte, braćo – reče Sindabad Moreplovac – da sam se po povratku u Bagdad sreo sa svojim prijateljima, rođacima i milima, te da sam živio veoma lagodno, sretan i zadovoljan. Sve sam zaboravio zbog velike zarade, te sam bio naprosto ogrezao u zabavi, veselju i sjedeljkama s prijateljima, živeći najslađim životom.

Onda me moja odvratna duša poče nagovarati na putovanje po svijetu. Poželio sam da se družim s raznim ljudima, da trgujem i zarađujem. Najzad se odlučih za putovanje, nakupovah rijetkih stvari podesnih za plovidbu morem, spakovah mnoštvo robe, više nego obično, te se otisnuh iz Bagdada u Basru. Ukrcah svoju robu pridruživši se grupi uglednika iz Basre i krenusmo na put. S Božijim blagoslovom, lađa nas ponese ustalasalim morem. Putovanje je bilo ugodno, pa smo plovili danima i noćima, od jednoga do drugog otoka, od mora do mora, dok nam jednoga dana ne puhnu suprotan vjetar, te kapetan baci sidro i ukotvi nas nasred mora bojeći se da ne potonemo na pučini. U takvoj situaciji, učili smo dove i molili se uzvišenom Allahu, kad puhnu na nas silan olujni vjetar koji pocijepa jedra na komade. Ljudi se utopiše zajedno sa svojom robom i novcem. I ja se nađoh u moru s grupom davljenika, ali sam plivao do podneva. Bio sam već izgubio nadu, kad mi uzvišeni Allah posla komad daske s lađe na koju se popeh s grupom trgovaca...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom dopuštenju.

551.

ada nastupi pet stotina pedeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se Sindabad Moreplovac, pošto je potonula lađa, popeo na jednu dasku s grupom prijatelja.

– Okupismo se – kazivao je Sindabad – i plovili smo na toj dasci veslajući nogama dok su nam valovi i vjetar išli naruku. Plovili smo tako jedan dan i noć, a drugog dana ujutro puhnu prema nama vjetar, more se uskomeša i valovi

K podigoše, te nas voda izbaci na jedan otok polumrtve od bdijenja i umora, studeni i gladi, straha i žeđi. Obiđosmo otok i utvrdismo da ima mnogo rastinja s koga smo jeli da povratimo dušu i utolimo glad.

Provedosmo noć na otoku, a kad osvanu jutro i zabijeli se dan, mi ustadosmo pa pođosmo otokom tumarajući i u daljini nam se ukaza neka građevina. Zaputismo se prema tome zdanju koje smo iz daleka posmatrali, ne zaustavljajući se dok ne stigosmo do kapije. I dok smo tu stajali, kroz kapiju pred nas izađe grupa golaća ne govoreći nam ništa, već nas zgrabiše i povedoše svome caru. On naredi da sjednemo, te sjedosmo, a oni nam donesoše nekakvu hranu koju nismo poznavali, niti smo u životu nešto slično vidjeli. Duša mi odbi to jelo koje i ne okusih, za razliku od svojih drugova. Pošto nisam ni okusio jelo, voljom uzvišenog Allaha, ostao sam živ. Kada moji drugovi pojedoše tu hranu, izbezumiše se i počeše jesti kao ludi, potpuno se promijenivši. Poslije toga im donesoše kokosovog mlijeka kojim ih napojiše i namazaše. Čim moji prijatelji popiše mlijeko, oči im se izbuljiše, te počeše jesti ponuđenu hranu drukčije nego što inače jedu. Bio sam zbunjen njihovim ponašanjem i žalio sam ih, a bio sam i plaho zabrinut bojeći se golaća. Posmatrajući ih, zaključih da su to magi, a da je car njihovog grada zloduh. Ko god dospije u njihovu zemlju, koga god vide ili sretnu u dolini i na putevima, odvode ga svome caru, nahrane ga tom hranom i namazu ga tim mlijekom, tako da mu se proširuje trbuh da bi mogao više jesti, pa se izbezumi, raspameti se i postaje poput maloumnika. Zatim mu daju još više toga jela i napajaju ga mlijekom dok se ne ugoji i ne nadeblja. Tada ga zakolju, ispeku i hrane njime svoga cara. Što se tiče ljudi bliskih caru, oni jedu ljudsko meso ne pekući ga i ne kuhajući.

Kada sam sve to vidio, bio sam krajnje zabrinut za se i za svoje prijatelje koji su već bili toliko izbezumljeni da nisu ni slutili šta im se sprema. Predaše ih jednome čovjeku koji ih je svakog dana vodio po otoku da pasu kao stoka.

Ja sam, pak, zbog silnog straha i gladi oslabio i obolio toliko da mi se meso naprosto osušilo na kostima. Kada me vidješe u takvom stanju, magi me ostaviše i zaboraviše, tako da me se niko od njih nije sjetio, niti sam kome padao na pamet.

Jednoga dana, poslužih se lukavstvom, pa izađoh odatle i pođoh otokom. Udaljivši se, ugledah nekog pastira kako sjedi nasred mora na nečemu uzvišenom. Pogledah malo bolje i uvjerih se da je to onaj čovjek kome su predali moje drugove da ih napasa, a s njima je bilo mnoštvo drugih kao što su i oni. Kada me taj čovjek vidje i kad shvati da sam pri pameti, da se nije desilo meni što se desilo mojim prijateljima, pastir mi izdaleka dade znak i reče:

– Vrati se i idi putem desno od sebe.

Vratih se kao što mi je čovjek rekao, pogledah put na desnoj strani i pođoh njime, čas trčeći zbog straha, a čas idući polahko i odahnuvši malo. Išao sam tako dok nisam izmakao iz vida čovjeku koji me je uputio. Više ga nisam vidio, niti je on mene mogao vidjeti. Sunce je već bilo zašlo i mrak se spuštao. Sjedoh da se odmorim željan sna, ali mi te noći san nije dolazio na oči zbog silnog straha, gladi i umora. U ponoć ustadoh i zaputih se otokom. Išao sam tako dok ne osvanu dan, ne zabijeli se jutro i dok ne granu sunce nad bregovima i dolinama. Bio sam umoran gladan i žedan, pa počeh jesti travu i bilje po otoku. Jeo sam bilje sve dok se ne najedoh i ne okrijepih. Zatim se ponovo zaputih otokom kojim sam hodao cijeli dan i kad god bih ogladnio, jeo sam bilje.

Hodao sam tako sedam dana i noći, a u zoru osmog dana bacih pogled i ugledah nešto u daljini. Zaputih se prema tome što sam vidio i dođoh do cilja nakon zalaska sunca. Pogledah pažljivije sa odstojanja, ustreptala srca zbog onoga što sam ranije preživio, i vidjeh da je to grupa ljudi koji beru biber. Priđoh im bliže i čim me ljudi ugledaše, pohitaše prema meni. Opkoliše me sa svih strana, pitajući:

– Ko si ti i odakle dolaziš?

– Znajte, ljudi, da sam ja siroti tuđinac.

Zatim im ispričah sve što mi se dogodilo, kakve sam užase doživio i šta sam sve prepatio...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

552.

Kada nastupi pet stotina pedeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac vidio grupu ljudi koji su brali biber po otoku. Pitali su ga ko je on, te im Sindabad ispriča sve što mu se desilo i kakve je nevolje preživio.

– To je zaista čudesno – rekoše berači bibera. – Kako si se spasio od tih Crnih? Kako si mogao proći pored njih kad ih ima mnoštvo i jedu ljude, i kad se niko od njih nije spasio? Niko ne može proći pored njih.

Ispričah im šta mi se dogodilo s Crnima, kako su uzeli moje drugove i hranili ih jelom koje ja nisam htio. Ljudi mi čestitaše na spasenju iščuđavajući se svemu što mi se zbilo. Zatim mi rekoše da odsjednem kod njih dok ne završiše posao, pa mi donesoše malo ukusne hrane koju, onako gladan, pojedoh. Odmorih se kod njih neko vrijeme, a onda me ukrcaše na lađu i zaploviše ka otocima na kojima su bila njihova staništa. Pokazaše me svome caru. Ja ga pozdravih, a car mi poželi dobrodošlicu, iskaza mi poštovanje i zapita ko sam. Ispričah šta je sve sa mnom bilo i šta mi se dogodilo od onog dana kada sam napustio Bagdad do trenutka kada sam došao caru.

Car je bio zabezeknut mojom pričom i nije se mogao načuditi onome što mi se dogodilo, a čudili su se i ostali prisutni u njegovoj odaji. Potom mi car naredi da sjednem kod njega. Pošto sjedoh, on zapovijedi da donesu jelo koje postaviše, te sam jeo koliko sam mogao. Onda oprah ruke i zahvalih uzvišenom Allahu na dobroti. Najzad napustih njihovog cara i pođoh u obilazak grada. Vidio sam da je to lijepo sagrađen grad sa mnogo stanovnika i bogat, sa izobiljem hrane, s trgovima, robom i trgovcima. Obradovah se što sam dospio u taj grad i smirih se. Družio sam se s ljudima kod čijeg sam cara uživao veću čast i poštovanje nego podanici njegove carevine i uglednici njegovoga grada. Vidio sam da i staro i mlado u gradu jašu divne rasne konje bez sedla, čemu sam se veoma čudio. Onda rekoh caru:

– Gospodaru, zašto ne jašeš osedlana konja? Na sedlu je jahaču udobno i tako čuva snagu.

– A šta je sedlo? Tako nešto nikad u životu nismo vidjeli, niti na njemu jahali – odgovori car.

– Hoćeš li mi dopustiti da ti napravim sedlo u kome ćeš jahati i vidjeti da je udobno?

– Napravi ga – na to će car, a ja mu rekoh:

– Naredi da mi donesu malo drveta.

Car zapovijedi da donesu sve što mi je potrebno, a onda ja rekoh da mi dovedu vještog drvodjelju uz kojeg sjedoh i poučih ga kako se pravi sedlo. Zatim uzeh vune, iščešljah je i napravih ćebe, pa donesoh kože koju zategoh preko sedla i uglačah ga, te namjestih remenje i privezah kolane za sedlo. Najzad pozvah kovača kome opisah kako izgleda stremen, te on iskova velike stremenove koje uglačah i izbijelih kalajem. Učvrstih na sedlu svilenu kitu, a onda ustadoh pa dovedoh jednog od najboljih carevih konja na koga stavih sedlo, pričvrstih stremenove, zauzdah konja i povedoh ga caru. Njemu se sedlo svidje i na srce mu pade, te mi se car zahvali i uzjaha silno se radujući sedlu. Bogato me nagradi za moj rad. Kada vidje carev vezir kako sam načinio sedlo, zatraži i on jedno, te i njemu napravih isto sedlo.

Državni velikodostojnici i ljudi na položajima počeše tražiti od mene sedla, a ja sam ih izrađivao za njih. Naučih stolara kako se prave sedla, a kovača naučih kako se prave stremenovi, te smo ih izrađivali i prodavali uglednim ljudima. Na taj način sakupih mnogo novaca i postadoh veoma ugledan kod tih ljudi koji su me bezmjerno voljeli. Uživao sam carevo veliko poštovanje, kao i poštovanje ljudi iz njegovog okruženja, kod državnih velikodostojnika i uglednika.

Tako sam jednoga dana sjedio kod cara sretan i poštovan, pa mi car reče:

– Znaj, Sindabade, da si nam veoma drag i da si poštovan, te da te smatramo svojini. Mi nismo u stanju rastati se s tobom, niti možemo podnijeti da odeš iz našega grada. Želim da mi se povinuješ u jednoj stvari i da ne odbiješ ono što ću ti reći.

– Šta želiš od mene, care? – upitah. – Neću se suprotstaviti tvojim riječima, jer si bio milostiv i velikodušan prema meni, neka je hvala Allahu za to. Ja sam sada jedan od tvojih slugu.

– Hoću da te oženim jednom našom ljepoticom, bogatom i otmjenom, tako da se nastaniš kod nas. Boravit ćeš kod mene, u mome dvorcu. Nemoj me odbiti i nemoj se suprotstaviti.

Kada sam čuo careve riječi, bijaše me sram. Šutio sam ne odgovarajući mu ništa zbog velikog stida.

– Zašto mi ne odgovaraš, sinko? – upita car.

– Tvoje je da zapovijedaš, čestiti care.

On istog časa posla po kadiju i svjedoke i odmah me oženi jednom časnom ženom ugledna roda, koja je bila bogata i iz znamenite kuće. Bila je izvanredno lijepa i dražesna, a posjedovala je velika imanja i spahiluke...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

553. NOĆ

Kada nastupi pet stotina pedeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car oženio Sindabada Moreplovca i vjenčao ga jednom znamenitom djevojkom.

– Potom mi car dade – kazivao je Sindabad – jednu divnu, odvojenu kuću, dade mi sluge i robove, odredi mi plaću i primanja, te sam živio u pravom blaženstvu, radosti i veselju, zaboravivši sve muke i jade koje sam pretrpio. Razmišljao sam: “Kada otputujem u svoju zemlju, povest ću ženu. Sve što je čovjeku suđeno mora se dogoditi, a niko ne zna šta će s njim biti.” Veoma smo se voljeli i divno se slagali. Živjeli smo presretni.

Trajalo je to neko vrijeme, dok uzvišeni Allah ne uze ženu jednome mom komšiji koji mi bijaše prijatelj, te pođoh da ga tješim u tuzi za ženom. Zatekoh ga u vrlo teškom stanju. Bio je brižan, umoran i zamišljen Tješio sam ga:

– Ne tuguj za ženom. Allah će ti to nadoknaditi još boljom ženom i dat će ti dug život.

– Prijatelju moj – reče čovjek – kako se mogu oženiti drugom i kako će mi Allah dati bolju ženu kad mi je ostao još samo jedan dan života?

– Urazumi se, brate, i nemoj slutiti vlastitu smrt, jer si dobro i pri zdravlju.

– Tako mi tvoga života, prijatelju, sutra ćeš me izgubiti i više me nećeš vidjeti živa.

– Kako to?

– Danas će sahraniti moju ženu, pa će i mene sahraniti s njom u mezar, jer je kod nas običaj kada žena umre da s njom sahrane i živog muža. Kada muškarac umre, s njim sahranjuju njegovu živu ženu, kako se jedno ne bi naslađivalo životom nakon svoga druga.

– Bogami je to veoma ružan običaj koji niko ne može podnijeti!

Dok smo mi tako razgovarali, dođe veći broj građana koji počeše tješiti moga prijatelja zbog ženine smrti i zbog njega samoga. Onda prionuše da opremaju umrlu prema svome običaju. Donesoše tabut, položiše na njega ženu čiji je suprug bio s njima. Izađoše izvan grada i dođoše do jednog mjesta u podnožju planine, uz more. Priđoše sasvim blizu, digoše jednu stijenu, a ispod stijene se ukaza kamena ploha u obliku bunarskog poklopca. Baciše ženu u taj otvor koji bijaše prava provalija podno planine. Onda dovedoše muža, svezaše mu palmino uže ispod grudi i spustiše ga u tu provaliju. S njim spustiše veliki krčag pitke vode i sedam pogačica. Kada ga spustiše, čovjek odveza uže koje oni povukoše i zatvoriše bunar onim velikim kamenom, kao što je i bio, te odoše svojim putem, a mog prijatelja ostaviše sa ženom u bunaru. Mislio sam: “Njegova smrt je teža od njene!” Potom odoh caru i rekoh mu:

– Gospodaru, kako možete sahranjivati živoga s mrtvim?

– Takav je običaj u našoj zemlji – odgovori car. – Kada umre muškarac, s njim sahranjujemo njegovu ženu; kada umre žena, s njom sahranjujemo živog supruga. Među njima ne pravimo razliku dok su živi, ni kada su mrtvi. To nam je običaj još od naših djedova.

– Čestiti care – rekoh mu – ako strancu kao što sam ja umre žena, da li prema njemu postupate isto kao prema onom čovjeku?

– Da – odgovori car. – Sahranjujemo ga s njom i postupamo kao što si već vidio.

Kada sam čuo careve riječi, puče mi žučna kesa zbog silne brige i sažaljenja nad samim sobom. Pamet mi se pomuti i obuze me strah da mi žena

ne umre prije mene, pa da me ne sahrane s njom živa. Zatim sam se tješio, misleći: “Možda ću ja umrijeti prije nje, jer niko ne zna šta će se dogoditi prije, a šta poslije.”

Zabavljao sam se nekim poslovima i ne prođe mnogo vremena nakon toga, kad se moja žena razbolje, odbolova nekoliko dana i umre. Dođe mnoštvo ljudi da me tješe i da tješe njene rođake. Stiže i car da me bodri u skladu s njihovim običajima, a onda dovedoše ženu da je okupa. Tako okupaše moju ženu, obukoše joj najljepšu odjeću, koju je imala, staviše joj nakit i ogrlice od dijamanata i plemenitih metala. Pošto je odjenuše i položiše na tabut, ponesoše je prema onoj planini, pa podigoše kamen s provalije i baciše ženu u nju. Zatim svi moji prijatelji i rođaci moje žene priđoše da se oproste sa mnom, dok sam ja vikao:

– Ja sam stranac i ne mogu prihvatiti vaš običaj!

Međutim, oni me nisu slušali, niti su obraćali pažnju na moje riječi. Potom me zgrabiše i silom svezaše. Uza me privezaše sedam pogača i krčag pitke vode, u skladu s običajima, pa me spustiše u taj bunar koji otkrih kao jednu veliku pećinu pod planinom.

– Odveži uže! – doviknuše mi ljudi, ali se ja ne htjedoh odvezati, te oni baciše uže na me i pokriše bunar onim velikim kamenom što je bio na njemu. Potom odoše svojim putem...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

554.

ada nastupi pet stotina pedeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su Sindabada Moreplovca spustili u pećinu s njegovom ženom koja je preminula, pa su zatvorili ulaz u pećinu i otišli svojim putem.

– U toj pećini sam vidio mnoštvo leševa – kazivao je Sindabad. – Od njih je dopirao nepodnošljiv smrad. Korio sam samog sebe zbog onog što sam učinio i mislio sam: “Tako mi Boga, zaslužio sam sve što mi se dogodilo!” Nisam mogao znati kada je dan, a kada noć. Uzimao sam malo hrane, odnosno jeo sam tek onda kada me je glad mogla ubiti, a vodu sam pio samo kad me je žeđ odveć morila, jer me bilo strah da mi ponestane namirnica. Mislio sam: “Nema moći ni sile do Božije moći! Koja nevolja me natjerala da se oženim u ovome

K gradu? Kad god kažem da sam se izvukao iz jedne nevolje, zapadnem u još veću. Kamo sreće da sam se utopio u moru, ili da sam umro u planinama – i to bi bilo bolje od ove grozne smrti!” Patio sam veoma mnogo.

Živio sam tako koreći samoga sebe. Spavao sam na kostima mrtvih moleći za pomoć uzvišenog Allaha. Počeo sam priželjkivati smrt ne mogavši podnijeti nevolju u kojoj sam se našao. Glad mi je počela srce mučiti i žeđ me je nepodnošljivo morila. Sjedeći, napipah hljeb, pojedoh zalogaj i popih malo vode, a onda ustadoh i počeh hodati po pećini otkrivši da je veoma prostrana i prazna, izuzimajući mnoštvo mrtvaca i kostiju koje su od davnina bile na tlu pećine.

Uredih sebi jedno mjesto ukraj pećine, podalje od mrtvaca bačenih u zadnje vrijeme, i prepustih se snu. Hrane mi je ostalo veoma malo. Jeo sam jedanput dnevno, ili još rjeđe, i pio sam po gutljaj vode bojeći se da će mi je ponestati prije nego što umrem.

Tavoreći tako, jednog dana sam sjedio smišljajući šta da uradim kada mi nestane hrane i vode, a onda se onaj kamen pomjeri sa svoga mjesta i svjetlost kroz njega dopre do mene. “Šta li je sad to?”, pomislih. Na vrhu bunara su stajali ljudi koji spustiše mrtvog čovjeka i njegovu živu ženu koja je plakala i kukala nad svojom sudbinom. Spustiše joj i podosta hrane i vode. Gledao sam je, a ona mene nije vidjela. Potom ljudi zatvoriše bunar kamenom i odoše. Ja ustadoh, uzeh cjevanicu jednog mrtvog muškarca, pa priđoh ženi i udarih je posred glave. Žena pade po tlu bez svijesti, a ja je udarih drugi, pa treći put, te žena umre. Onda uzeh njen hljeb, vodu i ostalo što je imala. Vidjeh da ima mnogo nakita, ogrlica i dijamanata. Dakle, uzeh vodu i hranu koju je žena imala, pa sjedoh na ono mjesto koje sam ukraj pećine udesio za spavanje i počeh jesti pomalo, toliko da ne potrošim brzo hranu, te da ne umrem od gladi i žeđi.

Provedoh u pećini neko vrijeme ubijajući svakog živog koga su spuštali i uzimajući njegovu hranu i piće kako bi se mogao prehraniti. Jednoga dana sam spavao, pa se probudih i čuh kako nešto tumara ukraj pećine. “Šta bi to moglo biti?” pomislih, pa ustadoh i pođoh prema zvuku noseći cjevanicu mrtvog čovjeka. Kada me osjeti, spodoba hitro pobježe i ja primjetih da je to zvijer. Slijedio sam je do sredine pećine, te mi se ukaza svjetlost kroz neku malu pukotinu, nalik na zvijezdu koja se čas pojavljivala a čas nestajala. Čim je ugledah, pođoh prema njoj. Kako sam se primicao, svjetlost je bivala sve veća, a onda se uvjerih da je to otvor u pećini koji vodi napolje. Mislio sam: “Mora biti neki razlog tome! Možda je to drugi otvor, poput onog kroz koji su me spustili, ili je neka pukotina.”

Razmišljao sam izvjesno vrijeme, a onda pođoh prema svjetlosti i vidjeh da je to otvor na drugoj strani planine. Probile su ga zvjeri i kroz njega ulazile ovamo da jedu leševe do mile volje, a onda su izlazile kroz tu rupu.

Kada sam to vidio, smirih se i uspokojih. Osokolih se i povjerovah da ću preživjeti, pošto sam već bio mrtav. Činilo mi se kao da sve to sanjam. Ohrabrih se i pođoh kroz otvor, te se nađoh na obali slanoga mora na vrhu velike planine koja je razdvajala mora i grad, a na koju niko nije mogao dospjeti.

Zahvalih uzvišenome Allahu silno se radujući i bodreći se. Onda se vratih kroz otvor u pećinu, ponesoh svu vodu i hranu koju sam imao, pokupih odjeću s mrtvaca i obukoh nešto umjesto onog što sam imao na sebi. Zatim pokupih mnoštvo ogrlica, dijamanata, biserja, zlata, srebra ukrašenog raznim vrstama plemenitih metala i dragocjenostima. Sve to uvezah u odjeću mrtvaca, pa kroz otvor iznesoh na drugu stranu planine. Najzad se zaustavih pored mora.

Svakodnevno sam dolazio u pećinu, od svakoga koga su spuštali uzimao sam hranu i vodu, a njega sam ubijao – bio muškarac ili žena. Potom sam izlazio kroz otvor i sjedao na morsku obalu očekujući da mi uzvišeni Allah pomogne šaljući mi kakvu lađu. Iznosio sam iz pećine sav nakit koji sam vidio uvezujući ga u odjeću mrtvih.

Radio sam tako izvjesno vrijeme...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

555.

Kada nastupi pet stotina pedeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac nosio iz pećine nakit koji su u nju bacali i druge stvari, a zatim je sjedio na obali mora.

– Jednoga dana – kazivao je Sindabad – dok sam sjedio na obali mora razmišljajući o svom položaju, pojavi se lađa na nemirnoj pučini na kojoj su se valovi sudarali. Uzeh jednu bijelu mrtvačku haljinu, privezah je na štap i potrčah noseći je prema morskoj obali. Davao sam im znak tom haljinom dok je ne ugledaše. Vidješe me na vrhu planine, pa pođoše prema meni osluškujući moj glas. Poslaše mi jedan čamac s grupom ljudi s lađe. Kada priđoše, upitaše me:

– Ko si ti i zašto sjediš ovdje? Kako si dospio na ovu planinu? Nikad u životu nismo vidjeli da je neko došao ovamo!

– Ja sam trgovac – odgovorih. – Potonula je lađa na kojoj sam plovio, ali sam isplivao na jednoj dasci noseći svoj prtljag. Allah mi pomože da se iskrcani ovdje zajedno sa stvarima, i to zahvaljujući velikom trudu i umješnosti.

Ljudi me ukrcaše u čamac noseći sve što sam uzeo iz pećine i zavezao u odijela i kefine, te me, s mojim prtljagom dovedoše na lađu kod kapetana.

– Čovječe – obrati mi se kapetan – kako si dospio ovamo? To je ogromna planina iza koje se nalazi veliki grad. Cijelog života plovim ovim morem i prolazim kraj planine, ali nikad tu nisam vidio ništa osim zvijeri i ptica.

– Ja sam trgovac – odgovorih. – Plovio sam na jednoj velikoj lađi koja se nasukala, pa je počelo tonuti sve moje platno i odjeća koju vidiš. Stavio sam ih na jednu veliku dasku s lađe, te mi sudbina i proviđenje pomogoše da dospijem na ovu planinu. Čekao sam da neko naiđe i povede me.

Nisam im rekao šta mi se dogodilo u gradu i u pećini, plašeći se da je neko iz grada s njima na lađi. Potom ponudih vlasniku lađe podosta blaga i rekoh mu:

– Gospodine, ti si me spasio s one planine. Uzmi ovo od mene za dobrotu koju si mi ukazao.

– Mi ne uzimamo ni od koga ništa – reče vlasnik lađe. – Kada vidimo davljenika na obali mora ili na otoku, povezemo ga, nahranimo i napojimo. Ako je go, obučemo ga. Kada stignemo u sigurno utočište, damo mu nešto na poklon. Pažljivi smo prema njemu i lijepo se ponašamo radi uzvišenog Allaha.

Poželjeh kapetanu dug život. Putovali smo zatim od jednoga do drugog otoka, iz mora u more, a ja sam se neprestano nadao spasenju i radovao se izbavljenju. Kada god bih pomislio na zatočeništvo u pećini sa svojom ženom, pamet bi me izdala.

Voljom uzvišenog Allaha, doplovismo u Basru. Tu se iskrcah i provedoh nekoliko dana, a zatim stigoh u Bagdad i u svoju mahalu. Uđoh u kuću, sretoh se s rodbinom i prijateljima. Raspitivao sam se o tome kako su, dok su se oni radovali mome sretnom povratku i čestitali mi. Sve stvari i prtljag smjestih u magaze, podijelih sadaku i darove, obukoh siročad i hudovice, živeći sasvim sretno i zadovoljno. Vratio sam se drugovanju i šenlučenju s prijateljima, vratih se zabavi i veselju.

To je najčudnije što mi se dogodilo na mome četvrtom putovanju. Nego, brate, večeraj kod mene i uzmi ono što ti obično dajem, a sutra dođi, pa ću ti pričati šta mi se dogodilo na petom putovanju koje je neobičnije i čudesnije od prethodnih.

Zatim Sindabad naredi da Sindabadu Nosaču daju stotinu miskala zlata, pa postavi sofru, te svi večeraše i odoše svojim puteni silno se čudeći, jer je svaka priča bila čudnija od prethodne.

Sindabad Nosač ode svojoj kući i prespava noć sretan i zadovoljan, zadivljen. Kad osvanu jutro i zabijeli se dan, on ustade, klanja sabah, pa pođe Sindabadu Moreplovcu kome poželi dobro jutro, a ovaj mu izrazi dobrodošlicu i reče da sjedne kod njega dok ne dođu ostali prijatelji. Najprije se najedoše i napiše uživajući i zabavljajući se, a onda zapodjenuše razgovor, te Sindabad Moreplovac poče kazivati...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

556. NOĆ

Kada nastupi pet stotina pedeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac počeo pričati o tome šta mu se dogodilo na petom putovanju, te je rekao:

Peto putovanje

– Znajte, braćo moja, da sam po povratku sa četvrtog putovanja bio ogrezao u zabavi i veselju, te da sam zaboravio sve na što sam naišao, da sam zaboravio preživljene nevolje radujući se dobitku i zaradi. Duša me je opet mamila na putovanje, u obilazak svijeta i otoka. Tako se odlučih, pa nakupovah skupocjene robe podesne za plovidbu morem. Pripremih tovare i zaputih se iz Bagdada u grad Basru.

Idući obalom, ugledah jednu veliku, skupocjenu i lijepu lađu koja mi se svidje pa je kupih. Sva oprema na njoj bila je nova. Uzeh u službu kapetana i mornare, a svoje sluge i robove dovedoh da paze na nju. Ukrcah robu, a onda dođe grupa trgovaca koji također smjestiše na lađu svoju robu platívši mi za to.

Zaplovismo sretni i zadovoljni, radujući se uspjehu i zaradi. Plovili smo od jednoga do drugog otoka, iz jednoga u drugo more, razgledajući otočja i gradove. Iskrcavali smo se na njih, prodavali i kupovali. Plovili smo tako dok jednog dana ne stigosmo do velikog otoka koji je bio nenastanjen i na kome nije bilo baš nikoga. Bio je prava pustolina. Na tom otoku bijaše ogromno bijelo kube. Iskrcasmo se da ga pogledamo i vidjesmo da je to veliko ruhovo jaje. Pošto mu trgovci priđoše da ga razgledaju, ne znajući da je ruhovo jaje, počeše ga gađati kamenjem. Jaje se razbi i iz njega isteče silna voda. Iz jajeta se pojavi ruhovo ptiče koje trgovci izvukoše, zaklaše ga, te tako dobiše mnogo

mesa. Ja sam bio na lađi ne znajući za to, niti mi je neko rekao šta su uradili. Onda mi se jedan od putnika obrati:

– Gospodine, pođi da pogledaš ono jaje za koje smo mislili da je kube.

Ustadoh da ga pogledam i vidjevši kako ga trgovci gađaju, povikah da to ne čine jer će doći ptica ruh, razbit će nam lađu i nastradat ćemo. Međutim, trgovci me nisu slušali. Utom se sunce pomrači i navuče se tama. Nad nama se pojavi oblak koji zamrači prostor. Mi podigosmo glave da vidimo šta je to između nas i sunca i ugledasmo ruhova krila koja su nam zaklanjala sunce, tako da su svu okolinu zamračila. I kada ptica ruh doletje pa vidje da joj se jaje razbilo, pođe za nama oglašavajući se. Onda se pojavi ženka, pa počeše kružiti iznad lađe ispuštajući na nas glasove jače od groma. Ja povikah kapetanu i mornarima:

– Otisnite lađu i spašavajte se prije nego što stradate!

Kapetan pohita, a trgovci se ukrcaše, te odvezaše lađu i zaplovismo pored otoka. Kada nas ptica ruh vidje, nestade je neko vrijeme, a mi pohitasmo s lađom želeći se spasiti od ptica i pobjeći iz njihovog područja. Međutim, one su nas slijedile i približiše nam se, a svaka je u kandžama nosila po jednu stijenu s planine. Ptica baci stijenu na nas, a kapetan skrene lađu ustranu, tako da stijena pade u more tik pored lađe koja se poče propinjati i spuštati zbog siline kojom je stijena pala u more. Ugledasmo dno mora od jakog udara. Onda ženka baci na nas stijenu koju je imala. Ta stijena bijaše manja od prve. Voljom sudbine, stijena pade na krmu i slomi je tako da se kormilo razletje u dvadeset komada. Sve što je bilo na lađi potonu u more dok sam se ja pokušavao spasiti, jer mi život bijaše mio. Uzvišeni Allah htjede da se nađe jedna daska s lađe. Uhvatih se za nju, opkoračih je i počeh veslati nogama, a vjetar i valovi su mi pomagali.

Kako je lađa potonula na pučini, nedaleko od jednog otoka, sudbina i Božija volja izbaciše me na taj otok. Iskrcah se na izmaku snaga, polumrtav od umora, gladi i žeđi. Potoni se opružih na morskoj obali gdje sam ležao neko vrijeme dok mi se duša nije smirila i srce uspokojilo.

Nakon toga, hodao sam otokom i vidjeh da je poput džennetske bašče sa zrelim plodovima, žuborećim potocima, raspjevanim pticama što slave Onoga kome pripadaju slava i vječnost. Na otoku je bilo mnoštvo drveća, voća i svakojakog cvijeća. Jeo sam to voće dok se nisam zasitio i napio se vode iz potoka zahvaljujući uzvišenom Allahu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

557. NOĆ

Kada nastupi pet stotina pedeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se Sindabad Moreplovac, nakon brodoloma, domogao otoka na kome se hranio voćem i iz čijih potoka se napio vode, a onda zahvalio uzvišenom Allahu.

– Tako sam sjedio na otoku – kazivao je Sindabad – dok nije omrkla večer i počela se spuštati noć, a onda sam ustao polumrtav od umora i straha, jer na tom otoku nisam čuo nikakvoga glasa, niti sam koga vidio na njemu.

Preležao sam do jutra, a onda ustadoh i počeh hodati kroz drveće, pa ugledah pitki izvor pored koga je bio jedan lijepi starac zaogrnut lišćem s drveća. Pomislih: “Možda se ovaj starac domogao otoka kao jedan od onih brodolomnika kojima se razbila lađa!”

Priđoh mu i pozdravih ga, a on mi na pozdrav odgovori znakom, ne govoreći.

– Zašto sjediš ovdje, starče? – upitah ga, a starac tužno odmahnu glavom i dade rukom znak, kao da će reći: “Podigni me na ramena i prenesi me na drugu stranu!” Mislio sam: “Učinit ću dobro ovome čovjeku i prenijeti ga tamo gdje želi. Možda ću tako zaraditi neki sevap.”

Priđoh mu, uprtih ga na leđa i ponesoh tamo gdje mi je pokazao.

– Siđi polahko – rekoh mu, ali starac ne siđe s mojih ramena, nego mi obavi noge oko vrata i ja uočih da su crne i grube, kao da su od bivolje kože. Uplaših se i htjedoh ga zbaciti s ramena, ali me on čvrsto stegnu nogama oko vrata i poče me daviti, tako da mi se smrači pred očima. Izgubih svijest i padoh na zemlju kao mrtvac, a on podiže noge i poče me udarati po leđima i ramenima, što me veoma zabolje. Skočih a starac mi je i dalje bio na ramenima, iscrpljujući me. Onda mi dade znak rukom da zađem među drveće, te ja uđoh

tamo gdje ima najboljeg voća. Čim bih se suprotstavio, starac me je udarao nogama jače nego bičem, stalno mi pokazujući rukom svako mjesto na koje je htio doći i ja sam ga tamo nosio. Ako bih išao sporo, također me je udarao. Bio sam njegov zarobljenik.

Stigosmo tako na sred otoka, među drveće. Starac je mokrio i istovarivao mi se na ramenima, ne silazeći danju ni noću. Kada je htio spavati, obavio bi noge oko moga vrata pa bi malo odspavao, a onda bi se probudio i udarao me, tako da sam se i ja budio s njim, premoren onim što sam trpio. Mislio sam: "Ja sam mu učinio dobro, ali se to okrenulo kao zlo protiv mene. Tako mi Boga, dok sam živ neću više nikome učiniti dobro!" Počeo sam priželjkivati smrt od uzvišenog Allaha u svakom trenutku, i to zbog velikog napora i muka koje sam podnosio.

Mučio sam se tako neko vrijeme dok jednoga dana ne dođoh na neko mjesto na otoku gdje je bilo mnoštvo tikava od kojih su mnoge bile suhe. Uzeh jednu veliku suhu tikvu, otvorih je i očistih, pa je ponesoh do vinove loze i napunih je grožđem. Zatim je zatvorih i ostavih na suncu nekoliko dana dok se grožđe ne pretvori u čisto vino. Pio sam ga svakog dana da bih se oporavio od umora kojim me je izmirivao taj zlotvor. Kad god bih popio, postajao bih odlučniji. Jednoga dana, starac vidje kako pijem vino, pa mi dade znak rukom, kao da kaže:

– Šta je to?

– Ovo je nešto izvrsno – rekoh mu. – Krijepi i dušu smiruje.

Počeh trčati i igrati između drveća noseći starca, jer me bilo obuzelo pijanstvo. Pljeskao sam i pjevao razgalivši se. Kada me starac vidje takvoga, dade mi znak da mu dohvatim tikvu da se napije iz nje. Plašeći ga se, dadoh mu tikvu, te on ispi ostatak i baci tikvu na zemlju obuzet veseljem i tresući se na mojim ramenima. Starac se potpuno opi, tako da mu popustiše udovi, pa se poče klatiti na mojim ramenima.

Vidjevši da se opio i da ne zna za se, ja pružih ruke prema njegovim nogama koje odvojih od vrata, pa se spustih zajedno s njim na zemlju. Sjedoh i bacih ga na tlo...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

558.

Kada nastupi pet stotina pedeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac bacio s ramena onog đavola, a zatim je pričao:

– Nisam mogao vjerovati da sam se oslobodio i spasio te nevolje u kojoj sam se našao. Uplašio sam se da se ne otrijezni i opet me počne mučiti. Među drvećem je bio jedan povelik kamen i zato ga uzeh, priđoh mu i udarih ga po glavi dok je još spavao, tako da mu se krv pomiješa s mesom. Ubih ga, Bog mu ne dao svoju milost!

Potom sam bezbrižno obilazio otok i stigoh na jedno mjesto na morskoj obali gdje sam bio ranije. Stalno sam se hranio voćem i pio vodu iz potoka, živeći tako izvjesno vrijeme i očekujući kakvu lađu da dođe po me.

Jednoga dana sam sjedio razmišljajući o onom što mi se dogodilo. Pitao sam se: “Da li će me Allah sačuvati i vratiti u moju zemlju da se sastanem s porodicom i prijateljima?” Utom ugledah lađu kako dolazi s nemirne pučine. Nije se zaustavljala dok ne pristade uz taj otok. Putnici se iskrcaše, te ja pođoh prema njima, a kada me oni ugledaše, svi pohitaše prema meni, okupiše se oko mene pitajući ko sam i zašto sam došao na otok.

Ispričah im sve što mi se dogodilo, a zabezeknuti putnici rekoše:

– Taj čovjek koji ti je jahao za vratom zove se Morski Starac. Niko od onih što su dospjeli pod njegove noge nije se spasio osim tebe. Hvala Bogu što si se izvukao!

Onda mi donesoše nešto hrane i ja se najedoh. Dadoše mi i nekakvu odjeću, te se obukoh i pokrih svoju golotinju. Putnici me povedoše na lađu, pa smo plovili danima i noćima. Sudbina nas baci nadomak jednoga grada s visokim zdanjima i zgradama koje su gledale na more. Taj grad zvao se Majmunski grad.

Kada padne mrak, ljudi koji su živjeli u tome gradu izlazili su na kapije prema moru, ukrcavali se u čamce i na lađe i provodili su noć na moru

strahujući da majmuni ne siđu noću s brda. Pođoh da razgledam grad. Za to vrijeme, moja lađa otplovi, a da nisam ni znao. Pokajah se što sam pošao u grad, sjećajući se drugova i svega što mi se već dogodilo s majmunima na prvom i drugom putovanju. Sjedio sam plačući i tugujući, kad mi priđe jedan stanovnik toga grada i reče:

– Gospodine, ti kao da si stranac ovdje?

– Da, stranac sam i jadnik – odgovorih. – Bio sam na lađi koja je pristala uz ovaj grad, pa sam se iskrcao da ga razgledam, a kada sam se vratio, nisam vidio lađu.

– Hajde, ukrcaj se s nama u čamac – reče čovjek. – Ako ostaneš noćas u gradu, ubit će te majmuni.

– Drage volje – odgovorih, pa ustadoh istoga časa i ukrcah se s njima u čamac koji oni otisnuše od kopna i udaljiše se jednu milju od obale. Tu sam proveo noć zajedno s njima. Kada osvanu jutro, vratiše se čamcem u grad, iskrcaše se i svaki ode za svojim poslom.

Uobičajili su tako raditi svake noći. Ko god bi noću ostao u gradu, dolazili su majmuni i ubijali ga. Danju su majmuni izlazili iz grada, hranili se plodovima po voćnjacima i spavali po brdima do večeri kada su se vraćali u grad. Taj grad se nalazi u najudaljenijim zemljama crnih ljudi.

Nešto najčudnije što mi se zbilo u tome gradu odvijalo se ovako:

Jedan od onih ljudi s kojima sam provodio noć u čamcu reče mi:

– Gospodine, ti si stranac ovdje. Imaš li kakav zanat kojim se baviš?

– Ne, brate, bogami. Nemam nikakav zanat, niti znam šta raditi. Ja sam samo trgovac koji ima novac i dragocjenosti. Imao sam carsku lađu krcatu robom, ali se razbila na moru potonuvši sa svim što je bilo na njoj. Ja sam se spasio davljenja samo s Božijim dopuštenjem, jer mi Allah dade komad daske na koju sam se popeo i tako sam se spasio.

Na to čovjek ustade, donese jednu torbu od pamuka i reče:

– Uzmi ovu torbu i napuni je oblucima u gradu. Zatim izađi s grupom građana, a ja ću im preporučiti da se pobrinu za te. Postupaj kao i oni – možda ćeš tako uraditi nešto što će ti pomoći da otputuješ i vratiš se u svoju zemlju.

Taj čovjek me izvede iz grada gdje napunih torbu sitnim oblucima. Onda se pojavi grupa ljudi koji su izlazili iz grada, a čovjek me predade i preporuči njima rekavši:

– Ovo je stranac. Povedite ga i naučite kako se bere, možda će tako zaraditi nešto da se prehrani. Vi ćete biti nagrađeni za to i imat ćete sevap.

– Drage volje – odgovoriše ljudi koji mi poželješe dobrodošlicu i povedoše me. Svaki od njih imao je torbu kakvu sam i ja imao, a koja je bila puna oblutaka.

Išli smo bez zastoja dok ne stigosmo do velike doline s mnoštvom visokog drveća na koje se niko nije mogao popeti. U toj dolini je bilo mnoštvo majmuna koji, čim nas ugledaše, pobjegoše od nas i uzveraše se na drveće. Ljudi ih počeše gađati kamenjem koje su nosili u torbama, a majmuni su kidali plodove s drveća gađajući ljude. Pogledah plodove koje su majmuni bacali i vidjeh da su to kokosovi orasi. Gledajući šta ljudi rade, ja odabrah jedno veliko stablo na kome je bilo mnoštvo majmuna, priđoh mu i počeh gađati majmune kamenjem, a oni su kidali orahe i gađali me njima. Sakupljao sam orahe kao i ostali ljudi. Nisam ni potrošio sve kamenje iz torbe, a već sam bio sakupio mnogo oraha.

Pošto ljudi završiše posao, sakupiše sve što su imali i svaki ponese koliko je mogao. Potom se vratismo u grad u smiraj dana. Ja odoh onome svom prijatelju koji me je povjerio grupi ljudi i dadoh mu sve što sam sakupio zahvaljujući mu na dobroti, a čovjek mi reče:

– Uzmi to i prodaj, pa iskoristi novac koji dobiješ.

Potom mi dade ključ od jedne sobe u svojoj kući i dodade:

– Ostavi tu preostale orahe. Svakog dana odlazi s ljudima kao što si izašo i danas, pa od oraha odvoji loše i prodaj ih i pomozi se novcem koji dobiješ. Ostale orahe čuvaj na tome mjestu – možda ćeš sakupiti dovoljno da ti bude od pomoći da otputuješ.

– Neka te uzvišeni Allah nagradi! – rekoh i uradih onako kako mi je rekao.

Svakog dana sam punio torbu kamenjem, pa sam odlazio s ljudima i radio što i oni. Ljudi su se brinuli o meni pokazujući mi drveće na kome je bilo mnogo plodova.

Radio sam tako izvjesno vrijeme sakupivši mnoštvo dobrih oraha. Znatan dio sam prodao, tako da se kod mene nađe podosta novaca. Kupovao sam sve što mi je za oko zapelo i što mi je srcu godilo. Bilo mi je ugodno u gradu u kome sam imao sreće, te sam tako i dalje živio.

Jednom sam stajao na morskoj obali, kad se pojavi lađa koja doplovi do grada i ukotvi se na obali. Na njoj su bili trgovci s robom, te oni počeše trgovati za kokosove orahe i drugu robu. Ja odoh svome prijatelju, obavijestih ga o pristigloj lađi i kazah mu da želim otputovati u svoju zemlju.

– Ti odluči o tome – reče čovjek.

Oprostih se s njim zahvaljujući mu na dobroti. Zatim odoh na lađu, nađoh se s kapetanom od koga iznajmih lađu, pa utovarih sve orahe koje sam imao i ostale stvari. Onda lađa isplovi...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

559. NOĆ

Kada nastupi pet stotina pedeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se Sindabad Moreplovac ukrcao na jednu lađu u Majmunskom gradu ponijevši kokosove orahe i ostalo što je imao. Lađu je iznajmio od kapetana.

– I toga dana lađa zaplovi – kazivao je Sindabad. – Plovili smo od otoka do otoka, iz jednog u drugo more. Pristajali smo uz svaki otok gdje sam prodavao orahe i mijenjao ih za drugu robu. Allah mi dade više nego što sam imao i više nego što sam davao.

Plovili smo jednom pored nekog otoka na kome je bilo cimeta i bibera. Ljudi su nam kazivali kako su vidjeli da na svakom grozdu bibera ima jedan veliki list koji pravi hlad grozdu i štiti ga od kiše, a kada kiša prestane padati, list se odvoji od grozda i padne s njega. S tog otoka ponesoh mnogo bibera i cimeta koji sam mijenjao za kokosove orahe.

Onda naiđosmo na otok as-Sarat na kome ima kamarske aloje. Potom prođosmo pored otoka pored kojeg se plovi pet dana, a na njemu ima kineske aloje koja je viša od kamarske. Ljudi na tome otoku gori su i imaju ružniju vjeru od ljudi koji nastanjuju otok s kamarskom alojom, jer vole iskvaren način života i vole piti vino, a ne znaju za ezan i za namaz.

Nakon toga, doplovismo do lovišta bisera, te ja dadoh oraha roniocima i rekoh im:

– Zaronite za moju sreću!

Oni zaroniše u to ime, pa izvadiše mnoštvo velikih i skupocjenih bisera, govoreći:

– Tako nam Boga, gospodine, ti imaš sreće!

Uzeh sve što su izvadili i odnesoh na lađu, te zaplovismo uz Božiji blagoslov. Plovili smo tako do Basre gdje se iskrcati i provedoh neko vrijeme, a onda se zaputih u Bagdad. Stigoh u svoju mahalu i uđoh u kuću, pa se pozdravih s rođacima i prijateljima koji mi čestitaše sretan povratak. Ostavih svu robu i stvari u magaze, odjenuh siročad i hudovice, podijelih milostinju i poklone, darivah rođake i prijatelje. Allah mi dade četiri puta više nego što sam ja dao i zaboravih kakve sam sve nedaće pretrpio, jer sam mnogo zaradio i imao znatne koristi. Kao i ranije, prepustih se potom druženju i šenlučenju.

Eto, to je najčudnije što mi se dogodilo na petom putovanju. Sada večerajte, a sutra dođite da vam pričam šta je bilo na šestom putovanju, jer ono je još čudesnije od ovoga.

Zatim postaviše sofru i večeraše. Kada završiše s jelom, Sindabad Moreplovac naredi da donesu Nosaču stotinu miskala zlata, koje ovaj uze i ode diveći se svemu tome. Sindabad Nosač provede noć u svojoj kući, a kad osvanu jutro, on ustade, klanja sabah i pođe kući Sindabada Moreplovca. Uđe k njemu i zaželi mu dobro jutro, a Moreplovac mu reče da sjedne, te Nosač sjede i upustiše se u razgovor dok ne dođoše ostali prijatelji. Tada postaviše sofru, najedoše se i napiše naslađujući se i veseleći. Onda Sindabad Moreplovac poče kazivati o svome šestom putovanju.

Šesto putovanje

– Znajte, braćo, drugovi i prijatelji, da sam po povratku s petog putovanja, pod uticajem zabave, veselja i radosti, zaboravio sve nevolje koje sam prepatio. Živio sam neizmjerno sretno i veselo.

Jednoga dana dok sam sjedio bezbrižan i sretan, dođe mi grupa trgovaca na kojima su se, kao i na meni, vidjeli tragovi putovanja. Sjetih se dana kada sam došao s puta, sjetih se radosti pri susretu s rodbinom, drugovima i prijateljima, radosti pri dolasku u zemlju. Duša mi se polahkomi za putovanjem i trgovinom, te ja riješih da pođem na put. Nakupovah skupocjene robe podesne za plovidbu morem, natovarih svoje zavežljaje i otputovah iz Bagdada u Basru. Tamo vidjeh jednu veliku lađu na kojoj su bili trgovci i ugledni ljudi s dragocjenom robom. Utovarih robu na tu lađu i sretno isplovismo iz Basre...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

560. NOĆ

Kada nastupi pet stotina šezdeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac spremio svoje zavežljaje, utovario ih na lađu u Basri i otputovao.

– Putovali smo od jednoga do drugog mjesta, od grada do grada, trgujući i razgledajući svijet – kazivao je Sindabad Moreplovac. – Sreća nam je bila naklonjena i putovali smo udobno. Zarađivali smo tako dok jednog dana kapetan ne povika, baci turban, poče se busati po licu i čupati bradu. Zatim ode u potpalublje skrhan žalošću i tugom. Oko njega se okupiše trgovci i putnici, pitajući ga:

– Šta je, kapetane?

– Skrenuli smo s puta, ljudi. Isplovili smo iz onoga mora i uplovili u more u kome se ne znamo orijentirati. Ako nam Allah ne da nešto što će nas spasiti iz ovog mora, svi ćemo stradati. Molim uzvišenog Allaha da nas spasi nevolje.

Kapetan ustade, pope se na katarku i htjede razapeti jedra, ali je vjetar snažno puhao prema lađi vraćajući je natrag, tako da se kormilo polomi nadomak jedne visoke planine. Kapetan siđe s katarke uzvikujući:

– Nema moći ni sile do Božije moći! Niko ne može sudbinu zaustaviti! Bogami, uvalili smo se u grdnu nevolju! Nema nam izlaza ni spasa!

Svi putnici se rasplakaše nad svojom sudbinom opraštajući se jedni s drugima, jer im je bio došao kraj i nada ih je napustila. Lađa skrenu prema toj planini i nasuka se. Daske se razletješe na sve strane i potonu sve što je bilo na njoj. Neki trgovci se udaviše, a neki se dohvatiše planine i izađoše na nju. Ja sam bio s onima što se domogoše planine koja je, zapravo, bila veliki otok. Uz njega je bilo mnoštvo razbijenih lađa, a na otoku, na morskoj obali, bijaše gomila stvari koje je more izbacilo s razbijenih lađa čiji su se putnici podavili. Bilo je tu obilja pred kojim je pamet stajala: robe i dragocjenosti koje je more izbacilo na obalu.

Dakle, izađoh na taj otok, zaputih se njime i nasred otoka ugledah pitko vrelo koje je izviralo ispod planine, a poniralo je na njenome drugom kraju. Svi putnici izađoše na planinu i razmilješe se po njoj. Izgledali su kao luđaci izbezumljeni mnoštvom robe i blaga koje su vidjeli na morskoj obali. U tome izvoru ugledah mnogo vrsta dijamanata, plemenitih metala, smaragda, krupnoga carskog biserja velikog kao kamenje u koritu potoka. Cijelo dno toga potoka presijevalo se mnoštvom dragocjenosti u njemu. Vidjesmo kineske i kamarske aloje, a na otoku je bio i jedan bogat izvor naročite vrste ambre koja je pored potoka tekla poput voska zbog velike vrućine, pa se razlijevala po obali. Iz mora su izlazile životinje koje su gutale ambru i vraćale se u more. Ambra im se zagrijavala u stomaku, pa su je izbacivale u more, te se ona na površini zgušnjavala mijenjajući boju, a valovi su je izbacivali na obalu gdje su je sakupljali putnici i trgovci koji su znali šta je ambra, pa su je prodavali. Što se tiče čiste ambre, koju nisu gutale životinje, ona je tekla pored potoka i stezala se na njenome dnu, pa kad bi ugrijalo sunce, širio bi se miris ambre po cijeloj dolini, poput mošusa. Kada sunce zađe, ponovo bi se stezala. Mjestu na

kome se nalazila ambra niko ne može prići, niti može dospjeti do njega, jer planina okružuje otok, a niko nije u stanju popeti se na tu planinu.

Tumarali smo otokom razgledajući Božije davanje, zbunjeni svim što smo vidjeli i obuzeti velikim strahom. Sakupismo malo hrane na obali koju smo jeli jedanput dnevno, ili jednom u dva dana. Plašili smo se da ne nestane hrane pa da pomremo od gladi i straha. Kada bi neko od nas umro, okupali bismo ga i zamotavali u kefine i platno koje je more izbacilo na obalu.

Mnogi od nas umriješe i ostade samo jedna grupica. Oslabili smo zbog stomačnih bolova, jer smo pili morsku vodu, te za kratko vrijeme svi moji drugovi i prijatelji pomriješe jedan za drugim. Sve umrle smo sahranili. Najzad, na otoku ostadoh sam, s malo hrane koje sam ranije imao u izobilju. Brinuo sam se i govorio: “Kamo sreće da sam umro prije svojih drugova, da su oni mene okupali i sahranili! Nema moći ni sile do Božije moći!”

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

561. NOĆ

Kada nastupi pet stotina šesdeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac sahranio sve svoje prijatelje i ostao sam na otoku.

– Provedoh zatim još malo vremena – kazivao je Sindabad – a onda počeh kopati duboku jamu za se na jednome kraju otoka, misleći: “Kada oslabim i kada budem znao da ću preminuti, leći ću u ovaj mezar i umrijeti, a vjetar će nanositi pijesak na me, prekriti me i tako ću biti sahranjen.”

Sam sebe sam korio zbog lahkomislenosti, što sam otišao iz zemlje i svoga grada i otisnuo se u svijet nakon svega što sam preživio na prethodnim putovanjima, jer nije bilo nijednog putovanja na kome nisam doživio užase i nevolje, uvijek teže od prethodnih. Nisam vjerovao da ću se spasiti i kajao sam se što sam putovao morem i što sam mu se vratio kad nisam imao potrebe za

novcem koga sam imao mnogo, toliko da ni polovinu nisam mogao potrošiti tokom preostalog života. Imao sam ga dovoljno, pa i viška. Onda sam mislio: "Allaha mi, ova rijeka mora imati početak i kraj. Mora biti na njoj neko mjesto odakle mogu stići u nastanjenu zemlju. Najbolje će biti da sagradim mali splav, koliko da mogu sjesti u njega, pa ću ga spustiti u rijeku i zaploviti. Ako se spasim, bit će to s dopuštenjem uzvišenog Allaha, a ako ne nađem spasa, bolje je da umrem na rijeci nego ovdje."

Sažaljevao sam samoga sebe, te ustadoh, brzo nakupih po otoku drva od kineske i kamarske aloje. Vezivao sam ih užadima sa razbijenih lađa. Onda donesoh jednake daske sa razbijenih lađa, stavih ih na ta drva i tako načinih splav širok koliko i rijeka, ili nešto manji. Čvrsto ga uvezah, pa donesoh plemenite metale, dijamante, novac, biserje veliko kao kamenje, zatim ponesoh čiste sirove ambre i stavih je u čamac. Utovarih sve što sam sakupio na otoku, kao i preostalu hranu, te spustih čamac u rijeku postavivši dva drveta sa strane, nalik na vesla, i učinih onako kako je pjesnik rekao:

On ode s mjesta gdje ga patnja skoli
I ostavi kuću da za neimarom žali.
Jednu ćeš zemlju drugom zamijeniti
Ali drugu dušu nikad nećeš imati.
Zbog nesreće se nemoj žalostiti
Jer svaka nevolja kraj svoj će dočekati.
Ko žarko želi neku zemlju posjetiti
U drugoj zemlji nekoj neće umrijeti.
Radi posla važna glasnika nemoj slati,
Jer duša će sebi savjetnik najbolji biti.

Zaplovih rijekom na splavu razmišljajući o tome šta li će biti sa mnom. Plovio sam tako do mjesta gdje rijeka ponire u planinu. Splav tu uplovi, te se nađoh u potpunom mraku pod planinom. Splav me je nosio niz vodu ka tjesnacu pod planinom, te poče udarati o obale rijeke, dok mi je glava dodirivala svodove korita, ali se nisam mogao vratiti. Korio sam samog sebe zbog onog što sam učinio. Mislio sam: "Ako ovo mjesto bude odveć usko za splav tako da ne mogu proći ni vratiti se, stradat ću ovdje od jada!"

– Opružih se potrbuške na splavu, pošto je tjesnac bio preuzak, i tako sam plovio ne znajući za dan, ni za noć zbog tame u kojoj sam se našao pod tim brdom i zbog straha da ne stradam. Plovio sam niz rijeku koja se čas sužavala, a čas širila. Mrak me je veoma zamarao, pa me onako ophrvanog tugom obuze drijemež. Zaspah opružen potrbuške na splavu koji me je nosio sve dalje, dok sam ja spavao ne znajući da li spavam dugo ili kratko. Kada se probudih, shvatih da sam na svjetlosti. Otvorih oči i primjetih da se nalazim na nekoj širini, da je moj splav privezan na nekakvom otoku i da je oko mene grupa Hindusa i Abisinaca.

Vidjevši kako ustajem, oni poskočiše prema meni i počeše mi se obraćati na svome jeziku, ali nisam razumio šta govore. Mislio sam da je to san. Zbog silnoga jada i kahara, mislio sam da zaista sanjam. Ne shvaćajući o čemu pričaju, nisam im odgovarao, te mi priđe jedan čovjek i progovori arapskim jezikom:

– Es-selamu alejkum, brate! Ko si ti i odakle si? Zašto si došao ovamo? Mi imamo usjeve i polja. Došli smo da natapamo polja kao i uvijek, pa smo te zatekli kako spavaš na splavu koji smo uhvatili i privezali čekajući da se polahko probudiš. Kaži nam zašto si došao ovamo.

– Tako ti Boga, gospodine – rekoh mu – donesi mi štogod za jelo, jer sam gladan, a onda me pitaj šta hoćeš.

Čovjek pohita i donese mi hrane, te se sit najedoh, odahnuh i smirih se povrativši prisustvo duha. Zahvalih uzvišenom Allahu na svemu, radujući se što sam se spustio tom rijekom i što sam dospio do njih. Ispričah im šta mi se dogodilo, od početka do kraja, na što sam sve naišao na rijeci i u onome tjesnacu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

562.

ada nastupi pet stotina šezdeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac izašao iz čamca na obalu otoka na kome je vidio grupu Hindusa i Abisinaca. Kada se odmorio, pitali su ga ko je on, a Sindabad im ispriča cijelu priču o sebi. Onda oni počeše razgovarati jedan s drugim, pa zaključiše:

K – Moramo ga povesti i pokazati svome caru da mu ispriča šta mu se sve dogodilo!

– Tako me povedoše – kazivao je Sindabad – i ukrcaše me na lađu zajedno sa svim mojim blagom, dragocjenostima, dijamantima, plemenitim metalima i nakitom. Dovedoše me svome caru kome kazaše šta mi se dogodilo. Car me pozdravi poželivši mi dobrodošlicu, pa me upita šta je bilo sa mnom i šta mi se zbilo. Ispričah mu sve što je bilo i šta sam preživio. Car se veoma začudi mojoj priči i čestita mi na izbavljenju. Onda ja ustadoh, pa iz čamca donesoh podosta plemenitih metala, dijamanata, aloje i čiste ambre, i poklonih to caru koji primi dar ukazujući mi veliko poštovanje. Dade mi da živim kod njega, te se sprijateljih s njegovim najboljim ljudima i uglednicima koji su mi ukazivali velike počasti. Ostadoh trajno u carevom dvoru, a ljudi su dolazili na otok da se raspituju o mojoj zemlji, pa sam im pripovijedao o njoj. Ja sam njih, pak, pitao o njihovim krajevima, te su mi pričali o tome.

Jednoga dana, car me upita kakve prilike vladaju u mojoj zemlji i o tome kako njome upravlja halifa u Bagdadu. Kazivah mu kako halifa vlada pravično i mudro, dok se car divio halifinim postupcima, govoreći:

– Allaha mi, halifa pametno postupa i njegova su djela valjana. Tvojom zaslugom, halifa mi se dopao, pa mu želim spremiti jedan dar i poslati ga po tebi.

– Sa zadovoljstvom ću ga predati i kazat ću mu da ga iskreno voliš – rekoh.

Živio sam neko vrijeme kod toga cara u najvećoj časti i poštovanju. Dok sam jednog dana sjedio u carevom dvoru, čuo sam da grupa ljudi iz grada opremaju lađu namjeravajući zaploviti put Basre. Pomislih: “Ništa mi bolje ne odgovara od putovanja s tim ljudima!” Istog časa se užurbah, pa poljubih carevu ruku obavještavajući ga da želim otputovati lađom koju su ti ljudi opremili, jer sam se zaželio rođaka i domovine.

– Tvoje je da odlučiš – reče car. – Ako hoćeš ostati kod nas, bit će nam drago jer si nam svojim prisustvom pričinjavao radost.

– Tako mi Boga, gospodaru – rekoh – ti si me obasuo milošću i dobrotom, ali sam se zaželio rođaka, domovine i porodice.

Na te moje riječi, car pozva trgovce koji su spremali lađu, preporuči im mene i dade mi silne darove platvši za me i prijevoz lađom. Po meni posla veliki dar halifi Harunu ar-Rešidu u gradu Bagdadu. Onda se ja oprostih s carem, kao i sa svim prijateljima kojima sam odlazio u posjete, pa se ukrcah na lađu s trgovcima.

Zaplovismo pod povoljnim vjetrom i ugodno smo putovali oslanjajući se na uzvišenog Allaha. Plovili smo iz jednoga u drugo more, od otoka do otoka, dok ne stigosmo sretno i s Božijim dopuštenjem do grada Basre. Tu se iskrcah i u Basri ostadoh nekoliko dana i noći dok se ne spremih. Potom natovarih svoj prtljag i zaputih se u Bagdad, stanište mira. Odoh halifi Harunu ar-Rešidu, dadoh mu onaj dar i ispričah sve što mi se dogodilo. Nakon toga, stavih u riznice svoje blago i robu. Stigoh u svoju mahalu, a onda mi dođoše rođaci i prijatelji, te razdijelih darove cijeloj familiji – dijelio sam milostinju i poklone. Nakon izvjesnog vremena, halifa posla po mene, pa me upita zašto sam mu donio onaj dar i odakle je.

– Zapovjedniče pravovjernih – rekoh – tako mi Boga, ne znam kako se zove taj grad, niti kako se do njega dolazi, ali sam, pošto je potonula lađa na kojoj sam bio, izašao na jedan otok na kome sam napravio sebi splav i u njemu se spustio niz rijeku koja je tekla posred otoka.

Ispričah mu šta mi se dogodilo usput, kako sam tom rijekom sretno stigao u grad, te šta mi se zbilo u njemu i otkuda dar za halifu.

Halifa se veoma čudio svemu tome, pa naredi hroničarima da zabilježe moju priču i da to pohrane u riznicu kako bi mogla biti pouka svima koji je pročitaju. Zatim meni iskaza veliko poštovanje, i ja potom ostadoh u Bagdadu živeći kao i ranije. Zaboravih sve što sam prepatio, od početka do kraja. Živio sam krajnje raskošno i veselo.

Eto, tako je proteklo moje šesto putovanje, braćo. Ako Bog da, sutra ću vam ispričati priču o sedmom putovanju koje je čudesnije i neobičnije od prethodnih.

Sindabad naredi da postave sofru, te večeraše kod njega, a onda zapovijedi da Sindabadu Nosaču daju stotinu miskala zlata koje ovaj uze i ode svojim putem. I ostali ljudi odoše bezmjerno se čudeći...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

563. NOĆ

Kada nastupi pet stotina šezdeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac pripovijedao o svom šestom putovanju nakon čega su se svi razišli. Sindibad Nosač provede noć u svojoj kući, pa klanja sabah i pođe kući Sindabada Moreplovca. Okupi se i ostalo društvo i kada popričaše, Sindabad Moreplovac poče kazivati o svome sedmom putovanju.

Sedmo putovanje

– Znajte, ljudi, da sam po povratku sa šestog putovanja vratio se pređašnjem načinu života, tj. radosti, veselju, zabavi i uzbuđenjima. Živio sam tako izvjesno vrijeme uživajući i veseleći se danju i noću, jer sam stekao veliku dobit i zaradu.

Nakon toga počeh čeznuti za obilaskom svijeta, za plovidbom morem, druženjem s trgovcima i za slušanjem priča. Tako se odlučih za putovanje, kupih vrijednu robu, spakovah je i odnesoh iz Bagdada u grad Basru gdje vidjeh lađu spremnu za putovanje i na njoj bijahu znameniti trgovci. Ukrcah se zajedno s njima i sprijateljismo se.

Nakon toga zaplovismo sretno i u zdravlju, željni putovanja. Puhao je povoljan vjetar dok ne stigosmo do jednoga grada koji se zove Kineski grad. Bili smo razdragani i sretni, vodeći razgovore o putovanju i trgovini.

I dok smo tako plovili, odjednom puhnu olujni vjetar u pramac lađe i sruči se na nas pljusak, tako da pokisnusmo i mi i naša roba koju smo pokrivali ćebadima i platnom plašeći se da će je kiša oštetiti. Kumili smo i molili uzvišenog Allaha da nas spasi nesreće koja nas je zadesila. Tada kapetan skoči, pritegnu pojas i zasuka rukave, pope se na katarku i poče razgledati lijevo i desno. Zatim osmotri putnike, pa se poče busati po licu i čupati svoju bradu.

– Šta je, kapetane? – pitali smo ga, a on odgovori:

– Molite uzvišenog Allaha da nas spasi nevolje u koju smo zapali! Oplakujte sami sebe i oprostite se jedan s drugim. Znajte da nas je vjetar nadjačao i odnio nas u krajnja mora na svijetu!

Kapetan siđe s katarke, otvori svoj sanduk i izvadi nekakvu kesu koju razveza, istrese iz nje prašak nalik na pepeo i pokvasi ga vodom. Pričeka malo i pomirisa prašak, te iz sanduka izvadi knjižicu, pročita nešto iz nje i reče nam:

– Znajte, putnici, da u ovoj knjizi ima nešto neobično što govori da se neće spasiti niko ko dospije u ovu zemlju, nego će stradati. Ova zemlja se zove Podneblje careva i u njoj je mezar našeg poslanika Sulejmana, sina Davudova, Bog im se smilovao i spasio ih. Tu žive ogromne zmije, strašnoga izgleda. Čim

dospije neka lađa u ovo podneblje, iz mora izlazi kit i proguta je zajedno sa svim što je na njoj.

Kada smo čuli kapetanove riječi, bili smo sasvim zapanjeni. I tek što je on to izgovorio, lađa se poče propinjati na površini vode i spuštati se, te začusmo nekakav strašan zvuk poput groma u oluji i premrijesmo od straha. Bili smo poput mrtvaca, uvjereni da ćemo toga časa stradati. Utom se pred lađom pojavi jedan kit nalik na veliku planinu. Uplašismo se i gorko plačući nad svojom sudbinom, spremismo se za smrt gledajući tu ribu i čudeći se njenome strašnom izgledu. Onda se pojavi još jedan kit koji nam priđe. Većeg od njega nismo vidjeli. Oprostismo se jedan s drugim tugujući nad vlastitom sudbinom, a onda se pojavi treći kit, veći od prethodna dva koji su nam prije toga prišli. Nismo više bili u stanju ni razmišljati, jer smo bili paralisani strahom i užasom. Tri kita počeše kružiti oko lađe. Odjednom, treći kit razjapi čeljust da proguta lađu sa svim što je na njoj, kad puhnu jak vjetar pa podiže lađu i spusti je na neku veliku planinu. Lađa se razbi i daske se razletješe, te potonu sva roba, trgovci i putnici. Ja skinuh odjeću koju sam imao, tako da na meni ostade samo košulja. Poslije kraćeg plivanja, stigoh do jedne daske od lađe za koju se uhvatih, popeh se na nju i opkoračih je. Valovi i vjetar poigravali su se mnome na površini vode. Čvrsto sam se držao za dasku dok su me valovi dizali i spuštali, nevoljnog i prestrašenog, gladnog i žednoga. Korio sam samog sebe zbog onog što sam učinio, pošto mi se duša zasitila udobnosti. Rekoh sebi: “Sindabade Moreplovče, ti se nisi pokajao! Svaki put podnosiš nevolje i jade, ali se ne kaješ zbog plovidbe morem. Ukoliko se i kaješ, to je samo lažno kajanje. Zato sada podnosi sve što te snađe, jer si zaslužio baš sve što ti se dogodi...”

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

564.

ada nastupi pet stotina šezdeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se Sindabad Moreplovac počeo daviti u moru, pa se popeo na jednu dasku misleći: “Zaslužujem sve što mi se događa. Sve ovo suđeno mi je od uzvišenog Allaha zato da bih se okanio pohlepe. Patnje preživljavam zbog svoje pohote, iako imam mnogo novaca.”

– Onda se pribrah – kazivao je Sindabad – i pomislih: “Na ovome putovanju najiskrenije se kajem uzvišenom Allahu i dok sam živ neću

Kspominjati putovanje, niti će mi u mislima biti.” Usrdno sam se molio Svevišnjem Bogu plačući i sjećajući se kako sam živio lagodno i veselo, u zabavi i veselju.

Proveo sam tako prvi i drugi dan dok se ne domogoh jednog velikog otoka na kome je bilo mnoštvo drveća i rijeka. Jeo sam plodove s drveća i pio vodu iz potoka dok nisam malo živnuo i povratio prisustvo duha, ojačao i oraspoložio se.

Zatim se zaputih otokom i na njegovom drugom kraju vidjeh veliku pitku rijeku koja je bila veoma brza. Sjetih se onoga splava na kome sam ranije plovio, pa pomislih: “Moram napraviti splav sličan onome – možda ću se tako spasiti! Ako se spasim, postići ću cilj i pokajat ću se uzvišenom Allahu zbog putovanja. Ako stradam, odmorit ću se od jada i nevolja.”

Nakon toga, ustadoh i počeh sakupljati drva od vrijednog sandala kakvog nigdje nema, premda tada nisam znao kakvo je to drvo. Kada sam ga sakupio, nabrah granja i trave po otoku koju upredoh kao uže i uvezah splav, misleći: “Ako se spasim, bit će to s Božijom pomoći!”

Uđoh u čamac i zaplovih niz rijeku dok ne stigoh na kraj otoka. Zatim se odmakoh od otoka i plovio sam jedan, drugi, treći dan. Pošto sam napustio otok, spavao sam i za to vrijeme nisam ništa okusio, a kada bih ožednio, pio sam vodu iz rijeke. Zbog velikog umora, gladi i straha, izgledao sam kao ošamućeno pile. Splav me odnese do jedne visoke planine u koju je rijeka ponirala. Kad to vidjeh, uplaših se tjesnaca u kakvom sam bio ranije na onoj rijeci. Htio sam zaustaviti splav i izaći na planinu, ali voda bijaše jača, pa povuče splav i mene na njemu, te se spustih pod planinu. Vidjevši šta se zbiva, bio sam siguran da ću stradati i pomislih: “Nema moći ni sile do Božije moći!” Splav je plovio izvjesno vrijeme, a onda se nađe na nekom proširenju, zapravo u jednoj velikoj dolini gdje je voda tutnjala poput grmljavine i jurila kao vjetar. Ja se čvrsto uhvatih za splav plašeći se da ne ispadnem dok su me valovi nosili lijevo i desno posred rijeke.

Splav je plovio rijekom niz dolinu, tako da ga nisam mogao zaustaviti, niti sam ga mogao privesti kopnu dok se najzad ne zaustavi pored jednog lijepog grada s prekrasnim zdanjima u kojima je bilo mnoštvo svijeta.

Kada me vidješe na splavu koji se spuštao niz vodu, baciše na njega užad i mrežu, pa ga izvukoše iz rijeke na kopno. Padoh među njih polumrtav zbog silne gladi, nesanice i straha. Među okupljenim ljudima bijaše jedan stari čovjek, znameniti šejh, koji mi poželi dobrodošlicu i baci mi dosta lijepe odjeće, te ja pokrih svoju golotinju. Potom me čovjek uze i povede u hamam. Donese mi osvježavajućih napitaka i lijepih mirisa, a kada izađosmo iz hamama, on me povede svojoj kući, uvede me u nju na radost ukućana. Starac me posadi na udobno mjesto, pripremi mi prelijepa jela, te se sit najedoh i zahvalih uzvišenom Allahu na spasenju. Nakon toga, donesoše mi njegove sluge toplu vodu, pa oprah ruke, a onda mi djevojke donesoše svilene peškire i ja obrisah ruke i usta. Šejh ustade, pa me povede u jednu osamljenu sobu u njegovoj kući i naredi slugama i robinjama da me dvore, da ispunjavaju sve moje želje i da obave sve što mi treba. Sluge se prihvatiše brige o meni.

Živio sam u gostima kod toga čovjeka tri dana hraneći se lijepo, pijući dobro i udišući ugodne mirise, dok ne povratih prisustvo duha, smirih se i odahnuh dušom. Četvrtog dana, dođe mi šejh i reče:

– Razgalio si nas, sinko. Hvala Allahu što se sve sretno svršilo. Hoćeš li poći sa mnom na obalu, pa da siđemo do trga? Tamo ćeš prodati robu i dobiti novac za nju. Možda ćeš moći za taj novac kupiti nešto čime ćeš trgovati.

Ja sam malo šutio, misleći: “Otkud meni roba i zašto li on ovako govori?”

– Sinko – reče starac – nemoj brinuti i ne budi zamišljen, nego pođi sa mnom na trg. Ako vidimo da ti neko daje za robu cijenu na koju možeš pristati, ja ću uzeti novac za te. Ukoliko ne dobiješ toliko da bi bio zadovoljan, ja ću robu čuvati u svojim magazama dok ne bude vrijeme za trgovinu.

Razmišljao sam i govorio sebi: “Poslušaj ga da vidiš kakva je to roba”, a onda rekoh starcu:

– Sa zadovoljstvom, amidža. Ono što ti učiniš bit će blagoslovljeno i ja ti se ni u čemu ne mogu suprotstaviti.

Potom pođoh s njim na trg i vidjeh da je šejh rastavio splav kojim sam doplovio, a bio je od sandalovine. Šejh posla telala da oglašava prodaju...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

565. NOĆ

Kada nastupi pet stotina šezdeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac otišao sa šejhom na morsku obalu i vidio da je splav kojim je doplovio rastavljen. Splav je bio od sandalovog drveta, i Sindabad je čuo kako ga preprodavač hvali prodajući ga. Pristigoše trgovci koji počeše dizati cijenu drvetu i natjecati se dok se cijena ne pope na hiljadu dinara. Tada se trgovci prestadoše natjecati, a šejh se okrenu meni i reče:

– Slušaj sinko, ovih dana možeš toliko dobiti za svoju robu. Hoćeš li je prodati po toj cijeni, ili ćeš pričekati, a ja ću ti je čuvati u svojim magazama dok ne dođe vrijeme da je prodaš po višoj cijeni?

– Kako ti kažeš, gospodine. Uradi kako hoćeš – odgovorih.

– Sinko, hoćeš li meni prodati ovo drvo za stotinu dinara više nego što su ti dali trgovci?

– Da, prodajem ti ga i primam novac.

Tada šejh naredi svojim momcima da prenesu drvo u njegove magaze, a ja se s njim vratih kući. Sjedosmo, pa mi šejh odbroja sav novac za drvo i naredi da mi donesu kesu u koju stavi novac, zaključa je željeznim katancem, a meni dade ključ. Nekoliko dana i noći kasnije, šejh mi reče:

– Sinko, ponudit ću ti nešto i želim da me poslušaš.

– A šta je to? – upitah ga.

– Ja sam ostario, a nemam muško dijete. Imam lijepu mladu kćer koja je bogata. Želim je udati za te ne bi li ostao u našoj zemlji. Kasnije ću ti darovati sve što imam i što posjedujem. Pošto sam star, ti ćeš me zamijeniti.

Šutio sam, ni riječi ne govoreći, a onda šejh reče:

– Poslušaj, sinko, to što sam ti rekao, jer ti želim samo dobro. Poslušaš li me, udat ću za te kćer i bit ćeš mi kao sin. Sve što imam i posjedujem pripast će tebi. Ako želiš trgovati i putovati u svoju zemlju, niko ti ne brani. Novac ti je na raspolaganju, a ti radi kako hoćeš i kako misliš da je bolje.

– Bogami, amidža, postao si mi kao otac. Preživio sam mnogo užasa, tako da sada ništa ne mislim, niti znam. Ti odlučuj o svemu što želiš.

Na te riječi šejh naredi svojim momcima da dovedu kadiju i svjedoke i kada ovi stigoše, vjenčaše me s njegovom kćerkom. Šejh priredi veličanstvenu svadbu i pir, pa me povede svojoj kćeri koja bijaše izuzetno lijepa i dražesna, stasita i skladna. Imala je na sebi mnogo vrsta nakita od plemenitih metala, te ogrlica od skupocjenih dijamanata koji su vrijedjeli hiljade i hiljade zlatnika. Niko ih nije mogao procijeniti. Kada dođoh djevojci, svidje mi se i odmah se zavoljesmo, te proživjeh s njom u velikoj radosti i veselju.

Potom se njen otac preseli milosti uzvišenog Allaha, pa ga opremismo i sahranismo, a meni pripade sve što je imao. Njegove sluge postadoše moje sluge i potpadoše pod moju vlast. Trgovci me postaviše na njegovo mjesto, a on je bio među njima najpriznatiji. Niko od trgovaca nije mogao uzeti nešto bez njegovog znanja i dopuštenja, jer im je bio starješina. Tako ja zauzeh šejhovo mjesto.

Kada se počeh miješati sa stanovnicima toga grada, uočih kako se mijenjaju svakog mjeseca – pojavljuju im se krila kojima lete nebu pod oblake, a u gradu ostaju samo djeca i žene. Mislio sam: “Početkom mjeseca, zamolit ću nekog od njih pa će me možda ponijeti tamo gdje oni lete.”

Kada nastupi početak mjeseca, oni promjeniše boju i preobraziše lik, te ja odoh jednom od njih i rekoh:

– Allaha ti, ponesi me da to razgledam i vratim se s vama!

– Tako nešto nije moguće – odgovori on, ali sam ja navaljivao dok ne pristade. Sporazumjeh se s njima, uhvatih se za jednoga i on me ponese uvis. O tome nisam obavijestio nikog od svojih ukućana, sluge ni prijatelje.

Taj čovjek je letio noseći me na ramenima dok me ne odnese tako visoko da sam čuo kako meleci pod nebeskim svodom slave Allaha. Čudeći se, uskliknuli:

– Slava Allahu i hvala Mu!

Tek što sam to izgovorio, s neba pokulja vatra i zamalo sprži ljude. Oni se svi spustiše i ostaviše me na jednoj visokoj planini, veoma ljuti na me. Ostaviše me samog, te sam bio potpuno izgubljen u toj gori. Korio sam sebe zbog onog što sam učinio, govoreći:

– Nema moći ni sile do Božije moći! Tek što se izvučem iz jedne nevolje, zapadnem u još veću! Ostao sam na planini ne znajući kuda da prođem, kad naiđoše dva dječaka nalik na dva mjeseca. Svaki je nosio u ruci po zlatni štap na koje su se oslanjali. Priđoh im i pozdravih, a kada mi odgovoriše na pozdrav, rekoh:

– Tako vam Boga, ko ste vi i šta radite?

– Mi smo robovi uzvišenog Allaha.

Zatim mi dadoše jedan štap od suhoga zlata, pa odoše svojim putem ostavivši me samoga. Hodao sam po tom gorskome vrhu oslanjajući se na štap i razmišljajući o dvojici mladića, kad se u gori pojavi zmija noseći u ustima čovjeka koga je progutala do pojasa, a čovjek je vikao:

– Ko mene spasi, spasit će ga Allah svake nevolje!

Priđoh zmiji, udarih je zlatnim štapom po glavi i ona izbaci čovjeka iz usta...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom dopuštenju.

566. NOĆ

Kada nastupi pet stotina šezdeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad Moreplovac udario zmiju zlatnim štapom koji je držao u ruci, te je zmija izbacila čovjeka iz usta. Tada mi čovjek priđe i reče:

– Pošto si me spasio od one zmije, više se neću odvajati od tebe. Postao si moj prijatelj na planini.

– Dobro došao! – rekoh mu, pa se zaputismo planinom. Odjednom se pojaviše neki ljudi. Priđoše nam i kada ih pogledah, uočih među njima onog

čovjeka koji me je nosio na plećima i letio sa mnom. Priđoh mu, izvinih se i započeh razgovor s njim:

– Prijatelju, tako se ne postupa s prijateljima!

– Ti si taj koji nas je upropastio veličanjem Boga dok si bio na mojim leđima.

– Nemoj mi zamjeriti – rekoh – jer ja ništa nisam znao o tome. Nikada više neću ništa reći.

Čovjek prihvati moje izvinjenje, ali mi postavi uvjet da ne spominjem Allaha, niti da Ga veličam na njegovim leđima. Potom me ponese i poletje kao i prvi put, pa me odnese u moju kuću. Izađe mi u susret žena, pozdravi me i čestita na sretnom svršetku, govoreći:

– Nakon svega, čuvaj se izlaska s onim ljudima i nemoj se družiti s njima, jer oni su braća šejtana i ne znaju za spomen Božijeg imena.

– Kako se prema njima ponašao tvoj otac? – upitah.

– Moj otac nije pripadao njima, niti je radio onako kako oni rade. Mislim da će najbolje biti, pošto mi je otac umro, da prodaš sve što imamo, da uzmeš novac pa da otputuješ u svoju zemlju i rodbini. Poći ću i ja s tobom, jer nema nikakve potrebe da sjedim u ovome gradu nakon smrti majke i oca.

Ja počeh, malo-pomalo, prodavati šejhovu robu očekujući da neko otputuje iz grada pa da i ja pođem s njim. I zaista – grupa ljudi iz grada poželje da otputuje, ali ne nađoše lađu. Kupiše drvo pa napraviše veliku lađu u koju i ja uložih isplativši im u cjelini svoj dio. Zatim ukrcah ženu i sve što smo imali, te otputovasmo ostavivši nekretnine.

Plovili smo od jednoga do drugog otoka, iz mora u more, uz povoljan vjetar, dok ne stigosmo do Basre. Tu se nisam zadržavao, nego iznajmih drugu lađu na koju prenesoh sve što sam imao i zaputih se u Bagdad. Stigoh u svoju mahalu, pa dođoh kući, sretoh se s rođacima i prijateljima i stavih u magaze svu robu koju sam zaradio. Moji rođaci izračunaše koliko dugo sam na sedmom putovanju i utvrdiše da je to trajalo dvadeset i sedam godina, tako da su bili izgubili nadu za me. Kada se vratih, ispričah im sve šta je bilo i šta mi se dogodilo, a oni su se bezmjerno čudili čestitajući mi na sretnom povratku. Potom se zarekoh uzvišenome Allahu da neću putovati kopnom ni morem nakon sedmog putovanja kojim sam krunisao svoje pohode i zasitio čežnju. Zahvalih uzvišenom Allahu što me je vratio porodici i domovini.

Vidiš, Sindabade Suhozemče, šta je sve bilo i šta mi se dogodilo!

– Tako ti Allaha – reče Sindabad Nosač – nemoj mi šta zamjeriti!

Živjeli su potom zajedno i prijateljski u velikoj radosti i veselju dok im ne dođe Rušiteljica Užitaka i Razbijačica Skupova, Rušiteljica Dvorova i ona što mezarja nastanjuje.

Neka je slava Vječnome, Koji ne umire.

PRIČA O DŽINU I ŠEJTANIMA ZATOČENIM U IBRIKE U VRIJEME POSLANIKA SULEJMANA, BOG MU SE SMILOVAO I SPASIO GA

Čula sam također da je u davna vremena i u minulo doba u sirijskome gradu Damasku bio jedan car koji se zvao Abdulmelik ibn Mervan. Jednoga dana su kod njega sjedjeli državni prvaci, carevi i sultani raspravljajući i pripovijedajući o nekadašnjim narodima i oživljavajući sjećanja na našeg poslanika Sulejmana, sina Davudova, Bog neka ih spasi. Pripovijedali su o tome kako je uzvišeni Allah dao poslaniku Sulejmanu moć i vlast nad ljudima i džinima, pticama i zvijerima, kao i nad ostalim stvorenjima.

– Čuli smo od naših predaka – kazivali su – da uzvišeni Allah nikome nije dao tako nešto kao što je dao poslaniku Sulejmanu, te da je radio ono što niko drugi nije radio: čak je zatvarao džine, maride i šejtane u bakarne ibrike, pa ih je zalijevao olovom i udarao na njega svoj pečat... Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

567.

ada nastupi pet stotina šezdeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je halifa Abdulmelik ibn Mervan razgovarao sa svojim saradnicima i državnim prvacima. Oživljavali su uspomene na poslanika Sulejmana i na moć koju mu je Allah dao. Halifa reče da je poslanik Sulejman dospio dotle dokle niko nije dospio, tako da je zatvarao maride i šejtane u bakarne ibrike, pa ih je zalijevao olovom i stavljao na njih svoj pečat.

Kazivao je Talib da se jedan čovjek s grupom ljudi ukrcao na neku lađu i zaplovio ka Indiji. Plovili su dok nije puhnuo suprotan vjetar koji ih skrenu prema nepoznatoj zemlji uzvišenog Allaha. Bilo je to u mrkloj noći. Kad

K osvanu dan, iz pećina u toj zemlji izađoše pred njih neki ljudi, crni i goli, nalik na zvijeri koje nisu znale govoriti. Car im je bio isti kao i oni, a niko osim njega nije znao arapski jezik.

Čim ugledaše lađu i ljude na njoj, car dođe s pratnjom, pozdravi putnike poželivši im dobrodošlicu i upita ih koje su vjere. Oni mu kazaše ko su, a car reče:

– Neće vam se ništa loše dogoditi.

Kada putnici upitaše njih koje su vjere, rekoše da svaki pripada izvjesnoj vjeri. Zatim ih car upita za vjeru islam i za misiju poslanika Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga, a putnici odgovoriše:

– Ne znamo o čemu govoriš, niti šta znamo o toj vjeri.

– Prije vas nijedno ljudsko biće nije nam došlo – reče car, pa ih počasti mesom od ptica, zvijeri i riba, jer druge hrane nisu imali. Putnici se iskrcaše da razgledaju mjesto i ugledaše ribara koji je zabacivao mrežu u more da ulovi ribu. Ribar izvuče mrežu i nađe u njoj bakarni ibrik zaliven olovom i zapečaćen pečatom Sulejmana, sina Davudova, Bog im se smilovao. On izvadi ibrik i razvali ga, te iz njega izađe plavi dim koji sveza za nebo i začu se strašni glas:

– Oprosti! Oprosti mi, Božiji Poslaniče!

Onda se taj dim pretvori u neko biće strašnog izgleda čija je glava dopirala do vrha planine, a zatim se izgubi iz vida. Putnicima s lađe zamalo da srca popucaju od straha, dok crnci nisu ni marili za to. Jedan čovjek priđe caru pitajući ga šta je to, a car reče:

– To je jedan od džina koje je Sulejman, sin Davuda, zatvarao u ovakve ibrike, zalijevao ih olovom i bacao u more. Kada ribar baci mrežu, najčešće vadi te ibrike iz kojih, čim se razbiju, izlaze džini koji misle da je Sulejman živ pa viču: “Oprosti nam, Allahov Poslaniče!”

Zapovijednik pravovjernih Abdulmelik ibn Mervan začudi se priči i reče:

– Slava Allahu! Sulejmanu je data velika moć!

Među prisutnima na tome skupu bio je i an-Nabiga az-Zubjani[10] koji reče:

– Istinita je priča Talibova, a na njenu istinitost upućuju riječi Prvoga Mudraca:[11]

Svojevremeno će Bog Sulejmanu kazati:
“Halifa budi i nastoj pravedno vladati;
Ko ti pokoran bude, plemenit prema njemu budi,
A pokornost ko odbije na zatvor vječni ga osudi!”

Da, stavljao ih je u bakarne ibrike i bacao u more.

Zapovijedniku pravovjernih se te riječi dopadoše, te on uskliknu:

– Tako mi Boga, baš bih volio vidjeti jedan od tih ibrika!

– Zapovjedniče pravovjernih – na to će Talib ibn Sehl – ti to možeš izvesti u svojoj zemlji. Pošalji zapovijest svome bratu Abdulazizu ibn Mervanu da ti pošalje te ibrike iz zemalja Magriba, a neka on piše Musau da ode iz Magriba na onu planinu o kojoj je bilo riječi, pa neka ti donese ibrike koje tražiš. Najudaljenije kopno njegovih zemalja naslanja se na tu planinu.

Zapovjednik pravovjernih pohvali njegovo mišljenje:

– Pravo veliš. Želim tebe uputiti kao svoga izaslanika Musau ibn Nasiru s tim zadatkom. Imat ćeš bijelu zastavu i koliko god hoćeš novaca, počasti i ostalog, a ja ću brinuti za tvoju porodicu.

– Drage volje, zapovjedniče pravovjernih – odgovori Talib.

– Pođi s Božijim blagoslovom i pomoći – reče halifa, pa naredi da napišu pismo njegovom bratu Abdulazizu, namjesniku u Egiptu, i drugo pismo Musau, njegovom namjesniku u Magribu, s naređenjem da pođe tražiti Sulejmanove ibrike, a da svoga sina ostavi da upravlja zemljom. Reče mu da uzme vodiče, da traži novac i povede dosta ljudi, te da nipošto ne oklijeva, niti da traži neki razlog za to. Potom halifa udari pečat na pisma i predade ih Talibu ibn Sehlu zapovjedivši mu da požuri i da razvije zastave.

Halifa mu zatim dade novaca, konjanike i pješake da mu pomažu na putu. Naredi da se odvoji novac za izdržavanje njegovog domaćinstva kako valja, i tako Talib pođe u Egipat...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

568.

ada nastupi pet stotina šezdeset i osma noć, ona reče:

K – Čula sam, sretni care, da su se Talib ibn Sehl i njegovi pratioci zaputili iz Sirije prevaljujući zemlje dok ne stigoše do Egipta. Tu mu izađe u susret egipatski emir i smjesti ga kod sebe ukazujući mu sve počasti dok je boravio kod njega. Zatim ga otpremi s vodičem u Gornji Egipat i putovali su do emira Muse ibn Nasira koji, čuvši da dolazi Talib, izađe mu u susret radujući se. Talib mu dade pismo koje ovaj uze, pročita ga i shvativši šta u njemu piše, stavi ga na glavu govoreći:

– Slušam i pokoravam se zapovjedniku pravovjernih.

Zatim se dogovoriše da pozovu državne velikodostojnike koje Musa poče ispitivati o onome o čemu je halifa napisao pismo, a ovi mu rekoše:

– Ako hoćeš da te neko uputi na to mjesto, pozovi šejha Abdussameda ibn Abdulkuddusa as-Samudija. Taj čovjek zna mnogo, jer je često putovao. Poznaje stepe i pustinje, mora, njihove stanovnike i čuda, poznaje zemlje i pokrajine. Njega treba pozvati i on će te uputiti tamo gdje želiš.

Emir naredi da dovedu toga čovjeka i kada ovaj dođe, emir vidje da je to star čovjek, oronuo pod bremenom godina. Emir Musa ga pozdravi i reče:

– Šejh Abdussamede, naš gospodar, halifa Abdulmelik ibn Mervan, naredio nam je to i to. Ja malo znam o tim krajevima, a rekoše mi da ti poznaješ i te zemlje i puteve. Da li bi htio uraditi to za zapovjednika pravovjernih?

– Znaj, emire – odgovori šejh – da je taj put težak i zabačen, daleko od utabanih staza.

– Koliko treba putovati do tamo?

– Dvije godine i nekoliko mjeseci u odlasku i isto toliko u povratku. Usput ima mnogo nevolja, užasa i čudesa. Ti si čovjek koji vodi džihad, a naše zemlje su blizu neprijatelja. Možda će kršćani u vrijeme tvoga odsustva navaliti i zato treba da ostaviš nekoga da upravlja zemljom umjesto tebe.

– Tako je – odgovori Musa i postavi svoga sina Haruna da ga zamjenjuje u državnim poslovima položivši zakletvu, a vojnicima naredi da se ne

suprotstavljaju, već da mu se pokoravaju u svemu što im naredi. Vojnici ga poslušaše i potčiniše se.

Musaov sin Harun bio je plahovit čovjek, odvažan vojskovođa i pravi junak. Šejh Abdussamed objasni emiru da je mjesto na kome se nalazi ono što je potrebno zapovjedniku pravovjernih udaljeno četiri mjeseca hoda, da se nalazi na morskoj obali, da je tamo pojilo do pojila, da ima trave i izvora. Zatim dodade:

– Allah će nam olakšati, namjesniče zapovjednika pravovjernih.

– Znači li to da je neki car prije nas kročio nogom na ovo tlo? – upita emir Musa.

– Da, zapovjedniče pravovjernih – reče šejh. – Ova zemlja pripada caru Aleksandrije, Daranu Bizantijcu.

Zatim su išli bez zastoja dok ne stigoše do jednog dvorca, pa šejh reče:

– Priđimo tome dvorcu, jer u njemu je pouka za sve one kojima je stalo do pouke.

Emir Musa i šejh Abdussamed s pratnjom priđoše kapiji dvorca koja bijaše otvorena. Tu su bili visoki stupovi i stepenice od kojih su dvije bile naročito široke i napravljene od obojenog mramora kakvog oči nisu vidjele. Strop i zidovi bili su ukrašeni zlatom, srebrom i skupocjenim metalima. Na vratima je stajao natpis na grčkom jeziku. Abdussamed upita:

– Da pročitam natpis, emire?

– Priđi i pročitaj, Bog te blagoslovio. Na ovome putu nas je samo tvoja dobrota pratila.

Šejh poče čitati natpis u stihovima:

Vidiš ljude koji su podvige učinili –
Sad plaču zbog moći koju su nekad imali,
U dvorcu će posljednja vijest ostati
O moćnima što će u zemlji tuhinjati.
Opaka smrt ih pokosi i rastavi
I sve što su imali u zemlju postavi –
Kao da su tu svoje tovare skinuli
Radi odmora i da bi odmah krenuli.

Emir Musa tako zaplaka da se izgubi, a zatim uskliknu:

– Nema Boga osim Allaha, živog i vječnoga!

Zatim uđe u dvorac zbunjen njegovom ljepotom i konstrukcijom. Posmatrao je slike i kipove, a onda na drugim vratima ugleda ispisane stihove i reče šejhu:

– Dođi da pročitaš ovo!

Šejh priđe i pročita:

Pod svodovima ovim mnogi su živjeli
U davna vremena pa su preminuli.
Pogledaj sada šta im je učinila
Sudba prevrtljiva kad ih je pokosila.
Sve blago svoje oni su dijelili,
Sreću ostavili pa su preselili.
Divno su se odijevali i slasno jeli,
Ali su pod zemljom hrana za crve postali.

Emir Musa gorko zaplaka i smrači mu se pred očima, a zatim reče:

– Mi smo zaista stvoreni radi nečeg uzvišenog!

Nakon toga, razgledaše dvorac i utvrdiše da je nenastanjen. Nije bilo nikoga. Dvorišta su bila pusta, a odaje prazne. Na sred dvorca nalazilo se visoko kube koje je stremilo uvis, a unaokolo je bilo četiri stotine mezara. Emir Musa priđe tim mezarima – kazivao je pripovjedač – i među njima ugleda jedan sagrađen od mramora. Na njemu su bili ispisani stihovi:

Kako sam često oklijevao i srljao
Kakvih sve stvorenja sam se nagledao!
Mnogo sam jeo i mnogo popio,
Mnogo sam pjevačica raznih slušao!
Mnogo sam naređivao i zabranjivao
I mnogim sam utvrdama dolazio
Pa sam ih opsijedao, a zatim pretresao
I slatke pjevačice iz njih odvodio,
Ali sam u neznanju svome mjeru prešao
Jer sam za prolaznostima samo čeznuo.

Sa dušom svojom se, čovječe, sjedini
Prije nego što kušaš pehar samrtni,
Jer uskoro će na te zemlju navaliti
I života ćeš se zauvijek lišiti.

Emir Musa je plakao zajedno sa svojim pratiocima, a zatim priđe kubetu i vidje na njemu osam vrata od sandalovog drveta, sa ekserima od zlata, ukrašena srebrenim zvijezdama, optočena plemenitim metalima i raznovrsnim dijamantima. Na prvim vratima su bili ispisani stihovi:

Sve što ostavljam ne činim zbog velikodušnosti,
Već što ljudska sudbina htjede tako presuditi.
Dugo sam za radost i blaženstvo znao
I kao ljuti lav svoje blago sam čuvao.
Mira nisam imao, niti sam kome zrno dao
Jer škrt sam, makar me u vatru stavljao,
Dok me usud strašni nije pokosio
I Vječni Tvorac svega dok ga nije poslao.
Ako mi je suđeno uskoro umrijeti,
Svojim obiljem smrt ne mogu otkloniti.
Od vojske koju sam sakupio nemam koristi
Prijatelj ni susjed ne može me spasiti.
Cijelog života umoran sam putem svojim išao,
U dobru i zlu pod pratnjom smrti sam bio.
Prije jutra smrt će se drugom vratiti,
U vrijeme kada će grobar tebe pohoditi.
Na Sudnjem danu sam ćeš se s Bogom sresti,
Teško breme grijeha i zločina ćeš nositi.
Zato nek te ne varaju ukrasi ovosvjetski,
Već prema drugima gledaj kraj dunjalučki.

Pošto je emir Musa čuo stihove, on gorko zaplaka i obeznani se. Kada dođe k sebi, ode pod kupolu i vidje pod njom veliki mezar koji je strašno izgledao, a na njemu je bila ploča od kineskog čelika. Šejh Abdussamed priđe i pročita napis:

“U ime vječnog i neprolaznog Boga. U ime onoga koji nije rodio, niti je rođen i kome niko nije ravan. U ime Moćnoga i Silnoga. U ime Živućeg koji ne umire...”

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

569. NOĆ

Kada nastupi pet stotina šezdeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je šejh Abdussamed pročitao ono što sam navela, a zatim je vidio da na ploči dalje piše:

“...Namjerniče koji si dospio ovamo, neka ti bude pouka ono što vidiš da je učinila nestalna sudbina i udarci usuda. Ne daj se obmanuti ljepotama ovoga svijeta, njegovim lažima i varkama. Ovaj svijet je udvornički i obmanjivački. Sve što je na njemu samo je privremeno; on pozajmljuje od onoga ko je pozajmio, pa je nalik na spavačeve snove. Ovaj svijet je kao fatamorgana koja se priviđa žednome; šejtan ga uljepšava čovjeku do njegove smrti. To su svojstva ovoga svijeta i zato nemaj povjerenja u njega i ne priklanjaj mu se: on obmanjuje onoga ko se u njega uzda i oslanja pri svome djelanju. Nemoj upasti u njegovu zamku, niti se drži njegovih skuta. Ja sam na ovome svijetu imao četiri hiljade riđana, oženio se sa hiljadu carskih kćeri bujnih grudi i nalik na mjesec. Dobio sam hiljadu sinova sličnih ljutim lavovima. Živio sam hiljadu godina bezbrižan i radostan i sakupio blaga koliko ne mogu sakupiti svi carevi na svijetu. Mislio sam da će udobnost trajati vječno, bez prestanka, ali tek što se pribrah, dođe Rušiteljica Užitaka, Razbijačica Skupova, Rušiteljica Kuća i Razaračica Dvoraca, ona koja uništava veliko i malo, djecu, očeve i majke. Živjeli smo sigurno u ovome dvoru dok nam ne dođe sud Gospodara svjetova, Gospodara nebesa i zemlje. Dođe do nas glas Očigledne Istine, te svakog dana počeše umirati po dvoje, dok ne izgubismo mnoštvo ljudi. Vidjeh da je propast ušla u naše kuće, nastanila se tu i utapa nas u vlastitome moru, pa pozvah pisara, naredih mu da

napiše ove stihove, savjete i pouke; naredih da ih ispiše na ovim vratima, pločama i mezarima. Imao sam vojsku od hiljadu hiljada srčanih vojnika s kopljima, oklopima, čeličnim sabljama i snažnim mišicama. Naredih im da stave sjajne oklope, da pripašu britke sablje i pričvrste ubojita koplja, pa da uzjašu vrane konje, a kada nam stiže presuda Gospodara svjetova, Gospodara zemlje i neba, rekoh: 'O, silna vojsko i ratnici! Možete li odbiti od mene ono što mi je poslao Car Silni?’ Ratnici i vojnici nisu bili u stanju učiniti to, već rekoše: 'Kako da se borimo protiv Onoga koga niko ne štiti a On sam štiti i pred čijom kapijom nema vratara?’ 'Donesite mi blago: imam hiljadu bunareva i u svakom hiljadu kantara suhoga zlata, raznih vrsta biserja i dragulja, zatim bijeloga srebra i dragocjenosti kakvih nisu imali svi ovosvjetski carevi!’ Oni me poslušaše i kada mi donesoše blago, rekoh im: 'Možete li me spasiti uz pomoć sveg ovog blaga i kupiti mi još jedan dan života?’ Nisu bili u stanju učiniti to, nego se povinovaše sudbini. Ja trpeljivo podnesoh svoju sudbinu i nevolju dok mi Bog ne uze dušu i nastani me u mezaru. Ako pitaš za moje ime, zovem se Kuš, sin Šeddada, sina Ada Starijega.”

Na ploči su bili napisani i stihovi:

Nakon mnogih ljeta, ako me se sjetite
Dok mijene vremena i sudbe pratite,
Znajte da sin sam Šeddada, cara sviju ljudi,
Kome pripadaju sve zemlje i svi posjedi.
Svaka četa dušmanska bijaše mi pokorna,
Sirija i Egipat – sve do zemlje Adnana.
Bijah velik da su mi se svi carevi potčinili,
Od moje vlasti su svi ljudi na svijetu strepili.
Plemena, čete i narodi su me slušali,
Čitave zemlje i ljudi mene su se plašili.
Kada bih uzjahao, svoju vojsku bih gledao:
Hiljadu hiljada ljutih konjanika sam imao.
Ni sam ne znam koliko sam blaga imao,
U nevolji da se nađe ja sam ga sakupljao.
Odlučih za sve blago život iskupiti
I novi rok svojoj duši odrediti.

Al’ je Bog osim volje svoje sve odbacio,
Te sam sâm bez ikog svoga ostao:
Dođe mi smrt koja ljude rastavlja
Pa pređoh iz slave u “kuću” gdje se ponižava.
Vidjeh krivnju za sve što činjah nekada,
Za sve sam odgovoran i za sve sam zalog sada.
Kada vidiš ovo, valja ti se čuvati
Zle sudbine i svake nestalnosti.

Emir Musa zaplaka tako da se obeznani vidjevši kako je stradao taj narod. I dok su oni obilazili dvorac razgledajući odaje i šetališta – nastavi pripovjedač – naiđoše na sto sa četiri mramorne noge, a na stolu je pisalo:

“Za ovim stolom je objedovalo hiljadu ćoravih careva koji su imali zdrave oči. Svi su napustili ovaj svijet i nastanili se u mezarjima i grobnicama.”

Emir Musa sve to zapisa, pa ode ne uzevši iz dvorca ništa osim stola. Vojnici pođoše predvođeni šejhom koji im je pokazivao put cijeli taj dan, pa drugi i treći, a onda se nađoše pred jednim visokim brijegom. Pogledaše na brijeg i vidješe na njemu bakarnog konjanika čije je koplje na vršku bilo tako sjajno da je mamilo pogled, a na njemu je pisalo:

“Namjerniče koji si dospio do mene! Ako ne znaš put koji vodi u Bakarni grad, protari ruku ovog konjanika, a on će se okrenuti pa će se zaustaviti. Pođi na stranu prema kojoj se on okrene. Ne boj se i ne strahuj. Put će te odvesti u Bakarni grad...”

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

570.

ada nastupi pet stotina sedamdeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je emir Musa protrljao ruku konjaniku koji se munjevito okrenu, ali ne na stranu na koju su oni namjeravali poći, te ljudi pođoše pravom stranom i vidješe da je to ispravan put. Išli su tim putem cijeli dan i noć i prevališe daleke zemlje.

Jednoga dana dok su putovali, ugledaše crni kameni stup i u njemu nekakvo biće potonulo u zemlju do pojasa. Imalo je dva velika krila i četiri uda od kojih su dva bila kao ljudske ruke, a dva kao lavlje šape s kandžama. Po glavi je bilo obraslo dlakom u obliku konjskih repova; imalo je dva oka kao žeravice, a

K treće oko na čelu, nalik na panterovo oko iz koga su sijevale varnice. To biće bilo je crno i visoko, i vikalo je:

– Neka je slava mome Gospodaru koji me je stavio na ovu veliku kušnju i tešku kaznu do Sudnjeg dana!

Kada ga ljudi vidješe, izbezumiše se i zaprepastiše njegovim izgledom, te se okrenuše da bježe, a emir Musa upita šejha Abdussameda:

– Šta je ovo?

– Ne znam šta je – odgovori šejh, a emir će na to:

– Priđi bliže i vidi šta je. Možda ćeš saznati i možda ćeš otkriti šta mu se dogodilo.

– Neka Allah uputi emira, ja se plašim! – odgovori šejh.

– Ne bojte se – reče emir. – Zbog položaja u kome je, ne može učiniti ništa ni vama ni drugima.

Tada Abdussamed priđe i reče:

– Spodobo, kako se zoveš i ko si ti? Ko te je u takvom obliku stavio na to mjesto?

– Ja sam ifrit i spadam u džine. Zovem se Dahiš ibn al-Amaš. Ovdje me drži Božija moć i prikiva me sama Svemoć. Bit ću podvrgnut mukama sve dok to bude htio uzvišeni Allah.

Onda emir Musa reče:

– Šejh Abdussamede, pitaj ga zašto je zatočen u ovaj stup.

– Moja povijest je čudesna – odgovori ifrit na šejhovo pitanje. – Naime, jedno od Iblisove djece imalo je idola od crvenog ahata, a mene su bili odredili da ga čuvam. Tog idola obožavao je jedan morski car, veoma moćan i ugledan, a predvodio je vojsku od hiljadu hiljada džina koji su pred njim vodili bitku mačevima i odazivali se na njegov poziv u nevoljama. Džini koji su mu se pokoravali bili su pod mojom komandom i slušali su šta im ja naređujem. Svi oni bili su nepokorni Sulejmanu, sinu Davudovom, Bog im se smilovao. Ja sam

ulazio u šupljinu idola i otuda im izdavao naredbe ili zabrane. Kćer toga cara često je padala ničice pred idolom predano ga obožavajući. Bila je ljepotica svoga vremena, zanosna i dražesna, savršena. Ja je opisali Sulejmanu, Bog mu se smilovao, a on posla glasnika njenom ocu s porukom: “Udaj svoju kćer za me, razbij svoga idola od ahata i izjavi da nema boga osim Allaha, te da je Sulejman Božiji poslanik. Ako to učiniš, bit će s tobom što i s nama, a protiv tebe će biti onaj ko je i protiv nas. Ukoliko odbiješ, poći ću na te s vojskom kojoj se ne možeš oduprijeti. Pripremi se da mi daš odgovor i obuci smrtno ruho. Poći ću na te s vojskom koja će prekriti cijeli horizont, a tebe će pretvoriti u jučerašnji dan koji je minuo.”

Kada caru dođe glasnik Sulejmanov, Bog mu se smilovao, on se osili i uzoholi, učini se sam sebi velikim i moćnim, pa reče svojim vezirima:

– Šta vi mislite o Sulejmanu, sinu Davudovom? Poslao je glasnika da traži moju kćer, veli da razbijem svoga idola od ahata i da primim njegovu vjeru.

– Moćni care – upitaše ga oni – može li ti Sulejman tako nešto učiniti kad se ti nalaziš nasred velikoga mora? Ako i pođe prema tebi, ne može ti ništa, jer za te će se boriti džini. Zatražit ćeš pomoć i od svoga idola koga obožavaš, a on će ti pomoći protiv njega i dovesti te do pobjede. Najbolje će biti da se posavjetuješ sa svojim Gospodom (mislili su na idola od crvenog ahata), pa da čuješ šta će ti on reći. Ako ti posavjetuje da se boriš s njim, bori se, inače nemoj.

Car istog časa ode svome idolu, prinese mu žrtve, pade pred njim ničice, pa zaplaka i poče recitirati:

Gospode, ja znam tvoja moć kolika je,
A Sulejman hoće, evo, da te razbije.
Gospode, molim da mi pomogneš pobijediti –
Ti zapovijedaj, a ja ću zapovijest slušati.

Zatim je ifrit koji je do pojasa bio u stupu kazivao šejhu Abdussamedu i onima što su bili s njim:

– I ja uđoh u šupljinu idola zbog svoga neznanja, maloumnosti, nedovoljne pažnje i ne misleći na Sulejmana, pa izgovorih stihove:

Ja se baš ne plašim Sulejmana –
Sva djela njegova meni su znana.
Ako želi rat sa mnom, ja ću ga napasti
I sigurno ću mu dušu uzeti!

Kada je car čuo moj odgovor, osokoli se i odluči na rat protiv Božijeg poslanika Sulejmana, Bog mu se smilovao. Čim stiže Sulejmanov glasnik, car ga žestoko istuče, dade ružan odgovor i posla mu glasnika prijeteći: “Uzaludne su tvoje želje! Prijetiš li mi to praznim riječima? Ili pođi na me, ili da ja pođem na te!”

Glasnik se vrati Sulejmanu i obavijesti ga o svemu što je bilo. Kada je to čuo Božiji poslanik Sulejman, obuze ga gnjev i odlučnost, te on spremi svoju vojsku sastavljenu od ljudi, džina, zvijeri i ptica. Zatim Sulejman naredi svome veziru ad-Dimirjatu, caru džina, da sakupi džine-maride sa svih strana. Vezir mu sakupi šest stotina miliona šejtana. Onda naredi Asafu ibn Barahiji da sakupi vojsku ljudi kojih bijaše milion i nešto više, pa pripremi oružje i ostalu ratnu opremu. Najzad, Sulejman i njegova vojska džina i ljudi posjedaše na ćilime, dok su mu ptice letjele iznad glave, a zvijeri su išle ispod ćilima, pa se spustiše u carevu zemlju i opkoliše njegove otoke, tako da sve prekriše vojnici...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

571.

ada nastupi pet stotina sedamdeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je ifrit kazivao:

– Kada se Božiji poslanik Sulejman spusti sa svojom vojskom oko otoka, on posla caru glasnika s porukom:

“Evo, ja sam stigao. Brani se od opasnosti koja te je snašla, ili mi se potčini: priznaj da sam Božiji poslanik, uništi svoga idola i obožavaj Jedinoga, svoju kćer mi daj za ženu na zakonit način. Ti i svi tvoji izjavite: Očitujemo da nema boga osim Allaha i da je Sulejman Božiji poslanik. Ako to učiniš, bit ćeš siguran, a ako odbiješ – neće te sačuvati od mene ni to što si se utvrdio na otoku. Uzvišeni Allah je naredio vjetru da mi se pokorava zapovijedivši mu da me na ćilimu donese k tebi i da od tebe napravim pouku i primjer za druge.”

K Izaslanik dođe caru i prenese mu poruku Božijeg poslanika Sulejmana, a car reče:

– Nema ni govora o tome što traži od mene! Obavijesti ga da ću mu se suprotstaviti.

Izaslanik se vrati Sulejmanu i prenese mu odgovor, a car posla glasnika stanovnicima svoje zemlje i sakupi hiljadu hiljada džina koji su bili pod njegovom kontrolom, pripoji im još maride i šejtane koji su boravili po otocima i po planinskim visovima. Onda opremi svoju armiju, otvori oružarnice i podijeli im oružje.

Što se tiče Božijeg poslanika Sulejmana, Bog mu se smilovao, on rasporedi svoju vojsku, naredi zvijerima da se podijele na dva dijela – desno i lijevo od ljudi; naredi pticama da budu na otocima, te da pri napadu kljunovima vade oči vojnicima i da ih po licu udaraju krilima; zvijerima zapovijedi da im čereče konje, a oni svi rekoše:

– Slušamo i pokoravamo se Allahu i tebi, Božiji poslaniče!

Onda Sulejman postavi sebi tron od mramora optočen dijamantima i presvučen suhim zlatom. Svoga vezira Asafa ibn Barahiju postavi na desnu stranu, a vezira ad-Dimirjata na lijevu; carevima ljudi reče da stanu na njegovu desnu stranu, a carevima džina da stanu na lijevu stranu; zvijeri, zmije i ostali gmizavci da idu ispred njih.

Tako nas napadoše u jednome hipu, kazivao je džin, te smo se borili s njim na širokom prostoru dva dana, a trećeg dana snađe nas nevolja i ostvari se presuda uzvišenog Allaha. Prvi ko je napao Sulejmana bio sam ja sa svojom vojskom i tada rekoh saborcima:

– Ostanite na svojim mjestima, a ja ću izazvati na mejdan ad-Dimirjata.

Tada se on pojavi preda mnom kao kakva velika planina. Njegove vatre su plamtjele i dim se visoko dizao. Priđe mi i baci na me ognjenu strijelu koja bijaše jača od moga ognja. Onda viknu na me iz sveg glasa, tako da mi se učini da se nebo sručilo na me i od njegovog glasa zadrhtaše planine. Potom naredi saborcima i odjednom navališe na nas, a mi navalismo na njih, te smo vikali

jedni na druge, vatre su buktale i dim se visoko dizao. Srca su mogla prepuknuti. Bili smo boj na nogama, ptice su se borile iz zraka, a zvijeri na zemlji. Ja sam se borio protiv ad-Dimirjata dok nismo jedan drugog iznurili. Onda sam ja klonuo, te me ostaviše saborci i ratnici i moje čete odoše. Tada Božiji poslanik Sulejman povika:

– Uhvatite toga silnika, zlosretnika i nevoljnika!

I jurnuše ljudi na ljude, džini na džine, ali naš car doživje poraz, a mi padosmo u ropstvo Sulejmanu. Njegova vojska napade našu vojsku. Na desnoj i lijevoj strani bile su zvijeri, ptice iznad naših glava kopale su oči čas kandžama, a čas kljunovima povremeno udarajući krilima ljude po licu, dok su zvijeri kidale konje i čerečile borce, tako da većina popadaše po zemlji kao palmina stabla. Što se tiče mene, ja poletjeli ispred ad-Dimirjata koji me je tjerao tri mjeseca i najzad me sustiže, te padoh, kao što vidite...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

572. NOĆ

Kada nastupi pet stotina sedamdeset i druga noć, ona reče:

PRIČA O BAKARNOM GRADU

– Čula sam, sretni care, da je džin koji je bio u stupu ispričao svoju priču od samoga početka do vremena kada je zatočen u stup. Onda su ga ljudi upitali:

– Koji put vodi u Bakarni grad?

Džin im pokaza put što vodi ka gradu i oni otkriše da se do toga grada nalazi dvadeset i pet kapija, ali se ni jedna nije vidjela, niti je bilo ma kakvog traga od nje, jer su sve bile kao dio planine, ili izlivene od željeza. Ljudi sjahaše. Sjaha i emir Musa i šejh Abdussamed i dadoše se u potragu za gradskom kapijom, odnosno da otkriju put u grad, ali nisu uspjeli, te emir Musa reče:

– Talibe, šta da smislimo kako bismo ušli u taj grad? Moraš saznati gdje je kapija na koju ćemo ući.

– Neka Allah uputi emira – odgovori Talib. – Emir treba da se odmori dva-tri dana, a mi ćemo, s Božijom pomoći, otkriti kako da uđemo u grad.

Onda emir Musa naredi nekim slugama da uzjašu deve i obiđu grad ne bi li našli kakav trag od vrata, ili neki drugi ulaz u dvorac. Jedan momak uzjaha devu, pa je obilazio grad dva dana i dvije noći usrdno jašući i ne odmarajući se. Trećeg dana, on ugleda svoje saputnike, začuđen dužinom i širinom grada. Zatim reče:

– Emire, najpodesnije mjesto je ono na kome se vi nalazite.

Emir Musa povede Taliba ibn Sehla i šejha Abdussameda, pa se popeše na planinu naspram grada. Čim su se popeli, ugledaše grad od kojeg oči većeg nisu vidjele. Imao je visoke dvorce i gorde kupole, a zgrade su bile divno sagrađene; rijeke su žuborile, drveće je bilo bremenito plodovima, vrtovi rascvjetali. Bio je to grad sa čvrstim kapijama, ali pust, ugašen – bez živosti i bez žive duše. Posvuda u gradu čule su se sove. Ptice su kružile iznad dvorova, a vrane su graktale po trgovima i ulicama oplakujući one koji su bili u gradu. Emir Musa zastade žaleći što u gradu nema stanovnika, te reče:

– Slava Onome koga ne mijenja zeman ni vrijeme, koji svojom moći stvara sva stvorenja!

I dok je on tako slavio uzvišenog Allaha, baci pogled na jedan kraj grada i ugleda sedam ploča od bijeloga mramora koje su blistale u daljini. Emir im priđe i vidje da su u njima uklesani natpisi. Naredi da se pročitaju, te šejh Abdussamed priđe, razgleda ih i pročita otkrivši da sadrže savjete, pouke i opomene onima koji znaju razmišljati. Prva ploča bila je ispisana grčkim pismom: "Čovječe, koliko ne mariš za ono što se nalazi pred tobom! Od toga te odvajaju ljeta i godine, ali zar ne znaš da je pred tobom pehar smrti koji ćeš uskoro popiti. Brini o svojoj duši prije nego što uđeš u mezar! Gdje su oni koji su vladali zemljama, tlačili robove i vodili armije? Sustigla ih je, bogami, Rušiteljica Užitaka, Razbijačica Skupova, Razaračica Domova i Staništa, te ih je preselila iz prostranih dvoraca u tijesne mezare."

U dnu ploče bili su napisani stihovi:

Gdje su carevi i ono što su na zemlji gradili –
Sve što su sazdali i podigli sada su napustili!
U grobu su kao zalog za svoja djela postali,
Pa sada truhnu pošto su preminuli.
Gdje su vojske koje ih nisu mogle odbraniti,
Gdje je blago koje su znali marljivo sakupljati?
Zapovjesti Gospodara svoga brzo su se predali,
A bogatstvom svojim nisu se spasa domogli.

Emir Musa se uzbudi, suze mu potekoše niz obraze, te reče:

– Allaha mi, odricanje od ovoga svijeta najveći je mogući uspjeh i vrhunac valjanosti!

Zatim naredi da mu se donese tinta i papir pa zapisa ono što je bilo na prvoj levhi. Onda priđe drugoj ploči i vidje da na njoj piše:

“Čovječe, neka te ne zavara vječnost i nemoj zaboraviti zadnji čas koji će ti doći! Zar ne znaš da je ovaj svijet prebivalište smrti u kome niko ne može vječno ostati, a ti ga pomno gledaš i predaješ mu se. Gdje su carevi koji su nastanjivali Irak i koji su vladali svijetom? Gdje su oni što su boravili u Isfahanu i u horasanskim zemljama? Pozvao ih je glasnik smrti kome su se odazvali; pozvao ih je vjesnik nestanka, pa su mu u susret izašli. Nije im pomoglo ono što su sagradili i podigli, niti ih je odbranilo ono što su prikupili i pripremili.”

U dnu ploče bili su napisani stihovi:

Gdje su oni što su odaje gradili
Kakve drugi nikad nisu sazidali?
U strahu od Boga oni su vojsku sakupljali,
Ali su pred Njegovom presudom ipak se ponizili.
Gdje su sada carevi s neosvojivim tvrđavama –
Odoše kao da nisu nikad ni vladali zemljama.

Emir Musa zaplaka:

– Allaha mi, mi smo stvoreni za nešto veliko!

Zatim zapisa ono što je pisalo na ploči, pa priđe trećoj...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

573.

ada nastupi pet stotina sedamdeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je emir Musa prišao trećoj ploči i vidio da na njoj piše:

“Čovječe, predaješ se ljubavi prema ovome svijetu, a na svoga Gospodara si zaboravio. Dok dan za danom tvog života prolazi, svakim danom zadovoljan si. Valja se pripremiti za dan kada ćeš umrijeti; spremaj se odgovor pred licem Gospodara davati.”

Na dnu ploče bili su zapisani stihovi:

Gdje je onaj što silne zemlje izgradi:
Sind i Hind, što je napadao i znao se oholiti?
Crnci i Abisinci njemu su se pokoravali,
I Nubijci su njegovoj tiraniji doprinosili.
Ne očekuj da će mu dobro u mezaru biti –
Takvog glasnika nikada neće poslati.
Zla kob i smrt odluči njega pokositi,
A ni dvor koji sagradi ne uspije ga spasiti.

Emir Musa gorko zaplaka, pa priđe četvrtoj ploči i vidje da na njoj piše:

“Čovječe, koliko ti je tvoj Gospodar života dao, a ti se gnjuraš u moru zabave! Zar ti je objavljeno da nećeš umrijeti? Čovječe, neka te ne zavaraju dani i noći, časovi zabave i bezbrižnosti! Znaj da te smrt vreba iz zasjede, da ti se na ramena penje. Ne prođe dan a da ti ona ne poželi dobro jutro i da ti ne poželi dobru večer. Čuvaj se njenog nasrtaja i spremaj se za nju! Izgleda mi da si proćerdao život provodeći ga u uživanjima. Zato poslušaj moje riječi i pouzdaj se u Gospodara svih gospodara: na ovome svijetu nema postojanosti; ovaj svijet je kao mreža paukova.”

U dnu ploče bili su napisani stihovi:

Gdje je onaj što je silne kule podigao,
Sagradio ih i visoko ih uzdigao?
Gdje su ljudi što su u utvrdama živjeli –
Iz tih utvrda svi su ipak otputovali.
Kao zalog sada su u mezare dospjeli
Da bi tamo svoje primisli odali.
Osim uzvišenog Boga niko vječan nije
I Njegova milost jedino vječno traje.

Emir Musa zaplaka i sve to zapisa, pa se spusti s planine jasno poimajući ovaj svijet. Kada stiže vojnicima, provedoše dan smišljajući lukavstvo kojim bi

mogli ući u grad da vide njegova čuda. Onda emir Musa reče svom veziru Talibu ibn Sehlu i pratiocima:

– Kakvo lukavstvo da smislimo da bismo ušli u grad i vidjeli njegova čuda? Možda ćemo u njemu naći nešto što će nas približiti zapovjedniku pravovjernih.

– Neka Allah poživi emira! – reče Talib. – Napravit ćemo ljestve i popeti se, pa ćemo možda otkriti vrata s unutrašnje strane.

– To mi nije palo na pamet, a tako je dobro smišljeno – odgovori emir, pa pozva stolare i kovače i naredi im da obrade drvo i naprave ljestve obložene željezom.

Zanatlije napraviše ljestve baveći se time cijeli mjesec dana. Ljudi se okupiše oko ljestava, ispraviše ih i prisloniše uza zid. Bile su visoke koliko i zid, kao da su ranije za njega napravljene. Diveći se djelu, emir Musa reče:

– Bog vas blagoslovio! Tako ste ih lijepo napravili kao da ste ih mjerili prema zidu.

Potom Musa reče ljudima:

– Ko će se od vas popeti uz ove ljestve na zid, poći njime i nekako se spustiti u grad da vidi šta ima i da nas obavijesti kako da otvorimo kapiju?

– Ja ću se popeti, emire – reče jedan čovjek. – Spustit ću se i otvoriti kapiju.

– Penji se, Bog te blagoslovio – na to će emir, a čovjek se pope na vrh ljestava. Onda stade, pogleda grad, pa pljesnu rukama i povika iz sveg glasa:

– Divan li si! – pa se baci prema gradu, te mu se izmiješaše kosti i meso. Emir Musa reče:

– To je učinio razuman čovjek, a što bi tek učinio budala! Ako isto učinimo sa svim našim ljudima, neće ostati ni jedan, pa nećemo moći obaviti posao za halifu. Hajdemo, jer ovaj grad nam i nije potreban.

– Možda će neko drugi biti čvršći – reče neko, pa se pope drugi, treći, četvrti, peti čovjek. Penjali su se tako jedan po jedan ljestvama na zidine dok ne strada dvanaest ljudi koji postupiše isto kao prvi. Onda Abdussamed reče:

– To nije posao ni za koga osim za mene, jer iskusan čovjek nije isto što i neiskusan.

– Ne čini to! – reče emir Musa. – Ne mogu ti dopustiti da se popneš na zid, jer ako ti umreš, zbog tebe ćemo svi umrijeti. Neće ostati niko od nas, budući da ti vodiš ove ljude.

– Možda će se voljom uzvišenog Allaha i zahvaljujući meni dogoditi ono što nam je potrebno – reče Abdussamed.

Svi ljudi se složiše da se upravo on popne, te šejh ustade hrabreći samog sebe:

– U ime Allaha svemilostivog i samilosnog!

Zatim se pope uz ljestve spominjući ime uzvišenog Allaha i učeći kur’anske ajete radi spasenja sve dok ne stiže na vrh zida. Tada pljesnu rukama i izbulji oči, a ljudi mu uglas povikaše:

– Vođo Abdussamede, ne čini to! Nemoj se bacati! Svi mi Bogu pripadamo i Njemu se vraćamo! Ako šejh Abdussamed padne, svi ćemo stradati!

Abdussamed se nasmija iz sveg glasa. Dugo posjedi na zidu spominjući ime uzvišenog Allaha i učeći kur’anske ajete radi spasenja. Zatim ustade i povika koliko ga grlo nosi:

– Emire, ništa loše vam se neće dogoditi! Allah me je oslobodio šejhovih zamki i lukavstva zahvaljujući tome što sam rekao: “U ime Allaha svemilostivog i samilosnog.”

– Šta si vidio? – upita ga emir.

– Kada sam dospio do vrha zida, vidio sam deset mjesecolikih djevojaka koje dozivaju...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

574.

ada nastupi pet stotina sedamdeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je šejh Abdussamed rekao:

– Kada sam dospio na vrh zida, vidio sam deset mjesecolikih djevojaka koje su mi davale znake: “Dođi k nama.” Učini mi se da je ispod mene more i htjedoh se baciti u njega, kao što su učinili naši drugovi. Vidio sam ih mrtve, pa se suzdržah da ne uradim kao i oni i počeh učiti iz Božije Knjige, te Allah odagna od mene njihove zamke. Djevojke odoše, a ja nisam skočio, jer me je Allah sačuvao od njihovih zamki i čarolija. Nema nikakve sumnje da je to klopka i čarolija koju su namjestili stanovnici ovoga grada da bi se zaštitili od svakoga ko bi htio ući u grad, odnosno prodrijeti u njega. Zato ovi naši drugovi leže mrtvi.

K Potom šejh pođe preko zida, stiže do dva bakarna tornja i vidje dvoja zlatna vrata koja nisu bila zaključana, a nije bilo na njima nikakvog znaka za otvaranje. Šejh je tu stajao toliko dugo koliko je Allah htio. Razgledajući tako, vidje nasred vrata figuru konjanika od bakra čija je ruka bila ispružena, kao da njome nešto pokazuje. U ruci je držao nekakav natpis koji šejh Abdussamed pročita i shvati da na njemu piše: “Protrljaj dvanaest puta klin koji se nalazi na pupku konjanika i vrata će se otvoriti.”

Šejh osmotri konjanika i vidje na njegovom pupku čvrst i dobro učvršćen klin. Protrlja ga dvanaest puta i vrata se istog časa otvoriše proizvodeći zvuk nalik na grmljavinu. Šejh Abdussamed uđe kao vrli čovjek koji je poznavao sve jezike i pisma. Zatim se zaputi do dugačkog hodnika kroz koji se spusti, pa siđe niz stepenice i nađe se u jednoj odaji s finim klupama na kojima su bili mrtvi ljudi. Iznad glava su im stajali sjajni kalpaci, oštri mačevi, zategnuti lukovi i strijele na tetivama. Iza vrata su se nalazili željezni buzdohani, drvene zasovnice, fini katanci i kvalitetne naprave. Šejh Abdussamed pomisli: “Možda se ključevi nalaze kod ovih ljudi”. Razgleda pažljivo i vidje jednog starca koji se činio najstarijim a nalazio se na uzvišenoj klupi među tim mrtvim ljudima. Šejh pomisli: “Šta znaš, možda se ključevi od grada nalaze kod ovoga starca! Moguće je da je on gradski vratar, a ovi su njemu potčinjeni.” Šejh priđe starcu podiže mu košulju i vidje ključeve obješene o pojas. Abdussamed se silno obradova i skoro da je bio šenuo od radosti. On uze ključeve, priđe kapiji, otključa katance, pa povuče vrata, zasune i ostale naprave, te se vrata otvoriše uz zvuk nalik na grmljavinu, jer su bila ogromna i strašna, s velikim šarkama.

Tada šejh i njegovi ljudi povikaše:

– Allah je najveći!

Radovali su se i veselili, a emir Musa je likovao što je šejh Abdussamed sretno prošao i otvorio gradsku kapiju. Ljudi mu zahvališe na onome što je učinio, te svi vojnici pohitaše da uđu kroz kapiju, ali im emir Musa doviknu:

– Ljudi, ako svi uđemo, nećemo biti sigurni da nam se neće nešto dogoditi. Neka uđe jedna polovina, a druga neka ostane.

Potom emir Musa uđe na vrata s polovinom ljudi pod ratnom opremom. Ti ljudi vidješe svoje mrtve drugove i ukopaše ih. Zatim vidješe vratare, sluge, dvorjane i namjesnike koji su ležali na svilenim posteljama. Svi su bili mrtvi.

Došljaci odoše na gradski trg i otkriše da je to uistinu ogroman trg s visokim zdanjima koja su bila potpuno jednaka. Dućani su bili otvoreni, kantari obješeni, bakar poredan, hanovi puni raznovrsne robe. Vidješe u dućanima mrtve trgovce kojima je koža bila suha i kosti im istrulile, tako da su predstavljali pouku za onog kome je do pouke.

Zatim vidješe još četiri odvojena trga čiji su dućani bili puni blaga. Oni ostaviše te dućane i odoše na trg na kome se prodaje svila. Tu nađoše raznobojne svile i zlatotkanice izvezene žeženim zlatom i bijelim srebrom. Mrtvi vlasnici ležali su na kožnim posteljama – samo što nisu govorili. Posjetioci ih ostaviše, pa pođoše na trg gdje su se prodavali dijamanti, biserje i smaragdi. Odatle odoše na trg na kome su bili mjenjači koje zatekoše mrtve, a pod njima je bila svila i zlatotkanica. Dućani su im bili krcati zlatom i srebrom. Posjetioci ih napustiše zaputivši se na trg mirisa i vidješe da su dućani puni raznovrsnih mirisa, vrećica mošusa, ambre, aloje, kamfora i ostalih mirisa. Svi vlasnici su bili mrtvi. Uz njih nije bilo nikakvoga jela.

Kada posjetioci odoše s trga prodavača mirisa, naiđoše pored jednog raskošnog dvorca čvrste konstrukcije. Uđoše unutra i nađoše razvijene zastave, isukane sablje, zategnute lukove, štitove obješene o zlatne i srebrene lance, kacige presvučene žeženim zlatom. U hodnicima toga dvorca nalazile su se klupe od slonovače, presvučene zlatom. Na njima su bili ljudi kojima se koža osušila na kostima. Neupućeni bi pomislio da spavaju, ali su zapravo pomrli zbog nedostatka hrane, kušajući tako suđeni čas.

Emir Musa ustade slaveći uzvišenog Allaha, osmotri ljepotu dvorca, njegovu čvrstu konstrukciju i čudesnu arhitetkturu: divno je izgledao, bio je vješto građen, ukrašen pretežno zelenim lazurom, a ukrug su bili ispisani stihovi:

Osmotri, čovječe, to što sada vidiš
I oprezan budi prije nego na put kreneš.

Pripremi zalihe ne bi li se njima spasio
Jer svak je iz kuće jednom poći morao.
Pogledaj ljude što su kuće svoje krasili
Pa su u zemlji zalog za djela svoja postali;
Gradili su, ali im zgrade nisu pomogle,
Nit riznice suđeni čas im odgodile.
Koliko su se boljem nadali, ali odoše
U mezare i od nade koristi ne imaše!
Sa visina slave oni se ipak spustiše –
U mezare tijesne poniženi legoše.
A kada ih ukopaše, oni glas začuše:
“Gdje se prijestolja, krune i nakit djenuše?
Gdje su lica koja su bila koprenom zastrta
Dok je druga sakrivala zavjesa gusta?“
A grobni prah će tome što pita odgovoriti:
“S obraza njihovih ružini cvjetovi su skinuti;
Ah, kako su mnogo nekada jeli i pili
A nakon ukusna jela i sami su hrana postali!”

Emir Musa zaplaka toliko da se obeznani. Onda naredi da se to zapiše, pa uđe u dvorac...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

575.

ada nastupi pet stotina sedamdeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je emir Musa ušao u dvorac gdje je ugledao veliku dvoranu i četiri prostrane odaje koje su se nalazile jedna naspram druge a bile su ukrašene zlatom i raznobojnim srebrom. Na sredini dvorane nalazila se velika mramorna fontana nad kojom je bio svileni šator. U odajama su postojala posebna odjeljenja sa ukrašenim fontanama, mramornim bazenima i potocima što su tekli po tlu. Tekla su četiri potoka i slivali su se u veliki bazen ukrašen raznobojnim mramorom. Emir Musa reče šejhu Abdussamedu:

– Pogledajmo ove odaje!

Uđoše u prvu odaju i vidješe da je puna zlata, bijeloga srebra, biserja, dijamanata, topaza i plemenitih metala. Nađoše i sanduke pune svile: crvene,

K žute i bijele.

Potom pređoše u drugu odaju, otvoriše riznicu u njoj i vidješe da je puna oružja i ratne opreme: pozlaćenih kaciga, Davudovih oklopa, indijskih sablji, hatskih kopalja, horasanskih buzdohana, te druge vrste ratne opreme.

Kada pređoše u treću odaju, nađoše riznice sa zaključanim katancima. Na riznicama su bile zavjese ukrašene raznovrsnim vezom. Otvoriše jednu i vidješe da je puna oružja ukrašenog raznim vrstama zlata, srebra i dijamanata.

Zatim uđoše u četvrtu odaju i nađoše u njoj riznice pune pribora za jelo i piće od raznovrsnog zlata i srebra, kristalne bokale, čaše ukrašene biserima, pehare od kornalina i druge stvari.

Došljaci počeše uzimati što im je odgovaralo i svaki vojnik ponese koliko je mogao. Kada odlučiše da izađu iz odaja, ugledaše vrata od livenog gvožđa na kojima je bilo slonovače i ebanovine. Vrata su bila obložena sjajnim zlatom i nalazila su se usred dvora, prekrivena spuštenom zavjesom od svile koja je bila ukrašena raznim vrstama veza. Na vratima su stajali katanci od bijelog srebra, a otvarali su se pomoću šifre, bez ključa.

Šejh Abdussamed priđe tim katancima, otvori ih zahvaljujući svome znanju, odvažnosti i srčanosti, te ljudi uđoše u mramorni prolaz na čijim stranama su visile figure raznih vrsta zvijeri i ptica. Sve su bile od suhoga zlata i bijeloga srebra, oči im od biserja i smaragda, tako da su ostavljali zapanjenim svakoga ko bi ih vidio.

Potom dospješe u jednu lijepo uređenu odaju i kada je emir Musa i šejh Abdussamed vidješe, zadiviše se kako je namještena. Prođoše kroz nju i ugledaše odaju obloženu izglačanim mramorom koji bijaše ukrašen dijamantima, tako da se posmatraču činilo da odajom teče voda, a onaj ko bi išao tuda obavezno bi se okliznuo. Emir Musa reče šejhu Abdussamedu da prostre nešto preko mramora kako bi mogli ići preko njega. Šejh postupi po naređenju, te zahvaljujući dosjetljivosti pređoše odaju u kojoj vidješe veliku

kupolu sagrađenu od kamena i prekrivenu suhim zlatom. Ljepšu od nje ljudi nisu vidjeli među svim onim na što su već naišli. Na sredini kupole nalazio se veliki svod od mramora, sa ukrašenim prozorima postavljenim ukrug, a na njima su bile rešetke od smaragda kakve nijedan car nije mogao imati. Pod kupolom se dizao svileni šator s kočićima od suhoga zlata. Tu su bile ptice s nogama od zelenog smaragda, a ispod svake ptice nalazila se mreža od biserja, koja je bila zategnuta iznad fontane. Pored fontane stajala je postelja ukrašena biserima, dijamantima i smaragdima. Na postelji je bila djevojka kao jarko sunce – niko ljepšu od nje nije vidio. Imala je na sebi odjeću od biserja, na glavi joj je bila kruna od suhoga zlata i traka od dijamanata. Na vratu joj bijaše dijamantska ogrlica na čijoj sredini je svjetlucao dragulj. Djevojčino čelo krasila su dva dijamanta čija je svjetlost podsjećala na sunčev sjaj. Izgledala je kao da ih posmatra i zagleda s desne i s lijeve strane...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

576. NOĆ

Kada nastupi pet stotina sedamdeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je emir Musa, vidjevši tu djevojku, bio zapanjen njenom ljepotom, smušen njenom divotom, rumenilom obraza i crnom kosom. Posmatrač bi pomislio da je živa, a ne mrtva.

– Es-selamu alejkum, djevojko! – osloviše je posjetioci a Talib ibn Sehl reče:

– Bog te pomogao, emire! Ova djevojka je mrtva, beživotna. Kako ti onda može odgovoriti na pozdrav? Emire, to je samo znalački napravljena figura. Izvadili su joj oči nakon smrti, pa ispod njih stavili živu, tako da izgledaju kao da sijaju i kao da se pomjeraju ispod trepavica. Posmatrač bi rekao da namiguje, a ona je mrtva.

– Slava Ti, Bože, koji smrću nadvladavaš svoje robove! – uskliknu emir.

Što se tiče postelje na kojoj je ležala djevojka, pored nje su bile stepenice i na njima dva roba: jedan bijel, a drugi crn. Jedan rob je držao ruku na čeličnom koplju, a drugi je držao ruku na sablji ukrašenoj draguljima, tako da je plijenila pogled. Pred robovima je stajala zlatna ploča s čitljivim natpisom:

“U ime Allaha svemilostivog i samilosnog. Hvala Allahu, Stvoritelju čovjeka, Gospodaru gospodara, Uzroku svih uzroka. U ime Vječnog i Neprolaznog, u ime Onoga koji određuje sudbinu.

Čovječe, kako si nesmotren kad dugo gajiš nadu i kako zaboravljaš da će kucnuti suđeni čas! Nije li ti znano da te je smrt već pozvala i da hita da ti dušu ščepa? Zato se spremi za putovanje i opskrbi se za njega na ovome svijetu koji ćeš uskoro napustiti. Gdje je Adem, otac ljudskoga roda; gdje su Nuh i njegovi potomci; gdje su silni carevi i cezari; gdje su hinduski i irački carevi, gdje su carevi svijeta; gdje su Amalićani? Nisu više u svojim staništima – napustili su porodice i zavičaje! Gdje su perzijski i arapski carevi? Svi su pomrli i u prah se pretvorili. Gdje su gospoda uglednici? Svi su pomrli. Gdje su Karun i Haman? Gdje je Šeddad ibn Ad? Gdje su Kenan i Zu-l-Evtad? Tako mi Boga, njih je pokosio onaj ko kosi sve živo i domove im je opustošio. Da li su oni spremili se za Sudnji dan, jesu li spremni odgovarati Gospodaru ljudi? Čovječe, ako ne znaš ko sam, ja ću ti kazati svoje ime i porijeklo. Ja sam Tirmiz, sin kćeri amalićanskih careva koji su pravedno vladali zemljom. Imao sam ono što niko nije imao, pravedno sam presuđivao i prema podanicima pravičan bio. Dijelio sam i darivao. Živio sam dugo sretno i lagodno, oslobađao robinje i robove dok me smrt ne udari i dok preda me nesreća ne iskrsnu. Bijaše to onda kada minu sedam ljeta, a kiša nam ne pade s neba, niti nam je bilje na zemlji raslo, te smo jeli samo hranu koju smo već imali. Zatim smo lovili životinje što idu po zemlji, ali i njih pojedosmo i ništa nam ne ostade. Onda naredili da mi se donese blago koje izmjerili i otpremih po povjerljivim ljudima koji obiđoše sve zemlje, ne zaobilazeći ni jednu. Tragali su za hranom, ali je ne nađoše, pa nam se vratiše s blagom nakon dugog odsustva. Tada iznesosmo sva bogatstva i blaga, zakapijasmo kapije na utvrdi u svome gradu i predasmo se svome Gospodaru povjeravajući mu se potpuno. I tako smo pomrli, kao što nas vidiš. Ostavismo sve što smo sagradili i sakupili. Eto, to je naša povijest, a poslije svakog djela samo trag ostaje.”

U dnu ploče posjetioci vidješe napisane stihove:

Čovječe, nada se s tobom neće šaliti:
Sve što si sakupio morat ćeš ostaviti.
Vidim da za ljepotama svijeta žudiš ti –
Za njima su čeznuli i oni što su ti prethodili.
Pošteno i nepošteno, blago su uspijevali dobiti,
Al' suđeni čas nisu uspjeli odbiti.
Vojske su brojne sakupljali vodili,
Al' su blago i dvore ostavili i otputovali
U tijesne mezare i u prah su polijegali
Te su ostali zalog za ono što su činili.
Nalik su na putnike što su tovare spustili
Pod okriljem noći, kraj kuće u kojoj nisu bili.
Domaćin reče: "Hajde, ljudi, odlazite –
Odmora za vas nema!", te oni odoše.
Strahuju putnici, srca ustreptala –
Ne godi im odmor, nit' su za put pristala.
Spremaj zalihe dobra da bi sretan mogao biti –
Najbolje je djelo svoga Gospodara se bojati!

Emir Musa zaplaka kada je čuo te stihove i reče:

– Tako mi Allaha, bogobojaznost je najvažnija stvar i osnov sigurnosti. Smrt je potpuna izvjesnost i sigurno obećanje.

U dnu ploče je pisalo:

"Čovječe povratniče! Neka ti pouka budu oni koji su prije tebe u zemlju dospjeli i pohitaj putem koji vodi ka Sudnjem danu. Zar ne vidiš da te sijeda kosa u mezar zove, da sijede vlasi smrt nagovještavaju? Budi spreman za odlazak i polaganje računa. Čovječe, kako je surovo tvoje srce i u kakvoj si zabludi prema svome Gospodaru! Gdje su stari narodi koji su bili pouka za one kojima je do pouke? Gdje su kineski carevi, ti silni i moćni ljudi? Gdje je Ad ibn Šeddad i ono što je on sagradio i podigao? Gdje je an-Nimrud koji se bio osilio i uzoholio? Gdje je faraon koji je odbacio pravu vjeru i nevjernik postao? Sve njih smrt je savladala da ni traga od njih nije ostalo. Nije ostalo ni staro ni mlado, muško ni žensko – sve njih pokosio je Onaj koji kosi sve živo, koji noć dovodi nakon dana. Ti, koji si stigao ovamo i koji sada naš kraj gledaš, znaj da

se ne treba zavaravati ovosvjetskim dobrima i prolaznim vrijednostima. Ovaj svijet je obmana i varka, stanište smrti i prijevare. Blago onome ko je svjestan svoga grijeha, ko je skrušen pred svojim Gospodarem, ko lijepo postupa i priprema dobra djela za Sudnji dan. Onaj ko dospije do našega grada i uđe u njega uz Božiju pomoć neka uzme blaga koliko može, ali neka ne dotakne ništa što je na mome tijelu, jer to pokriva moju sramotu i ovosvjetsku opremu. Neka namjernik bude bogobojazan i neka mi ništa ne otima, jer će tako sebe upropastiti. To je moj savjet i to mu je moja preporuka. Sretno bilo! Molim Allaha da vas sačuva od nevolja i jada...”

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

577. NOĆ

Kada nastupi pet stotina sedamdeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je emir Musa, saslušavši te riječi, gorko zaplakao, tako da se obeznanio, a kada se pribrao, on zapisa sve što je vidio i izvuče pouku iz onog što je posmatrao. Zatim reče svojim pratiocima:

– Donesite vreće i napunite ih blagom, ovim posudama, dragocijenostima i dijamantima.

– Emire Musa – obrati mu se Talib ibn Sehl – zar da ostavimo ovu djevojku zajedno sa svim što je na njoj, a čemu nema ravnog i što se danas nigdje ne može naći? To je vrednije od blaga koje si uzeo i najbolji dar koji će te približiti zapovjedniku pravovjernih.

– Čovječe – na to će emir – zar nisi čuo savjet one djevojke zapisan na ploči? Naročito nam je to preporučila kao izraz povjerenja, a mi nismo vjerolomni ljudi.

– Zar da zbog tih riječi ostavimo ovo blago i dijamante kad je djevojka mrtva? Šta će joj to ako je blago samo ukras ovoga svijeta i ljepota za žive?

Djevojku ćemo pokriti pamučnom odjećom, a bogatstvo je preče nama nego njoj.

Potom Talib priđe stepenicama, pope se tako da se nađe između dva stupa i između ona dva roba. Tada ga jedan rob udari po leđima, a drugi ga udari mačem koji je držao u ruci, te mu odsiječe glavu i čovjek pade mrtav. Emir Musa povika:

– Ne dao ti Allah svoju milost! Ovog blaga je bilo dovoljno, a pohlepa se naruga onome ko je osjeća!

Emir zapovijedi preostalim ljudima da uđu, te oni uđoše, natovariše deve blagom i dragocjenostima, pa emir naredi da zatvore vrata kao što su i bila. Potom se zaputiše obalom dok ne dođoše do visoke planine što je gledala na more. U planini je bilo mnoštvo pećina.

Idući tako, ugledaše crne ljude ogrnute kožom i sa ubrusima na glavama. Govorili su nerazumljivim jezikom. Kada ugledaše vojnike, crnci se uplašiše i počeše bježati prema pećinama na čijim ulazima su stajale njihove žene i djeca.

– Šejh Abdussamede – reče emir Musa – kakvi su ovo ljudi?

– To su oni koje traži zapovjednik pravovjernih – odgovori šejh.

Ratnici se zaustaviše, podigoše logor i spustiše blago, ali tek što su sjeli – dođe car crnaca s planine i priđe vojnicima. Poznavao je arapski jezik.

Čim priđe emiru Musi, pozdravi ga, a emir odgovori na pozdrav ukazujući mu poštovanje. Onda crnački car reče:

– Jeste li vi ljudi ili džini?

– Mi smo ljudi, a vi ste nesumnjivo džini, jer živite sami na ovoj planini odvojenoj od ostalog svijeta i zato što imate ogromna tijela.

– Ne, nego smo i mi ljudi – odgovori car. – Porijeklom smo od Hama, Nuhovoga sina, Bog mu se smilovao. Ovo more se zove Karkar.

– Kako poznajete stvari kad vam nije dolazio Božiji poslanik sa Objavom?

– Znaj, emire – odgovori car – da nam iz ovog mora dolazi čovjek sa svjetlošću koja obasjava horizont. On viče glasom koji čuju i oni što su blizu i oni što su daleko: “Hamovi potomci, stidite se onoga ko gleda, a ne vidi, i recite: Nema boga osim Allaha, Muhammed je Allahov poslanik. Ja sam Abu-l-Abbas al-Hidr.” Prije toga obožavali smo jednoga od nas, a on nas je pozvao da obožavamo Gospodara ljudi. Al-Hidr nas je naučio da izgovaramo riječi koje izgovaramo.

– Koje su to riječi? – upita emir Musa.

– To su riječi: “Nema boga osim Allaha jedinoga koji nema druga; Njemu pripadaju vlast i hvala; On život i smrt daje i On je svemoćan.” Allahu se približavamo samo tim riječima i za druge ne znamo. Svakog petka uvečer gledamo svjetlost i slušamo glas: “Veliki i sveti Gospodaru meleka i ljudi! Ono što Allah hoće – biva, a ono što neće – ne biva. Svaka blagodat je Božiji dar. Nema moći ni sile do moći uzvišenog Allaha.”

– Mi smo ljudi koji pripadaju muslimanskom caru Abdulmeliku ibn Mervanu – reče emir. – Došli smo radi bakarnih ibrika kojih ima kod vas u moru. U njima su zatočeni šejtani iz vremena Sulejmana sina Davudova, Bog im se smilovao. Halifa je naredio da mu ih donesemo da ih vidi.

– Drage volje! – odgovori crnački car, pa ih ugosti ribljim mesom i naredi roniocima da iz mora izvade nekoliko Sulejmanovih ibrika.

Ronioci izvadiše dvanaest ibrika kojima se veoma obradovaše emir Musa, šejh Abdussamed i vojnici, jer su obavili posao za zapovjednika pravovjernih.

Potom emir bogato dariva crnačkog cara i dade mu silne poklone. Car također dariva emiru Musi morska čudovišta nalik na ljude i reče mu:

– Tokom protekla tri dana častili smo vas mesom ovih riba.

– Moramo ih nekoliko ponijeti da ih vidi zapovjednik pravovjernih. To će mu goditi više nego Sulejmanovi ibrici.

Nakon toga, pozdraviše se s carem i odoše u zemlju Siriju. Doputovaše zapovjedniku pravovjernih, Abdulmeliku ibn Mervanu, i emir Musa mu ispriča sve što je vidio, prenese mu stihove, predanja i pouke. Kaza mu šta je bilo s Talibom ibn Sehlom, a halifa reče:

– Kamo sreće da sam bio s vama i da sam vidio ono što ste vi vidjeli!

Potom uze ibrike i poče otvarati jedan za drugim, a iz njih su izlazili šejtani govoreći:

– Kajemo se, Božiji poslaniče! Tako nešto nikad više nećemo učiniti!

Što se tiče bića iz mora kojima ih je gostio crnački car, ljudi im načiniše drveni bazen, napuniše ga vodom i staviše ih u njega, ali bića uginuše zbog velike vrućine. Potom zapovjednik pravovjernih naredi da donesu blago i podijeli ga muslimanima...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

578. NOĆ

Kada nastupi pet stotina sedamdeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je zapovjednik pravovjernih, Abdulmelik ibn Mervan, vidjevši ibrike i šejtane u njima, bio izvan sebe od čuđenja. Potom je naredio da donesu blago, podijelio ga muslimanima i rekao:

– Allah nikome nije darovao tako nešto kao što je darovao Sulejmanu, sinu Davudovu, Bog im se smilovao i spasio ih.

Zatim emir Musa zamoli zapovjednika pravovjernih da postavi njegovog sina da vodi poslove umjesto njega, a on pođe u sveti Jerusalem da se moli Allahu. Zapovjednik pravovjernih zaista postavi njegovog sina da upravlja, a emir Musa ode u sveti Jerusalem i umre u njemu.

To je kraj priče koja je do nas dospjela o Bakarnom gradu i to je sve, a Bog najbolje zna.

PRIČA O ŽENSKOJ PAKOSTI I VELIKOJ ZLOBI

Također smo čuli da je u davna pradavna vremena bio jedan znameniti car koji je imao veliku vojsku i gardu. Bio je moćan i bogat, ali je zašao u poodmaklo doba života bez muškog poroda. Car je bio uznemiren zbog toga, te zamoli Božijeg Poslanika, Bog mu se smilovao, da se zauzme kod uzvišenog Allaha i zamoli Ga čašću Poslanika, vrlih ljudi i šehida koji su Mu mili da mu podari sina kako bi mogao naslijediti carstvo poslije njega i kako bi mu radost pričinjavao.

Potom car ustade, pa ode u odaju za odmor i posla po svoju amidžičnu koju obljubi, te ona ostade u drugom stanju, Božjom voljom. Nakon određenog vremena, dođe čas porođaja i žena rodi muško dijete čije lice bijaše kao mjesečev krug četrnaeste noći. Odgajali su dječaka dok nije napunio pet godina.

Taj car imao je iskusnog i vještog mudraca koji se zvao Sindabad i car njemu predade sina. Kada dječak napuni deset godina, mudrac ga poče učiti filozofiji i književnosti dok dječak ne postade tako učen da mu u to doba nije bilo ravnoga. Njegov otac je čuo za to, pa mu dovede grupu arapskih vitezova da ga uče viteštvu, te se dječak i u tome izvješti: jurišao je i kidisao u najljućem boju, tako da je nadmašio sve svoje savremenike i vršnjake.

Jednoga dana, mudrac osmotri zvijezde i vidje horoskop mladića po kome će umrijeti ako poživi sedam dana i za to vrijeme progovori makar jednu riječ.

Mudrac ode caru, mladićevom ocu, i obavijesti ga o tome, a otac reče:

– Šta bi bilo najbolje učiniti, mudrače?

– Care, najbolje bi bilo, po mome mišljenju, da ga odvedeš na neko mjesto za zabavu gdje se sluša muzika i da ostane tamo dok prođe sedam dana.

Car posla po jednu blisku robinju koja je bila i najljepša. Predade joj sina i reče:

– Povedi svoga gospodara u dvorac. Neka bude kod tebe i neka ne izlazi prije sedam dana.

Djevojka uze princa za ruku i smjesti ga u dvorac u kome je bilo četrdeset odaja, a u svakoj odaji deset robinja od kojih je svaka imala po jedan muzički instrument. Kada bi neka počela svirati, cijeli dvorac zaigrao bi od njene svirke. Kraj dvorca je tekla rijeka na čijim obalama su bile zasađene sve vrste voća i mirišljavog cvijeća.

Mladić je bio neopisivo lijep i dražestan. Pošto provede u dvorcu jednu noć, zagleda se u njega ta robinja, miljenica njegovoga oca, i srce joj zatreperi ljubavlju. Nije se mogla suzdržati, već se polahkomi za mladićem, a on uskliknu:

– Ako Bog da, čim odem ocu, kazat ću mu za ovo i on će te ubiti!

Robinja ode caru, pohrli k njemu plačući i ridajući, a car upita:

– Šta je, djevojko? Kako je tvoj gospodar? Je li dobro?

– Gospodaru – odgovori djevojka – carević me je napastvovao i htio me je ubiti, ali sam ga odbila i pobjegla od njega! Neću se više nipošto vratiti njemu, nit u dvorac.

Kada je to čuo, car se veoma naljuti, pa pozva vezire i naredi im da ubiju mladića. Veziri su govorili jedan drugome:

– Car je odlučio da ubije svoga sina. Ako ga ubije, uzalud će se kajati nakon toga jer mu je dječak drag i dobio ga je tek kada je počeo očajavati. Poslije toga će nas grditi i govoriti: “Zašto niste nešto smislili kako biste me spriječili da ga pogubim?”

Veziri se složiše da smisle nešto čime će spriječiti cara da ubije sina. Onda istupi prvi vezir i reče:

– Ja ću vas spasiti zla koje car može danas učiniti.

Vezir ustade i ode caru, pokloni mu se, pa zatraži dopuštenje da govori. Car mu dopusti da govori, te vezir reče:

– Care, da ti je suđeno da imaš hiljadu sinova, ne bi smio dopustiti sebi da ubiješ jednoga od njih zbog riječi neke robinje, bilo da istinu govori ili da laže. Možda je to njena smicalica protiv tvoga sina.

– Jesi li ti čuo šta o ženskom lukavstvu? – upita car.

– Jesam – na to će vezir. – Čuo sam da se jedan poznati car odavao ljubavi prema ženama. Dok je jednom bio sam u svome dvorcu, pogled mu pade na

neku djevojku koja bijaše na terasi svoje kuće. Bila je prelijepa i kada je car vidje, nije se mogao oduprijeti ljubavi. Raspita se o toj kući i rekoše mu:

– To je kuća tvoga vezira, toga i toga.

Car istog časa ustade i posla po vezira. Kada ovaj dođe, car mu naredi da otputuje negdje u njegovo carstvo radi obilaska, pa da se poslije vrati. Vezir otputova kako mu je car naredio i čim ode, car lukavo uđe u vezirovu kuću. Kada ga djevojka vidje, prepozna ga, skoči na noge, poljubi mu ruke i stopala poželivši mu dobrodošlicu. Međutim, držala se podalje od njega, predano ga dvoreći, a onda reče:

– Gospodaru, šta je uzrok blagoslovljenom dolasku koji ne zaslužuju žene kao što sam ja?

– Uzrok je taj što su me ljubav i čežnja za tobom natjerali.

Djevojka ponovo poljubi tlo pred njim:

– Gospodaru, ja nisam dostojna ni da budem robinja nekom slugi carskome, a otkud onda tako velika tvoja naklonost, i otkuda to da sam ti tako dragocjena?

Car ispruži ruku prema njoj, a djevojka reče:

– To ionako nećemo propustiti! Nego, strpi se, care, i provedi kod mene cijeli dan dok ti napravim nešto da jedeš.

Car sjede na divan svoga vezira, a djevojka ustade i donese mu knjigu savjeta i pouka kako bi mogao čitati dok mu ona sprema jelo. On uze knjigu i poče je čitati, pa nađe pouke i mudrosti koje ga spriječiše da učini preljubu i skršiše njegovu riješenost da zgriješi.

Kada djevojka spremi hranu, donese je caru i stavi je pred njega. Bilo je tu devedeset tanjira. Car poče uzimati iz svakog po jednu kašiku. Jela su bila sasvim različita, ali im je ukus bio isti. Potpuno iznenađen time, car reče:

– Djevojko, vidim ovo mnoštvo jela, ali im je isti ukus!

– Neka Allah podari sreću caru – na to će djevojka. – To je usporedba koju sam ti predočila da izvučeš pouku.

– A zašto? – upita car.

– Neka Allah još boljim učini položaj našeg gospodara cara! Ti u dvorcu imaš devedeset miljenica različitih boja, ali istog ukusa.

Kada je to car čuo, postidi se, pa odmah ustade i ode iz kuće ne prišavši joj s ružnim namjerama. Onako postiđen, on zaboravi prsten kod nje, pod jastukom.

Potom car ode u svoj dvorac i tek što je sjeo, vezir stiže, priđe caru, poljubi tlo pred njim i obavijesti ga o onome zbog čega je bio poslat. Nakon toga, vezir ode svojoj kući, sjede na divan i pruži ruku pod jastuk pa napipa carev prsten pod njim. Vezir uze prsten i stavi ga na srce. Ženi nije prilazio cijelu godinu dana, niti je govorio s njom, a ona nije znala zbog čega je ljut...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

579. NOĆ

Kada nastupi pet stotina sedamdeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se vezir izolirao od svoje žene cijelu godinu dana s kojom nije razgovarao, a ona nije znala zašto se ljuti. Pošto je to dugo potrajalo, a žena nije znala zbog čega, ona posla po svoga oca koga obavijesti o tome šta joj se događa s vezirom i kako joj ne prilazi već godinu dana. Otac joj reče:

– Požalit ću se na njega kada bude kod cara.

Jednoga dana, otac uđe i zateče vezira kod cara pred kojim su bile vojne kadije i obrati mu se:

– Neka uzvišeni Allah učini još boljim stanje carevo. Imao sam jedan lijep vrt koji sam zasadio svojom rukom i u njega sam uložio svoj novac dok nije počeo davati plodove koji bijahu izvrsni. Taj vrt darovah ovome tvom veziru koji je jeo dok mu je prijalo, a onda ga odbaci i prestade ga zalijevati, tako da cvijeće u njemu uvehnu, nestade svježine i sav se promijeni.

– Care – na to će vezir – ovaj čovjek je istinu rekao. Čuvao sam taj vrt i jeo iz njega. Jednog dana sam mu prišao i u njemu vidio trag lava. Uplašio sam se toga lava, pa sam se okanio vrta.

Car shvati da je trag na koji je naišao vezir zapravo njegov prsten koji je zaboravio u kući. Zato car reče veziru:

– Vrati se ti, vezire, svome vrtu. Potpuno si siguran, jer mu lav nije ni prilazio. Čuo sam da je dolazio do njega, ali mu nije učinio ništa nažao, tako mi mojih očeva i djedova.

– Slušam i pokoravam se – na to će vezir, pa se vrati kući, posla po svoju ženu i pomiri se s njom uvjerivši se u njenu čestitost.

– Također sam čuo, care – kazivao je vezir – da je jedan trgovac mnogo putovao i da je imao lijepu ženu koju je volio toliko da je, silno je voleći, bio ljubomoran. Trgovac joj kupi papagaja koji je obavještavao svoga gospodara o tome šta se zbivalo u vrijeme njegova odsustva.

Dok je bio na jednom od tih putovanja, trgovčeva žena se spanđa s nekim mladićem koji joj je dolazio. Žena bijaše ljubazna prema njemu i održavala je ljubavne veze s njim tokom odsustva svoga muža. Kada se muž vrati s puta, papagaj mu reče šta je bilo:

– Gospodaru, jedan turski mladić dolazio je tvojoj ženi dok si ti bio odsutan i ona je bila veoma dobra prema njemu.

Čovjek odluči da ubije ženu, a kada je ona to saznala, reče mužu:

– Čovječe, boj se Boga i opameti se! Zar ptica može imati pameti i razuma? Ako želiš da ti to objasnim kako bi mogao razlučiti istinu od laži, idi noćas i prespavaj kod nekog od svojih prijatelja, a ujutro dođi i pitaj pticu da bi znao govori li istinu, ili laže.

Trgovac ustade i ode jednom prijatelju kod koga prenoći. Kada pade noć, žena uze komad kože, prekri njome kafez i poče polahko prskati tu kožu mašući lepezom prema njemu i prinoseći mu svjetiljku – kao da sijevaju munje. Istovremeno je okretala mlin dok nije jutro svanulo. Kada dođe muž, žena reče:

– Gospodaru, pitaj papagaja.

Trgovac priđe papagaju i obrati mu se pitanjem kako je proveo proteklu noć, a papagaj odgovori:

– Ko je prošle noći uopće mogao nešto vidjeti ili čuti?

– Zašto? – upita trgovac.

– Gospodaru, zbog silne kiše, vjetra i gromova.

– Lažeš! – na to će trgovac. – Ničeg od toga prošle noći nije bilo!

– Govorim ti samo o onome što sam lično čuo i vidio – reče papagaj.

Trgovac shvati da je laž sve što je papagaj rekao o njegovoj ženi, pa se htjede izmiriti sa ženom, ali ona reče:

– Tako mi Boga, neću se pomiriti dok ne zakolješ ovog papagaja koji me je oklevetao!

Čovjek priđe papagaju i zakla ga. Nakon toga je živio sa ženom nekoliko dana, a onda jednom vidje mladog Turčina kako izlazi iz njegove kuće. Tada shvati da je papagaj istinu govorio, a da je žena lagala, pa se pokaja što je zaklao papagaja. On istog časa ode svojoj ženi pa je zakla zarekavši se da se više neće ženiti dok je živ.

– Pričam ti to, care, da bi znao kako su velika ženska lukavstva i da žurba rađa kajanje.

Car odustane od pogubljenja svoga sina. Sutradan mu dođe ona robinja, poljubi tlo pred njim i reče:

– Care, kako si mogao zanemariti moje pravo? Carevi su već čuli da si izdao zapovijest, ali je tvoj vezir spriječio izvršenje. Pokornost caru ogleda se u izvršavanju njegovih zapovijesti. Svakome su poznati tvoja pravda i pravičnost. Zato me pravedno zaštiti od svoga sina.

– Čula sam – nastavi robinja – da je neki perač odlazio svakog dana na obalu Tigrisa da pere platno. S njim je išao njegov sin koji je silazio u rijeku da malo pliva i otac mu to nije zabranjivao.

Jednog dana dok je dječak plivao, umoriše mu se mišice i poče se daviti. Kada to vidje njegov otac, skoči hitajući prema dječaku i ščepa ga, ali se dječak uhvati za njega, te potonuše i otac i sin. Tako će biti i s tobom, care. Ako ne kazniš svoga sina i ne budeš pravičan prema meni, bojim se da ćete se obojica udaviti...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

580.

ada nastupi pet stotina osamdeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je robinja ispričala caru priču o peraču i njegovom sinu i da je zaključila:

– Bojim se da ćete se udaviti i ti i tvoj sin. Čula sam također – nastavi robinja – da se muškarci služe lukavstvima. Tako je neki čovjek zavolio ženu koja je bila veoma lijepa, a imala je muža koga je voljela. Ta žena je bila čestita

K i nedužna, tako da zaljubljeni čovjek nije imao pristupa k njoj.

Trajalo je to izvjesno vrijeme i čovjek poče smišljati lukavstvo. Muž te žene imao je jednog mladića koga je odgajao u svojoj kući i koji mu je bio odan. Zaljubljeni čovjek dođe mladiću ulagujući mu se darovima i pažnjom dok ovaj ne pristade da ga posluša.

I jednog dana, zaljubljeni čovjek reče mladiću:

– Hoćeš li me uvesti u vašu kuću kad gospođa izađe iz nje?

– Hoću – odgovori mladić.

Kada gospođa ode u hamam, a gospodin u dućan, mladić pođe svome prijatelju, uze ga za ruku i uvede u kuću pokazujući mu sve što se u njoj nalazilo. Zaljubljeni je bio čvrsto odlučio da postavi zamku ženi. On stavi u posudu bjelance od jajeta, pa priđe muževljevoj postelji i prosu ga po njoj, ali tako da to mladić nije vidio. Zatim izađe iz kuće i ode svojim putem.

Nedugo zatim, dođe muž i priđe postelji da se odmori, ali vidje da je mokra. On dotače rukom vlažno mjesto i čim ga vidje, povjerava da je to ljudsko sjeme. Srdito pogledavši mladića, reče:

– Gdje ti je gazdarica?

– Otišla je u hamam i svakog časa će se vratiti.

Bio je uvjeren da je njegova pretpostavka tačna i da je to ljudsko sjeme. Zato reče mladiću:

– Odmah idi i dovedi gospodaricu!

Kada žena dođe, muž skoči na nju i poče je žestoko udarati. Zatim je sveza i htjede je zaklati, te ona poče dozivati komšije koji dojuriše i žena im reče:

– Ovaj čovjek hoće da me zakolje, a ja ne znam zašto sam kriva!

Komšije stadoše naspram muža i rekoše mu:

– Ne prilazi joj, nego se razvedi s njom ili je zadrži s poštovanjem, jer mi znamo da je čestita, pošto je dugo već naša susjetka i ne znamo da je bilo kada nešto ružno učinila.

– Vidio sam u svojoj postelji sjeme koje liči na ljudsko i ne znam otkuda to.

– Pokaži mi! – reče jedan od prisutnih, a kada to vidje, čovjek nastavi: – Daj mi vatre i kakvu posudu.

Muž donese što je tražio, a čovjek uze bjelance, isprži ga i pojede jedan dio, te i ostalima dade, tako da se prisutni uvjeriše da je to bjelance. Čovjek shvati da je bio nepravedan prema ženi i da je nedužna. Onda ga komšije izmiriše s njom, pošto ju je oslobodio, tako da onome čovjeku nije uspjelo lukavstvo koje je bio smislio za nedužnu ženu.

Znaj, care, da su to muške spletke, zaključi robinja.

Car naredi da pogube njegovog sina, a onda dođe drugi vezir, poljubi tlo pred gospodarem i reče:

– Care, ne žuri s pogubljenjem svoga sina jer ga je majka rodila tek pošto je bila izgubljena nada. Mi očekujemo da će mladić biti prava blagodat za carevinu i da će bdjeti nad tvojim bogatstvom. Strpi se, care, jer on možda ima neki dokaz koji će ti iznijeti. Ako požuriš da ga pogubiš, pokajat ćeš se kao što se pokajao jedan trgovac.

– Kakva je to priča o trgovcu, vezire? – upita car.

– Čuo sam, care, da je bio jedan trgovac koji je volio dobar zalogaj i kapljicu. Jednom je putovao po nekoj zemlji i dok je hodao po trgovima, vidje jednu staricu sa dvije pogače i reče joj:

– Hoćeš li ih prodati?

– Hoću – odgovori žena, a trgovac se pogodi s njom, kupi pogače vrlo jeftino i ode kući, pa ih pojede istog dana.

Sutradan, trgovac dođe na to mjesto i opet zateče staricu sa dvije pogače koje kupi. Činio je to dvadeset dana, a onda se starica izgubi. Trgovac se raspitivao za nju, ali ništa nije saznao. I dok je jednoga dana išao nekom ulicom, naiđe na staricu, pozdravi je i upita zašto je nije bilo, te zašto mu ne prodaje pogače. Starica ga sasluša, ali ju je mrzilo da mu odgovori, te je trgovac poče moliti da mu kaže:

– Gospodine – reče starica – poslušaj moj odgovor. Cijela stvar je u tome što sam dvorila jednog čovjeka koji je bolovao od neke bolesti u kičmi. Dolazio mu je ljekar koji je uzimao brašno, miješao ga s maslom i stavljao ga na bolno mjesto gdje ga je držao po cijelu noć. Ja sam uzimala to brašno,

pravila dvije pogače i prodavala ih tebi ili nekom drugom. Taj čovjek je umro, tako da više nema pogača.

Kada je trgovac to čuo, on uskliknu:

– Mi Bogu pripadamo i Njemu se vraćamo! Nema moći ni sile do Božije moći...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

581. NOĆ

Kada nastupi pet stotina osamdeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica ispričala trgovcu zašto nema pogača, a on je uskliknuo:

– Nema moći ni sile do Božije moći!

Onda je trgovac povraćao dok se nije razbolio, ali od kajanja nije bilo koristi.

* * *

– Čuo sam, care i ovo o ženskim spletkama – nastavi kazivati vezir. – Neki čovjek je mačem služio jednoga cara. Taj čovjek je zavolio izvjesnu ženu i jednoga dana posla joj po svome slugi pismo, kao što su imali običaj raditi. Mladić sjede pored žene i poče se zabavljati s njome, te se žena nagnu prema njemu i privinu ga na grudi, a on zatraži da mu se poda i žena pristade.

I dok su oni tako vodili ljubav, pojavi se mladićev gospodar koji pokuca na vrata. Žena zgrabi mladića i uvede ga u podrum. Zatim otvori vrata, te čovjek uđe sa sabljom u ruci. Sjede na ženinu postelju, a žena mu priđe, poče se šaliti s njim i igrati. Zagrli ga i poljubi, a čovjek je prihvati i obljubi. U tom času, pojavi se njen muž koji pokuca na vrata, te je ljubavnik upita:

– Ko je to?

– To je moj muž – odgovori žena.

– Šta da radim? Šta da smislim?

– Ustani, izvuci sablju, stani u hodnik pa me psuj i grdi. Kada muž uđe, ti izađi i idi svojim putem.

I čovjek postupi tako. Naime, kada uđe muž, vidje carskog rizničara kako stoji sa isukanom sabljom u ruci, grdi njegovu ženu i prijeti joj. Pošto rizničar njega vidje, postidi se, pa gurnu sablju u korice i ode svojim putem. Onda čovjek upita ženu:

– Šta se to dogodilo?

– Neka je blagoslovljen čas u koji si stigao! – reče žena. – Spasio si jednu pouzdanu dušu od smrti. Dogodilo se to samo zato što sam sjedjela na terasi pletući, kad uđe ovaj čovjek sa isukanom sabljom goneći jednog mladića. Mladić dojuri k meni, poče mi ljubiti ruke i noge govoreći:

– Gospodarice, spasi me od onoga što hoće da me ubije na pravdi Boga!

Sklonila sam ga u naš podrum. Kada sam vidjela ovoga čovjeka kako ulazi sa isukanom sabljom, prikrivala sam mladića koga je tražio od mene, a čovjek me poče grditi i prijetiti mi, kao što si vidio. Hvala Allahu koji mi te poslao! Već sam bila izgubljena i nije bilo nikog da me spasi.

– Divno si to kazala, ženo! Neka te Allah nagradi za tvoje djelo! – reče muž koji zatim priđe podrumu i pozva mladića:

– Izađi, neće ti se ništa loše dogoditi!

Mladić izađe iz podruma sav prestrašen, a muž mu reče:

– Smiri se! Neće ti biti ništa.

Muž je saosjećao zbog onog što se mladiću dogodilo, a ovaj mu poželi svako dobro. Zatim izađoše zajedno ne znajući šta je žena smislila.

Prema tome, care, znaj da je to jedna od mnoštva ženskih smicalica i zato se čuvaj da vjeruješ njihovim riječima.

Car odustade od pogubljenja sina. Trećeg dana, robinja dođe caru, duboko mu se pokloni i reče:

– Care, pobrini se za moje pravo u odnosu na svoga sina, a ne obraćaj pažnju na riječi svojih vezira, jer danas u tvojim vezirima nema ničeg dobroga. Nemoj biti kao onaj car koji je povjerovao riječima svoga lošeg vezira.

– Kako se to dogodilo? – upita car.

❋ ❋ ❋

– Čula sam, sretni i oštroumni care – poče kazivati robinja – da je neki car imao sina koga je mnogo volio i pružao mu najveće počasti, dajući mu prednost nad ostalom svojom djecom. Jednoga dana, sin mu reče:

– Babo, htio bih poći u lov.

Car naredi da opreme njegovog sina. Naloži jednome veziru da pođe s njim kako bi mu se našao pri ruci i uradio što zatreba careviću na putovanju. Vezir pripremi sve što treba careviću dok se nalazi na putu. S njima dvojicom pođoše sluge, namjesnici i poslužitelji, te se zaputiše u lov.

Stigoše u jednu zemlju obraslu travom, bogatu pašnjacima, vodama i s obiljem divljači. Carević priđe veziru i kaza mu koja vrsta zabave mu se dopada.

U toj zemlji ostadoše nekoliko dana koje je carević provodio vrlo ugodno i sretno. Potom carević naredi da se krene. Usput se pred njim pojavi jedna gazela koja se bila odvojila od stada i carević veoma poželje da je lovi, te reče veziru:

– Htio bih potjerati ovu gazelu.

– Uradi kako hoćeš – na to će vezir.

Carević pođe sam za gazelom goneći je cijelog dana dok se ne smrači i ne poče padati noć. Tada se gazela pope na jedno nepristupačno mjesto. Za mladića se već bilo smračilo i on se htjede povući, ali nije znao kamo da krene. Bio je smeten i tako je jahao konja sve do jutra, ali ne nađe izlaza. Zatim nastavi put, prestrašen, gladan, žedan i ne znajući kamo ide. Sredinom dana, kada bijaše pripeklo sunce, carević ugleda nekakav grad s visokim zdanjima i stamenim stupovima. Grad je bio pust i ruševan. U njemu su boravile samo sove i vrane.

Dok je carević stajao pored toga grada čudeći se ruševinama, pogled mu pade na prelijepu uplakanu djevojku pod jednom zidinom. On joj priđe i upita:

– Ko si ti?

– Ja sam kćer at-Temime, kćeri at-Tabaha, cara Sive zemlje. Jednog dana sam izašla radi nekog posla, pa me je ugrabio ifrit i poletio je noseći me između neba i zemlje. Pri tome njega pogodi ognjena strijela, te izgorje, a ja padoh ovdje i već tri dana sam tu gladna i žedna. Kad tebe ugledah, vrati mi se nada u život...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

582. NOĆ

Kada nastupi pet stotina osamdeset i druga noć ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je kćer cara at-Tabaha kazivala careviću:

– Kada tebe ugledah, vrati mi se nada u život.

Carević se sažali, pa je posadi na konja iza sebe, govoreći:

– Smiri se i uživaj! Ako me uzvišeni Allah vrati mome narodu, ja ću te poslati tvojima.

I carević pođe tražeći spas, a djevojka iza njega reče mu:

– Careviću, spusti me da obavim nuždu pod onim zidom.

On zastade, pa spusti djevojku i pričeka je. Djevojka nestade iza zida, pa izađe otuda vrlo ružno izgledajući. Carević se naježi kada je vidje: skoro se izbezumi i sav se izobliči – toliko se bio uplašio. Onda djevojka skoči, pa uzjaha konja iza njega u najružnijem mogućem obličju i reče:

– Careviću, vidim da si nešto promjenio izraz lica.

– Sjetio sam se jedne svoje nevolje – reče carević, a ona će na to:

– Pozovi u pomoć protiv nje vojsku svoga oca i njegove vitezove.

– Ono što mene brine ne boji se vojske, niti mari za vitezove.

– Neka ti pomogne očevo blago.

– Ono što mene mori neće se zadovoljiti novcem ni blagom.

– Vi tvrdite da na nebu imate Boga koji vidi, a Njega ne vide i da je On svemogući.

– Da, mi nemamo nikog osim Njega – reče carević, a djevojka će na to:

– Prouči Mu dovu, možda će te On spasiti od mene.

Carević upre pogled u nebo i punim srcem prouči dovu:

“Bože moj, molim Te da mi pomogneš protiv onoga što mi zadaje brige!” i on pokaza rukom na djevojku koja pade na zemlju spaljena kao žeravica.

Carević zahvali Allahu. Zatim je usrdno i bez prestanka jahao a uzvišeni Allah mu olakšavao putovanje vodeći ga pravim putem dok ne dođe do svoje zemlje i dok ne stiže očevoj carevini, pošto je već bio izgubio nadu da će preživjeti.

Sve je to smislio vezir koji je putovao s carevićem, a radi toga da bi ovaj stradao na putu. Međutim, mladiću je pomogao uzvišeni Allah. Pričam ti to, care, zato da znaš kako loši veziri nemaju čistu namjeru, niti misle na lojalnost svojim carevima. Imajući to u vidu, budi oprezan.

Car sasluša robinju i prihvati njene riječi, pa naredi da pogube sina. Onda treći vezir reče ostalim vezirima:

– Ja ću vas danas spasiti carskog zla!

I on uđe caru, poljubi tlo pred njim, pa reče:

– Care, ja sam savjetnik i prijatelj tebi i tvojoj državi. Savjetujem ti da ne žuriš sa pogubljenjem svoga sina koji ti je očinji vid i plod srca tvoga. Možda je njegov grijeh beznačajan, a uveličala ga je ova robinja. Ja sam čuo da su mještani dva sela istrebljivali jedni druge zbog kapi meda.

– Kako je to bilo? – upita car, a vezir poče kazivati:

❋ ❋ ❋

– Znaj care, da sam čuo kako je neki lovac lovio zvijeri u stepi. Jednoga dana, uđe u pećinu na planini i nađe u njoj jamu punu pčelinjeg meda. On nakupi toga meda u mješinu koju je imao, stavi mješinu na ramena i odnese je u grad. Imao je lovačkog psa koji mu je bio drag.

Lovac se zaustavi pored dućana prodavača maslaca i ponudi mu med. Vlasnik dućana kupi med, otvori mješinu i izvadi malo meda da ga vidi. Iz mješine kanu jedna kap meda na koju se spusti ptica. Prodavač maslaca je imao mačka koji skoči na pticu, a njega ugleda lovčev pas koji skoči na mačka i ubi ga. Onda prodavač masla skoči na psa i ubi ga, a lovac skoči na prodavača i ubi njega. Prodavač masla imao je jedno selo na svojoj strani, a lovac drugo selo uza se. Kada su čuli za to, ljudi uzeše oružje i opremu i kidisaše jedni na druge, tako da se istinski sudariše borbeni redovi. Mačevi su vitlali dok nisu izginuli mnogi ljudi čiji broj sami Bog zna.

Care, čuo sam još jednu priču o ženskim smicalicama. Naime, neki muž je dao svojoj ženi dirhem da mu kupi riže. Žena uze dirhem i odnese ga

prodavaču riže koji joj dade hranu i poče se udvarati ženi namigujući joj i govoreći:

– Riža ne prija bez šećera. Ako ga želiš, dođi k meni na trenutak.

Žena uđe prodavaču u dućan, a on reče svome robu:

– Izmjeri joj šećera za jedan dirhem.

Gospodar dade neki znak robu, a ovaj uze mahramu od žene, istrese iz nje rižu i umjesto nje stavi zemlju. Zatim šećer zamijeni kamenjem, pa uveza mahramu i stavi je pored žene. Žena izađe noseći mahramu i ode kući računajući da je ono što nosi u mahrami šećer i riža.

Kada stiže kući i stavi mahramu pred muža, on vidje u njoj zemlju i kamenje. Žena donese lonac, a muž joj reče:

– Zar sam ti rekao da ćemo nešto zidati, pa si nam donijela zemlju i kamenje?

Vidjevši to, žena shvati da ju je prodavač prevario, pa reče držeći lonac u ruci:

– Čovječe, toliko sam rasijana da sam otišla po sito, a donijela sam lonac.

– Šta te je tako zabrinulo? – upita muž, a ona mu odgovori:

– Čovječe, dirhem koji sam imala ispao mi je na pijaci, pa me je bilo stid ljudi da ga tražim, premda mi nije bilo svejedno što će mi dirhem propasti. Zato sam sakupila zemlju na mjestu na kome mi je ispao dirhem i htjela sam je prosijati. Međutim, otišla sam po sito, a donijela lonac.

Zatim žena ode, pa donese sito i dade ga mužu govoreći:

– Prosij ti zemlju, jer tvoje su oči zdravije od mojih.

Čovjek sjede da prosijava zemlju dok mu prašina ne prekri lice i bradu. On nije shvatio ženinu lukavost, niti je znao šta se uistinu dogodilo.

Eto, care, to je jedna od ženskih smicalica. Pogledaj šta o tome kaže uzvišeni Allah: “Zaista je njihovo lukavstvo veliko.” Također je Uzvišeni rekao: “Uistinu je šejtansko lukavstvo bilo manje!”

Kada je car čuo vezirove riječi, one ga zadovoljiše i smiriše odvrativši ga od namjere. On razmisli o Allahovim ajetima koje mu je naveo vezir, te plam toga savjeta sinu na nebu njegovoga uma i on odustade od riješenosti da pogubi sina.

Četvrtog dana, uđe robinja caru, poljubi tlo pred njim i reče:

– Sretni care zdravoga razuma! Ja sam ti veoma jasno predočila svoje pravo, ali si mi učinio nepravdu, jer si zanemario odmazdu nad onim koji me je uvrijedio zato što je to tvoj sin i tvoja krv. Međutim, meni će uzvišeni Allah pomoći protiv njega kao što je pomogao careviću protiv vezira njegovoga oca.

– Kako se to dogodilo? – upita car, a robinja reče:

❋ ❋ ❋

– Čula sam, care, da je nekada bio jedan car koji je imao samo jednog sina. Kada je sin odrastao, car ga oženi kćerkom jednoga drugog cara. Bila je to veoma lijepa djevojka. Imala je amidžića, koji ju je bio isprosio od oca, ali ona nije pristala da se uda za njega.

Kada je amidžić saznao da se udaje za drugog, obuze ga ljubomora, te on odluči da pošalje darove veziru onog cara koji je njome ženio svoga sina. I on mu posla velike darove i dade mu mnogo novaca moleći ga da smisli nešto kako da ubije carevića, ili da ga nagovori da odustane od ženidbe. I još poruči veziru: “Ja sam, vezire, veoma ljubomoran, tako da me ljubomora natjerala da ovo učinim.”

Veziru stigoše darovi i on ih primi, pa poruči mladiću: “Smiri se i uživaj. Učinit ću za te sve što želiš.” U međuvremenu, car – otac te djevojke – posla po carevića poručivši mu da dođe u njegovu carevinu da bi mogao otići njegovoj kćeri.

Kada careviću stiže poruka, otac mu dopusti da pođe i posla s njim onog vezira kome su stigli darovi. Uputi s njima hiljadu konjanika, darove, tovare robe, nosiljke i šatore. Vezir pođe s carevićem potajno namjeravajući da mu postavi neku zamku, jer je u srcu spremao zlo.

Stigoše tako u pustinju i vezir se sjeti da na tamošnjoj planini ima potok poznat kao Blistavi. Ko god se napije iz tog potoka, pretvara se u ženu ako je muškarac. Sjetivši se toga, vezir zapovijedi vojnicima da sjašu blizu potoka. Onda on uzjaha konja i reče careviću:

– Hoćeš li poći sa mnom da pogledamo jedan potok ovdje?

Carević uzjaha i pođe s očevim vezirom. Niko drugi nije bio s njima. Mladić nije znao šta mu vezir sprema u potaji. Išli su tako dok ne stigoše do potoka, te carević sjaha, opra ruke, napi se vode i odjednom se pretvori u

žensko. Kada to shvati, mladić vrisnu i zaplaka tako da se onesvijesti. Priđe mu vezir saosjećajući s njim zbog toga što ga je snašlo.

– Šta ti se dogodilo? – pitao je vezir.

Carević mu kaza, a kada je to vezir čuo, izrazi saosjećanje s njim i zaplaka zbog nesreće koja ga je zadesila, pa mu reče:

– Uzvišeni Allah će te zaštititi. Kako ti se dogodila ta nesreća kad smo pošli radujući se što ćeš ući u ložnicu s carevom kćeri? Sada ne znam da li da idemo k njoj ili ne. Treba da odlučiš o tome. Šta mi naređuješ?

– Vrati se mome ocu i kaži mu šta me je snašlo, a ja neću ići odavde dok me ovo ne prođe, ili dok ne umrem u svojoj nesreći.

I mladić napisa pismo ocu obavještavajući ga o tome šta mu se dogodilo. Vezir uze pismo pa se vrati u grad caru, a vojnike ostavi s carevićem, likujući zbog onoga što mu je učinio. Čim vezir uđe caru, kaza mu šta je bilo s njegovim sinom i dade mu pismo. Car je bio beskrajno tužan zbog toga, a onda posla po mudrace i znalce tajni tražeći da mu riješe slučaj. Međutim, niko mu ne dade odgovor.

Vezir posla djevojčinom amidžiću radosnu vijest o tome šta se dogodilo careviću, a kada ovome stiže poruka, silno se obradova želeći da se oženi amidžičnom, te on otpremi veziru silne darove i mnoštvo novaca srdačno mu zahvlajujući.

Što se tiče carevića, on ostade na onome potoku tri dana i tri noći, ne jedući i ne pijući. U svojoj nesreći oslanjao se na uzvišenog Allaha koji ne iznevjerava onoga što se uzda u Njega. Četvrte noći, pojavi se konjanik s krunom na glavi i nalik na carevića.

– Ko te dovede ovamo, mladiću? – upita konjanik.

Carević ispriča šta mu se dogodilo: pošao je svojoj ženi da bi bio s njom u đerdeku i reče mu da ga je vezir doveo na izvor, a on se napio vode i dogodilo se to što se dogodilo.

Dok je to mladić pričao, suze su mu navirale, te je plakao, a kada konjanik sasluša njegove riječi, sažali se i reče:

– Vezir tvoga oca je taj koji te je uvalio u nevolju, jer za ovo vrelo ne zna niko osim jednog čovjeka.

Onda mu konjanik reče da uzjaši s njim i dok su jahali, konjanik reče:

– Pođi sa mnom mojoj kući, jer noćas si moj gost.

– Reci mi ko si da bih mogao poći s tobom – reče mladić.

– Ja sam sin džinskog cara, a ti si sin ljudskoga cara. Smiri se i uživaj u onome što će odagnati tvoju brigu i tugu. To je za me sasvim lahko.

Carević pođe s njim početkom dana, ne mareći za svoju vojsku i oficire, i tako je putovao do ponoći kada mu džinski carević reče:

– Znaš li koliko smo prevalili za ovo vrijeme?

– Ne znam – odgovori mladić.

– Prevalili smo put od godinu dana pješačenja.

Čudeći se, carević upita:

– Kako ću se vratiti svojima?

– To nije tvoja briga, već moja. Kada budeš izliječio bolest, vratit ćeš se svojima dok okom trepneš, jer to je za me sitnica.

Kada je mladić čuo džinove riječi, on naprosto poletje od radosti, misleći da ga more snovi.

– Slava Svemoćnome koji nesretnika preobraća u sretnika! – uskliknu carević bezmjerno se radujući...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

583. NOĆ

Kada nastupi pet stotina osamdeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je džinski carević rekao ljudskome careviću:

– Kada budeš izliječio bolest, vratit ćeš se svojima dok okom trepneš.

Mladić se obradova, te nastaviše put ne zaustavljajući se do jutra, a onda se nađoše u nekoj potpuno zelenoj zemlji, sa gustim šumama, pticama koje su pjevale, raskošnim lugovima i visokim dvorovima.

Džinski carević sjaha s konja i reče mladiću da sjaši. Kada ovaj sjaha, džin ga uze za ruku i uđoše u jedan dvorac, te carević vidje jednog moćnog i

znamenitog cara.

Taj dan mladić provede kod džinskoga carevića jedući i pijući dok ne pade noć, a onda džinski carević ustade i uzjaha konja. S njim uzjaha i ljudski carević i izađoše pod okriljem noći usrdno jašući sve do jutra. Najzad se obreše u nekoj crnoj i nenastanjenoj zemlji koja bijaše sva od stijenja i crnoga kamenja, kao da je dio Džehennema. Ljudski carević reče:

– Kako se zove ova zemlja?

– Zove se Crna zemlja, a pripada jednome džinskom caru po imenu Dvokrilac. Nijedan car ne može ga napasti, niti bilo ko može ući u zemlju bez njegovog dopuštenja. Zato ostani ovdje dok ja zatražim dozvolu od njega.

Mladić zastade, a carevića ne bi neko vrijeme, pa se vrati i pođoše zajedno do jednog izvora koji je tekao niz crne planine. Tada džin reče careviću:

– Sjaši!

Mladić sjaha, a džin reče:

– Napij se sa ovoga vrela!

Mladić se napi i istoga trena vrati mu se muškost kakvu je imao i ranije, i to zahvaljujući moći uzvišenog Allaha.

Carević je bio bezmjerno radostan, te reče:

– Brate moj, kako se zove ovaj izvor?

– Zovu ga Ženski izvor. Nijedna žena se nije napila iz njega, a da nije postala muškarac. Zato zahvali uzvišenome Allahu za ozdravljenje, pa uzjaši konja.

Carević pade ničice zahvaljujući Svevišnjem Bogu, a onda uzjaha, pa pođoše usrdno jašući do kraja dana, dok ne stigoše u zemlju toga džina. Mladić provede kod njega noć uživajući, jedući i pijući. Onda džin reče:

– Želiš li se noćas vratiti svojima?

– Da – odgovori mladić. – Želim to, jer su mi potrebni.

Džin pozva jednog očevog roba po imenu Radžiz i reče mu:

– Uzmi ovoga mladića i ponesi ga na svojim leđima. Prije svanuća neka bude kod punca i svoje žene.

– Slušam i pokoravam se – odgovori rob koji ode i ne bi ga neko vrijeme, a onda se pojavi u obliku ifrita. Kada ga mladić vidje, izbezumi se i zapanji, ali džinski carević reče:

– Ne boj se! Uzjaši svoga konja i zajedno s njim se popni na njegova pleća. Zatvori oči. Mladić zažmiri, te oni poletješe između nebesa i zemlje. Leteći tako, mladić nije stigao ni da se pribere, niti je prošla posljednja trećina noći, a on se već nađe na dvorcu svoga punca. Pošto se spusti na dvorac, ifrit mu reče:

– Siđi!

Carević siđe, a ifrit mu se opet obrati:

– Otvori oči, jer ovo je dvorac tvoga punca i njegove kćeri.

Ifrit ostavi carevića i ode, a čim osvanu dan i kada se mladić oslobodi straha, siđe sa dvorca. Punac pođe prema njemu kada ga ugleda, čudeći se što vidi mladića na dvorcu i govoreći mu:

– Mi gledamo ljude kako ulaze na vrata, a ti silaziš s neba!

– Tako je htio uzvišeni Allah.

Car se čudio i radovao njegovom sretnom dolasku. Kada izađe sunce, punac naredi veziru da pripremi veliku gozbu. Vezir priredi gozbu i obavi se svadba, a onda carević ode u đerdek sa svojom ženom.

Ostao je tu dva mjeseca, pa se zaputi u očev grad. Što se tiče djevojčinog amidžića, on propade od ljubomore i zavisti kada djevojku obljubi carević. Tako je uzvišeni Allah pomogao careviću protiv amidžića i vezira njegovoga oca, te je stigao svome babi sa ženom u najboljem stanju i sretan da sretniji ne može biti. Otac ga dočeka s vojskom i vezirima.

Molim uzvišenog Allaha da tebi pomogne protiv tvojih vezira, care, i molim te da zaštitiš moje pravo pred svojim sinom.

Kada je to čuo, car naredi da pogube njegovog sina...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom dopuštenju.

584.

ada nastupi pet stotina osamdeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je robinja ispričala caru priču, a zatim je kazala:

– Molim te da zaštitiš moje pravo pred svojim sinom. Naredi da ga pogube.

Četvrtog dana, dođe caru četvrti vezir, poljubi tlo pred njim i reče:

– Neka Allah da caru čvrstinu i podršku! U vezi s ovim slučajem u kome si se odlučio, pričekaj malo, care, jer razuman čovjek ne radi neki posao dok ne sagleda njegove posljedice. Poslovica veli: “Ko ne misli na posljedice, sudbina mu nije prijatelj.” Onoga ko radi nešto ne promislivši dobro, zadesit će ono što

K je zadesilo hamamdžiju i njegovu ženu.

– Šta je to zadesilo hamamdžiju i njegovu ženu? – upita car, a vezir poče kazivati:

❋ ❋ ❋

– Čuo sam, care, da je bio jedan hamamdžija kome su dolazili ugledni ljudi i glavešine. Jednoga dana, dođe mu divan mladić koji bijaše jedan od vezirovih sinova. Mladić je bio gojazan i krupan. Hamamdžija ga je dvorio i kada se mladić svuče, hamamdžija nije vidio njegovu muškost jer mu se bila izgubila među butinama – toliko je bio debeo. Tačnije, muškost mu je izgledala kao orah. Hamamdžija se rastuži i poče udarati dlanom o dlan, a kada to mladić vidje, zapita ga:

– Zašto tuguješ, hamamdžijo?

– Žao mi je tebe, gospodine, jer si u pravoj nevolji, uprkos blagostanju i velikoj ljepoti. Naime, nemaš ono s čime uživaju muškarci.

– Pravo veliš – na to će mladić! – Međutim, podsjetio si me na nešto što sam bio zanemario.

– A šta je to? – upita hamamdžija.

– Uzmi ovaj dinar i dovedi mi lijepu ženu da se isprobam na njoj.

Hamamdžija uze dinar, ode svojoj ženi i reče joj:

– Ženo, došao mi je u hamam jedan mladić, vezirov sin. Nalik je na pun mjesec, ali nema ćunu kao ostali muškarci. Ima samo nešto što podsjeća na orah. Dok sam ja sažaljevao njegovu mladost, on mi dade ovaj dinar i zamoli me da mu dovedem neku ženu da se okuša na njoj. Najbolje je da ti dobiješ dinar, a u tome nema ničeg lošeg za nas. Ja ću te prikrivati, a ti posjedi malo s njim i našali se, pa uzmi dinar.

Hamamdžijina žena uze dinar, pa ustade, nagizda se i obuče najljepše haljine, tako da je bila prava ljepotica. Potom izađe s mužem koji je uvede vezirovom sinu na jedno osamljeno mjesto. Kada se nađe uz njega i kada ga vidje, žena uoči da je vrlo lijep mladić, nalik na pun mjesec. Bila je očarana

njegovom ljepotom i muževnošću. Međutim, čim mladić nju ugleda, raspameti se.

Tako njih dvoje ostadoše sami i zaključaše vrata. Mladić uze mladu ženu, privi je na grudi i zagrli, te se tome mladiću poče dizati kita velika kao u magarca. Dugo je jahao hamamdžijinu ženu dok je ona pod njim cvililа i vikala, stenjala i uzdisala. Hamamdžija je poče dozivati:

– Dosta ti je, ženo! Izlazi, već se oduljilo čekanje tvome dojenčetu.

– Otiđi djetetu pa opet dođi – reče mladić, a ona će njemu:

– Ako odem od tebe, umrijet ću prije nego moj sin. Ostavit ću ga da umre plačući ili da ostane siroče, bez majke.

I žena ostade s mladićem dok on nije deset puta bio na njoj. Njen muž je stajao pred vratima dozivajući je, kukajući i zapomažući, ali bez uspjeha. Vikao je: “Ubit ću se!”, ali nije mogao doći do žene.

Hamamdžiju su sve više obuzimali bijes i ljubomora, te se on pope na vrh hamama, baci se s njega i umre.

❋ ❋ ❋

– Čuo sam, care, još jednu priču o ženskom lukavstvu – reče vezir.

– Šta si to čuo? – upita car, a vezir poče kazivati:

– Bila je jedna lijepa, prelijepa žena kakvoj nije bilo ravne. Vidješe je neki mladići koji su se udvarali ženama i jedan od njih je zavolje svim srcem. Ta žena je bila čedna, a i taj mladić nije joj se dopadao.

Jednoga dana, njen muž otputova u neku zemlju, te joj mladić poče slati poruke svakog dana po nekoliko puta, ali mu žena nije odgovarala. Mladić ode nekoj starici koja je stanovala blizu njega, pozdravi je i poče se žaliti na ljubav koja ga je morila i na strast prema toj ženi, govoreći kako želi da vodi ljubav s njom, a starica će na to:

– Jamčim ti da ćeš je imati i neće ti se ništa ružno dogoditi. Ja ću te dovesti do cilja, s Božijom pomoći.

Kada je mladić čuo staričine riječi, dade joj dinar, pa ode svojim putem. Sutradan, starica dođe onoj ženi, sklopi s njom prijateljstvo i poznanstvo, pa joj je navraćala svakog dana, ručala i večerala kod nje i uzimala od nje hranu za svoju djecu. Starica se zabavljala sa ženom i uveseljavala je sve dok je nije pokvarila, tako da nije mogla bez starice ni trena.

Jednoga dana, izlazeći iz ženine kuće, starica je nosila hljeb na koji je stavila malo masnoće i bibera i hranila je njime kuju nekoliko dana, te kuja poče slijediti staricu zbog njene dobrote i samilosti. Jednom, starica stavi podosta bibera i masla i dade kuji, a kada ona to pojede, udariše joj suze na oči zbog ljutine bibera. Kuja je suzeći išla za staricom, a mlada žena se zabezeknu i upita staricu:

– Majko, zašto plače kuja?

– Kćeri moja, čudna je priča o ovoj kuji. Bila je to mlada žena, moja prijateljica, a bila je veoma lijepa, čarobna. U nju se zaljubio jedan mladić iz njene ulice. Volio ju je svim srcem, tako da je pao u postelju. Slao joj je poruke više puta ne bi li se sažalila i bila dobra prema njemu. Ona je odbijala, te sam joj savjetovala: “Kćeri moja, poslušaj ga u svemu što ti kaže. Budi dobra i milostiva prema njemu.”

Međutim, ona nije primala moj savjet, a kada je mladić izgubio strpljenje požali se svojim prijateljima koji joj napraviše čini i pretvoriše njeno ljudsko obličje u pseće. Kada vidje šta bi s njom, u kakvom je stanju i kako je promijenila obličje – a ni jedan stvor osim mene nije se na nju sažalio – dođe mojoj kući umiljavajući se, ližući mi ruke i noge, plačući i jecajući. Prepoznala sam je i rekla joj: “Često sam te savjetovala, ali nije bilo nikakve koristi od mojih savjeta...”

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

585.

ada nastupi pet stotina osamdeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica pričala ženi priču o kuji, govoreći joj šta je bilo s njom, a sve to radi podvale i ne bi li je dovela do svoga cilja. I starica je kazivala:

– Kada mi dođe začarana kuja i zaplaka, rekoh joj: “Koliko sam te savjetovala!” Međutim, kćeri moja, kada sam je vidjela u takvom stanju, sažalih se i zadržah je kod sebe takvu kakva je. Kad god bi se prisjetila svoga prvobitnog stanja, plakala je nad vlastitom sudbinom.

Pošto žena sasluša staricu, uhvati je veliki strah, te reče:

– Tako mi Boga, majko, prestrašila si me tom pričom!

– Čega se plašiš? – upita starica, a žena odgovori:

K – Jedan lijepi mladić zaljubio se u me i više puta mi je slao poruke, ali sam ga odbijala. Sada me strah da se meni ne dogodi to što se dogodilo ovoj kučki.

– Pazi, kćeri, da mu se ne odupireš, jer me veoma strah za te. Ako ne znaš kako da to izvedeš, kaži mi kako izgleda pa ću ti ga ja dovesti. Ne dopusti da te bilo koje srce mrzi.

Žena opisa mladića starici koja se pretvarala da ga ne poznaje.

– Poći ću da se raspitam o njemu – reče starica.

I kada izađe od te žene, ona ode mladiću i reče mu:

– Muštuluk! Nadmudrila sam onu ženu. Sutra u podne dođi i sačekaj me na vrhu ulice dok naiđem. Povest ću te njenoj kući pa se provedi kod nje do kraja dana i cijelu noć.

Mladić se silno obradova, te dade starici dva dinara i reče:

– Kada obavim posao, dat ću ti deset dinara.

Starica se vrati ženi i reče joj:

– Upoznala sam ga i porazgovarala s njim o tome, pa sam primjetila da je veoma ljut na te i da je odlučio da ti naudi. Molila sam ga da dođe sutra kada se bude učio ezan za podne.

Veoma se radujući, žena reče:

– Ako se smiri i dođe mi u podne, dat ću ti deset dinara.

– Jedino od mene možeš saznati kada će doći – reče starica, a sutradan se obrati ženi:

– Pripremi ručak, uredi se i obuci najljepše što imaš da mogu otići po njega i dovesti ga.

Žena ustade, uredi se i pripremi hranu. Starica ode da čeka mladića, ali se on ne pojavi. Hodala je tražeći ga, ali od njega ne bijaše ni traga. Starica pomisli: “Šta da radim? Zar da propadne jelo koje je spremila i da izgubim novac koji mi je obećala? Neću dopustiti da mi ovo lukavstvo propadne. Odvest ću joj nekog drugog.”

I dok je starica tako obilazila ulice, odjednom ugleda lijepog mladića s tragovima putovanja na licu. Ona priđe mladiću, pozdravi ga i reče mu:

– Da li bi volio jesti, piti i lijepu ženu imati?

– Gdje toga ima? – upita mladić.

– Kod mene, u mojoj kući – odgovori starica.

Ona pođe s muškarcem ne znajući da je to muž one žene. Kada stiže kući, pokuca na vrata koja joj žena otvori. Starica uđe, a žena otrča da se obuče i namiriše. Starica uvede muškarca u odaju za prijem, a bila je sva od spletkarenja. Čim žena uđe i baci pogled na muškarca pored koga je sjedjela starica, ona odmah smisli lukavstvo. U trenu isplanirala kako da riješi problem.

Žena skinu papuču s noge i reče mužu:

– Zar smo se tako zavjetovali jedno drugome? Kako me možeš varati i tako nešto mi prirediti? Čim sam čula da si došao, iskušala sam te pomoću ove starice i dovela te u situaciju na kakvu sam te upozoravala. Uvjerila sam se u to šta radiš i da si pogazio zakletvu koju smo dali jedno drugome. Do sada sam mislila da si čist, ali smo ja i ova starica svojim očima vidjele da si nevjeran i da odlaziš rospijama!

I žena ga poče tući papučom po glavi dok se muž pravdao i zaklinjao da je nije prevario cijeloga života, da nije učinio tako nešto za šta ga optužuje. Uporno joj se zaklinjao vjerom u uzvišenog Allaha dok ga je žena tukla, plakala i vikala:

– Dođite, muslimani!

Muž joj stavi ruku na usta, a žena ga ugrize. On se poče ponižavati pred njom, ljubiti joj ruke i noge, ali mu nije praštala, niti ga je prestajala šamarati. Onda žena namignu starici da je uhvati za ruku, te starica priđe i poče joj cjelivati ruke i noge dok je ne posadi. Kada sjedoše, muž poče ljubiti ruke starici, govoreći:

– Neka te uzvišeni Allah nagradi svakim dobrom što si me spasila od nje!

Starica je bila zadivljena ženinom dovitljivošću i lukavstvom.

Eto, care, to je jedna od priča o ženskoj podlosti i lukavstvu.

Kada je to car čuo, on vezirovu priču shvati kao pouku i odustade od pogubljenja svoga sina... Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

586.

Kada nastupi pet stotina osamdeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je četvrti vezir ispričao caru priču, te je car odustao od pogubljenja svoga sina. Petoga dana, robinja dođe caru držeći u ruci čašu otrova, pa poče dozivati u pomoć, busati se po licu i govoriti mu:

– Care, ili ćeš zadovoljiti pravdu prema meni i zaštititi moje pravo u odnosu prema svome sinu, ili ću ja ispiti ovu čašu otrova i umrijeti, a ti ćeš nositi grijeh za me do Sudnjega dana! Ovi tvoji veziri pripisuju mi prepredenost i podmuklost, a na svijetu nema podmuklijih od njih. Zar nisi čuo, care, priču o zlataru i djevojci?

– A šta se to dogodilo s njima? – upita car, te robinja poče kazivati:

❋ ❋ ❋

– Čula sam, sretni care, da je bio jedan zlatar koji je volio žene i pio je vino. Jednoga dana, dođe on nekom svome prijatelju, pogleda jedan njegov zid i vidje sliku djevojke od koje niko nije vidio ljepše ni otmjenije. Zlatar je dugo posmatrao sliku i divio se njenoj ljepoti. On se zaljubi u taj lik svim srcem, tako da se razbolje i nađe se na ivici smrti. Jedan njegov prijatelj dođe da ga posjeti i kada sjede pored njega, upita ga kako je i na šta se žali, a zlatar mu reče:

– Sva moja nevolja i bolest je zbog ljubavi. Naime, zaljubio sam se u jednu sliku na zidu toga i toga druga.

– To je glupost! – korio ga je prijatelj. – Kako se možeš zaljubiti u sliku na zidu od koje nema štete ni koristi, koja ne vidi i ne čuje, koja ne uzima niti odbija?

– Sigurno ju je slikar uradio po nekom lijepom modelu.

– Možda je izmislio taj koji ju je naslikao.

– Ja u svakom slučaju, evo, umirem zbog ljubavi prema njoj. Ako na svijetu postoji žena slična toj slici, molim uzvišenog Allaha da mi produži vijek

dok je ne vidim.

Prisutni odoše i raspitaše se ko je uradio onu sliku, te otkriše da je sliku naslikao čovjek koji je otputovao u neku zemlju. Napisaše mu pismo žaleći se na stanje svoga prijatelja i pitajući ga za tu sliku, te kako je nastala: da li ju je izmislio, ili je nešto slično vidio na ovome svijetu. Čovjek im odgovori:

– Tu sliku sam naslikao gledajući jednu djevojku, pjevačicu izvjesnog vezira, a nalazi se u gradu Kašmiru, u oblasti Indije.

Kada je zlatar, koji je inače živio u Perziji, čuo tu vijest, spremi se i krenu put Indije. Stiže u taj grad nakon velikog truda, a kada dođe u grad i smjesti se u njemu, ode jednoga dana nekom prodavaču mirisa u gradu. Taj travar bio je dovitljiv, oštrouman i pametan čovjek. Zlatar se poče raspitivati o njihovom caru i o tome kako se ponaša, a travar mu reče:

– Naš car je pravedan i lijepo postupa prema narodu. Pravedno sudi svojim podanicima i jedino što mrzi na ovome svijetu jesu čarolije. Kada mu padne šaka kakav čarobnjak ili vještica, baci ih u jednu jamu izvan grada i ostavlja ih da umru od gladi.

Zatim ga zlatar upita za vezire, a travar opisa ponašanje svakog vezira i kako koji živi, te se povede razgovor i o onoj djevojci-pjevačici.

– Djevojka je kod toga i toga vezira – reče travar.

Zlatar pričeka nekoliko dana smišljajući lukavstvo. Jedne kišne noći, dok je grmjelo i dok je puhao olujni vjetar, zlatar izađe noseći pribor kojim se služe lopovi i uputi se kući vezira, gospodara one djevojke. Uz kuću postavi ljestve, pa se pope na dvorac. Kada se nađe na vrhu, spusti se u dvorište i vidje sve djevojke kako spavaju, svaka u svojoj postelji. Onda ugleda jedan krevet od mramora na kome je bila djevojka nalik na pun mjesec u četrnaestoj noći. Zlatar sjede kraj njenog uzglavlja, podiže pokrivač s nje i primijeti da je zlatan. Pored glave joj se nalazila svijeća, a kraj nogu druga svijeća; obje svijeće načinjene od ambre bile su u svijećnjacima od žeženog zlata. Ispod jastuka nalazila se srebrena kutija s mnoštvom nakita. Stajala je pokrivena pod njenim uzglavljem.

Zlatar izvadi nož, pa ubode djevojku u zadnjicu i prilično je rani. Djevojka se probudi prestrašena i kad ugleda zlatara, nije smjela vikati, već je šutila misleći da on želi uzeti novac. Za to mu reče:

– Uzmi kutiju i sve što je u njoj. Nećeš imati koristi ako me ubiješ. Računam na tvoju velikodušnost.

Zlatar uze kutiju sa svim što se nalazilo u njoj i ode...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

587. NOĆ

Kada nastupi pet stotina osamdeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se zlatar popeo na vezirov dvorac, a onda je ranio djevojku u zadnjicu, uzeo kutiju s njenim nakitom i otišao. Sutradan, on se obuče, uze kutiju s nakitom i ode caru toga grada, poljubi tlo pred njim i reče:

– Care, ja sam čovjek koji ti želi dobro, a dolazim iz zemlje Horasan u namjeri da se preselim tvome veličanstvu, pošto se pročulo tvoje dobro vladanje i tvoja pravičnost prema podanicima. Hoću da budem pod tvojom zastavom. U grad sam došao krajem dana i zatekao sam zatvorenu kapiju, pa sam prespavao izvan grada. I dok sam bio na granici između sna i jave, ugledah četiri žene od kojih je jedna jahala metlu, a druga lepezu. Shvatio sam, care, da su to vještice koje ulaze u tvoj grad. Jedna od njih priđe mi, gurnu me nogom i udari me lisičijim repom koji je držala u ruci. Mene zabolje obraz od njenog udarca, te je ubodoh nožem koji sam imao. Pogodih je u zadnjicu kad se već okrenula da bježi. Kako je ranih, ona se dade u bijeg ispred mene, ali joj ispade ova kutija koju uzeh, otvorih i vidjeh u njoj vrijedan nakit. Uzmi ga ti – meni nije potreban, pošto ja putujem po gorama. Ja sam ovosvjetske vrijednosti protjerao iz srca i živim asketskim životom stremeći samo uzvišenom Allahu.

Zlatar ostavi kutiju pred carem i ode. Kada on izađe, car otvori kutiju, izvadi sav nakit iz nje i poče ga pregledati, te nađe jednu ogrlicu koju je bio poklonio veziru, gospodaru one djevojke. Car pozva vezira i kada ovaj dođe, car mu reče:

– Ovo je ogrlica koju sam ti poklonio.

Čim je vidje, vezir je prepozna, pa reče caru:

– Da, ja sam je poklonio jednoj djevojci, svojoj pjevačici.

– Odmah mi dovedi tu djevojku! – reče car, a kada je vezir dovede, car reče:

– Otkrij joj zadnjicu i pogledaj da li je ranjena, ili nije.

Vezir je otkri i ugleda ranu od noža, pa reče:

– Da, gospodaru, ima ranu.

– Bez ikakve sumnje i dvojbe, to je vještica, kao što mi je rekao jedan asketa – na to će car svome veziru. Zatim car naredi da je bace u jamu za vještice, te je odnesoše u tu jamu istoga dana.

Kada pade noć i zlatar saznade da je njegovo lukavstvo sasvim uspjelo, on dođe čuvaru jame noseći kesu sa hiljadu dinara. Sjede s njim i zapodjenuše razgovor koji je trajao prvu trećinu noći, a zatim u razgovoru zlatar reče čuvaru:

– Znaj, brate, da ta djevojka uopće nije kriva za ono za šta je optužuju, nego sam je ja uvalio u nevolju.

I zlatar ispriča čuvaru sve, od početka do kraja, a zatim reče:

– Brate, uzmi ovu kesu. U njoj je hiljadu dinara, a ti meni daj djevojku da je vodim u svoju zemlju. Od ovog novca ćeš imati više koristi nego da držiš djevojku zatočenu. Okoristi se nagradom, a nas dvoje ćemo se moliti za tvoje dobro i sreću.

Kada je čuvar čuo tu priču, zadivi se zlatarevoj dovitljivosti koja je sretno okončana. Čuvar uze kesu s novcem, a djevojku dade zlataru pod uvjetom da ne ostaje s njom u tome gradu ni časa. Zlatar odmah preuze djevojku i dade se na put, usrdno putujući dok ne stiže u svoju zemlju ostvarivši vlastitu želju.

Pogledaj, dakle, care, kakve su sve dovitljivosti i smicalice muškaraca i tvojih vezira koji hoće da me oštete. Sutra ćemo ja i ti stati pred pravednog sudiju da on presudi u moju korist, care.

Kada je sasluša, car naredi da pogube njegovog sina, a onda dođe peti vezir, poljubi tlo pred njim i reče:

– Moćni care, polahko. Nemoj žuriti da pogubiš svoga sina. Često žurba donosi kajanje i strah me da ne budeš žalio kao onaj čovjek koji se do kraja života nije nasmijao.

– Kako se to dogodilo, vezire? – upita car, a vezir poče kazivati:

* * *

– Čuo sam, care, da je bio jedan čovjek od ugleda i blagostanja. Imao je blago, sluge, robove i posjede, ali je umro i preselio se milosti uzvišenog Allaha ostavivši nejakog sina. Kada sin odraste, odade se jelu i piću, slušanju muzike i pjesama, a bio je i široke ruke, tako da je trošio novac naslijeđen od oca dok nije proćerdao svu imovinu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

588.

Kada nastupi pet stotina osamdeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je taj mladić proćerdao cijelu imovinu koju je naslijedio od oca. Nije mu preostalo drugo nego da prodaje robove, robinje i imanja, pa je i to sve potrošio i osiromašio toliko da je počeo raditi s običnim radnicima.

Proveo je tako godinu dana i dok je jednom sjedio pod zidom čekajući ko će ga unajmiti, pojavi se jedan lijep i dobro odjeven čovjek, koji mu priđe i pozdravi ga, a mladić upita:

– Jesi li me ranije poznavao, amidža?

– Nisam te nikada upoznao, sinko, već sam ugledao na tebi tragove blagostanja, a sada si u takvome jadu.

– To je volja sudbine, amidža. Nego, čovječe svijetla obraza, imaš li kakav posao da me unajmiš?

– Sinko, hoću da te unajmim za jedan lahak posao.

– Kakav posao, amidža?

– Sa mnom u istoj kući živi deset staraca, a nema nam ko obavljati poslove. Imat ćeš kod nas hranu i piće koliko ti je dovoljno. Ti ćeš nas dvoriti, a mi

ćemo ti dati hranu i novaca. Možda ćemo mi biti povod da ti uzvišeni Allah povrati blagostanje.

– Drage volje – pristade mladić, a čovjek će na to:

– Ali imam jedan uvjet!

– Kakav? – upita mladić.

– Sinko, da čuvaš tajne koje ćeš vidjeti kod nas. Ako vidiš da plačemo, ne pitaj zašto plačemo.

– Dobro, amidža – složi se mladić.

– Onda, sinko, pođi k nama s Božijim blagoslovom.

Mladić ustade i pođe za šejhom dok ne stigoše do hamama. Šejh ga uvede u hamam, skinu s njegovog tijela prljavštinu, zatim posla jednog čovjeka koji mu donese lijepu platnenu odjeću, obuče mu je i odvede ga kući svojim prijateljima.

Čim mladić uđe, vidje da je to velika kuća, čvrsto građena, prostrana, s odajama koje su se nalazile jedna naspram druge i sa odjeljenjima u kojima su se nalazili šadrvani s vodom, a na njima raspjevane ptice i prozori koji su sa svih strana gledali u divan kućni vrt.

Šejh ga uvede u jednu odaju koja bijaše ukrašena obojenim mramorom. Strop je bio ukrašen kristalom i suhim zlatom, a pod zastrt svilenim tepihom. Mladić vidje u odaji deset šejhova kako sjede jedan naspram drugoga u ruhu žalosti, plačući i kukajući.

Mladić se začudi tome i htjede upitati šejha, ali se sjeti uvjeta i povuče jezik. Onda mu šejh predade seharu u kojoj se nalazilo trideset hiljada dinara i reče:

– Sinko, iz ove sehare troši za nas i za se koliko je potrebno, jer imam povjerenje u tebe. Imaj na umu ono što si mi obećao.

– Slušam i pokoravam se – na to će mladić koji je zatim danima i noćima trošio novac za njih.

Onda jedan od šejhova umre, te ga njegovi prijatelji uzeše, okupaše, uviše ga u kefine i sahraniše u vrtu iza kuće. Smrt ih je uzimala jednog po jednog dok ne ostade samo onaj šejh što je unajmio mladića i u kući ostadoše jedino njih dvojica.

Provedoše tako nekoliko godina, a onda se šejh razbolje. Kada mladić izgubi nadu da će preživjeti, priđe mu saosjećajući s njime i reče:

– Amidža, služio sam vas stavljajući se na raspolaganje svakog sahata tokom dvanaest godina. Slušao sam vas i dvorio koliko god sam mogao.

– Da sinko – složi se šejh. – služio si nas dok šejhovi nisu preminuli. Svi mi moramo umrijeti.

– Gospodine – nastavi mladić – ti si u opasnosti, pa bih želio da mi kažeš zašto ste plakali, kukali i tugovali.

– Sine moj – na to će šejh – nije ti to bilo potrebno. Nemoj me opterećivati više nego što mogu podnijeti. Molim uzvišenog Allaha da nikoga ne dovodi u kušnju u kakvu je doveo mene. Ako hoćeš da se spasiš onoga što je nas snašlo, nemoj otvarati ona vrata – i šejh ih pokaza rukom upozoravajući ga na njih. – Ako želiš da te snađe isto što i nas, onda ih otvori i saznat ćeš šta je uzrok onome što si kod nas vidio. Kajat ćeš se, ali neće biti koristi od kajanja...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

589. NOĆ

Kada nastupi pet stotina osamdeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je šejh koji je ostao poslije onih deset šejhova kazivao mladiću:

– Pazi da ne otvaraš ona vrata, jer ćeš se kajati, ali od kajanja neće biti koristi.

Zatim se šejhova bolest pogorša i on umre. Mladić ga lično okupa, zamota u kefine i sahrani pored njegovih prijatelja. Nakon toga, sjedio je u onoj odaji naspram zapečaćene prostorije, uznemiren i pitajući se zašto li su se šejhovi onako ponašali.

Dok je jednog dana razmišljao o šejhovim riječima i savjetu da ne otvara vrata, pade mu na um da ih osmotri. On pođe u tom pravcu i vidje vratašca na kojima je pauk razapeo mrežu, a na njima su bila četiri čelična katanca. Ugledavši vrata, mladić se sjeti šejhovog upozorenja, pa ode od njih, dok mu je duša žudila za tim da otvori vrata. Tako se opirao sedam dana.

Osmoga dana, znatiželja ga nadvlada i on odluči: “Moram otvoriti ta vrata i vidjeti šta se tamo zbiva. Ono što je uzvišeni Allah odredio, ne može se izbjeći i neće se ništa dogoditi bez Njegove volje.”

Mladić ustade pa otvori vrata, pošto je prethodno odvalio katance. Kada otvori vrata, ugleda uzak prolaz i zaputi se njime idući otprilike tri sahata, a onda se nađe na obali neke velike rijeke. Čudeći se, mladić nastavi ići obalom i razgledati lijevo i desno. Odjednom se iz zraka spusti ogroman orao, zgrabi mladića kandžama i ponese ga visoko prema nebu dok ne stiže do jednog otoka usred mora. Tu ga orao baci i ode, a mladić je bio sasvim izgubljen, ne znajući kamo da pođe.

Jednoga dana, dok je sjedio, ukazaše se jedra lađe na moru, kao zvijezda na nebu. Sve mladićeve misli usredsrediše se na lađu koja bi ga možda mogla spasiti. Posmatrao ju je dok mu ne priđe blizu i tada mladić vidje da je to lađa od slonovače i ebanovine, s veslima od sandalovine i aloje. Bila je obložena suhim zlatom, a u njoj se nalazilo deset mladih djevojaka nalik na mjesec. Kada ga vidješe, djevojke siđoše s lađe, pa mu počeše ljubiti ruke, govoreći:

– Ti si car mladoženja!

Onda mu priđe jedna djevojka slična jarkome suncu na vedrom nebu. U ruci je imala svilenu mahramu u kojoj je bilo carsko ruho i zlatna kruna ukrašena raznim vrstama dragulja. Djevojka mu priđe, odjenu ga, stavi mu krunu na glavu i ponese ga na lađu gdje mladić vidje razne vrste ćilima od raznobojne svile.

Djevojke razviše jedra i zaploviše morskom pučinom.

– Kada pođoh s njima – kazivao je mladić – bio sam uvjeren da je to san. Nisam znao kamo me vode. Pošto doploviše do kopna, vidjeh da je obala prekrivena vojnicima čiji je broj znao samo uzvišeni Allah, a svi su bili u oklopima. Dovedoše mi pet konja osedlanih zlatnim sedlima ukrašenim dijamantima i skupocjenim biserima. Uzeh jednoga konja i uzjahah, a ostala četiri su išli sa mnom.

Čim sam uzjahao konja, nad glavom mi se razviše zastave i stijegovi, zalupaše bubnjevi i talambasi, a vojnici se postrojiše lijevo i desno, tako da sam bio u nedoumici: spavam li, ili sam budan. Išao sam tako ne shvaćajući da sam u procesiji, nego sam mislio da su to samo pusti snovi. Onda se nađosmo na nekom zelenom polju u kome su bili dvorovi, vrtovi, drveće, rijeke, cvijeće i

ptice koje su slavile Jedinoga i Svemoćnog. Iz tih dvoraca i vrtova pokuljaše vojnici poput bujice dok ne preplaviše polje.

Kada mi priđoše, vojnici se zaustaviše, pa istupi car koji je jahao dok je svita išla pješice ispred njega.

Pošto car, dakle, priđe mladiću, on sjaha, te i mladić sjaha sa svoga konja i onda srdačno pozdraviše jedan drugoga. Potom uzjahaše konje i car reče mladiću:

– Pođi s nama, jer ti si moj gost.

Mladić pođe s njim razgovarajući, dok je procesija u poretku išla ispred njih prema carevom dvorcu. Zatim svi uđoše u dvorac...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

590. NOĆ

Kada nastupi pet stotina devedeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je onaj car poveo mladića u procesiji, pa su ušli u dvorac držeći se za ruke, a onda ga car posadi na zlatno prijestolje i sjede pored njega.

Čim car skinu veo s lica, mladić vidje da je to djevojka nalik na jarko sunce na vedrome nebu: bila je prelijepa, blistava, dražesna, savršena. Mladić je posmatrao njenu ljepotu i sreću diveći joj se, a onda mu djevojka reče:

– Znaj, care, da sam ja carica ove zemlje. Svi ovi ratnici koje si vidio, konjanici i pješaci, žene su. Među njima nema muškaraca. Muškarci kod nas, u našoj zemlji, oru, siju, žanju, grade, brinu o svemu što je potrebno ljudima baveći se zanatima. Što se tiče žena, one su suci, činovnici i ratnici.

Dok se mladić silno čudio, pojavi se vezir i mladić vidje da je to sijeda starica otmjena i dostojanstvena izgleda. Carica joj reče:

– Dovedi nam kadiju i svjedoke.

Starica ode, a carica se ljubazno vrati mladiću vodeći razgovor s njim i zabavljajući ga tako da je razbijala njegovu tugu ljubaznim riječima. Najzad priđe i upita:

– Pristaješ li da ti budem žena?

Mladić ustade i poče ljubiti zemlju pred njom, ali ga ona prekide, te joj mladić reče:

– Gospodarice, ja sam manje važan od slugu koji te dvore.

– Sve što je pred tobom stoji ti na raspolaganju: možeš to davati i poklanjati.

Zatim mu pokaza jedna zatvorena vrata i reče:

– Sve ti stoji na raspolaganju osim ovih vrata. Nemoj ih otvarati, jer ako ih otvoriš pokajat ćeš se, ali od kajanja neće biti koristi.

Tek što je to carica izgovorila, pojavi se vezir s kadijom i svjedocima – sve su to bile starice s kosom raspuštenom niz leđa i po ramenima i dostojanstvena izgleda. I pošto dođoše pred caricu, ona im naredi da sklope bračni ugovor, te vjenčaše nju i mladića. Onda prirediše pir i sakupiše vojsku, a kada se najedoše i napiše, mladić ode nevjesti u đerdek i ustanovi da je djevica. Uze joj nevinost i ostade s njom sedam godina, živeći potpuno sretno i lagodno.

Jednoga dana, mladić se sjeti otvaranja vrata, pa reče:

– Da nema iza njih velikog blaga, i to većeg od onog koje sam vidio, ne bi me sprječavala da otvorim vrata!

Mladić ustade, pa otvori vrata i ugleda iza njih onu pticu koja ga je odnijela s morske obale i spustila na otok. Kada vidje mladića, ptica kliknu:

– Nema dobrodošlice nesretniku!

Čuvši te riječi, mladić poče bježati, ali ga je ptica pratila, te ga zgrabi i ponese prema nebu. Nosila ga je neko vrijeme, pa ga spusti na isto mjesto odakle ga je i uzela i nestade. Mladić je sjedio tu, a kada se pribra, sjeti se kako je doživio udobnost, slavu i poštovanje dok su vojnici jahali ispred njega, sjeti se zapovjesti i zabrana, pa poče plakati i kukati.

Ostao je dva mjeseca na obali gdje ga je spustila ptica, čeznući da se vrati svojoj ženi. Jedne noći, dok je tako tužan bdio i razmišljao, čuo je kako mu govori neko kome je samo glas čuo, ali ga nije vidio:

– Kako su užici veliki bili! Ne može se vratiti ono što je prošlo! Neka te snađu još veći jadi!

Kada je to čuo, mladić izgubi nadu da će se sresti s caricom i da će mu se vratiti blagostanje koje je imao. Zatim se vrati u kuću u kojoj su boravili šejhovi, shvaćajući da se i njima dogodilo isto što i njemu. To je bio uzrok njihovog plača i tuge koje im mladić oprosti.

Nakon toga, mladića obuzeše tuga i briga te on uđe u onu odaju u kojoj je bez prestanka plakao i cvilio. Okani se jela i pića, ugodnih mirisa i smijeha, pa je tako i umro i ljudi ga sahraniše uz šejhove.

– Znaj, care – zaključi vezir – da žurba nije pohvalna, već samo donosi kajanje. To je savjet koji ti dajem.

Pošto je car sve to čuo, on prihvati vezirov savjet i odustane od pogubljenja svoga sina...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

591. NOĆ

Kada nastupi pet stotina devedeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je onaj car saslušao vezirovu priču, pa je odustao od pogubljenja svoga sina.

Šestoga dana, dođe caru robinja držeći isukanu kamu i reče:

– Gospodaru, ako ne uslišaš moju tužbu i ne učiniš ono na šta imam pravo i što ti nalaže čast prema onome ko mi je učinio nažao, a to su tvoji veziri koji tvrde da su žene podle i lukave želeći mi tako nanijeti nepravdu i da car zanemari moje pravo, znaj da ću ti dokazati da su muškarci pokvareniji od žena. Postići ću to pričom o jednom careviću koji se osamio sa ženom nekog trgovca.

– Šta mu se dogodilo s njom? – upita car, a robinja poče kazivati:

– Čula sam, sretni care, da je bio jedan ljubomorni trgovac koji je imao veoma lijepu ženu. Zbog silne ljubomore i straha za nju, trgovac nije živio sa

ženom u gradu, već joj je izvan grada napravio osamljeni dvorac koji se nalazio daleko od naselja. Podigao je visok dvorac sa čvrstim stupovima, utvrdio je kapiju i postavio brave. Kada bi htio poći u grad, zaključavao je vrata, uzimao ključeve i vješao ih sebi oko vrata.

Jednoga dana, dok je trgovac bio u gradu, carević toga grada izađe u šetnju izvan naselja da razgleda okolinu i tako ugleda trgovčevo osamljeno mjesto, pa ga poče pažljivo zagledati. Pred njim je bio lijep dvorac i u njemu prekrasna žena koja je virila kroz jedan prozor. Čim je vidje, carevića zadivi njena ljepota i odmah poželje da je ima. Međutim, pošto nije mogao doći do nje, on pozva jednoga svog slugu koji mu donese mastionicu i papir, te carević napisa poruku izlažući svoju ljubav. Zatim stavi poruku na šiljak strijele i baci je u dvorac. Strijela pade pred ženu dok je šetala u vrtu i ona reče jednoj svojoj robinji:

– Požuri po onaj papir i donesi mi ga.

Robinja je bila pismena, pa pročita pisamce i vidje da u njemu carević piše o tome kako su ga obuzele čežnja i strast. Žena mu odgovori na pismo rekavši da je ljubav u njenom srcu još veća nego u njegovom. Zatim pogleda kroz prozor, vidje carevića i dobaci mu odgovor plamteći od čežnje. Ugledavši je, carević dođe pod prozor i reče joj:

– Dobaci mi uže da svežem za njega ključ, a ti ga uzmi!

Žena mu dobaci uže za koje on sveza ključ, pa ode svojim vezirima jadajući im se na ljubav prema toj ženi i da ne može bez nje. Jedan vezir ga upita:

– Jesi li smislio nešto da mi narediš?

– Želim da me staviš u sanduk i odneseš ga u dvorac onog trgovca. Pretvaraj se da je sanduk tvoj, a ja ću na taj način dospjeti do one žene kod koje ću ostati nekoliko dana. Onda ti traži da ti vrate sanduk.

– Sa zadovoljstvom – složi se vezir.

Carević ode svojoj kući, uđe u sanduk koji je imao, a vezir ga zatvori i odnese u trgovčev dvorac. Kada se nađe pred vezirom, trgovac mu poče ljubiti ruke govoreći:

– Možda mogu učiniti nešto za našeg gospodina vezira, ili mu sa zadovoljstvom obaviti neki posao?

– Hoću da mi ovaj sanduk staviš na najdraže mjesto.

– Uzmite ga! – na to će trgovac nosačima koji ponesoše sanduk. Trgovac naloži da ga unesu u dvorac i stavi ga u svoju riznicu, a zatim ode.

Žena priđe sanduku, otvori ga ključem koji je već imala, te iz sanduka izađe mladić nalik na mjesec. Pošto ga je vidjela, žena obuče najljepšu odjeću i odvede ga u odaju za odmor. Sjede da jede i pije s carevićem, i trajalo je to sedam dana. Kad god bi došao muž, žena je zatvarala mladića u sanduk.

Jednoga dana, car upita za sina, pa vezir brzo ode trgovčevoj kući i zatraži od njega sanduk...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

592. NOĆ

Kada nastupi pet stotina devedeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je vezir došao trgovčevoj kući i zatražio sanduk. Trgovac se vrati kući mimo običaja i žureći, zalupa na vrata. Žena je to čula, pa uvede mladića u sanduk, ali je bila toliko zbunjena da je zaboravila zaključati ga. Trgovac uđe s hamalima koji podigoše sanduk uhvativši ga za poklopac. Sanduk se otvori i oni vidješe da u njemu leži carev sin. Kada ga ugleda i prepozna, trgovac ode veziru i reče mu:

– Dođi ti i uzmi carevića, jer niko od nas ne može ga uzeti.

Vezir uđe u kuću, uze carevića i pođoše. Pošto oni odoše, trgovac se razvede zaklevši se da se nikada neće oženiti.

* * *

– Također sam čula, care, da je neki ugledni čovjek došao na trg i vidio jednoga slugu koga su prodavali izvikujući njegovu cijenu. Taj čovjek kupi slugu, odvede ga kući i reče ženi:

– Staraj se o njemu.

Mladić je živio tu neko vrijeme, pa jednoga dana muž reče ženi:

– Otiđi sutra u vrt, prošetaj, odmori se i zabavi.

– Sa zadovoljstvom – odgovori žena.

Kada je to mladić čuo, on noću pripremi jelo i piće, mezetluk i voće, odnese to u vrt, te stavi hranu pod jedno drvo, piće pod drugo, a mezetluk pod treće drvo – sve to na putu njegove gospodarice.

Sutradan, čovjek naredi mladiću da pođe sa gospodaricom u vrt rekavši mu da pripremi jela, pića i voća koliko je potrebno. Žena izađe uzjahavši konja, a mladić pođe s njom i stigoše u vrt.

Kada uđoše, graknu gavran, a mladić reče:

– Pravo veliš!

– Zar ti razumiješ šta govore gavranovi? – upita gospodarica.

– Da, gospodarice – odgovori on.

– Šta je rekao gavran?

– Veli, gospodarice: Pod ovim drvetom ima hrane, dođite i jedite.

– Vidim da razumiješ jezik ptica.

– Razumijem.

Žena priđe tome drvetu i nađe pripremljenu hranu koju pojedoše, dok se gospodarica silno čudila, uvjerena da mladić razumije jezik ptica. Kada pojedoše hranu, pođoše u šetnju vrtom, te gavran opet graknu i mladić reče:

– Pravo veliš!

– Šta kaže? – upita gospodarica.

– Veli, gospodarice, da se pod tim i tim drvetom nalazi bokal vode namirisane mošusom i da ima starog vina.

Oni pođoše dalje i nađoše to. Žena se još više zabezeknu i mladićev ugled poraste u njenim očima. Ona sjede s mladićem da popiju piće i kada se napiše, pođoše vrtom, te gavran opet graknu, a mladić reče:

– Pravo veliš!

– Šta reče taj gavran? – upita žena.

– Veli da se pod tim i tim stablom nalazi voće i mezetluk.

Pođoše prema stablu i nađoše to. Pojedoše voća i mezetluka i kada se zaputiše vrtom, gavran opet graknu, a mladić dohvati kamen i baci ga.

– Zašto ga gađaš? Šta je rekao? – upita žena.

– Rekao je nešto što ti ne mogu kazati.

– Nemoj se mene stidjeti, jer između nas nema ničega.

– Ne mogu – odbijao je mladić.

– Reci mi! – navaljivala je žena.

– Kaže mi: Uradi sa svojom gospodaricom isto ono što radi njen muž.

Na te riječi, žena se zagrcnu od smijeha, a onda mu reče:

– To i nije teško učiniti, jer ti se ne mogu oduprijeti.

Zatim žena priđe jednom drvetu, prostre nešto ispod njega i pozva ga da se zadovolji. U tom času, pojavi se gospodar iza mladića, pogleda ga i povika:

– Šta je tvojoj gospodarici, momče? Zašto ti gospodarica leži tamo i plače?

– Gospodaru, pala je s drveta i hoće umrijeti, tako da ti je ne može vratiti niko osim uzvišenog Allaha. Prilegla je tu da se oporavi.

Kada žena vidje muža iznad sebe, ustade pretvarajući se da je bolesna i da trpi bolove. Vikala je:

– Ah, moja leđa! Ah, moj kuk! Pomagajte, prijatelji, neću preživjeti!

Njen muž se sasvim zbuni, pa pozva mladića i reče mu:

– Dovedi gospodarici konja i posadi je na njega!

Kada ona uzjaha, muž prihvati jedan stremen, a mladić drugi i muž reče:

– Neka te Allah izliječi i zdravlje neka ti da!

* * *

– Eto, care, to je jedna od muških podlosti i smicalica. Neka te tvoji veziri ne odvraćaju od toga da mi pomogneš i da zaštitiš moje pravo.

Robinja zaplaka i kada car vidje da plače – a ona mu je bila najmilija robinja – naredi da pogube njegovog sina. Onda uđe šesti vezir, poljubi tlo pred carem i reče mu:

– Neka uzvišeni Allah da moć caru! Ja sam ti lojalan i savjetujem ti da ne žuriš u vezi sa svojim sinom...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

593.

ada nastupi pet stotina devedeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je šesti vezir rekao caru:

– Ne žuri u vezi sa svojim sinom! Laž je poput dima, a istina počiva na čvrstim stupovima. Svjetlost istine rastjeruje tminu laži. Znaj da su ženske smicalice veoma velike. Allah je u časnoj Knjizi rekao: “Njihove smicalice su ogromne.” Čuo sam priču o jednoj ženi koja je državnim velikašima napravila smicalicu kakvu niko ranije nije napravio.

K – Kako se to dogodilo? – upita car, a vezir poče kazivati:

❋ ❋ ❋

– Čuo sam, care da je kćer nekog trgovca imala muža koji je često putovao. Jednom, on otputuje u daleki svijet i dugo ga nije bilo. Žena je to sve teže podnosila, pa se zaljubi u uglednog mladića iz trgovačkog esnafa. Voljeli su se svim srcem.

Jednoga dana, mladić se posvađa s nekim čovjekom koji ga tuži valiji toga grada. Valija zatoči mladića i vijest o tome dopre do trgovčeve žene, njegove ljubavnice, koja se izbezumi, pa ustade, obuče najljepšu odjeću i ode valijinoj kući. Pozdravi valiju i dade mu cedulju u kojoj je pisala: “Onaj što si ga zatočio i uhapsio moj je brat koji se sporječkao s tim i tim, a grupa svjedoka lažno su svjedočili. Bačen je u tvoju tamnicu nedužan, a ja nemam nikoga ko će me obići i brinuti o meni. Molim vrloga valiju da ga pusti iz zatvora.”

Kada valija pročita cedulju, pogleda ženu koja mu se dopade, pa joj reče:

– Uđi u kuću da ga dovedem, pa ću ga pustiti i vodi ga.

– Gospodine, ja nemam nikoga osim velikog Allaha i tuđinka sam, pa ne mogu ući ni u čiju kuću.

– Neću ti ga pustiti – reče valija – dok ne uđeš u kuću i dok se ne zadovoljim.

– Ako to želiš – reče žena – moraš doći u moju kuću, posjediti, odspavati i odmarati se cijeloga dana.

– Gdje ti je kuća? – upita valija.

– Na tome i tome mjestu – odgovori žena i ode od njega.

Valijino srce je gorjelo za njom. Kada žena izađe, ode gradskom kadiji i reče mu:

– Gospodine kadijo!

– Da? – upita on.

– Pozabavi se mojim slučajem, pa će te Allah nagraditi.

– Ko ti je učinio nažao?

– Gospodine, imam brata i osim njega nemam nikoga. Zbog brata sam ti morala doći, jer ga je valija zatvorio uz lažno svjedočenje da je nekome nanio zlo. Molim te da se zauzmeš za me kod valije.

Čim kadija vidje ženu, dopade mu se, te joj reče:

– Uđi u kuću kod mojih sluškinja i odmori se malo s nama, a ja ću poslati valiji poruku da pusti tvoga brata. Kada bih znao koliko treba platiti za njega, dao bih i novac samo da se zadovoljim, jer mi se svidjelo kako pričaš.

– Kad ti tako radiš, gospodine, kako možemo druge grditi?!

– Ako ne uđeš u moju kuću – reče kadija – onda idi svojim putem.

– Ukoliko baš to želiš, gospodine, dođi mojoj kući koja je skrovitija i udobnija od tvoje: tamo ima robinja, slugu, ljudi koji se kreću. Ja sam žena koja ništa o tome ne zna, ali nužda zakon mijenja.

– Gdje ti je kuća? – upita kadija.

– Na tome i tome mjestu – odgovori žena i zakaza mu susret na isti dan kada je rekla i valiji.

Potom žena ode od kadije vezirovoj kući, ispriča mu šta je bilo i požali mu se na nevolju u vezi s bratom koga je zatočio valija. Vezir je poče sablažnjavati:

– Uživat ću s tobom, pa ću ti pustiti brata.

– Ako baš hoćeš, neka to bude u mojoj kući, jer je tamo skrovitije i za tebe i za mene, a kuća nije daleko. Ti znaš da žene treba da budu čiste i dotjerane.

– Gdje ti je kuća? – upita vezir.

– Na tome i tome mjestu – odgovori žena i zakaza mu sastanak istog onog dana.

Potom žena ode caru toga grada, kaza mu svoj slučaj i zamoli ga da oslobodi njenog brata.

– Ko ga je hapsio? – upita car.

– Uhapsio ga je valija – odgovori žena.

I kada je car saslušao njene riječi, pogodi ga strijela ljubavi posred srca, te joj reče da pođe s njim u dvorac dok on pošalje nekog valiji da joj oslobodi brata. Žena mu reče:

– Care, tebi je to lahko, bilo mojom voljom ili da me prisiliš. Ako to car već želi, onda je to moja sreća. Međutim, ukoliko car dođe mojoj kući, ukazat će mi čast svojim plemenitim koracima, kao što je rekao pjesnik:

Prijatelju, jesi li čuo il’ vidio
Kako mi je znameniti čovjek čast učinio?

– Neću ti protivrječiti – reče car, a žena mu zakaza istog onog dana kada je i ostalima zakazala i objasni caru gdje joj je kuća...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

594. NOĆ

Kada nastupi pet stotina devedeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je žena prihvatila cara kazavši mu gdje joj je kuća i zakazavši mu istog onog dana kada je zakazala valiji, kadiji i veziru. Zatim napusti dvorac, pa ode jednom stolaru i reče mu:

– Hoću da mi napraviš ormar sa četiri odjeljenja, sve jedno iznad drugoga, i da svako ima vrata koja se zaključavaju. Reci koliko to košta da ti dam.

– Četiri dinara – reče stolar. – Ako budeš dobra da vodiš ljubav sa mnom, a to je ono što želim, neću ti uzeti ništa.

– Kad već mora tako biti, napravi mi pet odjeljenja s katancima.

– Drage volje – prihvati stolar, a žena mu zakaza da donese ormar istog onog dana.

– Gospođo – onda će stolar – sjedi malo dok ti obavim posao, a ja ću doći poslije, bez žurbe.

Žena posjedi kod njega dok joj ne napravi ormar sa pet odjeljenja. Zatim ode kući i stavi ormar u odaju za odmor, pa uze četiri odijela i odnese ih bojadžiji koji oboji odijela u različite boje. Nakon toga, žena se prihvati pripremanja jela, pića, mirisa, voća i cvijeća.

Kada dođe određeni dan, žena se nagizda i namirisa, zastre sobu raznim vrstama divnih ćilima i sjede da čeka.

Najprije dođe kadija. Čim ga ugleda, žena skoči na noge, pokloni se duboko, pa ga povede i posadi na postelju. Leže s njim i poče se zabavljati, a

kada kadija htjede obaviti s njom onaj posao, žena reče:

– Gospodine, skini odijelo i turban, pa obuci ovu žutu košulju i pokrij glavu dok nam ja donesem jelo i piće, a poslije ćeš dobiti svoje.

Ona uze kadijinu odjeću i turban, te on obuče košulju i stavi veo, kad neko zalupa na vrata.

– Ko to lupa na vrata? – upita kadija, a žena odgovori:

– To je moj muž.

– Šta da radim? Kamo da pođem?

– Ne boj se! – reče žena. – Uvest ću te u ovaj ormar.

– Učini kako misliš da treba – na to će kadija, a žena ga uze za ruku i uvede u najdonju pregradu u ormaru, zaključa je i ode do vrata. Kada ih otvori, ugleda valiju, pa se duboko nakloni, uze ga za ruku i posadi na postelju, govoreći mu:

– Gospodine, ovo mjesto je za tebe. Ova kuća je tvoja kuća, a ja sam jedna od tvojih sluškinja. Ostani kod mene cijeli dan. Skini odjeću i obuci ovu crvenu košulju namijenjenu za spavanje.

I žena mu zaveza glavu krpom koju je imala, uze odijelo i dođe mu u postelju, pa se počeše igrati. Kada čovjek posegnu za njom, žena mu reče:

– Gospodine, ovo je tvoj dan koji niko neće dijeliti s tobom, ali budi dobar i plemenit pa mi napiši cedulju o oslobađanju brata iz zatvora da bih bila mirna.

– Drage volje – reče valija i napisa pismo blagajniku naređujući mu da onog časa kada dobije pismo oslobodi toga i toga, bez i najmanjeg oklijevanja i bez ikakvog prigovora donosiocu pisma.

Valija zapečati pismo, a žena ga uze pa se poče zabavljati s njim na postelji, kad neko pokuca na vrata.

– Ko je to? – upita valija.

– Moj muž – odgovori žena.

– Šta da radim?

– Uđi u ovaj ormar dok ga ja negdje pošaljem, a onda ću se vratiti.

Žena povede valiju u drugu pregradu i zaključa ga dok je kadija slušao njene riječi. Potom ode do vrata, otvori ih i ugleda vezira. Kada ga vidje, žena se duboko nakloni i stavi mu se na raspolaganje, govoreći:

– Gospodine, ukazao si mi čast svojim dolaskom u kuću. Neka mi Bog ne uskrati ovakve dolaske.

Zatim ga posadi na postelju, govoreći:

– Skini odjeću i turban, pa obuci ovu lahku košulju.

Vezir skinu odjeću, a žena mu obuče plavu košulju i stavi mu crveni kalpak, pa reče:

– Vezirsko ruho ostavi dok mu bude vrijeme, a sada ostani u ovoj odjeći za razgovor, zabavu i spavanje.

Kada vezir obuče košulju, počeše se zabavljati na postelji. Vezir je taman htio da obavi "posao", ali ga žena odbi govoreći:

– Gospodine, to nećemo propustiti.

I dok su oni tako razgovarali, neko zalupa na vrata, te vezir upita:

– Ko je to?

– To je moj muž – odgovori žena.

– Šta da smislimo?

– Ustani i uđi u ovaj ormar dok ja ne odvedem muža, a onda ću se vratiti. Nemoj se plašiti.

I žena uvede vezira u treće odjeljenje, zaključa ga i izađe, pa otvori vrata pred kojima je stajao car.

Ugledavši cara, žena poljubi tlo pred njim, uze ga za ruku i uvede nasred odaje. Posadi ga na postelju i reče:

– Učinio si mi čast, care! Kad bismo ti dali cijeli svijet sa svim što je na njemu, ne bi to vrijedjelo jednog koraka koji si načinio prema meni...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

595.

ada nastupi pet stotina devedeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car ušao u kuću ženi koja mu je rekla:

– Kada bismo ti dali cijeli svijet sa svim što je na njemu, ne bi to vrijedjelo jednog koraka koji si načinio prema meni.

Car sjede na postelju, a žena mu reče:

– Dozvoli mi da ti se kratko obratim.

– Govori šta god hoćeš – na to će car, a žena nastavi:

– Raskomoti se, gospodaru. Skini odjeću i turban.

Careva odjeća je tada vrijedjela hiljadu dinara. Kada se car skinu, žena mu obuče jednu staru košulju vrijednu deset dirhema, ne više. Onda mu priđe zabavljajući ga i igrajući se s njim. Dok se to zbivalo, ljudi u ormaru su ih čuli,

Kali niko nije mogao progovoriti. Kada car pruži ruku prema njenom vratu želeći da se zadovolji njome, žena mu reče:

– Nećemo to propustiti. Ranije sam obećala tvojoj visosti da ću to učiniti u ovoj sobi i dobit ćeš od mene ono što će te radovati.

Dok su oni tako razgovarali, neko pokuca na vrata, te car upita:

– Ko je to?

– Moj muž – odgovori žena.

– Odvedi ga odavde milom, ili ću ga ja otjerati silom.

– Neće biti potrebno, gospodaru, nego se strpi dok ga ja odvedem kako znam i umijem.

– A šta da radim ja?

Žena uze cara za ruku, uvede ga u četvrtu pregradu i zaključa ga. Zatim ode do vrata, otvori ih i ugleda stolara. Stolar uđe pozdravivši ženu, a ona mu reče:

– Kakav si mi ovo ormar napravio?

– Šta mu fali, gospođo?

– Ova pregrada je uska.

– Široka je – reče stolar.

– Uđi i vidjet ćeš da nije dovoljno široka za tebe.

– Prostrana je za četvericu – na to će stolar i uđe, a žena zatvori za njim peti odjeljak. Zatim ustade, uze valijino pismo i odnese ga blagajniku koji uze cedulju, pročita je i poljubi, pa joj pusti ljubavnika iz zatvora. Žena ispriča mladiću šta je sve učinila, a on upita:

– Šta da radimo?

– Otići ćemo iz ovoga grada u neki drugi, jer nakon svega ne možemo ostati ovdje.

Potom spremiše ono što su imali, natovariše deve i istog časa otputovaše u drugi grad. Oni muškarci ostadoše u ormaru tri dana bez jela. Pošto tri dana

nisu mokrili, stolar, se pomokri na carevu glavu, car na vezirovu, vezir na valijinu, valija na kadijinu, te kadija povika:

– Kakva je ovo nečist! Zar nije dovoljno u šta smo se uvalili nego još i pišate na nas?!

Onda valija podiže glas:

– Neka ti Allah da veliku nagradu, kadijo!

Čim ga je čuo, kadija prepozna valijin glas. Zatim valija povisi ton:

– Kakva je ovo nečistoća?

– Neka te Allah nagradi, valijo! – povika vezir, a kada ga je valija čuo, prepozna ga. Zatim vezir poče vikati:

– Kakva je ovo nečistoća?!

– Bog te nagradio, vezire! – povika car. Potom je car šutio, ne odajući se, te vezir povika:

– Prokleo Bog onu ženu što nam ovo priredi! Pozvala je sve uglednike carstva osim cara!

Slušajući to, car reče:

– Šutite, ja sam prvi upao u mrežu te razvratnice i rospije!

Stolar ih je slušao pa reče:

– A šta sam ja pogriješio? Napravio sam joj ormar za četiri zlatna dinara i došao sam da tražim novac, a ona me je prevarila i stavila me u ovaj odjeljak koji je zaključala.

Zatim počeše razgovarati jedni s drugima zabavljajući cara pričom i tako mu razbiše tugu. Poslije dođoše komšije, vidješe da je kuća prazna, pa rekoše:

– Nedavno je ovdje bila naša komšinica, žena toga i toga, a sada ne čujemo ni glasa, niti koga viđamo. Odvalimo vrata i pogledajmo šta je na stvari, ali da nas ne čuje valija ili car jer će nas uhapsiti pa ćemo se kajati zbog onog što smo učinili.

Komšije razvališe vrata i uđoše, te vidješe drveni ormar. Čuli su u njemu ljude koji su stenjali od gladi i žeđi, pa rekoše jedni drugima:

– Da nisu džini u ovome ormaru?

– Nakupit ćemo drva i spaliti ih – reče neko, a kadija povika:

– Ne činite to!

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

596. NOĆ

Kada nastupi pet stotina devedeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su komšije htjele donijeti drva i spaliti ormar, pa je kadija povikao:

– Ne činite to!

– Ponekad se džini pretvaraju u ljudsko obličje i govore ljudskim jezikom – reče neko.

Na te riječi, kadija prouči nešto iz *Kur'ana* časnog, pa reče komšijama:

– Priđite ormaru u kome se nalazimo!

Kada komšije priđoše ormaru, kadija reče:

– Ja sam taj i taj, a vi ste ti i ti. Ovdje nas ima čitava grupa.

– Ko te je doveo ovamo? – upitaše komšije. – Reci nam šta je bilo.

Kadija im ispriča sve, te oni dovedoše stolara koji oslobodi kadiju, zatim i valiju, vezira, cara i stolara, i svi su bili u onoj odjeći koju im je dala žena. Kada izađoše, zgledaše se i počeše se smijati jedan drugome. Zatim odoše i dadoše se u potragu za ženom, ali od nje ne bijaše ni traga. Pošto im je žena uzela sve što su imali na sebi, oni poručiše da im se pošalje odijeća, te im donesoše odjela i oni izađoše pokrivši svoju sramotu pred svijetom.

– Eto, gospodaru, pogledaj kakvu je smicalicu napravila ta žena muškarcima.

❋ ❋ ❋

Također sam čuo da je neki čovjek želio da za života vidi Lejletu-l-kadr.[12] Jedne noći je posmatrao nebo, pa ugleda meleke i nebeska vrata kako se otvaraju. Gledao je kako sve stvari ničice padoše na mjestima na kojima su se nalazile. Kada to vidje, čovjek reče svojoj ženi:

– Bog mi je dao da vidim Lejletu-l-kadr i rečeno mi je, ako je vidim, da će biti uslišene tri moje molitve. Posavjetuj me šta da kažem.

– Reci: Bože, povećaj mi ćunu.

Čovjek to izgovori i ćuna mu postade velika kao bundeva, tako da čovjek nije mogao stajati s tolikom ćunom, a kada bi htio obljubiti svoju ženu, bježala je od njega s jednog na drugo mjesto.

– Šta da radim? – upita čovjek. – To si ti željela zbog svoje pohote.

– Ja ne želim da ti ostane tako veliki – odgovori žena.

Čovjek podiže pogled prema nebu i reče:

– Bože moj, izbavi me i oslobodi ovoga – i čovjeku potpuno nestade kite, a kada ga žena vidje, reče mu:

– Nisi mi ni potreban kad si ostao bez kite.

– Sve se ovo zbiva zbog tvog nesretnog savjeta i ružnih primisli. Kod Allaha sam imao tri dove za koje sam mogao dobiti najbolje na ovome i na budućem svijetu. Dvije dove su mi propale i ostala mi je još jedna.

– Zamoli Allaha da te vrati u stanje u kome si ranije bio.

Čovjek se pomoli svome Gospodaru i vrati se u stanje u kakvom je bio.

Sve se to dogodilo, care, zbog ružnih ženinih primisli. To sam ti ispričao da bih te uvjerio u žensku nepromišljenost, maloumnost i ružne primisli. Ne slušaj robinjin nagovor da pogubiš sina, krv svoga srca, jer će time nestati spomena na tvoje ime.

I car odustade od pogubljenja sina.

Sedmoga dana, robinja dođe caru vičući. Naime, ona je bila naložila veliku vatru, pa su je doveli caru vukući je za skute.

– Zašto si to učinila? – upita car, a žena mu odgovori:

– Ako ne zadovoljiš pravdu prema meni, bacit ću se u tu vatru, jer mi je život omrznuo. Prije nego što sam došla, napisala sam oporuku, razdijelila svoju imovinu i čvrsto odlučila da umrem. Ti ćeš se kajati, kao što se kajao onaj car što je zlostavljao čuvarku hamama.

– Kako je to bilo? – upita car, a robinja poče kazivati:

❋ ❋ ❋

Čula sam, care, da je bila jedna pobožna žena koja je bila suzdržljiva i bogobojazna. Dolazila je u dvor jednoga cara gdje su njen dolazak smatrali blagoslovom, pa su je obasipali počastima.

Jednoga dana, žena dođe u dvorac, po svom običaju, sjede pored carice koja joj dade ogrlicu od hiljadu dinara i reče:

– Ženo, uzmi ovu ogrlicu, i čuvaj je dok se ne vratim iz hamama, a onda ću je uzeti.

Hamam se nalazio u dvorcu. Žena uze ogrlicu i sjede na jedno mjesto u caričinoj odaji. Carica ode u hamam koji se nalazio u dvorcu, a pobožna žena stavi ogrlicu pod sedžadu i poče klanjati. Jedna ptica doletje, uze ogrlicu i ispusti je u pukotinu u uglu dvorca. Čuvarka hamama je bila izašla da obavi nuždu i vrati se ne znajući šta se dogodilo.

Carica izađe iz hamama i zatraži ogrlicu od čuvarke, ali je ne nađe. Zatim poče pretraživati – bez ikakvog uspjeha. Žena koja je čuvala ogrlicu pravdala se:

– Allaha mi, kćeri, niko mi nije dolazio. Kada sam uzela ogrlicu, stavila sam je pod sedžadu. Ne znam da li ju je neko od slugu vidio i prevario me dok sam klanjala uzevši mi ogrlicu. Uzvišeni Allah najbolje zna.

Pošto je car čuo za problem svoje žene, naredi da čuvarku muče na vatri i da je žestoko udaraju...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

597. NOĆ

Kada nastupi pet stotina devedeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je taj car naredio svojoj ženi da čuvarku muči na vatri i da je žestoko tuku. Međutim, ona ništa nije priznala, niti je koga optužila. Onda car naredi da je zatoče i okuju, te tako uhapsiše ženu.

Jednoga dana, car je sjedio usred dvora okružen vodom i njegova žena bila je pored njega. Carev pogled pade na pticu koja je izvlačila ogrlicu iz pukotine u dvorcu. On pozva robinju koja uhvati pticu i uze joj ogrlicu, te tako car shvati da je čuvarki učinjena nepravda. Kajao se zbog svoga postupka prema njoj, pa naredi da joj daju mnogo novaca. Reče da mu dovedu ženu i kada ova stiže, car joj poče ljubiti glavu. Plakao je moleći je da mu oprosti i kajući se zbog onog

što je učinio. Car naredi, dakle, da joj daju mnogo novaca, ali ona ne htjede uzeti, već mu oprosti i ode zaklinjući se da više ni u čiju kuću neće ulaziti. Hodala je po planinama i dolinama obožavajući uzvišenog Allaha dok nije umrla.

❋ ❋ ❋

Također sam čula, care, jednu priču o muškim podlostima. Naime, dva goluba, ženka i mužjak, za vrijeme zime su nakupili u svome gnijezdu ječma i pšenice. U toku ljeta žito se sasušilo i činilo se da ga ima manje, te mužjak reče:

– Ti si pojela žito!

– Ne, bogami – govorila je ženka. – Nisam ništa pojela.

Međutim, golub joj nije vjerovao, već ju je udarao krilima i kljucao je kljunom dok je nije ubio. Kada zahladni, zrnevlje je izgledalo kako je i bilo, te mužjak shvati da je ženku ubio na pravdi Boga i dušmanski. Kajao se, ali od kajanja nije bilo koristi. Golub leže pored ženke kukajući i plačući za njom, odrekavši se hrane i pića, tako da poče slabiti dok ne uginu.

❋ ❋ ❋

Čula sam još jednu priču o pokvarenosti muževa prema ženama, i to je jedna od najčudesnijih priča.

– Hajde da čujem – reče car, a robinja poče kazivati:

– Znaj, care, da je bila jedna carska robinja kakve nije bilo u njeno doba: lijepa, dražesna, stasita, skladno građena, čarobna i zanosna. Muškarci su gubili razum zbog nje. Govorila je:

– Niko mi danas nije ravan!

Svi carski sinovi su je prosili, ali ona ne pristade da pođe ni za jednoga. Ta djevojka koja se zvala ad-Ditma govorila je:

– Udat ću se jedino za onoga ko me pobijedi na mejdanu, u ljutome boju. Pobijedi li me neko, udat ću se za njega draga srca, a ako ja pobijedim njega, uzet ću mu konja, oružje i odjeću i na čelu ću mu napisati: “Ovome je slobodu darovala ta i ta.”

I stizali su carevići sa svih strana, iz blizine i iz daleka, a ona ih je pobjeđivala i izvrgavala ruglu, oduzimala im oružje i vatrom ih žigosala.

Za to je čuo sin jednoga perzijskog cara po imenu Behram i on pođe djevojci prevalivši veliki put. Ponio je novaca, poveo konje i ljude, te natovario blago iz carskih riznica. Kada stiže do djevojke, posla njenom ocu skupocjeni dar, a car ga primi ukazujući mu najviše počasti. Zatim carević posla svoje vezire poručivši da želi isprositi carevu kćer, a djevojčin otac mu odgovori:

– Sinko, moja kćer ad-Datma je takva da ja nemam vlasti nad njom, jer se zaklela da će se udati samo za onoga ko je pobijedi na bojnome polju.

– Ja sam i doputovao znajući za taj uvjet – reče carević.

– Sutra ćeš se sresti s njom – zaključi car.

Narednog dana, car posla po kćer i zatraži njeno dopuštenje za dolazak. Kada je sve čula, djevojka se spremi za boj, obuče ratnu opremu i izađe na mejdan. Carević joj pođe u susret i spremi se za bitku s njom. Ljudi dočuše za to, pa dođoše sa svih strana i okupiše se toga dana. Ad-Ditma se pojavi obučena i opremljena, zaklonjena koprenom. Carević joj izađe na mejdan s najboljom ratnom opremom.

Onda kidisaše jedno na drugo. Dugo su jahali i usrdno se borili, te princeza vidje da je on hrabriji i bolji vitez od ostalih. Ona se uplaši da je ne postidi pred prisutnima. Znala je da ne može ništa smisliti kako bi ga pobijedila. Htjela ga je nadmudriti. Zato pripremi zamku, te otkri lice koje bijaše sjajnije od punog mjeseca.

Kada je carević ugleda, zapanji se i snaga ga izdade. Njegova odlučnost popusti, te ga djevojka izbaci iz sedla i carević se nađe u njenim rukama kao vrabac u orlovim kandžama. Bio je zbunjen djevojčinim izgledom, tako da nije znao šta da radi.

Djevojka uze careviću konja, oružje i odjeću, pa ga žigosa i pusti. Kada carević dođe k sebi, provede nekoliko dana ne jedući, ne pijući i ne spavajući zbog tuge. Ljubav prema djevojci potpuno je ovladala njegovim srcem. On posla robove ocu napisavši mu pismo o tome da se ne može vratiti u zemlju dok ne uradi ono što treba, inače će umrijeti.

Kada pismo stiže carevićevom ocu, bi mu žao, pa htjede poslati vojsku, ali ga veziri nagovoriše da to ne učini, već da se strpi. Carević se posluži lukavstvom u namjeri da ostvari svoj cilj. Poče se pretvarati da je oronuli starac, pa pođe u vrt careve kćeri jer je najčešće dolazila tamo. Carević se nađe s vrtlarom i reče mu:

– Ja sam stranac iz jedne daleke zemlje. Cijelu mladost proveo sam kao vrtlar koji lijepo obrađuje zemlju, njeguje bilje i cvijeće, a ni danas to niko ne radi bolje od mene.

Kada je to čuo, vrtlar se plaho obradova, pa ga uvede u vrt i preporuči svojim ljudima da se staraju o njemu. Tako carević poče uzgajati i njegovati drveće i voditi računa o dobrome rodu.

Jednoga dana dok je on to radio, u vrtu se pojaviše robovi s mazgama natovarenim ćilimima i posuđem. Carević upita šta je to, pa mu odgovoriše:

– Princeza želi da prošeta vrtom.

Carević se udalji, pa uze ukrase i ruho koje je donio iz svoje zemlje i donese ih u vrt. Sjede tu, stavi ispred sebe dio dragocjenosti i poče drhtati pretvarajući se da je to od oronulosti...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

598. NOĆ

Kada nastupi pet stotina devedeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je sin perzijskoga cara, pretvarajući se da je oronuli starac, sjedio u vrtu stavivši ispred sebe nakit i odjeću i pretvarajući se da drhti od duboke starosti i slabosti.

Nedugo zatim, pojaviše se robinje i evnusi, a među njima je bila careva kćer nalik na mjesec među zvijezdama. I oni priđoše pa počeše obilaziti vrt, ubirati plodove i razgledati, a onda ugledaše čovjeka kako sjedi pod jednim stablom. Zaputiše se prema njemu – a bio je to carević – i vidješe da je oronuli starac kome drhte i ruke i noge. Pred njim su se nalazili ukrasi i blago iz carskih riznica.

Djevojke se začudiše kada ga vidješe, te ga upitaše šta radi s tim dragocjenostima, a on im odgovori:

– Želim se oženiti jednom od vas, pa ću joj dati ove dragocjenosti.

Smijući se, djevojke mu rekoše:

– Kada se oženiš njome, šta ćeš joj raditi?

– Poljubit ću je jedanput, pa ću se razvesti s njom.

– Udajem za te ovu djevojku – reče careva kćer, a carević ustade prema njoj oslanjajući se na štap, dršćući i posrćući. Poljubi djevojku i dade joj dragocjenosti. Djevojka se obradova i poče mu se smijati, a nakon toga one odoše svojim kućama.

Sutradan djevojke dođoše u vrt i priđoše starcu zatekavši ga kako sjedi na svome mjestu, a pred njim je bilo dragocjenosti više nego prošli put. Djevojke sjedoše pored njega i rekoše mu:

– Starino, šta radiš s ovim dragocjenostima?

– Zahvaljujući njima, oženit ću se jednom od vas, kao i jučer.

– Ženim te ovom djevojkom – reče careva kćer, a carević pođe prema njoj, poljubi je i dade joj dragocjenosti, te djevojke odoše kući.

Kada princeza vidje šta carević daje djevojkama, pomisli: “Preče je da ja to dobijem, a neće mi se ništa loše dogoditi!” Sutradan, ona sama izađe iz kuće prerušena u robinju i prikrade se starcu. Kada se nađe pred njim, reče mu:

– Starino, ja sam princeza. Hoćeš li da se oženiš mnome?

– Sa zadovoljstvom – odgovori starac i izvadi najskuplje i najdragocjenije ukrase, dade joj ih i priđe da je poljubi, dok je djevojka bila potpuno mirna i spokojna.

Kada carević dođe do nje, ščepa je, povali je na zemlju i uze joj nevinost. Onda reče:

– Zar me ne poznaješ?

– Ko si ti? – upita princeza.

– Ja sam Behram, sin perzijskoga cara. Prerušio sam se, napustio porodicu i carevinu radi tebe.

Djevojka ustade ispod njega šuteći i ništa mu ne odgovarajući, niti riječi prozborivši nakon onog što joj se dogodilo. Mislila je: “Ako ga ubijem, neće biti nikakve koristi od toga.” Zatim je ovako razmišljala: “Sada mi ne preostaje ništa drugo nego da pobjegnem s njim u njegovu zemlju!”

Princeza pokupi svoj novac i blago, pa posla poruku careviću da se i on spremi i da sakupi novac. Tako se dogovoriše da određene noći krenu na put. Uzjahaše konje plemenite rase i zaputiše se pod okriljem noći. Prije nego što je svanulo, oni su već bili prešli daleke zemlje. Putovali su usrdno u Perziju, u

blizinu grada Behramovog oca. Kada je to čuo prinčev otac, pođe mu u susret s ratnicima silno se radujući.

Nekoliko dana kasnije, car posla skupe darove ad-Ditminom ocu napisavši mu pismo u kome ga obavještava da je njegova kćer kod njih i da on traži miraz. Kada stigoše darovi, princezin otac ih primi iskazujući najviše počasti donosiocima i bezmjerno se radujući. Zatim priredi pir, pozva kadiju i svjedoke, te vjenča svoju kćer sa carevićem. Poslije toga, dade nagradu onima što su donijeli pismo od perzijskoga carevića i otpremi miraz svojoj kćeri.

Tako je perzijski carević živio sa ad-Ditmom dok ih smrt nije rastavila.

Pogledaj, care, kako su muškarci podli prema ženama. Ja neću odustati od svoga prava do smrti.

Car naredi da pogube njegovog sina, ali se pojavi sedmi vezir. Došavši pred cara, on poljubi tlo pred njim i reče:

– Pričekaj, care, dok ti ne dam svoj savjet: onaj ko čeka i oklijeva ostvaruje svoje nade i želje, a ko žuri – čeka ga kajanje. Već sam vidio kakve podlosti je u stanju učiniti caru ova robinja, a ja sam tvoj iskreni savjetnik. Ja znam, care, priču o ženskoj pokvarenosti kakvu niko drugi ne zna. Čuo sam, naime, priču o jednoj starici i trgovčevom sinu.

– Kako je to bilo? – upita car, a vezir poče kazivati:

– Čuo sam, care, da je bio jedan veoma bogat trgovac i imao je sina koga je mnogo volio. Jednoga dana, sin reče ocu:

– Babo, imam želju koju bih volio da mi ispuniš.

– A šta je to, sine moj? Dat ću ti sve, čak i svjetlost oka svoga da bih ti ispunio želju.

– Želim da mi daš malo novaca da otputujem s trgovcima u Bagdad da ga razgledam i vidim dvorove halifa, jer su mi trgovačka djeca to opisivala. Veoma želim da ga vidim.

– Sine moj – reče mu otac – kako ću ja podnijeti tvoje odsustvo?

– Rekao sam ti i ja moram otputovati u Bagdad, s tvojim pristankom ili bez njega. Dušu mi je obuzela čežnja koja se može utoliti samo ako odem u Bagdad...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

599. NOĆ

Kada nastupi pet stotina devedeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je trgovčev sin rekao ocu:

– Ja moram otputovati u Bagdad!

Pošto je bio siguran da će to i učiniti, otac spremi sinu tovar vrijedan trideset hiljada dinara i otpremi ga na put s trgovcima u koje je imao povjerenje preporučivši im da se staraju o njegovom sinu. Zatim se otac oprosti s njim i vrati se kući.

Mladić je putovao s prijateljima trgovcima dok ne stigoše u grad Bagdad, stanište mira. Kada stigoše u Bagdad, mladić ode na trg, iznajmi lijepu kuću koja mu je pamet zanijela i pogled mamila. U njoj su ptice pjevale i imala je odaje sve jednu naspram druge. Tlo je bilo popločano raznobojnim mramorom, a strop ukrašen medinskim lazurom. Mladić upita vratara kolika je mjesečna zakupnina za kuću.

– Deset dinara – odgovori vratar.

– Da li ti ozbiljno govoriš, ili se šališ sa mnom? – upita mladić.

– Tako mi Allaha – reče vratar – govorim suštu istinu. Ko god je boravio u ovoj kući, ostao je samo jednu ili dvije sedmice.

– A šta je uzrok tome? – upita mladić.

– Sinko moj – odgovori vratar – ko god je stanovao u njoj, izašao je ili bolestan ili mrtav. Po tome je ova kuća postala poznata svim ljudima i niko se ne usuđuje boraviti u njoj. Rekoh: zato je tako mala zakupnina.

Kada je to čuo, mladić je bio zabezeknut, pa reče:

– Mora biti da u kući ima nešto zbog čega se ljudi u njoj razbole ili umru.

Razmislivši, mladić zatraži zaštitu Allaha od prokletog šejtana, odagna te sumnje iz glave i nastani se u kući.

Trgovao je nekoliko dana boraveći u kući, a da mu se nije dogodilo ništa od onoga što je pričao vratar. Jednoga dana dok je sjedio pred kućnim vratima, pred njim se pojavi sijeda starica nalik na pjegavu zmiju, koja je, usrdno slaveći Boga i izgovarajući Njegovo ime, sklanjala kamenje i ostalo što je smetalo na putu.

Starica vidje mladića kako sjedi pred vratima, osmotri ga i začudi se, a mladić joj reče:

– Poznaješ li ti mene, ženo, ili sam ti sumnjiv?

Kada je čula mladićeve riječi, starica pohrli prema njemu, pozdravi ga i upita:

– Koliko dugo boraviš u ovoj kući?

– Dva mjeseca, majko.

– To je ono čemu se čudim. Ja te, sinko, ne poznajem, niti ti mene poznaješ. I ne sumnjičim te, nego se čudim zato što su svi koji su stanovali u ovoj kući, osim tebe, izašli iz nje bolesni ili mrtvi. Nema sumnje, sinko, da izlažeš opasnosti svoju mladost. Zar se nisi popeo na dvorac i pogledao s balkona na njemu?

Nakon toga, starica ode svojim putem i čim ga napusti, mladić poče razmišljati o njenim riječima, te reče u sebi: “Nisam se popeo na vrh zdanja, niti znam da na njemu ima balkon.” Istog časa, on uđe u kuću i poče obilaziti ćoškove dok u jednome ne ugleda vratašca na kojima je pauk ispleo mrežu. Ugledavši vrata, mladić pomisli: “Možda je pauk ispleo mrežu, na ovim vratima samo zato što se iza njih nalazi smrt!” I on se čvrsto uhvati riječi uzvišenog Allaha: “Dogodit će nam se samo ono što nam je Allah odredio.”[13]

Mladić otvori vrata, pope se uz male stepenice do vrha i ugleda balkon. Sjede na balkon da se odmori i razgleda, te vidje jednu udobnu i čistu odaju na čijem se vrhu nalazila visoka klupa s koje se vidio cijeli Bagdad. Na klupi je bila djevojka nalik na huriju, i ona istog trena zagospodari cijelim njegovim srcem i razumom, uselivši u njega Ejjubove muke i Jakubovu tugu.

Kada je mladić vidje i shvati da je stvarna, pomisli: “Možda ljudi govore da ovdje niko nije stanovao a da nije umro ili se razbolio upravo zbog ove djevojke. Da mi je znati kako da se spasim! Razum sam izgubio.”

Mladić se spusti s vrha dvorca razmišljajući o svom položaju. Onda sjede u kuću, ali se nije mogao smiriti, te izađe i sjede pred vrata sasvim zbunjen, kad

naiđe ona starica, učeći i usput spominjući Boga.

Čim je ugleda, mladić skoči na noge, pozdravi je i reče:

– Majko, bio sam dobro i zdravo dok mi nisi posavjetovala da otvorim ona vrata. Vidio sam balkon, otvorio ga i bacio pogled s vrha, pa sam ugledao nešto što me je zapanjilo. Sada mislim da ću stradati. Znam da mi nema ljekara osim tebe.

Starica se nasmija na te njegove riječi:

– Neće ti se ništa loše dogoditi, s Božijom pomoći.

Kada mu to starica kaza, mladić ustade, uđe u kuću pa izađe noseći starici stotinu dinara i reče joj:

– Uzmi novac, majko, i ponašaj se prema meni kao gospodari prema robovima. Pomagaj mi što prije, jer kada umrem ti ćeš me nositi na duši.

– Sa zadovoljstvom! – na to će starica. – Samo želim, sinko, da mi malo pomogneš, pa ćeš postići cilj.

– Šta želiš, majko?

– Hoću da mi pomogneš tako što ćeš otići na trg svile i upitati za dućan Abu-l-Fetha ibn Kajdama. Kada te upute, sjedi pred njegov dućan, pozdravi vlasnika i reci mu: “Daj mi veo ukrašen zlatom.” On nema ničeg boljeg u dućanu od njega. Kupi veo, sinko, po najskupljoj cijeni i čuvaj ga dok ti ne dođem sutra, ako Bog da.

Starica ode, a mladić provede noć prevrćući se kao na žeravici. Sutradan, on stavi hiljadu dinara u džep i ponese ih na trg svilom. Raspita se za dućan Abu-l-Fetha i uputi ga jedan trgovac. Kada stiže, mladić ugleda sluge i evnuhe pred Abu-l-Fethom na kome se vidjelo bogatstvo i otmjenost. Ugledavši ga, mladić ga pozdravi, a trgovac odgovori na pozdrav i reče mu da sjedne. Mladić sjede pa se obrati trgovcu:

– Trgovče, hoću da mi daš taj i taj veo da ga pogledam.

Trgovac naredi robu da mu donese jedan svežanj svile s kraja radnje i kada mu ovaj donese, trgovac ga razveza i izvadi nekoliko velova koji su bili toliko lijepi da zbuniše mladića. Među njima ugleda baš onaj veo, kupi ga za pedeset dinara i sav sretan odnese ga kući...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

600.

Kada nastupi šeststota noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je mladić kupio veo od trgovca, uzeo ga i odnio kući, kad se pojavi starica. Čim je ugleda, mladić poskoči i dade joj onaj veo, a starica mu reče:

– Donesi mi žara.

Mladić donese vatru, te ona prinese kraj vela žeravici, progori ga na rubu i zatim ga složi onako kako je i bio, pa ga odnese kući Abu-l-Fetha. Starica pokuca navrata, a kada je čula njen glas, žena ustade i otvori vrata. Starica se družila s majkom te žene koju je poznavala kao prijateljica njene majke.

– Šta ti treba, majko? – upita je djevojka. – Mama je izašla iz kuće.

– Kćeri moja – na to će starica – ja znam da ti majka nije tu, jer sam već bila u njenoj kući. Strah me da ne zaboravim klanjati namaz, pa hoću da uzmem abdest kod tebe, jer znam da si ti čista i uredna.

Žena je pusti da uđe, a starica je pozdravi, prouči joj dovu, pa uze ibrik i ode u kupatilo. Uze abdest i klanja namaz. Nakon toga, ode djevojci i reče joj:

– Kćeri, čini mi se da po mjestu na kome sam klanjala hodaju sluge pa je nečisto. Nađi mi neko drugo mjesto gdje ću klanjati, jer mi nije valjan namaz koji sam klanjala.

Žena je uze za ruku govoreći:

– Hodi, majko, da klanjaš na prostirci gdje sjedi moj muž.

I kada je dovede tamo, žena poče klanjati, učiti dove i sagibati se. Pošto žena nije obraćala pažnju, starica stavi onaj veo pod jastuk, tako da to žena nije opazila. Završivši namaz, ona se pomoli za domaćicu, pa ustade i ode od nje.

Krajem dana dođe trgovac, muž te žene, sjede na ćilim i žena mu donese jelo. Muž se najede, opra ruke i zavali se na jastuk pa ugleda rub onoga vela kako viri ispod jastuka. Izvuče veo, prepozna ga i pomislivši da je žena učinila nešto ružno, pozva je i upita:

– Odakle ti ovaj veo?

Zaklinjući mu se vjerom, žena ga je uvjeravala:

– Niko mi nije dolazio osim tebe!

Trgovac je šutio bojeći se bruke, a mislio je: “Otvorim li ova vrata, obrukat ću se u cijelom Bagdadu!” A taj trgovac je odlazio halifi, pa mu nije preostajalo ništa drugo nego da šuti. Ni riječi više nije progovorio sa ženom. Nedugo zatim, trgovac pozva ženu koja se zvala Mahzija i reče joj:

– Čuo sam da ti majka leži bolesna od srčanih smetnji. Sve su žene kod nje i oplakuju je. Rekla ti je da odeš k njoj.

Žena ode svojoj majci, ali kad stiže u kuću, zateče je zdravu. Posjedi malo kod majke, a onda neočekivano naiđoše nosači koji su prenosili njene stvari iz trgovčeve kuće, i oni prenesoše sve stvari. Vidjevši to, majka je upita:

– Šta ti se dogodilo, kćeri?

Žena zataji što se dogodilo, a majka zaplaka tugujući zbog rastanka kćerke i tog čovjeka.

Nekoliko dana kasnije, starica dođe toj ženi dok je ona bila u kući, pozdravi je srdačno i upita:

– Šta je s tobom, draga moja kćeri? Potpuno sam zbunjena.

Zatim ode ženinoj majci i upita je:

– Šta je bilo, sestro moja? Šta se dogodilo tvojoj kćeri i njenom mužu? Čula sam da je napustio. Šta je zgriješila pa se sve to dogodilo?

– Možda će joj se muž vratiti uz pomoć tvoga blagoslova. Pomoli se za nju, sestro – reče majka. – Ti si isposnica koja se po cijelu noć moli.

Nakon toga se sastaše kćer, njena majka i starica i upustiše se u razgovor, te starica reče:

– Kćeri moja, ne podaji se brigama! S Božijom pomoći, ja ću te ovih dana zbližiti s mužem.

Zatim starica ode onom mladiću i reče mu:

– Pripremi lijepu odaju jer ću ti večeras dovesti onu ženu.

Mladić ustade, pripremi potrebno jelo i piće, pa sjede da čeka žene. Starica ode ženinoj majci i reče joj:

– Sestro moja, kod nas je slavlje. Pošalji kćer sa mnom da se zabavi, da odagna brige i tugu, a poslije ću ti je vratiti kao što sam je i odvela.

Majka ustade, obuče ženi najljepše haljine i nakiti je najljepšim nakitom pa žena pođe sa staricom. S njom pođe i majka do vrata preporučujući kćer starici i govoreći joj:

– Pazi da je ne gleda neko Božije stvorenje! Ti znaš na kakvom je položaju njen muž kod halife. Nemoj se zadržavati, nego se vrati s njom što prije.

Starica povede ženu i dovede je mladićevoj kući, a žena je mislila da je to kuća u kojoj je svadba. Kada uđe u kuću i nađe se u prijemnoj odaji...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

601. NOĆ

Kada nastupi šest stotina prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je žena ušla u kuću i našla se u prijemnoj odaji, pa je mladić pohitao prema njoj, zagrlio je i počeo joj ljubiti ruke i noge. Žena je bila zbunjena mladićevom ljepotom, te joj se činilo da je san sve to cvijeće, jelo i piće. Uočavajući njenu zapanjenost, starica reče:

– Bog s tobom, kćeri! Ne boj se! Ja ću sjedjeti s tobom i neću te ostavljati ni jednog časa. Ti si prava prilika za njega, a i on je za te.

Žena sjede veoma postiđena, a mladić se zabavljao s njom, nasmijavao je i razgovarao stihovima i pričama dok se nije razgalila i razveselila. Ona se prihvati jela i pića, a kada joj vino poče goditi, žena dohvati saz pa zapjeva raznježena mladićevom ljepotom.

Vidjevši to, mladić se opi bez vina i zamalo dušu da ispusti. I starica ode od njih.

Sutradan starica dođe, poželi im dobro jutro i reče ženi:

– Kako si provela noć, gospo moja?

– Noć je bila ugodna zahvaljujući tvojim vještim rukama i majstorskom podvođenju.

– Ustani da pođemo tvojoj majci – reče starica.

Na te riječi, mladić izvadi stotinu dinara i reče:

– Ostavi je kod mene i noćas.

Starica ih ostavi, pa ode ženinoj majci i reče:

– Tvoja kćer te pozdravlja. Nevjestina majka ju je zaklela da i ovu noć provede kod nje.

– Sestro, pozdravi ih obje – na to će majka. – Ako se žena lijepo osjeća tamo, nema ničeg lošeg i da prenoći, kako bi se razonodila. Neka poslije dođe bez žurbe. Jedino me strah nasilja njenog muža.

Starica je smišljala lukavstva jedno za drugim, tako da žena ostade sedam dana, a svakog dana je od mladića uzimala po stotinu dinara.

Nakon toliko vremena, majka reče starici:

– Dovedi mi kćer ovoga časa, jer mi srce strepi zbog nje. Predugo je nema, pa mi je to sumnjivo.

Starica ode od nje bijesna zbog tih riječi. Ona stiže ženi, uze je za ruku i odvede od mladića dok je spavao omamljen vinom, te dođoše majci. Majka je dočeka razdragana i raspoložena, silno se radujući, te reče:

– Kćeri moja, srce mi je zaokupljeno tobom, pa sam izgovorila svojoj sestri riječi kojima sam je povrijedjela.

– Ustani – reče kćer majci – ljubi joj ruke i noge, jer mi je bila kao sluga, zadovoljavajući sve moje potrebe. Ne uradiš li što ti kažem, nisam ti kćer, niti si mi majka!

Žena odmah skoči i pomiri se sa staricom.

U međuvremenu, mladić se otrijezni, ali ne nađe ženu. Bio je, međutim, veseo jer je postigao ono što je želio. Utom dođe starica, pozdravi ga i reče:

– Šta misliš o onome što sam učinila?

– Divno je to što si učinila! Kako si samo smislila i isplanirala!

– Hajde sada da popravimo to što smo pokvarili – reče starica. – Vratimo ženu njenome mužu, jer mi smo uzrok njihovog rastanka.

– Šta da radim? – upita mladić.

Pođi u dućan onoga trgovca, sjedi kod njega i pozdravi ga, a ja ću naići pored dućana, pa kad me vidiš, brzo pođi prema meni, zgrabi me i vuci za haljinu. Psuj me i grdi i traži od mene veo, a trgovcu reci: “Gospodine, znaš li onaj veo koji sam kupio od tebe za pedeset dinara? Desilo se, gospodine, da ga je moja robinja stavila na glavu, pa je progorjela jedan rub i dala ga ovoj starici da ona nekome da veo kako bi se zakrpio. Međutim, starica ga je uzela i otišla. Od tada je nisam vidio.”

– Sa zadovoljstvom – reče mladić i odmah ode u trgovčev dućan, posjedi malo kod njega, kad pored dućana naiđe starica sa tespihom u rukama.

Kada je vidje, mladić skoči iz dućana, povuče je za haljinu i poče psovati i grditi, dok mu je ona blago odgovarala:

– Tebi nije zamjeriti, sinko!

Ljudi s trga okupiše se oko njih pitajući šta se dogodilo, a mladić reče:

– Ljudi, od ovoga trgovca sam kupio veo za pedeset dinara. Moja robinja nosila ga je neko vrijeme, pa je sjela da ga okadi, ali je skočila jedna iskra i progorila ga na rubu. Dao sam ga ovoj starici da ga ona preda nekome ko će ga zakrpiti i da mi ga vrati. Od tog vremena nisam je uopće vidio.

– Ovaj mladić govori istinu – reče starica. – Da, ja sam uzela veo od njega i unijela ga u jednu kuću u koju sam obično svraćala i zaboravila sam ga negdje u kući. Ne znam gdje se nalazi, a pošto sam siromašna žena, plašila sam se vlasnika i zato se nisam pojavljivala.

Muž one žene, trgovac, sve je to slušao...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

602. NOĆ

Kada nastupi šest stotina druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je mladić ščepao staricu napadajući je zbog vela onako kako ga je poučila. Muž one žene, trgovac, slušao je cijeli njihov razgovor i kada je čuo sve što je smislila lukava starica zajedno s mladićem, on skoči govoreći:

– Allahu ekber! Molim uzvišenog Allaha da mi oprosti zbog grješke i sumnjičenja!

Trgovac zahvali Bogu što mu je otkrio istinu, pa priđe starici i upita je:

– Navraćaš li u moju kuću?

– Dolazim, sinko, i kod tebe i kod drugih radi dobrih djela, ali mi od onog dana niko ništa nije rekao o velu.

– Jesi li koga pitala u mojoj kući?

– Odlazila sam, gospodine, i u tvoju kuću i pitala, ali mi ukućani rekoše da se trgovac razveo sa ženom. Onda sam se vratila i do danas nisam više nikoga pitala.

– Skloni se s puta ovoj starici, jer se veo nalazi kod mene – reče trgovac, pa ga iznese iz dućana i dade ga da se zakrpi pred prisutnima. Nakon toga, ode svojoj ženi, dade joj novaca i vrati je sebi, pošto joj se usrdno izvinjavao. On zamoli Allaha da mu oprosti, ne znajući šta je starica učinila.

To je jedna od mnoštva ženskih spletki, care.

❋ ❋ ❋

Zatim vezir reče:

Također sam čuo, care, da je neki carević izašao sam da prošeta, pa naiđe pored zelenog luga obraslog u drveće i plodove, a rijeke su tekle kroz njega. Careviću se svidje to mjesto, te on sjede, izvadi suhoga voća koje je imao i poče jesti.

I dok je mladić tako sjedio, ugleda dim koji se iz luga dizao u nebo. Carević se uplaši, pa ustade, pope se na jedno drvo i sakri se u krošnji. Kada se pope na drvo, mladić vidje ifrita koji je izlazio iz rijeke noseći na glavi mramorni sanduk na kome je bio katanac. Ifrit spusti sanduk u lug, otvori ga, te iz njega izađe djevojka nalik na jarko sunce na vedrome nebu. Pripadala je ljudskome rodu. On posadi djevojku ispred sebe posmatrajući je, zatim položi glavu na njeno krilo i zaspa. Onda djevojka položi ifritovu glavu na sanduk i ustade da prošeta. Pogled joj pade na ono stablo, te ugleda carevića. Dade mu znak da siđe, ali on ne htjede. Djevojka ga je preklinjala, govoreći:

– Ako ne siđeš i ne uradiš mi ono što ću ti reći, probudit ću ifrita i kazati mu za te, pa će te on odmah ubiti.

Mladić se poboja i siđe. Kada se spusti s drveta, djevojka mu poče ljubiti ruke i noge nagovarajući ga da je obljubi. Carević udovolji njenoj molbi i pošto je zadovolji, djevojka mu reče:

– Daj mi taj prsten s ruke.

Mladić joj dade prsten koji ona umota u svilenu mahramu gdje je već bilo mnogo prstenova, više od osamdeset. Ona stavi prsten s ostalima, a carević upita:

– Šta radiš s tim prstenjem?

– Ovaj me ifrit oteo iz očevog dvorca, stavio me u ovaj sanduk, zaključao ga i nosi ga na glavi kud god pođe, jer ne može nijednog trena bez mene zbog silne ljubomore, a zabranjuje mi da radim ono što želim. Kada sam to shvatila, zaklela sam se da neću odbiti nikoga ko hoće sa mnom voditi ljubav. Prstenje koje imam pokazuje koliko je muškaraca vodilo ljubav sa mnom, jer od svakog koji me je imao uzela sam prsten i stavila ga u ovu mahramu. A sada idi svojim putem da ja čekam nekog drugog, jer ifrit neće brzo ustati.

Carević naprosto nije mogao povjerovati i tako ode očevoj kući. Car nije znao za podlost te žene prema njegovom sinu, žene koja ni od čega nije zazirala, niti je polagala račune.

Kada je car saznao da je njegov sin izgubio prsten, on naredi da ga pogube, zatim ustade i ode u svoj dvorac, a veziri ga počeše odvraćati od namjere da pogubi sina.

Jedne noći, car posla po vezire pozivajući ih i kada dođoše, car ustade, primi ih i zahvali im što su ga odvraćali da pogubi sina. Zahvaljivao im je i mladić, govoreći:

– Divno ste to smislili da bi mi otac poštedio život. Zato ću vas dobro nagraditi, ako Bog da.

Mladić im zatim ispriča kako je izgubio prsten, a veziri mu poželješe dug život i veliki uspjeh, te odoše iz odaje.

Vidiš li, care, kakve su ženske spletke i šta sve priređuju muškarcima?

Car odustade od namjere da pogubi sina. Sutradan, osmoga dana, car je sjedio, kad mu dođe sin koga je za ruku vodio njegov odgajatelj Sindabad. Carević poljubi tlo pred carem i rječito progovori hvaleći oca, vezire i državne uglednike i srdačno im zahvaljujući. U odaji su bili naučnici, emiri, oficiri i drugi ugledni ljudi. Svi prisutni divili su se rječitosti carevog sina, njegovoj govorničkoj vještini i spretnosti. Kada je to car čuo, silno se obradova, pa pozva sina i poljubi ga među oči. Zatim se obrati odgajatelju Sindabadu i upita ga zašto mu je sin šutio tokom svih sedam dana, a vaspitač odgovori:

– Gospodaru, dobro je što nije govorio, jer sam se bojao da ne bude pogubljen za to vrijeme. Sve mi je bilo poznato, gospodaru, onog dana kada je rođen. Naime, tada sam vidio njegov horoskop koji mi je sve to predskazao. Sada je opasnost otklonjena, na carevu sreću.

Veoma se radujući, car reče vezirima:

– Da sam pogubio sina, da li bi grijeh bio moj ili robinjin, ili pak odgajateljev?

Prisutni su šutjeli, a odgajatelj Sindabad reče careviću:

– Odgovori sinko...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

NOĆ 603.

Kada nastupi šest stotina treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sindabad rekao careviću:

– Odgovori, sinko! – a mladić je kazao:

– Čuo sam da se u kući nekog trgovca zadržao gost, pa je domaćinu poslao jednu svoju robinju da mu na pijaci kupi mlijeka u krčagu. Djevojka uze mlijeko i htjede se vratiti kući, ali usput naletje pored nje jastreb noseći zmiju u kandžama. Jastreb je zgnjavio zmiju tako da je iz nje kanula jedna kap u krčag, a da djevojka nije znala za to. Kada stiže kući, gospodar uze mlijeko, popije ga zajedno sa svojim gostima i tek što im je mlijeko dospjelo u stomake, pomriješe svi. Šta misliš, care, ko je kriv u ovoj priči?

– Krivi su svi koji su pili mlijeko – reče neko od prisutnih.

– Kriva je djevojka koja je krčag ostavila otvorenim – reče drugi, a na to će odgajatelj Sindabad:

– Šta ti veliš o tome, sinko?

– Velim da ovi ljudi griješe: nije kriva djevojka, niti su krivi oni što su popili mlijeko, nego im je došla sudbina s njihovom nafakom i bilo im je

suđeno da umru upravo od toga.

Prisutni se zabezeknuše kada su to čuli, pa na sav glas počeše blagosiljati carevića, govoreći:

– Gospodaru, tvoj odgovor je toliko potpun da ga niko ne bi tako dao. Ti si sada najučeniji čovjek svoga vremena.

Slušajući ih, carević reče:

– Ja nisam učen. Slijepi starac, trogodišnje dijete i ono od pet godina pametniji su od mene.

– Ispričaj nam priču o to troje koji su pametniji od tebe, mladiću – rekoše prisutni, a carević poče kazivati:

❋ ❋ ❋

– Čuo sam da je bio jedan veoma bogat trgovac koji je mnogo putovao po svijetu. Jednom htjede otputovati u neku zemlju i zapita ljude koji su doputovali iz te zemlje:

– Na kojoj robi se tamo najviše zarađuje?

– Na sandalovini. Ona je tamo vrlo skupa – odgovoriše mu.

Za sav novac koji je imao, trgovac kupi sandalovine i otputova u tu zemlju. Kada stiže, dan je već bio na izmaku. On ugleda staricu koja je tjerala ovce. Vidjevši trgovca, starica ga upita:

– Ko si ti, čovječe?

– Ja sam trgovac iz tuđine.

– Čuvaj se ovdašnjeg naroda, jer to su prepredeni ljudi i lopuže. Stranca hoće prevariti da bi se okoristili i pojeli mu sve što ima. Eto ti mog savjeta!

Nakon toga, starica ode. Sutradan, susretne čovjeka jedan mještanin, pozdravi ga i upita:

– Odakle si došao, gospodine?

– Došao sam iz te i te zemlje – odgovori trgovac.

– Kakvu si robu dovezao?

– Sandalovinu, jer sam čuo da je kod vas na cijeni.

– Pogriješio je onaj ko ti je to savjetovao, jer mi jedino to drvo ložimo pod loncem, tako da kod nas nije vrednije od ostalih drva.

Slušajući šta mu čovjek govori, trgovac se ražalosti i pokaja, jer mu je i vjerovao i nije vjerovao. Trgovac odsjede u jednome gradskom hanu i poče

ložiti sandalovinu ispod lonca. Kada to vidje onaj čovjek, upita ga:

– Hoćeš li prodati sandalovinu? Za svaku mjeru platit ću ti koliko ti duša ište.

– Prodat ću ti – odgovori trgovac, te čovjek svu sandalovinu koju je imao prenese u svoju kuću. Prodavač je namjeravao da uzme zlata onoliko koliko je kupac uzeo drveta.

Sutradan, trgovac pođe u šetnju gradom i srete ga jedan mještanin plavih očiju koji je bio i ćorav. Taj čovjek poče navaljivati na trgovca:

– Ti si onaj zbog koga sam izgubio oko! Neću te nikada pustiti!

Trgovac je poricao, vičući:

– To ti neće uspjeti!

Oko njih se okupiše ljudi moleći ćoravog čovjeka da pričeka do sutra, pa će mu trgovac platiti. Nađoše trgovcu jamca i pustiše ga, te on ode. Trgovcu se bijaše poderala sandala dok ga je vukao onaj ćoravi, pa svrati obućaru, dade majstoru sandalu i reče:

– Popravi je i platit ću koliko tražiš.

Trgovac zatim ode, pa naiđe na ljude koji su sjedjeli i kockali se. Zabrinut i tužan, on sjede s njima i ljudi ga zamoliše da se kocka. Trgovac se poče kockati s njima, ali ga pobijediše pa mu rekoše da bira – da popije more, ili da položi sav svoj novac. On ustade i reče:

– Pričekajte me do sutra.

Zatim ode zabrinut zbog onog što je učinio i ne znajući šta će biti s njim. Sjede na jedno mjesto, zamišljen, mračan i zabrinut, kad naiđe ona starica. Pogleda trgovca i reče mu:

– Moglo bi biti da su te nadmudrili stanovnici ovoga grada. Vidim da si zabrinut zbog nečeg što te zadesilo.

Trgovac ispriča sve što mu se dogodilo, a starica će na to:

– Ko ti je uradio to sa sandalovinom? Sandalovina je kod nas vrlo skupocjena. Jedan rital vrijedi deset dinara. Ali, ja ću za te smisliti nešto, u nadi da ćeš se izvući. Otiđi na ta i ta vrata. Tu ima jedan slijepi starac koji sjedi. On je učen, obrazovan, star i dobro obaviješten. Svi ljudi odlaze k njemu govoreći mu o svojim planovima, a on im savjetuje šta bi bilo dobro, jer poznaje mahinacije, čarolije i smicalice. Vrlo je prepreden, te se kod njega okupljaju prepredeni ljudi, i to noću. Idi, dakle, kod njega, ali se sakrij da te tvoji

neprijatelji ne vide. Poslušaj njihov razgovor, s tim da te ne primijete. Šejh će im pričati o tome ko će na kraju izaći kao pobjednik, pa ćeš možda od njega čuti nešto valjano što će te spasiti od tvojih dušmana...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom dopuštenju.

604. NOĆ

Kada nastupi šest stotina četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica kazala trgovcu:

– Pođi noćas učenjaku kod koga se sakupljaju mještani, ali se sakrij. Možda ćeš od šejha čuti nešto valjano što će te spasiti od tvojih dušmana.

Trgovac ode od starice na to mjesto o kome mu je pričala i sakri se. Onda vidje šejha i sjede nedaleko od njega. Nedugo zatim, dođe grupa ljudi koji su se sudili kod šejha. Kad se nađoše pred njim, pozdraviše ga, pa se međusobno pozdraviše i posjedaše oko starca. Trgovac vidje da su među njima četverica njegovih protivnika.

Šejh reče da im se donese jelo, te oni jedoše, pa svaki ispriča šta mu se toga dana dogodilo. Vlasnik sandalovine pristupi i kaza šejhu šta se njemu dogodilo toga dana: kako je od nekog čovjeka kupio sandalovinu u bescijenje dogovorivši se s prodavcem da mu mjericu napuni onim čime bude želio.

Šejh na to reče:

– Pobijedio te je tvoj suparnik.

– Kako me je pobijedio? – upita čovjek.

– Ako ti kaže: “Uzimam mjericu punu zlata ili srebra”, hoćeš li mu dati?

– Hoću – odgovori čovjek. – Dat ću mu, pa ću i pored toga zaraditi.

– A ako ti kaže: “Uzet ću mjericu buha, i to pola mužjaka, a pola ženki”, šta ćeš onda raditi?

Čovjek shvati da je nadmudren.

Onda priđe ćoravko i reče:

– Ja sam danas vidio plavookog čovjeka iz tuđine, pa sam zapodjenuo kavgu s njim, uhvatio se za njega i govorio mu: “Zbog tebe sam izgubio oko!” Nisam ga puštao dok mi pred ljudima nije garantirao da će doći sutra i nadoknaditi mi gubitak oka.

– Ako bude htio, nadmudrit će te.

– Kako će me nadmudriti?

– Reći će: “Izvadi ti svoje, a i ja ću izvaditi svoje oko. Izmjerit ćemo ih, pa ako moje bude teško koliko i tvoje, onda si u pravu.” Morat ćeš mu nadoknaditi oko, ostat ćeš slijep, a on će vidjeti drugim okom.

Ćoravi čovjek shvati da će ga stranac nadmudriti.

Onda istupi obućar i reče:

– Ja sam danas sreo jednog čovjeka koji mi je dao obuću rekavši: “Popravi mi to.” “Zar mi nećeš platiti?” pitao sam, a on mi veli: “Popravi obuću, pa ćeš dobiti što želiš.” Ja neću ništa drugo do svu njegovu imovinu.

– Bude li htio uzeti obuću, a da ti ništa ne da, uzet će je – reče šejh.

– Kako to? – upita obućar.

– Reći će ti: “Sultanovi dušmani su pobijeđeni, njegovi protivnici su nemoćni, a on ima mnoštvo djece i pomagača.” Hoćeš li time biti zadovoljan, ili ne? Ako kažeš: “Pristajem”, on će uzeti svoju obuću i otići; ako kažeš: “Ne!”, on će je opet uzeti i još će te sandalom izudarati po licu i tjemenu.

Obućar shvati da će biti nadmudren.

Zatim istupi čovjek koji se s njim kockao:

– Ja sam danas naišao na čovjeka s kojim sam se kockao. Nadigrao sam ga i rekao mu: “Ako popiješ ovo more, dat ću ti svu svoju imovinu, a ako ga ne popiješ – ti ćeš meni dati svu svoju imovinu.”

– Bude li htio, pobijedit će te – reče šejh, a čovjek upita:

– Kako?

– Reći će ti: “Dodaj mi grlić mora, pa ću ga ispiti.” Ti nećeš moći učiniti to i tako će te nadmudriti.

Kada je trgovac sve saslušao, znao je šta treba da radi protiv svojih suparnika. Mještani odoše kućama, a trgovac u svoj han.

Sutradan, dođe čovjek koji se kockao s njim tražeći da ispije more, a trgovac mu reče:

– Dodaj mi grlić mora, pa ću ga ispiti.

Čovjek to nije mogao učiniti, i tako ga trgovac pobijedi, te se trgovac otkupi sa stotinu dinara i ode.

Poslije njega dođe obućar i zatraži ono na šta će on pristati, a trgovac mu reče:

– Sultan je pobijedio svoje dušmane i uništio svoje neprijatelje, a ima mnogo djece. Jesi li zadovoljan, ili nisi?

– Jesam, zadovoljan sam – reče obućar, a trgovac uze sandalu ne plativši i ode.

Ćoravi čovjek dođe da traži odštetu za svoje oko, a trgovac mu reče:

– Izvadi ti svoje, a ja ću izvaditi svoje oko. Izmjerit ćemo ih, pa ako budu jednake težine, ti si u pravu i dobit ćeš odštetu.

– Nemoj žuriti – na to će čovjek koji se pomiri s trgovcem, dade mu stotinu dinara i ode.

Onda dođe onaj što je kupio sandalovinu i reče mu:

– Uzmi onoliko koliko vrijedi sandalovina.

– Šta ćeš mi dati?

– Dogovorili smo se: mjera sandalovine za mjeru nečeg drugog. Ako hoćeš, uzmi je punu zlata ili srebra.

– Neću ništa drugo nego punu mjericu buha, i to pola mužjaka, a pola ženki.

– Ja to ne mogu uraditi – reče čovjek i trgovac ga nadmudri, te se kupac iskupi sa stotinu dinara, pošto mu je prije toga vratio sandalovinu.

Tako trgovac prodade sandalovinu kako je htio, a kada se dočepa novaca, otputova iz toga grada u svoju zemlju...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

605.

ada nastupi šest stotina peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je trgovac prodao sandalovinu, uzeo novac i otputovao iz toga grada u svoju zemlju.

– Što se tiče trogodišnjeg djeteta – reče carević – priča teče ovako:

Bio jedan razvratnik i ženskar koji je čuo za neku lijepu i dražesnu ženu, a živjela je u drugome gradu. On otputova u grad u kome je žena živjela, ponese dar i napisa joj pismo opisujući strast i čežnju koje su ga morile, te da ga je

Kljubav prema njoj nagnala da joj dođe.

Žena mu dopusti da joj priđe pa kada stiže u njenu kuću i pojavi se pred njom, žena ustade i dočeka ga uz počasti i poštovanje. Poljubi mu ruke i ugosti ga jelom i pićem da ne može biti bolje.

Ta žena imala je malo, trogodišnje dijete koje ostavi i dade se na kuhanje, a čovjek joj reče:

– Hajde da legnemo!

– Dijete mi sjedi i gleda – odgovori žena.

– To je malo dijete koje ništa ne shvaća i ne umije govoriti.

– Kada bi znao koliko razumije, ne bi ništa govorio.

Čim dijete vidje da je pilav gotov, ono zaplaka iz sveg glasa, a majka mu reče:

– Zašto plačeš, sine moj?

– Naspi mi pilava i prelij ga maslom – reče dijete.

Žena mu nasu pilava i preli ga maslom, te dijete pojede i ponovo zaplaka, a majka ga upita:

– Zašto plačeš, sine?

– Majko, stavi mi na pilav šećera!

Onda čovjek ljutito progovori:

– Ti si jedno zločesto dijete!

– Bogami si ti zločest – reče mališan – jer si se naprezao i prevalio put iz jednoga u drugi grad radi bludničenja. Što se tiče mene, plačem zato što mi je nešto upalo u oko, pa sam to istjerao suzama. Zatim sam pojeo pilav s maslom i šećerom i najeo se. Ko je onda od nas zločest?

Slušajući to, čovjek se postidi malog djeteta shvaćajući pouku, pa se istog časa pokaja. Nije više napastvovao ženu, već ode u svoju zemlju gdje se kajao sve do smrti.

– Što se tiče petogodišnjeg djeteta – pričao je carević – bilo je to ovako:

❋ ❋ ❋

Čuo sam, care, da su bila četiri trgovca koji udružiše hiljadu dinara, izmiješaše ih i staviše u jednu kesu, pa je ponesoše da kupuju robu. Usput naiđoše na lijep vrt i uđoše u njega, a kesu ostaviše kod čuvarke vrta rekavši joj:

– Ovu kesu nam možeš dati samo ako smo zajedno.

Zatim uđoše, prošetaše vrtom jedući, pijući i veseleći se. Onda jedan od njih reče:

– Ja imam mirisa. Hajde da operemo glave u ovom potoku, pa ćemo se namirisati.

– Trebat će nam češalj – reče drugi, a treći dometnu:

– Pitat ćemo čuvarku, možda ona ima češalj.

Jedan trgovac ode čuvarki i reče joj:

– Daj mi kesu!

– Kada svi budete tu, ili kada mi tvoji prijatelji kažu da ti je dam.

Njegovi prijatelji bili su na takvom mjestu da ih je čuvarka vidjela i čula šta govore.

– Ne da mi ništa – obrati se trgovac prijateljima.

– Daj mu! – rekoše oni, a kada je to čula čuvarka mu dade kesu koju čovjek uze i pobježe. Pošto su trgovci dugo čekali, odoše čuvarki i upitaše je:

– Zašto mu ne daš češalj?

– On nije tražio ništa drugo nego kesu, a ja mu nisam dala bez vašeg dopuštenja i čovjek je otišao svojim putem.

Pošto saslušaše čuvarku, trgovci se počeše busati po licu, ščepaše čuvarku i rekoše joj:

– Mi smo ti dopustili samo češalj da mu daš!

– Čovjek nije ni spomenuo češalj!

Trgovci je zgrabiše i odvedoše kadiji. Kada stigoše pred kadiju, ispričaše mu priču, a kadija obaveza čuvarku da dâ kesu i presudi da vrati novac svim svojim tužiteljima...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

606.

Kada nastupi šest stotina šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je kadija obavezao čuvarku da vrati kesu i novac svim tužiteljima. Čuvarka izađe od kadije toliko zbunjena da nije znala kamo ide. Srete je dijete od pet godina i kada je vidje tako zbunjenu, reče:

– Šta je s tobom, majko?

Ona mu ništa ne odgovori potcjenjujući ga zbog mladosti. Dječak je upita drugi i treći put, te mu žena reče:

– Jedna grupa ljudi ušla je u vrt. Kod mene su ostavili kesu u kojoj je bilo hiljadu dinara i postavili su uvjet da kesu ne dam nikome, nego kada budu svi zajedno. Potom su ušli u vrt, šetali po njemu i odmarali se. Onda jedan od njih dođe i reče mi: “Daj mi kesu.” “Samo kada budu tu i tvoji prijatelji”, odgovorih mu. “Ja imam njihovu dozvolu” reče čovjek, ali kako nisam pristala da mu dam kesu, čovjek povika prijateljima: “Ona mi ne da ništa!” Tada mi doviknuše: “Daj mu!” Bili su blizu mene. Dadoh mu kesu, koju on uze i ode svojim putem. Njegovi drugovi su ga dugo čekali, pa dođoše meni i rekoše: “Zašto mu ne daš češalj?” “On nije ni spomenuo češalj, niti bilo šta osim kese”, rekoh. Trgovci me ščepaše i odvedoše kadiji koji presudi da vratim kesu.

– Daj mi jedan dirhem da kupim slatkiša, pa ću ti kazati kako ćeš se izvući.

Čuvarka mu dade dirhem, rekavši:

– Šta mi imaš reći?

– Vrati se kadiji – na to će dječak – i reci mu: “Ja sam se s njima dogovorila da im dam kesu samo kada budu sva četverica zajedno.”

I čuvarka se vrati kadiji pa mu reče kako joj je dječak savjetovao, a kadija će na to:

– Jeste li se tako dogovorili s njom?

– Jesmo – odgovoriše trgovci, a kadija nastavi:

– Dovedite mi svoga prijatelja i dobit ćete kesu.

Tako se čuvarka izvuče sretno i ne dogodi joj se ništa ružno, te ona ode svojim putem.

Kada su car, veziri i ostali prisutni u divanu čuli riječi carevića, rekoše caru:

– Gospodaru, tvoj sin je bolji od svih svojih savremenika.

I oni proučiše dovu caru i careviću, a car zagrli sina, privi ga na grudi, poljubi ga među oči i upita za onaj slučaj s robinjom. Carević se zakle uzvišenim Allahom i Njegovim časnim Poslanikom da je ona ta koja ga je sablažnjavala. Car mu povjerava i reče:

– Predajem je tebi. Ako hoćeš pogubi je, ili radi s njom šta ti se prohtije.

Onda sin reče ocu:

– Protjeraj je iz grada.

Carević je zatim živio sretno i lagodno sa svojim ocem dok im ne dođe Rušiteljica Užitaka i Razbijačica Skupova.

To je kraj priče koju sam čula o caru i njegovom sinu, o robinji i sedam vezira.

PRIČA O DŽAVDARU, SINU TRGOVCA OMERA, I NJEGOVOJ BRAĆI

– Čula sam da je jedan trgovac, po imenu Omer, imao tri sina. Jedan se zvao Salim, najmlađi se zvao Džavdar, a srednji Selim. Odgajao ih je dok nisu postali zreli ljudi, ali je Džavdara volio više nego njegovu braću. Kada vidješe da otac više voli Džavdara, braću obuze ljubomora i omrznuše Džavdara. Otac primijeti da oni mrze brata, a pošto je bio star, poboja se da Džavdara ne snađe neka nesreća od braće kada on umre. Zato trgovac pozva grupu rođaka, kadijine zastupnike koji su dijelili imovinu, te učene ljude i reče im:

– Donesite mi moj novac i tkanine.

Donesoše mu sav novac i tkanine, pa trgovac reče:

– Ljudi, podijelite ovaj novac i platno na četiri dijela po šerijatskim propisima.

Oni podijeliše imovinu tako što svaki sin dobi odgovarajući dio, a on sam uze jedan dio. Nakon toga trgovac reče:

– To je moja imovina. Podijelio sam je sinovima, tako da im ništa nije ostalo kod mene, niti šta imaju jedan s drugim. Kada umrem, među njima neće biti razmirica, jer sam im nasljedstvo razdijelio za života. Novac koji sam ja uzeo pripast će mojoj ženi, majci ove djece, da bi mogla živjeti od njega...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

607.

ada nastupi šest stotina sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je trgovac podijelio novac i tkanine na četiri dijela, tako da je svakom od trojice sinova dao po jedan dio, a sam je uzeo četvrti, rekavši:

– Ovaj dio pripast će mojoj ženi, majci ove djece, da bi mogla živjeti.

K. Nedugo zatim, otac umre, te sinovi pokazaše da nijedan nije zadovoljan onim što je uradio njihov otac Omer, već su tražili novac od Džavdara govoreći mu:

– Babin novac ostao je kod tebe.

Džavdar se pojavi s njima pred kadijama, a dođoše i muslimani koji su bili prisutni u vrijeme diobe, te posvjedočiše ono što su znali. Zato kadija ne dopusti da nasrću jedan na drugoga. Tako Džavdar izgubi dio svoga novca, ali i braća izgubiše dio zbog parničenja.

Ostaviše Džavdara na miru neko vrijeme, a zatim mu ponovo postaviše zamku, te se opet pojaviše pred sucima i braća izgubiše dio novca zbog toga što su se tužili. Uporno su tražili da ovako ili onako oštete Džavdara, pri čemu su i braća i Džavdar gubili dok ne potrošiše sav novac na izvršioce i sva trojica osiromašiše.

Nakon toga, dva brata dođoše majci. Počeše joj se rugati, uzeše joj novac, istukoše je i protjeraše. Ona dođe sinu Džavdaru i reče mu:

– Tvoja braća su mi uradila to i to i uzeli su mi novac.

Mati ih poče proklinjati, a Džavdar ju je tješio:

– Majko, nemoj ih proklinjati! Allah će ih kazniti obojicu za to što su učinili. Međutim, i ja sam osiromašio, majko, a i braća su siromasi. Parničenje zahtijeva troškove, a mi smo se mnogo sporili pred kadijama ne imajući od toga nikakve koristi. Štaviše, izgubili smo sve što nam je ostavio otac, pa smo se i osramotili pred ljudima svojim iskazima. Treba li da se parničim s braćom i zbog tebe i da odlazim kadijama? Tako nešto ne može biti! Sjedi ti kod mene a ostat će i za tebe pogače koju ja jedem. Ti se moli Allahu, a Allah će uz tvoju nafaku dati i meni moju. Pusti braću – oni će dobiti od Allaha ono što su zaslužili za svoja djela. Tješi se riječima:

Ako te budala vrijeđa, valja se okaniti
I zgodan čas za osvetu čekati.

Nasilja se kloni, a tiranin će stradati.
Makar k'o planina znao velik biti.

Džavdar je tješio majku dok se nije smirila i ostala kod njega. Zatim mladić uze mrežu, pa poče odlaziti na more, jezerca i svuda gdje ima vode. Svakodnevno je odlazio negdje. Jednoga dana bi zaradio deset, drugog dana dvadeset, a trećeg trideset novčića koje je trošio na svoju majku, a i sam je dobro jeo i dobro pio. U isto vrijeme, njegova braća nisu ništa znali raditi, niti trgovati, tako da ih snađoše svaki belaj i nevolja. Proćerdali su i ono što su uzeli od majke, te postadoše nesretne skitnice, golaći i fukare koje su dolazile majci ponižavajući se i žaleći se da su gladni. Kako je majčino srce sažaljivo, ona ih je hranila buđavim hljebom, a ako ne bi imala jučerašnjeg variva, rekla bi im:

– Brzo jedite i odlazite prije nego što vam dođe brat. Neće mu biti drago da vas vidi, već će mu srce otvrdnuti prema meni i obrukat ćete me pred njim.

Oni bi žurno jeli i odlazili. Jednog dana, dođoše majci, te im ona postavi variva i hljeba da jedu, kad naiđe njihov brat Džavdar. Majka se zbuni i postidi. Plašila se da se sin ne naljuti, pa se pokunji postiđena pred njim. Džavdar im se osmjehnu:

– Dobro došli, braćo! Blagoslovljen je današnji dan! Šta se dogodilo da me posjetite na ovaj mubarek dan?

I Džavdar ih zagrli ispoljavajući ljubav i govoreći:

– Nisam očekivao da ćete mi toliko nedostajati, te da nećete doći da obiđete mene i majku.

– Tako nam Boga, brate – na to će oni – uželjeli smo se da te vidimo, ali nam nije dopuštao stid zbog onog što se dogodilo među nama. Međutim, mnogo smo se pokajali. To je šejtansko djelo, Bog ga prokleo! Nama nema dobra bez tebe i naše majke...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

608.

ada nastupi šest stotina osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Džavdar ušao u svoju kuću i vidio braću, pa im je poželio dobrodošlicu govoreći:

– Vi ste meni jedina blagodat!

– Sine – na to će majka – neka ti Allah osvjetla lik i neka ti da svako dobro! Tako si velikodušan, sine!

– Dobro došli! – reče on braći. – Ostanite kod mene. Allah je velikodušan i imam mnogo dobara.

Tako se Džavdar izmiri s braćom koja zanoćiše kod njega i večeraše s njim. Sutradan doručkovaše, pa Džavdar uze mrežu i ode na kapiju uspjeha. Njegova braća izađoše i nisu se pojavljivali do podneva, a onda dođoše, te im majka dade ručak, a uvečer im dođe brat i donese mesa i povrća.

Trajalo je to mjesec dana. Džavdar je lovio ribu i prodavao je trošeći novac na majku i braću koji su jeli i zabavljali se. Jednoga dana, Džavdar zabaci mrežu pa je izvuče praznu. Baci je i drugi put i opet je izvuče praznu, pa pomisli: “Ovdje nema ribe.” Potom pređe na drugo mjesto, baci mrežu i izvuče je praznu. On opet promijeni mjesto, i tako je od jutra do večeri mijenjao mjesta, ali nije ulovio nijednu ribicu, te pomisli: “To je pravo čudo! Jesu li ribe napustile more, ili ima neki drugi razlog?”

Džavdar uprti mrežu na leđa, pa se vrati tmuran i neveseo, jer je braću i majku imao za vratom. Nije znao šta da im da za večeru. Naiđe pored pekare i vidje kako se ljudi tiskaju za hljeb, s novcima u rukama. Pekar nije ni obraćao pažnju na njih. Mladić tužno zastade, a pekar mu se obrati:

– Dobro došao Džavdare! Treba li ti hljeba?

Pošto je Džavdar šutio, pekar reče:

– Ako nemaš novaca, uzmi hljeba koliko ti treba, a ja ću te pričekati.

– Daj mi hljeba za deset novčića.

– Uzmi još deset novčića, a sutra mi donesi ribe za dvadeset.

– Sa zadovoljstvom – reče Džavdar pa uze hljeba, a za deset novčića kupi mesa i povrća, misleći:

– Sutra će mi Gospodar pomoći.

Tako Džavdar ode kući. Majka mu skuha jelo, te on večera i zaspa. Sutradan, uze mrežu, a majka mu reče:

– Sjedi da doručkuješ.

– Doručkujte ti i braća – odgovori Džavdar, pa ode na more. Zabaci mrežu jedanput, dvaput, triput i onda pređe na drugo mjesto. Seljakao se tako do popodneva, ali ništa nije ulovio. On uprti mrežu i pođe neraspoložen.

Kući nije mogao drugim putem nego pored pekara. I kada stiže, pekar ga vidje, odvoji mu hljeb i novac i reče:

– Dođi, uzmi i idi. Ako danas ništa nije bilo, bit će sutra.

Džavdar se htjede izviniti pekaru, ali mu ovaj reče:

– Idi, nema potrebe za izvinjavanjem. Da si šta ulovio, imao bi. Čim sam te vidio takvog, shvatio sam da nisi ništa ulovio. Ako ni sutra ne uloviš ništa, dođi i uzmi hljeb. Nemoj se stidjeti, pričekat ću te.

Trećeg dana, Džavdar je obilazio jezerca do kasnog popodneva, ali ne nađe ništa u njima, te ode pekaru, uze hljeb i sitniš. Tako je radio sedam dana, a onda mu dozlogrdi, pa pomisli: “Danas ću poći na Karunovo jezero.”[14]

I taman što je htio na tome jezeru zabaciti mrežu, priđe mu neki čovjek iz Magreba jašući mazgu, u divnome odijelu, a na mazgi je bilo izvezeno sedlo. Sve je, zapravo, na mazgi bilo izvezeno. Čovjek sjaha i reče:

– Es-selamu alejkum, Džavdare, Omerov sine!

– Ve alejkumu-s-selam, gospodine hadžija!

– Džavdare – zatim će došljak – potreban si mi zbog nečega. Ako me poslušaš, dobit ćeš veliko dobro i bit ćeš mi prijatelj, jer ćeš mi obaviti posao.

– Gospodine hadžijo, reci mi šta imaš na umu, pa ću te poslušati. Neću se suprotstavljati.

– Prouči *al-Fatihu*.[15]

Oni zajedno proučiše *al-Fatihu*, a onda došljak izvadi svilenu vrpcu i reče:

– Sveži mi ruke i čvrsto zategni gajtan. Onda me baci u jezero i pričekaj malo. Ako vidiš da sam ispružio ruke iz vode prije nego što se cio pojavim, baci mrežu na me i brzo me izvuci. Ako vidiš da se iz vode pojavila moja noga, znaj da sam mrtav. Ostavi me, uzmi mazgu i bisage, pa idi na trg. Tamo ćeš naći Židova po imenu Šumaja. Predaj mu mazgu, a on će ti dati stotinu dinara. Uzmi ih, sakrij i idi svojim putem.

Džavdar čvrsto sveza čovjeka dok je on govorio:

– Stegni jače! – a onda reče:

– Guraj me dok me ne baciš u jezero.

Džavdar ga pogura i baci u jezero. Čovjek potonu. Džavdar je čekao neko vrijeme, a onda se ukazaše čovjekove noge i po tome je znao da je mrtav. On uze mazgu, a ostavi stranca. Zatim ode na trg i zateče Židova kako sjedi na stolici pred ulazom u skladište. Čim ugleda mazgu, Židov reče:

– Čovjek je stradao! Nije ga uništilo ništa drugo nego požuda!

I on uze mazgu pa dade Džavdaru stotinu dinara savjetujući mu da ih dobro sakrije. Džavdar uze novac i ode. Od pekara kupi hljeba koliko mu je trebalo i reče:

– Uzmi dinar!

Pekar uze dinar, izračuna koliko njemu pripada, pa reče:

– Ostaje ti da uzimaš ljeba još dva dana...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

609. NOĆ

Kada nastupi šest stotina deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je pekar izračunao Džavdaru koliko košta hljeb, a zatim mu je rekao:

– Ostaje ti da uzimaš hljeba još dva dana.

Džavdar ode mesaru, dade i njemu dinar, pa uze mesa i reče:

– Zadrži ostatak dinara na mome računu.

Zatim uze povrća i ode kući gdje zateče braću kako traže od majke da nešto jedu, a ona im govori:

– Strpite se dok vam dođe brat.

Džavdar uđe i reče:

– Uzmite! Jedite!

Braća navališe na hljeb kao furije, a Džavdar dade majci preostalo zlato rekavši:

– Uzmi to, majko, pa kad dođu braća, daj im da kupe štogod i jedu u vrijeme kad ja nisam tu.

I on prespava tu noć, a kad osvanu jutro uze mrežu i ode na Karunovo jezero. Stade i taman htjede baciti mrežu, kad se pojavi drugi čovjek iz Magreba. Priđe jašući mazgu, ljepše obučen od onoga što je umro. Imao je bisage i u njima dvije kutije – na svakoj strani bisaga po jednu.

– Es-selamu alejkum, Džavdare! – oslovi ga.

– Ve alejkumu-s-selam, gospodine hadžijo! – odgovori on.

– Je li ti jučer dolazio jedan čovjek na mazgi kao što je ova?

Džavdar se uplaši pa poče poricati:

– Nisam vidio nikoga!

Bojao se da ga čovjek ne upita: “Kamo je otišao?” Ako mu kaže da se udavio u jezeru, možda će reći: “Ti si ga udavio!” Nije mu preostalo ništa drugo nego da poriče.

– Bijedniče, to je moj brat! Preduhitrio me je – reče došljak.

– Ništa ja ne znam – bio je uporan Džavdar.

– Zar ga nisi svezao i bacio u jezero, a on ti je rekao: “Ako mi se najprije pomole ruke, baci na me mrežu i izvuci me što prije; ako mi se pomole noge, mrtav sam. Onda uzmi mazgu i vodi je Židovu Šumaji koji će ti dati stotinu dinara.” Najprije su se pojavile njegove noge, a ti si uzeo mazgu, odveo je Židovu koji ti je dao stotinu dinara.

– Ako to znaš, zašto me pitaš? – reče Džavdar.

– Zato što hoću da postupiš sa mnom isto kao i s mojim bratom.

I čovjek izvadi svileni gajtan govoreći mu:

– Svezi me i baci. Ako mi se dogodi isto što i mome bratu, uzmi mazgu i odvedi je onome Židovu, a od njega uzmi stotinu dinara.

– Priđi! – na to će Džavdar.

Čovjek priđe, a mladić ga sveza i gurnu tako da pade u jezero i potonu. Džavdar je čekao neko vrijeme, a onda se pojaviše noge i mladić reče:

– Snašla ga je nesreća! Ako Bog da, ovamo će svakog dana dolaziti po jedan čovjek iz Magreba. Ja ću ih vezivati, a oni će umirati, te ću za svakog rahmetliju dobijati stotinu dinara.

Džavdar uze mazgu i pođe. Čim ga Živod ugleda, povika:

– Umro je i drugi!

– Neka je živa tvoja glava! – na to će Džavdar.

– To je nagrada pohlepnima! – dometnu Židov, pa uze mazgu i dade Džavdaru stotinu dinara.

Mladić primi novac, ode majci i dade joj ga, a ona upita:

– Otkuda ti to, sine?

Mladić joj sve ispriča, a majka će na to:

– Nemoj više ići na Karunovo jezero jer me strah od tih ljudi za tebe.

– Majko, ja ih bacam samo po njihovoj volji! Šta da radim? Od toga dobijam stotinu dinara svakog dana i brzo se vraćam. Bogami, neću odustati od odlaska na jezero dok tim ljudima iz Magreba ima traga i dok i jednoga ima!

Trećeg dana, on opet ode i stade kraj jezera, kada se pojavi čovjek iz Magreba jašući na mazgi i noseći bisage. Bio je bolje obučen od prethodne dvojice, i taj čovjek reče:

– Es-selamu alejkum, Džavdare, Omerov sine!

“Otkuda me svi oni poznaju?”, pomisli Džavdar pa odgovori na pozdrav, a čovjek upita:

– Je li ovuda prošao jedan čovjek iz Magreba?

– Bila su dvojica.

– Kamo su otišli?

– Ja sam ih svezao i bacio u ovo jezero, pa su se utopili, a tako ćeš i ti proći.

– Jadniče! – nasmija se čovjek. – Svako živo biće ima svoj suđeni čas.

Došljak sjaha s mazge i reče mu:

– Džavdare, učini sa mnom isto što si učinio s onom dvojicom.

Zatim izvadi svileni gajtan, a Džavdar mu reče:

– Okreni ruke da te mogu svezati, jer žurim, izmiče mi vrijeme.

Došljak okrenu ruke. Džavdar ga sveza, gurnu ga i on pade u jezero. Čekao je neko vrijeme, a onda se ukazaše ruke onoga čovjeka koji reče:

– Baci mrežu, jadniče!

Džavdar baci mrežu na njega i povuče ga, te se čovjek pojavi držeći dvije ribe crvene kao koralji. U svakoj ruci je držao po jednu ribu.

– Otvori kutije – reče Džavdaru, pa u svaku kutiju stavi po jednu ribu i zatvori poklopce. Zatim zagrli Džavdara, poljubi ga u lijevi i desni obraz, govoreći:

– Neka te Allah poštedi svake nevolje! Tako mi Boga, da nisi bacio mrežu i izvukao me, ja bih stalno držao ove dvije ribe i potonuo bih, te bih se udavio. Ne bih mogao izaći iz vode.

– Gospodine hadžijo – reče Džavdar – ispričaj mi, tako ti Boga, ko su bila ona dvojica što su se utopili, kakve su to zapravo ribe i ko je onaj Židov...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

610. NOĆ

Kada nastupi šest stotina deseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Džavdar zamolio čovjeka iz Magreba:

– Ispričaj mi ko su ona dvojica što su se utopili.

– Ta dvojica što su se ranije utopili moja su braća. Jedan se zove Abdusselam, a drugi Abdulehad. Ja sam Abdussamed, a Židov je naš brat po imenu Abdurrahim. On i nije Židov, već musliman malikijskog mezheba.[16] Otac nas je učio da odgonetamo simbole, da pronalazimo blaga i bavimo se čarolijama. Bavili smo se time sve dok se ne staviše u našu službu džini-maridi i ifriti. Nas ima četvero braće. Otac nam se zove Abdulvaddud. Umro je i ostavio nam veliko nasljedstvo. Podijelili smo novac, blago i hamajlije dok nismo došli do knjiga. Počesmo i njih dijeliti, pa se sporječkasmo oko knjige pod naslovom *Legende predaka*. Takve knjige nigdje nema. Neprocjenjive je vrijednosti i ne može se dijamantima platiti, jer se u njoj navode sva mjesta na kojima se nalazi blago i rješenje simbola. Naš otac je radio po toj knjizi, a mi smo tek nešto malo iz nje naučili. Svaki od nas želio je da je ima i da ovlada onim što je u njoj.

Kada se, dakle, sporječkasmo, dođe šejh našeg oca koji ga je odgajao, naučio ga vračanju i čarolijama. Zvao se Tajanstveni Čarobnjak. I taj šejh nam reče: “Donesite mi knjigu!” Mi mu donesosmo knjigu, a šejh nastavi: “Vi ste djeca moga sina i ne mogu biti nepravedan prema bilo kome od vas. Onaj ko

želi knjigu neka pođe da traži aš-Šamardalovo blago, neka mi donese nebeski krug, kutiju za surmu, prsten i sablju. U službi tog prstena je marid po imenu Grom. Ko ima prsten, ne može mu ništa car ni sultan. Ako mu se prohtije, može ovladati zemljinom kuglom. Što se tiče sablje, onaj ko je isuče na neku vojsku i zamahne njome, rastjerat će cijelu vojsku. U trenutku kada isuče sablju, ako kaže: “Pobit ću ovu vojsku”, iz sablje sijevne munja i pobije svu vojsku. Što se tiče nebeskog kruga, onaj ko njega ima, ako hoće, može vidjeti cijeli svijet, od istoka do zapada. Može ga posmatrati i uživati sjedeći. Kada mu se prohtije da vidi neku zemlju, dovoljno je da krug okrene prema njoj, pa da pogleda u krug i vidjet će tu zemlju i njene stanovnike – kao da je sve to pred njim. Ako se naljuti na neki grad i okrene krug prema suncu želeći da taj grad izgori, on će izgorjeti. Što se tiče kutije za surmu, ko god namaže oči iz nje, ugleda sva zemaljska blaga. Postavljam vam jedan uvjet. Naime, knjigu ne zaslužuje onaj ko nije u stanju osvojiti blago i donijeti mi te četiri dragocjenosti.”

Mi pristadosmo na taj uvjet i šejh nam reče: “Sinovi moji, znajte da je aš-Šamardalovo blago u vlasti djece Crvenoga Cara. Vaš otac mi je pričao da se on upinjao da pronađe to blago, ali nije uspio, jer su djeca Crvenoga Cara pobjegla u jedno jezero u zemlji egipatskoj, a zove se Karunovo jezero. Zaronili su u to jezero. Vaš otac ih je slijedio do Egipta, ali ih nije mogao uhvatiti zato što su pobjegli u jezero koje je začarano...”

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

611.

ada nastupi šest stotina jedanaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Tajanstveni Čarobnjak sve to ispričao djeci, a zatim je dodao: “Vaš otac se vratio pobijeđen, ne uspjevši osvojiti aš-Šamardalovo blago od djece Crvenoga Cara. Pošto se vratio bez njih, vaš otac mi dođe, požali mi se, te ja pogledah astrološka znamenja i vidjeh da će blago osvojiti samo onaj kome bude pomagao jedan mladi Egipćanin po imenu Džavdar, sin Omerov. Zahvaljujući njemu, bit će uhvaćena djeca Crvenoga Cara. Taj mladić je ribar, a s njim će se sresti na Karunovom jezeru. Čarolija će biti skinuta s jezera samo kada Džavdar bude svezao sretnika i bacio ga u jezero. Taj će se boriti s djecom Crvenog Cara i onaj ko bude sretan uhvatit će

K djecu Crvenoga Cara, a onaj ko ne bude imao sreće – stradat će i najprije će mu se pojaviti noge iz vode. Onome ko uspije, najprije će se pojaviti ruke i zatražit će da mu Džavdar baci mrežu, te da ga izvuče iz jezera.”

Onda moja braća rekoše: “Mi odosmo makar i stradali.” Ja sam također rekao: “Idem i ja.” Što se tiče našeg brata prerušenog u Židova, on je rekao: “Ja to neću”. Dogovorismo se s njim da on pođe u Egipat kao židovski trgovac. Kada se neko od nas udavi u jezeru, treba da uzme mazgu i bisage i da Džavdaru da stotinu dinara. Prvog brata su ubila djeca Crvenoga Cara. Ubili su i drugog moga brata, ali meni nisu mogli ništa, te sam ih uhvatio.

– Gdje su ti koje si uhvatio? – upita Džavdar.

– Zar ih nisi vidio? Zatvorio sam ih u kutije.

– To su ribe.

– Nisu to ribe, već ifriti u obličju riba. Znaj, Džavdare, da se do toga blaga može doći samo uz tvoju pomoć. Hoćeš li me slušati i poći sa mnom u gradove Fes i Miknas i osvojiti blago, pa ću ti dati sve što tražiš? Ti si mi brat po Božijoj volji. Poslije ću te vratiti tvojoj porodici razdragana srca.

– Gospodine hadžijo, ja imam na grbači majku i dva brata...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

612.

ada nastupi šest stotina dvanaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Džavdar rekao čovjeku iz Magreba:

– Ja imam na grbači majku i dva brata i ja ih izdržavam. Ako pođem s tobom, ko će im hljeba dati?

– To nije valjan razlog. Ukoliko su u pitanju troškovi, ja ću ti dati hiljadu dinara, a ti ih daj majci neka troši dok se ne vratiš u svoju zemlju. Ako pođeš, vratit ćeš se prije isteka četiri mjeseca.

Kada je Džavdar čuo za hiljadu dinara, on reče:

– Daj mi, hadžija, tih hiljadu dinara. Ostavit ću ih majci, pa ću poći s tobom.

Čovjek mu izvadi hiljadu dinara koje Džavdar uze, pa ode majci i kaza joj šta mu se dogodilo s čovjekom iz Magreba.

– Uzmi hiljadu dinara i troši na se i na braću, a ja ću s onim čovjekom otputovati u Magreb. Bit ću odsutan četiri mjeseca i imat ću veliku korist. Moli se za me, majko.

– Nedostajat ćeš mi, sine – reče majka – i bojim se za te.

– Ne može se dogoditi ništa loše onome koga Allah čuva, a onaj iz Magreba je dobar čovjek – hvalio ga je Džavdar.

– Neka Allah umilostivi njegovo srce prema tebi! Možda će ti nešto dati.

Džavdar se oprosti s majkom i ode a kada stiže čovjeku iz Magreba, Abdussamedu, on upita mladića:

– Jesi li se posavjetovao s majkom?

– Jesam, i proučila je dovu za me.

– Uzjaši iza mene!

Džavdar uzjaha mazgu i putovali su od podneva do ikindije. Mladić ogladnje, ali nije uočio da Abdussamed ima nešto za jelo, te mu reče:

– Gospodine hadžijo, možda si zaboravio da nam poneseš nešto da pojedemo usput?

– Jesi li gladan? – upita Abdussamed.

– Jesam.

Dva putnika sjahaše s mazge i Abdussamed reče:

– Skini bisage! Šta želiš, brate? – upita ga zatim.

– Šta imaš?

– Tako ti Boga, šta želiš?

– Hljeba i sira.

– Jadniče! – reče Abdussamed. – To nije dostojno tebe. Traži nešto bolje.

– Meni je sada sve dobro.

– Želiš li pečeno pile?

– Da.

– Voliš li kadaif s medom?

– Volim.

– Voliš li to i to jelo? – nabrajao je tako Abdussamed dvadeset i četiri vrste jela.

“Šta je s njim? Je li poludio? Odakle će mi donijeti sva ta jela koja je nabrojao? On nema ni kuhinju, ni kuhara!”

– Reci mi: Dosta je!

– Dosta je! – povika Džavdar. – Nudiš mi ta jela, a ne vidim nigdje ništa.

– Dobro došao, Džavdare! – reče Abdussamed, pa zavuče ruku u bisage i izvadi zlatni tanjir na kome su bila dva pečena pileta. Zatim opet stavi ruku i izvadi dva zlatna tanjira s ćevapima.

Vadio je tako iz bisaga dok nije izvadio dvadeset i četiri vrste jela koja je spomenuo. Džavdar je bio zbunjen a saputnik mu reče:

– Jedi, jadniče!

– Gospodine, ti si stavio u ove bisage pravu kuhinju i ljude koji kuhaju.

Abdussamed se nasmija:

– Ovdje je jedan začarani sluga. Zatražiš li u bilo koje vrijeme hiljadu vrsta jela, sluga će ti ih odmah donijeti.

– Divne li su te bisage! – uskliknu mladić.

Potom su jeli dok se siti ne najedoše. Ostatak jela čovjek istrese, vrati prazne tanjire u bisage u koje stavi ruku i izvadi jedan ibrik, te se napiše, uzeše abdest i klanjaše ikindiju, pa Abdussamed vrati ibrik. Onda stavi one dvije kutije i bisage na mazgu, uzjaha je i reče:

– Uzjaši da pođemo na put. Znaš li ti, Džavdare – reče mu zatim – koliko smo prevalili od Egipta dovde?

– Ne znam, bogami – odgovori Džavdar, a Abdussamed će na to:

– Prešli smo razdaljinu od mjesec dana putovanja.

– Kako to? – čudio se Džavdar.

– Mazga koja je pod nama je marid koji za jedan dan prevali razdaljinu od godinu dana puta. Međutim, mazga zbog tebe nije žurila.

Zatim su putovali do zalaska sunca i kada pade večer, Abdussamed izvadi iz bisaga večeru, a ujutro izvadi doručak. Putovali su tako četiri dana ne

zaustavljajući se do ponoći. U to vrijeme su sjahivali i spavali, a ujutro su ponovo putovali. Sve što bi poželio, Džavdar je tražio od Abdussameda, a on je to vadio iz bisaga.

Petoga dana stigoše do Fesa i Miknasa i uđoše u grad. Kada uđoše, svaki čovjek koga su sreli pozdravljao je Abdussameda i ljubio mu ruku. Tako se to odvijalo dok ne stigoše do nekih vrata koja Abdussamed otvori i pojavi se na njima djevojka nalik na mjesec.

– Rahma, kćeri, otvori nam kuću – reče Abdussamed.

– Drage volje, babo – odgovori djevojka i uđe njišući bokovima.

Džavdar se raspameti kada je vidje i uskliknu:

– Ovo može biti samo carska kćer!

Djevojka otvori zdanje i skinu bisage s mazge govoreći joj:

– Odlazi, Bog te blagoslovio!

Odjednom se zemlja raspuknu, mazga se spusti i zemlja se vrati u pređašnje stanje. Džavdar se zabezeknu:

– O, Zaštitniče! Hvala Allahu koji nas je spasio dok smo bili na njenim leđima.

– Ne čudi se, Džavdare! – reče Abdussamed. – Rekao sam ti da je ta mazga ifrit. Nego, pođi s nama u dvor.

Kada uđe u dvor, mladića zbuni mnoštvo raskošnih ćilima, dragocjenosti, ukrasa od dijamanata i plemenitih metala. Čim sjedoše, Abdussamed reče djevojci:

– Rahma, donesi onaj paket.

Ona ustade, a onda donese paket i stavi ga pred oca koji ga otvori, pa izvadi odijelo vrijedno hiljadu dinara i reče Džavdaru:

– Obuci ga i dobro došao!

Mladić obuče odijelo u kome je ličio na kakvog cara sa Zapada. Abdussamed stavi bisage preda se, zavuče ruku u njih i izvuče tanjire na kojima su bila svakojaka jela. Nađe se na sofri četrdeset vrsta jela, te domaćin reče:

– Priđi, gospodine, i jedi. Nemoj nam zamjeriti...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

613.

Kada nastupi šest stotina trinaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Abdussamed, pošto je Džavdar ušao u dvor, postavio mu sofru sa četrdeset jela i rekao:

– Priđi i jedi. Nemoj nam zamjeriti, jer ne znamo koje jelo voliš. Reci šta želiš, pa ćemo ti odmah dati.

– Gospodine hadžijo – odgovori Džavdar – ja volim sva jela, ne mrzim ni jedno. Zato me nemoj pitati, nego daj sve što ti padne na pamet, a ja neću raditi ništa drugo nego ću jesti.

Tako mladić ostade kod Abdussameda dvadeset dana. Svakog dana je Abdussamed Džavdaru davao odijelo i jelo iz bisaga, nije kupovao ništa – meso ni hljeb; nije kuhao, nego je vadio iz bisaga sve što mu je trebalo, čak i razne vrste voća.

Dvadeset i prvog dana, Abdussamed reče:

– Ustaj, Džavdare! Ovo je dan određen za osvojenje aš-Šamardalova blaga.

I njih dvojica ustadoše, pa pođoše do kraja grada. Onda izađoše iz grada, te Džavdar uzjaha jednu mazgu, a Abdussamed drugu i putovali su do podneva. Najzad dospješe do jedne rijeke, te Abdussamed sjaha i reče:

– Sjaši, Džavdare!

Mladić sjaha, a Abdussamed povika: “Brzo!” dajući znak dvojici robova koji uzeše mazge i svaki ode svojim putem. Nije ih bilo neko vrijeme, a onda se jedan rob pojavi sa šatorom i razape ga. Drugi rob donese postelju i prostre je pod šatorom, a unaokolo postavi jastuke i naslonjače. Zatim jedan od njih ode i donese dvije kutije u kojima su bile ribe, a drugi rob donese bisage. Onda Abdussamed ustade i reče:

– Dođi, Džavdare!

Mladić priđe i sjede pored Abdussameda koji izvadi iz bisaga posude s hranom, te ručaše, a zatim Abdussamed uze dvije kutije i poče vračati nad njima, te dvije ribe progovoriše:

– Ovdje smo, čarobnjače ovoga svijeta! Smiluj se! – dozivale su. On je i dalje vračao dok se kutije ne raspadoše u paramparčad i razletješe se. Iz kutija se pojaviše dva svezana bića koja su uzvikivala:

– Čarobnjače ovoga svijeta, šta ćeš uraditi s nama?

– Namjeravam vas spaliti ako mi ne obećate da ćete se domoći aš-Šamardalovog blaga.

– Obećavamo da ćemo ti osvojiti blago pod uvjetom da dovedeš ribara Džavdara, jer se do blaga može doći samo s njim. Niko ne može dospjeti do blaga osim Džavdara, sina Omerova.

– Ja sam već doveo toga o kome govorite i on se ovdje nalazi, sluša vas i gleda.

Ifriti obećaše Abdussamedu da će osvojiti blago i ovaj ih pusti. Zatim uze jednu trsku i pločice od crvenog kornalina koje postavi pored trske; uze mangalu, stavi na nju uglja, puhnu jedanput i zapali vatru. Najzad donese anduz i reče:

– Džavdare, ja ću čarati i bacati anduz. Kada počnem čarati, neću moći razgovarati, inače će čarolija propasti. Hoću da te naučim šta ti je činiti da bismo postigli cilj.

– Nauči me – reče Džavdar, a Abdussamed reče:

– Kada budem čarao i bacao anduz, presahnut će potok pa će ti se ukazati zlatna vrata velika kao gradska kapija, sa dvije metalne halke. Spusti se do vrata, lagahno pokucaj i pričekaj neko vrijeme. Onda pokucaj opet, ali jače nego prvi put i pričekaj izvjesno vrijeme. Zatim pokucaj sa tri uzastopna udarca i čut ćeš kako neko kaže: “Ko kuca na vrata gdje je blago, a ne zna riješiti simbole?” Ti reci: “To sam ja, ribar Džavdar, sin Omerov!” Vrata će se otvoriti i izaći će jedna osoba sa sabljom u ruci i kazat će: “Ako si ti taj čovjek, onda ispruži vrat da ti odrubim glavu.” Ti ispruži vrat i ne boj se, jer kada digne ruku sa sabljom i zamahne, past će ispred tebe i za kratko vrijeme ćeš vidjeti da je to čovjek koji nema duše. Nećeš ni osjetiti udarac, niti će ti se bilo šta dogoditi. Ako mu se suprostaviš, ubit će te. Kada poslušnošću razbiješ njegove čini, uđi i vidjet ćeš još jedna vrata. Pokucaj, pa će ti izaći jedan vitez na konju, s kopljem na ramenu. On će te upitati: “Šta te je dovelo na ovo mjesto na koje nije došao ni jedan čovjek, niti džin?!”, pa će trgnuti koplje, a ti razdrlji grudi. Udarit će te i odmah će se sam stropoštati, pa ćeš vidjeti da je njegovo tijelo bez duše.

Budeš li se suprotstavljao, ubit će te. Zatim uđi na treća vrata na kojima će se pojaviti čovjek s lukom i strijelom u ruci. Gađat će te, a ti mu otvori grudi da te udari, te će se on stropoštati ispred tebe kao tijelo bez duše. Ako mu se budeš suprotstavljao, ubit će te. Nakon toga, uđi na četvrta vrata...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom dopuštenju.

614. NOĆ

Kada nastupi šest stotina četrnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Abdussamed upućivao Džavdara:

– Nakon toga, dođi do četvrtih vrata. Pokucaj, vrata će se otvoriti i preda te će izaći ogroman lav. Jurnut će na te razjapljenih čeljusti pokazujući kako hoće da te pojede. Ne boj se i nemoj bježati od njega. Kada dođe do tebe, daj mu ruku, i čim te ugrize za ruku, past će, a tebi se neće ništa desiti. Poslije toga, dođi do petih vrata, pa će preda te izaći jedan crni rob i reći će: “Ko si ti?” Reci: “Ja sam Džavdar.” Onda će on kazati: “Ako si ti taj čovjek, otvori šesta vrata!” Ti priđi vratima i reci: “O Isa, reci Musau da otvori vrata!” Tada će se vrata otvoriti, pa ti uđi i naići ćeš na dvije aždahe – jednu na desnoj, a drugu na lijevoj strani. Svaka će razjapiti čeljusti i odmah će kidisati na te. Ispruži ruke prema njima i one će te ugristi za jednu ruku. Ako im se suprostaviš, ubit će te. Onda priđi sedmim vratima i pokucaj, pa će izaći tvoja majka i reći će: “Dobro došao, sine! Priđi da se pozdravim s tobom!” Reci joj: “Dalje od mene i skini odjeću!” Onda će ona kazati: “Ja sam ti majka, sine. Imam pravo na tebe, jer sam te dojila i odgajala, a ti hoćeš da me svučeš!” “Ako se ne svučeš, ubit ću te!”, reci joj. Zatim pogledaj na desnu stranu i vidjet ćeš sablju obješenu o zid. Uzmi je, potegni sablju na nju i reci: “Skidaj se!” Ona će pokušavati da te prevari, umiljavat će se, ali se nemoj sažaliti. Kad god skine jedan dio odjeće, reci: “Skidaj ostalo!” Stalno joj prijeti da ćeš je ubiti dok ne skine sve što ima na sebi i dok ne padne. Tada si riješio simbole i uništio čarolije, te možeš biti

siguran. Uđi i vidjet ćeš tamo blago i gomile zlata. Nemoj obraćati pažnju na zlato, nego ćeš na sred toga mjesta vidjeti odaju na kojoj je zavjesa. Podigni zavjesu i vidjet ćeš čarobnjaka aš-Šamardala kako leži na zlatnoj postelji, a iznad glave mu stoji nešto okruglo što blista kao mjesec. To je nebeski krug. Aš-Šamardal je opasan sabljom, na ruci ima prsten, a oko vrata lanac na kome je kutija za surmu. Uzmi te četiri dragocjene stvari i pazi da ne zaboraviš nešto od onoga što sam ti rekao. Nemoj se suprotstavljati, inače ćeš se kajati, a imaš se čega i bojati.

Zatim mu Abdussamed sve ponovi još jedanput, pa treći i četvrti put, sve dok Džavdar nije rekao:

– Zapamtio sam, ali ko se može suočiti s tim čarolijama o kojima si govorio i ko može podnijeti sve te strahote?

– Džavdare – reče mu Abdussamed – ne boj se, to su samo fantomi bez duše.

Abdussamed ga je umirivao dok Džavdar ne reče:

– Uzdam se u Allaha.

Onda Abdussamed baci anduz i poče čarati izvjesno vrijeme, kad vode nestade i ukaza se dno potoka. Pojaviše se i vrata iza kojih se nalazilo blago. Džavdar siđe do vrata, pokuca i začu kako neko kaže:

– Ko kuca na vrata iza kojih je blago, a ne zna riješiti simbole?

– To sam ja, Džavdar, sin Omerov!

Vrata se otvoriše, pa izađe nekakva osoba, isuka sablju i reče:

– Ispruži vrat!

Džavdar ispruži vrat, a onaj zamahnu i stropošta se. Tako su padali redom dok Džavdar ne razbi čarolije na svih sedam vrata. Onda izađe njegova majka i reče mu:

– Pozdravljam te, sine moj.

– Ko si ti? – upita je.

– Ja sam tvoja majka. Imam pravo na te, jer sam te dojila, odgajala i nosila te devet mjeseci, sine.

– Skidaj se! – reče Džavdar.

– Ti si moj sin! Kako ćeš me skinuti golu?!

– Skidaj se, ili ću ti glavu odrubiti ovom sabljom! – i Džavdar posegnu rukom, isuka sablju nad njom govoreći:

– Ako se ne svučeš, ubit ću te!

Prepirka među njima potraja, ali kako joj je mladić sve više prijetio, ona skinu dio odjeće, a mladić reče:

– Skidaj i ostalo!

Nakon duge prepirke, ona skinu još nešto. Tako su se uvjeravali dok je žena govorila:

– Uzalud sam te odgajala, sine!

Najzad na njoj ostade samo košulja, te žena reče:

– Je li ti srce od kamena, sine, pa me sramotiš svlačenjem? Zar to nije haram, sine?

– Pravo veliš, nemoj skidati košulju.

Samo što je to izgovorio, žena povika:

– Pogriješio je! Udrite ga!

Istog trena, na njega se sručiše udarci poput kiše. Sjatiše se oko njega čuvari blaga i tukli su ga tako da te batine nije zaboravio cijelog života. Izbaciše ga iza vrata s blagom i zatvoriše vrata kao što su bila.

Čim ga izbaciše ispred vrata, Abdussamed ga odmah prihvati. Voda poteče kao što je i tekla...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

615. NOĆ

Kada nastupi šest stotina petnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su Džavdara istukle sluge, izbacili ga ispred vrata i zatvorili ih, pa je potok potekao kao i ranije. Onda Abdussamed ustade i poče učiti nad njim sve dok nije došao k sebi, a zatim ga upita:

– Šta si uradio, jadniče?

– Sve prepreke sam savladao, a onda sam stigao do majke pa smo se dugo prepirali. Ona se, brate, počela svlačiti dok na njoj ne ostade samo košulja.

Veli: “Nemoj me sramotiti, jer je grjehota pokazivati golotinju!” Sažalivši se na nju, ostavio sam joj košulju, kad ona povika: “Pogriješio je! Udrite ga!” I pojaviše se ljudi za koje ni sam ne znam gdje su bili, pa me isprebijaše tako da zamalo nisam umro i izbaciše me. Ne znam šta se nakon toga događalo.

– Nisam li ti govorio da ne budeš neposlušan? – reče Abdussamed. – Nanio si zlo i meni i sebi. Da je ona svukla odjeću, postigli bismo cilj. Sada ćeš ostati kod mene do današnjeg dana iduće godine.

Abdussamed odmah pozva dva roba koji spremiše šator i odnesoše ga. Zatim se izgubiše nakratko i vratiše se s mazgama. Abdussamed i Džavdar uzjahaše mazge i vratiše se u grad Fes. Mladić ostade tu jedući i pijući, a svakog dana mu je Abdussamed davao po jedno raskošno odijelo dok ne prođe godina dana i ne nastupi određeni dan. Tada Abdussamed reče:

– Evo određenog dana! Pođimo!

– Dobro – odgovori Džavdar.

Kada izađoše iz grada, vidješe dva roba s mazgama. Uzjahaše ih i otisnuše se na put dok ne stigoše do one rijeke. Robovi podigoše šator, prostriješe po njemu ćilime, a Abdussamed izvadi sofru i ručaše. Zatim izvadi trsku i pločice kao i prvi put, zapali vatru, pripremi anduz i reče:

– Džavdare, hoću da ti dam uputstva.

– Gospodine hadžijo, ako sam zaboravio one batine, zaboravio sam i uputstva.

– Jesi li ih zapamtio? – upita Abdussamed.

– Jesam – odgovori Džavdar.

– Čuvaj se i nemoj misliti da je ona žena tvoja majka. Ona je samo čuvar u liku tvoje majke. Njena želja je da pogriješiš. Ako si prvi put ostao živ, ovaj put će te izbaciti mrtva, ukoliko pogriješiš.

– Ako pogriješim, zaslužit ću da budem spaljen.

Nakon toga, Abdussamed stavi anduz i poče čarati, te rijeka presahnu. Džavdar priđe vratima, pokuca i ona se otvoriše. Savladao je svih sedam prepreka dok nije stigao do svoje majke koja mu reče:

– Dobro došao, sine!

– Otkud sam ja tvoj sin, prokletnice? Skidaj se!

Žena ga poče zavaravati skidajući dio po dio dok ne ostade na njoj ništa osim košulje.

– Skidaj i to prokletnice! – reče Džavdar, te žena skinu košulju i postade tijelo bez duše.

Zatim Džavdar uđe i vidje gomile zlata, ali nije obraćao pažnju na njega, već uđe u odaju i ugleda vrača aš-Šamardala kako leži opasan sabljom, s prstenom na prstu i kutijom za surmu o vratu. Vidje i nebeski krug iznad njegove glave. Priđe čarobnjaku, odveza mu sablju, uze prsten, nebeski krug i kutiju sa surmom i pođe, kad začu svirku i sluge mu počeše dovikivati:

– Neka ti je sa srećom to što ti je dano, Džavdare!

Muzika se čula sve dok nije napustio mjesto s blagom i stigao do Abdussameda koji prestade vračati i stavljati anduz na vatru. On ustade, zagrli Džavdara i pozdravi ga, a Džavdar mu dade četiri dragocjene stvari koje ovaj uze pa doviknu robovima, te oni spakovaše šator i odnesoše ga. Zatim se vratiše s mazgama, te njih dvojica uzjahaše i odoše u grad Fes. Abdussamed uze bisage i poče iz njih vaditi tanjire s raznim vrstama jela. Postavi sofru ispred Džavdara i reče:

– Jedi, brate Džavdare!

Džavdar se sit najede, pa Abdussamed istrese ostatak hrane u druge zdjele, a prazne vrati u bisage. Zatim Abdussamed reče:

– Džavdare, ti si zbog mene napustio zavičaj i obavio si mi posao. Ostalo je da mi ispuniš još jednu želju. Traži šta hoćeš, pa će ti uzvišeni Allah zahvaljujući meni dati. Dakle, traži što želiš i ne stidi se, jer si to zaslužio.

– Gospodine, molim Allaha, a zatim i tebe da mi daš te bisage.

Abdussamed mu ih dade govoreći:

– Uzmi ih, tebi pripadaju. Da si poželio i nešto drugo, dao bih ti. Međutim, sirotane, to ti ne koristi ni za šta osim za jelo. Podnio si tegobe sa mnom, a ja sam ti obećao da ću te vratiti u domovinu radosna srca. Iz ovih bisaga jedi, a dat ću ti još jedne pune zlata i dragulja i poslat ću te u tvoju zemlju da budeš trgovac. Obuci sebe i svoju porodicu, a novac nećeš trošiti jer ćeš ti i tvoja porodica jesti iz ovih bisaga. Postupat ćeš s njima tako što ćeš zavući ruku i reći: “Tako ti velikih imena, slugo ovih bisaga, daj mi to i to jelo.” Donijet će ti sve što tražiš, makar svakog dana tražio hiljadu vrsta.

Potom pozva jednog roba s mazgom i napuni mu bisage – jednu polovinu zlatom a drugu dijamantima, pa mu reče:

– Uzjaši ovu mazgu, a rob će ići ispred tebe i pokazivati ti put dok ne stigneš pred vrata svoje kuće. Kada stigneš tamo, uzmi oboje bisage, a mazgu predaj robu da je dovede ovamo. Nikome ne odaji svoju tajnu. Neka te Allah čuva.

– Neka tebi Allah da svako dobro! – reče Džavdar, pa stavi bisage na leđa mazgi i uzjaha. Rob je išao naprijed, a mazga je slijedila roba cijeli dan i cijelu noć. Narednog dana ujutro Džavdar stiže na Kapiju trijumfa, pa vidje svoju majku kako sjedi, moleći:

– Udijelite nešto, za ime Boga!

Džavdar se izbezumi, pa sjaha s mazge i pohrli prema majci. Čim ga ugleda, ona zaplaka, te je Džavdar posadi na mazgu i odjahaše do kuće. Tu spusti majku, uze bisage, a mazgu prepusti robu koji je povede svome gospodaru, jer su i mazga i rob bili šejtani.

Džavdaru je bilo teško što mu majka prosi. Čim uđe u kuću, reče joj:

– Jesu li mi braća dobro, majko?

– Dobro su – odgovori ona.

– Zašto prosiš na putu?

– Zbog gladi, sine.

– Prije nego što sam otputovao, dao sam ti stotinu dinara jednog dana, pa još stotinu dinara narednog dana. Onda sam ti dao hiljadu dinara onoga dana kada sam pošao na put.

– Ona dvojica su me prevarili, uzeli mi novac i rekli: “Za taj novac ćemo kupiti hrane.” Uzeli su novac, a mene istjerali, tako da sam, zbog velike gladi, počela prositi na putu.

– Majko, sve će biti dobro kad sam ja došao. Više nećeš uopće brinuti. Ove bisage su pune zlata, dijamanata i svakog dobra.

– Ti si sretan, sine! Hajde, daj nam malo hljeba, jer nisam mogla spavati zbog gladi, pošto nisam večerala.

Džavdar se nasmija:

– Opusti se, majko, i poželi bilo šta za jelo. Ja ću ti to odmah donijeti. Nije potrebno da to kupujem na pijaci, niti treba kuhati.

– Ne vidim da imaš nešto.

– U bisagama imam sve vrste jela.

– Bilo šta da doneseš, zadržat će dušu u tijelu.

– Imaš pravo. Ako je čovjek bez ičega, zadovoljava se i najmanjim; kada ima svega, želi pojesti nešto dobro. Ja imam svega i zato traži šta želiš.

– Vrućeg hljeba i komad sira, sine.

– Nije to za tebe, majko.

– Ti znaš šta je za mene i nahrani me onim što misliš da zaslužujem.

– Za tebe je pečeno meso, pečena kokoš, pilav s biberom, filovana tikvica, rebra s nadjevom, pečen ovan, plećka, pčelinji med, šećer, kadaif i baklava.

Majka pomisli da je ismijava i ruga joj se, pa reče:

– Ju! Ju! Da li ti sanjaš, ili si poludio? Spominješ mi sve najbolja jela. Ko može sve to platiti i ko to zna skuhati?!

– Života mi, moram te odmah nahraniti svim tim što sam spomenuo.

– Ja ništa ne vidim.

– Daj mi one bisage!

Majka mu donese bisage, opipa ih i vidjevši da su prazne, pruži mu ih. Džavdar poče zavlačiti ruke i vaditi pune tanjire dok ne izvadi sve što je spomenuo.

– Sine! – zaprepasti se majka. – Bisage su male i bile su prazne, bez ičega, a ti si izvadio svu tu hranu! Gdje su bile zdjele?

– Bisage mi je dao onaj čovjek iz Magreba. To su čarobne bisage koje imaju slugu. Kada čovjek poželi nešto, zazove određena imena nad njima i kaže: “Slugo ovih bisaga, daj mi to i to jelo” i on ih donese.

– Mogu li ja pružiti ruku i zatražiti nešto? – upita majka.

– Ispruži ruku.

Majka pruži ruku govoreći: “Tako ti imena, slugo ovih bisaga, donesi mi nadjevena rebarca”, i ona ugleda tanjir u bisagama. Zavuče ruku pa izvuče tanjir i vidje odlična nadjevena rebarca. Zatim zatraži hljeba i sve vrste jela koje joj se prohtjedoše, te joj sin reče:

– Kada završiš s jelom, majko, prespi hranu u druge zdjele, a prazne vrati u bisage, jer čarolija tako zahtijeva. I čuvaj bisage.

Majka odnese bisage i sakri ih, a Džavdar ponovi:

– Čuvaj tajnu i zadrži bisage. Kad god ti nešto zatreba, izvadi iz njih. Dijeli milostinju i hrani moju braću, bio ja prisutan ili ne bio.

Dok su se oni tako hranili, uđoše Džavdarova braća koji su čuli vijest od nekog čovjeka iz mahale. Taj čovjek im je pričao:

– Došao vam je brat jašući mazgu, ispred njega je bio rob, a na njemu ruho kakvog nigdje nema.

– Kamo sreće da nismo ožalostili majku! Sigurno mu je kazala šta smo joj uradili. Kako smo se obrukali pred njim!

– Naša majka je sažaljiva – reče jedan. – Ako mu je kazala, on je još milostiviji prema nama. Kad mu se izvinimo, prihvatit će izvinjenje.

Zatim braća dođoše Džavdaru koji skoči na noge, srdačno ih pozdravi i reče im:

– Sjedjete i gostite se!

Braća sjedoše i prihvatiše se jela. Kako su bili oslabili zbog gladi, jeli su dok se siti ne najedoše, a onda im Džavdar reče:

– Braćo moja, uzmite ostatak hrane, pa je podijelite siromasima i jadnicima.

– Ostavi ga, brate, da večeramo.

– Kada bude vrijeme za večeru, dobit ćete još više.

Braća iznesoše ostatke hrane govoreći svakom siromahu koji je prolazio pored njih:

– Uzmi i jedi!

Tako od hrane ne ostade ništa, pa braća vratiše zdjele i Džavdar reče majci:

– Stavi ih u bisage...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

616.

ada nastupi šest stotina šesnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su braća ručala, pa je Džavdar rekao majci:

– Stavi zdjele u bisage.

Uvečer, Džavdar uđe u odaju i izvadi iz bisaga četrdeset vrsta jela. Zatim izađe iz odaje i sjede s braćom, pa se obrati majci:

– Donesi večeru.

Kada ona uđe u sobu, vidje pune zdjele, pa stavi sofru i poče iznositi zdjele jednu za drugom, dok ih ne iznese četrdeset. Nakon večere, Džavdar iznese slatkiša i najedoše se, pa im reče da ostatke daju komšijama. Sutradan i doručkovaše.

Življeli su tako deset dana, a onda Salim reče Selimu:

– Kako li se sve ovo zbiva? Naš brat nam donosi zijafete ujutro, zijafete u podne i zijafete uvečer, a kasno noću donosi i slatkiše. Sve što ostane dijeli siromasima. Tako nešto čine samo carevi. Kako je tako sretan? Zar nećemo pitati otkuda mu ta raznovrsna jela i ti slatkiši, a nikad nismo vidjeli da nešto kupuje, ne loži vatru, nema kuhinju ni kuhara?

– Ne znam, bogami – odgovori brat. – Znaš li ko bi nam mogao reći šta je tu na stvari?

– Niko nam neće reći do naša majka!

Tako njih dvojica smisliše lukavstvo i odoše majci u vrijeme dok je Džavdar bio odsutan, pa joj rekoše:

– Gladni smo, majko.

– Radujte se! – odgovori ona, pa uđe u onu odaju. Zatraži od sluge u bisagama hranu i izvadi je onako vruću, a oni rekoše:

– Majko, ova hrana je topla, a ti nisi kuhala ni u vatru puhala.

– Jela su iz bisaga – odgovori majka.

– Kakve su to bisage?

– To su čarobne bisage, a jela se traže od njihovog čuvara.

I majka im sve ispriča dodajući:

– Čuvajte tajnu!

– Čuvat ćemo je, majko, ali nam kaži kako se to radi.

Majka ih nauči, te oni počeše zavlačiti ruke i vaditi ono što su tražili. Njihov brat ništa nije znao o tome. Kada shvatiše moć bisaga, Salim reče Selimu:

– Dokle ćemo mi, brate, biti kao sluge kod Džavdara i jesti njegovu milostinju? Hajde da smislimo nešto, pa da uzmemo ove bisage i da budu naše!

– Šta da smislimo?

– Prodat ćemo brata kapetanu na Sueskom moru.[17]

– Prodat ćemo brata.

– Kako ćemo to izvesti?

– Ja i ti ćemo otići tome kapetanu i pozvat ćemo ga s dvojicom njegovih ljudi. Ono što ja budem govorio o Džavdaru ti potvrđuj, a pred kraj večeri pokazat ću ti šta ću učiniti.

Tako se dogovoriše da prodaju brata, te odoše kući kapetana Sueskog mora. Salim i Selim uđoše kapetanu i rekoše mu:

– Gospodaru, došli smo ti nekim poslom koji će te radovati.

– Kojim dobrom?

– Mi smo braća. Imamo trećeg brata mangupa koji ništa ne valja. Umro nam je otac i ostavio podosta novaca. Podijelili smo novac, pa je i naš brat uzeo dio nasljedstva, ali ga je proćerdao na žene. Kada je osiromašio, počeo se žaliti na nas i tužakati nas vlastima za nepravdu, govoreći: “Vi ste uzeli moj novac i novac moga oca.” Tako smo se počeli parničiti po sudovima i izgubili smo novac. On je neko vrijeme trpio, pa nas je ponovo počeo tužiti dok nismo osiromašili. Nije nas ostavljao na miru, već nas stalno uznemirava. Hoćemo da ga kupiš od nas.

– Možete li ga nekako prevariti i dovesti ovamo, a ja ću ga odmah poslati na more?

– Ne možemo ga dovesti, ali ti budi naš gost i povedi dva čovjeka, ne više, pa kad brat zaspi, udružit ćemo se nas peterica i ščepati ga. Usta ćemo mu začepiti, a ti ćeš ga preuzeti pod okriljem noći i izvesti iz kuće. Radi s njim šta hoćeš.

– Sa zadovoljstvom. Hoćete li ga prodati za četrdeset dinara?

– Hoćemo – rekoše braća. – Poslije večere dođi u tu i tu mahalu i jedan od nas će te čekati.

– Sada idite! – zaključi kapetan, te braća pođoše Džavdaru i pričekaše određeni čas.

Onda Salim priđe Džavdaru, poljubi mu ruku, a Džavdar upita:

– Šta ti je, brate?

– Imam jednog prijatelja koji me je više puta pozivao u svoju kuću dok si ti bio odsutan. Učinio mi je mnoga dobra. Stalno me čašćava, što je poznato i našem bratu. Danas ga pozdravih, a on me pozva u goste, te mu ja rekoh: “Ne mogu ostaviti brata.” “Povedi i njega”, reče on. “Neće pristati, ali bi ti sa svojom braćom mogao doći nama u goste.” Dva brata toga prijatelja sjedjeli su

pored njega. Tako sam ih pozvao vjerujući da neće doći kada ih pozovem u goste. Međutim, čim sam ih pozvao, on i njegova braća pristadoše, te mi prijatelj reče: “Čekaj me pored ulaza u malu džamiju. Doći ću s braćom.” Sada me strah da će doći, jer me stid tebe. Hoćeš li me rasteretiti i ugostiti ih noćas? Ti imaš svega, brate. Ako ne pristaješ, reci mi da ih vodim u komšijsku kuću.

– Zašto bi ih vodio komšijama? – upita Džavdar. – Je li naša kuća tijesna, ili nemamo ništa da im damo za večeru? Sramota je i da se savjetuješ sa mnom. Treba samo da im izneseš dobru hranu i slatkiša dok im ne bude dovoljno. Ako ih dovedeš kad sam ja odsutan, traži od majke i ona će ti iznijeti dovoljno hrane. Idi i dovedi ih da bismo i mi imali blagodati.

Brat poljubi ruku Džavdaru i ode. Zatim sjede pred vrata male džamije dok se ne završi jacija, kad mu oni priđoše i Salim ih povede kući.

Čim ih vidje, Džavdar reče:

– Dobro došli! – i posadi ih, pa se poče zabavljati s njima ne znajući ko su oni zapravo. Zatim Džavdar zatraži večeru od majke, te ona poče vaditi jela iz bisaga, a Džavdar je poručivao jela dok se ne nađe pred njima četrdeset vrsta.

Svi se siti najedoše, te podigoše sofru. Mornari su mislili da Salim časti. Kada prođe trećina noći, majka im izvadi slatkiša, a Salim ih je služio, dok su Džavdar i Selim sjedjeli. Onda im se prispava, te Džavdar ode i zaspa. Polijegaše i ostali dok Džavdar nije utvrdio san, te oni ustadoše i zajedno ga napadoše. Kad se osvijestio, usta su mu bila već zapušena. Svezaše mu ruke i iznesoše ga iz dvora pod okriljem noći...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

617.

ada nastupi šest stotina sedamnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su Džavdara uzeli i iznijeli pod okriljem noći. Otpremiše ga u Suec stavivši mu okove na noge.

Tako Džavdar poče šutke služiti. Služio je godinu dana, onako kako služe zarobljenici i robovi. Toliko o Džavdaru.

U međuvremenu, njegova braća dočekaše jutro, pa odoše majci i rekoše joj:

– Majko, naš brat Džavdar nije se još probudio.

– Probudite ga.

– A gdje spava?

K – S gostima – odgovori majka.

– Možda je otišao s gostima dok smo mi spavali.

– Izgleda da našem bratu godi tuđina, kao da je poželio da otkrije neko blago. Čuli smo ga kako razgovara s ljudima iz Magreba. Oni mu vele: “Povest ćemo te i otkriti ti blago.”

– Je li se sastao s ljudima iz Magreba? – upita majka.

– Zar to nisu bili naši gosti?

– Možda je otišao s njima. Allah će ga izvesti na pravi put, jer on je sretan. Sigurno će donijeti svega i svačega.

Majka zaplaka tugujući zbog rastanka s Džavdarom, a oni joj rekoše:

– Prokletnice! Zar toliko voliš Džavdara, a nama se ne raduješ, niti žališ za nama, bili tu ili ne? Zar nismo i mi tvoja djeca kao što ti je i Džavdar sin?

– Vi jeste moja djeca, ali ste nesretnici i niste dobri prema meni od dana kada vam je otac umro. Od vas nisam vidjela nikakva dobra. Od Džavdara sam, pak, mnogo dobra imala; on mi je srce liječio i počasti mi iskazivao. Zaslužio je da plačem za njim. Bio je dobar i prema meni i prema vama.

Kada su čuli te riječi, braća je počeše psovati i tući. Onda uđoše u odaju i dadoše se u potragu za bisagama dok ih ne nađoše. Pokupiše dijamante iz prve pregrade i zlato iz druge. Uzeše i čarobne bisage, pa rekoše majci:

– Ovo je imovina našega oca.

– Nije, bogami – reče majka. – To je imovina vašeg brata Džavdara. On je to donio iz Magreba.

– Lažeš! To je očeva imovina i mi ćemo je trošiti.

Braća podijeliše plijen, ali se sporječkaše oko čarobnih bisaga. Salim reče:

– Ja ću ih uzeti!

– Ja ću ih uzeti! – vikao je Selim.

Dok su se oni tako prepirali, majka reče:

– Bisage u kojima su bili dijamanti i zlato podijelili ste, a ovo se ne dijeli, niti bisage možete novcem platiti. Ako ih pocijepate na dva dijela, nestat će

čarolije. Ostavite ih kod mene, a ja ću vam u svako doba vaditi iz njih hranu i bit ću zadovoljna zalogajem s vama i onim što mi od svoje milosti date da obučem. Sarađivat ćete s ljudima. Vi ste mi sinovi, a ja sam vaša majka. Ostanimo kao što smo i ranije bili. Možda će doći brat, pa ćete se obrukati pred njim.

Međutim, braća ne prihvatiše njene riječi, nego provedoše noć svađajući se. Čuo ih je jedan carev čuvar koji je bio pozvan u goste u jednu kuću pored Džavdarove kuće na kojoj je bio otvoren prozor. Stražar pogleda kroz prozor, tako da je čuo cijelu prepirku i sav razgovor o diobi. Sutradan, taj stražar ode caru po imenu Šemsuddevla. U to vrijeme, on je vladao Egiptom. Dakle, stražar dođe caru i ispriča mu šta je čuo, a car posla po Džavdarovu braću koju dovedoše i na muke udariše, te oni sve priznaše. Car uze oboje bisage, a braću zatvori u tamnicu i naredi da se Džavdarovoj majci svakog dana daje onoliko koliko joj treba.

Za to vrijeme, Džavdar provede godinu dana služeći u Suecu. Po isteku godine, dok su bili na lađi, puhnu vjetar na lađu na kojoj su se nalazili i potjera ih prema planini te se lađa razbi, tako da potonu sve što je bilo na njoj. Kopna se domogao samo Džavdar, a ostali pomriješe.

Kada dođe do kopna, Džavdar se zaputi i stiže do nekih beduina. Upitaše ga ko je on, a mladić im reče da je bio mornar na jednoj lađi. Potom ispriča cijelu priču. U logoru se nalazio jedan trgovac iz Džide. On se sažali na Džavdara i reče mu:

– Hoćeš li da služiš kod mene, Egipćanine, a ja ću te odijevati i povest ću te u Džidu.

Džavdar ga je zatim služio i putovao s njim dok ne stigoše u Džidu gdje mu trgovac iskaza veliko poštovanje. Onda trgovac htjede poći na hadž i povede Džavdara u Meku. Kada stigoše u Meku, Džavdar ode da obiđe Kabu i dok ju je obilazio, pojavi se njegov prijatelj Abdussamed...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

618.

ada nastupi šest stotina osamnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Džavdar obilazio Kabu i naišao na svoga prijatelja iz Magreba, Abdussameda, koji je također obilazio Kabu.

K Abdussamed ugleda Džavdara, pozdravi ga i upita ga kako je. Mladić zaplaka, pa mu ispriča šta se dogodilo. Abdussamed ga odvede u svoju kuću, iskaza mu poštovanje i obuče mu ruho kakvog nigdje nema, a zatim reče:

– Tebe zlo napušta, Džavdare!

Abdussamed poče gatati u pijesku i vidje šta se dogodilo Džavdarovoj braći, te mu reče:

– Znaj, Džavdare, da se tvojoj braći dogodilo to i to. Oni su zatočeni u tamnici egipatskog cara. Ti si, pak, dobro došao ovdje dok ne obaviš obred, i sve će biti kako valja.

– Dopusti mi, gospodine – reče Džavdar – da odem i oprostim se s trgovcem kome pripadam, pa ću ti doći.

– Jesi li mu dužan? – upita ga prijatelj.

– Nisam – odgovori mladić.

– Onda idi, oprosti se s njim i odmah dođi.

Džavdar ode, oprosti se s trgovcem i reče mu:

– Našao sam se s prijateljem.

– Idi i dovedi ga, a ja ću ga ugostiti – reče trgovac.

– Nema potrebe, jer je on imućan čovjek koji ima mnoštvo slugu.

Trgovac dade Džavdaru dvadeset dinara rekavši:

– Nemoj mi šta zamjeriti!

Džavdar se pozdravi s njim i odlazeći ugleda jednog siromaha kome dade dvadeset dinara. Zatim ode Abdussamedu i ostade kod njega dok ne obaviše obred, a onda mu Abdussamed dade onaj prsten koji je uzeo iz aš-Šamardalovog blaga i reče:

– Uzmi prsten! On će te dovesti do cilja, jer prsten ima slugu po imenu Strašni Grom. Bilo šta da ti zatreba na ovome svijetu, protari prsten i taj sluga će se pojaviti, pa će učiniti sve što mu narediš.

I Abdussamed protare prsten pred njim, pa se pojavi sluga vičući:

– Pred tobom sam, gospodaru! Dobit ćeš ono što zahtijevaš! Hoćeš li podići razoreni grad, ili ćeš razoriti nastanjeni grad; hoćeš li pogubiti nekog cara, ili ćeš razbiti kakvu vojsku?

– Grome! – reče mu Abdussamed. – Sada je ovo tvoj gospodar i brini se o njemu.

Abdussamed pusti Groma da ode, pa reče Džavdaru:

– Protari prsten, pa će ti doći njegov sluga. Naredi mu šta želiš i on se neće suprotstavljati. Idi u svoju zemlju i čuvaj prsten jer ćeš njime nadvladati dušmane. Sad protari prsten i pojavit će se sluga. Popni mu se na leđa i ako mu kažeš: "Odnesi me danas u moju zemlju", neće ti se suprotstavljati.

Zatim se Džavdar oprosti sa Abdussamedom, protrlja prsten i pred njim se pojavi Strašni Grom koji reče:

– Evo me! Zahtijevaj, ispunit ću!

– Danas me odnesi u Egipat.

– Bit će kako hoćeš – reče Grom, pa ponese Džavdara leteći s njim od podneva do ponoći. Zatim ga spusti u majčinu kuću, i kada ga majka vidje, ustade i pozdravi ga plačući, a onda mu ispriča šta je car uradio njegovoj braći, kako ih je tukao, uzeo čarobne bisage i one sa zlatom i dijamantima. Kada je to čuo, Džavdaru je bilo teško na duši, pa reče majci:

– Ne tuguj zbog toga! Sada ćeš vidjeti šta ću učiniti i kako ću dovesti braću.

I on protrlja prsten, pa se pojavi sluga koji reče:

– Evo me! Zahtijevaj i dobit ćeš!

– Naređujem ti da dovedeš moju braću iz careve tamnice.

Sluga se spusti u zemlju i nije izlazio dok ne stiže usred zatvora. Salim i Selim su bili u velikoj nevolji i veoma su patili u zatvoru, tako da su smrt priželjkivali. Jedan od njih reče:

– Bogami, brate, dugo već patimo! Dokle ćemo ovako tamnovati? Smrt bi nam bila olakšanje.

Dok su oni tako razgovarali, zemlja se raspuknu i izađe Strašni Grom koji ih uze obojicu, te ih spusti pod zemlju i oni izgubiše svijest zbog silnog straha. Kada dođoše k sebi, zatekoše se u kući i ugledaše brata Džavdara kako sjedi s majkom pored sebe. Džavdar im reče:

– Pozdravljam vas, braćo! Zar ste me zaboravili?

Braća oboriše poglede i počeše plakati.

– Ne plačite! – na to će Džavdar. – Do toga su vas doveli šejtan i vaša pohlepa. Kako ste me mogli prodati? Ali, ja ću se tješiti Jusufovim slučajem. Njegova braća su prema njemu postupili još gore kada su ga bacili u Jamu...[18]

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

619. NOĆ

Kada nastupi šest stotina devetnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Džavdar razgovarao s braćom:

– Kako ste mogli tako postupati prema meni? Pokajte se Allahu i zatražite oprost od njega, a On će vam oprostiti, jer On prašta i milostiv je. Ja sam vam oprostio i dobro mi došli. Ne bojte se.

Džavdar ih je smirivao dok ih nije odobrovoljio. Zatim poče pričati sve šta je prepatio i predeverao dok se nije sreo sa šejhom Abdussamedom. Ispriča im i priču o prstenu, a oni mu rekoše:

– Brate, nemoj nam zamjeriti ovaj put. Ako opet uradimo tako nešto, čini s nama šta ti je volja.

– U redu – reče Džavdar. – Ispričajte mi šta vam je car uradio.

– Tukao nas je, prijetio nam i uzeo oboje bisage.

– Zar mi je tako nešto učinio?

I Džavdar protrlja prsten, pa se pojavi sluga. Braća se uplašiše misleći da će brat narediti slugi da ih ubije, te pobjegoše majci govoreći:

– Zaštiti nas, majko! Zauzmi se za nas!

– Ne bojte se, djeco – reče majka, a Džavdar se obrati slugi:

– Naređujem ti da mi doneseš sve iz careve riznice, dijamante i ostalo. Nemoj ništa ostaviti. Donesi mi čarobne bisage i one s dijamantima koje je car uzeo od moje braće.

– Slušam i pokoravam se – reče sluga pa istog trena ode, pokupi sve što je bilo u riznici i donese oboje bisage neoštećene. Sve što se nalazilo u riznici

stavi pred Džavdara i reče mu:

– U riznici nisam ništa ostavio.

Džavdar reče majci da čuva bisage s dijamantima, a on stavi preda se čarobne bisage i reče slugi:

– Naređujem ti da mi noćas sagradiš veliki dvorac, da ga pozlatiš, da ga zastreš skupocjenim ćilimima i da sve to završiš prije nego što osvane dan.

– Bit će urađeno – reče sluga i nestade pod zemljom. Zatim Džavdar izvadi jela, te su jeli veseleći se, a potom su prilegli.

Za to vrijeme, sluga sakupi svoje pomoćnike i naredi da se gradi dvorac. Jedni počeše tesati kamenje, drugi su zidali, neki su krečili, a neki bojadisali, dok su neki ćilime sterali. Dan se nije ni zabijelio a dvorac je bio gotov. Onda sluga ode Džavdaru i reče mu:

– Gospodaru, dvorac je završen i potpuno uređen. Ako hoćeš izađi da ga vidiš.

Džavdar izađe s majkom i braćom i oni ugledaše dvorac kakvog nigdje nema i pred čijom ljepotom um zastaje. On se veoma obradova dvorcu koji se nalazio na raskršću, a na njega nije potrošio ništa. Džavdar se obrati majci:

– Hoćeš li boraviti u ovome dvorcu?

– Hoću, sine – odgovori majka i prouči mu dovu, a Džavdar protare prsten, te se pojavi sluga koji reče:

– Ovdje sam!

– Naređujem da mi dovedeš četrdeset lijepih bijelih robinja, četrdeset crnih robinja i četrdeset robova.

– Bit će urađeno! – reče sluga, pa ode sa četrdeset svojih pomoćnika u Indiju, Sind i Perziju. Gdje god su vidjeli lijepu djevojku, uzimali su je i gdje god su vidjeli mladića, odvodili su ga. Sluga posla četrdeset pomoćnika koje dovedoše Džavdarovom dvoru i ispuniše ga. Sluga pokaza mladiću robove i pošto mu se svidješe, reče:

– Daj svakome po jedno raskošno odijelo.

– Razumijem!

– Daj haljine za moju majku i za me.

Sluga donese sve to, a Džavdar odjenu djevojke i reče im:

– Ovo je vaša gospodarica. Ljubite joj ruke i nemojte se suprotstavljati. Dvorite je sve – i bijele i crne.

Robovi se obukoše i cjelivaše ruku Džavdaru koji odjenu svoju braću. I Džavdar postade kao car, a njegova braća veziri. Kako je dvorac bio veliki, u jednome krilu se nastani Salim sa svojim robinjama, a u drugom Selim sa svojima, dok se Džavdar s majkom nastani u novome dvoru. Tako je svako živio samostalno, kao sultan.

U međuvremenu, blagajnik onoga cara htjede uzeti neke stvari iz riznice. Uđe u nju, ali ne vidje ništa, već je zateče praznu – kao da je o njoj neko rekao:

Nekada su košnice nastanjene, pune meda bile,
A sada su prazne jer su pčele iz njih odletjele.

Rizničar povika iz sveg glasa i pade bez svijesti. Kada dođe k sebi, napusti riznicu ostavivši vrata otvorena. Uđe caru Šemsuddevli i reče:

– Zapovjedniče pravovjernih, obavještavam te da je noćas riznica ispražnjena.

– Šta si učinio s mojim blagom u riznici?

– Tako mi Boga, nisam učinio ništa, niti znam kako je ispražnjena. Jučer sam ulazio i vidio da je puna, a danas sam ušao i vidio da je prazna. Nema ničeg u njoj, a vrata su bila zaključana. Nisu provaljena, niti je brava odvaljena. Nikakav lopov nije dolazio.

– Jesu li nestale i one dvoje bisage?

– Jesu – odgovori blagajnik, a car se raspameti...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

620.

ada nastupi šest stotina dvadeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je blagajnik došao caru i obavijestio ga da je riznica ispražnjena, da su nestale čak i bisage, pa se car raspametio. On skoči na noge i reče blagajniku:

– Pođi ispred mene!

Blagajnik pođe, a car ga je slijedio do riznice. Pošto ne nađoše ništa, car se rastuži i reče:

– Ko mi je opljačkao riznicu ne plašeći me se?

Car je bio veoma srdit, pa izađe i sazva divan na koji dođoše visoki oficiri. Svaki od njih mislio je da je car ljut na njega. Car im se obrati:

K – Vojnici, moja riznica je opljačkana sinoć. Ne znam ko je to učinio. Ne znam ko me je napao ne bojeći me se.

– Kako to? – začudiše se vojnici.

– Pitajte blagajnika! – odgovori car, a blagajnik reče:

– Jučer je bila puna, a danas sam ušao i vidio da je prazna. Vrata nisu probušena ni razvaljena.

Vojnici su bili veoma iznenađeni i niko nije odgovarao. Onda onaj stražar koji je ranije potkazao Selima i Salima priđe caru i reče mu:

– Čestiti care, cijelu noć sam posmatrao kako neimari zidaju. Kada je osvanuo dan, vidio sam sagrađen dvorac kome nema ravna. Raspitivao sam se pa mi rekoše da je došao Džavdar i sagradio taj dvorac. Ima bijele i crne robove. Donio je silno blago i izbavio braću iz tamnice. Živi u svome dvorcu kao sultan.

– Pogledajte tamnicu! – reče car i ljudi obiđoše tamnicu, ali ne vidješe Salima i Selima, te se vratiše i obavijestiše cara.

– Sad mi je jasno! – uskliknu car. Onaj ko je izbavio Salima i Selima iz tamnice uzeo je i moje blago!

– Ko je to? – upita vezir.

– To je njihov brat Džavdar. Uzeo je i dvoje bisage. Vezire, pošalji zapovjednika sa pedeset ljudi da uhapse Džavdara i njegovu braću. Neka mu zapečate svu imovinu i neka mi njih dovedu da ih pohapsim. Brzo! – bjesnio je car. – Pošaljite po njih zapovjednika, da ih pobijem!

– Budi blag, jer je Allah blag i ne kažnjava roba ako se ogriješi – reče vezir. – Onoga ko sagradi dvorac za jednu noć, kako rekoše, ne može niko na svijetu savladati. Strah me da zapovjednika ne snađe neka nevolja od Džavdara. Strpi se dok nešto ne smislim i dok vidim o čemu se radi, pa ćeš tako postići cilj, čestiti care.

– Smisli nešto, vezire! – naredi car.

– Pošalji emira da ga fino pozove. Ja ću se ljubazno ponašati prema njemu iskazujući mu poštovanje i pitat ću ga kako je. Malo ćemo pričekati, pa ako bude sasvim odlučan, prevarit ćemo ga, a bude li nedovoljno odlučan – uhapsi ga i radi s njim šta hoćeš.

– Pošalji da ga pozovu – reče car.

Vezir naredi zapovjedniku po imenu Osman da ode Džavdaru i pozove ga, te da mu kaže: “Zove te car u goste.”

– Ne dolazi mi bez njega – dodade car!

Taj zapovjednik je bio glup i uobražen. Kada stiže, ugleda roba kako sjedi na stolici pored kapije dvorca. Pošto Osman dođe do dvorca, rob ne ustade, niti ko pođe prema njemu. Sa Osmanom je bilo pedeset ljudi, i taj Osman priđe robu pa mu reče:

– Gdje ti je gospodar, robe?

– U dvorcu – odgovori rob i dalje sjedeći. Osman se rasrdi:

– Odvratni robe! Zar te nije stid? Dok razgovaram s tobom, ti se izležavaš kao kakva hulja!

– Idi i ne pričaj mnogo!

Čim je čuo te riječi, Osman planu od bijesa, pa se lati buzdohana i htjede mlatnuti roba ne znajući da je to šejtan. Kada rob vidje da je Osman potegao buzdohan, skoči na njega, ote mu buzdohan i udari ga četiri puta. Gledajući šta se zbiva, pedeseterici ljudi bijaše teško što im tuče gospodara, pa potegnuše sablje namjeravajući da smaknu roba koji im reče:

– Zar sablje povlačite, psi?

Rob skoči prema njima i koga god je udario buzdohanom, taj je ogrezao u krvi. Ljudi se razbježaše ispred njega, a on ih je udarao dok ih ne otjera daleko od dvorca. Potom se vrati i sjede na svoju stolicu ne obraćajući pažnju ni na koga...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

621.

ada nastupi šest stotina dvadeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je rob otjerao Osmana, carevog zapovjednika, i njegove vojnike. Pošto ih je udaljio od Džavdarove kapije, vratio se i sjeo pred kapiju dvorca ne mareći ni za koga.

K Osman i njegova družina vratiše se raspršeni i pobijeđeni. Stigoše caru Šemsuddevli i kazaše mu šta im se dogodilo. Zatim Osman reče caru:

– Čestiti care, kada stigoh na kapiju dvorca, zatekoh jednog oholog roba kako sjedi pred kapijom na zlatnoj stolici. Vidjevši da mu prilazim, on se ispruži, a prije toga je sjedio. Tako me ponizi i ne ustade. Obratih mu se dok je on i dalje ležao, te ja potegoh buzdohan i htjedoh ga udariti, a on mi ote buzdohan i mlatnu me njime. Poče udarati i moje ljude obarajući ih, te mi pobjegosmo pred njim ne mogavši mu ništa.

Car se razbjesni:

– Pošaljite na njega stotinu ljudi!

I poslaše stotinu ljudi koji dođoše robu, a on im priđe s buzdohanom i poče ih mlatiti sve dok ne pobjegoše ispred njega. Potom se rob vrati i sjede na stolicu. Onih stotinu ljudi odoše caru i obavijestiše ga o svemu, govoreći:

– Čestiti care, u strahu smo pobjegli ispred njega.

– Pošaljite na njega dvije stotine ljudi! – naredi car.

Poslaše dvije stotine ljudi koje stražar također razbi, te se oni vratiše. Onda car reče veziru:

– Obavezujem te, vezire, da odeš sa pet stotina ljudi i da mi odmah dovedeš stražara i njegovog gospodara Džavdara.

– Čestiti care – na to će vezir – ne treba mi vojska, nego ću mu otići sam i bez oružja.

– Idi i uradi šta misliš da treba.

Vezir odbaci oružje, obuče bijelo odijelo, uze tespih u ruke i ode sam, bez ikoga. Stigavši do Džavdarova dvorca, on ugleda roba kako sjedi. Priđe mu bez oružja, uljudno sjede pored njega, pa reče:

– Es-selamu alejkum!

– Ve alejkumu-s-selam! Šta želiš, čovječe?

Čim ga je upitao “šta želiš, čovječe?”, vezir je znao da je to džin, te zadrhta od straha.

– Gospodine, je li tvoj gospodar Džavdar tu? – upita vezir.

– Da, u dvorcu je.

– Gospodine, idi i reci mu da ga car Šemsuddevle poziva i priređuje gozbu. Car ga pozdravlja i poručuje da će mu biti čast ako dođe i bude mu gost.

– Pričekaj ovdje dok ga pitam.

Vezir uljudno pričeka, a marid ode u dvorac i reče Džavdaru:

– Znaj, gospodaru, da je car poslao po tebe emira, pa sam istukao njega i pedeset njegovih ljudi rastjeravši ih. Zatim je poslao stotinu ljudi, pa sam i njih isprebijao. Nakon toga, poslao je dvije stotine ljudi koje sam također rastjerao. Najzad je poslao vezira bez oružja. Poziva te na gozbu. Šta veliš?

– Idi i dovedi mi vezira.

Marid siđe iz dvorca i reče:

– Vezire, pođi da porazgovaraš s mojim gospodarem.

– Sa zadovoljstvom – odgovori vezir, pa se pope Džavdaru i vidje da je on veličanstveniji od cara i da sjedi na ćilimima kakve car ne može imati. Bio je zapanjen ljepotom dvorca, njegovim ukrasima i prostirkom, tako da je vezir bio prava sirotinja u poređenju s njim. Vezir poljubi tlo i prouči mu dovu, a Džavdar ga upita:

– O čemu se radi, vezire?

– Gospodine – poče vezir – car Šemsuddevle voli te i pozdravlja čeznući da te vidi. Priredio je gozbu za te. Hoćeš li ga zadovoljiti?

– Kad me već voli, pozdravi ga i reci mu neka on dođe u moj dvorac.

– Sa zadovoljstvom – reče vezir.

Džavdar izvadi prsten i protrlja ga, te se pojavi sluga a Džavdar mu reče:

– Daj mi jedno od najboljih odijela.

Sluga mu donese odijelo koje Džavdar dade veziru i reče mu:

– Obuci ovog vezira. Sada idi i obavijesti cara o onome što sam ti rekao.

Vezir izađe obučen u odijelo kakvo nikada nije imao. Potom ode caru i ispriča šta je vidio kod Džavdara, hvaleći dvorac i sve u njemu. Zatim zaključi:

– Džavdar poziva tebe.

– Spremajte se, vojnici! – reče car.

Svi vojnici skočiše, a car nastavi:

– Uzjašite konje i dovedite moga konja da idemo Džavdaru.

I car uzjaha vodeći vojnike Džavdarovu dvorcu.

U međuvremenu, Džavdar reče maridu:

– Hoću da mi dovedeš svoje pomoćnike u ljudskom obličju. Neka budu kao vojnici i neka stoje u dvorištu, tako da se car i njegovi ljudi uplaše kada ih vide. Neka mu srce zadrhti kada shvati da je moja moć veća od njegove.

Sluga dovede dvije stotine ifrita prerušenih u vojnike, opasane sjajnim oružjem. Svi su bili izvrsni. Kada car stiže, ugleda te sjajne momke od kojih mu srce zadrhta. Zatim se pope u dvorac i čim uđe Džavdaru, uoči da sjedi onako kako ne sjedi ni jedan car niti sultan, te ga pozdravi i poželi mu sve najbolje. Džavdar ne ustade, niti mu iskaza bilo kakvu počast. Ne reče mu čak ni da sjedne, već ga pusti da stoji...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

622. NOĆ

Kada nastupi šest stotina dvadeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da Džavdar nije ustao pred carem kada je ovaj ušao. Nije mu odao poštovanje, niti mu je rekao da sjedne, već ga je pustio da stoji, tako da cara spopade strah zbog koga nije mogao ni sjesti, niti izaći. Mislio je: “Da me se boji, ne bi me tako nipodaštavao. Možda će me još i kazniti zbog onoga što sam učinio njegovoj braći.” Onda Džavdar reče:

– Nije lijepo da tako činiš nepravdu ljudima i uzimaš im novac!

– Ne zamjeri mi, gospodine – na to će car. – Pohlepa me natjerala da to učinim i sudbina je tako htjela. Da nije grijeha, ne bi bilo ni praštanja.

I car se poče izvinjavati za ono što je učinio, tražeći oprost i razumijevanje, pa u usrdnom izvinjavanju izgovori stihove:

O, potomče djedova vrlih i plemenitih,
Za ono što sam učinio nemoj me koriti!
Ako si nepravedan bio, ja ću ti oprostiti,
A ako sam ja takav bio, i meni oprosti ti!

Car se ponižavao pred Džavdarom sve dok ovaj nije rekao:

– Oprošteno ti je!

Džavdar mu reče da sjedne i obuče mu ruho oproštenja, pa reče braći da postave trpezu. Kada jedoše, mladić obuče careve ljude i počasti ih. Najzad, car naredi svojim ljudima da odu, pa i sam izađe iz Džavdarova dvora.

Zatim je car svakog dana dolazio u Džavdarovo zadanje. Divan se nije ni sastao drugdje do u Džavdarovom dvorcu, te se između njih dvojice razvi prijateljstvo i ljubav. Živjeli su tako izvjesno vrijeme, a onda car ostade nasamo sa svojim vezirom kome reče:

– Vezire, bojim se da me Džavdar ne ubije i ne preotme mi carstvo.

– Čestiti care – na to će vezir – što se tiče preotimanja carstva, ne boj se jer sadašnji način Džavdarovog života uzvišeniji je od carevog, pa bi preuzimanje carevine bilo samo srozavanje za njega. Ako se plašiš da će te ubiti, ti imaš kćer: udaj je za njega pa ćete biti jednaki.

– Ti ćeš posredovati između nas, vezire.

– Pozovi ga u goste. Sijelit ćemo u jednoj odaji, a ti naredi kćeri da se uredi i nagizda, pa da naiđe pored njega kroz odaju. Čim je vidi, on će se zaljubiti. Kada to primijetimo, ja ću se nagnuti prema njemu i reći mu da je to tvoja kćer. Zapodjenut ću razgovor s njim, kao da ti ništa ne znaš o tome, dok je ne zaprosi. Kada udaš kćer za njega, ti i on ćete postati jedno i bit ćeš siguran. Ako on umre, mnogo šta ćeš naslijediti.

– Imaš pravo, vezire – reče car i priredi gozbu za Džavdara koga pozva u goste.

Džavdar dođe u carev saraj i sjedoše u jednu odaju gdje su se veselili do kraja dana. Car posla poruku svojoj ženi da uredi kćer najbolje što može, pa da s njom dođe na vrata te odaje. Žena uradi kako joj je rekao, te ona naiđe sa kćerkom. Džavdar vidje djevojku koja je bila lijepa da joj nije bilo ravne i kada je dobro osmotri, uzdahnu:

– Ah! – i noge mu se oduzeše. Obuzeše ga silna ljubav i čežnja, strast i uzbuđenje, tako da problijedi, a vezir mu reče:

– Ne brini se, gospodine! Zašto si se tako promijenio?

– Čija je ovo djevojka? – upita Džavdar. – Očarala me je i pamet mi uzela.

– To je kćer tvoga prijatelja cara. Ako ti se sviđa, ja ću razgovarati s carem da te oženi njome.

– Razgovaraj s njim, vezire. Ja ću ti, života mi, dati sve što tražiš, a dat ću i caru na ime mehra sve što bude htio. Postat ćemo prijatelji i oroditi se.

– Sigurno ćeš postići svoj cilj.

Zatim vezir krišom reče caru:

– Čestiti care, tvoj prijatelj Džavdar želi da ti se približi i traži da posredujem kod tebe da udaš kćer, gospođicu Asiju. Nemoj me iznevjeriti, već prihvati moje provodadžisanje. Sve što zatražiš na ime mehra, on će ti dati.

– Ja sam mehr već dobio – reče car – a moja kćer je njegova sluškinja. Oženit ću ga njome i smatrat ću dobrotom ako to prihvati...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

623. NOĆ

Kada nastupi šest stotina dvadeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je vezir rekao caru Šemsuddevli:

– Džavdar se želi oroditi s tobom tako što bi oženio tvoju kćer.

– Ja sam mehr već dobio, a moja kćer je njegova sluškinja. Smatrat ću dobrotom ako to prihvati – odgovori car.

Prespavaše tu noć, a sutradan car sazva divan na koji dođoše i odabrani i obični ljudi, a prisutan je bio i šejhu-l-islam.[19] Džavdar zaprosi carevu kćer, a car reče:

– Mehr je već stigao.

I oni obaviše vjenčanje, pa Džavdar posla po one bisage s dijamantima koje dade caru na ime mehra. Onda se oglasiše bubnjevi, zasviraše flaute i za pir se nanizaše đerdani. Džavdar obljubi princezu, te on i car postadoše kao jedno.

Živjeli su tako izvjesno vrijeme, a onda car umre, te vojnici zatražiše da Džavdar uzme vlast. Nagovarali su ga, ali je on odbijao dok najzad ne pristade. Postaviše ga za cara, te Džavdar naredi da se sagradi džamija na mezaru cara Šemsuddevle za koju odredi vakufe. Džamija se nalazila u stražarskoj mahali, a Džavdarov dvorac u jemenitskoj mahali. Dok je vladao, Džavdar podiže jedno zdanje i džamiju u mahali koju nazvaše po njemu – al-Džavdarijja.

Vladao je tako neko vrijeme, a zatim postavi braću za vezire: Salima za vezira desne strane, a Selima za vezira lijeve strane. Trajalo je to punu godinu dana, a onda Salim reče Selimu:

– Dokle ćemo ovako, brate? Hoćemo li provesti cijeli život kao Džavdarove sluge ne uživajući u vladavini i ne osjećajući sreću dokle god je Džavdar živ?

– Šta da radimo? Kako da ga smaknemo i uzmemo mu prsten i bisage?

– Ako smislim kako da ga smaknemo, pristaješ li da ja budem car, a ti moj prvi vezir? Prsten će biti moj, a tvoje bisage.

– Pristajem – reče Selim, te se dva brata dogovoriše da ubiju Džavdara zbog ljubavi prema ovosvjetskim dobrima i vlasti. Skovaše zavjeru protiv Džavdara kome rekoše:

– Brate, htjeli bismo da ti se pohvalimo. Posjeti nas da te ugostimo i da nam pričiniš zadovoljstvo – obmanjivala su ga braća. – Dođi da ti priredimo gozbu.

– Nije loše – prihvati Džavdar. – U čijoj kući će to biti?

– U mojoj – reče Salim. – A kada te ja počastim, moj brat će te ugostiti.

– Nije loše – ponovo će Džavdar i ode sa Selimom njegovoj kući. Selim ga posluži izvrsnom hranom u koju stavi otrova. Kada Džavdar pojede, tijelo mu klonu, te Selim ustade da uzme prsten s njegovog prsta. Međutim, kako ga nije mogao skinuti, on mu odsiječe prst nožem, pa protrlja prsten i pojavi se marid koji reče:

– Ovdje sam! Zahtijevaj što želiš!

– Uzmi moga brata i ubij ga, a zatim odnesi obojicu, otrovanog i ubijenog, i baci ih pred vojnike.

Sluga dohvati Selima i ubi ga, pa iznese obojicu i baci ih pred vojne zapovjednike koji su sjedjeli za sofrom na terasi objedujući. Kada vidješe Džavdara i Selima ubijene, ostaviše jelo i uznemiriše se, preplašeni, te upitaše marida:

– Ko je to uradio caru i veziru?

– Njihov brat Salim.

Tada se pojavi Salim i reče:

– Vojnici, jedite i radujte se, jer sada ja imam prsten svoga brata Džavdara, a ovaj marid je sluga prstena. Naredio sam mu da ubije moga brata Selima kako mi ne bi osporavao vlast, jer je vjeroloman i strah me da me ne prevari. Džavdar je mrtav pa sam ja postao vaš car. Jeste li zadovoljni mnome? Ako niste, protrljat ću prsten i njegov sluga će vas sve pobiti, i veliko i malo...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

624. NOĆ

Kada nastupi šest stotina dvadeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se Salim obratio vojnicima:

– Pristajete li da vam budem car? Ako ne pristajete, protrljat ću prsten i njegov sluga će vas sve pobiti, i veliko i malo.

– Pristajemo da nam budeš car – odgovoriše oni, a Salim naredi da ukopaju njegovu braću. Onda sazva divan. Neki ljudi su išli na dženazu, a neki su u procesiji išli ispred Salima. Kada stigoše u divan, Salim zasjede na prijestolje i položiše mu zakletvu. Nakon toga, on reče:

– Hoću da se vjenčam sa ženom svoga brata.

– To će moći tek nakon određenog vremena – rekoše mu.

– Taj niti bilo koji drugi rok ne priznajem! Života mi, još noćas moram biti s njom u đerdeku!

Ljudi mu zaključiše bračni ugovor, pa poslaše glasnika da obavijesti Džavdarovu ženu, kćer cara Šemsuddevle, koja reče:

– Pozovite ga neka uđe.

Kada Salim uđe, ona se načini veselom i dočeka ga dobrodošlicom. Zatim mu stavi otrov u vodu i ubi ga, te uze prsten i uništi ga kako ga niko više ne bi

imao. Pocijepa i bisage, a onda posla vijesti o tome šejhu-l-islamu, poručujući mu: “Izaberite sebi cara.”

To je kraj priče o Džavdaru koju znamo u cjelosti.

PRIČA O ADŽIBU, GARIBU I SAHIMULLEJLU

Priča se da je u davna vremena bio jedan znameniti car po imenu Kundamir. Bio je to odvažan car i nesalomljiv vojskovođa. Zašao je već u duboku starost kada mu uzvišeni Allah tako oronulom podari muško dijete kome zbog ljepote dadoše ime Adžib.[20] Car ga predade babicama, dojiljama, robinjama i naložnicama dok ne poraste i ne ojača, te napuni sedam godina. Zatim uze jednoga maga iz svog naroda i od svoje vjere koji za tri godine nauči dječaka negativnostima njihove vjere, bezbožništvu i svemu ostalom što je bilo potrebno, te dječak još više očvrsnu i misao mu postade bistrija. On stasa kao učen, rječit, uvažen filozof, koji je vodio rasprave sa učenjacima i družio se s mudracima. Njegov otac se zadivi kada je sve to vidio, a onda ga nauči kako se jašu konji, baca koplje i udara sabljom, te Adžib postade hrabri vitez. Tek što je navršio deset godina, već je u svemu nadmašivao svoje savremenike. Poznavao je ratne vještine, tako da je postao moćnik koji ne odustaje i vrag koji se ne pokorava. Kada bi izjahao u lov, predvodio je hiljadu konjanika; kidisao je na vitezove i zaprječavao puteve, otimao carske kćeri i gospodu, te učestaše pritužbe njegovom ocu. Jednom prilikom, car pozva pet robova koji dođoše i car im reče:

– Uhvatite tu barabu!

Sluge navališe na Adžiba i svezaše ga, a car im naredi da ga istuku. Batinali su ga do besvijesti, a onda ga zatvoriše u jednu prostoriju u kojoj nije mogao znati gdje je nebo, a gdje zemlja i šta je tamo, a šta ovamo.

Adžib provede jednu noć u zatvoru, pa emiri dođoše caru, poljubiše tlo pred njim i zauzeše se za Adžiba, te ga car pusti. Potom je mladić vrebao oca deset dana, pa uđe k njemu jedne noći dok je car spavao, udari ga i odrubi mu glavu. Sutradan, Adžib zasjede na carsko prijestolje i naredi ljudima da se spreme, da se naoružaju čelikom i izvuku sablje, te ih postroji lijevo i desno.

Kada dođoše emiri i prvaci, zatekoše svoga cara ubijenog, a sin mu sjedi na carskom prijestolju. Dok su oni bili potpuno zbunjeni, Adžib im reče:

– Ljudi, vidjeli ste šta se dogodilo vašem caru! Odat ću počast svakome ko mi se bude pokoravao, a ko mi se bude suprotstavljao, postupit ću s njim kao i s carem.

Kada su to čuli, ljudi se pobojaše da ih ne napadne, pa rekoše:

– Ti si car i carski sin! – i poljubiše zemlju pred njim na čemu im car zahvali radujući se što tako čine. Adžib naredi da donesu novaca i platna, pa ih odjenu u skupocjeno ruho i zasu ih novcem, te ga svi zavolješe i pokoriše mu se. Zatim dariva namjesnike i beduinske poglavare – kako lojalne tako i nelojalne – te mu se potčiniše zemlje i pokoriše se robovi.

Vladao je tako pet mjeseci, a onda je imao neko snoviđenje od koga se probudi prestravljen i više nije mogao zaspati. Ujutro sjede na prijestolje, dođoše mu vojnici s lijeve i desne strane, te Adžib pozva tumače snova i astrologe i reče im:

– Protumačite mi ovaj san.

– Šta si sanjao, care? – upitaše ga, a on reče:

Usnio sam oca kako stoji ispred mene s otkrivenim polnim udom iz koga ispada nešto veliko kao pčela i poče rasti dok ne naraste kao veliki lav s kandžama poput noževa. Uplašio sam se. I dok sam ja bio tako preneražen, to biće jurnu na me, udari me kandžama i raspori mi trbuh. Probudio sam se prestravljen.

Tumači se zgledaše, razmišljajući šta da odgovore, a zatim rekoše:

– Veliki care, taj san znači da je od tvoga oca rođeno jedno dijete. Između tebe i njega zametnut će se kavga i on će te savladati. Čuvaj ga se, zbog toga sna.

Kada je Adžib čuo tumače snova, on reče:

– Ja nemam brata koga bih se mogao bojati. Vi lažete!

– Govorimo samo ono što znamo – rekoše tumači, a car jurnu na njih i istuče ih.

Onda car ustade, ode u dvorac, pa pregleda svoje naložnice i nađe jednu koja je već bila u sedmom mjesecu trudnoće. Adžib naredi dvojici robova:

– Uzmite ovu robinju, odnesite je na more i udavite je.

Robovi uzeše ženu iz njegovih ruku, odnesoše je na more i htjedoše je utopiti, ali kad je bolje pogledaše, uočiše da je prelijepa, pa rekoše:

– Zašto bismo utopili ovu djevojku? Odvest ćemo je u šumu i divno ćemo živjeti s njom.

Tako je povedoše. Putovali su sa ženom danima i noćima dok ne odoše daleko od naselja, pa se uputiše u gustu šumu bogatu plodovima i rijekama. Dogovoriše se da se zadovoljavaju njome, ali je svaki istrajavao na tome da on bude prvi.

– Ja ću prvi!

Sporječkaše se, a onda naiđoše crnci koji isukaše sablje i jurnuše na njih, te se rasplamsa borba. Crnci su se borili tako da pobiše robove dok bi okom trepnuo. Žena je zatim sama lutala po šumi hraneći se plodovima i pijući na potocima. Živjela je tako dok ne rodi lijepog crnomanjastog dječaka kome nadjenu ime Garib.[21] Odreza mu pupčanu vrpcu, zamota ga u svoju odjeću i zadoji ga tužna srca zbog nekadašnje veličine i sjaja...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

625. NOĆ

Kada nastupi šest stotina dvadeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je robinja boravila u šumi tužna srca i dojila je dijete uz veliku tugu i strah od samoće. Jednoga dana, ugleda neke konjanike i pješake sa sokolima i lovačkim psima. Na konje su bili natovarili ždrale, čaplje i iračke guske, gnjurce, patke, zvijeri, zečeve, gazele, divlje krave, nojevu mladunčad, risove, vukove, lavove.

Ti beduini uđoše u šumu gdje nađoše robinju i njenog sina koga je držala u krilu i dojila ga. Priđoše joj i upitaše:

– Jesi li ti ljudsko biće ili džin?

– Ljudsko biće, gospodo Arapi.

Oni o tome obavjestiše svoga zapovjednika koji se zvao Mirdas a bio je poglavica plemena Benu Kahtan. Mirdas je sa pet stotina emira iz svoga naroda i iz amidžinog plemena izašao u lov i lovili su dok nisu stigli do te djevojke. Pošto su je vidjeli, ona im sve ispriča šta joj se dogodilo. Car se čudio, a onda povika na svoje pratioce i nastaviše loviti dok ne stigoše do plemena Benu Kahtan. Mirdas povede robinju i dade joj zasebnu odaju, pa joj odredi pet robinja da je dvore. Zavolio ju je silno. Zato ode u ložnicu i obljubi je, te ona ostade u drugom stanju. Kada prođe određen broj mjeseci, žena rodi dječaka kome nadjenu ime Sahimullejl. Pod kontrolom emira Mirdasa dječaka su čuvale babice zajedno s bratom dok nije porastao. Onda ih Mirdas predade učitelju koji ih je učio vjeronauku. Zatim ih prepusti vitezovima koji ih naučiše borbi kopljem i mačem i odapinjanjem strijela. Tek što napuniše petnaest godina, već su znali sve što je bilo potrebno, nadmašivši vitezove u svome okruženju, tako da je Garib kidisao na hiljadu vitezova, jednako kao i njegov brat Sahimullejl.

Mirdas je imao mnogo neprijatelja, a njegovi beduini bili su najhrabriji Arapi – sve sami junaci i vitezovi pored čije se vatre niko nije mogao ugrijati. U njegovom susjedstvu živio je jedan arapski emir po imenu Hasan ibn Sabit koji mu je bio prijatelj. Hasan zaprosi jednu uglednu ženu iz svoga naroda, pa pozva sve prijatelje, među kojima i Mirdasa, starješinu plemena Benu Kahtan. Mirdas prihvati poziv, te povede tri stotine konjanika, a četiri stotine konjanika ostavi da čuvaju harem. Kada stiže do Hasana, ovaj ga lijepo dočeka i posadi na najbolje mjesto. Svi vitezovi dođoše na svadbu, te Hasan priredi gozbu i veselje, a nakon toga beduini odoše svojim kućama.

Kada Mirdas stiže svome logoru, vidje povaljane žrtve iznad kojih su kružile ptice sa svih strana. Srce mu zadrhta, te on uđe u logor, a u susret mu izađe Garib u oklopu poželivši mu sretan povratak.

– Šta je ovo, Garibe? – upita Mirdas, a Garib odgovori:

– Napao nas je al-Haml ibn Madžid sa svojim ljudima. Predvodilo ih je pet stotina vitezova.

Uzrok tome napadu bio je slijedeći.

Emir Mirdas imao je kćer po imenu Mehdija, lijepu da ljepše niko vidio nije. Za nju je čuo al-Haml, starješina plemena Banu Nabhan, pa on uzjaha konja zajedno sa pet stotina konjanika, uputi se ka Mirdasu i zaprosi njegovu

Mehdiju, ali Mirdas ne prihvati prosidbu, već ga vrati izjalovljene nade. Od tada je al-Haml vrebao priliku kada će Mirdas biti odsutan, i kad je ovaj otišao na Hasanov poziv, on pojaha sa svojim ratnicima i napade Benu Kahtan pobivši mnoge vitezove, a preostali pobjegoše u planine. Garib i njegov brat su za to vrijeme bili u lovu sa stotinu konjanika. Jedva da je prošlo podne kada su se vratili, te vidješe da su al-Haml i njegovi ljudi osvojili logor i sve što je bilo u njemu. Pohvatali su djevojke, među njima i Mehdiju, Mirdasovu kćer, i otjerali je sa ostalim plijenom. Vidjevši sve to, Garib se izbezumi, te povika svome bratu Sahimullejlu:

– Prokletnik! Porobili su nam logor i odveli žene! Na dušmane! Moramo osloboditi zarobljenike i žene!

Sahim i Garib pojahaše sa stotinu konjanika prema dušmanima. Garib je postajao sve bješnji, tako da je kosio glave i tjerao ratnike da smrt kušaju, dok najzad ne dođe do al-Hamla. Ugledavši zarobljenu al-Mehdiju, on kidisa na al-Hamla, udari ga kopljem i obori ga s konja. Nije bilo ni vrijeme ikindije, a on pobi većinu dušmana. Ostali se raspršiše, te Garib oslobodi zarobljenike i vrati se kući sa al-Hamlovom glavom na koplju i recitirajući stihove:

Na dan bitke poznat sam i svi me se boje,
Čak i džini na zemlji zaziru od sjenke moje.
Imam sablju i kad uzmahne moja desnica
Još prije ih smrću pogađa moja ljevica.
Imam koplje – kada ga pogledaju,
Kao mjesec sjajni vršak mu ugledaju.
Zovem se Garib – junak sam naroda svoga,
A ne bojim se čovjeka skoro ni jednoga.

Tek što je Garib izgovorio te stihove, stiže Mirdas i ugleda pokošene žrtve, dok su na sve strane kružile ptice iznad njih. Mirdas se izbezumi i srce mu zadrhta, a Garib ga poče tješiti želeći mu sretan povratak. Ispriča mu sve šta se dogodilo u naselju otkako je odsutan. Mirdas mu zahvali na onome što je učinio i reče:

– Nisam te uzalud odgajao, Garibe!

Mirdas odsjede pod svojim šatorom. Uz njega stadoše njegovi ljudi, dok su ostali žitelji naselja hvalili Gariba:

– Emire, da nije bilo Gariba, ne bi se niko spasio u naselju.

Mirdas mu ponovo zahvali na onome što je učinio...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

626. NOĆ

Kada nastupi šest stotina dvadeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se Mirdas vratio u naselje gdje ga dočekaše njegovi ljudi hvaleći Gariba kome Mirdas zahvali za učinjeno djelo.

Pošto je Garib vidio da je al-Haml oteo Mehdiju, on je oslobodi i ubi al-Hamla, a ona baci strijele svojih pogleda na njega, tako da mladić upade u mrežu ljubavi. Njegovo srce više nije moglo bez nje. Garib utonu u ljubav i strast, te ga napusti ugodan san. Nije više uživao u piću ni jelu, već je jurio na konju, penjao se na planine, recitirao stihove i vraćao se krajem dana s očiglednim tragovima ljubavi i silne strasti. Garib povjeri tajnu jednom svome prijatelju i to se proču po cijelome naselju. Vijest stiže i do Mirdasa koji poče grmiti i sijevati, ustajati i sjedati, siktati i gunđati, sunce i mjesec psovati. Vikao je:

– To je nagrada onome ko odgaja kopilad! Ako ne ubijem Gariba, obrukat ću se!

Mirdas se posavjetova s jednim pametnim čovjekom iz svoga plemena o tome kako da smakne Gariba, te mu tako odade svoju tajnu, a čovjek reče:

– Emire, on je jučer oslobodio tvoju zarobljenu kćer i ako ga već moraš ubiti, neka to učini neko drugi, da niko ne bi posumnjao u tebe.

– Smisli kako da ga smaknem. Samo ti mi možeš pomoći da ga ubijem.

– Emire – na to će čovjek – vrebaj ga kada pođe u lov, pa uzmi stotinu konjanika i postavi zasjedu u nekoj pećini, ali pazi da on to ne primijeti dok ne dođe do pećine. Onda navalite na njega i sasijecite ga. Tek tada te neće osramotiti.

– Pravo veliš! – uskliknu Mirdas pa odmah odabra stotinu i pedeset konjanika, ljutih orijaša, kojima dade uputstva podstičući ih da smaknu Gariba. Mirdas je neprestano motrio na mladića dok nije pošao da lovi i dok ne ode daleko u doline i planine. Tada emir pođe sa svojim ljudima i uhvatiše busiju na Garibovom putu, čekajući ga na povratku iz lova da ga presretnu i ubiju.

Dok su Mirdas i njegovi ljudi bili skriveni među drvećem, odjednom se pojavi pet stotina Amalićana[22] koji navališe na njih, pobiše ih pedeset, a zarobiše devedeset i svezaše Mirdasa. Evo zbog čega se to dogodilo:

Kada poginuše al-Haml i njegovi ljudi, ostali se raspršiše i bježali su dok ne stigoše do njegovog brata, te on sakupi Amalićane, među njima odabra pet stotina konjanika od kojih je svaki bio visok pedeset lakata i pođe tražiti osvetu za svoga brata. Tako naiđe na Mirdasa i njegove ratnike i bi među njima ono što je bilo.

Pošto zarobiše Mirdasa i njegove ratnike, brat al-Hamlov i njegovi ljudi sjahaše i on im naredi da se odmore, pa reče:

– Ljudi i idoli su nam pomogli da se osvetimo. Zato čuvajte Mirdasa i njegove ratnike dok ih ne odvedem i ne umorim najgorom smrću.

Shvaćajući da je svezan, Mirdas se kajao zbog onoga što je učinio, te reče:

– To je nagrada za moju nepravičnost!

Radujući se pobjedi, ratnici zaspaše, a Mirdas i njegovi drugovi bili su svezani i gubili su nadu da će preživjeti. Bili su sigurni da će umrijeti. Toliko o Mirdasu.

Što se tiče Sahimullejla, on ranjen ode sestri Mehdiji koja ustade, poljubi mu ruke i reče:

– Ne dao Bog da ti se osuše ruke i neka se ne zluraduju tvoji dušmani! Da nije bilo tebe i Gariba, ne bismo se izbavili ropstva dušmanskoga. Znaj, brate, da ti je otac odjahao sa stotinu pedeset konjanika u želji da ubije Gariba. Sada znaš da će Garib poginuti nedužan, jer vam je sačuvao čast i spasio vam imovinu.

Kada je Sahim čuo te riječi, navuče mu se mrak na oči, te on obuče ratnu opremu, uzjaha konja i uputi se tamo gdje je njegov brat lovio. Nađe ga s velikim plijenom, priđe mu, pa ga pozdravi i reče:

– Brate, zar konja sedlaš, a mene ne obavještavaš?

– Tako mi Boga, sprječavalo me je samo to što sam vidio da si ranjen, pa sam htio da se odmoriš.

– Brate – opet će Sahim – pričuvaj se moga oca!

Sahim ispriča sve – da je njegov otac odjahao sa stotinu pedeset konjanika u želji da ga ubije.

– Bog će dati da padne u vlastitu zamku! – uskliknu Garib, pa se zajedno sa Sahimullejlom vrati u logor. Uhvati ih mrak, te su jahali do doline u kojoj su bili oni ljudi. Njih dvojica začuše hrzanje konja u mraku, pa Sahim reče:

– Ovo su, brate, moj otac i njegovi ljudi skriveni u dolini. Zato obiđimo dolinu.

Garib sjaha, baci uzdu bratu i reče:

– Pričekaj ovdje dok se vratim! – i Garib pođe naprijed, pa ugleda ljude. Uočio je da to nisu ljudi iz njegovog naselja. Čuo je kako spominju Mirdasa, govoreći:

– Ubit ćemo ga samo na našoj zemlji.

Garib shvati da je njegov amidža Mirdas svezan kod njih, te reče:

– Tako mi Mehdijina života, neću otići dok ne izbavim njenog oca, jer neću da je ožalostim!

Uporno je tražio Mirdasa dok ne natrapa na njega svezanog užadima. Garib sjede pored njega i reče mu:

– Izbavit ćemo te, amidža, iz ovoga poniženja i pogibije.

Kada Mirdas vidje Gariba, raspameti se i uskliknu:

– U tvojim sam rukama, sinko! Oslobodi me radi toga što sam te odgajao!

– Ako te oslobodim, hoćeš li mi dati Mehdiju? – upita Garib.

– Tako mi onoga u šta vjerujem, sine, tvoja je zauvijek!

Garib ga odveza, pa mu reče:

– Idi prema konjima, jer tamo je tvoj sin Sahim.

I Mirdas se iskrade, pa stiže do sina Sahima koji mu se obradova i čestita na izbavljenju. Dotle je Garib odvezivao jednog po jednog dok ne odveza devedeset konjanika, pa svi odmakoše od dušmana. Garib im posla opremu i konje i reče:

– Uzjašite, zauzmite položaje oko neprijatelja i vičite: “O, Kahtanovi!” Kada neprijatelj dođe k sebi, udaljite se od njih, pa ih opkolite.

Garib pričeka do posljednje trećine noći, te povika:

– O, Kahtanovi!

Isto to povikaše njegovi ljudi kao jedan i planine odgovoriše jekom, tako da se neprijateljima učini da ratnici navaljuju na njih, pa se svi mašiše oružja i udariše jedan na drugoga...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

627. NOĆ

Kada nastupi šest stotina dvadeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su se ratnici probudili čuvši Gariba i njegove ljude kako viču: “O, Kahtanovi!” Učini im se da ih pleme Kahtan napada. Zato se dograbiše oružja i udariše jedan na drugoga ubijajući se. Garib i njegovi ljudi se povukoše, a neprijatelji su se međusobno ubijali dok ne osvanu dan. Onda Garib. Mirdas i pedeset njegovih ratnika udariše na preostale dušmane, poubijaše jedan dio, a ostali pobjegoše. Ljudi iz plemena Benu Kahtan povedoše odbjegle konje i ratnu opremu, pa se zaputiše u svoje naselje. Mirdas nije mogao vjerovati da se izbavio.

Išli su bez zastoja dok ne stigoše u naselje gdje ih dočekaše oni koji su bili tamo, radujući se njihovom sretnom povratku. Ratnici uđoše pod svoje šatore. Kada se Garib nađe pod šatorom, oko njega se okupi omladina iz logora. Pozdravljali su ga i stari i mladi. Vidjevši kako su Gariba okružili mladići, Mirdasa obuze još veća mržnja, pa se obrati svojim skutonošama:

– Još je veća mržnja u mome srcu prema Garibu. Krivo mi je što su se ti ljudi okupili oko njega. Sutra će on od mene prositi Mehdiju.

– Emire, traži od njega nešto što ne može ispuniti – reče mu savjetnik.

Obradovan tim savjetom, Mirdas prespava noć, a sutradan sjede na tron, okružen beduinima. Zatim dođe Garib sa svojim ljudima, okružen mladićima. On priđe Mirdasu i duboko mu se nakloni. Emir ustade, pa ga posadi pored sebe, a Garib reče:

– Amidža, nešto si mi obećao i sada to ispuni.

– Sinko – na to će Mirdas – ona je tvoja zauvijek. Međutim, ti imaš malo novaca.

– Traži šta hoćeš, amidža. Ja ću napadati arapske emire i upadati u njihove zemlje, a napadat ću i careve u njihovim gradovima, te ću ti tako donijeti blaga da prekrije prostor od istoka do zapada.

– Sine moj – reče Mirdas – ja sam se zakleo svim idolima da ću Mehdiju dati samo onome ko me bude osvetio i sprao ljagu s moga obraza.

– Reci, emire, kojem caru se treba osvetiti da pođem k njemu i vlastito prijestolje mu slomim o glavu.

– Sinko – reče Mirdas – imao sam sina, junaka među junacima, pa je sa stotinu junaka otišao u lov. Išao je iz jedne doline u drugu i odlutao u planine, te je dospio u Cvjetnu dolinu i došao do dvorca Hama ibn Šibsa ibn Šeddada ibn Haleda. Na tome mjestu je, sinko, živio jedan crnac visok sedamdeset lakata. On se bori pomoću drveća: iščupa stablo iz zemlje i udara njime. Kada moj sin stiže na to mjesto, taj silnik izađe pred njega i ubi ga zajedno sa stotinu njegovih konjanika. Spasiše se samo tri ratnika koji dođoše i obavijestiše me o tome šta se dogodilo. Ja sakupih ratnike i pođoh da se borim s njime, ali mu nismo mogli ništa. Tužan sam, jer hoću da mu se osvetim zbog svoga sina. Zakleo sam se da ću udati kćer samo za onoga ko mi sina osveti.

Kada je čuo Mirdasove riječi, Garib odgovori:

– Ja ću poći na toga orijaša i osvetiti tvoga sina uz pomoć uzvišenog Allaha.

– Ako ga pobijediš, Garibe, otmi mu blago i novac kome ni vatra ništa ne može.

– Izjavi da ćeš me oženiti da mi se srce obodri, a ja ću poći po svoju nafaku.

Mirdas dade izjavu pred prvacima logora, a Garib ode sav radostan zbog ostvarenja želja. On stiže svojoj majci i ispriča joj šta je postigao, a majka mu reče:

– Znaj, sine, da te Mirdas mrzi i šalje te u planinu samo zato da bi mi te uzeo. Povedi me i odlazi iz ove tiranske zemlje.

– Majko – reče Garib – neću poći dok ne postignem cilj i dok ne pobijedim neprijatelja.

I Garib prespava tu noć do jutra, a kada se zabijeli dan, on uzjaha konja i u tom dođoše njegovi mladi prijatelji do zuba naoružani ljuti vitezovi, kojih bijaše dvije stotine. Vikali su Garibu:

– Povedi nas da ti pomognemo i usput društvo pravimo!

Garib im se obradova:

– Neka vas Bog nagradi! Pođite, prijatelji!

Putovao je Garib sa svojim prijateljima jedan, pa drugi dan, a uvečer odsjedoše ispod jedne visoke planine i pobrinuše se za konje. Garib ustade da malo prohoda po planini, pa stiže do neke pećine iz koje je dopirala svjetlost. On pođe prema središtu pećine i vidje starca koji je imao tri stotine četrdeset godina. Obrve su mu zaklanjale oči, a brkovi su pokrivali usta. Kada ugleda toga starca, Garib osjeti poštovanje prema njemu i učini mu se da je veoma krupan. Starac mu reče:

– Sinko, izgleda da spadaš u one kafire koji obožavaju kamenje umjesto da si sluga Gospodara, Stvoritelja dana i noći i vasione koja se ukrug kreće.

Kada je čuo starčev glas, Garibu zadrhtaše koljena, te on reče:

– Starino, gdje bi mogao biti taj Gospodar kako bih Mu se mogao klanjati i uživati posmatrajući Ga?

– Tog velikog Gospodara ne vidi niko na ovome svijetu; On vidi, a Njega ne vide; boravi na Uzvišenom Mjestu, a prisutan je svuda, u svojim djelima, jer On je izvor stvaranja i određuje sudbinu, tvorac je ljudi i džina.

– Šta govore oni koji se klanjaju tome velikom Gospodaru koji je svemoćan?

– Ja sam, sinko, iz naroda Ad koji se oholo ponašao na zemlji i koji je bio nevjernički, pa im je Allah uputio poslanika po imenu Hud. Oni su ga proglasili lažovom, te ih je Allah uništio besplodnim vjetrom. Ja sam s grupom sunarodnika vjerovao, pa nas je Bog spasio kazne. Živio sam i u vrijeme naroda Semud i vidio sam šta se zbivalo s njima i njihovim poslanikom Salihom. Naime, poslije poslanika Saliha uzvišeni Allah im je poslao poslanika po imenu Ibrahim al-Halil koji ode Nimrudu, sinu Kananovu, i dogodi mu se ono što se dogodilo. Moji sunarodnici koji su vjerovali pomriješe, a ja počeh obožavati Allaha u ovoj pećini. Uzvišeni Allah daje mi i ono što mi ne pripada.

– Šta treba da kažem, amidža, da bih pripadao onima koji su uz toga uzvišenog Gospodara?

– Reci: “Nema boga osim Allaha, Ibrahim je Božiji miljenik.”

Garib primi islam srcem i jezikom, a starac mu reče:

– Sada se u tvome srcu ugnijezdila strast islama i pravilnog vjerovanja.

Zatim ga starac nauči vjerskim dužnostima i Božijoj objavi, pa ga upita:

– Kako se zoveš?

– Zovem se Garib.

– Kamo si pošao, Garibe?

Garib mu ispriča sve, od početka do kraja, i tako stiže do priče o planinskom orijašu koga je pošao tražiti...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

628. NOĆ

Kada nastupi šest stotina dvadeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Garib primio islam, a zatim je starcu ispričao sve šta se dogodilo, od početka do kraja, dok nije stigao do priče o planinskom orijašu koga je pošao tražiti. Starac mu na to reče:

– Jesi li ti lud, Garibe, kada si sam pošao tražiti planinskog orijaša?

– Gospodine, sa mnom je dvije stotine konjanika.

– Garibe, da imaš deset hiljada konjanika, ne bi mu ništa mogao. On se i zove Čudovište zato što jede ljude. Molim Allaha da te spasi od njega. Čudovište spada u Hamove potomke. Otac mu se zvao Hindi i on je naselio Indiju koja je po njemu nazvana. Poslije njega ostao je taj orijaš kome je dao ime Sadanulgavl. Postao je nepopustljivi silnik i nepokorni šejtan koji jede samo ljude. Prije svoje smrti, otac mu je zabranio da to čini, ali on nije mario, već je postao još veći silnik. Otac ga je poslije toga protjerao i izbacio ga iz Indije uz ratove i velike muke. Orijaš je stigao u ovu zemlju u kojoj se nastanio i utvrdio pa je počeo presretati svakoga ko odlazi i dolazi. Zatim se sklanja u svoje stanište u ovoj dolini. Ima pet veoma snažnih sinova od kojih svaki kidiše

na hiljadu junaka. Sakupio je blaga i stoke, konja, deva, krava, toliko da je zakrčio dolinu. Strah me za tebe. Molim uzvišenog Allaha da ti pomogne da ga pobijediš riječima jednoboštva. Kada napadaš bezbožnike, viči: “Allahu ekber!” jer ih te riječi lišavaju svake zaštite.

Potom starac dade Garibu čelični buzdohan težak stotinu ritala.[23] Imao je deset halki. Kada ga potegne onaj ko ga nosi, halke zatutnje poput groma. Dade mu i sablju iskovanu od munje, dugu tri lakta, a široku tri pedlja. Kada njome udari stijenu, raspolovi je. Starac mu dade oklop, štit i Božiju objavu, pa reče:

– Idi svojim ljudima i ponudi im islam.

Garib ode obradovan islamom, pa stiže do svojih ljudi koji ga dočekaše pozdravima i rekoše mu:

– Zašto si se toliko zadržao?

Garib im sve ispriča i ponudi im da prime islam, te ga svi prihvatiše. Tu noć prespavaše, a onda Garib uzjaha konja i ode starcu da se oprosti s njim. Nakon toga, opet stiže svojim ljudima i naiđe na konjanika koji je bio sav u željeznom oklopu, tako da mu se ništa nije vidjelo osim krajičaka očiju. On jurnu na Gariba vičući:

– Skidaj to sa sebe, krpetino arapska, ili ću te u smrt poslati!

Garib navali na njega i zapodjenu se takva bitka od koje bi i dijete osijedjelo i od čijeg bi se užasa stijena rastopila. Beduin podiže vizir i pokaza se da je to Sahimullejl, Garibov brat po majci i Mirdasov sin. Razlog njegovog dolaska na to mjesto bio je slijedeći:

Kada je Garib pošao da traži planinskog orijaša, Sahim je bio odsutan. Po povratku, nije vidio Gariba, te ode majci koju zateče kako plače. Upita je zašto plače, a ona mu ispriča kako je njegov brat otputovao. Sahim ne htjede ni da se odmori, već obuče ratnu opremu, uzjaha konja i krenu na put, pa naiđe na brata i među njima se zametnu ona bitka.

Pošto Sahim otkri lice, Garib ga prepozna, pozdravi ga i reče:

– Šta te je natjeralo na ovo?

– Da bi ti vidio kakav sam na bojnome polju, kako snažno udaram sabljom i mačem.

Garib i njemu predloži da pređe na islam i on ga primi. Zatim su putovali dok ne ugledaše onu dolinu. Planinski orijaš vidje prašinu koju su ljudi podigli, pa reče:

– Djeco, uzjašite konje i donesite mi onaj plijen!

Njegovih pet sinova uzjahaše i zaputiše se prema Garibu koji ugleda pet titana kako kidišu na njih, pa podbode konja i reče:

– Ko ste vi i kojeg ste roda? Šta hoćete?

Tada istupi Falhun, najstariji sin Sadana, planinskoga diva, i reče:

– Sjahujte s konja i svežite jedan drugoga da vas vodimo ocu koji će neke od vas ispeći, a neke skuhati. Već dugo nije jeo ljudsko biće.

Kada je to Garib čuo, on navali na Falhuna i poteže buzdohan tako da se oglašiše halke poput groma. Falhun se zbuni, a Garib ga lahkim udarcem udari buzdohanom među pleća i on pade kao visoka palma. Onda Sahim i nekoliko ratnika dođoše do Falhuna i svezaše ga. Oko vrata mu namakoše konopac i povukoše ga kao govedo. Kada ostali vidješe kako im je brat dopao ropstva, titani jurnuše na Gariba koji zarobi četvericu, a peti pobježe glavom bez obzira. On dojuri do oca koji ga upita:

– Šta te goni? Gdje su ti braća?

– Zarobio ih je jedan mladić kome se još nisu ni brčići ukazali, a visok je četrdeset lakata!

Saslušavši sina, orijaš povika:

– Sunce vas ne ogrijalo!

Potom izađe iz utvrde, iščupa ogromno stablo i dade se u potragu za Garibom i njegovim ratnicima. Išao je pješke jer konji nisu mogli nositi njegovo ogromno tijelo. Slijedio ga je sin dok ne ugledaše Gariba, a onda Sadan jurnu na njih ni riječi ne govoreći. Udarajući stablom, smrvi pet ljudi. Onda jurnu na Sahima zamahnuvši na njega stablom, ali se ovaj izmače i stablo ga promaši. Orijaš se razbjesni, baci stablo i jurnu na Sahima zgrabivši ga kao što jastreb hvata vrapca. Garib vidje brata u divovim rukama, pa povika:

– Allahu ekber! O, časti Ibrahima Miljenika i Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga!

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

629.

ada nastupi šest stotina dvadeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Garib ugledao brata u divovim rukama, pa je povikao:

K – Allahu ekber! O, časti Ibrahima Miljenika i Muhammeda, Bog mu se smilovao i spasio ga!

Zatim usmjeri konja prema orijašu i poteže buzdohan, pa zagrmješe halke i Garib povika:

– Allahu ekber! – i on udari Sadana buzdohanom u rebra, te orijaš pade na zemlju bez svijesti, a Sahim se izvuče iz njegovih šaka.

Sadan dođe k sebi tek kada je bio svezan i okovan. Kada ga sin vidje zarobljenog, dade se u bijeg, a Garib potjera konja za njim, udari ga buzdohanom među pleća i on pade s konja. Zatim ga sveza zajedno s braćom i ocem. Svezaše ih konopcima i povukoše kao deve.

Išli su tako do Sadanove utvrde koju zatekoše punu svega i svačega, blaga i dragocjenosti. Nađoše hiljadu i dvije stotine okovanih Perzijanaca. Garib sjede na orijašev tron koji je prvobitno bio tron Sasa ibn Šisa ibn Šeddada ibn Ada. Brata Sahima postavi na svoju desnu stranu, a saborce na desnu i lijevu. Potom naredi da dovedu planinskog orijaša kome reče:

– Šta misliš sada o sebi, prokletniče?

– Gospodaru, sada sam u položaju da gori ne može biti: ponižen i izgubljen. Ja i moji sinovi svezani smo konopcima kao deve.

– Hoću da primite moju vjeru – reče Garib. – To je vjera islam. Hoću da kažete kako ima samo jedan sveznajući Gospodar, Stvoritelj svjetlosti i tame, Tvorac svega. Nema boga osim Njega, Gospodara Sudnjeg dana. Priznajte poslanstvo Ibrahimovo, Bog mu se smilovao.

Planinski orijaš i njegovi sinovi primiše islam. Divan je bio njihov islam. Tada Garib naredi da ih odvežu, te ih oslobodiše veza. Sadan zaplaka poletjevši prema Garibovim nogama da ih ljubi zajedno sa sinovima, ali im Garib ne dopusti, te oni stadoše uz ostale.

– Sadane! – obrati mu se Garib.

– Ovdje sam, gospodaru – odgovori orijaš.

– Kakvi su ovo Perzijanci?

– To je moj plijen iz Perzije, gospodaru. I nisu samo oni.

– Ko je još s njima?

– S njima je kćer perzijskog cara Sabura. Zove se Fahr Tadž. S njom je stotinu mjesecolikih robinja.

Garib se čudio slušajući to, pa upita:

– Kako si došao do njih?

– Jednom smo ja, moji sinovi i pet robova putovali i usput nismo ništa ulovili, pa se raziđosmo po stepama i pustarama i obresmo se u perzijskim krajevima. Kružili smo tražeći plijen. Nismo se htjeli vratiti praznih šaka. Onda odjednom ugledasmo prašinu, pa poslasmo jednog roba da vidi šta je to. Roba nije bilo neko vrijeme, a onda se vrati i reče:

– Gospodaru, to je princeza Fahr Tadž, kćer Sabura, cara Perzijanaca, Turaka i Dejlemićana. S njom ide hiljadu konjanika.

– Donio si nam radosnu vijest! – rekoh robu. – Veći plijen ne može ni biti!

Onda ja i sinovi navalismo na Perzijance i pobismo tri stotine konjanika, a zarobismo hiljadu i dvije stotine. Zarobismo i Saburovu kćer, kao i sve dragocjenosti i blago koje je bilo uz nju. Zatim ih dovedosmo u ovu utvrdu.

Kada je saslušao Sadanovu priču, Garib upita:

– Jesi li princezi Fahr Tadž učinio nešto nažao?

– Ne, živ mi bio i tako mi vjere koju sam primio!

– Dobro si učinio, Sadane, jer je njen otac veliki car koji će sigurno za njom poslati vojsku i razoriti staništa onima koji su je odveli. Ko ne gleda na posljedice, sudbina mu nije prijatelj. Gdje je ta djevojka, Sadane?

– Dao sam zasebne dvore njoj i njenim djevojkama.

– Pokaži mi gdje su – reče Garib.

– Slušam i pokoravam se – na to će orijaš.

Zatim Sadan i Garib pođoše i stigoše do dvorca princeze Fahr Tadž koju zatekoše tužnu, ojađenu i uplakanu, a bila je nekada slavna i ugledna. Čim je Garib vidje, učini mu se da je sami mjesec pored njega, te poče veličati Allaha koji sve čuje i sve zna. Ugledavši Gariba, princeza uoči da je to čvrst vitez kome je hrabrost zračila iz očiju govoreći njemu u prilog, a ne protiv njega. Djevojka ustade, duboko mu se nakloni, pa mu pade pred noge i reče:

– Vrli junače, ja sam pod tvojom zaštitom! Zaštiti me od ovog orijaša! Bojim se da me ne obeščasti i da me zatim ne pojede. Uzmi me da dvorim tvoje

robinje.

– Osjećaj se sigurnom dok ne stigneš svome ocu, tamo gdje ćeš biti poštovana – reče Garib, a djevojka mu poželi dug život i slavu.

Garib naredi da odvežu Perzijance, te ih odvezaše. Zatim se on obrati princezi Fahr Tadž:

– Šta te je navelo da izađeš iz svoga dvorca u ove stepe i pustare, pa da te uhvate drumski razbojnici?

– Gospodaru, moj otac i podanici njegovog carstva u koje spadaju zemlje Turaka, Dejlemićana i maga obožavaju vatru, a ne svemoćnog Gospodara. U našem carstvu ima jedan manastir koji se zove Manastir vatre. U njemu se na praznik okupljaju kćeri maga i poklonika vatre i ostaju tamo mjesec dana, koliko traje praznik, a zatim se vraćaju u svoje zemlje. Ja sam kao i obično, pošla sa svojim djevojkama, a otac je uputio sa mnom hiljadu konjanika da me čuvaju. Presreo nas je ovaj orijaš, jedan dio je pobio a drugi zarobio i zatoči nas u ovoj utvrdi. Eto šta se dogodilo, hrabri ratniče. Neka te Allah spasi prevrtljive sudbine.

– Ne boj se – na to će Garib. – Ja ću te odvesti do tvoga dvorca, tamo gdje si poštovana.

Blagosiljajući ga, djevojka mu poče ljubiti ruke i noge. Garib ode od nje naredivši da joj se iskazuje poštovanje. Zatim prespava noć, pa ustade, uze abdest i klanja dva rekata, kako rade sljedbenici Božijeg miljenika Ibrahima, Bog mu se smilovao. Tako učiniše orijaš, njegovi sinovi i svi Garibovi pratioci. Svi za njim klanjaše, a onda se Garib obrati Sadanu:

– Zar mi nećeš pokazati Cvjetnu dolinu, Sadane?

Na to ustadoše Sadan, njegovi sinovi, Garib i njegovi ljudi, te princeza Fahr Tadž i njene djevojke, i svi pođoše. Sadan zapovijedi svojim robovima i robinjama da kolju stoku i kuhaju ručak, te da ga postave pod drvećem. Sadan je imao stotinu pedeset robinja i hiljadu robova koji su napasali deve, goveda i ovce.

Garib sa svojim ljudima pođe, dakle, u Cvjetnu dolinu i vidje da je izuzetna. Drveće je raslo u grmovima i odvojeno, ptice su čavrljale na granama, slavuj je ponavljao svoje pjesme, a grlica – to stvorenje Milostivoga – ispunjavala je prostor svojim glasom...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

630. NOĆ

Kada nastupi šest stotina trideseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su Garib sa svojim ljudima i orijaš sa svojima pošli u Cvjetnu dolinu gdje su vidjeli ptice, a u mnoštvu njih i grlicu koja je svojim glasom ispunjavala okolinu. Slavuj je pjevao glasom nalik na ljudski, kao i drozd čiju pjesmu čovjek nije u stanju opisati; grivaš se oglašavao pjesmom što uzbuđuje, a papagaj mu je odgovarao sasvim razgovjetno. Stabla su bila bremenita svim vrstama voća u paru: kiseli i slatki nar, bademaste i kamforne kajsije, horasanski badem i šljive čije su se grane ispreplitale s vrbinim granjem, naranče nalik na buktinje, limun s debelom korom čije su se grane povijale i slatki limuni kao lijek, te kiseli kojim se liječi žutica, crvene i žute hurme koje je uzvišeni Allah stvorio. O nekom sličnom mjestu govorio je strastveni pjesnik:

Kada ptica tu opojna zapjeva
To mjesto do zore ljubavnika doziva.
To mjesto kao da je Džennet mirisni
Gdje su hlad, voće i potoci raspjevani.

Garibu se svidje dolina, te on naredi da se u njoj podigne šator za Fahr Tadž, carsku kćer. Vojnici podigoše šator pod drvećem i zastriješe ga raskošnim ćilimima. Onda Garib sjede pa im donesoše jela, a kada se siti najedoše, Garib reče:

– Sadane!

– Ovdje sam, gospodaru!

– Imaš li vina?

– Da, imam podrum pun staroga vina.

– Donesi nam!

Sadan posla deset robova koji donesoše mnogo vina. Jeli su i pili, uživali i veselili se. Razdragani Garib sjeti se Mehdije, pa izgovori stihove:

Sjetih se dana kada sam uz tebe bio,
Pa mi se plam ljubavi u srcu razgorio.
Nisam te, bogami, svojom voljom ostavio,
Već me čudni hir sudbine zadesio.
Sjećajući se, šaljem ti hiljadu pozdrava –
Tužan sam i bolan za tobom već odavna.

Jeli su, pili i veselili se tri dana, a zatim se vratiše u utvrdu. Garib pozva brata Sahima i kada ovaj dođe, Garib mu reče:

– Uzmi stotinu konjanika, pa otiđi svome ocu i majci, i svome narodu Kahtan. Dovedi ih ovamo da ovdje žive zauvijek, a ja odoh u Perziju da princezu Fahr Tadž odvedem njenome ocu. Ti, Sadane, ostani sa svojim sinovima u ovoj utvrdi dok se ne vratimo po tebe.

– Zašto i mene ne povedeš u Perziju? – upita Sadan.

– Zato što si ti zarobio kćer perzijskog cara Sabura. Ako te samo vidi, pojest će ti meso i krv popiti.

Kada je to čuo, Sadan se nasmija iz sveg glasa, poput strašnoga groma, pa reče:

– Gospodaru! Tako mi života, kada bi se sakupili svi Dejlemićani i Perzijanci, ja bih ih natjerao da smrt kušaju!

– Tako je kako ti kažeš, ali ipak sjedi u svojoj utvrdi dok se ne vratim.

– Slušam i pokoravam se – reče Sadan.

Nakon toga, Sahim ode, a Garib se sa svojim ljudima iz plemena Kahtan zaputi u Perziju vodeći princezu Fahr Tadž i njene sunarodnike. Zaputiše se, dakle, u grad perzijskoga cara Sabura.

Što se tiče cara Sabura, on je očekivao povratak kćeri iz Manastira vatre, ali se ona ne vrati u utvrđeno vrijeme, te ga obuze plamen sumnje. Car je imao četrdeset vezira među kojima je najstariji, najiskusniji i najučeniji bio vezir po imenu Didan. I car se obrati tome veziru:

– Moja kćer se zadržala, a nemamo nikakvih vijesti o njoj. Prošlo je uobičajeno vrijeme kada je trebalo da dođe. Pošalji glasnika u Manastir vatre

da provjeri šta je.

– Slušam i pokoravam se – reče vezir, pa izađe, pozva starješinu glasnika i reče:

– Idi odmah u Manastir vatre!

Glasnik se zaputi u Manastir i kada stiže, poče se raspitivati kod monaha o carevoj kćeri, a oni odgovoriše da je te godine nisu vidjeli. Glasnik se vrati istim putem, pa stiže do grada Isbanira, dođe veziru i obavijesti ga o tome šta je bilo. Vezir ode caru Saburu i kaza mu šta se dogodilo, te car skoči, baci svoju krunu na tlo, poče čupati bradu i pade na zemlju bez svijesti. Poškropiše ga vodom, te on dođe k sebi i poče recitirati, tužan i slomljena srca:

Kada sam nakon tebe strpljenje i plač pozvao,
Strpljenja ne bi, a plač se odmah odazvao.
Ako nas je zla sudbina tako rastavila,
To je njen običaj: nevjerom se odlikovala.

Zatim car pozva deset zapovjednika i naredi im da podignu deset hiljada konjanika, pa da svaki zapovjednik pođe u određenu oblast da traže princezu Fahr Tadž. I oni uzjahaše konje, te zapovjednici pođoše sa svojim trupama u razne oblasti. Princezina majka i njene sluškinje obukoše crne haljine, posuše se pepelom i posjedaše plačući i kukajući...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

631.

ada nastupi šest stotina trideset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Sabur poslao vojsku da tragaju za njegovom kćerkom, a majka i sluškinje su nosile crninu.

Dotle je Garib, nailazeći na čuda usput, putovao deset dana, a jedanaestog dana ugleda prašinu koja se izvijala do neba. On pozva emira koji je vodio Perzijance i reče mu:

– Provjeri otkuda je ona prašina što se podigla.

– Slušam i pokoravam se! – odgovori emir, pa podbode konja dok ne stiže nadomak prašine, i ugleda ljude, upita ih ko su, a jedan odgovori:

– Mi smo iz plemena Benu Hital. Naš emir je as-Samsam ibn al-Džerrah. Gledamo šta ćemo opljačkati, a ima nas pet hiljada konjanika.

K Perzijanac se brzo vrati na svome konju. Stiže do Gariba i obavijesti ga o čemu se radi. Garib povika ljudima iz plemena Benu Kahtan i Perzijancima:

– Hvatajte se oružja!

Ratnici se mašiše oružja i krenuše naprijed. Prema njima pođoše beduini vičući:

– Plijen! Plijen!

– Allah vas osramotio, beduinski psi! – povika Garib pa jurnu i junački se sudari s njima, vičući:

– Allahu ekber! Za vjeru Ibrahima, Bog mu se smilovao!

Zametnu se bitka i ljuti boj. Sablje su sijevale, čulo se dovikivanje i borba je trajala dok dan nije počeo izmicati i mrak padati. Tada se ratnici razdvojiše. Garib izvrši smotru svojih boraca i utvrdi da je poginulo pet ljudi iz plemena Kahtan i sedamdeset i tri Perzijanca, dok je više od pet stotina Samsamovih konjanika poginulo. Samsam sjaha, ali mu nisu prijali hrana ni san. Onda se obrati svojim ljudima:

– Tako mi života, nisam vidio da se neko bori kao onaj mladić, jer se bori čas sabljom, a čas topuzom! Sutra ću mu izaći na mejdan i pobit ću te Arabljane!

Za to vrijeme, Garib se vrati svojim ljudima, te mu izađe u susret princeza Fahr Tadž, plačući i preplašena zbog onoga što se zbivalo. Poljubi mu nogu u stremenu i reče:

– Neka ti ruka ne uvehne i neka se tvoji dušmani ne raduju, vrli viteže! Hvala Bogu koji te je danas čuvao! Znaj da se plašim za te zbog ovih beduina.

Kada je Garib čuo njene riječi, osmjehnu joj se, pa je poče umirivati i bodriti:

– Ne boj se, princezo! Kada bi svi dušamni bili kao ovi, pobijedio bi ih snagom Uzvišenoga.

Djevojka mu zahvali i poželi pobjedu nad dušmanima, a zatim ode svojim djevojkama. Garib sjaha i opra ruke od krvi nevjernika. Zatim prespavaše noć

čuvajući straže do jutra.

Ujutro oba tabora uzjahaše konje, pa dođoše na bojno polje i ljuti mejdan. Ispred svih je na poprište jahao Garib koji priđe nevjernicima i povika:

– Hoće li mi izaći na mejdan neko ko nije lijen?

Pojavi se jedan srčani Amalićanin, potomak plemena Ad, koji jurnu na Gariba govoreći:

– Arapska krpetino! Dobit ćeš što tražiš i raduj se vlastitoj smrti!

Nosio je željezni buzdohan težak dvadeset ritala. Podiže ga da udari Gariba, ali se ovaj izmače i buzdohan potonu u zemlju za čitav lakat. Amalićanin se bijaše pognuo zbog zamaha, a Garib ga udari željeznim buzdohanom i razbi mu čelo, te ratnik pade mrtav. Allah mu brzo posla dušu u oganj.

Garib se zatim poigravao konjem tražeći ko će mu izaći na mejdan. Pojavi se drugi ratnik koga ubi, pa četvrtog i desetog. Ko gdje izlazio, Garib ga je ubijao.

Vidjevši kako se Garib bori i udara, nevjernici počeše uzmicati, a njihov emir ih je gledao, pa reče:

– Bog vam ne dao dobro! Ja ću mu izaći na mejdan!

I on namaknu ratnu opremu i podbode konja dok se ne poravna s Garibom na bojnome polju, pa mu reče:

– Teško tebi, pseto arabljansko! Zar si u stanju izaći meni na mejdan i moje ljude ubijati?

– Bori se! – reče mu Garib – i osveti izginule vitezove!

Samsam navali na Gariba koji ga dočeka hrabro i smireno, te se počeše tako udarati buzdohanima da su oba tabora bila preneražena posmatrajući ih. Kružili su po bojnome polju i udarali jedan drugoga. Garib izmaknu Samsamovom udarcu, a Garibov udarac pogodi njega, zaustavi mu dah u grudima i svali ga mrtva na zemlju. Onda svi njegovi ljudi navališe na Gariba koji kidisa na njih vičući:

– Allahu ekber! Allah daje pobjedu i lišava svoje zaštite onoga ko ne vjeruje u miljenika Ibrahima, Bog mu se smilovao...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

632.

ada nastupi šest stotina trideset i druga noć, ona reče:

K – Čula sam, sretni care, da su svi Samsamovi ljudi navalili na Gariba, a on je kidisao na njih vičući:

– Allahu ekber! Allah daje pobjedu i lišava svoje zaštite onoga ko ne vjeruje!

Kada su nevjernici čuli spominjanje Moćnoga, Silnoga i Pobjedničkog Gospodara do Koga pogledi ne mogu doprijeti, a On može sve vidjeti, zgledaše se govoreći:

– Od tih riječi nam koljena klecaju, odlučnost nam malaksava i život nam se skraćuje! Ljepše riječi nismo čuli u životu. Povucimo se iz boja – rekoše – dok se ne raspitamo o tim uzvicima.

I ratnici se povukoše iz bitke, sjahaše s konja, pa se najstariji sakupiše, posavjetovaše se i odlučiše poći Garibu, te rekoše:

– Poći će deset nas Garibu.

Izabraše deset najboljih ljudi i pođoše prema Garibovom logoru. Dotle su Garib i njegovi ratnici odmarali pod šatorima čudeći se povlačenju neprijatelja iz bitke. Utom stigoše ona deseterica ljudi koji su tražili da dođu Garibu. Pokloniše se pred njim poželivši mu slavu i dug život, te ih Garib upita:

– Zašto ste se povukli sa poprišta?

– Gospodine, prestravio si nas onim riječima koje si izvikivao.

– Koje idole vi obožavate?

– Mi obožavamo Vedda, Suvaa i Jegusa, starješine Nuhovog naroda.[24]

– Mi obožavamo samo uzvišenog Allaha, Stvoritelja svega i Onoga Koji daje nafaku svakom živom stvoru – reče Garib. – On je stvorio nebesa i zemlju, usadio planine, dao da voda izvire iz kamena, da raste drveće i zvijerima u pustinji dao je njihovu nafaku. To je jedini i svemogući Allah.

Kada su ljudi čuli Gariba, obradovaše se riječima jednoboštva, te rekoše:

– Zaista je taj Bog gospodar koji je veliki, milostiv i samilosni! Šta treba da izgovorimo da bismo i mi postali muslimani? – upitaše ljudi.

– Recite: Nema boga osim Allaha; Ibrahim je Božiji miljenik.

Svih deset ljudi primiše valjani islam, a onda Garib reče:

– Ako je slast islama uistinu u vašim srcima, pođite svome narodu i predložite im da prime islam. Ako ga prime, dobro je; ako odbiju, ognjem ćemo ih spaliti.

Ratnici odoše svojim ljudima i ponudiše im vjeru islam obrazlažući im put Istine i Vjere, te ljudi prigrliše islam srcem i jezikom. Zatim pohitaše Garibu i poljubiše tlo pred njim zaželivši mu moć i ugled, te rekoše:

– Gospodaru, mi smo postali tvoji robovi. Naredi nam šta hoćeš, mi ćemo slušati i pokoravati se tvojim naredbama. Više se nećemo odvajati od tebe, jer nas je Allah povjerio tebi.

Garib im poželi svako dobro i reče:

– Idite svojim kućama, a onda se preselite zajedno sa svojom imovinom i djecom u Cvjetnu dolinu i u utvrdu Sasa ibn Šisa, dok ja otpratim Fahr Tadž, kćer perzijskoga cara, i dok se vratim do vas.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše ratnici pa odmah pođoše prema svome logoru radujući se islamu. Predložiše svojim rođacima i djeci da prime islam i oni ga primiše, a onda porušiše svoje kuće, uzeše imovinu i stoku i otputovaše u Cvjetnu dolinu. Planinski orijaš i njegovi sinovi izađoše da dočekaju narod kome je Garib savjetovao:

– Kada pred vas izađe planinski orijaš i kada vas bude htio pohvatati, spomenite ime uzvišenoga Allaha, Stvoritelja svega. Čim čuje spominjanje Božijeg imena, on će odustati od borbe i dočekat će vas dobrodošlicom.

Dakle, kada planinski orijaš izađe s djecom i htjede da ih pohvata, oni počeše izvikivati ime uzvišenog Allaha, te ih Sadan dočeka da ljepše ne može biti. Upita ih ko su, a oni mu ispričaše šta im se sve dogodilo s Garibom. Sadan im se obradova i pozva ih da odsjednu, obasipajući ih dobrotom.

Za to vrijeme, Garib ode s princezom Fahr Tadž u grad Isbanir. Putovao je pet dana, a šestog dana ugleda prašinu, pa posla jednog Perzijanca da provjeri šta je to. Čovjek ode i vrati se brže nego ptica, te reče:

– Gospodaru, tu prašinu je diglo hiljadu konjanika, naših drugova, koje je poslao car da traže princezu Fahr Tadž.

Garib naredi svojim ljudima da sjašu i podignu logor. Oni sjahaše, pa podigoše logor i utom stiže prethodnica. Dočekaše ih ljudi princeze Fahr Tadž

koji sve ispričaše svome starješini Tumanu, obavijestivši ga o princezi Fahr Tadž.

Kada je Tuman čuo da govore o caru Garibu, on ode k njemu, poljubi tlo pred njim i upita za princezu. Garib ga posla njenom šatoru, pa Tuman uđe princezi, poljubi joj ruke i noge i ispriča o njenom ocu i majci. Ona opet njemu kaza sve šta joj se dogodilo, kako ju je Garib izbavio od planinskoga orijaša...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

633. NOĆ

Kada nastupi šest stotina trideset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je princeza Fahr Tadž ispričala šta joj se desilo s planinskim orijašem i kako ju je zarobio, a Garib je spasio, inače bi je orijaš pojeo.

– Moj otac je dužan da mu da pola carevine – reče princeza.

Nakon toga, Tuman ode Garibu, izljubi mu ruke i noge zahvaljujući na dobročinstvu i upita ga:

– Dopuštaš li mi, gospodaru, da odem u grad Isbanir i obrađujem cara?

– Idi i uzmi mu muštuluk – odgovori Garib, te Tuman ode, a Garib pođe za njim.

Tuman je usrdno putovao do grada Isbanira. Pope se u dvorac, poljubi tlo pred carem Saburom i car upita:

– Šta je bilo, dobri vjesniče?

– Neću ti reći dok mi ne daš muštuluk.

– Obraduj me i ja ću te zadovoljiti.

– Čestiti care – reče Tuman – raduj se princezi Fahr Tadž.

Čim je čuo da se spominje ime njegove kćeri, car se obeznani, te ga poškropiše đulsijom. Kada dođe k sebi, car povika Tumanu:

– Priđi i obraduj me.

Glasnik pristupi i potanko mu izloži sve što se dogodilo princezi Fahr Tadž. Kada je car čuo Tumanove riječi, on pljesnu rukama i povika:

– Jadnica, Fahr Tadž!

Zatim naredi da Tumanu daju deset hiljada dinara i pokloni mu grad Isfahan zajedno s okolicom, pa pozva svoje emire i reče im:

– Uzjašite svi konje da pođemo u susret princezi Fahr Tadž!

Glavni paž obavijesti princezinu majku i cijeli harem. Žene se obradovaše, a majka dariva paža ruhom i dade mu hiljadu dinara. Kada su građani čuli za to, okitiše trgove i kuće, a car i Tuman izjahaše do Gariba. Onda car sjaha i učini nekoliko koraka u susret Garibu koji također sjaha i pođe pješke prema caru, pa se zagrliše i pozdraviše. Car Sabur poletje Garibovim rukama ljubeći ih i zahvaljujući mu za dobročinstva. Onda podigoše šatore jedni naspram drugih, a Sabur ode svojoj kćeri koja ustade, priđe mu i zagrli ga, pa mu poče kazivati šta joj se sve dogodilo i kako ju je Garib izvukao iz šaka planinskog orijaša. Na to joj car reče:

– Života mi, gospodarice ljepote, darivat ću ga toliko da ću ga zasuti poklonima!

– Neka ti bude zet, babo, da bi ti pomogao protiv dušmana, jer je zaista hrabar! – govorila je djevojka kojoj je Garib bio prirastao za srce.

– Zar ne znaš, kćeri, da te je zaprosio car Hirad-šah poklonivši zlatotkanicu i darujući hiljadu dinara? On je car Širaza i okoline, bogat je i ima mnogo ratnika.

Kada je čula očeve riječi, princeza Fahr Tadž reče:

– Neću, babo, toga o kome govoriš! A prisiliš li me na nešto što neću, ubit ću se!

Car izađe i ode Garibu koji ga primi, te Sabur sjede nezasito posmatrajući Gariba. Mislio je: “Bogami, nije zamjeriti mojoj kćeri kada je zavoljela ovog beduina!” Potom donesoše hranu, te jedoše i prespavaše, a sutradan pođoše na put i stigoše u grad u koji naporedo ujahaše car i Garib. Bio je to za njih veliki dan.

Fahr Tadž uđe u svoj dvorac, mjesto gdje je bila poštovana. Majka joj izađe u susret s pratiljama koje su podvriskivale od radosti.

Car Sabur je stolovao na prijestolju, pa posadi Gariba na desnu stranu, a velikaši, dvorjani, emiri, namjesnici i veziri stadoše na desnu i lijevu stranu.

Čestitaše caru i njegovoj kćeri sretan povratak. Onda se car obrati državnim velikodostojnicima:

– Ko mene voli, darivat će Gariba.

I mladića počeše zasipati poput kiše. On ostade da uživa gostoprimstvo deset dana, a kada htjede poći, car mu opet dade poklone zaklinjući ga vjerom da otputuje tek nakon mjesec dana. Garib mu reče:

– Care, ja sam isprosio jednu Arabljanku i hoću da budem s njom u ložnici.

– Koja je ljepša: tvoja zaručnica, ili Fahr Tadž? – upita car.

– Čestiti care – na to će Garib – kako se može porediti rob sa gospodarem?

– Fahr Tadž je sada tvoja djevojka jer si je ti spasio iz orijaševih kandži, i drugog muža neće imati.

Garib ustade, pokloni se caru i reče:

– Čestiti care, ti si car, a ja ubogi čovjek. Možda ćeš tražiti preveliki mehr.

– Sinko – na to će car Sabur – znaj da ju je zaprosio car Hirad-šah, gospodar Širaza i okoline, darujući joj hiljadu dinara, ali je djevojka odabrala tebe među svim ljudima načinivši od tebe sablju moga carstva i štit moje osvete.

Potom se car obrati uglednicima:

– Budite svjedoci, moji podanici, da udajem kćer Fahr Tadž za sina Gariba...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

634.

ada nastupi šest stotina trideset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je perzijski car Sabur rekao svojim uglednicima:

– Budite svjedoci da udajem kćer Fahr Tadž za sina Gariba.

Nakon toga, car se rukova s Garibom, te princeza postade njegova žena, a Garib se obrati caru:

– Kaži mi koliki je mehr da ti donesem, jer u Sasovoj utvrdi imam nebrojeno mnogo blaga i dragocjenosti.

– Ne želim od tebe blago ni dragocjenosti. Neću uzeti mehr, već samo želim glavu al-Džamrakana, cara ad-Dašta i grada al-Ahvaza.

– Čestiti care – na to će Garib – otići ću i vratiti se sa svojim ljudima, pa ću poći na dušmane i razoriti im zemlje.

K Car mu poželi svako dobro, te se ljudi i velikaši raziđoše. Sabur je mislio da se Garib nikada neće vratiti kada ode al-Džamrakanu, caru ad-Dašta.

Sutradan, car i Garib uzjahaše konja, te Sabur naredi vojnicima da uzjašu. Vojnici uzjahaše konje, pa odoše na mejdan, a car im reče:

– Počnite igre kopljem i razveselite me!

Dok su se perzijski vitezovi nadmetali, Garib reče:

– Čestiti care, i ja bih se želio nadmetati s perzijskim vitezovima pod jednim uvjetom.

– Koji je to uvjet? – upita car.

– Obući ću tanahnu odjeću i uzeti koplje bez šiljka na koje ću staviti krpu umočenu u šafran, pa neka mi izlaze na mejdan junaci i ratnici sa šiljcima na kopljima. Ako me neko pobijedi, prosta mu bila moja duša, a koga ja pobijedim, obilježit ću mu grudi pa neka ide s bojnoga polja.

Car pozva starješinu da izvede perzijske junake, te on odabra hiljadu i dvije stotine perzijskih vitezova i junaka kojima car reče na perzijskom jeziku:

– Bilo ko da ubije ovoga beduina, neka poželi od mene šta hoće i ja ću mu udovoljiti.

Vitezovi se počeše utrkivati prema Garibu kidišući na njega, tako da se vidje šta je laž, a šta istina; šta zbilja, a šta šala.

– Oslanjam se na Allaha, svemogućeg Boga Ibrahimova, kome se ništa sakriti ne može, koji je jedini i svemogući i koji se očima ne da vidjeti! – kliknu Garib.

Onda mu na mejdan izađe jedan Amalićanin, perzijski vitez, ali mu Garib ne dopusti ni da čestito stane na noge, već navali na njega i ispuni mu grudi šafranom. Kada se okrenuo, Garib ga udari kopljem po vratu, te vitez pade na zemlju i njegove sluge odnesoše ga s bojnoga polja.

Garib tako obilježi drugog, trećeg, četvrtog, petog viteza. Ratnici su mu izlazili na mejdan jedan po jedan, a on ih je sve obilježavao, jer mu je uzvišeni

Allah pomagao da pobijedi, dok su vitezove iznosili s mejdana. Onda im donesoše hranu, pa su jeli, a kada ih poslužiše pićem, počeše piti. Garib je pio dok mu se ne zavrti u glavi. Onda pođe da obavi nuždu i kada se htjede vratiti zaluta, te uđe u dvorac Fahr Tadž. Ugledavši ga, princeza se izbezumi i povika na robinje:

– Ulazite u svoje sobe!

Djevojke se raštrkaše i odoše u svoje sobe, a princeza priđe, poljubi ruku Garibu i reče:

– Dobro došao, gospodine koji si me spasio onog orijaša! Uvijek ću biti tvoja sluškinja!

– Ona povuče mladića u svoju postelju i zagrli ga, dok je on sve više plamtio strašću, te joj uze nevinost i prespava s njom do jutra. Car je mislio da je Garib otišao, ali kad osvanu jutro, mladić se pojavi pred carem koji ustade i posadi ga pored sebe. Nakon toga, uđoše uglednici, duboko se nakloniše, pa stadoše lijevo i desno zapodjenuvši razgovor o Garibovoj hrabrosti.

– Slava Onome koji mu je dao hrabrost uprkos mladosti! – govorili su neki.

Dok su uglednici tako razgovarali, vidješe kroz prozor na dvorcu prašinu koju su podigli konji što su dolazili, te car povika:

– Teško vama, nesretnici! Pribavite mi obavještenje o onoj prašini!

Jedan vitez ode, a kada je vidio šta je podiglo prašinu, vrati se i reče:

– Care, pod prašinom sam vidio stotinu konjanika čijeg emira zovu Sahimullejl!

Kada je to čuo, Garib uskliknu:

– Gospodaru, to je moj brat koga sam poslao da obavi jedan zadatak! Odoh mu u susret!

I Garib uzjaha konja sa stotinu vetezova, svojih sunarodnika iz plemena Benu Kahtan, a s njima pođe i hiljadu Perzijanaca. Išli su u velikoj povorci – a veličina samo Allahu pripada – ne zaustavljajući se dok ne stigoše do Sahimullejla. Onda obojica sjahaše, zagrliše se i ponovo uzjahaše, pa Garib reče:

– Brate, jesi li odveo svoj narod u Sasovu utvrdu i u Cvjetnu dolinu?

– Brate, kada je onaj vjerolomni pas čuo da si zagospodario utvrdom planinskog orijaša, pobjesnio je i rekao: “Ako ne odem iz ovih krajeva, doći će Garib i uzeti mi kćer Mehdiju bez nadoknade.” Zatim je uzeo kćer, poveo svoj

narod i porodicu, pokupio blago i otišao u Irak. Stigao je u Kufu i zatražio zaštitu cara Adžiba želeći da mu da svoju kćer Mehdiju.

Kada je Garib saslušao brata Sahimullejla, zamalo ne presvisnu od tuge, te povika:

– Tako mi vjere islama i poslanika Ibrahima! Tako mi uzvišenog Gospodara, otputovat ću u Irak i zaratiti protiv njih!

Zatim uđoše u grad, te se Garib i njegov brat popeše u carski dvorac, pokloniše se caru koji ustade pred Garibom i pozdravi Sahimullejla. Garib obavijesti cara o tome šta se dogodilo, a ovaj naredi deseterici zapovjednika da pođu s njim i da svaki povede deset hiljada hrabrih arapskih i perzijskih vitezova. Spremali su se tri dana, a zatim se Garib otisnu na put. Kada stiže u Sasovu utvrdu, dočeka ga Sadan sa svojim sinovima. Oni sjahaše, poljubiše Garibu noge u stremenima, pa Garib ispriča Sadanu šta se dogodilo, a orijaš reče:

– Gospodaru, ostani ti u svojoj utvrdi, a ja ću poći sa sinovima i svojim vojnicima u Irak. Razorit ću grad ar-Rustak i dovest ću ti sve njegove vojnike čvrsto svezane.

Zahvaljujući mu, Garib reče:

– Svi ćemo poći tamo, Sadane.

Sadan se spremi postupajući onako kako mu je Garib naredio, te svi pođoše, a u utvrdi ostaviše hiljadu konjanika da je čuvaju. Tako Garib s vojskom otputova u Irak.

Što se tiče Mirdasa, on je putovao sa svojim ljudima dok ne stiže u Irak. Nosio je lijep dar s kojim dođe u Kufu, donese ga Adžibu pred kojim se pokloni, poželi mu ono što se želi carevima i reče:

– Gospodaru, došao sam da tražim tvoju zaštitu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

635.

ada nastupi šest stotina trideset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Mirdas pričao Adžibu i rekao mu:

– Došao sam da tražim tvoju zaštitu.

– Ko ti je učinio nepravdu? – upita Adžib. – Zaštitit ću te od njega makar to bio i Sabur, car Perzijanaca, Turaka i Dejlemićana.

K – Čestiti care – na to će Mirdas – nepravdu mi nije učinio niko drugi nego jedan mladić koga sam odgajao. Našao sam ga u majčinom krilu u jednoj dolini. Oženio sam se njegovom majkom, pa mi je rodila sina kome sam nadjenuo ime Sahimullejl, a njen sin zove se Garib. Podigao sam ga u vlastitom naručju, pa je postao strah i trepet, tako da je ubio Hasana, poglavicu plemena Benu Nabham. Potamanio je pješake i pobijedio vitezove. Imam kćer koju samo ti zaslužuješ. On ju je tražio, pa sam zahtijevao da mi donese glavu planinskog orijaša. Garib je otišao, ogledao se s njim i zarobio ga, te je tako i orijaš postao njegov. Čuo sam da je primio islam i počeo je pozivati ljude u svoju vjeru. Oslobodio je kćer Saburovu od orijaša i zagospodario utvrdom Sasa ibn Šisa ibn Šeddada ibn Ada. U toj utvrdi nalazi se blago davnih predaka i potonjih pokoljenja. Garib je otpratio Saburovu kćer i vratit će se jedino s perzijskim blagom.

Kada sasluša Mirdasa, Adžib preblijedi, uvjeren da će stradati, pa upita:

– Je li majka toga mladića kod tebe, ili je s njim?

– Sa mnom je, u mome šatoru.

– Kako se zove?

– Nusra.

– To je ona! – povika Adžib i posla da mu je dovedu. Čim je ugleda, on je prepozna i povika:

– Prokletnice! Gdje su ona dva roba koje sam poslao s tobom?

– Poubijali su se zbog mene – odgovori žena, a Adžib trgnu sablju, udari je i rasiječe na dvije polovine. Zatim je izvukoše i baciše, a u srce Adžibovo useli se nemir.

– Mirdase, udaj kćer za me! – reče Adžib.

– Ona je jedna od tvojih sluškinja. Udajem je za te, a i ja sam tvoj rob – odgovori Mirdas.

– Želim vidjeti to kopile, Gariba, da ga uništim i na najgore muke stavim.

Adžib naredi da se da Mirdasu trideset hiljada dinara na ime mehra za njegovu kćer, stotinu komada zlatom izvezene svile i stotinu komada lijepo obrubljene, zatim mahrame i zlatne ogrlice. Mirdas izađe s tim veličanstvenim mehrom, pa prionu da oprema kćer Mehdiju.

U međuvremenu, Garib doputova u al-Džeziru koja se nalazi na početku iračkih oblasti. To je utvrđeni i nepristupačan grad, te Garib naredi da odsjednu pored njega. Kada građani vidješe da je odsjela vojska, zatvoriše kapije, utvrdiše zidine i odoše caru koga obavijestiše o tome šta se zbiva. Car pogleda kroz otvore na dvorcu i ugleda silnu vojsku – sve sami Perzijanci.

– Šta hoće ovi Perzijanci? – upita car.

– Ne znamo – odgovoriše ljudi.

Car se zvao ad-Damig,[25] jer je tamanio junake na bojnome polju. U njegovoj gardi bio je jedan prepredeni čovjek, sličan buktinji, a zvao se Pustinjski Lav. Car ga pozva i reče mu:

– Idi onoj vojsci, vidi ko su i šta hoće od nas, pa se brzo vrati.

Pustinjski Lav ode poput vjetra, te stiže nadomak Garibovog šatora. Grupa beduina ustade i upitaše ga:

– Ko si ti i šta hoćeš?

– Dolazim kao glasnik gospodara grada vašem gospodaru.

Beduini ga povedoše između šatora i zastava dok ne stigoše do Garibovog šatora, te uđoše i obavijestiše ga o dolasku glasnika.

– Dovedite mi ga – reče Garib. Kada glasnik uđe, pokloni se pred Garibom, poželivši mu dugovječnost i slavu, a Garib ga upita:

– Šta ti je potrebno?

– Ja sam glasnik gospodara grada al-Džezire, ad-Damiga, brata cara Kundemira koji je gospodar grada Kufe i zemlje Irak.

Kada je Garib čuo glasnikove riječi, linuše mu suze iz očiju, te on pogleda glasnika i upita ga:

– Kako se zoveš?

– Pustinjski Lav – odgovori glasnik, a Garib nastavi:

– Idi svome gospodaru i reci mu da se gospodar ovog logora zove Garib, sin Kundemira, gospodara Kufe, koga je pogubio njegov sin, i da sam došao da se osvetim prevrtljivom psu Adžibu.

Glasnik ode caru ad-Damigu sav radostan i kada se nakloni, car ga upita:

– Šta je bilo, Pustinjski Lave?

– Gospodaru, zapovjednik one vojske je sin tvoga brata – i glasnik mu prenese cijeli razgovor. Caru se činilo da sanja, te reče:

– Pustinjski Lave!

– Da, gospodaru?

– Je li istina to što si rekao?

– Živ mi bio, istina je.

Ad-Damig naredi prvacima iz svog naroda da uzjašu, te oni uzjahaše zajedno s carem i stigoše do Garibovog logora. Kada je mladić čuo da je stigao car ad-Damig, izađe mu u susret, te se zagrliše i pozdraviše. Zatim Garib uvede cara u logor i oni zasjedoše kao najbliži ljudi. Ad-Damig se radovao Garibu, sinu svoga brata, te mu se obrati:

– Srce mi izgara u želji da osvetim tvoga oca, ali ja nemam snage da se borim protiv onog psa, tvoga brata, jer ima silnu vojsku, a moja vojska je mala.

– Amidža, ja sam, evo, stigao da se osvetim, da sperem sramotu i oslobodim zemlju od njega.

– Bratiću moj, potrebna je dvostruka osveta: da osvetiš oca i mater.

– Šta je bilo s majkom? – upita Garib.

– Ubio ju je tvoj brat Adžib...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

636.

ada nastupi šest stotina trideset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Garib saslušao amidžu ad-Damiga koji mu je rekao da je brat Adžib ubio njegovu majku, pa je mladić upitao:

– Zašto ju je ubio, amidža?

Car ispriča šta se dogodilo njegovoj majci i kako je Mirdas udao svoju kćer za Adžiba koji hoće da je obljubi. Dok je to slušao, Garib je bio raspamećen toliko da je mogao stradati. Kada dođe k sebi, on pozva vojsku i zapovijedi:

– Uzjašite!

– Strpi se, bratiću, dok se i ja spremim i pođem s tobom na čelu svojih ljudi – reče ad-Damig.

– Nemam više strpljenja, amidža! Spremaj se i slijedi me do Kufe.

K I Garib pođe na put, pa stiže do grada Babila čiji stanovnici se uplašiše od njega. Tim gradom vladao je car po imenu Džamak pod čijom komandom je bilo dvadeset hiljada konjanika, a iz drugih naselja došlo mu je još pedeset hiljada konjanika.

Garib podiže logor pred gradom, pa napisa pismo i posla ga zapovjedniku Babila. Glasnik ode i kada stiže do grada, povika:

– Ja sam glasnik!

Stražar na kapiji ode caru Džamaku i obavijesti ga o dolasku glasnika, a car reče:

– Dovedi mi ga!

Stražar ode i dovede caru glasnika koji se pokloni i dade mu pismo. Džamak otvori pismo u kome je pisalo:

“Hvala Allahu stvoritelju svjetova, Gospodaru svega, Onome koji daje nafaku svakom živom stvoru i koji je svemoguć. Od Gariba, sina cara Kundemira, gospodara Iraka i Kufe – Džamaku. Kada dobiješ ovo pismo, nemoj mi odgovarati, već odmah porazbijaj idole i vjeruj u jednoga, velikog Gospodara, Stvoritelja svjetlosti i tmine, Stvoritelja svega i Svemoćnoga. Ne uradiš li šta sam ti naredio, bit će ti ovo najcrniji dan. Neka je selam onome ko slijedi Uputu, ko se boji posljedica loših djela, ko se pokorava uzvišenom Gospodaru budućeg svijeta Koji kada kaže: ‘Budi!’ ono biva.”

Džamak pomodri kada je pročitao pismo, te povika glasniku:

– Idi svome gospodaru i reci mu: Sutra ujutro vodit će se ljuta bitka i vidjet će se ko je junak.

Glasnik ode i prenese to Garibu koji naredi svojim ljudima da se spremaju za boj, a Džamak zapovijedi svojima da podignu logor naspram Garibovog. Izađe vojska poput sinjeg mora i ratnici provedoše tu noć riješeni da se bore.

Kada osvanu jutro, dva tabora uzjahaše konje, svrstaše se u bojne redove, udariše u talambase, potjeraše konje i prekriše zemlje i pustinje.

Istupiše vitezovi, a prvi na mejdan izađe planinski orijaš koji je na ramenu držao strašno stablo, te on stade između dva tabora i povika:

– Ja sam Sadan, orijaš! Hoće li neko izaći na mejdan i na bojno polje? Neka mi ne izlazi onaj ko je lijen i nejak! – a zatim se obrati sinovima: – Teško vama! Donesite mi drva i vatre jer sam gladan!

Sadanovi sinovi povikaše svojim robovima, te oni donesoše drva i zapališe vatru nasred mejdana. Jedan nevjernik Amalićanin izađe mu na mejdan držeći na ramenu buzdohan nalik na katarku s lađe. On navali na Sadana vičući:

– Kuku tebi, Sadane!

Kada je čuo te riječi, Sadan se razgoropadi, pa zamahnu stablom koje zatutnja po zraku i udari Amalićanina koji udarac dočeka buzdohanom, ali drvo svom težinom, zajedno sa buzdohanom, pade na Amalićaninovu glavu i razbi je, te se on stropošta kao visoka palma. Sadan povika svojim robovima:

– Vucite ovo debelo june i brzo ga ispecite!

Robovi oderaše Amalićanina, ispekoše ga i donesoše orijašu Sadanu koji ga pojede i kosti mu ogloda. Kada nevjernici vidješe šta Sadan uradi s njihovim drugom, naježiše se i potpuno promijeniše, te rekoše jedni drugima:

– Ko god izađe pred ovog orijaša, pojest će ga i kosti mu oglodati, lišavajući ga ovozemnog života!

Tako odustadoše od borbe uplašeni orijašem i njegovim sinovima. Okrenuše se i dadoše u bijeg prema svome gradu. Garib povika saborcima:

– Udrite bjegunce!

Perzijanci i Arapi navališe na cara grada Babila i njegove ljude i počeše ih udarati sabljama dok ne pobiše više od dvadeset hiljada ljudi, a kada bjegunci napraviše gužvu pred kapijom, i tu pobiše mnoge ljude. Nisu bili u stanju zatvoriti vrata, te na njih navališe Perzijanci i Arapi, a Sadan uze buzdohan od jedne žrtve, poče vitlati njime pred ratnicima pa se stušti na bojno polje, a onda jurnu na dvorac cara Džamaka. Suoči se s carem koga udari buzdohanom tako da pade na zemlju bez svijesti. Sadan navali na ostale koji su bili u dvorcu meljući ih tako da su počeli zapomagati:

– Milost! Milost!

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

637.

Kada nastupi šest stotina trideset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je orijaš Sadan navalio na dvorac cara Džamaka meljući ljude u njemu, pa su počeli zapomagati:

– Milost! Milost!

– Svežite svoga cara! – povika im Sadan, te ga oni svezaše i donesoše, a Sadan ih potjera kao stoku, pošto je već izginula većina stanovnika grada pod sabljama Garibove vojske. Sadan ih dotjera pred Gariba, a kada Džamak dođe k sebi, vidje da je svezan. Onda orijaš reče:

– Za večeru ću pojesti cara Džamaka.

Kada je to čuo, Džamak se obrati Garibu:

– Stavljam se pod tvoju zaštitu.

– Primi islam, pa ću te spasiti od orijaša i beskrajnog mučenja – reče Garib.

Džamak primi islam srcem i jezikom, te Garib naredi, da ga odvežu. Džamak predloži svom narodu da prime islam i oni ga svi primiše. Onda car uđe u svoj grad, iznese hranu i piće, te provedoše noć u Babilu. Sutradan, Garib naredi da se pođe na put, te se ratnici zaputiše u Majafarikan koga zatekoše opustjelog. Naime, stanovnici toga grada već su čuli šta se dogodilo s Babilom, pa su napustili kuće i otputovali u grad Kufu obavijestivši Adžiba o tome šta se zbiva.

Adžibu se to učini kao Sudnji dan, te on okupi svoje ratnike, obavijesti ih o tome da dolazi Garib i naloži im da se spremaju za boj s njegovim bratom. On prebroja svoje ljude i utvrdi da ima trideset hiljada konjanika i deset hiljada pješaka. Izdade naredbu da mu pristupe i drugi ratnici, te mu dođe još pedeset hiljada konjanika i pješaka. Najzad car uzjaha i povede tu silnu vojsku. Putovao je pet dana dok ne naiđe na bratovu vojsku koja se nalazila u Mosulu, te podiže logor naspram bratova. Garib napisa pismo, pa se obrati svojim ljudima:

– Ko će odnijeti ovo pismo Adžibu?

– Čestiti care, ja ću odnijeti pismo i donijeti odgovor – skoči Sahim.

Garib mu dade pismo i Sahim ga odnese prema Adžibovom šatoru. Obavjestiše Adžiba o dolasku glasnika, te on reče:

– Dovedite mi ga!

Kada dovedoše Sahima, Adžib ga upita:

– Odakle dolaziš?

– Dolazim od cara Perzijanaca i Arapa i zeta cara ovoga svijeta. Šalje ti pismo. Odgovori na njega.

– Daj mi pismo! – reče Adžib, a Sahim mu pruži pismo koje ovaj otvori i pročita:

“U ime Allaha svemilostivog i samilosnog! Neka se Allah smiluje svome miljeniku Ibrahimu! Čim dobiješ ovo pismo, izjavi da priznaješ jednog Gospodara Koji dariva, Koji je uzrok svim uzrocima i Koji pokreće oblake. Okani se obožavanja idola. Ako primiš islam, bit ćeš mi brat i ostat ćeš car, pa ću ti oprostiti grijeh prema ocu i majci i neću ti uzeti za zlo. Ne učiniš li što ti naređujem, odsjeći ću ti glavu, razoriti stanište i ubrzati tvoj suđeni čas. To ti je moj savjet, i neka je spašen onaj ko slijedi Uputu i ko se pokorava vrhovnome Gospodaru.”

Kada Adžib pročita Garibovo pismo i shvati njegovu prijetnju, on razrogači oči i zaškrguta zubima, izvan sebe od bijesa. Onda pocijepa pismo, što Sahimu pade teško, te on povika Adžibu:

– Ruka ti se osušila zbog toga što si učinio!

Adžib povika svojim ljudima:

– Držite toga psa i sabljama ga iskasapite!

Ratnici navališe na Sahima koji trgnu sablju i jurnu na njih pobivši više od pedeset junaka. Zatim pojuri svome bratu, sav ogrezao u krvi, pa ga Garib upita:

– Kakav si to, Sahime?

Sahim mu ispriča šta se dogodilo, te Garib uskliknu:

– Allahu ekber!

Bjesnio je dok su udarali ratni bubnjevi. Ratnici uzjahaše konje i pješaci stadoše u bojne redove. Junaci se okupiše, konji na bojnom polju zaigraše, pješaci navukoše oklope, pripasaše sablje i dohvatiše duga koplja. Adžib također uzjaha sa svojim ljudima, pa navališe narodi na narode...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

638. NOĆ

Kada nastupi šest stotina trideset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su Garib sa svojom vojskom i Adžib sa svojom uzjahali konje, te su navalili narodi na narode. Ratni usud je sudio ne čineći nepravdu i usta je pečatio ni riječi ne govoreći. Krv se lila šarajući zemlju, ljudi su sijedili, rat je bjesnio sve jače i jače. Noge su se spoticale, hrabri ratnici su čvrsto stajali i napadali, a kukavice se okretale i bježale.

Borili su se bez prestanka do izmaka dana i dok ne poče mrak nadirati. Onda udariše u ratne doboše da se vojske razdvajaju, te se raziđoše i svako se vrati u svoj tabor. Tu noć prespavaše, a sutradan navukoše ratnu opremu, pripasaše britke sablje i privezaše mrka koplja, uprtiše lagahne strijele i povikaše:

– Danas nema uzmicanja!

Vojske stadoše u borbeni poredak, kao debelo more. Bitku otpoče Sahim koji potjera konje između bojnih redova poigravajući se sa dvije sablje i dva koplja, prikazujući razne vještine tako da je posmatračima dah zastajao. Zatim Sahim povika:

– Ima li junaka protivnika? Neka mi ne izlazi lijen i nejak!

Na mejdan izađe jedan nevjernički vitez nalik na plamenu buktinju. Sahim mu nije dopustio ni da stane čestito, već ga udari kopljem i zbaci s konja. Izađe drugi ratnik, te ubi i njega. Trećega raspori, četvrtog uništi. Svakoga ko mu je izlazio na mejdan ubijao je, i do podneva ubi stotinu junaka. Onda Adžib povika svojim ratnicima da napadnu, te junaci kidisaše na junake i zametnu se ljuti boj bez mnogo priče. Britke sablje su odzvanjale, ljudi kidisali na ljude, i svi su bili u groznome stanju. Krv je liptala, a lubanje se pretvarale u konjske potkovice. Tukli su se bez predaha dok nije dan počeo izmicati i noć se počela

spuštati. Tada se vojske razdvojiše, pa pođe svaka u svoj logor. Tu noć prespavaše, a ujutro vojnici uzjahaše namjeravajući da zapodjenu boj. Muslimani su uzalud očekivali Gariba da se kao i obično pojavi pod zastavom, te Sahim ode pod bratov šator, ali ga ne nađe i on upita poslužitelje koji mu rekoše:

– Ne znamo ništa o njemu.

Sahim se veoma zabrinu, pa izađe i obavijesti vojnike koji odbiše da ratuju, govoreći:

– Ako Gariba nema, pobijedit će nas njegov neprijatelj!

Razlog Garibovog odsustva bio je čudan, i to ću redom ispričati.

Kada se Adžib vratio iz bitke sa svojim bratom Garibom, pozvao je jednoga svog pomoćnika po imenu Sejar i rekao mu:

– Sejare, ja te čuvam za ovakve dane. Naređujem ti da odeš u Garibov tabor, da se probiješ do carevog šatora i da mi dovedeš Gariba, te da tako pokažeš svoju vještinu.

– Slušam i pokoravam se! – odgovori Sejar koji ode i probi se do Garibovog šatora.

U međuvremenu je pala noć i svi su ljudi otišli na počinak, dok je Sejar stajao da se nađe na usluzi Garibu koji ožednje i zatraži vode. Sejar mu donese bokal vode u koji stavi bunike, tako da Garib nije ni popio do kraja, a glava mu preteče noge. Sejar ga umota u svoj plašt i odnese ga Adžibovom šatoru. On stade pred Adžiba i baci Gariba pred njega, a Adžib upita:

– Šta je ovo, Sejare?

– To je tvoj brat Garib..

– Neka te idoli blagoslove! Odveži ga i osvijesti!

Sejar stavi ocat Garibu pod nos, te on dođe k sebi, otvori oči i vidje da je svezan i da se nalazi u tuđem šatoru. Garib u čudu reče:

– Nema moći ni sile do Božije moći!

Onda njegov brat Adžib povika:

– Zar mene napadaš, pseto, i hoćeš da me ubiješ želeći da osvetiš oca i majku? Ja ću te danas poslati za njima i svijet ću osloboditi od tebe!

– Pseto nevjerničko! – povika Garib. – Vidjet ćeš koga će zla sudbina zadesiti i koga će Svemogući Pobjednik pobijediti, onaj koji zna šta se skriva u srcima i koji će te u Džehennem staviti na nepodnošljive muke! Smiluj se

svojoj duši i izgovori sa mnom: “Nema boga osim Allaha, Ibrahim je Božiji miljenik!”

Kada je čuo Garibove riječi, Adžib poče siktati i škrgutati psujući svoga boga od kamena, pa naredi da dovedu krvnika i da donesu ćilim za pogubljenje. Njegov vezir ustade, pa poljubi tlo pred carem – bio je musliman u potaji, a predstavljao se kao idolopoklonik – i reče mu:

– Nemoj žuriti, care, dok ne saznamo ko će pobijediti, a ko izgubiti. Ako mi pobijedimo, imat ćemo pravo da ga pogubimo; ako budemo pobijeđeni, imat ćemo moć u svojim rukama imajući njega.

– Vezir dobro govori – rekoše emiri...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

639. NOĆ

Kada nastupi šest stotina trideset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Adžib htio ubiti Gariba, ali je skočio vezir i rekao mu:

– Nemoj žuriti, jer ćemo ga svakako pogubiti.

Adžib naredi da okuju njegovog brata, pa ga smjesti u svoj šator i odredi da ga čuva hiljadu ljutih ratnika.

Garibovi ljudi osvanuše bez svoga cara koga ne nađoše, te su ujutro bili poput stada bez pastira. Orijaš Sadan je vikao:

– Ljudi, uzmite ratnu opremu i oslonite se na svoga Gospodara koji će vas braniti!

Arapi i Perzijanci uzjahaše konje pošto navukoše oklope i drugu ratnu opremu. Pojaviše se starješine, a naprijed pođoše stjegonoše. Istupi i Sadan noseći na ramenu buzdohan težak dvije stotine ritala. On se poigravao vičući:

– O, robovi idola! Izađite mi danas na mejdan, jer ovo je dan obračuna! Ko me poznaje, dosta mu je moga zla, a ko me ne poznaje, upoznat ću ga sa

sobom. Ja sam Sadan, sluga cara Gariba. Ima li junaka za mejdana? Neka mi danas ne izlazi kukavica, ni slabić!

Na mejdan izađe jedan nevjernički junak nalik na plamenu buktinju. On jurnu na Sadana koji ga dočeka i udari topuzom tako da mu rebra polomi, te nevjernik bez duše pade na zemlju. Sadan povika svojim sinovima i robovima:

– Naložite vatru i svakog nevjernika koji padne ispecite i dobro pripremite. Ispecite ga na vatri, pa mi ga donesite za ručak!

Oni uradiše kako im je Sadan naredio, te naložiše vatru nasred mejdana. Poginulog položiše na vatru i kada ga ispekoše dodaše ga Sadanu koji mu zubima iskida meso i ogloda kosti. Kada nevjernici vidješe šta uradi planinski orijaš, veoma se uplašiše, te Adžib povika svojim ljudima:

– Teško vama! Navalite na toga orijaša! Udrite ga sabljama i iskasapite ga.

Dvadeset hiljada ljudi navali na Sadana koji ga opkoliše, pa ga počeše gađati strijelama i buzdohanima, te on zadobi dvadeset i četiri rane iz kojih je liptala krv po zemlji, a bio je sam. Onda muslimanski junaci navališe na nevjernike dozivajući u pomoć Gospodara svjetova.

Vodili su ljuti boj do izmaka dana. Tada se razdvojiše, a Sadan dopade ropstva. Bio je kao omamljen zbog krvarenja, te ga dobro svezaše i pridružiše Garibu. Kada Garib vidje zarobljenog Sadana, uskliknu:

– Nema moći ni sile do Božije moći! Šta je to, Sadane?

– Gospodaru – na to će Sadan – Allah dosuđuje nevolje i radosti. Mora biti i jednoga i drugog.

– Pravo veliš, Sadane – složi se Garib.

Adžib provede noć radostan i govoreći svojim ljudima:

– Sutra uzjašite konje i navalite na muslimansku vojsku tako da ništa od njih ne ostane.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše oni.

Što se tiče muslimana, oni provedoše noć utučeni, oplakujući svoga cara i Sadana, pa im Sahim reče:

– Nemojte se brinuti, ljudi! Uskoro će nam pomoći uzvišeni Allah!

Sahim pričeka do ponoći, pa se uputi prema Adžibovoj vojsci. Poče se probijati između šatora dok ne zateče Adžiba kako sjedi na slavnome prijestolju sa uglednicima oko sebe. Sahim je bio prerušen u paža. On priđe zapaljenim svijećama, skinu ih, pa zapali bunike koja se isparava i izađe iz

šatora. Zatim pričeka neko vrijeme dok dim bunike ne zapahnu Adžiba i njegove doglavnike koji popadaše po zemlji kao mrtvaci. Sahim ih napusti i ode u zatočenički šator u kome zateče Gariba i Sadana i još hiljadu junaka koje je savladao san. Sahim povika:

– Ne spavajte, teško vama! Držite svoga krvnika i upalite buktinje!

Zatim Sahim uze baklju, zapali je pomoću drveta i napuni je bunikom pa je poče nosati oko šatora. Podiže se dim od bunike ulazeći u nosnice ljudima, te oni svi pospaše. Dim bunike uspava svu vojsku.

Sahim je imao neku spužvu namočenu u ocat koju stavi zarobljenicima pod nos i oni dođoše k sebi. Oslobodi ih lanaca i okova, te oni ugledaše Sahima kome poželješe svako dobro, radujući mu se. Zatim izađoše i ponesoše svo naoružanje čuvara, a Sahim im reče:

– Idite svojoj vojsci!

Tako se njih dvojica zaputiše. Sahim ode u Adžibov šator, umota ga u ogrtač i ponese u muslimanski logor. Štitio ga je samilosni Allah dok ne stiže do Garibovog šatora. Tada razveza plašt u kome Garib ugleda svoga brata Adžiba svezanoga, te Garib povika:

– Allahu ekber! Allah omogućuje pobjedu i trijumf!

Blagosiljajući Sahima, Garib mu reče:

– Otrijezni ga!

Sahim priđe Adžibu, podnese mu ocat i anduz, te on dođe k sebi, otvori oči i vidjevši da je čvrsto svezan, nikom poniknu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

640.

ada nastupi šest stotina četrdeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sahim ugrabio Adžiba, ošamutio ga bunikom i donio svome bratu Garibu. Zatim ga je otrijeznio, te je Adžib otvorio oči i vidjevši da je čvrsto svezan, u zemlju je pogledao, a Garib mu reče:

– Diži glavu, prokletniče!

On podiže glavu i vidje da se nalazi među Perzijancima i Arapima, da njegov brat sjedi na slavnome prijestolju, u svoj veličini svojoj. Adžib je šutio, ni riječi nije progovarao, te Garib povika:

– Svucite ovoga psa!

K Ljudi ga svukoše i počeše ga bičevati dok nije klonuo i sasvim otupio, te Garib naredi da ga čuva stotinu vitezova. Kada Garib prestade zlostavljati brata, začuše se usklici i veličanje Allaha u logoru nevjernika. Razlog tome je bio slijedeći.

Car ad-Damig, amidža Garibov, ostao je još deset dana u svome gradu, pošto je Garib napustio al-Džeziru, a zatim sa dvadeset hiljada konjanika krenu na put ne zaustavljajući se dok ne dođe nadomak poprišta. Tada car posla glasnika da izvidi šta se događa. Glasnik je bio odsutan cijeli dan, a zatim se vrati i obavijesti cara ad-Damiga o tome šta se zbiva između Gariba i njegovog brata. Car pričeka da padne noć, a onda počeše vikati “Allahu ekber!” prema nevjerničkoj vojsci i udarati britkim sabljama.

Kada su Garib i njegovi ljudi čuli tekbir, on povika bratu Sahimullejlu:

– Pogledaj kakva je to vojska i otkuda ti tekbiri!

Sahim ode do poprišta i zapita momke o čemu se radi, te mu rekoše da je Garibov amidža, car ad-Damig, stigao sa dvadeset hiljada vitezova i da je rekao:

– Tako mi Božijeg miljenika Ibrahima, neću ostaviti svoga bratića, već ću uraditi junačko djelo! Razjurit ću te bezbožnike i tako zadovoljiti svemoćnog Gospodara!

Zatim je u mrkloj noći jurnuo na bezbožnički svijet.

Sahim se s tom viješću vrati svome bratu Garibu i kaza mu šta je učinio njegov amidža, te Garib povika svojim ljudima:

– Hvatajte se oružja i uzjahujte konje! Pomozite mome amidži!

Vojnici uzjahaše i navališe na nevjernike udarajući ih sabljama. Ni jutro nije osvanulo, a oni pobiše oko pedeset hiljada nevjernika i zarobiše oko trideset hiljada. Ostali se raspršiše na sve strane, a muslimani se vratiše podržani od Allaha i likujući. Garib odjaha u susret amidži ad-Damigu koga selami i zahvali mu na onome što je učinio. Ad-Damig na to reče:

– Da li je onaj pas pao na bojištu?

– Ne brini, amidža. Znaj da je on kod mene, svezan.

Ad-Damig se silno obradova, i tako uđoše u logor. Dva cara sjahaše, pa uđoše pod šator, ali ne nađoše Adžiba, te Garib povika:

– Tako mi Božijeg miljenika Ibrahima, Bog mu se smilovao! Evo velikoga dana! Ah, kako je strašan! Teško vama! Gdje je moj krvnik? – obrati se zatim paževima.

– Kada si uzjahao i kada smo mi pošli uz tebe, nisi nam naredio da ga zatvorimo – odgovoriše ljudi.

– Nema moći ni sile do Božije moći! – uzviknu Garib.

– Nemoj žuriti i brinuti se – reče mu amidža. – Kamo može otići kad ga mi tražimo?

Uzrok Adžibovog bijega bio je njegov momak Sejar koji se prikrivao u logoru. Nije mogao vjerovati da je Garib odjahao ne ostavivši u šatoru nekoga ko će čuvati njegovog krvnika. On malo pričeka, pa odnese Adžiba na leđima. Iznese ga u stepu izbezumljenog od bolova zadobijenih zlostavljanjem. Zatim ga povede idući od početka noći do narednog dana, dok ne stigoše do jednog izvora pod jabukom. Tu ga Sejar skinu s leđa i umi ga, te Adžib progleda, pa vidjevši Sejara, reče:

– Sejare, odnesi me u Kufu! Tamo ću doći k sebi, sakupiti vitezove i vojsku i uz njihovu pomoć pobijediti svoga dušmana. Gladan sam, Sejare.

Sluga brzo ode u šumu, ulovi nojevo mladunče i donese ga svome gospodaru, pa ga zakla i isiječe na komade. Zatim sakupi drva, kresivom zapali vatru, ispeče ga, pa nahrani gospodara i napoji ga s vrela, tako da Adžib živnu.

Sejar ode u neki beduinski logor i ukrade konja, dovede ga do Adžiba koga posadi da jaši i pođoše u Kufu. Putovali su danima dok ne stigoše nadomak grada. Namjesnik izađe u susret caru Adžibu, pozdravi ga i vidje da je oslabio zbog mučenja kojem ga je podvrgao njegov brat. Adžib uđe u grad, pa pozva ljekare i kada dođoše, reče im:

– Izliječite me za manje od deset dana!

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše ljekari koji počeše njegovati cara dok ne ozdravi i ne oporavi se od mučenja.

Potom car naredi veziru da napiše pisma svim namjesnicima, te on napisa dvadeset i jedno pismo i posla ih namjesnicima koji spremiše vojske i usrdno

se zaputiše u Kufu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

641. NOĆ

Kada nastupi šest stotina četrdeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car poslao pisma tražeći da dođe vojska koja se zaputi u Kufu i stiže do nje.

Što se tiče Gariba, on je bio tužan zbog Adžibovog bjekstva, pa posla za njim hiljadu junaka koji se dadoše u potragu na sve strane. Putovali su dan i noć, ali od Adžiba ne bijaše ni traga. Zatim se vratiše i obavijestiše o tome Gariba koji posla po brata Sahima, ali ni njega ne nađe, te se poboja zle kobi. Dok se Garib veoma brinuo, pojavi se Sahim koji uđe duboko se naklonivši, te Garib ustade kada ga ugleda i upita ga:

– Gdje si bio, Sahime?

– Care, išao sam do Kufe i saznao da je pas Adžib stigao do svoga prijatelja i naredio ljekarima da ga liječe. Liječili su ga tako da je ozdravio, pa napisa pisma i posla ih svojim namjesnicima koji dovedoše vojske.

Garib naredi svojoj vojsci pokret, te oni sklopiše šatore i krenuše put Kufe. Kada stigoše do grada, zatekoše oko njega vojske poput debelog mora bez početka i kraja. Garib se ulogori sa svojom vojskom naspram nevjerničke. Podigoše šatore i razviše zastave. Zatim na oba tabora pade mrak, pa zapališe vatre čuvajući se dok dan ne osvanu. Tada car Garib ustade, uze abdest i klanja dva rekata, kao i svi sljedbenici poslanika Ibrahima, Bog mu se smilovao i spasio ga, te naredi da se počne udarati u ratne bubnjeve. Oglasiše se bubnjevi, zavihoriše se zastave, ratnici navukoše oklope, uzjahaše konje i oglasiše se na bojnome polju tražeći kavge i mejdana.

Bitku otpoče car ad-Damig, amidža cara Gariba, koji potjera konja između bojnih redova i oglasi se između dva tabora. On se poigravao sa dva koplja i

dvije sablje, tako da zastade dah vitezovima i zadiviše mu se oba tabora. Vikao je:

– Ima li junaka za mejdana? Neka mi ne izlazi lijen i nejak! Ja sam car ad-Damig, brat cara Kundemira!

Na mejdan mu izađe jedan nevjernički vitez nalik na plamenu buktinju i on bez riječi navali na ad-Damiga koji ga dočeka udarivši ga kopljem u grudi tako da mu se vrh koplja pojavi na plećima i Allah mu brzo otpremi dušu u oganj. Zatim mu na mejdan izađe drugi vitez koga također ubi, kao i trećega. Ubijao ih je tako dok ne ubi sedamdeset i šest ratnika, a onda junaci prestadoše da mu izlaze na mejdan, te nevjernik Adžib povika svojim saborcima:

– Teško vama! Ako mu budete izlazili na mejdan jedan po jedan, neće niko od vas ostati na nogama, ni sjedeći! Zato navalite na njega svi odjednom da bismo oslobodili zemlju od njih i bacili im glave pod konjska kopita!

Tada ratnici razviše čudesnu zastavu i kidisaše narodi na narode, te krv poteče zemljom dok je ratni usud sudio ne čineći nepravde. Hrabri su odvažno i čvrsto stajali na ratištu, a kukavice se okretale i bježale ne vjerujući da će se dan okončati i da će nastupiti noć s mrklim mrakom.

Borili su se i tukli dok se dan ne primače kraju i ne nastupi tamna noć. Tada nevjernici bubnjevima oglasiše razdvajanje vojski, ali Garib ne pristade na to, nego navali na mnogobošce. Vjernici monoteisti pođoše za njim, te posijekoše mnoštvo glava i vratova, rastrgaše mnoštvo ruku i rebara, uništiše mnoštvo koljena i krvnih sudova. Jutro nije bilo ni svanulo, a nevjernici odlučiše da bježe. U cik zore, oni se dadoše u bijeg, a muslimani su ih gonili do podneva zarobivši više od dvadeset hiljada vojnika koje dovedoše svezane. Zatim Garib ode do kapije Kufe i naredi glasniku da izvikuje u tome gradu da će biti sigurni i oni koji napuste obožavanje idola i počnu obožavati jednog i sveznajućeg Gospodara, Stvoritelja svih ljudi, svjetlosti i tmine.

I glasnici počeše izvikivati po gradskim ulicama Garibovu odluku o pomilovanju, te svi koji su bili u gradu, staro i mlado, primiše islam. Građani listom izađoše i potvrdiše prihvatanje islama pred carem Garibom, čemu se car silno obradova i razveseli. Zatim se raspita gdje se nalaze Mirdas i njegova kćer Mehdija i rekoše mu da je odsjeo iza Crvene planine. Garib posla po svoga brata Sahima i kada ovaj dođe, car mu reče:

– Izvidi šta je s tvojim ocem!

Sahim uzjaha konja ne oklijevajući ni časa. Priveza ubojito koplje i uze ostalu opremu, pa se zaputi prema Crvenoj planini tražeći svoga oca, ali ne vidje ni traga od njega i njegovih ljudi. Umjesto njih, ugleda jednog oronulog arapskog starca. Sahim ga upita za te ljude i kamo su otišli, a starac odgovori:

– Sinko, kada je Mirdas čuo da je Garib odsjeo pored Kufe, veoma se uplašio, te je poveo kćer i svoje ljude zajedno sa svim robinjama i robovima i zaputio se u one stepe i pustare. Ne znam kamo je otišao.

Kada je Sahim čuo šejhove riječi, vrati se bratu i obavijesti ga o tome. Garib se veoma zabrinu, pa zasjede na očevo carsko prijestolje, otvori riznice i razdijeli novce svim junacima. On se zadrža u Kufi, a posla uhode da se raspituju šta je s Adžibom. Zatim naredi da dođu državni uglednici, te oni pristupiše pokorni, kao što su mu bili pokorni i žitelji grada. Garib im dade skupocjene darove i ostavi im u amanet da brinu o podanicima...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

642. NOĆ

Kada nastupi šest stotina četrdeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Garib darivao građane Kufe i ostavio im u amanet da brinu o podanicima. Jednoga dana, on odjaha u lov vodeći stotinu konjanika. Jahali su dok ne stigoše do neke doline obrasle drvećem s plodovima, s obiljem rijeka i ptica. U njoj su bili pašnjaci za košute i gazele koji su naprosto duše mamili i čiji su mirisi u život vraćali.

Oni provedoše taj dan u dolini koja je bila sva iscvjetala i prespavaše do jutra. Onda Garib klanja dva rekata, pošto prije toga uze abdest, i zahvali uzvišenom Allahu. U tom času, neki krik i buka razlijegoše se po poljani, te Garib reče Sahimu:

– Pogledaj šta je to!

Sahim odmah pođe i ugleda poharano blago, otete konje, zarobljene žene i djecu koje su vikale. On upita neke pastire šta je to, a ovi mu odgovoriše:

– To je harem Mirdasa, starješine plemena Benu Kahtan. To je njegovo blago i blago njegovog plemena. Al-Džamrakan je jučer ubio Mirdasa, opljačkao mu imovinu, zarobio mu porodicu i poharao imovinu cijelog plemena. Al-Džamrakan ima običaj da vrši prepade i presreće na putevima. To je jedan nepokorni siledžija kome ništa ne mogu ni beduini ni carevi, jer je on prava napast za ovaj kraj.

Pošto je Sahim tako čuo da mu je otac ubijen, porodica zarobljena i blago poharano, on se vrati bratu Garibu i obavijesti ga o tome. Bilo je to za Gariba dolijevanje ulja na vatru, tako da on još više planu, željan da spere ljagu i osveti se. Zato on i njegovi ljudi uzjahaše konje i pođoše tražeći zgodnu priliku, a kada stigoše do neprijatelja, Garib povika svojim ljudima:

– Allahu ekber! Udrite siledžije, tirane i nevjernike!

U prvom naletu, on pobi dvadeset i jednog ratnika, a onda srčano stade nasred mejdana i povika:

– Gdje je al-Džamrakan? Neka mi izađe na mejdan da ga natjeram da smrt kuša i da od njega oslobodim ove krajeve!

Tek što je to Garib izgovorio, pojavi se al-Džamrakan nalik na đule ili na komad odvaljen od brda, pod željeznim oklopom. Bio je to visoki Amalićanin koji se sudari s Garibom onako kako se sudara nepokorni siledžija – ne govoreći ništa i ne pozdravljajući. Garib navali na njega kao krvolični lav. Al-Džamrakan je imao buzdohan od kineskog željeza. Bio je tako težak da bi srušio brdo kada bi ga njime udario. Noseći buzdohan u ruci, on zamahnu da udari Gariba u glavu, ali se ovaj izmaknu, te buzdohan udari u zemlju i potonu za polovinu lakta. Onda Garib dohvati svoj buzdohan pa udari al-Džamrakana po šaci i smrska mu prste, tako da mu buzdohan ispade iz ruke. Zatim se Garib povi u sedlu, munjevito zgrabi buzdohan i udari njime al-Džamrakana po rebrima, te se on stropošta na zemlju kao visoka palma. Sahim ga uze, sveza i poče vući užetom, a Garibovi vitezovi udariše na al-Džamrakanove i pobiše im pedeset ljudi. Ostali se okrenuše i pobjegoše. Bježali su do svoga naselja vičući iz sveg glasa, te im izađoše u susret svi koji su bili u utvrdi pitajući ih šta se dogodilo, a ovi im ispričaše. Pošto su čuli da im je starješina zarobljen, pohitaše da ga oslobode i uputiše se u dolinu.

Kada car Garib zarobi al-Džamrakana i kada njegovi ratnici pobjegoše, car sjaha s konja i naredi da mu dovedu al-Džamrakana. Čim ovaj dođe, pokori se Garibu govoreći:

– Stavljam se pod tvoju zaštitu, čestiti viteže.

– Pseto beduinsko! – na to će Garib. – Zar presrećeš na putevima robove uzvišenog Allaha, ne bojeći se Gospodara svjetova?

– Ko je Gospodar svjetova, gospodine? – upita zarobljenik.

– Kakvu nesreću ti obožavaš, pseto?

– Gospodine, ja obožavam božanstvo načinjeno od hurmi, masla i meda. Ponekad ga pojedem, pa napravim drugo.

Garib se nasmija toliko da se zavali od smijeha i reče:

– Nesretniče, treba obožavati samo Allaha koji je stvorio tebe i sve drugo, koji daje nafaku svakom živom biću, kome se ništa ne može sakriti i koji je svemoguć.

– Gdje je taj veliki Bog da mu se klanjam?

– Taj bog zove se Allah – odgovori Garib. – On je stvorio nebesa i zemlju; On je dao da raste drveće i teku rijeke; On je stvorio zvijeri i ptice, Džennet i Džehennem. Skriven je od pogleda; vidi, a ne može Se vidjeti. On je nas stvorio i nafaku nam dao, neka Mu je slava. Nema boga osim Njega.

Kada je al-Džamrakan čuo Garibove riječi, njegovo srce se otvori, koža mu se naježi i on reče:

– Gospodine, šta treba da kažem da bih pripadao vama i da bi mnome bio zadovoljan taj uzvišeni Gospodar?

– Reci: Nema boga osim Allaha i Ibrahim je Božiji poslanik.

Al-Džamrakan izgovori te riječi i uključi se u zajednicu sretnika.

– Jesi li osjetio slast islama? – upita ga Garib, a on odgovori:

– Jesam.

– Odvežite ga – reče Garib, a kada mu skinuše okove, on poljubi tlo pred Garibovim nogama. U tom času, podiže se prašina koja zakrili obzorje...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

643.

ada nastupi šest stotina četrdeset i treća noć, ona reče:

K – Čula sam, sretni care, da je al-Džamrakan primio islam, a zatim se poklonio Garibu. I dok se to zbivalo, podiže se prašina koja zakrili obzorje, te Garib reče:

– Sahime, pogledaj otkud ta prašina!

Mladić odletje kao ptica i ne bi ga neko vrijeme, a zatim se vrati i reče:

– Čestiti care, tu prašinu podiglo je pleme Benu Amis, prijatelji al-Džamrakana.

– Uzjaši konja – reče Garib al-Džamrakanu i pođi u susret svome narodu pa im predloži da prime islam. Ako te poslušaju, spasit će se, a ako odbiju, presudit će mačevi.

Al-Džamrakan uzjaha konja i podbode ga prema svojim saplemenicima vičući im. Oni ga prepoznaše, pa sjahaše s konja, dođoše do njega i rekoše mu:

– Radujemo se da si živ i zdrav, gospodaru.

– Ljudi! – obrati im se al-Džamrakan. – Ko me posluša, spasit će se, a ko me ne posluša, sasjeći ću ga ovim mačem.

– Naređuj šta hoćeš, nećemo ti se suprotstavljati – rekoše ljudi.

– Izgovorite sa mnom: Nema boga osim Allaha i Ibrahim je Božiji miljenik.

– Otkuda ti to, gospodaru? – upitaše ga, a on im ispriča šta mu se dogodilo s Garibom i dodade: – Zar ne znate, ljudi, da vas ja vodim na bojnome polju i u ljutome ratu, a zarobio me je jedan čovjek natjeravši me da osjetim poniženje i sramotu?

Kada su ga ljudi čuli, izgovoriše riječi jednoboštva, pa ih al-Džamrakan povede Garibu i oni pred njim ponoviše da primaju islam. Pokloniše mu se i poželješe uspjeh i slavu. Garib im se obradova i reče:

– Idite u svoje naselje i predložite ostalima da prime islam.

– Gospodaru naš – rekoše al-Džamrakan i njegovi ljudi – nećemo se više odvajati od tebe. Sada ćemo poći i dovesti k tebi svoje sinove.

– Idite tamo, ljudi, pa im se pridružite u gradu Kufi.

Al-Džamrakan i njegovi saborci uzjahaše konje, pa stigoše u svoje naselje, predložiše ženama i djeci da prime islam, te ga primiše svi do posljednjega. Zatim podigoše šatore, potjeraše konje, deve i ostalu stoku i zaputiše se u Kufu. Garib također stiže u Kufu gdje mu u svečanoj povorci izađoše u susret vitezovi. Onda on uđe u carev dvorac i sjede na očevo prijestolje, a junaci stadoše s njegove desne i lijeve strane. Dođoše mu uhode i rekoše da je njegov brat otišao al-Džalandu ibn Karkaru, gospodaru grada Amana i zemlje Jemena. Kada je to Garib čuo o svome bratu, on povika:

– Ljudi! Spremite se jer polazimo na put za tri dana!

I Garib predloži robovima koje je zarobio na prvome bojištu, a bilo ih je trideset hiljada, da prime islam i pođu s njim. Dvadeset hiljada primi islam, a deset hiljada zarobljenika odbiše i on ih pobi. Zatim al-Džamrakanu dođoše njegovi ljudi, pa poljubiše tlo pred Garibom koji ih bogato dariva i postavi al-Džamrakana za vojnog zapovjednika.

– Al-Džamrakane, uzjaši konja pa povedi uglednike iz plemena svoga amidže i uzmi još dvadeset hiljada konjanika. Povedi tu vojsku u zemlju al-Džalanda ibn Karkara, gospodara grada Omana – reče mu Garib.

– Slušam i pokoravam se – odgovori al-Džamrakan, te oni ostaviše žene i djecu u Kufi, a sami otputovaše.

Nakon toga, Garib priđe Mirdasovom haremu i pogled mu pade na Mehdiju koja se nalazila među ženama, te se on obeznani. Poškropiše ga đulsijom i kada mladić dođe k sebi, zagrli je i ode s njom u odaju za sjedenje. Malo su posjedjeli, a onda legoše da spavaju ne vodeći ljubav.

Kad osvanu jutro, Garib izađe i zasjede na carsko prijestolje darivajući svoga amidžu ad-Damiga koga postavi za namjesnika cijeloga Iraka i preporuči mu da se brine o Mehdiji dok se on ne vrati s pohoda protiv svoga brata. Ad-Damig se povinova naređenju Gariba koji otputova sa dvadeset hiljada konjanika i deset hiljada pješaka u pravcu Omana i Jemena.

Adžib je već bio stigao do Omana zajedno sa svojim ljudima koji su bježali. Stanovnici Omana ugledaše prašinu koju su bili podigli Adžibovi vojnici. Tu prašinu vidje i al-Džaland ibn Karkar koji naredi glasnicima da ispitaju u čemu je stvar. Izvidnici odoše, pa se vratiše i obavijestiše ga da je prašinu podigao neki car po imenu Adžib, gospodar Iraka.

Al-Džaland se čudio Adžibovom dolasku u svoju zemlju, a kada se u to uvjeri, reče svojim ljudima:

– Izađite mu u susret!

Oni izađoše i sretoše Adžiba kome podigoše logor pored gradske kapije. Zatim Adžib ode al-Džalandu, uplakan i slomljena srca. Adžibova amidžična bila je udata za al-Džalanda s kojim je imala djecu. Kada vidje Adžiba u takvom stanju, upita ga:

– Šta je to s tobom?

Adžib ispriča sve što mu se dogodilo s bratom, pa dodade:

– Care, on naređuje ljudima da obožavaju Gospodara nebesa, a zabranjuje im da obožavaju idole i druga božanstva.

Kada je al-Džaland čuo te riječi, on se razbjesni i pomami, pa reče:

– Tako mi sunca, gospodara svjetlosti, neću nikoga poštedjeti od naroda tvoga brata! Gdje si ostavio te ljude i koliko ih je?

– Ostavio sam ih u Kufi, a ima ih pedeset hiljada konjanika.

Al-Džaland pozva svoje ljude i vezira Džavamarda kome reče:

– Uzmi sedamdeset hiljada konjanika i idi na muslimane, pa mi ih dovedi žive da ih mučim svakojakim mukama.

Džavamard povede vojsku u Kufu putujući sedam dana. Idući tako, naiđoše na jednu dolinu obraslu drvećem, bogatu potocima i plodovima, te Džavamard naredi ljudima da se odmore...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

644.

ada nastupi šest stotina četrdeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je al-Džaland poslao Džavamarda s vojskom u Kufu, pa su naišli na jednu dolinu obraslu drvećem i bogatu potocima. Džavamard naredi ljudima da sjašu i odmore se do ponoći, a zatim izdade naredbu za pokret, te i sam uzjaha konje i pođe pred njima. Putovali su do zore, pa se spustiše u jednu dolinu u kojoj je bilo mnogo drveća, gdje je mirisalo cvijeće, pjevale su ptice i njihalo se granje. Šejtan podbode Džavamarda i on izgovori stihove:

S vojskom svojom
u svaki ću vrtlog
ujahati,
Silom ću sve zarobljenike
caru lično odvesti
I vitezovi cijelog svijeta
tada će saznati
Da se valja bojati, a svoje
ljude braniti.
Gariba ću kao roba u
lance okovati
I sav radostan i veseo se vratiti,
Oklop ću navući i ratnu opremu uzeti
I na sve strane ću dušmane kositi.

Tek što je Džavamard izgovorio te stihove, pred njim se iz gaja pojavi jedan vitez visoko podigavši nos, utonuo u željezni oklop, i on povika Džavamardu:

– Stani, beduinska lopužo! Skidaj odjeću i ratnu opremu! Silazi s konja i spašavaj se!

Kada je to Džavamard čuo, pade mu mrak na oči, te on trgnu mač i jurnu na al-Džamrakana vičući:

– Lopužo beduinska! Zar da me presrećeš na putu kad predvodim vojsku al-Džalanda ibn Karkara kome moram dovesti Gariba i njegove ljude svezane!?

Slušajući to, al-Džamrakan reče:

– Ko mi to jetru jede? – i izgovori stihove:

Vitez sam poznat u boju ljutome,
Dušman se sklanja mom koplju ubojitome!
Ja sam al-Džamrakan, nada nevoljniku,
Kako bijem kopljem znano je svakom junaku.
Garib je moj emir, vođa i starješina,
Junak je kada se bije bitka odsudna.
Predvodnik je koji vjeru i moć ima,
Na mejdanu ne da ostat' dušmanima.

On poziva u vjeru Božijega miljenika
Uprkos otporu idolopoklonika.

Kada je sa svojim ljudima pošao iz Kufe, al-Džamrakan je putovao deset dana, a jedanaestog dana zaustaviše se da se odmaraju i ostadoše do ponoći, kada al-Džamrakan naredi pokret. Vojnici pođoše predvođeni al-Džamrakanom, pa se spustiše u jednu dolinu i on ču Džavamarda kako recitira navedene stihove, pa navali na njega kao ljuti lav i udari ga sabljom tako da ga raspolovi. Zatim al-Džamrakan pričeka vojskovođe i obavijesti ih o tome šta se dogodilo, dodavši:

– Podijelite se tako da svaki od vas pet povede pet hiljada ljudi i obilazite dolinu, a ja ću ostati s ljudima iz plemena Benu Amir. Kada do mene dođe neprijateljska prethodnica, navalit ću na njih i vikati: “Allahu ekber!” Čim čujete moju poviku, navalite učeći tekbire i udrite ih sabljama.

– Slušamo i pokoravamo se – rekoše zapovjednici koji obiđoše svoje ratnike i dadoše im uputstva. Onda se raziđoše na sve strane oko doline u sami cik zore. Utom stigoše neprijatelji kao stado ovaca, prekrivši ravnice i bregove. Al-Džamrakan i ljudi iz plemena Benu Amir navališe vičući: “Allahu ekber!” Čuli su to pravovjerni i nevjernici, te muslimani povikaše sa svih strana:

– Allahu ekber! Bog daje pobjedu i trijumf, a ne daje podršku onima koji ne vjeruju!

Brda i brežuljci, kao i sve što je bilo suho i zeleno, odzvanjali su riječima:

– Allahu ekber!

Nevjernici se zbuniše, pa počeše udarati jedni druge britkim sabljama, a onda na njih jurnuše dobri muslimani kao sjaj plamena, tako da se moglo vidjeti samo kako lete glave, krv lipti i kako kukavice u nedoumici stoje. Lica se još nisu mogla ni razaznati, a već je stradala trećina nevjernika i Bog požuri da im duše pošalje u pakao. Ostali se dadoše u bijeg i raspršiše se po pustinjama, a za njima pođoše muslimani zarobljavajući ih i ubijajući do ponoći. Najzad se vratiše zarobivši sedam hiljada ratnika, a nevjernika ostade jedva dvadeset i šest hiljada od kojih su većina bili ranjenici. Muslimani se vratiše s Božijom podrškom i trijumfalno, pa sakupiše konje, ratnu opremu, tovare i šatore i otpremiše to sa hiljadu konjanika u Kufu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

645. NOĆ

Kada nastupi šest stotina četrdeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je al-Džamrakan zapodjenuo bitku sa Džavamardom koga je ubio pobivši mnogo njegovih ljudi, a mnoštvo je zarobio oduzevši im imovinu, konje i tovare. Sve to poslao je sa hiljadu konjanika u Kufu. Al-Džamrakan i islamski vojnici sjahaše pa predložiše zarobljenicima da prime islam, te ga oni prihvatiše srcem i jezikom, a onda ih muslimani odvezaše i izgrliše se s njima radujući se. Al-Džamrakan pođe s velikom vojskom kojoj dopusti da se odmore jedan dan i noć, a pred jutro opet pođe u zemlju al-Džalanda ibn Karkara.

Onih hiljadu konjanika s plijenom jahali su dok ne stigoše u Kufu i obavijestiše cara Gariba o tome šta se dogodilo. Garib se obradova i razgali kada je to čuo, pa se obrati planinskom orijašu:

– Uzjaši i povedi dvadeset hiljada ljudi za al-Džamrakanom.

Sadan sa svojim sinovima povede dvadeset hiljada konjanika i uputiše se u grad Oman. Nevjernički bjegunci bili su stigli u grad kukajući i jadajući se, tako da zbuniše al-Džalanda ibn Karkara koji ih upita:

– Kakva nesreća vas je snašla?

Oni mu ispričaše šta se dogodilo, a ovaj će na to:

– Teško vama! Koliko ih je bilo?

– Bilo je dvadeset zastava, a pod svakom zastavom hiljadu konjanika.

Kada je to al-Džaland čuo, reče im:

– Sunce vas ne ogrijalo! Teško vama! Zar da vas pobijedi dvadeset hiljada ljudi, a vas je sedamdeset hiljada konjanika. Sam Džavamard vrijedi koliko tri hiljade ljudi na bojnome polju!

Ophrvan tugom, on trgnu sablju i povika na one koji se tu zatekoše:

– Navalite na njih!

Ljudi potegoše sablje na bjegunce, pobiše ih do posljednjega i baciše psima, a onda al-Džaland povika svome sinu:

– Uzjaši konja i povedi stotinu hiljada konjanika! Pođi u Irak i potpuno ga razori!

Sin cara al-Džalanda zvao se al-Kuradžan, a u vojsci njegovog oca nije bilo srčanijeg od njega – sam je nasrtao na tri hiljade vitezova. Al-Kuradžan naredi ljudima da mu iznesu šatore, te se vitezovi počeše utrkivati i ratnici počeše izlaziti. Spremali su se i ratnu opremu oblačili. Najzad pođoše u borbenom poretku, predvođeni al-Kuradžanom koji je bio zadovoljan samim sobom, te je recitirao:

Al-Kuradžan sam ja koji se proslavio,
U pustarama i u gradu mnoge sam pokorio.
Mnogi su vitezovi od moje ruke pali
I kao krave po zemlji su krkljali.
Mnoge vojske ja sam rastjerao
I kao kugle mnoge glave sam kotrljao.
Sada moram i Irak osvojiti
Pa će krvca kao kiša liti!
Gariba ću i ratnike mu zarobiti;
Te će pametnima za primjer služiti.

Njegovi ljudi su putovali dvanaest dana. I dok su oni tako išli, ugledaše prašinu koja se podigla toliko da je prekrila obzorje, te al-Kuradžan povika izviđačima.

– Ispitajte otkud ta prašina!

Izviđači odoše do zastava, pa se vratiše i rekoše al-Kuradžanu:

– Care, tu prašinu su podigli muslimani!

Car se obradova i reče:

– Jeste li ih izbrojali?

– Izbrojali smo dvadeset zastava.

– Vjere mi moje – povika al-Kuradžan – neću dopustiti nikome da pođe na njih, nego ću ja sam izaći pred njih i pobacati im glave pod konjska kopita!

Tu prašinu podigao je al-Džamrakan koji ugleda nevjerničku vojsku nalik na debelo more, pa naredi svojim ljudima da sjašu i podignu logor. Vojnici

sjahaše i istaknuše zastave moleći se sveznajućem Gospodaru, Stvoritelju svjetlosti i tmine, Stvoritelju svega, Koji sve vidi, a ne može Se vidjeti, Koji je Svevišnji, neka Mu je slava. Nema boga osim Njega.

Nevjernici također sjahaše i podigoše šatore, pa im al-Kuradžan reče:

– Spremite se i uzmite oružje. Nemojte spavati bez oružja. Kada nastane zadnja trećina noći, uzjašite konje i zgazite tu jadnu šačicu ljudi.

Al-Džamrakanov uhoda je tu stajao i slušao šta planiraju nevjernici, te se on vrati i obavijesti al-Džamrakana koji se obrati svojim ratnicima:

– Uzmite oružje pa kada padne noć dovedite mi mazge i deve, donesite mi mjedenice, praporce i zvona. Stavite ih na vratove devama i mazgama.

U vojsci je bilo više od dvadeset hiljada deva i mazgi. Ratnici pričekaše dok nevjernici ne zaspaše, a onda al-Džamrakan naredi svojim ljudima da uzjašu konje. Oni uzjahaše oslanjajući se na Allaha i moleći Gospodara svjetova za pobjedu. Zatim im reče:

– Potjerajte deve i tegleću stoku prema nevjernicima, podbadajući je vršcima kopalja.

Vojnici uradiše kako im je naredio i navališe na nevjernički logor, pri čemu su zvonila zvona, mjedenice i praporci. Muslimani su išli za njima vičući: “Allahu ekber!”, tako da su odjekivali bregovi i brežuljci imenom uzvišenoga Gospodara kome pripadaju moć i slava. Zbog te galame i velike buke, stoka pojuri gazeći šatore i usnule ljude...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

646.

ada nastupi šest stotina četrdeset i šesta noć ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je al-Džamrakan noću, dok su ljudi spavali, napao nevjernike sa svojim ratnicima, konjima i devama. Mnogobošci skočiše sasvim zbunjeni, te se latiše oružja i udariše jedni na druge dok ih većina ne izginu. Onda ugledaše muslimane koji nisu imali ni jednoga poginulog, nego su jahali pod oružjem. Tada shvatiše da je posrijedi varka, pa al-Kuradžan povika ostatku svojih ljudi:

– Kurvini sinovi! Uradili su nam ono što smo mi njima htjeli uraditi i pobijediše nas lukavstvom!

KI nevjernici htjedoše kidisati na muslimane, ali se odjednom podiže prašina koja prekri obzorje. Vjetar puhnu podižući prašinu koja ostade visiti u zraku. Pod prašinom se ukaza odsjaj kaciga i oklopa pod kojima su bili sve sami junaci opasani indijskim sabljama i opremljeni vitkim kopljima. Kada nevjernici ugledaše prašinu, prekinuše borbu i svaki odred posla po jednoga glasnika koji odoše da vide šta je u prašini, a zatim se vratiše i rekoše da su to muslimani. Tu vojsku što je dolazila poslao je Garib zajedno s planinskim orijašem koji je vojsku predvodio. Vojska stiže do vojske finih muslimana, te al-Džamrakan sa svojim ljudima poput ognja napade nevjernike udarajući ih britkim sabljama i oštrim kopljima, tako da se smrači dan i obnevidješe oči od silne prašine. Junak je postojano stajao, a kukavica glavom bez obzira bježao. Krv je potokom tekla po zemlji.

Tukli su se i ratovali do kraja dana i dok ne pade noć, a onda se muslimani i nevjernici razdvojiše, odoše u logore i jedoše. Zatim legoše da spavaju dok noć ne minu i dan se ne osmjehnu. Tada muslimani klanjaše sabah, pa uzjahaše konje da ratuju.

Za to vrijeme, al-Kuradžan reče svojim ljudima da se povuku iz borbe i oni utvrdiše da ih je većina ranjena, a da su dvije trećine stradale od mača i koplja. Al-Kuradžan reče:

– Sutra ću izaći na mejdan i na bojno polje i boriti se s ratnicima.

Kada osvanu jutro i zabijeli se dan, obje vojske uzjahaše konje, počeše vikati, oružjem i kopljima vitlati i svrstaše se u redove za ljutu bitku. Borbu otpoče al-Kuradžan, sin al-Džalanda ibn Karkara, koji povika:

– Neka mi danas ne izlazi niko lijen i nejak!

Za to vrijeme su al-Džamrakan i Sadan stajali pod zastavama. Na mejdan izađe starješina iz plemena Benu Amir da se na bojnom polju ogleda sa al-Kuradžanom. Kidisaše jedan na drugoga kao dva ovna boreći se neko vrijeme. Al-Kuradžan jurne na toga starješinu, povuče ga za oklop i skinu ga sa sedla

tako da pade na zemlju zabavljen svojom nevoljom. Nevjernici ga svezaše i odvedoše u logor.

Onda al-Kuradžan razigra konja tražeći kavgu, te mu na mejdan izađe drugi starješina koga također zarobi. Tako zarobi sedam starješina prije podneva, pa al-Džamrakan povika takvim glasom da je odjeknulo cijelo bojno polje i da su ga čule obje vojske. On jurnu na al-Kuradžana svim svojim gorljivim srcem i kazujući stihove:

Džamrakan ja sam duše moćne –
Svi ratnici zaziru od borbe sa mnome.
Tvrđave sam rušio i puste ih ostavljao,
Da kuka ko je u njima mile izgubio.
Drži se pravoga puta, o al-Kuradžane,
I izbjegavaj puteve krive i sporedne;
Vjeruj jednog Boga što stvori nebeske visine,
Što prostrije mora i podiže planine.
Kada islam primi, rob će naći utočište
U Džennetu, a muke će biti izbjegnute.

Kada je čuo al-Džamrakanove riječi, al-Kuradžan zaškrguta i zaškripa zubima, opsova sunce i mjesec, pa navali na al-Džamrakana recitirajući:

Al-Kuradžan sam ja, vitez čestiti,
Moje sjenke će se i lav pustinjski plašiti.
Tvrđave sam osvajao i lavove lovio.
Borbe sa mnom svaki vitez se uplašio.
Džamrakane, ako sumnjaš u riječi moje
Izađi mi na junačko bojno polje!

Pošto je čuo te riječi, al-Džamrakan srčano jurnu na njega, te se počeše udarati sabljama tako da zažagoriše bojni redovi. Gađali su se kopljima vičući sve jače. Tukli su se i borili dok ne prođe ikindija i dan ne poče izmicati. Onda al-Džamrakan jurnu na al-Kuradžana i udari ga buzdohanom u grudi, tako da ga svali na zemlju kao palmino stablo. Muslimani ga svezaše i povukoše užadima kao devu.

Kada nevjernici vidješe da im je starješina dopao ropstva, obuze ih paganski bijes, pa kidisaše na muslimane u želji da spase svoga gospodara. U susret im izađoše muslimanski ratnici i počeše ih obarati po zemlji, a preostali se okrenuše i dadoše u bijeg tražeći spasa, dok su im za potiljcima odzvanjale sablje. Muslimani su ih progonili dok ih ne rastjeraše po planinama i pustarama. Zatim se vratiše plijenu: bilo je mnogo konja, šatora i svega drugog. Tako se muslimani dokopaše izvanrednog plijena.

Nakon toga, muslimani se zaputiše dalje i al-Džamrakan predloži al-Kuradžanu da primi islam prijeteći mu i plašeći ga, ali on ne htjede primiti islam, te mu odrubiše glavu i ponesoše je na koplju. Zatim se uputiše u Oman.

U međuvremenu, nevjernici obavijestiše cara da mu je poginuo sin i stradala vojska. Kada je to al-Džaland čuo, on baci krunu na zemlju i poče se udarati po licu tako da mu krv poteče iz nosa, te pade na zemlju bez svijesti. Pošto ga poprskaše đulsijom, on se pribra i povika veziru:

– Napiši u poslanicama svim namjesnicima da ne ostavljaju nikoga ko može udarati sabljom, ubadati kopljem ili nositi luk, nego ih sve dovedi.

Vezir napisa poslanice i uputi ih po glasnicima, te se namjesnici spremiše i povedoše silnu vojsku od stotinu osamdeset hiljada ljudi. Pripremili su šatore, deve i čistokrvne konje i upravo su htjeli krenuti, kad ugledaše kako al-Džamrakan i orijaš Sadan dolaze sa sedamdeset hiljada konjanika nalik na ljute lavove i svaki je bio u oklop utonuo. Al-Džaland se obradova vidjevši kako muslimani dolaze, pa povika:

– Tako mi sunca sjajnoga, neću ostaviti nijednog dušmana, čak ni nekoga ko će kazati šta je bilo s njima! Irak ću razoriti i osvetiti svoga sina, smionog viteza! U meni plam neće zgasnuti!

Zatim se obrati Adžibu:

– Pseto iračko! Eto šta si nam donio! Tako mi onoga koga obožavam, umorit ću te najgorom smrću ako ne udesim svoje dušmane!

Kada je Adžib čuo te riječi, veoma se zabrinu koreći samoga sebe. Čekao je da muslimani sjašu, podignu logor i da padne noć. Nalazio se podalje od šatora svojih saplemenika, pa im poče dovikivati:

– Sinovi moga amidže, znajte da smo se ja i al-Džaland veoma uplašili od nadolazeće muslimanske vojske. Znam da me on ne može zaštititi od moga

brata, niti od bilo koga drugog. Najbolje bi bilo, čim se oči sklope, otići caru Jarubu ibn Kahtanu,[26] jer on ima još veću vojsku i moć.

Kada su saplemenici čuli te riječi, složiše se da je to ispravno mišljenje, te im Adžib reče da nalože vatre pored ulaza u šatore i krenu na put pod okriljem noći. Ljudi učiniše kako im je rečeno i pođoše prevalivši veliki put prije nego što je jutro osvanulo. Sutradan, dvije stotine i šezdeset hiljada al-Džalandovih vojnika, dobro oklopljenih, počeše udarati u ratne bubnjeve i poredaše se u bojne redove. Al-Džamrakan i Sadan povedoše četrdeset hiljada ljutih vitezova – pod svakom zastavom po hiljadu hrabrih konjanika koji su predvodili napade.

Vojske se svrstaše u bojne redove, željne boja i okršaja. Isukaše sablje i oboriše oštra koplja da bi smrt kušali. Bitku otpoče Sadan koji je bio nalik na stjenovito brdo, ili na marida. Na mejdan mu izađe jedan nevjernički vitez koga Sadan smaknu, baci ga na bojno polje i povika svojim sinovima i slugama:

– Naložite vatru i ispecite ovu žrtvu!

Oni učiniše kako im je naređeno, pa mu donesoše pečenje koje Sadan pojede i oglođa kosti, dok su nevjernici stajali i izdaleka to posmatrali, uzvikujući:

– O, sunce žarko!

Plašili su se bitke sa Sadanom, te im al-Džaland povika:

– Udrite tu protuhu! – i jedan nevjernički vitez izađe mu na mejdan koga Sadan smaknu. Ubijao je jednog po jednog dok ne pokosi trideset konjanika, te pakosni nevjernici odustaše od borbe sa Sadanom, govoreći:

– Ko se može nositi s džinima i divovima?!

– Neka ga napadne stotinu vitezova – povika al-Džaland – i neka mi ga pošalju zarobljena ili ubijena.

Stotinu vitezova izađoše i navališe na Sadana sabljama i kopljima, a on ih dočeka srcem čvršćim od granita, slaveći jedinog Gospodara, Sudiju koji ne podvaja.

– Allahu ekber! – povika Sadan i navali na njih sabljom dok im ne poodsijeca glave. Samo što se okrenuo među njima, već je pobio sedamdeset i četiri viteza, a ostali se dadoše u bjekstvo. Tada al-Džaland povika deseterici zapovjednika od kojih je svaki vodio po deset hiljada ratnika:

– Zaspite mu konja strijelama dok ne padne s njega, a onda ga uhvatite rukama!

I na Sadana navali deset hiljada konjanika koje on srčano dočeka. Al-Džamrakan i muslimani vidješe kako su nevjernici kidisali na Sadana, pa jurnuše na njih učeći tekbire. Međutim, ne stigoše do Sadana čijeg konja ubiše i njega zarobiše. Napadali su nevjernike tako da se dan smrači i oči obnevidješe, dok su britke sablje odzvanjale, dok je odvažni vitez čvrsto stajao, a kukavica zbunjen bio. Muslimani su bili među nevjernicima kao bijeli biljeg na crnome biku...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

647. NOĆ

Kada nastupi šest stotina četrdeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je bjesnio rat između muslimana i nevjernika, tako da su muslimani bili među nevjernicima poput bijelog biljega na crnome biku. Bili su boj dok ne pade noć, te se razdvojiše. Nevjernika izginu nebrojeno mnogo. Al-Džamrakan se povuče sa svojim ljudima koji su bili veoma tužni zbog Sadana, tako da nisu mogli jesti ni spavati. Prebrojaše se i utvrdiše da ih je izginulo samo hiljadu, te al-Džamrakan reče:

– Ljudi, ja ću izaći na mejdan, na bojno polje, i pobiti njihove ratnike, zarobiti im porodice i uzeti roblje. Iskupit ću Sadana uz dopuštenje Gospodara, Presuditelja koji ništa ne podvaja.

Smireni i obradovani, ratnici pođoše svojim šatorima.

Što se tiče al-Džalanda, on ustade pa uđe u svoj šator i zasjede na prijestolje okružen svojim ljudima. Pozva da mu dovedu Sadana i kada ovaj stiže pred njega, al-Džaland reče:

– Pseto ništavno! Arapine bijedni i nosaču drva! Ko je pogubio moga sina al-Kuradžana, najhrabrijeg ratnika koji je ubijao rivale i tamanio junake?

– Ubio ga je al-Džamrakan, zapovjednik vojske cara Gariba, gospodara vitezova, a ja sam ga isjekao i pojeo, jer sam bio gladan.

Kada je čuo Sadanove riječi, al-Džaland razrogači oči pa naredi da Sadanu odrube glavu. Pojavi se odlučni krvnik i priđe Sadanu koji se napregnu u okovima tako da ih pokida, te jurnu na krvnika, ote mu sablju i odrubi mu njome glavu. Sadan pođe prema al-Džalandu koji se baci sa prijestolja i pobježe. Orijaš napade one koji se zatekoše tu i pobi dvadeset carevih izabranika, a ostali pobjegoše. U nevjerničkom logoru se začu vika, te Sadan navali na one koji su se tu nalazili, tukući ih i lijevo i desno, dok su se oni sklanjali pred njim bježeći mu s puta. On ih je bez prestanka udarao sabljom dok ne izađe iz logora i pođe prema taboru muslimana koji su čuli buku kod nevjernika, pa rekoše:

– Možda im je stiglo pojačanje!

I dok su oni tako bili u nedoumici, pojavi se Sadan čijem dolasku se veoma obradovaše. Najviše se radovao al-Džamrakan koji pozdravi Sadana, te ga pozdraviše i ostali muslimani čestitajući mu na izbavljenju.

Pošto je Sadan otišao, nevjernici i njihov car se vratiše šatorima i car im reče:

– Ljudi! Tako mi žarkoga sunca, tako mi noćne tmine i svjetla danjega, tako mi zvijezda što promiču, mislio sam da se danas neću izvući! Da sam mu pao šaka, sigurno bi me pojeo! Za njega ne bih bio vredniji od ječma ili pšenice, ili od neke druge žitarice.

– Care – rekoše mu ljudi – nismo vidjeli da neko može učiniti to što je orijaš učinio!

– Ljudi – na to će car – sutra uzmite ratnu opremu i uzjašite konje pa ih satjerajte pod konjska kopita!

Radujući se uspjehu i izbavljenju Sadana, muslimani se sakupiše, te im al-Džamrakan reče:

– Sutra ću vam pokazati šta mogu na bojnome polju i šta mi dolikuje! Tako mi poslanika Ibrahima, pogubit ću ih na najgori način! Sabljom ću ih tamaniti dok se sasvim ne izbezume. Naumio sam napasti im i lijevo i desno krilo. Kada vidite kako napadam cara pod zastavama, vi navalite iza mene svom žestinom da bi se dogodilo ono što je Bog odredio.

Vojske provedoše noć čuvajući straže dok ne osvanu dan i ne ogrija sunce. Za tren oka vojnici uzjahaše konje, crni gavran se oglasi, ljudi se očima u oči pogledaše i za ljuti boj spremiše.

Bitku otpoče al-Džamrakan koji se poče konjem poigravati kavgu tražeći. Al-Džaland htjede napasti sa svojim vojnicima, ali se utom pojavi prašina koja obzorje zakrili i dan pomrači. Puhnuše četiri vjetra koji rastjeraše prašinu, a ispod nje se ukazaše ratnici u oklopima, junaci sa britkim sabljama i ubojitim kopljima, nalik na lavove koji se ničega ne boje.

Kada dvije vojske ugledaše prašinu, odustaše od borbe i poslaše izvidnicu da ispita o čemu se radi i koji su to ljudi što dolaze dižući toliku prašinu. Izviđači odoše i zađoše u prašinu, tako da se vojnicima izgubiše iz vida. Onda se u neko doba vratiše, te nevjernicima rekoše da su ti ljudi što dolaze dio muslimanske vojske i da je njihov car Garib. Muslimanski izviđač se vrati i reče da dolazi car Garib sa svojim ljudima. Radujući se carevom dolasku, muslimani podbodoše konje i pođoše mu u susret. Sjahaše pred njim, duboko mu se pokloniše i pozdraviše ga...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

648. NOĆ

Kada nastupi šest stotina četrdeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su se muslimanski vojnici veoma radovali dolasku cara Gariba, te mu se pokloniše i okružiše ga. Car im poželi dobrodošlicu radujući se njihovom uspjehu. Kada stigoše u logor, podigoše caru šatore i razviše zastave, te car Garib sjede na prijestolje okružen državnim velikodostojnicima. Ispričaše mu sve šta se dogodilo Sadanu.

Za to vrijeme, nevjernici se sakupiše da traže Adžiba, ali ga ne bijaše među njima, niti u njihovom logoru. Obavijestiše al-Džalanda ibn Karkara o tome da je pobjegao, te se al-Džaland veoma naljuti, ugrize se za prst i povika:

– Tako mi žarkoga sunca, to je pas nevjerni! Pobjegao je sa svojim opakim ljudima u stepe i pustare! Ove dušmane možemo odbiti samo ljutom borbom. Budite što čvršći, osokolite se i čuvajte se muslimana!

Što se tiče cara Gariba, on se obrati svojini vojnicima:

– Držite se i osokolite! Tražite pomoć od svoga Gospodara i molite da vam da pobjedu nad dušmanima.

– Care – rekoše mu ratnici – vidjet ćeš šta ćemo učiniti na mejdanu, na polju bojnome!

Obje vojske prespavaše noć, a kada osvanu jutro i zabijeli se dan, kada sunce ogrija brežuljke i doline, Garib klanja dva rekata, u skladu s vjerom poslanika Ibrahima, Bog ga spasio, pa napisa pismo koje posla nevjernicima po bratu Sahimu. Kada im Sahim stiže, nevjernici ga upitaše:

– Šta želiš?

– Hoću vašeg starješinu.

– Pričekaj da se posavjetujemo s njim o tebi.

Sahim ostade, a oni se posavjetovaše sa al-Džalandom kazavši mu za Garibovog poslanika.

– Dovedite mi ga – reče al-Džaland i kada Sahim dođe, ovaj ga upita:

– Ko te je poslao?

– Car Garib koga je Allah postavio da rukovodi Arapima i Perzijancima. Uzmi njegovo pismo i odgovori mu.

Al-Džaland uze pismo, otvori ga i pročita:

“U ime Allaha svemilostivog i samilosnog, jedinog i uzvišenog, Koji sve zna, Gospodara Nuha, Saliha i Ibrahima, Gospodara svega. Neka je spašen onaj koji slijedi Uputu, koji se plaši posljedica ružnih djela, koji se pokorava uzvišenom Gospodaru, koji slijedi put Istine i daje prednost zagrobnom životu nad ovim svijetom.

Džalande, ne treba obožavati nikoga osim jednog Boga svemoćnoga, tvorca noći i dana, i svoda nebeskoga. On je poslao bezgriješne poslanike, dao je da rijeke teku, podigao je nebesa i razastro zemlju, odredio je da raste drveće, dao je nafaku pticama u gnijezdima i zvijerima u pustarama. To je svemogući Allah Koji prašta, blagi zaštitnik Koji se ne može vidjeti, Koji smjenjuje noć danom i Koji je poslao poslanike i knjige. Znaj, Džalande, da je jedina prava vjera ona poslanika Ibrahima. Zato primi islam, pa ćeš se spasiti britke sablje, a na onom svijetu paklenih muka. Ako odbiješ primiti islam, raduj se uništenju, razaranju ognjišta i svih tragova. Izruči mi psa Adžiba da mu se osvetim za svoga oca i majku.”

Kada al-Džaland pročita pismo, on reče Sahimu:

– Reci gospodaru da je Adžib pobjegao zajedno sa svojim ljudima i mi ne znamo kamo je pošao. Što se tiče al-Džalanda, on neće napustiti svoju vjeru, nego ćemo se sutra boriti, a sunce će nama pomoći da pobijedimo.

Sahim se vrati bratu i obavijesti ga o tome šta je bilo. Sutradan, muslimani uzeše oružje i uzjahaše čistokrvne konje glasno izgovarajući ime Gospodara Koji daje pobjedu, ime Stvoritelja tijela i duša. Učili su tekbire i udarali u ratne doboše, te je zemlja drhtala.

Uzvikujući, vitezovi i junaci krenuše u rat tako da se zemlja tresla. Bitku otpoče al-Džamrakan koji potjera konja na bojno polje poigravajući se mačem i strijelama i zaustavljajući dah prisutnima. Vikao je:

– Ima li junaka za mejdana? Neka mi danas ne izlazi lijen i nejak! Ja sam ubica al-Kuradžana, sina al-Džalandova! Ko će izaći na mejdan da ga osveti?

Kada je al-Džaland čuo da se spominje njegov sin, povika svojim ratnicima:

– Kurvini sinovi! Dovedite mi toga viteza što mi je sina ubio! Hoću da jedem njegovo meso i da mu krv pijem!

Na al-Džamrakana navali stotinu junaka. On poubija veći dio, a njihov emir dade se u bijeg. Vidjevši šta al-Džamrakan učini, al-Džaland povika svojim ratnicima:

– Napadnite ga svi odjednom!

Zavihoriše se zastave i kidisaše narodi na narode. Garib i al-Džamrakan udariše sa svojim ljudima, te se sudariše dva tabora, nalik na dva mora pri susretu. Sijevale su jemenske sablje i koplja kasapeći grudi i tijela. Bojni odredi pogledaše smrti u oči, prašina se podiže do oblaka, uši zagluhnuše i jezici zanijemiše – sa svih strana smrt ljude okruži. Junak je postojano stajao, a kukavica leđa okretao. Tukli su se i borili do izmaka dana, a onda udariše u bubnjeve u znak razdvajanja. Vojske se rastaviše i svaka ode svome logoru...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

649.

ada nastupi šest stotina četrdeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se bitka okončala i da su se vojske vratile u svoje logore, pa je car Garib sjeo na prijestolje, na tron svoje moći, a oko njega

K su se poredali saradnici, te Garib reče svojim ljudima:

– Odveć sam tužan što je pobjegao onaj pas Adžib, a ne znam kamo je otišao. Ako ga ne stignem i ne osvetim se, umrijet ću od žalosti.

Garibov brat Sahim istupi pred njega, duboko se nakloni i reče:

– Care, ja ću otići u nevjernički logor i utvrditi šta je s nevjernim psom Adžibom.

– Idi i vidi šta je s tom svinjom.

Sahim se preruši u nevjernika obukavši se u njihovu odjeću, tako da je sasvim ličio na njih, pa pođe u logor neprijatelja koje zateče kako spavaju omamljeni bitkom i vojevanjem. Budni su bili samo stražari. Hele, Sahim uđe u logor pa pohrli ka carskom šatoru i vidje cara kako spava, a kod njega nije bilo nikoga. On priđe caru i dade mu da pomiriše buniku koja se brzo isparava, te se car obeznani poput mrtvaca. Sahim izađe, pa dovede mazgu i zamota cara u čaršaf, natovari ga na mazgu, a preko njega stavi hasuru. Zatim se uputi u Garibov šator i uđe caru, ali ga ne prepoznaše oni koji su se tu zatekli, pa ga upitaše:

– Ko si ti?

Sahim se nasmija i otkri lice, te ga prepoznaše.

– Šta te je nagnalo da to učiniš, Sahime? – upita ga Garib.

– Care, evo al-Džalanda ibn Karkara – na to će Sahim koji otkri al-Džalanda. Pošto ga prepozna, Garib reče:

– Razbudi ga, Sahime! – te mu Sahim dade da pomiriše ocat i anduz. Al-Džaland izbaci buniku iz nosa, otvori oči i vidjevši da se nalazi među muslimanima, začudi se:

– Kakav je ovo ružan san?

Zatim sklopi oči i poče opet spavati, ali ga Sahim ćušnu, govoreći:

– Otvori oči, prokletniče!

– Gdje se nalazim? – upita al-Džaland otvarajući oči.

– Ti si pred njegovim veličanstvom, carem Garibom ibn Kundemirom, vladarem Iraka.

– Care – na to će al-Džaland – stavljam se pod tvoju zaštitu. Znaj da ja nisam kriv, već onaj koji nas je natjerao na borbu, a to je tvoj brat. On nas je zavadio, pa je pobjegao.

– Znaš li kamo je otišao? – upita Garib.

– Ne, tako mi sunca žarkoga. Ne znam kamo je otišao.

Garib naredi da ga okuju i da ga čuvaju, a zapovjednike uputi u njihove šatore. Al-Džamrakan se vrati sa svojim ljudima i reče:

– Sinovi moga amidže, hoću da noćas uradim nešto čime ću osvjetlati obraz kod cara Gariba.

– Uradi šta si naumio – rekoše mu. – Mi slušamo tvoje zapovijesti i pokoravamo se.

– Hvatajte se oružja. Ja ću poći s vama. Koračajte tiho da vas ni mravi ne mogu osjetiti. Opkolite nevjernički logor, pa kada čujete moje tekbire, počnite i vi učiti tekbire. Vičite: “Allahu ekber!” Zatim se povucite i zaputite prema gradskoj kapiji tražeći da nam uzvišeni Allah da pobjedu.

Vojnici se naoružaše do zuba, pričekaše do ponoći, pa opkoliše nevjernike. Čekali su još neko vrijeme dok al-Džamrakan ne udari sabljom o štit i povika:

– Allahu ekber!

Dolina odjeknu, dok su njegovi vojnici vikali kao i on:

– Allahu ekber!

Odzvanjale su doline i planine, pustinje i bregovi, kao i napušteni logori. Nevjernici se prenuše, pa zbunjeni nasrnuše jedni na druge. Tukli su se mačevima, a muslimani se povukoše prema gradskoj kapiji, poubijaše stražare na njoj, pa uđoše u grad i zauzeše ga zajedno sa svim blagom i robom u njemu.

U međuvremenu, car Garib je čuo izvikivanje tekbira, pa on i njegovi vojnici do posljednjega uzjahaše konje. Sahim pođe naprijed i približivši se poprištu, vidje da su al-Džamrakan i pleme Benu Amir napali bezbožnike tjerajući ih da kušaju smrt. Sahim se zatim vrati i obavijesti brata o tome šta se dogodilo. Nevjernici su se bez predaha i svom snagom tukli britkim sabljama dok ne osvanu dan i ne sinu svjetlost. Tada Garib povika svojim ljudima:

– Udrite, plemeniti ljudi, na zadovoljstvo sveznajućeg Gospodara!

I nedužni udariše na grješnike, zavitlaše britke sablje i koplja počeše udarati u grudi licemjernim kafirima. Oni htjedoše ući u grad, ali ih dočeka al-Džamrakan sa svojim rođacima, satjeraše ih među dvije planine i poubijaše mnoštvo ljudi da se ni prebrojati nisu mogli. Ostatak se razbježa po stepama i pustarama...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

650. NOĆ

Kada nastupi šest stotina pedeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je muslimanska vojska navalila na nevjernike kasapeći ih britkim sabljama i rastjerujući ih po stepama i pustarama. Progonili su nevjernike sabljama dok ih nisu rastjerali po ravnicama i strminama. Zatim se vratiše u grad Oman. Car Garib uđe u al-Džalandov dvorac, zasjede na prijestolje njegovog carstva, a njegovi saradnici se poredaše s lijeve i desne strane. Garib pozva al-Džalanda, te mu ga brzo dovedoše. Garib mu predloži da primi islam, ali ovaj to odbi i car naredi da ga razapnu na gradskoj kapiji, te su ga gađali strijelama dok nije postao poput ježa. Potom se Garib obrati al-Džamrakanu:

– Ti si zapovjednik ove zemlje i njen upravitelj. Ti imaš pravo da u njoj vezuješ i odvezuješ, jer si je ti osvojio svojim mačem i svojim ljudima.

Al-Džamrakan zahvalno poljubi nogu cara Gariba poželivši mu trajnu slavu, uspjeh i blagodat. Potom Garib otvori al-Džalandove riznice, pogleda blago koje se nalazilo u njima, pa dariva starješine i vojnike, stjegonoše i borce, dade poklone ženama i djeci. Tako je dijelio novac punih deset dana. Jedne noći potom, dok je spavao, usnio je strašan san koji ga probudi prestravljena. On razbudi brata Sahima i reče mu:

– U snu sam vidio kako se nalazim u jednoj dolini koja se opet nalazi na nekom prostranstvu. Na mene su pojurile dvije ptice grabljivice od kojih veće nisam vidio u životu. Noge su im bile slične kopljima. Te ptice se ustremiše na nas i mi se uplašismo. Eto šta sam vidio.

– Care, to je neki veliki dušman. Zato se čuvaj – protumači Sahim san.

Garib nije mogao spavati ostatak noći, a kad osvanu jutro, zatraži da mu dovedu konja i kada ga uzjaha, Sahim upita:

– Kamo ideš, brate?

– Nešto mi je teško na duši – odgovori Garib. – Namjeravam otputovati na deset dana da se malo razgalim.

– Povedi hiljadu ratnika – na to će Sahim.

– Poći ću jedino s tobom, i ni s kim drugim.

Tako njih dvojica uzjahaše konje i zaputiše se u ravnice i lugove. Putovali su iz jedne doline u drugu, iz luga u lug, dok ne stigoše u jednu dolinu obraslu drvećem, bogatu plodovima i rijekama, mirisom cvijeća, sa raspjevanim pticama na granama. Tu su slavuji ponavljali svoje ugodne melodije, grlica je pijevom ispunjavala prostor, slavuj je svojim glasom budio usnuloga, drozd je pjevao poput čovjeka, a papagaj je razgovjetnim glasom odgovarao grivašu. Stabla su imala svakojakih jestivih plodova.

Mladićima se dopade ta dolina, te se najedoše plodova i napiše iz potoka, pa sjedoše u hladovinu stabala. Savlada ih san i oni zaspaše, slava Onome Koji nikada ne spava. I dok su oni spavali, naiđoše dva snažna marida, svaki zgrabi po jednoga i stavi ga na rame pa se počeše dizati uvis sve dok se ne podigoše iznad oblaka. Sahim i Garib se probudiše i vidješe da se nalaze između neba i zemlje. Pogledaše ko ih nosi, te otkriše da jedan marid ima glavu psa, a drugi glavu majmuna i da je poput palme. Kosa im je bila nalik na konjski rep, a kandže kao u lavova. Kada to vidješe, Garib i Sahim povikaše:

– Nema moći ni sile do Božije moći!

Uzrok tome bio je taj što je neki džinski car po imenu Muriš imao sina koji se zvao Saik, a bio je zaljubljen u djevojku-džina po imenu Nedžma. Saik i Nedžma sastajali su se u toj dolini u obličju dviju ptica. Garib i Sahim vidješe Saika i Nedžamu i pomisliše da su to dvije ptice, te odapeše na njih strijele. Pogodiše samo Saika kome poteče krv. Nedžmi ga bijaše žao, pa ga zgrabi i poletje s njim plašeći se da joj se ne dogodi isto što i Saiku. Letjela je s njim sve do kapije dvorca njegovog oca, a vratari ga odnesoše pred cara. Kada Muriš vidje sina sa strijelom među rebrima, povika:

– Jao, sine, ko ti to učini? Razorit ću mu dom i smrt mu ubrzati, makar bio i najveći džinski car!

Saik otvori oči i reče:

– Oče, ubio me je jedan čovjek u Dolini vrela.

Samo što je izgovorio te riječi, mladić ispusti dušu, a njegov otac se poče tako busati da mu krv poteče iz usta, te on dozva dva marida i reče im:

– Idite u Dolinu vrela i dovedite mi sve koji se nalaze u njoj!

Maridi odoše u Dolinu vrela i zatekoše Gariba i Sahima kako spavaju. Ščepaše ih i ponesoše Murišu. Kada se Sahim i Garib probudiše, vidješe da se nalaze između neba i zemlje.

– Nema moći ni sile do Božije moći! – uskliknuše njih dvojica.

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

651. NOĆ

Kada nastupi šest stotina pedeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su dva marida ščepali Gariba i Sahima i ponijeli ih Murišu, džinskome caru. Staviše ih pred cara koji je sjedio na svome prijestolju, a bio je nalik na veliko brdo. Njegovo truplo imalo je četiri glave: glavu lava, slona, pantera i tigra.

– Care – rekoše mu maridi – ovu dvojicu smo našli u Dolini vrela.

Car ih ljutito pogleda hropteći i škrgućući zubima. Iz nosa su mu varnice sijevale, tako da se uplašiše oni koji su tu bili.

– Psi ljudski! – povika car. – Ubili ste mi sina i zapalili vatru u mome srcu!

– Koji je tvoj sin koga smo ubili? – upitaše oni.

– Zar niste bili vas dvojica u Dolini vrela i zar niste vidjeli moga sina u obličju ptice? Gađali ste ga strijelom, pa je preminuo.

– Ja ne znam ko ga je ubio, tako mi jedinog i velikog Gospodara Koji sve zna i tako mi Njegovog miljenika Ibrahima! – povika Garib. – Nismo vidjeli nikakvu pticu. Nismo ubili nikakvu zvijer, ni pticu.

Kada je Muriš čuo kako se Garib zaklinje Allahom i Njegovom veličinom, te Njegovim poslanikom Ibrahimom, on shvati da je Garib musliman. Muriš je bio poklonik vatre, a ne svemoćnog Gospodara, te on povika svojim ljudima:

– Donesite mi moga Gospoda!

Donesoše mu jednu zlatnu peć, staviše je ispred njega i naložiše vatru, pa baciše na nju nekakvo bilje i podiže se jedan zelen, jedan plav i jedan žut plamen. Car ničice pade pred vatrom zajedno sa ostalim prisutnima, dok su za sve to vrijeme Garib i Sahim slavili jednoga uzvišenog Allaha govoreći da je On najveći i izjavljujući da je Allah svemoguć. Car podiže glavu pa vidje da Garib i Sahim stoje i ne padaju ničice, te povika:

– Psi! Zašto ne padate ničice?

– Teško vama, prokletnici! – na to će Garib. – Ničice se može pasti samo pred obožavanim Gospodarem, Koji iz ničega stvara sve što postoji, Koji vodu izvodi iz čvrstog kamena, Koji je roditelju dao nježnost prema djetetu, za Koga se ne može reći ni da stoji, ni da sjedi, Gospodaru Nuha, Saliha, Huda i miljenika Ibrahima. On je stvorio Džennet i Džehennem, stvorio je drveće i plodove. To je jedini i svemogući Allah.

Kada je Muriš čuo te riječi, on razrogači oči pa povika svojima:

– Svežite ova dva psa i primaknite ih mome Gospodaru!

Oni svezaše Sahima i Gariba i htjedoše ih baciti u vatru, kad s jednog prozora na dvorcu pade kamen na peć koja se razbi i vatra se ugasi pretvorivši se u pepeo koji se razletje po zraku. Garib uskliknu:

– Allah je najveći! On daje pobjedu i omogućava trijumf, a napušta one koji u Njega ne vjeruju. Allah je veći od onih koji obožavaju vatru umjesto svemogućeg Gospodara!

Tada džinski car reče:

– Ti si čarobnjak i začarao si moga gospodara, te mu se sve ovo dogodilo!

– Luđače – na to će Garib – kada bi vatra imala neku moć i kada bi se u njoj krio pravi argument, ona bi sama spriječila da joj se dogodi nešto loše.

Kada je car čuo te riječi, on se razbjesni i poče psovati vatru, vičući:

– Tako mi moje vjere, ubit ću vas upravo pomoću vatre!

I on naredi da ih zatoče, pa pozva stotinu marida kojima naredi da donesu mnogo drva i da nalože vatru. Maridi izvršiše naređenje, te planu ogromna vatra koja je gorjela sve do jutra. Tada se Muriš pope na slona na kome je bilo zlatno prijestolje ukrašeno draguljima. Oko njega stadoše plemena džina svih vrsta. Onda dovedoše Gariba i Sahima i kada oni ugledaše vatru, zatražiše pomoć od Jedinog i Svemogućeg, Stvoritelja noći i dana, Preuzvišenoga koji se ne može vidjeti, a On može vidjeti, od Milostivog i Sveznajućeg.

Molili su Ga bez prestanka, a zatim se odjednom pojavi oblak koji zaplovi od zapada prema istoku i poče liti kišu poput mora. Vatra se ugasi, a car i ratnici se uplašiše, pa uđoše u dvorac. Onda se car obrati veziru i državnim uglednicima:

– Šta velite o ovoj dvojici ljudi?

– Da nisu u pravu, care, ne bi se to s vatrom dogodilo. Velimo da je istina na njihovoj strani i da su iskreni.

– Sada je i meni jasna ta istina i očigledni put koji valja slijediti. Obožavanje vatre je pogrješno. Da je ona Gospodar, zacijelo bi se odbranila od kiše koja ju je ugasila, kao i od kamena koji je razbio peć, pa se vatra pretvorila u pepeo. Zato vjerujem u Onoga ko je stvorio vatru, svjetlost i tminu, i vrućinu. Šta vi velite na to?

– Mi ćemo te slijediti, care, slušati i pokoravati se.

Zatim car pozva Gariba koji priđe, a car ustade, zagrli ga i poljubi među oči. Poljubi i Sahima, a onda se vojnici uskomešaše oko Gariba i Sahima ljubeći im ruke i čela...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

652. NOĆ

Kada nastupi šest stotina pedeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je džinski car Muriš zajedno sa svojim narodom primio islam, pa je naredio da dovedu Gariba i njegovog brata Sahima koje je ljubio među oči. Oko njih se sjatiše državni uglednici koji su im ljubili ruke i čela. Zatim car Muriš sjede na prijestolje, Gariba postavi na svoju desnu stranu, a Sahima na lijevu i reče:

– Ljudi, šta treba da kažemo da bismo postali muslimani?

– Recite: “Nema boga osim Allaha. Ibrahim je Allahov poslanik” – odgovori Garib, te car i njegovi ljudi primiše islam srcem i jezikom.

Garib ih poče poučavati kako se klanja, a onda se sjeti svoga naroda pa uzdahnu. Džinski car mu reče:

– Odagnali smo brigu, a nastupili su radost i zadovoljstvo.

– Care – na to će Garib – ja imam mnogo dušmana i strah me da ne učine nešto mojim ljudima.

Garib zatim ispriča šta mu se dogodilo s bratom Adžibom, a džinski car odgovori:

– Ljudski care, poslat ću nekoga da ispita šta je s tvojim narodom, a tebe neću pustiti da odeš dok se ne nagledam tvoga lica.

Zatim car posla po dva snažna marida od kojih se jedan zvao al-Kajladžan a drugi al-Kuradžan. Kada ovi stigoše pred cara, poljubiše tlo pred njim, a on im reče:

– Idite u Jemen i vidite šta je s njihovom vojskom.

– Slušamo i pokoravamo se – rekoše maridi pa odletješe prema Jemenu.

Eto šta se zbivalo s Garibom i Sahimom.

Što se tiče muslimanskih vojnika, oni ujutro uzjahaše konje zajedno sa svojim starješinama, pa pođoše prema dvorcu cara Gariba da ga služe, ali im paževi rekoše da su car i njegov brat rano uzjahali i otišli. Starješine se zaputiše dolinama i planinama, slijedeći tragove dok ne stigoše do Doline vrela. Tu nađoše bačenu opremu Gariba i Sahima i njihove konje kako pasu, te starješine rekoše:

– Zaboga, car je nestao sa ovoga mjesta! O, Ibrahime, Božiji miljeniče!

Potom se raziđoše pretražujući doline i planine puna tri dana, ali ne bijaše nikakvog traga. Starješine počeše očajavati, a onda pozvaše izviđače i rekoše im:

– Raziđite se po zemljama i utvrdama i saznajte nešto o našem caru.

– Slušamo i pokoravamo se – rekoše izviđači i raziđoše se. Svaki od njih pretraživao je po jednu oblast, a uhode dojaviše Adžibu da je njegov brat nestao, te da ništa ne znaju o njemu.

Adžib se obradova što mu je brat nestao, te radostan ode caru Jarubu ibn Kahtanu čiji je vazal bio. Jarub mu dade dvije stotine hiljada ratnika, te Adžib pođe sa svojom vojskom dok ne stiže do grada Omana. Dočekaše ih al-Džamrakan i Sadan koji zapodjenuše bitku s njima. Mnogi muslimani izginuše, a ostali uđoše u grad, zatvoriše kapije i utvrdiše zidine. Tada doletješe maridi

al-Kajladžan i al-Kuradžan i vidješe opsjednute muslimane. Oni pričekaše dok padne noć, a onda se dadoše na posao oštrim džinskim sabljama po nevjernicima. Svaka sablja bila je duga dvanaest lakata, tako da bi čovjek rasjekao i kamen ako bi ga udario njome.

Dakle, maridi kidisaše na nevjernike vičući:

– Allah je najveći! On daje trijumf i pobjedu, a otkazuje pomoć onome ko ne slijedi vjeru poslanika Ibrahima!

Maridi pokosiše nevjernike i poubijaše ih najveći dio, dok im je vatra sukljala iz usta i nozdrva. Nevjernici su izlazili iz šatora i vidjeli su taj čudesni prizor od koga se tijelo ježi, te im se pamet pomuti i razum ih napusti. Oni se mašiše oružja, pa navališe jedni na druge, dok su maridi kosili nevjerničke glave i vikali:

– Allahu ekber! Mi smo sluge cara Gariba, prijatelja cara Muriša, džinskoga cara!

Sablje su vitlale po njima do ponoći, a nevjernicima se činilo da su planine sve sami ifriti, te natovariše šatore, robu i blago na deve i otisnuše se na put. Ispred svih je bježao Adžib...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju. Onda joj Dunjazada reče:

– Sestro moja, kako je divna, zanosna i očaravajuća tvoja priča!

– Nije to ništa prema onome što ću vam ispričati naredne noći ako poživim i ako me car poštedi.

Car pomisli: “Allaha mi, neću je pogubiti dok ne čujem ostatak priče!”

653.

ada nastupi šest stotina pedeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su nevjernici pošli na put, a prvi je bježao Adžib. Muslimani se nakon toga sakupiše zabezeknuti onim što se događalo nevjernicima. Uplašiše se džinskih plemena, a maridi su bili nevjernicima za petama sve dok ih ne rastjeraše po stepama i pustarama. Pred maridima se spasi samo pedeset hiljada nevjernika, a bilo ih je dvije stotine hiljada. Bježali su u svoju zemlju izranjavani, glavom bez obzira. Onda maridi rekoše muslimanima:

– Ratnici! Vaš starješina car Garib i njegov brat pozdravljaju vas. Oni su sada gosti džinskoga cara Muriša, i uskoro će biti s vama.

Kada su čuli za Gariba i pošto saznaše da je dobro, vojnici se silno obradovaše, te rekoše maridima:

– Neka vas Allah obraduje dobrim, plemenite duše!

Maridi se vratiše carevima Garibu i Murišu koje zatekoše kako sjede, pa im ispričaše šta se dogodilo i šta su oni učinili. Carevi ih nagradiše, a Garibovo srce se smiri. Onda car Muriš reče Garibu:

– Brate, želim da ti pokažem našu zemlju i da vidiš grad Jafisa, sina Nuhovog, Bog mu se smilovao.

– Care, učini to što si naumio.

Muriš naredi da pošalju dva konja, te Garib i Sahim uzjahaše. S njima pođe i hiljadu marida koji su išli izgledajući poput planine uzduž odvaljene. Razgledali su doline i planine dok ne stigoše do grada Jafisa, sina Nuhovog, Bog mu se smilovao. Žitelji grada, staro i mlado, izađoše u susret Murišu koji u velikoj povorci uđe u grad, zatim se pope u dvorac Jafisa, sina Nuhovog. On sjede na svoje prijestolje načinjeno od mramora sa zlatnim šipkama, visoko dvadeset stepenika, prekriveno svim vrstama obojene svile. Kada stanovnici grada stadoše pred njega, car im reče:

– Potomci Jafisa, sina Nuhovog, šta su obožavali vaši očevi i djedovi?

– Naši očevi su obožavali vatru, a mi smo ih slijedili, i ti to dobro znaš – odgovoriše mu.

– Narode, mi smo shvatili da je vatra jedno od djela uzvišenog Allaha koji je sve stvorio. Kada sam to shvatio, potčinio sam se jednome i svemogućem Allahu, Stvoritelju noći i dana i vaseljene koje se okreće, Koji se ne može vidjeti a On sve vidi, Koji je milostiv i sveznajući. Primite islam, pa ćete se spasiti srdžbe Svemoćnoga i muka u paklu na budućem svijetu.

Građani primiše islam srcem i jezikom, a Muriš uze za ruku Gariba i provoda ga po Jafisovom dvorcu i odajama pokazujući mu čuda u njemu.

Zatim uđe u oružarnicu i pokaza Garibu Jafisovo oružje. Tako Garib vidje jednu sablju obješenu o zlatan klin, pa upita cara:

– Čije je to care?

– To je sablja Jafisova, sina Nuhova, kojom se borio protiv ljudi i džina. Iskovao ju je mudrac Džardum i ispisao na njoj znamenita imena. Kada bi njome brdo udario, smrvio bi ga. Zove se “al-mahik”.[27] Na šta god se “al-mahik” spustio, uništio ga je i što god je dotakao, srušio je.

Kada je Garib čuo te riječi i odlike sablje, on reče:

– Htio bih pogledati sablju.

– Slobodno je pogledaj – reče car, a Garib pruži ruku, pa dohvati sablju, izvuče je iz korica, te ona zablista i smrt se ukaza na njenoj oštrici. Bila je duga dvanaest pedalja, a široka tri pedlja. Garib je htjede uzeti, a car Muriš reče:

– Ako možeš udarati njome, uzmi je.

– Dobro – odgovori Garib i uze sablju koja mu je stajala u ruci kao kakva palica. Prisutni se začudiše i uzviknuše:

– Dobro si se pokazao, starješino vitezova!

– Stavi ruku na to blago za kojim žale zemaljski carevi, pa uzjaši konja da te provodam – reče mu Muriš, te njih dvojica uzjahaše konje, a ljudi i džini pođoše dvoreći ih...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom dopuštenju.

654.

ada nastupi šest stotina pedeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su carevi Garib i Muriš uzjahali konje u Jafisovom gradu, a ljudi i džini su pošli za njima služeći ih, te su obilazili dvorce i prazne kuće, ulice i pozlaćene kapije. Zatim izađoše na gradsku kapiju i zaputiše se kroz vrtove bogate drvećem i plodovima, šumećim rijekama i pticama koje su slavile Svemoćnog i Vječnoga. Šetali su tako dok ne pade večer, pa se vratiše i provedoše noć u dvorcu Jafisa, sina Nuhova. Čim stigoše u taj dvorac, postaviše im sofru, te jedoše, a onda se Garib obrati džinskome caru:

– Želio bih, care, otići svome narodu i svojim ratnicima. Ne znam kako im je bez mene.

Kada je čuo Garibove riječi, Muriš uzviknu:

K – Tako mi Allaha, brate, neću se rastati s tobom, niti ću te pustiti da odeš još ni za mjesec dana, dok te se ne nagledam.

Garib mu se nije mogao suprotstavljati, te provede još cijeli mjesec u Jafisovom gradu. Jeo je i pio, a car Muriš mu darova dijamante, smaragde, balhašanske rubine, alem-kamenove, komade zlata i srebra, zatim mošusa i ambre, komade svile izvezene zlatom, te Garibu i Sahimu načini odijela od svile protkane zlatom. Garibu izradi krunu ukrašenu biserjem i dijamantima neprocjenjive vrijednosti. Sve to upakova u vreće, pa pozva pet stotina marida i reče im:

– Spremite se da sutra pođete na put, da otpratimo cara Gariba i Sahima u njihovu zemlju.

– Slušamo i pokoravamo se! – odgovoriše maridi i prenoćiše riješeni da pođu na put.

Kada dođe vrijeme polaska, odjednom se pojaviše konji, oglasiše se bubnjevi, i trube zatreštaše. Iskupi se sedamdeset hiljada marida koji su letjeli zrakom i ronili morem, a njihov car zvao se Barkan.

Uzrok dolasku te vojske bilo je nešto neobično i uzbudljivo, što ću redom ispričati.

Barkan je bio gospodar Grada ahata i Zlatnoga dvorca. Imao je pet ibrika, a u svakome ibriku bilo je pet stotina hiljada marida. On i njegov narod obožavali su vatru, a ne svemogućeg Gospodara. Taj car je bio Murišov amidžić, a u Murišovom narodu bio je jedan marid nevjernik koji je licemjerno primio islam, a zatim se izgubio u mnoštvu sunarodnika, pa je krenuo na put dok nije stigao u Dolinu ahata. Ušao je u dvorac cara Barkana i poljubio tlo pred njim poželivši mu vječnu slavu i blagostanje. Zatim obavijesti cara o tome da je Muriš primio islam, a Barkan mu reče:

– Kako se mogao odreći svoje vjere?

Marid mu ispriča sve kako je bilo, a pošto ga Barkan sasluša, poče siktati i zubima škrgutati, psujući sunce, mjesec i vatru iskričavu.

– Vjere mi moje – vikao je – sigurno ću ubiti svoga amidžića! Pobit ću njegov narod i toga čovjeka! Neću poštjediti ni jednoga!

Zatim sazva džinske familije, pa odabra sedamdeset hiljada marida i povede ih do grada Džabrasa, kao što sam već kazala. Car Barkan se ulogori naspram gradske kapije gdje podiže svoje šatore. Muriš pozva jednog marida i reče mu:

– Pođi do onog logora i vidi šta hoće. Brzo se vrati.

Marid hitro ode, pa uđe u Barkanov logor, a oko njega se sjatiše maridi pitajući ga:

– Ko si ti?

– Murišov izaslanik – odgovori marid.

Oni ga odvedoše Barkanu pred kojim marid pade ničice i reče:

– Gospodaru, moj starješina me poslao da vidim ko ste.

– Vrati se svome gospodaru i reci mu: Ono je tvoj amidžić Barkan koji je došao da te pozdravi...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju. Njena sestra Dunjazada reče joj:

– Kako je ugodna, divna i zanosna tvoja priča!

– Nije to ništa prema onome što ću vam ispričati iduće noći ako poživim i ako me car poštedi.

Car pomisli: “Allaha mi, neću je pogubiti dok ne čujem kraj njene priče!”

655.

ada nastupi šest stotina pedeset i peta noć, Šeherzada reče:

– Čula sam, sretni care, da je marid, Murišov glasnik, ušao caru Barkanu i rekao mu:

– Moj starješina poslao me k tebi da vidim ko ste.

– Vrati se svome gospodaru – reče Barkan – i reci mu: Tvoj amidžić Barkan došao je da te pozdravi.

Marid se vrati gospodaru i kaza tako caru Murišu koji se obrati Garibu:

– Ti sjedi na svome divanu dok ja pozdravim amidžića, pa ću se vratiti.

Muriš uzjaha konja i zaputi se u logor Barkana koji je smislio lukavstvo kako da Muriš izađe, pa da ga ščepa. Barkan postavi oko sebe maride i reče im:

– Čim vidite da sam ga zagrlio, zgrabite ga i svežite.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše maridi.

K Nakon toga, stiže car Muriš i uđe u šator svoga amidžića koji ustade i zagrli ga, a na Muriša nasrnuše džini i čvrsto ga svezaše. Muriš pogleda Barkana čudeći se:

– Kakav je to postupak?

– Pseto džinsko! – na to će Barkan. – Zar napuštaš svoju vjeru i vjeru svojih predaka i prihvaćaš onu koju ne poznaješ?

– Amidžiću – odgovori Muriš – otkrio sam da je vjera poslanika Ibrahima istina, a sve drugo je laž.

– Ko ti je to kazao?

– Irački car Garib koji sada uživa moje najveće poštovanje.

– Tako mi vatre i svjetlosti, tmine i vrućine, sve ću vas pobiti!

Zatim Barkan zatvori Muriša, a kada Murišov sluga vidje šta se dogodilo njegovom gospodaru, on pobježe u grad i obavijesti rod cara Muriša o tome šta se dogodilo njegovom gospodaru. Džini nadadoše viku i počeše uzjahivati konje, te ih Garib upita o čemu se radi. Kazaše mu šta se dogodilo, te Garib povika Sahimu:

– Pripremi mi jednog od onih konja koje nam je dao car Muriš.

– Zar ćeš se boriti s džinima, brate?

– Da, borit ću se protiv njih sa sabljom Jafisa, sina Nuhova, i tražit ću pomoć Gospodara poslanika Ibrahima, Bog mu se smilovao. On je gospodar i tvorac svega.

Sahim mu opremi jednog džinskog riđana koji bijaše nalik na utvrdu, zatim uze ratnu opremu i izađe. Kada on uzjaha konja, pojaviše se džinske familije u oklopima.

Barkan i njegovi vojnici također uzjahaše konje i dva tabora zametnuše boj. Vojske se poredaše u bojne redove, a borbu otpoče car Garib koji istjera konja na bojno polje, isuka sablju Jafisovu, sina Nuhova, Bog mu se smilovao. Sa sablje bijesnu jarka svjetlost koja zasjeni oči svim džinima i useli im strah u

srca. Garib se poigravao sabljom tako da je džinima dah zastajao, a zatim car povika:

– Allahu ekber! Ja sam Garib, car Iraka! Nema vjere osim vjere poslanika Ibrahima!

Kada je Barkan čuo Garibove riječi, on povika:

– To je taj što je promjenio vjeru moga amidžića i izveo ga iz njegove vjere! Tako mi vjere, neću se smiriti na prijestolju dok ne odrubim Garibovu glavu, dok mu dušu ne uzmem i dok amidžića i njegov narod ne vratim u njihovu vjeru! Uništit ću onoga ko mi se suprotstavi!

I Barkan uzjaha slona bijelog kao papir, sličnog visokoj kuli, pa povika na njega udarivši ga čeličnim kopljem koje mu se zari u meso. Slon riknu i jurnu na bojno polje. Kada se približi Garibu, Barkan mu reče:

– Pseto ljudsko! Šta te dovede u naše zemlje da kvariš moga amidžića i njegov narod izvodeći ih iz jedne u drugu vjeru? Znaj da je ovo tvoj zadnji dan!

– Smrade jedan! Bijedni džine! – odgovori mu Garib.

Barkan trgnu buzdohan i zamahnu njime da udari Gariba, ali ga promaši. Zatim hitnu drugi buzdohan koji Garib zgrabi u zraku, zamahnu njime i pogodi slona. Buzdohan utonu u jednu slabinu, a izađe na drugu, te se slon mrtav sruši na zemlju, a Barkan se svali kao visoka palma. Garib mu ne dopusti ni da se pomjeri, već ga udari sabljom Jafisa, sina Nuhova, pljoštimice posred vrata i Barkan se onesvijesti. Maridi pojuriše k njemu i svezaše ga. Kada džini vidješe šta bi s njihovim carem, kidisaše želeći ga izbaviti, a Garib navali na njih zajedno s pravovjernim džinima. Allah osokoli Gariba koji je umilostivio Gospodara što odgovara na molbe i čarobnim mačem utažuje žeđ osvete. Koga god je udario sabljom, smrvio ga je, a duša mu je odmah odlazila u pakao gdje se pretvarala u pepeo. Vjernici navališe na džine nevjernike. Odapinjali su jedni na druge ognjene strijele, tako da se dizao dim, a Garib je jahao desno i lijevo, te su se nevjernici raspršili ispred njega. Car Garib stiže do šatora cara Barkana pored koga su stajali al-Kajladžan i al-Kuradžan, te im povika:

– Odvežite svoga gospodara!

Oni ga odvezaše i okove mu razbiše...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju, a sestra joj reče:

– Kako je ugodna, divna i kako je zanosna tvoja priča!

– Nije to ništa prema onome što ću vam ispričati naredne noći ako poživim i ako me car poštedi.

Car pomisli: “Allaha mi, neću je pogubiti dok ne čujem ostatak priče!”

656. NOĆ

A kada nastupi šest stotina pedeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Garib povikao al-Kajladžanu i al-Kuradžanu:

– Odvežite svoga gospodara!

Oni ga odvezaše i razbiše mu okove, a car Muriš im reče:

– Donesite mi opremu i dovedite mi letećeg konja.

Car je imao dva konja koji su letjeli po zraku, te jednoga dade Garibu, a drugi ostade kod njega. Dovedoše mu konja, pošto je već bio uzeo ratnu opremu. Muriš i Garib navališe leteći na konjima, a za njima su bili njihovi narodi iz čijih grla se prolamalo:

– Allahu ekber!

Odjekivala je zemlja, prolamale se planine i doline, i bregovi. Tako pobiše mnoštvo ljudi – više od trideset hiljada marida i šejtana – pa se vratiše i uđoše u Jafisov grad. Oba cara zasjedoše na prijestolje. Potom počeše tražiti Barkana, ali ga ne nađoše. Oni su ga, naime, ostavili zarobljena zbog borbe. Jedan njegov ifrit brzo mu je došao, odvezao ga i ponio prema njegovom narodu. Barkan vidje da je jedan dio vojske pobijen, a jedan dio je u bjekstvu. Ifrit poletje s njim prema nebu, pa ga spusti u Grad Ahata i u Zlatni dvorac. Car Barkan sjede na svoje prijestolje, a onda mu počeše dolaziti podanici koji su ga spasili pogibije čestitajući mu na izbavljenju. Barkan im se obrati:

– Kakvo je to izbavljenje, narode, kad mi je pobijena vojska, a mene su zarobili i čast mi ukaljali pred džinskim plemenima?

– Dok ima careva, bit će pobjeda i poraza – rekoše mu, a Barkan će na to:

– Moram se osvetiti i sprati ljagu s obraza, inače ću ostati osramoćen među džinskim plemenima.

Zatim Barkan napisa pisma i posla ih u utvrde plemenima koja dođoše skrušeno i pokorno. On izvrši smotru i vidje da ih ima tri stotine hiljada, i još dvadeset hiljada silnih marida i šejtana.

– Šta ti je potrebno? – pitali su ga.

– Spremite se da pođemo na put za tri dana – odgovori Barkan.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše oni.

Za to vrijeme, car Muriš se vrati i poče tražiti Barkana, ali ga ne nađe, te mu teško bi i on reče:

– Da smo ga čuvali sa stotinu marida, on bi pobjegao! Kamo li je samo pobjegao?

– Znaj, brate – obrati se Muriš Garibu – da je Barkan podmukao i da neće odustati od osvete. On će sigurno sakupiti svoje odrede i poći će na nas. Namjeravam ga stići dok je još oslabljen porazom.

– To je ispravno mišljenje kome se ništa ne može prigovoriti – složi se Garib, a Muriš mu reče:

– Neka vas maridi odnesu u vašu zemlju, a mene neka ostave da ratujem s nevjernicima kako bih skinuo breme koje nosim.

– Tako mi blagog i plemenitog Zaštitnika, neću otići odavde dok ne potamanim sve bezbožne džine i dok im Allah brzo ne pošalje duše u Pakao. Spasit će se samo onaj ko obožava jednog i svemoćnog Allaha – reče Garib. – Pošalji Sahima u grad Oman, možda će se tamo oporaviti od bolesti.

– Odnesite Sahima! – povika Muriš maridima. – Ponesite i ova blaga i darove u grad Oman.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše maridi, pa ponesoše Sahima i darove uputivši se u zemlje nastanjene ljudima.

Zatim Muriš napisa pisma koja posla u svoje tvrđave i svim svojim namjesnicima, te oni dođoše. Bilo ih je stotinu i šezdeset hiljada. Svi se spremiše i pođoše u Zemlju ahata i Zlatni grad. Za jedan dan prevališe razdaljinu od godinu dana hoda, te stigoše na jednu poljanu i odsjedoše da se u njoj odmore. Prespavaše tu, a kad osvanu jutro i htjedoše poći, pojaviše se džinski odredi, te džini počeše vikati i dvije vojske se sukobiše na poljani. Kidisaše jedni na druge i mnogi izginuše. Potres je bivao sve jači i stanje sve gore. Nastupi odsudni trenutak i nestade šale, te umuknuše prazne priče. Prekratiše se dugi životi, a nevjernici ogrezoše u poniženju i jadu. Garib je

kidisao slaveći jednoga Gospodara Koga valja obožavati i od Njega pomoć tražiti. Sjekao je vratove ostavljajući glave da se kotrljaju po prašini. I tek što je večer pala, izginu sedamdeset hiljada nevjernika. Tada se oglasiše bubnjevi za razdvajanje i vojske se raziđoše...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju, a sestra joj reče:

– Kako je ugodna, divna i zanosna tvoja priča!

– Nije to ništa prema onome što ću vam ispričati naredne noći ako poživim i ako me car poštedi.

“Allaha mi”, pomisli car, “neću je pogubiti dok ne čujem ostatak priče!”

657. NOĆ

Kada nastupi šest stotina pedeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su se dvije vojske razdvojile. Muriš i Garib se povukoše u svoje šatore i obrisaše oružje. Potom im postaviše večeru, te oni večeraše čestitajući jedan drugome na tome što su imali sreće, premda je poginulo više od deset hiljada marida.

Što se tiče Barkana, on se povuče u svoj šator žaleći za izginulim saborcima, pa reče:

– Podanici, da smo se s ovim neprijateljima borili tri dana, potamanili bi nas do posljednjega.

– Šta da radimo, care?

– Napast ćemo ih noćas dok spavaju, tako da neće ostati niko ko bi mogao pripovjedati o njima. Zato se spremite da navalite na svoje dušmane i udrite ih svi kao jedan.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše vojnici koji se zatim spremiše za napad. Među njima je bio jedan marid po imenu Džandal čije srce je naginjalo ka islamu. Kada shvati šta su nevjernici odlučili, on pohita od njih Murišu i caru Garibu koje obavijesti o tome šta su smislili. Muriš se obrati Garibu:

– Šta da radimo, brate?

– Noćas ćemo napasti nevjernike i rastjerati ih po stepama i pustarama uz pomoć svemogućeg Gospodara.

Zatim Garib pozva starješine džina:

– Uzmite ratnu opremu zajedno sa svojim vojnicima. Čim padne mrak, iskradite se u grupama po stotinu i ostavite prazne šatore, a vi se sakrijte u brdima. Kada vidite da se neprijatelji nalaze među šatorima, navalite na njih sa svih strana. Čvrsto se držite i na svoga Gospodara se oslonite, pa ćete ih tako pobijediti. Ja ću biti među vama.

Kada pade noć, nevjernici navališe na šatore zazivajući u pomoć vatru i svjetlost. I pošto se nađoše među šatorima, pravovjerni navališe na nevjernike tražeći pomoć Gospodara svjetova i vičući:

– O, Najmilostiviji! Stvoritelju svega!

Iza njih su ostajali nevjernici pokošeni i ohlađeni. Tek što jutro osvanu, nevjernici su već bili leševi bez duša, a pošteđeni su bježali u stepe i doline. Muriš i Garib se vratiše trijumfujući, od Allaha podržani, i zaplijenivši nevjerničko blago. Prespavaše tu noć, a sutradan se zaputiše ka Gradu ahata i Zlatnome dvorcu.

Što se tiče Barkana, on vidje da se ratna sreća okrenula i da većina njegovih vojnika izginu u mrkloj noći, pa se dade u bjekstvo sa preostalim vojnicima dok ne stiže do svoga dvorca. Uđe u dvorac, sakupi jedinice i reče:

– Podanici moji! Ko god ima nešto, neka to uzme i neka me slijedi ka Kaf-planini, do Plavoga Cara, gospodara Šarenoga dvorca, koji će nas osvetiti.

Oni povedoše žene i djecu, ponesoše imovinu i zaputiše se prema Kaf-planini.

Za to vrijeme, Muriš i Garib stigoše do Grada ahata i Zlatnoga dvorca, pa zatekoše otvorene kapije na kojima nije bilo nikoga ko bi mogao ispričati šta se dogodilo. Muriš povede Gariba pokazujući mu Grad ahata i Zlatni dvorac čijim su zidinama temelji bili sagrađeni od smaragda, a vrata od crvenog ahata sa srebrenim čavlima. Krovovi kuća i dvoraca bili su od aloje i sandalova drveta.

Ljudi uđoše u taj grad, pa se raštrkaše po ulicama i sokacima, a kada stigoše do Zlatnoga dvorca, prelazili su iz jednog hodnika u drugi dok ne ugledaše zdanje od balhašanskog rubina, popločano smaragdima i rubinima. Muriš i Garib uđoše u dvorac očarani njegovom ljepotom. Prelazili su iz jedne odaje u

drugu dok ne prođoše sedam hodnika, a kada dospješe u sami dvorac, ugledaše četiri trijema koji su veoma ličili jedan na drugi, a nasred dvorca bijaše fontana od crvenog zlata i na njoj zlatne lavlje figure iz čijih čeljusti je tekla voda. Tako carevi vidješe nešto pred čim je pamet zastajala. Trijem u prednjem dijelu zdanja bio je zastrt ćilimima protkanim svilom u boji, a na njemu dva trona od suhoga zlata, ukrašeni biserjem i dijamantima. Muriš i Garib zasjedoše na Barkanovo prijestolje i prirediše veliko slavlje u Zlatnome dvorcu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju, a sestra joj reče:

– Kako je ugodna, divna i kako je zanosna tvoja priča!

– Nije to ništa prema onome što ću vam ispričati naredne noći ako poživim i ako me car poštedi.

Car pomisli: “Allaha mi, neću je pogubiti dok ne čujem ostatak priče!”

658. NOĆ

Kada nastupi šest stotina pedeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su Muriš i Garib sjeli na Barkanovo prijestolje i priredili veliko slavlje. Onda Garib upita Muriša:

– Šta si smislio?

– Ljudski care – na to će Muriš – poslao sam stotinu konjanika da se raspitaju gdje se Barkan nalazi da pođemo za njim.

Sjedili su u dvorcu još tri dana dok se ne vratiše maridi obavještavajući da je Barkan otišao na Kaf-planinu tražeći zaštitu od Plavoga Cara koju mu je ovaj i dao. Onda Muriš reče Garibu:

– Šta veliš, brate?

– Ako mi njih ne napadnemo, oni će napasti nas!

Muriš i Garib narediše vojnicima da se za tri dana spreme za put. Vojnici se spremiše i taman htjedoše poći, kad se pojaviše maridi koji su odnijeli Sahima i darove. Oni priđoše Garibu i poljubiše tlo pred njim a Garib ih upita kako su njegovi ljudi. Maridi odgovoriše:

– Kada je tvoj brat Adžib pobjegao s bojnoga polja, on ode Jarubu ibn Kahtanu zaputivši se u Indiju. Dođe indijskome caru kome ispriča šta mu se dogodilo s bratom i zatraži njegovu zaštitu koju mu car dade. Zatim car razasla pisma svim svojim namjesnicima, te se sakupi vojska kao debelo more, kojoj se nije vidio kraj ni početak, i car riješi da razori Irak.

Saslušavši maride, car povika:

– Prokleti bili nevjernici! Uzvišeni Allah će dati da pobijedi islam, pa ću im pokazati kako se bitka bije!

– Ljudski care – obrati mu se Muriš – tako mi imena Uzvišenoga, ja moram poći u tvoju carevinu, uništiti tvoje dušmane i pomoći ti da ostvariš želje.

Garib mu zahvali, te zanoćiše odlučivši da pođu na put. Kad osvanu jutro, oni pođoše prema Kaf-planini. Putovali su cijeli dan ka Šarenome dvorcu i Mramornom gradu. Taj grad bio je sazidan od mramora i kamena, a podigao ga je Barik ibn Faki, predak džina, koji je sagradio i Šareni dvorac, a nazvan je tako zato što je sagrađen od srebrenih i zlatnih opeka. Sličan dvorac nigdje nije sagrađen.

Kada priđoše Mramornom gradu i kada ih je od njega dijelilo jedva pola dana, zaustaviše se da se odmore, pa Muriš posla glasnika da sazna vijesti. Glasnika ne bi neko vrijeme, a kada se vrati, reče:

– Care, u Mramornom gradu ima toliko džinskih odreda koliko i kišnih kapi i lišća na drveću.

– Šta da se radi, ljudski care? – upita Muriš.

– Podijeli svoje ljude na četiri dijela, care. Neka opkole neprijateljsku vojsku i neka viču: “Allahu ekber!”, a nakon tekbira neka se povuku. To će biti u ponoć, pa gledaj šta će se dogoditi među džinskim plemenima.

Muriš pozva svoje ratnike i podijeli ih onako kako mu je Garib rekao, te oni uzeše oružje i pričekaše do ponoći, a onda pođoše, opkoliše neprijateljsku vojsku i počeše vikati:

– Allahu ekber! Za vjeru poslanika Ibrahima, Bog mu se smilovao!

Nevjernici se probudiše prestravljeni tim kliktajima, pa se mašiše oružja i udariše jedni na druge sve dok se zora ne zabijeli. Većina njih izginu, a manji dio ostade, te Garib povika džinima vjernicima:

– Udrite preostale nevjernike! Evo, ja sam uz vas, a pobjedu će vam Allah dati!

Muriš pojuri zajedno s Garibom koji isuka ubitačnu džinsku sablju, te poče odsijecati noseve i rastjerivati bojne redove. Samog Barkana pobijedi tako što ga udari i život mu oduze poprskavši se njegovom krvlju. Isto učini s Plavim Carem, a kada se zabijeli dan, od nevjernika ne ostade ništa, čak ni neko ko bi pričao šta se dogodilo. Onda Muriš i Garib uđoše u Šareni dvorac i vidješe da su mu zidovi sagrađeni od srebrenih i zlatnih opeka; pragovi su bili kristalni, a sam dvorac je bio postavljen na temelje od zelenog smaragda. U dvorcu se nalazila zlatna fontana i česma, a pored njih svileni tepisi izvezeni zlatom i ukrašeni dijamantima. Nađoše nebrojeno mnogo blaga, pa uđoše u harem i vidješe da je veoma otmjen.

U haremu Plavoga Cara, među njegovim ženama, Garib ugleda jednu ženu od koje nije vidio ljepše. Na njoj su bile haljine vrijedne hiljadu dinara, a oko nje se nalazilo stotinu robinja koje su joj pridržavale skute zlatnim kukama – bila je poput mjeseca među zvijezdama. Kada Garib vidje tu ženu, pamet mu se zamuti i on se zbuni, pa se obrati jednoj robinji:

– Ko je ta žena?

– To je Kevkebussabaha,[28] kćer Plavoga Cara – rekoše mu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju, a njena sestra uskliknu:

– Kako je ugodna, divna i zanosna tvoja priča!

– Nije to ništa prema onome što ću vam ispričati naredne noći ako poživim i ako me car poštedi.

“Allaha mi, neću je pogubiti dok ne čujem ostatak priče!”, pomisli car.

659.

ada nastupi šest stotina pedeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Garib pitao jednu ženu o toj djevojci, a ona mu je rekla:

– To je Kevkebussabaha, kćer Plavoga Cara.

– Džinski care – obrati se zatim Garib Murišu – hoću da se oženim ovom ženom.

– Dvorac, svo blago u njemu i osoblje tvoje su vlasništvo – odgovori Muriš. – Da ti nisi smislio lukavstvo, Barkan i Plavi Car uništili bi nas do posljednjega. Zato sve blago pripada tebi i svi žitelji dvorca tvoji su robovi.

K Garib zahvali na tako lijepim riječima, pa priđe djevojci, pažljivo je zagleda i zavolje je svim srcem zaboravivši Fahr Tadž, kćer Sabura, cara Perzijanaca, Turaka i Dejlemićana, a zaboravi i Mehdiju. Majka te djevojke bila je kćer kineskoga cara koju je Plavi Car oteo iz njenog dvorca i uzeo joj nevinost, te je zatrudnjela s njim i rodila tu djevojku. Zbog izvanredne ljepote, nazvali su je Kevkebussabaha. Bila je prava kraljica ljepote. Majka joj je umrla kada je imala četrdeset dana, pa su je odgajale babice i evnusi dok nije navršila sedamnaest godina. Onda se sve zbilo. Ubiše joj oca, a Garib je žarko zavolje. On je uze za ruku, pa uđe s njom u ložnicu i otkri da je nevina. Djevojka je mrzila oca i radovala se njegovom pogubljenju.

Garib naredi da sruše Šareni dvorac, te ga razrušiše, a on podijeli džinima blago iz dvorca. Njemu pripade dvadeset i jedna hiljada zlatnih i srebrenih cigli, pripade mu još drugog blaga i skupocjenih metala, što se ni izbrojati ne može.

Potom car Muriš povede Gariba pokazujući mu Kaf-planinu i njena čuda, pa se uputiše Barkanovoj utvrdi. Kada stigoše do nje, porušiše je i podijeliše blago, pa pođoše u Murišovu utvrdu. Ostadoše u njoj pet dana, te Garib zatraži dopuštenje da ode u svoju zemlju, a Muriš mu reče:

– Ljudski care, ja ću te pratiti do tvoje zemlje.

– Ne, tako mi poslanika Ibrahima! – povika Garib. – Neću dopustiti da se zamaraš. Od tvojih ljudi uzet ću samo al-Kajladžana i al-Kuradžana.

– Care – reče mu Muriš – uzmi deset hiljada džina-konjanika koji će te služiti.

– Povest ću samo one koje sam spomenuo.

Muriš pozva hiljadu marida kojima naredi da ponesu Garibov plijen i otprate ga do njegove carevine. Al-Kajladžanu i al-Kuradžanu zapovijedi da budu uz Gariba i da mu se potčinjavaju.

– Slušamo i pokoravamo se – rekoše oni, a Garib naredi maridima:

– Vi ponesite blago i Kevkebussabahu!

Kada Garib uzjaha letećeg konja i htjede poći, Muriš reče:

– Ovaj konj, brate, može živjeti samo u našoj zemlji. Ako dospije u ljudsku zemlju, uginut će. Međutim, imam jednog morskog konja kakvog nema ni u Iraku, niti u cijelome svijetu.

Muriš naredi da dovedu toga konja. Čim ga car vidje, raspameti se. Potom zauzdaše konja koga al-Kajladžan i al-Kuradžan natovariše koliko god je mogao ponijeti, te Muriš zagrli Gariba plačući zbog rastanka.

– Brate – govorio je Garibu – ako te snađe nešto s čim se ne možeš nositi, pošalji mi glasnika, a ja ću ti doći s vojskom koja će zemlju razoriti zajedno sa svim što je na njoj.

Garib mu zahvali na dobroti i na odanosti islamu, te dva marida s Garibom i konjem pođoše putujući dva dana i jednu noć, prevalivši razdaljinu od pedeset godina hoda. Tako stigoše nadomak grada Omana i odsjedoše nedaleko od njega da se odmore. Onda se Garib obrati al-Kajladžanu:

– Pođi da vidiš šta je s mojim ljudima.

Marid ode, pa se vrati i reče:

– Care, pored tvoga grada je nevjernička vojska poput debelog mora i s njom se bore tvoji ljudi. Udaraju u ratne bubnjeve, a na mejdan je izašao al-Džamrakan.

Kada je Garib čuo te riječi, on povika:

– Allahu ekber! Al-Kajladžane, pripremi mi konja, donesi ratnu opremu i koplje! Danas će se u ljutome boju vidjeti ko je vitez, a ko kukavica!

I Garib pripasa sablju Jafisa, sina Nuhova, pa uzjaha morskoga konja i pođe prema vojsci i prema ratnicima.

– Ti se odmaraj – rekoše mu dva ifrita – a nas pusti da napadnemo nevjernike i rastjeramo ih po stepama i pustarama, tako da ne ostane nijedan koji bi mogao vatru raspiriti, a to uz pomoć svemogućeg i uzvišenog Allaha.

– Tako mi poslanika Ibrahima – povika Garib – neću vas pustiti da se borite bez mene na leđima moga konja!

Razlog dolasku te vojske bio je čudesan...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

660.

Kada nastupi šest stotina šezdeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, kako je Garib rekao al-Kajladžanu da ode i vidi kako su njegovi ljudi, te se marid vrati i reče:

– Oko tvoga grada je velika vojska.

Razlog dolaska te vojske bio je čudesan. Naime, kada je Adžib stigao s vojskom Jaruba ibn Kahtana i kada su počeli opsijedati muslimane, na mejdan izađoše al-Džamrakan i Sadan, pa im se pridružiše al-Kajladžan i al-Kuradžan i razbiše nevjerničku vojsku. Adžib se dade u bijeg vičući:

– Ljudi! Ako se vratite Jarubu ibn Kahtanu, a njegovi vojnici budu pobijeni, on će vam reći: “Da nije bilo vas, moje ljude ne bi pobili!” On će vas poubijati do posljednjega. Bolje će biti da odemo u Indiju caru Tarkananu da nas on osveti.

– Vodi nas, vatra te blagoslovila! – rekoše mu njegovi ljudi.

Putovali su zatim danima i noćima dok ne stigoše do Indije. Zatražiše dopuštenje da uđu caru Tarkananu, te on dozvoli Adžibu da uđe. Čim priđe, Adžib poljubi zemlju pred carem poželivši mu ono što se želi carevima, te mu reče:

– Zaštiti me, care, pa neka tebe zaštiti vatra iskričava i neka te čuva mrak mrkli!

Gledajući Adžiba, indijski car ga upita:

– Ko si ti i šta hoćeš?

– Ja sam Adžib, car Iraka. Zlo mi je učinio moj brat koji je prihvatio vjeru islam i sada mu se pokoravaju podanici. Osvojio je mnoge zemlje, a mene progoni iz jednog kraja u drugi. Zato dolazim k tebi da tražim utočište i tvoju zaštitu.

Pošto indijski car sasluša Adžiba, on ustade, pa sjede i reče:

– Tako mi vatre, sigurno ću te osvetiti i neću dopustiti da bilo ko obožava nešto osim vatre!

Potom pozva svoga sina:

– Sine, spremi se i pođi u Irak, pa uništi sve koji se nalaze u njemu. Svezi one koji ne obožavaju vatru i udri ih na muke, za primjer. Nemoj ih pobiti, već mi ih dovedi da ih ja stavim na najgore muke, da ih ponizim i učinim ih primjerom za one kojima je stalo do primjera u ovo doba.

Zatim car odabra osamdeset hiljada boraca na konjima i osamdeset hiljada boraca na žirafama. S njima posla deset hiljada slonova a na svakom slonu bila je nosiljka od sandalovine s rešetkama od zlatnih sipki, na kojima su presvlake i čavli bili od zlata i srebra. Na svakoj nosiljci nalazio se tron od zlata i smaragda. S tom vojskom car otpremi i borna kola, a u svakim kolima je bilo po osam ljudi koji su se borili svim vrstama oružja.

Carević je bio junak toga doba kakvom nije bilo ravnog po hrabrosti. Zvao se Rad-šah. Spremao se deset dana, te najzad pođe vojska nalik na oblake. Putovali su dva mjeseca dok ne stigoše do grada Omana i opkoliše ga. Adžib je bio veoma raspoložen vjerujući da će pobijediti. Al-Džamrakan, Sadan i svi ratnici izađoše na bojno polje, te zabubnjaše ratni doboši i zahrzaše konji. Al-Kajladžan je sve to vidio, pa se vrati i obavijesti cara Gariba koji uzjaha konja, kao što je već rečeno. On potjera ata i zađe među nevjernike očekujući da mu neko izađe na mejdan i da otpočne bitku.

Na poprištu se pojavi Sadan tražeći ko će mu izaći na mejdan, pa se pred njim pojavi jedan indijski junak. Sadan mu ne dopusti ni da stane kako valja, nego ga udari topuzom i zdrobi mu kosti, te se ratnik opruzi po zemlji. Pojavi se drugi mejdandžija koga također ubi, kao i trećega. Tako ih je Sadan ubijao dok ne pogubi trideset junaka. Onda mu na mejdan izađe i indijski ratnik po imenu Batašulakran, vrli junak koji je na bojnome polju vrijedio koliko pet hiljada vitezova. Bio je to amidža cara Tarkanana. Izlazeći na mejdan, Bataš povika Sadanu:

– Pseto arabljansko! Zar je u tome tvoja moć da ubijaš indijske careve i junake, da zarobljavaš indijske vitezove? Danas ti je zadnji dan na ovome svijetu!

Kada je Sadan čuo te riječi, oči mu zaiskriše, te on nasrnu na Bataša da ga udari buzdohanom, ali promaši, zamah ga povuče i on pade na zemlju. Kada dođe k sebi, već je bio svezan i okovan, te ga nevjernici odvukoše u svoj logor. Videći da mu je prijatelj zarobljen, al-Džamrakan povika:

– Za vjeru poslanika Ibrahima! – pa podbode konja i kidisa na Batašulakrana. Viteški su jahali neko vrijeme, a onda Bataš jurnu na al-Džamrakana i izbaci ga iz sedla povukavši ga za ruku i baci ga na zemlju. Svezaše ga i odvukoše u svoj logor. Komandanti su jedan za drugim izlazili na mejdan Batašu dok nije zarobio dvadeset i četiri arapska zapovjednika.

Muslimani se zabrinuše, a kada Garib vidje šta bi s njegovim junacima, on povuče ispod koljena zlatan buzdohan težak stotinu i dvadeset ritala. Bio je to buzdohan džinskoga cara Barkana...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju, a sestra joj reče:

– Kako je ugodna, divna i zanosna tvoja priča!

– Nije to ništa prema onome što ću vam ispričati naredne noći ako poživim i ako me car poštedi.

Car pomisli: “Allaha mi, neću je pogubiti dok ne čujem ostatak priče!”

661. NOĆ

Kada nastupi šest stotina šezdeset i prva noć, Šeherzada reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Garib gledao šta se zbiva s njegovim ratnicima, pa povuče zlatni buzdohan koji je pripadao džinskome caru Barkanu. Zatim potjera morskoga konja koji pojuri pod njim poput vjetra i otisnu se nasred bojnoga polja. Garib je vikao:

– Allahu ekber! Allah daje pobjedu, a otkazuje pomoć onima koji ne slijede vjeru poslanika Ibrahima!

Zatim jurnu na Bataša, udari ga buzdohanom i on se opruži po zemlji. Garib se okrenu prema muslimanima, pa ugleda brata Sahimullejla i reče mu:

– Sveži ovoga psa!

Čuvši šta mu Garib reče, Sahim pojuri prema Batašu, sveza ga i odvede. Muslimanski ratnici su se divili tome junaku, a nevjernici su pitali jedni druge:

– Ko je taj vitez što se pojavi iz muslimanske vojske i zarobi našega druga?

Garib je za to vrijeme opet tražio ko će mu izaći na mejdan, pa se pojavi jedan indijski zapovjednik koga Garib udari buzdohanom i on pade na zemlju. Al-Kajladžan i al-Kuradžan ga svezaše i predadoše Sahimu. Tako je Garib zarobljavao junaka po junaka, dok ih ne zarobi pedeset i dva.

Dan je već bio na izmaku, te se oglasiše bubnjevi za razdvajanje. Garib napusti bojno polje i pođe u muslimanski logor. Najprije ga susrete Sahim, poljubi mu nogu u stremenu i reče:

– Neka ti ruka ne uvehne, čestiti viteže! Reci nam ko si, vrli junače.

Garib podigne vizir s lica, te ga Sahim prepozna i uskliknu:

– Ljudi! To je vaš car i gospodar! Stigao je iz zemlje džina!

Kada su muslimani čuli da se spominje njihov car, baciše se s konja pa mu priđoše, poljubiše mu noge u stremenima i pozdraviše ga radujući se njegovom sretnom dolasku. Uvedoše ga u grad Oman, te on zasjede na prijestolje dok se narod okupi oko njega likujući. Zatim postaviše trpezu, te im Garib ispriča sve što mu se desilo na Kaf-planini s plemenima džina. Zapanjeni narod zahvaljivao je Allahu na carevom sretnom dolasku.

Al-Kajladžan i al-Kuradžan nisu se odvajali od Gariba koji naredi svojim ljudima da idu kućama. Ljudi se raziđoše i kod cara ostadoše samo dva marida kojima car reče:

– Možete li me prenijeti u Kufu da uživam u svome haremu, pa da me vratite pred kraj noći?

– Gospodaru naš – rekoše maridi – to što tražiš sitnica je.

Između Kufe i Omana bila je razdaljina od šezdeset dana usrdnog jahanja. Al-Kajladžan reče al-Kuradžanu:

– Ja ću ga odnijeti, a ti ga vrati.

Al-Kajladžan odnese Gariba dok je al-Kuradžan letio uporedo s njim i ne prođe ni sahat vremena, a oni stigoše u Kufu i odnesoše ga prema kapiji dvorca. Garib uđe svome amidži ad-Damigu koji skoči čim ga ugleda i pozdravi ga, a Garib upita:

– Kako su moja žena Fahr Tadž i moja druga žena Mehdija?

– Dobro su i zdravo – odgovori ad-Damig, a evnuh ode i obavijesti harem o tome da je došao Garib. Žene se obradovaše i ciknuše dajući evnuhu muštuluk. Potom car Garib uđe, a žene ustadoše i pozdraviše ga, pa se upustiše u razgovor. Dođe i ad-Dimag kome Garib ispriča šta mu se dogodilo sa džinima.

Ad-Damig i žene su bili zabezeknuti. Garib provede noć sa Fahr Tadž do pred zoru. Onda ode onoj dvojici marida oprostivši se s rođacima, haremom i amidžom ad-Damigom. Pope se na leđa al-Kuradžanu koga je pratio al-Kajladžan i prije nego što se raziđe mrak, on stiže u grad Oman. Zatim uze ratnu opremu, kao i njegovi ratnici, i naredi da se otvore kapije, kad se pojavi jedan vitez iz tabora nevjernika vodeći al-Džamrakana, orijaša Sadana i zarobljene zapovjednike koje je oslobodio. Predade ih Garibu, caru muslimanskome, a muslimani se obradovaše njihovom sretnom povratku. Zatim navukoše ratne oklope, uzjahaše konje i počeše udarati u ratne bubnjeve. Nevjernici također uzjahaše konje i postrojiše se u bojne redove... Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju, a sestra joj reče:

– Kako je ugodna, divna i zanosna tvoja priča!

– Nije to ništa prema onome što ću vam ispričati naredne noći ako poživim i ako me car poštedi.

Car pomisli: “Allaha mi, neću je pogubiti dok ne čujem ostatak priče!”

662. NOĆ

A kada nastupi šest stotina šezdeset i druga noć, Šeherzada reče:

– Čula sam, sretni care, da su muslimanski ratnici uzjahali konje i izašli na bojno polje. Bitku otpoče car Garib koji izvuče svoju ubitačnu sablju – sablju Jafisa, sina Nuhova, Bog mu se smilovao – te potjera konja između dva bojna reda vičući:

– Ko me je upoznao, dosta mu je bilo moga zla, a ko me nije upoznao, ja ću ga upoznati: Ja sam car Garib, vladar Iraka i Jemena. Ja sam Garib, brat Adžibov!

Kada je Rad-šah, sin indijskoga cara, čuo Garibove riječi, on povika vojnim starješinama:

– Dovedite mi Adžiba!

Pošto ga dovedoše, Rad-šah reče:

– Ti znaš da je sve ovo tvoja ujdurma i ti si uzrok svemu! Eno ti brata na bojnome polju! Pođi k njemu i dovedi mi ga zarobljena da ga naopako postavim na devu i načinim primjer od njega kada stignem u Indiju.

– Care – na to će Adžib – pošalji mu nekog drugog, jer sam ja oslabio.

Na te riječi Rad-šah zakrklja i zaškripa zubima, pa povika:

– Tako mi iskričave vatre! Tako mi svjetlosti i tmine, i vrućine, ako ne odeš po brata i ne dovedeš mi ga odmah, odrubit ću ti glavu i dušu ti uzeti!

Adžib pođe potjeravši konja pa osokoljen priđe bratu na mejdanu i reče mu:

– Pseto arapsko! Najodvratniji čovječe koji je zabijao šatorsko kolje! Zar da se ti porediš s carevima?! Uzmi ovo što ti upravo slijedi i raduj se svojoj smrti!

Kada je car Garib čuo te riječi, upita ga.

– Koji si ti car?

– Ja sam tvoj brat, a današnji dan je tvoj zadnji dan na ovome svijetu.

Pošto se Garib uvjeri da je to njegov brat Adžib, on povika:

– Osvetit ću oca i majku!

Zatim dade svoju sablju al-Kajladžanu, pa navali na Adžiba udarivši ga silovito topuzom, tako da mu zamalo nije polomio rebra. Onda ga zgrabi za vrat i povuče, te ga izbaci iz sedla i tresnu na zemlju. Dva marida pojuriše prema njemu, čvrsto ga svezaše i povedoše ga potpuno ponižena. Radujući se zarobljavanju svoga neprijatelja, Garib je recitirao:

Cilj sam postigao i prestao brinuti;
Za to Tebi, Gospodaru, valja zahvaliti.
Ništavan, bijedan i siromah sam bio,
Al’ mi je Bog svaku želju ostvario.
Zemlje sam osvajao i robove pokorio,
A da nije Tebe, Gospodaru, ne bih ni ja bio.

Kada Rad-šah vidje šta Garib učini sa svojim bratom, pozva da mu dovedu konja, uze ratnu opremu i navuče oklop, pa pođe na mejdan tjerajući konja dok ne dođe blizu cara Gariba na bojnome polju i povika:

– Najogavniji Arapine! Nosaču drva! Zar se usuđuješ zarobljavati careve i junake? Sjaši s konja i svezi sam sebe, pa mi poljubi nogu. Oslobodi moje

ratnike i pođi sa mnom u moje carstvo, svezan i okovan, dok ti ne oprostim i ne postavim te za šejha u svojoj zemlji gdje ćeš imati koru hljeba.

Kada je Garib čuo te riječi, on se zavali od smijeha, pa reče:

– Bijesni psu i šugavi vuče! Vidjet ćeš koga će snaći nevolja! – a zatim se obrati Sahimu:

– Dovedi mi zarobljenike!

Sahim dovede zarobljenike i Garib im odsiječe glave. Tada Rad-šah jurnu na Gariba svom silinom i sudari se s njim kao nepopustljivi silnik. Odstupali su i sudarali se jedan s drugim dok ne pade mrak i oglasiše se bubnjevi za razdvajanje...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju, a sestra joj reče:

– Kako je ugodna, divna i zanosna tvoja priča!

– Nije to ništa prema onome što ću vam ispričati naredne noći ako poživim i ako me car poštedi.

663. NOĆ

A kada nastupi šest stotina šezdeset i treća noć, Šeherzada reče:

– Čula sam, sretni care, da su se oglasili bubnjevi za razdvajanje. Borci se raziđoše i svaki ode na svoju stranu, a saborci su im čestitali na sreći. Muslimani rekoše caru Garibu:

– Nije tvoj običaj, care, da odugovlačiš s borbom.

– Narode – na to će Garib – borio sam se protiv ratnika i vitezova, ali nisam vidio da se neko bolje bori od ovoga viteza. Htio sam trgnuti Jafisov mač i udariti ga njime tako da mu kosti smrvim i života ga lišim, ali sam odugovlačio u namjeri da ga zarobim i da primi islam.

Toliko o Garibu.

Što se tiče Rad-šaha, on uđe u šator i sjede, a onda mu dođoše starješine njegovog naroda i upitaše ga za protivnika, te im reče:

– Tako mi vatre iskričave, u životu nisam vidio takvog junaka! Sutra ću ga zarobiti i dovesti ga ponižena!

Borci prespavaše tu noć, a ujutro se oglasiše ratni bubnjevi, te se oni spremiše za bitku, pripasaše sablje i nadodaše viku. Uzjahaše čistokrvne konje, pa izađoše iz logora preplavivši zemlju, bregove i doline. Bitku otpoče hrabri vitez i srčani lav, car Garib. Poigravajući se na konju, vikao je:

– Ima li junaka protivnika? Neka mi danas ne izlazi ko je lijen i nejak!

Tek što je izgovorio te riječi, na mejdan izađe Rad-šah jašući na slonu velikom kao kakva kupola. Na leđima slona bila je nosiljka pričvršćena svilenim vrpcama, a gonič je jahao između slonovih ušiju držeći nekakvu kuku kojom je udarao slona naginjući se na lijevu i desnu stranu. Kada se slon primače Garibovom konju, on odskoči od slona, jer nešto slično nikada nije vidio. Garib sjaha, dade konja al-Kajladžanu i trgnuvši ubitačnu sablju, pođe prema Rad-šahu pješice i nađe se pred slonom. Kada bi Rad-šah mislio da će biti pobijeđen u borbi s nekim junakom, sjedao je u nosiljku na slonu i uzimao nešto što se zove *al-vahk*, a nalik je na mrežu koja je u donjem dijelu široka, a u gornjem uska. Na kraju ima jednu halku kroz koju se može provući gajtan. Lovio je konjanika i konja bacajući mrežu na njih, a zatim je povlačio gajtan, tako da je konjanik morao silaziti s konja. Rad-šah je zarobljavao viteza pobjeđujući ga na taj način.

Kada priđe Garibu, podiže ruku u kojoj je držao mrežu i baci je na Gariba, tako da ga mreža poklopi i on je povuče. Garib se nađe na slonu na koga Rad-šah povika namjeravajući da ga vrati u logor, ali al-Kajladžan i al-Kuradžan nisu napuštali Gariba. Videći šta se događa njihovom prijatelju, oni uhvatiše slona, a Garib se protegnu u mreži i pokida je. Onda al-Kajladžan i al-Kuradžan navališe na Rad-šaha, svezaše ga i odvedoše vukući ga za uže. Vojske navališe jedna na drugu kao dva mora kada se sudaraju, ili kao dvije planine, a prašina se podiže nebu pod oblake. Ratnici se suočiše sa smrću, bitka se rasplamsa i krv poteče. Žestoko su se borili i ljuto vojevali dok dan ne poče izmicati i dok tamna noć ne poče nadirati. Tada se oglasiše bubnjevi za razdvajanje i vojske se raziđoše. Mnogi muslimani toga dana izginuše, a još više ih raniše jahači slonova i žirafa. Garibu teško bi kada je to vidio, te naredi da vidaju ranjenike i obrati se grupi svojih uglednika:

– Šta vi mislite o svemu ovome?

– Care, jada su nam zadali samo slonovi i žirafe. Da smo se od njih mogli spasiti, pobijedili bismo.

– Nas dvojica ćemo isukati sablje, navaliti na njih i pobiti većinu – rekoše al-Kajladžan i al-Kuradžan.

Onda istupi jedan čovjek iz Omana, koji je bio al-Džalandov savjetnik, i reče:

– Care, ja garantiram pobjedu nad tom vojskom ako me budeš slušao i radio kako kažem.

– Evo vam savjetnika – obrati se Garib zapovjednicima. – Njemu se potčinjavajte.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše oni...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

664. NOĆ

Kada nastupi šest stotina šezdeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Garib rekao zapovjednicima:

– Što god vam kaže ovaj savjetnik, pokoravajte mu se.

– Slušamo i pokoravamo se – rekoše zapovjednici.

Onda taj čovjek odabra deset zapovjednika kojima reče:

– Koliko junaka imate pod svojim zapovjedništvom?

– Deset hiljada – odgovoriše mu oni, a čovjek ih odvede u skladište oružja, dade im deset hiljada strijela i nauči ih kako se gađa njima.

Kad osvanu jutro, nevjernici se spremiše, potjeraše naprijed slonove i žirafe, a ljudi su bili do zuba naoružani. Tako isturiše naprijed životinje i vitezove. Garib i njegovi ratnici uzjahaše konje, postrojiše se u bojne redove, te se oglasiše ratne trube. Onaj čovjek povika na strijelce koji se latiše strijela i oružja, te zasuše strijele i tanad zarivajući se u rebra životinjama koje se okrenuše na vitezove i pješake gazeći ih nogama. Onda muslimani kidisaše na

nevjernike opkolivši ih s lijeve i desne strane, dok su ih slonovi gazili, te se nevjernici razbježaše po pustarama i stepama. Car Garib se vrati sa svojim ljudima likujući zbog pobjede, a sutradan razdijeliše plijen. Na tome mjestu provedoše pet dana, a onda car Garib zasjede na carsko prijestolje, pa pozva brata Adžiba i reče mu:

– Pseto! Zašto protiv mene okupljaš careve kada mi Svemogući pomaže u borbi protiv tebe? Primi islam i spasit ćeš se, jer ću odustati od osvete oca i majke i postavit ću te za cara kao što si i bio, a sam ću biti pod tvojom komandom.

Na te Garibove riječi, Adžib progovori:

– Neću napustiti svoju vjeru!

Garib ga okova u željezne lance i postavi stotinu snažnih robova da ga čuvaju. Potom se obrati Rad-šahu:

– Šta ti misliš o islamu?

– Gospodaru, ja ću preći u vašu vjeru. Da to nije prava vjera, vi nas ne biste pobijedili. Izjavljujem da nema boga osim Allaha i da je Ibrahim Allahov poslanik.

Radujući se njegovom prijelasku na islam, Garib ga upita:

– Je li u tvome srcu čvrsta vjera?

– Jest, gospodaru – odgovori Rad-šah, a Garib će na to:

– Hoćeš li poći u svoju zemlju, u svoje carstvo?

– Ubit će me otac, care, što sam napustio njegovu vjeru.

– Ja ću poći s tobom i predati ti vlast nad tvojom zemljom kako bi ti bila pokorna cijela zemlja i svi podanici, s pomoći milostivog Allaha.

Rad-šah poljubi Garibu ruku i nogu, a ovaj nagradi čovjeka čijom zaslugom je rastjeran neprijatelj. Dade mu veliko blago, pa se obrati al-Kajladžanu i al-Kuradžanu:

– Džinski ratnici!

– Evo nas!

– Želim da me odnesete u Indiju.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše maridi.

Garib povede al-Džamrakana i Sadana koje ponese al-Kuradžan, a Gariba i Rad-šaha ponese al-Kajladžan i poletješe u Indiju...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju, a njena sestra reče:

– Kako je ugodna, divna i kako je zanosna tvoja priča!

– Nije to ništa prema onome što ću vam ispričati naredne noći ako poživim i ako me car poštedi.

Car pomisli: “Tako mi Allaha, neću je pogubiti dok ne čujem ostatak priče!”

665. NOĆ

A kada nastupi šest stotina šezdeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su dva marida ponijeli u Indiju Gariba, al-Džamrakana, orijaša Sadana i Rad-šaha. Krenuli su u predvečerje i prije kraja noći već su bili u Kašmiru. Maridi ih spustiše na jedan dvorac i oni siđoše niz stepenice. Tarkanan je čuo od bjegunaca šta se dogodilo njegovom sinu i vojsci, da su u nevolji, da njegov sin ne spava niti šta jede. Tarkanan je upravo razmišljao o sinu i o tome šta ga je snašlo i u tom času mu uđe grupa ljudi.

Čim car ugleda sina i one što su bili s njim, on se zbuni i uhvati ga strah od marida, ali mu se obrati sin Rad-šah:

– Kamo ćeš, vjerolomniče, pokloniče vatre? Teško tebi! Okani se obožavanja vatre i obožavaj svemogućeg Gospodara, Stvoritelja noći i dana Koji se ne može vidjeti.

Kada je njegov otac čuo te riječi, on dohvati željezni buzdohan i hitnu ga, ali promaši princa i buzdohan pade u jedan ugao dvorca razbivši tri kamena.

– Pseto jedno! – vikao je car Tarkanan. – Upropastio si vojsku i izgubio vjeru, pa si došao da i mene izvedeš iz vjere!

Garib mu priđe pa ga udari šakom po vratu i obori ga, a al-Kajladžan i al-Kuradžan svezaše ga, dok se sve žene razbježaše.

Garib sjede na prijestolje i reče Rad-šahu:

– Sudi svome ocu!

– Zabludjeli starče – obrati mu se Rad-šah – primi islam, pa ćeš se spasiti Pakla i srdžbe Svemoćnoga.

– Umrijet ću samo sa svojom vjerom – odgovori Tarkanan, a Garib trgnu ubitačnu sablju i udari ga. Tarkanan pade na zemlju raspolovljen, te Allah brzo posla njegovu dušu u Pakao.

Potom Garib naredi da ga objese na kapiju dvorca i objesiše ga tako što jednu polovinu staviše na desnu, a drugu na lijevu stranu. Tu noć prespavaše, a sutradan Garib naredi Rad-šahu da obuče carsku odoru koju princ i obuče pa zasjede na očevo prijestolje. Garib sjede s njegove desne strane, dok se al-Kajladžan, al-Kuradžan, al-Džamrakan i orijaš Sadan poredaše lijevo i desno od njih. Car Garib reče:

– Svakog uglednika koji uđe svežite i ne dopustite ni jednom zapovjedniku da vam izmakne iz šaka.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše ljudi.

Onda u dvor počeše dolaziti prvaci da služe cara i najprije dođe najstariji zapovjednik koji vidje cara Tarkanana obješena u dva dijela. On se smete, a na njega jurnu al-Kajladžan koji ga povuče za vrat, obori ga i sveza, pa ga odvuče u dvorac i zatoči. Tako al-Kajladžan prije izlaska sunca sveza tri stotine pedeset zapovjednika i dovede ih pred Gariba koji im reče:

– Ljudi, jeste li vidjeli svoga cara obješenog na dvorskoj kapiji?

– Ko je to uradio?

– To sam uradio ja uz pomoć uzvišenog Allaha. Ko mi se suprotstavi, s njim ću postupiti na isti način.

– Šta hoćeš od nas? – pitali su zapovjednici.

– Ja sam Garib, car Iraka. Ja sam taj koji je uništio vaše vitezove. Rad-šah je primio islam, te je postao veličanstveni car i vaš vladar. Primite islam pa ćete se spasiti; nemojte se suprotstavljati, jer ćete se kajati.

Svi izjaviše da vjeruju u Allaha i tako se uvrstiše u sretnike. Onda ih Garib upita:

– Je li slast vjere čvrsta u vašim srcima?

– Da – odgovoriše.

Garib naredi da ih odvežu i čim ih odvezaše, car ih dariva govoreći:

– Idite svojim ljudima i predložite im da prime islam. Ko primi islam poštedite ga, a ko odbije pogubite ga...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju, a njena sestra joj reče:

– Kako je ugodna, divna i zanosna tvoja priča!

– Nije to ništa prema onome što ću vam ispričati naredne noći ako poživim i ako me car poštedi.

Car pomisli: “Tako mi Allaha, neću je pogubiti dok ne čujem ostatak priče!”

666. NOĆ

A kada nastupi šest stotina šezdeset i šesta noć, Šeherzada reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Garib rekao vojnicima Rad-šaha:

– Idite svojim ljudima i predlažite im da prime islam. Ko primi islam poštedite ga, a ko odbije pogubite ga.

Zapovjednici sakupiše ljude koji su bili pod njihovim zapovjedništvom i kojima su vladali, obavijestiše ih o svemu što se dogodilo, pa im predložiše da prime islam, te svi prihvatiše islam osim malog broja ljudi koje pobiše. Gariba obavijestiše o tome i on zahvali uzvišenom Allahu, govoreći:

– Hvala Allahu koji nam je olakšao taj posao bez borbe!

Nakon toga, on ostade u Kašmiru četrdeset dana dok nije opustošio krajeve i porušio hramove vatre, pa sagradio na njima džamije. Rad-šah spremi darove i mnoštvo neopisivih dragocjenosti koje otpremi na lađe. Zatim se Garib pope na leđa al-Kajladžanu, a Sadan i al-Džamrakan popeše se na leđa al-Kuradžanu, pošto se pozdraviše s domaćinima, i pođoše na put leteći do kraja noći. Tek što sinu zora, oni se nađoše u gradu Omanu. Narod im izađe u susret pozdravljajući ih i radujući se.

Čim Garib stiže do kapija Kufe, naredi da mu dovedu brata Adžiba, pa kada ga dovedoše, car naloži da ga razapnu. Sahim donese željezne kuke koje stavi

Adžibu ispod koljena, te ga objesiše na kapiju Kufe. Nakon toga, Garib reče da ga gađaju strijelama i ljudi su ga gađali dok nije postao poput ježa. Onda Garib uđe u Kufu, u svoj dvorac, i sjede na prijestolje sudeći ljudima cijeli taj dan. Najzad ode u svoj harem, te se pred njim pojavi Kavkabussabaha koja ga zagrli, dok su mu robinje čestitale na sretnom povratku.

Taj dan i noć Garib provede kod Kavkabussabahe, a kad osvanu jutro, on ustade, okupa se i klanja sabah, pa sjede na prijestolje i prihvati se priprema za vjenčanje s Mehdijom. Dade da zakolju tri hiljade ovaca, hiljadu krava, hiljadu koza, pet stotina deva, četiri hiljade kokoša, mnoštvo gusaka i pet stotina konja. Takvu islamsku svadbu niko nije priredio u to vrijeme. Zatim Garib ode s Mehdijom u đerdek i uze joj nevinost.

On provede u Kufi deset dana, pa preporuči svome amidži da bude pravičan prema podanicima i ode s haremom i ratnicima. Kada stiže do onih lađa na kojima su bili darovi i dragocjenosti, Garib razdijeli sve što je bilo na lađama, tako da se ratnici obogatiše. Zatim su usrdno putovali do grada Babila gdje Garib dariva svoga brata Sahimullejla i postavi ga za cara...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

667. NOĆ

Kada nastupi šest stotina šezdeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Garib darivao brata Sahima i postavio ga za cara grada Babila. On ostade kod Sahima deset dana, pa otputova. Pošto stiže do utvrde orijaša Sadana, odmarali su pet dana, a onda Garib reče al-Kajladžanu i al-Kuradžanu:

– Vi idite u Isbanir al-Medain, pa uđite u carski dvorac i raspitajte se o Fahr Tadž. Dovedite mi nekog čovjeka iz carevog okruženja koji će mi ispričati šta se zbilo.

– Slušamo i pokoravamo se – rekoše maridi, pa odoše u Isbanir al-Medain.

I dok su letjeli između neba i zemlje, naiđoše na silnu vojsku nalik na debelo more. Al-Kajladžan reče al-Kuradžanu:

– Spustimo se da vidimo kakva je to vojska!

Maridi se spustiše, zađoše među vojnike i otkriše da su to Perzijanci.

– Kakva je ovo vojska i kamo ide? – upitaše ih maridi.

– Idemo na Gariba da ga smaknemo i da pobijemo sve koji su s njim.

Kada su to čuli, maridi pođoše ka šatoru cara koji je komandovao tom vojskom, a zvao se Rustem. Pričekaše dok Perzijanci ne utonuše u san i dok Rustem nije zaspao, a onda ga ponesoše na njegovom ležaju i stigoše do utvrde. Ponoć nije ni nastupila, a oni su već bili pod šatorom cara Gariba. Naime, maridi priđoše ulazu u šator i zatražiše dopuštenje da uđu, a kada je Garib čuo njihove riječi, on sjede i odgovori:

– Uđite!

Maridi uđoše ispod kreveta na kome je spavao Rustem, a Garib ih upita:

– Ko je to?

– Ovo je jedan od perzijskih careva. S njim je ogromna vojska, a pošao je u namjeri da te ubije zajedno s tvojim podanicima. Doveli smo ga da ti sam kaže ono što želiš saznati.

– Dovedite mi stotinu ratnika – reče Garib i kada ih dovedoše, car im se obrati:

– Isučite sablje i stanite kraj uzglavlja ovog Perzijanca.

Vojnici učiniše kako im je naređeno te probudiše Perzijanca koji otvori oči i ugleda iznad glave kupolu od sabalja. Onda sklopi oči i reče:

– Kakav je ovo ružan san?!

Al-Kajladžan ga gurnu vrhom sablje, te Rustem sjede i upita:

– Gdje se nalazim?

– Ti si pred presvijetlim carem Garibom, zetom perzijskoga cara. Kako se ti zoveš i kamo si pošao?

Kada je čuo Garibovo ime, Rustem pomisli: “Da li sanjam, ili sam budan?”

Sahim ga udari pitajući:

– Zašto ne odgovoriš?

– Ko me je donio iz moga logora dok sam bio među svojim ljudima? – podiže glavu Rustem.

– Donijela su te ova dva marida – odgovori Garib, a Rustem napuni gaće čim je ugledao al-Kajladžana i al-Kuradžana. Dva marida se ustrijemiše prema njemu iskezivši zube i isukavši sablje, pa mu rekoše:

– Zar nećeš prići da poljubiš zemlju pred carem Garibom?

Rustem zadrhta pred maridima uvjerivši se da ne spava. Tada ustade, poljubi zemlju i reče:

– Neka te vatra blagoslovi i dugo živ bio, care.

– Pseto perzijsko! – povika car. – Vatra se ne obožava, jer ona ne služi ni za što osim za kuhanje hrane!

– Koga onda treba obožavati? – upita Rustem, a Garib odgovori:

– Obožavati treba Onoga koji je stvorio i lik ti dao, Onoga ko je stvorio nebesa i zemlju.

– Šta treba da kažem da bih pripadao tome Gospodaru i da uđem u vašu vjeru? – upita Perzijanac.

– Treba da kažeš: “Nema boga osim Allaha, Ibrahim je Allahov poslanik.”

Rustem izgovori šehadet dva puta i upisa se u sretnike, govoreći:

– Znaj, gospodaru, da je tvoj punac, car Sabur, tražio da te ubijem. Poslao me je sa stotinu hiljada vojnika naredivši da ne poštedim ni jednoga od vas.

Kada je to čuo, Garib reče:

– Zar mi tako uzvraća za to što sam mu kćer spasio jada i nevolje? Allah će mu platiti za ono što je naumio! Kako se ti zoveš? – upita ga Garib.

– Ja sam Rustem, zapovjednik Saburove vojske.

– Također si zapovjednik moje vojske – dodade Garib i nastavi: – Rusteme, kako je princeza Fahr Tadž?

– Neka je živa tvoja glava, čestiti care!

– Šta je bio uzrok njene smrti?

– Gospodaru, kada si otišao svome bratu, jedna robinja je otišla caru Saburu, tvome puncu, i rekla mu: “Gospodaru, jesi li ti naredio Garibu da spava s mojom gospodaricom Fahr Tadž?” “Ne, tako mi vatre!”, povika car pa isuka sablju, dođe do Fahr Tadž i reče joj: “Gaduro! Kako si mogla pustiti toga beduina da spava s tobom, a on ti nije dao mehr, niti je priredio svadbu?” “Babo, ti si dopustio da spava sa mnom!” “Je li te obljubio?” Djevojka je šutila oborivši glavu, a car Sabur povika babicama i robinjama: “Svežite ovu razvratnicu i pregledajte joj genitalije!” Žene je svezaše i pregledaše genitalije,

pa rekoše: “Care, izgubila je nevinost.” Car pojuri prema njoj u namjeri da je pogubi, ali ustade njena majka i spriječi ga govoreći: “Nemoj je pogubiti, care, jer će to biti sramota. Zatvori je negdje dok ne umre.” Car zatoči djevojku dok nije pala noć, pa je posla sa dvojicom odabranih ljudi kojima reče: “Odvedite je i bacite u rijeku Džejhun, ali nemojte nikome za to kazivati.” Ljudi učiniše kako im je car naredio, te se tako izgubi trag djevojci i prođe njeno vrijeme...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

668.

Kada nastupi šest stotina šezdeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Garib pitao za Fahr Tadž, pa mu je Rustem kazao šta je bilo s njom, odnosno da ju je njen otac udavio u rijeci. Kada je to Garib čuo, smrači mu se pred očima i on se sav izobliči, te povika:

– Tako mi Poslanika, sigurno ću otići tome psu i uništiti ga, a njegovo stanište ću razoriti!

Zatim Garib posla pisma al-Džamrakanu, zapovjedniku Majafarikina, i zapovjedniku Mosula, pa se obrati Rustemu:

– Koliko ti imaš vojnika?

– Imam stotinu hiljada perzijskih konjanika.

– Uzmi deset hiljada, pa pođi svome narodu i pripremaj ga za rat, a ja ću te slijediti.

Rustem uzjaha konja i povede deset hiljada vojnika svome narodu, misleći: “Učinit ću nešto čime ću osvjetlati obraz pred carem Garibom!”

I Rustem je putovao sedam dana, pa kada priđe perzijskoj vojsci na pola dana hoda, on podijeli svoje vojnike u četiri grupe i reče im:

– Opkolite taj logor, pa ih napadnite sabljama.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše vojnici koji su jahali od večeri do ponoći, dok ne opkoliše one vojnike koji su se smatrali sigurnim nakon što je

Rustem nestao između njih. Onda muslimani navališe vičući:

– Allahu ekber!

Perzijanci skočiše iz sna, a sablje udariše po njima, noge im se počeše izmicati i sveznajući Gospod se naljuti na njih. Rustem ih je tamanio kao što vatra pustoši suho drveće. Noć se nije ni okončala, a perzijska vojska je bila dijelom pobijena, dijelom u bjekstvu i izranjavana. Muslimani zaplijeniše tovare i šatore, riznice blaga, konje i deve. Zatim se razmjestiše po perzijskim šatorima i odmarali su se dok ne dođe car Garib. Kada vidje šta je uradio Rustem, kakvo je lukavstvo smislio, kako je pobio Perzijance i vojsku im slomio, Garib bogato nagradi Rustema i reče mu:

– Ti si razbio Perzijance i sav plijen pripada tebi.

Rustem poljubi caru ruke zahvaljujući. Muslimani su se odmarali cijeli dan, a onda pođoše da traže perzijskoga cara. Perzijski bjegunci stigoše caru Saburu i požališe mu se na jad i nesreću, na sve one strašne stvari, a Sabur ih upita:

– Šta je to bilo i od koga vas takvo zlo snađe?

Bjegunci ispričaše Saburu šta se dogodilo, kako su napadnuti u mrklome mraku, a Sabur upita:

– Ko vas je napao?

– Niko drugi do zapovjednik tvoje vojske, jer je on primio islam. Garib nije ni došao do nas.

Kada je to car čuo, on baci krunu na zemlju vičući:

– Sada nemam kud!

Zatim se obrati sinu Vard-šahu:

– Za taj zadatak, sine, nemam nikoga osim tebe.

– Tvoga mi života, babo – na to će Vard-šah – moram ti dovesti Gariba i njegove uglednike u konopcima, a one koji su s njim uništit ću.

Vard-šah prebroja svoju vojsku i utvrdi da ima dvije stotine dvadeset hiljada ratnika. Provedoše noć riješeni da pođu na put. Kada osvanu jutro i htjedoše krenuti, ugledaše prašinu koja se podigla toliko da je horizont prekrila i zatvorila vidik onima koji su je posmatrali. Car Sabur je bio pošao da se pozdravi sa sinom, pa čim vidje tu silnu prašinu, dozva glasnika i reče mu:

– Ispitaj otkuda ta prašina.

Glasnik ode, pa se vrati i reče:

– Gospodaru, stiže Garib sa svojim ratnicima!

Vojnici skinuše tovare i svrstaše se u bojne redove. Kada Garib priđe Isbanir al-Medainu, on vidje da su Perzijanci riješili da se bore, te im Sabur povika:

– Navalite, vatra vas blagoslovila!

Zavihoriše se zastave, a Arapi i Perzijanci navališe jedni na druge; narodi se sudariše s narodima, krv poteče i životi se sa smrću suočiše. Junaci istupiše naprijed i kidisaše, a kukavice se okrenuše i pobjegoše. Tukli su se i borili dok dan ne poče izmicati, te se oglasiše bubnjevi za razdvajanje i vojske se raziđoše.

Car Sabur naredi da razapnu šatore pred gradskom kapijom, a car Garib podiže svoj logor naspram Persijanaca, i svaki odsjede u svome logoru...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

669. NOĆ

Kada nastupi šest stotina šezdeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su se vojske cara Gariba i cara Sabura razdvojile, pa su oba ostali u svojim šatorima do jutra. Onda uzjahaše čistokrvne konje i podigoše buku uzimajući koplja i oblačeći ratnu opremu. Naprijed istupiše hrabri vitezovi i boj otpoče Rustem koji potjera konja nasred poprišta, vičući:

– Allah je najveći! Ja sam Rustem, zapovjednik arapskih i persijskih ratnika! Ima li junaka za mejdana? Neka mi danas ne izlazi lijen i nejak!

Iz perzijske vojske na mejdan izađe Tuman koji kidisa na Rustema, a Rustem na njega, i među njima se zametnu ljuta bitka. Rustem priskoči svome protivniku i udari ga topuzom teškim sedamdeset ritala sabivši mu glavu u grudi. Tuman pade mrtav na zemlju, obliven vlastitom krvlju. Caru Saburu ne bi lahko zbog toga, te on svojim ljudima izdade naredbu za napad i oni kidisaše

na muslimane zazivajući jarko sunce, dok su muslimani zazivali svemogućeg Gospodara.

Perzijanci su u mnoštvu kidisali na Arape tjerajući ih da kušaju smrt, a onda Garib povika odlučno istupivši naprijed i isuka ubojitu sablju, sablju Jafisovu, i pojuri na Perzijance, dok su al-Kajladžan i al-Kuradžan išli uz njegove stremene. Garib se probijao sabljom dok ne stiže do stjegonoše koga udari po glavi pljoštimice i on pade na zemlju bez svijesti, a dva marida ga odnesoše u svoj logor.

Kada Perzijanci vidješe da je zastava pala, dadoše se u bjekstvo prema gradskoj kapiji, a muslimani su ih progonili sabljama dok ne stigoše do gradskih kapija pred kojima se stvori metež i izginu mnoštvo ljudi jer nisu mogli zatvoriti kapije. Na Perzijance navališe Rustem, al-Džamrakan, Sadan, Sahim, ad-Damig, al-Kajladžan, al-Kuradžan, te svi muslimanski ratnici i vitezovi protiv heretika Perzijanaca koji su se nalazili na kapijama. Nevjernička krv poteče po ulicama poput potoka, a onda Perzijanci povikaše:

– Milost!

Muslimani im oduzeše sablje, dok su oni i sami bacali oružje i ratnu opremu, te ih muslimani kao stoku potjeraše prema šatorima. Garib se vrati svome šatoru, odloži oružje, pa obuče svečanu odoru, pošto se opra od nevjerničke krvi, i zasjede na carsko prijestolje. Onda zatraži da mu dovedu perzijskoga cara i kada mu ga dovedoše, Garib reče:

– Pseto perzijsko! Šta te je natjeralo da tako postupiš sa svojom kćerkom? Zašto misliš da joj ja nisam dobar muž?

– Nemoj mi zamjeriti što sam to učinio, care – na to će Sabur. – Već sam se pokajao, a pošao sam u boj s tobom samo zbog straha od tebe.

Kada je to Garib čuo, on naredi da Sabura polože i da ga istuku. Ljudi izvršiše naređenje udarajući ga sve dotle dok nije prestao stenjati, a onda ga ubaciše ostalim zatvorenicima. Nakon toga, Garib pozva Perzijance i predloži im da prime islam, te islam primi stotinu dvadeset hiljada ljudi, a ostali stradaše od sablje. Islam primiše svi Perzijanci koji su bili u gradu i onda Garib u veličanstvenoj povorci uđe u Isbanir al-Medain i zasjede na prijestolje perzijskoga cara dajući i darivajući, tako da razdijeli plijen i zlato. On sve razdijeli Perzijancima koji ga zavolješe i počeše se moliti za njegov trijumf i dugovječnost.

Majka Fahr Tadž sjeti se svoje kćeri kojoj priredi spomen, te se dvorac ispuni vapajima i vriskom. Garib ih je čuo, pa uđe i upita:

– Što se događa?

– Gospodaru – odgovori majka istupajući – kada si ti došao, sjetila sam se svoje kćeri i rekla sam: Da je živa, radovala bi se tvome dolasku.

Garib zaplaka zajedno s njom, pa sjede na prijestolje i reče:

– Dovedite mi Sabura!

Stražari mu dovedoše Sabura koji je hramao u okovima, te mu Garib reče:

– Pseto perzijsko! Šta si učinio sa svojom kćerkom?

– Predao sam je tim i tim ljudima i naredio sam da je utope u rijeci Džejhun.

Garib pozva tu dvojicu ljudi i upita ih:

– Je li istina to što je Sabur rekao?

– Jest – odgovoriše oni. – Međutim, care, mi je nismo utopili, već smo se sažalili, pa smo je ostavili na obali rijeke Džejhun i rekli smo joj: “Traži sebi spasa i ne vraćaj se u grad, jer će te otac ubiti, a i nas zajedno s tobom.” Mi toliko znamo...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

670. NOĆ

Kada nastupi šest stotina sedamdeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su ona dva čovjeka ispričali povijest Fahr Tadž zaključivši:

– Ostavili smo je na obali rijeke Džejhun.

Saslušavši ih, Garib pozva astrologe i kada ovi dođoše, car im reče:

– Gatajte u ploču s pijeskom i vidite šta je sa Fahr Tadž, je li još uvijek živa ili je umrla.

Astrolozi počeše gatati u pijesku, pa rekoše:

– Čestiti care, vidimo da je princeza živa i da je rodila sina. Oboje se nalaze u jednom plemenu džina, ali neće biti s tobom punih dvadeset godina. Zato izračunaj koliko si vremena proveo na putu.

Garib izračuna da je bio odsutan osam godina, te uzviknu:

– Nema moći ni sile do Božije moći!

Zatim posla glasnika po utvrdama i zamkovima koji su bili pod Saburovom vlašću, a čiji mu žitelji izraziše lojalnost. I dok je car sjedio u svome dvorcu, odjednom ugleda prašinu koja se podigla toliko da je obzorje zasvodila i zemlju prekrila. Garib dozva al-Kajladžana i al-Kuradžana, pa im reče:

– Ispitajte kakva je to prašina!

Maridi odoše pa uđoše u prašinu, ugrabiše jednog konjanika koga donesoše Garibu i rekoše mu:

– Pitaj ovoga kakva je to vojska!

– Čija je vojska? – upita Garib, a konjanik odgovori:

– Care, to je vojska cara Vard-šaha, gospodara Širaza, koji je došao da se s tobom bori.

Uzrok tome bio je slijedeći. Kada su se sukobili perzijski car Sabur i car Garib i kada bi ono što je bilo, Saburov sin pobježe sa šačicom očevih vojnika, pa stiže u grad Širaz, dođe caru Vard-šahu i poljubi tlo pred njim, dok su mu suze lile niz obraze. Car mu reče:

– Gore glavu, mladiću, i kaži mi zašto plačeš?

– Care – odgovori mladić – pred nas je iskrsnuo neki arapski car po imenu Garib koji je uzeo carstvo moga oca i pobio Perzijance tjerajući ih da smrt kušaju – i zatim ispriča sve, od početka do kraja, šta ih je snašlo od Gariba.

Kada je Vard-šah saslušao Saburovog sina, upita ga:

– Je li moja žena dobro?

– Uzeo ju je Garib – reče mladić, a Vard-šah povika:

– Tako mi života moga, neću ostaviti na zemljinom licu nijednog beduina, niti muslimana!

Zatim car napisa pisma koja razasla svojim namjesnicima, te oni dođoše i kada ih car prebroja, utvrdi da ih ima osamdeset i pet hiljada. Vard-šah otvori skladišta, pa razdijeli ljudima oklope i drugu ratnu opremu.

Vojnici se zaputiše ka gradu Isbanir al-Medainu, pa svi sjahaše pred gradskom kapijom. Al-Kajladžan i al-Kuradžan priđoše Garibu čiji stremen

poljubiše, govoreći mu:

– Gospodaru naš, zadovolji naša srca i prepusti tu vojsku nama!

– Eto vam ih! – reče Garib, te dva marida poletješe i spustiše se na šator Vard-šaha koga zatekoše na tronu. Desno od njega sjedio je Saburov sin, a zapovjednici u dva reda oko njega, savjetujući se kako da pobiju muslimane. Al-Kajladžan priđe i ščepa Saburovog sina, a al-Kuradžan zgrabi Vard-šaha i odnesoše ih Garibu koji naredi da ih tuku do besvijesti. Onda se maridi vratiše i isukaše sablje od kojih nijednu niko nije mogao ponijeti, pa se spustiše na nevjernike čije duše je Allah hitro otpremao u Džehennem. Nevjernici su pratili pogledom samo dvije sablje kako sijevaju i kose ljude kao travu, a pri tom nisu nikoga vidjeli. Oni napustiše svoje šatore i uzjahaše neosedlane konje. Maridi su ih progonili dva dana pobivši mnoštvo ljudi, a zatim se vratiše, poljubiše Garibovu ruku koji im zahvali za ono što su učinili. I još im Garib reče:

– Plijen od nevjernika pripada samo vama i ni s kim ga nećete dijeliti.

Maridi mu proučiše dovu, pa odoše s blagom da mirno žive u svome zavičaju...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

671. NOĆ

Kada nastupi šest stotina sedamdeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Garib rastjerao vojsku Vard-šaha, pa je rekao al-Kajladžanu i al-Kuradžanu da uzmu nevjerničko blago i da niko s njima neće učestvovati u podjeli. Tako maridi pokupiše blago i skrasiše se u svome zavičaju.

Što se tiče nevjernika, oni su bježali glavom bez obzira dok ne stigoše u Širaz, gdje počeše oplakivati svoje poginule.

Car Vard-šah je imao brata po imenu Sejran Čarobnjak. U to vrijeme nije bilo većeg čarobnjaka od njega. Živio je odvojeno od svoga brata, u jednoj

utvrdi s mnoštvom drveća, rijeka, ptica i cvijeća. Od njega do grada Širaza bilo je pola dana hoda. Rastjerani ratnici se uputiše u tu tvrđavu, dođoše Sejranu Čarobnjaku plačući i kukajući.

– Zašto plačete, ljudi? – upita ih Sejran, a oni mu sve kazaše, te kako su dva marida ugrabili njegovog brata Vard-šaha i sina Saburova.

Kada je to Sejran čuo, smrači mu se pred očima, pa povika:

– Tako mi moje vjere, ubit ću Gariba i njegove ljude! Neću im poštedjeti stanište, niti će ostati neko ko bi mogao o tome pričati!

Zatim poče izgovarati neke riječi dozivajući Crvenoga Cara koji se pojavi i Sejran mu reče:

– Idi u Isbanir al-Medain i napadni cara Gariba dok još sjedi na svome prijestolju!

– Sa zadovoljstvom – odgovori Crveni Car i zaputi se caru Garibu.

Čim ga Garib ugleda, on trgnu svoju ubojitu sablju i kidisa na njega zajedno sa al-Kajladžanom i al-Kuradžanom. Naime, oni pođoše na vojsku Crvenoga Cara i pobiše pet stotina i trideset ratnika, a Crvenoga Cara teško raniše, te se on okrenu i pobježe zajedno sa svojim ranjenim ratnicima. Putovali su bez zastoja do Utvrde plodova, pa dođoše caru Sejranu Čarobnjaku kukajući i naričući.

– O, mudrače! – rekoše mu. – Garib ima Čarobnu sablju Jafisa, sina Nuhova. Koga god udari, raspolovi ga. S njim su i dva marida sa Kaf-planine koje mu je poslao car Muriš. On je ubio Barkana kada je došao na Kaf-planinu. Ubio je i Plavoga Cara i potamanio mnoštvo džina.

Kada Čarobnjak sasluša Crvenoga Cara, reče mu:

– Odlazi!

Crveni Car ode svojim putem, a Čarobnjak dozva marida po imenu Zinazi, dade mu jedan komad bunike koja se brzo isparava i reče:

– Idi u Isbanir al-Medain pa uđi u dvorac Garibov. Pretvori se u pticu i čekaj dok ne zaspi i kada nikog ne bude kraj njega, tada uzmi buniku, stavi mu je pod nas i dovedi ga.

– Slušam i pokoravam se – reče marid, pa ode u Isbanir al-Medain i stiže u Garibov dvorac u obličju ptice. On sletje na jedan dvorski prozor, pričeka da padne noć kod uglednici odoše u postelje, a Garib zaspa u svojoj loži. Marid je čekao da Garib usni, pa se spusti, izvadi buniku i stavi mu je pod nos tako da

car izgubi dah. Onda ga marid umota u pokrivač i ponese ga jureći poput olujnog vjetra. Nije ni ponoć nastupila, a on se nađe u Utvrdi plodova. Uđe Sejranu Čarobnjaku koji mu zahvali na tome što je učinio. Sejran htjede ubiti Gariba ošamućena bunikom, ali ga jedan njegov podanik nagovori da to ne učini.

– Mudrače – reče mu taj podanik – ako ga ubiješ, džini će razoriti naše zemlje, jer je car Muriš njegov prijatelj koji će nas napasti sa svim svojim ifritima.

– Šta da radimo s njim? – upita Sejran.

– Baci ga u Džejhun. Pošto je omamljen bunikom, neće znati ko ga je bacio. Utopit će se i niko za to neće saznati.

Sejran naredi maridima da nose Gariba i bace ga u Džejhun...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

672. NOĆ

Kada nastupi šest stotina sedamdeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je marid uzeo Gariba i donio ga do rijeke Džejhun. Htio ga je baciti u rijeku, ali mu je to teško padalo, te on načini drveni splav koji učvrsti užadima, pa ga zajedno s Garibom otisnu niz maticu koja ga odnese i izgubi se iz vida.

U međuvremenu, Garibovi ljudi pođoše ujutro da ga služe, ali ga ne zatekoše, već nađoše samo tespihe u njegovoj ložnici. Čekali su da se pojavi, ali njega ne bi, te potražiše dvorjana i rekoše mu:

– Pođi u harem i vidi ima li cara, jer nije njegov običaj da odsustvuje u ovo doba.

Dvorjan ode u harem i one koji su bili tamo upita za cara, koji mu odgovoriše:

– Od jučer ga nismo vidjeli.

Sluga se vrati i obavijesti ljude koji se zbuniše i rekoše:

– Pogledajmo da nije pošao prošetati vrtovima.

Zatim upitaše vrtlare:

– Je li car prošao pored vas?

– Mi ga nismo vidjeli – odgovoriše vrtlari.

Ljudi se zabrinuše, pa pretražiše sve vrtove i vratiše se krajem dana, uplakani. Al-Kajladžan i al-Kuradžan su obilazili grad pretražujući ga, ali ne nađoše ni traga caru i vratiše se nakon tri dana. Ljudi obukoše crninu i počeše se žaliti Gospodaru robova koji čini ono šta hoće.

Što se tiče Gariba, on je ležao na splavu koji je plovio rijekom pet dana, te ga matica odnese u slano more. Valovi su se poigravali njime, a onda mu se utroba zgrči i izađe bunika. Garib otvori oči i vidje da je na pučini i da se valovi poigravaju njime.

– Nema moći ni sile do Božije moći! – uskliknu Garib. – Ko li mi je ovo uradio?

I dok je on bio sasvim smušen, pojavi se neka lađa, te Garib mahnu rukom putnicima koji priđoše, uzeše ga i upitaše:

– Ko si ti i odakle si?

– Dajte mi da jedem i pijem kako bih dušu povratio, pa ću vam kazati ko sam.

Putnici mu donesoše vodu i hranu, te se on najede i napi i Allah mu vrati pribranost.

– Ljudi – reče im zatim Garib – koje ste nacionalnosti i vjere?

– Mi smo Kardže, a klanjamo se idolu koji se zove Minkaš.

– Ne bilo ni vas, ni toga kome se klanjate, psi! – povika Garib. – Ne treba obožavati nikoga osim Allaha Koji sve stvara i Koji za bilo šta kaže: “Budi!” i ono biva.

Putnici ga napadoše svom snagom i kao mahniti, namjeravajući da ga uhvate. Garib nije imao oružja, ali koga god je udario šakom obarao ga je i lišavao života. Tako pokosi četrdeset ljudi, ali oni navališe u još većem broju i čvrsto ga svezaše, pa rekoše:

– Nećemo ga pogubiti nigdje nego u našoj zemlji, kada ga predamo caru!

Zatim nastaviše putovanje do grada al-Karadž...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

673. NOĆ

Kada nastupi šest stotina sedamdeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su putnici na lađi uhvatili Gariba, svezali ga i rekli:

– Nećemo ga pogubiti nigdje nego u našoj zemlji.

Zatim su doputovali u grad al-Karadž koga je sagradio jedan moćni Amalićanin. On je pred svaku kapiju postavio po jednog vješto načinjenog čovjeka od bakra. Kada bi u grad ulazio kakav stranac, ta figura bi zatrubila tako da ju je mogao čuti svako u gradu. Onda bi stranca uhvatili i ubili ako ne bi prešao u njihovu vjeru.

Kada Garib uđe, ta figura se snažno oglasi, tako da došljakovo srce zadrhta od straha. Car ustade pa ode svome idolu i vidje kako mu iz usta i nosa kuljaju vatra i dim. U šupljinu idola ušao je šejtan koji progovori carevim jezikom:

– Care, pao ti je u šake jedan čovjek po imenu Garib. To je car Iraka koji naređuje ljudima da napuste svoju vjeru, a da obožavaju njegovog Gospodara. Kada ti ga dovedu, nemoj ga poštedjeti.

Car izađe i sjede na prijestolje, a kad mu ljudi dovedoše Gariba, zaustaviše ga pred carem i rekoše:

– Care, utvrdili smo da ovaj momak ne vjeruje u naše bogove. Zatekli smo ga kako se davi – i ispričaše caru sve u vezi s Garibom.

– Vodite ga u hram Velikoga idola i zakoljite ga pred njim, možda ćemo tako idolu udovoljiti.

– Care – na to će vezir – nije lijepo da ga zakoljemo, jer će tako brzo umrijeti. Zatvorit ćemo ga, sakupiti drva i pod njim naložiti vatru.

Ljudi sakupiše drva, pa su ložili vatru do jutra, a onda se pojavi car zajedno s građanima, naredivši da dovedu Gariba. Stražari odoše da dovedu Gariba, ali ga ne nađoše, pa se vratiše i obavijestiše cara da je pobjegao.

– Kako je pobjegao? – upita car.

– Našli smo bačene lance i okove, a vrata su zatvorena.

Car se zabezeknu:

– Je li taj odletio u nebo, ili je u zemlju propao?

– Ne znamo – odgovoriše ljudi.

– Ja ću poći svome bogu i pitati ga za njega. Bog će mi kazati kamo je pošao.

Car ustade i pođe idolu da pade ničice pred njim, ali ga ne nađe, pa poče trljati oči govoreći samome sebi: “Da li sanjaš, ili si budan?” Zatim se obrati veziru:

– Gdje je moj bog, vezire? I gdje je zarobljenik? Tako mi moje vjere, pseto vezirsko, da mi ti nisi savjetovao da ga spalim, sigurno bih ga zaklao! On je taj koji mi je ukrao boga i pobjegao! Moram mu se osvetiti!

Zatim car trgnu sablju, udari vezira i odrubi mu glavu.

Uzrok nestanka Gariba i idola bio je, zapravo, čudesan.

Naime, kada Gariba zatvoriše u odaju, on sjede posred kupole u kojoj se nalazio idol. Garib ustade da se moli uzvišenom Allahu i da traži pomoć od Svevišnjega. Čuo ga je marid opunomoćen da čuva idola, a koji je poznavao Garibov jezik. Maridovo srce osjeti skrušenost, te reče:

– O, kako se stidim pred Onim koji me vidi, a ja Njega ne vidim!

Zatim priđe Garibu i pade pred njegove noge govoreći:

– Gospodaru, šta treba da kažem da bih pripadao tvome taboru i da postanem od onih koji su uz tebe?

– Reci: Nema boga osim Allaha i Ibrahim je Allahov poslanik.

Marid izgovori šehadet i upisa se u sretnike. Taj marid zvao se Zalzal ibn al-Muzalzil, a njegov otac je bio jedan od velikih džinskih careva. I on oslobodi Gariba okova, pa ponese i njega i idola poletjevši u visine...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

674.

ada nastupi šest stotina sedamdeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je marid ponio Gariba i idola poletjevši u visine.

Što se tiče cara, on dođe da pita idola za Gariba, ali ga ne nađe, te car pogubi vezira. Kada carevi vojnici vidješe šta se dogodilo, oni odbiše da

K obožavaju idola, već isukaše sablje, pa pogubiše cara i kidisaše jedni na druge. Sablje su vitlale među njima tri dana, dok ne izginuše i ne ostadoše samo dva čovjeka. Jedan od preostalih savlada drugoga i smaknu ga, a onda djeca skočiše na toga čovjeka i ubiše ga. Najzad i oni udariše jedni na druge, dok ne stradaše do posljednjega. Žene i djevojke odoše u sela i utvrde i grad ostade pust. U njemu su živjele samo sove.

Što se tiče Gariba, njega uznese Zalzal ibn al-Muzalzil i odnese ga u svoju zemlju koju su činili Kamforni otoci, Kristalni dvorac i Začarano tele. Car al-Muzalzil je imao jedno šareno tele koje je odijevao i gizdao odjećom protkanom suhim zlatom. To tele uzeo je za svoje božanstvo.

Jednoga dana, al-Muzalzil i njegovi ljudi pođoše teletu koje zatekoše uznemireno.

– Bože moj – reče car – šta te je uznemirilo?

– O, Muzalzile – odgovori đavo iz utrobe teleta – tvoj sin je prešao u vjeru poslanika Ibrahima pred Garibom, gospodarom Iraka.

Zatim đavo kaza sve, od početka do kraja, a kada car ču riječi teleta, on izađe našavši se u nedoumici, pa sjede na prijestolje i zatraži da dođu državni uglednici. Ovi pristupiše i car im ispriča šta je čuo od idola, te se oni začudiše i rekoše:

– Šta da radimo, care?

– Kada dođe moj sin i kad vidite kako ga grlim, ščepajte ga.

– Slušamo i pokoravamo se – odgovoriše prvaci.

Nakon dva dana, Zalzal dođe ocu zajedno s Garibom i idolom cara al-Karadža. Čim uđe na kapiju dvorca, ljudi navališe na njega i Gariba, ščepaše ih i odvedoše pred cara al-Muzalzila koji ljutito pogleda sina vičući:

– Pseto džinsko! Zar si napustio svoju vjeru i vjeru svojih predaka?

– Primio sam pravu vjeru – reče sin. – Teško tebi ako ne primiš islam i ne spasiš se gnjeva svemoćnoga Gospodara, Stvoritelja noći i dana!

Car se razgnjevi na sina:

– Kurvin sine! Zar takvim riječima da mi se obraćaš?!

Car naredi da zatvore njegovog sina i kada ga zatočiše, car se obrati Garibu:

– Ljudski otpade! Kako si se poigrao s razumom moga sina i izveo ga iz vjere?

– Izveo sam ga iz zablude na pravi put, iz Džehennema u Džennet, iz bezbožništva u pravu vjeru – odgovori Garib, a car dozva marida po imenu Sejar i reče mu:

– Uzmi ovoga psa i nosi ga u Ognjenu dolinu da strada.

Ognjena dolina bila je takva da od njene vrućine i jare nije mogao živjeti duže od jednoga trena niko ko bi ušao u nju, a dolinu je okružavala jedna visoka, glatka planina iz koje nije bilo prolaza.

Prokleti Sejar priđe Garibu, uze ga i poletje s njim u pustošni dio svijeta. Kada ga je od doline dijelio jedva sahat putovanja, ifrit se umori noseći Gariba, pa se spusti u jednu dolinu obraslu drvećem, bogatu potocima i plodovima.

Pošto se umorni marid spusti, okovani Garib siđe s njegovih leđa. On pričeka da marid zaspi od umora i kada ovaj zahrka, Garib se poče oslobađati okova. Najzad se oslobodi, pa uze težak kamen, baci ga na glavu maridu i polomi mu kosti, tako da marid ostade na mjestu mrtav. Onda se Garib zaputi kroz tu dolinu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

675.

ada nastupi šest stotina sedamdeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Garib ubio onoga marida, pa se zaputio kroz dolinu i utvrdio je da se nalazi na jednom otoku usred mora. Taj otok bio je veliki, sa svim vrstama voća kojeg usne i jezik samo poželjeti mogu. Garib je jeo plodove na otoku i pio iz potoka, i tako minuše godine. Također je lovio ribu i hranio se njome.

Živio je sasvim sam sedam godina. Jednoga dana, dok je sjedio, iz zraka se na njega spustiše dva marida koji su nosili po jednog čovjeka. Oni ugledaše Gariba i upitaše ga:

– Ko si ti i iz kojeg si plemena?

K Garibu je kosa bila porasla, pa su pomislili da je džin i zato su ga pitali ko je, a on im odgovori:

– Ja nisam džin.

Zatim im ispriča sve što mu se dogodilo, te se oni sažališe i jedan džin reče:

– Ostani tu dok odnesemo ova dva ovna svome caru koji će jednoga uzeti za ručak, a drugog za večeru. Onda ćemo se vratiti i odvesti te u tvoju zemlju.

Zahvaljujući im, Garib upita:

– Gdje su vam ta dva ovna?

– To su ova dva čovjeka.

– Neka me sačuva Bog poslanika Ibrahima, Gospodar svega i Onaj koji je svemoguć!

Potom maridi odletješe, a Garib sjede da ih čeka. Nakon dva dana, jedan marid donese odijelo, pokri Gariba i ponese ga leteći s njim visoko dok ne izgubiše iz vida ovaj svijet. Tada je Garib čuo kako meleci u visinama slave Allaha. Na jednog marida poletje ognjena strijela i on poče bježati prema zemlji. Kada između njega i zemlje ostade samo jedan domet strijele, strijela ga sustiže i pogodi. Garib skoči sa leđa ifrita koga strijela sustiže i pretvori u pepeo. Car pade u more i potonu za dvije ljudske visine, a zatim izroni. Plivao je cijeli taj dan i noć, zatim cijeli sljedeći dan dok nije malaksao i bio je siguran da će umrijeti. Prije dolaska trećeg dana, on izgubi nadu da će preživjeti, a onda mu se ukaza jedna visoka planina. On se uputi prema planini, pope se na nju, najede se bilja i odmarao se cijeli dan i noć. Zatim siđe s planine i nakon dva dana hoda stiže do jednoga grada obraslog drvećem, bogatog potocima, sa mnoštvom zidina i kula. Čim stiže do gradske kapije, prema njemu pođoše vratari koji ga zgrabiše i odvedoše svojoj carici po imenu Džana-šah, koja je imala pet stotina godina. Ko god bi došao u njen grad dovodili bi ga pred nju pa bi ga carica uzimala i lijegala s njim, a kada bi došljak obavio “posao”, ubijala ga je. Tako je pobila mnoštvo ljudi.

Kada joj dovedoše Gariba, on joj se svidje, te ga upita:

– Kako se zoveš, koje si vjere i iz koje zemlje?

– Zovem se Garib, car Iraka, a moja vjera je islam.

– Ostavi svoju vjeru i pređi na moju – reče Džana-šah. – Tada ću se udati za te i postaviti te za cara.

Garib je ljutito pogleda i odbrusi:

– Ne bilo ni tebe, ni tvoje vjere!

– Zar psuješ moga idola iako je od crvenog ahata, ukrašen biserjem i dijamantima?! Stražari, zatvorite ga u onu kupolu s idolom, možda će mu srce tamo omekšati!

Tako Gariba zatočiše u kupolu s idolom i zaključaše za njim vrata...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

676. NOĆ

Kada nastupi šest stotina sedamdeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su stražari odveli Gariba, i zatvorili ga u kupolu s idolom, zaključali za njim vrata i otišli svojim putem. Garib pogleda idola koji je bio od crvenog ahata, a oko vrata mu ogrlica od bisera i dragulja. Zatočenik priđe idolu, uze ga pa ga tresnu o zemlju i smrvi. Zatim je spavao dok se dan ne zabijeli.

Kada osvanu jutro, carica sjede na prijestolje i reče:

– Ljudi, dovedite mi zarobljenika!

Oni odoše po Gariba, otvoriše kupolu i kada uđoše, vidješe da je idol polomljen. Počeše se udarati po licu dok im iz uglova očiju ne poteče krv. Onda priđoše Garibu da ga uhvate, ali on udari jednoga koji umre, zatim ubi drugoga. Tako ih pobi dvadeset i pet, a ostali pobjegoše carici Džani-šah vičući.

– Šta se dogodilo? – upita carica.

– Zarobljenik je polomio tvoga idola i pobio ti ljude!

Tako joj ispričaše šta se dogodilo, a carica baci krunu na zemlju galameći:

– Idoli više nemaju nikakve vrijednosti!

Potom carica uzjaha sa hiljadu ratnika i zaputi se u idolov hram. Tu vidje da je Garib izašao iz kupole, da je uzeo sablju i počeo ubijati ratnike i kositi ljude. Vidjevši Garibovu hrabrost, Džana-šah se strasno zaljubi u njega i reče:

– Uopće mi nije potreban idol i ne želim ništa osim ovoga Gariba, da mi do kraja života ostane u naručju. Odmaknite se od njega! – povika svojim ljudima koji odstupiše, a carica priđe, pa poče nešto mumljati te se Garibov lakat ukoči, ruke mu klonuše i mač mu ispade iz ruke. Tada ga zgrabiše i svezaše ponižavajući ga i zlostavljajući.

Džana-šah se vrati, sjede na svoje prijestolje, pa naredi ljudima da odu i kada ostade sama s Garibom, reče mu:

– Pseto arapsko! Zar da polomiš moga idola i pobiješ mi ljude!?

– Prokletnice – na to će Garib – da je bio bog, sam bi se odbranio!

– Lezi sa mnom pa ću ti oprostiti to što si učinio.

– Nema ništa od toga! – odgovori Garib.

– Tako mi moje vjere – reče Džana-šah – udarit ću te na najgore muke!

Zatim uze vode nad kojom poče bajati, pa poškropi njome Gariba koji se pretvori u majmuna. Carica ga nahrani i napoji, pa ga zatvori u odvojenu prostoriju i postavi jednog čovjeka da se stara o njemu dvije godine.

Jednoga dana, carica pozva da joj dovedu Gariba i kada se on nađe pred njom, carica reče:

– Hoćeš li me slušati?

On potvrdno klimnu glavom, te se carica obradova i oslobodi ga čarolije. Zatim mu donese hranu i Garib je jeo s njom, poigravao se i ljubio je, a carica mu povjerova. Kada pade noć, ona leže i reče Garibu:

– Dođi da obaviš “posao”.

– Hoću – odgovori Garib, pa joj sjede na grudi, uhvati je za vrat i slomi joj ga ne ustajući s nje dok joj duša ne izađe.

Zatim Garib vidje da je otvorena riznica, pa uđe u nju i ugleda jednu sablju optočenu dijamantima i oklop od kineskog čelika. On obuče kompletnu opremu i pričeka dok ne svane, a onda izađe i stade na kapiju dvorca. Naiđoše emiri koji su htjeli ući u dvor da obavljaju službu i ugledaše Gariba u punoj ratnoj spremi.

– Ljudi! – obrati im se Garib. – Okanite se obožavanja idola, nego obožavajte sveznajućeg Gospoda, Tvorca noći i dana, Gospodara svih ljudi, Onoga Koji kosti oživljava, Stvoritelja svega i Onoga Koji je svemogući!

Kada su nevjernici čuli te riječi, oni jurnuše na Gariba koji navali na njih kao lav što sve pred sobom lomi. Jurio je između njih pobivši mnoštvo ljudi...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

677. NOĆ

Kada nastupi šest stotina sedamdeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Garib kidisao na nevjernike i pobio mnoštvo ljudi. Onda pade noć i još više nevjernika napade ga upinjući se da ga uhvate. Odjednom se pojavi hiljadu marida koji jurnuše na nevjernike sa hiljadu sabalja, a predvodio ih je Zalzal ibn al-Muzalzil koji je bio na njihovom čelu. Udariše ih britkim sabljama tjerajući ih da kušaju smrt, a Allah im hitro otpremi duše u Džehennem. Od vojske carice Džane-šah ne ostade ni neko ko bi mogao pričati šta je bilo. Onda njeni pomoćnici povikaše:

– Milost! Milost!

Potom prihvatiše vjeru u Gospodara Sudnjeg dana, Koji zbog jedne stvari ne zanemaruje drugu, Koji uništava careve i tamani silnike, Gospodara ovoga i onog svijeta.

Zalzal pozdravi Gariba čestitajući mu na izbavljenju, a Garib ga upita:

– Ko ti je kazao šta se zbiva sa mnom?

– Gospodaru, kada me je otac zatvorio, a tebe otpremio u Ognjenu dolinu, ja sam ostao u zatvoru dvije godine. Zatim me je pustio i tu sam ostao još godinu dana, pa sam tek onda postao onakav kakav sam bio. Nakon toga, ubio sam oca, te mi se vojska potčinila i evo već godinu dana komandujem njome. Dok sam spavao, bio si mi u mislima, pa sam te vidio u snu kako se boriš protiv vojske Džane-šah. Poveo sam ovih hiljadu marida i došao k tebi.

Garib se začudi takvoj podudarnosti. Onda uze blago Džane-šah i blago njenog naroda, postavi vladara u gradu, pa maridi ponesoše Gariba i sve blago. Već tu noć provedoše u Zalzalovom gradu. Garib provede šest mjeseci u gostima kod Zalzala, a onda htjede poći, te Zalzal donese darove i otpremi tri hiljade marida koji donesoše blago iz grada al-Karadža i priključiše ga blagu carice Džane-šah. Onda Zalzal naredi maridima da odnesu darove i blago, a on sam ponese Gariba i uputiše se u grad Isbanir al-Medain. Ne bijaše ni ponoć, a oni stigoše do grada. Garib vidje da je grad opsjednut, da ga je opkolila silna vojska nalik na debelo more, te on reče Zalzalu:

– Brate, čemu ova opsada i odakle je ova vojska?

Zatim se Garib spusti na krov dvorca i povika:

– Kavkabussabaho! Mehdija!

Dvije žene se probudiše zapanjene i odazvaše se:

– Ko nas zove u ovo doba?

– Ja, vaš gospodar Garib! Onaj koji je čudo učinio!

Kada su žene čule riječi svoga gospodara, obradovaše se zajedno s robinjama i slugama. Garib se spusti u dvor i žene pohrliše prema njemu podvriskujući toliko da je odzvanjalo po dvorcu. Onda zapovjednici dođoše iz svojih postelja i zapitaše:

– Šta se dogodilo?

A kada uđoše u dvorac, upitaše evnuhe:

– Da se nije porodila neka žena?

– Nije – odgovoriše evnusi – ali treba da se radujete jer vam je došao car Garib.

Zapovjednici se obradovaše, a Garib pozdravi harem pa ode svojim prijateljima koji pohrliše da mu ljube ruke i noge zahvaljujući uzvišenom Allahu. Garib sjede na svoje prijestolje i pozva prijatelje koji priđoše i posjedaše oko njega, a car ih upita kakva ih to vojska napada.

– Care – odgovoriše mu – već je tri dana otkako su došli tu. S njima su džini i ljudi. Ne znamo šta hoće. Nismo stupali u borbu s njima, niti smo razgovarali.

– Sutra ću im poslati pismo – reče Garib – i vidjet ću šta hoće.

– Njihov car se zove Murad-šah – dodaše Garibovi ljudi – i pod njegovim zapovjedništvom je stotinu hiljada konjanika, tri hiljade pješaka i dvije stotine

džinskih junaka.

A ta vojska je došla zbog slijedećeg razloga...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

678. NOĆ

Kada nastupi šest stotina sedamdeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je postojao krupan razlog što je ta vojska došla do grada Isbanira. Naime, kada je car Sabur poslao svoju kćer sa dvojicom ljudi, rekao im je:

– Utopite je u Džejhunu!

Ti ljudi odvedoše princezu pa joj rekoše:

– Idi svojim putem i ne pojavljuj se pred ocem, jer će ubiti i nas i tebe.

Fahr Tadž ode zbunjena, ne znajući kamo da krene. Govorila je:

– Gdje li su tvoje oči, Garibe, da vide u kakvom sam položaju!

Išla je iz jedne zemlje u drugu, iz ravnice u ravnicu, dok ne stiže do jedne doline obrasle drvećem i bogate rijekama. Usred doline nalazila se velika tvrđava, s visokim stupovima i čvrstim temeljima. Bila je nalik na džennetsku bašču. Fahr Tadž otvori tvrđavu, uđe unutra i vidje da je zastrta svilenim ćilimima, da u njoj ima mnogo zlatnog i srebrenog posuđa, te zateče stotinu divnih djevojaka.

Kada te djevojke ugledaše Fahr Tadž, skočiše na noge i pozdraviše je misleći da je ona jedna od džinskih djevojaka. Upitaše je ko je, a ona im odgovori:

– Ja sam kćer perzijskoga cara – i ispriča im šta se dogodilo. Djevojke je saslušaše i sažališe se, pa je počeše umirivati:

– Smiri se i uživaj! Imaš šta jesti, piti i obući. Sve smo ti na raspolaganju.

Fahr Tadž im zato prouči dovu, a djevojke joj donesoše hranu, te se ona sita najede i upita djevojke:

– Ko je gospodar ovoga dvorca i ko upravlja vama?

– Naš gospodar je Salsal ibn Dal koji dolazi svakog mjeseca po jednu noć, a ujutro odlazi da upravlja plemenima džina.

Fahr Tadž ostade kod njih pet dana i rodi sina nalik na mjesec. Odrezaše mu pupak, namazaše mu oči surmom pa mu nadjenuše ime Murad-šah. Dječak je rastao uz majčine skute. Uskoro zatim stiže car Salsal jašući na slonu bijelom kao papir i velikom kao kula, a oko njega su bili odredi džina.

Car uđe u dvorac gdje ga dočeka stotinu robinja ljubeći zemlju pred njim. S njima je bila i Fahr Tadž. Ugledavši je, car upita djevojke:

– Ko je ova djevojka?

– To je kćer Sabura, cara Perzijanaca, Turaka i Dejlemićana – odgovoriše robinje.

– Ko ju je doveo ovamo?

Robinje mu ispričaše sve kako je bilo, te se car sažali i reče:

– Ne tuguj! Strpi se dok ti sin odraste, a onda ću ja poći u perzijsku zemlju i tvome ocu ću skinuti glavu s ramena. Zatim ću tebe i tvoga sina postaviti na prijestolje Perzijanaca, Turaka i Dejlemićana.

Fahr Tadž ustade, poljubi mu ruke i prouči dovu, pa se posveti odgajanju djeteta zajedno sa carevom djecom. Počeše jahati konje i odlaziti u lov, te Murad-šah nauči loviti životinje. Lovio je i krvoločne lavove i jeo je njihovo meso, tako da mu srce ojača postavši čvršće od kamena. Kada napuni petnaest godina, mladić postade samosvjestan, te se obrati majci.

– Majko, ko je moj otac?

– Sine, otac ti je car Garib, vladar Iraka, a ja sam kćer perzijskoga cara.

Fahr Tadž mu zatim ispriča sve kako je bilo. Mladić je sasluša, pa upita:

– Je li moj djed naredio da te ubiju, a oca mi je pogubio?

– Tako je – odgovori majka.

– Tako mi onoga što ti dugujem za svoj odgoj, otići ću u očev grad, odsjeći mu glavu i donijeti je preda te.

Fahr Tadž se obradova njegovim riječima...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

679.

ada nastupi šest stotina sedamdeset i deveta noć, ona reče:

K – Čula sam, sretni care, da je Murad-šah, sin Fahr Tadž, jahao sa dvije stotine marida uz koje je rastao, a onda su počeli vršiti prepade i zaprečavati puteve. Išli su tako dok ne dođoše nadomak Širaza na koji juriš učiniše. Murad-šah navali na carski dvorac i odrubi caru glavu dok je sjedio na svome prijestolju. Pobi mnoštvo njegove vojske, a ostatak zavapi:

– Milost! Milost!

Ljubili su stremen Murad-šaha koji ih prebroja i utvrdi da ima deset hiljada konjanika koji uzjahaše stavljajući se njemu u službu. Onda se zaputiše u Balh čije stanovnike pobiše i vojsku uništiše, a ostale podanike pokoriše. Putovali su zatim do Nurejna prema kome je Murad-šah vodio trideset hiljada konjanika. Vladar Nurejna izađe pred njih potčinivši se, dade im blago i dragocjenosti i pridruži im se sa trideset hiljada konjanika. Uputiše se u perzijski Samarkand, osvojiše ga i nastaviše putovanje na kome su svaki grad osvajali.

Tako vojska Murad-šaha postade ogromna, kao i blago i dragocjenosti koje je uzimao po gradovima i dijelio ga svojim ljudima koji ga zavolješe zbog hrabrosti i plemenitosti.

Zatim stiže do grada Isbanir al-Medaina i obrati se ratnicima:

– Pričekajte dok dovedem ostatak vojske, pa ću uhvatiti svoga djeda, odvesti ga pred majku i srce joj zaliječiti tako što ću mu glavu odrubiti.

Murad-šah posla ljude da mu dovedu majku i zbog toga već tri dana nije otpočinjala bitka.

Utom dođe Garib sa Zalzalom koji je vodio četrdeset hiljada marida što su nosili blago i darove. Pošto Garib upita kakva je to vojska odsjela, odgovoriše mu:

– Ne znamo odakle su, ali već tri dana ne napadaju oni nas, niti mi napadamo njih.

Tada stiže Fahr Tadž koju zagrli njen sin Murad-šah i reče:

– Sjedi pod šatorom dok ti ne dovedem tvoga oca.

Majka se pomoli da mu pobjedu da Gospodar svjetova, Gospodar nebesa i Gospodar zemalja.

Sutradan, Murad-šah uzjaha sa dvije stotine marida na svojoj desnoj strani, dok su mu na lijevoj strani bili ljudski carevi. Vojnici udariše u ratne bubnjeve, a kada ih je Garib čuo, uzjaha konja, izađe i pozva svoje ratnike u boj, te džini stadoše na njegovu desnu stranu, a ljudi na lijevu.

Murad-šah istupi do zuba naoružan, pa potjera konja vrludajući lijevo i desno i povika:

– Ljudi! Neka mi ne izlazi niko drugi nego vaš car! Ako me pobijedi, on će biti gospodar obje vojske, a pobijedim li ja njega, pogubit ću ga kao i ostale!

Kada je Garib čuo Murad-šaha, on reče:

– Odbij, pseto arapsko!

Zatim kidisaše jedan na drugoga boreći se kopljima dok ih ne polomiše, a onda se počeše tući sabljama dok se i one ne okrnjiše. Borili su se tako uzmičući i navaljujući do podneva, a onda konji popadaše pod njima, te se spustiše na zemlju i zgrabiše jedan drugoga. Murad-šah nasrnu na Gariba, uhvati ga i podiže u namjeri da ga tresne na zemlju, ali ga Garib uhvati za uši i snažno povuče. Murad-šahu se učini da se nebo sručilo na zemlju, te dreknu iz sveg glasa:

– Predajem ti se, čestiti viteže!

Garib ga sveza...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

680.

ada nastupi šest stotina osamdeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Garib zgrabio za uši Murad-šaha i povukao ih, te je Murad-šah dreknuo:

– Predajem ti se, čestiti viteže!

Garib ga sveza, a Murad-šahovi maridi htjedoše napasti i osloboditi Murad-šaha, ali Garib jurnu sa hiljadu marida koji htjedoše pokositi Murad-šahove maride. Tada ovi zapomagaše:

– Milost! Milost!

I ti maridi odbaciše oružje, a Garib sjede pod svoj šator koji bijaše od zelene svile izvezene suhim zlatom, obrubljen biserjem i dijamantima. Zatim

K pozva Murad-šaha koga mu ljudi dovedoše, posramljenog u lancima i okovima. Murad-šah pogleda Gariba, pa obori glavu od stida, a Garib mu reče:

– Pseto arapsko! Ko si ti da udaraš na careve i nadmećeš se s njima?

– Nemoj mi zamjeriti, gospodaru – odgovori mladić. – Ja se ne mogu opravdati.

– Zašto si kriv? – upita Garib.

– Znaj, gospodaru, da sam pošao da se osvetim perzijskom caru Saburu za oca i majku, jer je htio da ih pogubi. Majka mi se spasila, a ne znam je li oca ubio ili nije.

Garib uskliknu na te riječi:

– Allaha mi, ti si se opravdao! Ko ti je otac, a ko mati? Kako ti se zove babo, a kako majka?

– Otac mi se zove Garib, car Iraka, a majka mi se zove Falir Tadž, kćer perzijskoga cara Sabura.

Čim je to čuo, Garib vrisnu i pade bez svijesti. Poškropiše ga đulsijom, a kada dođe k sebi, Garib upita mladića:

– Jesi li ti sin Gariba i Fahr Tadž?

– Jesam – odgovori Murad-šah.

– Ti si vitez i viteški sin! Skidajte okove s moga sina!

Istupiše Sahim i al-Kajladžan, pa odvezaše Murad-šaha koga Garib zagrli, posadi ga pored sebe i reče:

– Gdje ti je majka?

– Kod mene je, pod šatorom.

– Dovedi mi je – reče Garib, te Murad-šah odjaha do svoga šatora. U susret mu izađoše saborci radujući se njegovom izbavljenju i pitajući ga kako mu je.

– Nije vrijeme za pitanja – odgovori Murad-šah koji ode majci i ispriča joj šta se dogodilo. Ona se silno obradova i mladić je odvede svome ocu. Zagrliše se radujući se jedno drugome. Fahr Tadž primi islam koji prihvati i Murad-šah.

Predložiše vojnicima da prime islam i oni ga svi primiše srcem i jezikom. Garib se obradova njihovom prijelasku na islam, a onda naredi da dovedu cara Sabura i poče grditi njega i njegovog sina zbog postupaka. Predloži im da prime islam, ali oni odbiše, te car dade da se objese na gradsku kapiju. Potom ukrasiše grad. Građani su se veselili i sami kiteći grad. Murad-šahu staviše carsku krunu postavljajući ga za cara Perzijanaca, Turaka i Dejlemićana. Car Garib postavi svoga amidžu, cara ad-Damiga, za cara Iraka, te mu se potčiniše sve zemlje i svi robovi. Garib je stolovao u svome carstvu pravedno se ponašajući prema podanicima, tako da su ga svi zavoljeli. Živjeli su sasvim sretni dok im ne dođe Rušiteljica Užitaka i Razbijačica Skupova. Slava Onome čija je slava vječna i Koji je milostiv prema svojim stvorenjima.

To je sve što sam čula o Garibu i Adžibu.

PRIČA O ABDULLAHU IBM MUAMMERU AL-KAJSIJU

Priča se da je Abdullah ibn Muammer al-Kajsi kazivao:

– Jedne godine pođoh da hodočastim Božiji Hram.[29] Kada sam obavio hadž, vratih se da posjetim mezar Poslanika, Bog mu se smilovao i spasio ga. Dok sam jedne noći sjedio u ar-Ravdi između mezara i al-Mimbera, čuo sam kako neko tiho jeca. Osluhnuh i razabrah kako taj glas recitira:

Jesi li ganut što golub u žbunju plače
I u grudima ti nemir budi sve jače?
Ili te sjećanje na dragu tvoju rastužuje
I mislima tvojim pravi put pokazuje?
O noći, kako si samo duga bolesnome
Što na strast se jada ne sličeći upornome!
San mu na oči ne dolazi jer gori u groznici,
I plamti ljubavlju kao da je na žeravici.
Mjesec je svjedok da sam strasno zavolio
Onu na koju je i sam sasvim nalik postao.
Nisam znao da sam je tako zavolio
Dok me jad ne snađe, te sam svjestan postao.

Glas se prekide, a nisam znao otkuda dopire. Stajao sam zbunjen, kad glas opet poče jecati i recitirati:

Ganu li te silueta Reje koja te pohodi
U mrkloj noći čiji skuti su mrgodni?
Strijele ljubavi vide se u tvojim očima
I duša ti je uzbuđena tim posjetama.
Tada sam noći doviknuo dok je bila tama
Nalik na more s pobješnjelim talasima:

“O noći, kako si duga zaljubljenome
Kome je spas samo u zraku jutarnjeme!”
Noć odgovori: “Na moju dužinu se nemoj žaliti
Jer svaka ljubav će poniženju odvesti!”

Čim poče recitirati, ja ustadoh i pođoh prema glasu, te prije nego što on završi recitaciju nađoh se pored njega i vidjeh da je to jedan dječak izvanredne ljepote kome ni malje još nisu izbile. Suze su mu lile niz obraze...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom dopuštenju.

681. NOĆ

Kada nastupi šest stotina osamdeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Abdullah ibn Muammer al-Kajsi kazivao:

– Čim poče recitirati, ja ustadoh i pođoh prema glasu, te prije nego što završi recitaciju nađoh se pored njega i vidjeh da je to jedan dječak izvanredne ljepote kome ni malje još nisu izbile. Suze su lile mladiću niz obraze, te mu rekoh:

– Ti si divan mladić!

– Ja sam Abdullah ibn Muammer al-Kajsi. Je li ti nešto potrebno? – upita mladić.

– Sjedio sam u vrtu i ništa me ove noći nije ganulo osim tvoga glasa. Šta mogu učiniti za tebe? Šta ti se dogodilo?

– Sjedi! – reče dječak i kada sjedoh, on nastavi:

– Ja sam Utba ibn al-Hubbab ibn al-Munzir ibn al-Džamuh al-Ansari. Došao sam u džamiju al-Ahzab, klanjao sam i padao ničice. Zatim sam se izolirao da se predam pobožnosti, kad se pojaviše neke žene njišući se, a bile su nalik na mjesece. Usred njih je bila jedna djevojka čudesne ljepote, savršena. Ona stade preda me i reče: “Utba, šta veliš o sjedinjenju s onom koja bi se

htjela s tobom sjediniti?” Zatim me ostavi i ode, te nisam više ništa čuo o njoj, niti sam joj mogao ući u trag. Zbunjen sam i lutam s jednog na drugo mjesto.

Mladić povika i pade na zemlju bez svijesti, a kada dođe k sebi, poče recitirati izgledajući kao da su mu obrazi presvučeni žutom svilom:

Srcem te posmatram iz zemlje daleke –
Vidiš li ti mene srcem iz daljine velike?
Srce i oko moje za tobom će žaliti,
Moje misli i duša s tobom će ostati.
U životu neću uživati dok te ne budem vidio
Makar u samom Džennetu zauvijek ostao.

– Utba, sine brate moga – rekoh mu – pokaj se svome Gospodaru i zamoli Ga da ti oprosti grijehe, jer strašno je ono što ti predstoji.

– Daleko od toga! Za me nema utjehe dok se ne vrati ona što bere mimozu!

Ostao sam s njim do zore, a onda mu rekoh:

– Hajdemo u džamiju!

Ostadosmo u džamiji dok nismo klanjali podne, a onda se pojaviše žene i priđoše. Ona djevojka nije bila s njima. Žene rekoše:

– Utba, šta misliš o onoj koja želi da se sjedini s tobom?

– Šta je s njom? – upita Utba.

– Otac ju je odveo u as-Samaru.

Ja ih upitah kako se zove djevojka, a one odgovoriše:

– Reja, kćer al-Gitrifa as-Sulme.

Utba podiže glavu i kaza stihove:

Prijatelju, Reja mi je jutros otputovala,
Njena karavana u as-Samaru je krenula.
Prijatelju, za njom plačući ja sam oslijepio –
Ima li koga ko bi mi suzu pozajmio?

– Utba – rekoh mu – ja imam mnogo novaca kojima bih htio pomoći prave ljude. Allaha mi, taj novac ću sav potrošiti za te da bi postigao ono što želiš, i više nego što želiš. Hajdemo u Klub ansarija.[30]

Tako dođosmo u Klub ansarija. Pozdravih ljude u njemu, a oni mi ljubazno odgovoriše, te im rekoh:

– Ljudi, šta velite o Utbi i njegovom ocu?

– To je jedan od arapskih starješina.

– Znajte da su Utbu snašli ljubavni jadi, pa hoću da mi pomognete da odem u as-Samaru.

– Sa zadovoljstvom – odgovoriše ljudi, te uzjahasmo konje i pođosmo dok ne stigosmo nadomak logora plemena Benu Selim. Al-Gitrif saznade da se tu nalazimo, pa nam izađe u susret, dočeka nas i reče:

– Živi bili, plemeniti ljudi!

– Živ i zdrav i ti bio! – odgovorismo. – Mi smo tvoji gosti.

– Odsjeli ste u najgostoljubivije mjesto. Dobro došli!

Zatim al-Gitrif sjaha i povika:

– Robovi, sjašite!

Robovi sjahaše, pa prostriješe ćilime i hasure, zaklaše ovce i ovnove, ali mi rekosmo:

– Nećemo okusiti tvoje jelo dok nam ne izađeš u susret.

– A šta vam treba?

– Prosimo tvoju plemenitu kćer za Utbu ibn al-Hubbaba ibn al-Munzira, znamenitog, dostojanstvenog, plemenitog i koljenovića.

– Braćo – odgovori nam al-Gitrif – ona koju prosite sama je svoj gospodar. Otići ću i reći joj to.

Zatim čovjek, ljutit, ode Reji koja ga upita:

– Babo, zašto si tako srdit na me?

– Došle su mi neke ansarije da te isprose.

– To su izvrsni ljudi! Neka se Božiji Poslanik, Bog mu se smilovao i spasio ga, zauzme za njih kod Boga! Za koga me prose?

– Za jednog mladića poznatog po imenu Utba ibn al-Hubbab.

– Čula sam za Utbu. On ispunjava svoje obećanje i domogne se onoga što traži.

– Kunem se da te nipošto neću udati za njega! Dočuo sam da si nešto pričala s njim.

– Nije tako bilo, ali se kunem da ansarije neće biti odbijeni na nedostojan način. Odbij ih na lijep način.

– Kako? – upita otac.

– Zatraži prevelik mehr pa će odustati.

– Divno si to kazala! – složi se on pa hitro izađe i reče nam:

– Djevojka iz našeg naselja dala je odgovor, ali traži mehr koji joj priliči. Ko će ga dati?

– Ja ću – rekao je Abdullah prema vlastitom kazivanju.

– Tražim za nju hiljadu dirhema u suhome zlatu i pet hiljada dirhema iskovanih u Hadžri, zatim stotinu ogrtača i haljina, te pet mjehova ambre.

– Imat ćeš to! Pristaješ li? – rekoh mu.

– Pristajem – odgovori čovjek.

Onda Abdullah posla u časni grad Medinu nekoliko ansarija koji donesoše sve što je jamčio da će dati. Nakon toga, ljudi zaklaše ovce i ovnove, te se sakupiše da se goste. Boravili smo tako četrdeset dana, kazivao je Abdullah, a onda al-Gitrif reče:

– Uzmite svoju djevojku.

Stavismo je u nosiljku i spremismo trideset deva natovarenih dragocjenostima. Zatim se al-Gitrif oprosti s nama i ode, a mi se otisnusmo na put. Putovali smo dok ne ostade između nas i presvijetle Medine tek izvjesno rastojanje. Tada izađoše pred nas neki konjanici koji nas htjedoše napasti, a mislim da su bili iz plemena Benu Selim. Na njih jurnu Utba ibn al-Hubbab i ubi nekoliko ljudi, a onda se pognu pogođen kopljem i pade na zemlju. Nama stiže pomoć od stanovnika toga kraja koji otjeraše od nas konjanike, a Utba okonča svoj vijek. Kada je djevojka čula za to, ona skoči s deve, pade po Utbi i poče gorko plakati recitirajući stihove:

Htjela bih trpeljiva biti, al’ se ne mogu strpiti,
Tješim se tako što ću za tobom krenuti.
Da je moja duša iole pravedna bila,
Prije tebe i prije svih bi u smrt otišla.
Poslije tebe i mene niko mi prijatelj neće biti,
Niti će duša s dušom moći živjeti!

Nakon toga, djevojka samo jednom kriknu i ispusti dušu. Sahranismo ih u jedan mezar i ukopasmo u zemlju. Ja se vratih u svoju zemlju gdje ostadoh sedam godina, a onda otputovah u Hidžaz i odoh u presvijetlu Medinu da posjetim Poslanikov mezar. Mislio sam: “Allaha mi, obavezno ću posjetiti

Utbin mezar!” Odoh na Utbin mezar i zatekoh na njemu jedno visoko stablo na kome su bile crvene, žute i zelene lente. Upitah ljude koji su tu živjeli:

– Kako se zove ovo stablo?

– Stablo mladenaca – odgovoriše.

Pored mezara ostadoh jedan dan i noć, a zatim odoh. To je bio moj posljednji susret s njim, neka mu se smiluje uzvišeni Allah.

PRIČA O HINDI, KĆERI AN-NUMANA

Priča se da je Hinda, kćer an-Numana, bila najljepša žena svoga vremena. Njenu ljepotu i ljupkost neko je opisao al-Hadždžadžu[31] koji je zaprosi, dade za nju mnoštvo novaca i oženi se djevojkom obavezavši se da će joj pored svadbenog dara dati dvije stotine hiljada dirhema. Zatim ode s njom u đerdek i dugo se zadrža. Jednoga dana, opet joj ode i zateče je kako se posmatra u ogledalu recitirajući:

Hinda je arapska ždrebica prave rase
Koja, eto, jednog mazgova primi na se.
Ako ždrijebe rodi, dragom Bogu hvala;
Ako mazgu rodi, mazgovu se darovala.

Kada je to čuo, al-Hadždžadž se povuče i ne ode joj više, a ona nije ni znala da ju je čuo. Al-Hadždžadž je htio da se razvede s njom, te joj posla Abdullaha ibn Tahira da ga razvede. Tako Abdullah dođe Hindi i reče joj:

– Al-Hadždžadž Abu Muhammed veli da ti je pored vjenčanog dara ostalo kod njega dvije stotine hiljada dirhema. Ja sam taj novac donio i on me je opunomoćio da vas rastavim.

– Neka znaš, Tahire – reče Hinda – da sam živjela s njim, ali mu se, tako mi Boga, nikada nisam radovala. Ako nas rastaviš, bogami neću za njim uopće žaliti. Tih dvije stotine hiljada dirhema uzmi ti za muštuluk što si me oslobodio sakifskoga psa.[32]

Nakon toga, halifi Abdulmeliku ibn Mervanu opisaše njenu ljepotu i ljupkost, stas i skladnost, njen umilni govor i njene zavodničke poglede...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

682.

ada nastupi šest stotina osamdeset i druga noć, ona reče:

K – Čula sam, sretni care, da je halifa Abdulmelik ibn Mervan dočuo za ljepotu i ljupkost djevojke, te je poslao ljude da je isprose, a ona mu uputi pismo u kome mu napisa, nakon zahvale Allahu i salavata Njegovom Poslaniku, Bog mu se smilovao i spasio ga: “Znaj, zapovjedniče pravovjernih, da je pas lokao iz posude.”

Kada zapovjednik pravovjernih pročita pismo, nasmija se njenim riječima i odgovori joj riječima Poslanika, Bog mu se smilovao i spasio ga: “Ako pas loče iz suda nekog od vas, taj sud valja oprati sedam puta pijeskom.” Zatim je halifa dodao: “Operi prljavštinu s mjesta koje se upotrebljava.”

Pošto pročita pismo zapovjednika pravovjernih, nije mu se mogla oduprijeti, te mu otpisa:

“Hvala uzvišenome Allahu. Znaj, zapovjedniče pravovjernih, da ću pristati na vjenčanje samo pod jednim uvjetom. Ako pitaš koji je to uvjet, reći ću ti: Neka al-Hadždžadž vodi moju devu u grad u kome si ti, neka bude bos i u odjeći u kojoj je sada.”

Kada Abdulmelik pročita pismo, nasmija se iz sveg glasa i posla po al-Hadždžadža naredivši mu ono što je Hinda željela. Al-Hadždžadž pročita pismo zapovjednika pravovjernih i pristade, ne suprotstavljajući se. Zatim al-Hadždžadž pozva Hindu i reče joj da se spremi. Ona sjede u nosiljku, a al-Hadždžadž dođe s pratnjom do njenih vrata i kada ona uzjaha devu a oko nje uzjahaše njene robinje i sluge, al-Hadždžadž sjaha, bosonog, pa uze devu za ular i povede je. Dok je on vodio devu, Hinda ga je zajedno sa svojim sluškinjama i robinjama ismijavala i rugala mu se, a onda reče jednoj sluškinji:

– Skini zavjesu s nosiljke.

Sluškinja skinu zavjesu, tako da se Hinda i al-Hadždžadž nađoše licem u lice. Hinda mu se nasmija, a on izgovori stihove:

Hinda, ako si se meni sada nasmijala,
Ostavio sam te i mnoge noći si probdjela.

Ona mu odgovori stihovima:

Najvažnije je da smo duše svoje spasili –
Tad za gubitak blaga nismo marili
Jer blago se stiče i slava se dâ vratiti
Kad se od boljke i propasti uspije spasiti.

Hinda se i dalje smijala i poigravala dok ne dođe nadomak halifinog grada. Kada uđe u grad, ona baci jedan dinar na zemlju i reče al-Hadždžadžu:

– Goniču deva, ispao mi je dirhem. Pogledaj gdje je i dodaj mi ga.

Al-Hadždžadž pogleda na zemlju, ali vidje samo dinar, pa reče:

– Ovo je dinar.

– Ne, nego dirhem – na to će Hinda.

– Nije, nego dinar – tvrdio je al-Hadždžadž.

– Hvala Allahu koji ispali dirhem pretvori u dinar.[33] Dodaj mi ga!

Al-Hadždžadž se postidi i onda je odvede u dvorac zapovjednika pravovjernih Abdulmelika ibn Mervana. Tako ona stiže halifi i postade njegova miljenica...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

683. NOĆ

Kada nastupi šest stotina osamdeset i treća noć, ona reče:

PRIČA O HUZEJMI IBN BIŠRU AL-ESEDIJU

– Čula sam, sretni care, da je u doba halife Sulejmana ibn Abdulmelika bio jedan čovjek po imenu Huzejma ibn Bišr, iz plemena Benu Esed. Njegova velikodušnost bila je poznata. Taj bogati čovjek činio je dobra svojoj braći. Živio je tako dok se vrijeme ne okrenu, te njemu zatreba pomoć braće prema kojima je bio velikodušan i kojima je pomagao. Jedno vrijeme su ga braća pomagala, ali im to dodija.

Kada čovjek vidje da su se braća promijenila prema njemu, on ode svojoj ženi, koja mu je bila amidžična, i reče joj:

– Amidžično, vidim da su se braća promijenila, pa sam odlučio da ne izlazim iz kuće dok mi smrt ne dođe.

Huzejma zakapija vrata i poče se hraniti onim što je imao dok to nije potrošio i dok se ne nađe u nedoumici. Njega je poznavao Ikrima al-Fejad ar-Rabi, guverner al-Džezire, i dok je Ikrima jednom sjedio u svojoj odaji, neko spomenu Huzejmu ibn Bišra, te Ikrima upita:

– Šta je s njim?

– Našao se u neopisivom stanju. Zamandalio je vrata i ne izlazi iz kuće – odgovoriše.

– To ga je snašlo zbog njegove velike plemenitosti. Kako se moglo dogoditi da Huzejma ibn Bišr ne nađe pomoć ni podršku?

– Ništa nije mogao naći – rekoše mu.

Kada pade noć, Ikrima uze četiri hiljade dinara, stavi ih u jednu kesu i naredi slugama da mu osedlaju konje. Onda se, vodeći jednog slugu koji je nosio novac, iskrade od svoje porodice.

Ikrima stiže do Huzejminih vrata, uze kesu od sluge koga udalji, a on sam priđe vratima, gurnu ih i uđe Huzejmi. Dajući mu kesu, Ikrima reče:

– Pomozi se ovim!

Huzejma uze kesu, vidje da je teška pa je spusti, a onda uhvati konja za uzdu i upita:

– Ko si ti, te uzimaš moju dušu u svoje ruke?

– Čovječe – odgovori mu Ikrima – ne dolazim u ovo doba da bi ti saznao ko sam.

– Neću to primiti dok mi ne kažeš ko si.

– Ja sam Džabir Aseratu-l-Kiram.[34]

– Reci mi nešto više.

– Neću – odgovori Ikrima i ode, a Huzejma odnese kesu amidžični i reče joj:

– Raduj se, Allah nam je brzo priskočio u pomoć. Ako su ovdje dirhemi, mnogo ih je. Ustani i upali svijeću.

– Nema ni govora o svijeći![35]

Huzejma provede tu noć dotičući kesu i osjećajući čvrste dinare, a ni sam nije mogao vjerovati da su to baš dinari.

Što se tiče Ikrime, on se vrati kući i vidje da je žena primijetila da ga nema. Raspitivala se za njega, pa joj rekoše da je odjahao. Žena mu reče sumnjičavo:

– Guverner al-Džezire ne izlazi u neko doba noći sam, bez slugu i krijući se od porodice, ni zbog čega drugog već da bi otišao ljubavnici.

– Allah zna da nisam odlazio drugoj ženi.

– Onda mi reci zašto si izlazio?

– U ovo doba sam mogao otići samo zato da me neko ne bi prepoznao.

– Moraš mi reći! – navaljivala je žena.

– Hoćeš li čuvati tajnu ako ti kažem?

– Hoću – odgovori žena, te joj Ikrima sve povjeri, pa dodade:

– Hoćeš li mi se zakleti?

– Neću. Sada sam mirna i vjerujem da je istina to što si rekao.

Što se tiče Huzejme, on ujutro podmiri svoje povjerioce. Dovede stanje u red i poče se spremati da otputuje Sulejmanu ibn Abdulmeliku koji je u to vrijeme boravio u Palestini. Kada se nađe pred njegovom kapijom i zamoli dvorjane da ga puste, jedan ode i obavijesti Abdulmelika da je došao Huzejma koji je bio čuven po svojoj velikodušnosti. Sulejman ga je poznavao, te ga pusti da uđe i kada Huzejma pristupi, pozdravi ga onako kako se pozdravljaju halife, a Abdulmelik ga upita:

– Zašto te nema tako dugo?

– Zbog lošeg stanja.

– A šta te je sprječavalo da mi dođeš?

– Bolest, zapovjedniče pravovjernih.

– Zašto si sada došao?

– Znaj, zapovjedniče pravovjernih, da sam bio u svojoj kući u poodmaklo doba noći, kad se pojavi neki čovjek koji pokuca na vrata i postupi tako i tako.

I Huzejma ispriča halifi sve, od početka do kraja, a Sulejman ga upita:

– Poznaješ li toga čovjeka?

– Ne, zapovjedniče pravovjernih – odgovori Huzejma. – Nisam ga prepoznao zato što je bio prerušen, a čuo sam samo ove njegove riječi: “Ja sam Džabir Aseratu-l-Kiram.”

Sulejman ibn Abdulmelik poče gorjeti od želje da sazna ko je taj čovjek, te reče:

– Kad bih znao ko je, nagradio bih njegovu velikodušnost!

Zatim halifa dade vlast Huzejmi ibn Bišru postavivši ga za guvernera al-Džezire, na mjesto Ikrime al-Fejada, te se Huzejma uputi u al-Džeziru. Kada dođe nadomak nje, Ikrima mu izađe u susret, a i mještani al-Džezire ga dočekaše. Pozdraviše se, te svi uđoše u grad. Huzejma odsjede u emirskom zdanju, pa naredi da se od Ikrime uzmu odgovarajuće garancije i da položi račune. Ljudi svedoše račune i utvrdiše da mu nedostaje mnogo novaca, te zatražiše od Ikrime da ih da, ali on reče:

– Ne mogu doći do novaca.

– Moraš ih dati! – reče Huzejma.

– Nemam ih, pa čini sa mnom šta hoćeš.

Huzejma naredi da ga zatvore...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

684. NOĆ

Kada nastupi šest stotina osamdeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Huzejma naredio da zatvore Ikrimu al-Fejada. Slao mu je ljude da traže novac koji duguje, a Ikrima mu poruči:

– Ja ne spadam u ljude koji čuvaju novac po cijenu svoje časti. Ti čini šta hoćeš.

Huzejma zapovijedi da ga okuju u željezo i bace u tamnicu u kojoj ostade više od mjesec dana, tako da ga tamnovanje iscrpi i nagrize. Huzejmina amidžična je dočula za to i veoma se zabrinu. Ona pozva jednu svoju oslobođenu robinju koja je bila veoma pametna i učena, pa joj reče:

– Odmah pođi do kapije emira Huseina i reci mu da imaš za njega jedan amanet. Ako te neko upita kakav je to amanet, reci da ćeš ga kazati samo emiru. A kad već uđeš emiru, zamoli ga da ostanete sami, pa čim ne bude nikoga s vama, reci mu: "Šta to radiš? Džabira Aseratu-l-Kirama nagrađuješ strogim zatvorom i teškim okovima!"

Žena učini kako joj je gospodarica naredila, a kada je Huzejma čuo njene riječi, povika iz sveg glasa:

– Jadan čovjek! Je li to zaista on?

Istog časa Huzejma naredi da mu spreme konja, i čim mu ga osedlaše, zapovijedi da dođu svi gradski uglednici koji se okupiše kod Huzejme i on ih povede do tamnice. Otvoriše vrata, te Huzejma uđe s pratnjom i ugledaše Ikrimu kako sjedi potpuno izmijenjen, iscrpljen bolešću i jadom. Kada vidje Huzejmu, Ikrima se zastidi, te obori glavu, a Huzejma mu priđe, pade pred njegove noge pa mu poljubi glavu. Ikrima podiže glavu prema njemu i upita:

– Šta te je na ovo nagnalo?

– Tvoji plemeniti postupci i moje odvratno uzvraćanje.

– Bog će oprostiti i meni i tebi – reče Ikrima.

Huzejma naredi tamničarima da Ikrimi skinu okove i zapovijedi im da njega samog okuju.

– Šta to hoćeš? – upita Ikrima.

– Hoću da me snađe ono što je tebe snašlo.

– Zaklinjem te Allahom da to ne činiš! – povika Ikrima, a zatim zajedno pođoše do Huzejmine kuće. Tu se Ikrima pozdravi s njim i htjede otići, ali mu Huzejma ne dade, te Ikrima upita:

– Šta želiš?

– Hoću da te uredim, jer me više stid tvoje žene nego tebe samoga.

Zatim naredi slugama da isprazne hamam. Kada ga sluge ispraznište, njih dvojica uđoše u hamam i Huzejma ga poče dvoriti. Onda izađoše, pa Huzejma darova Ikrimi skupocjenu odjeću, posadi ga na konja i otpremi s njim veliko blago. Huzejma lično pođe sa Ikrimom njegovoj kući moleći ga da mu dopusti da se izvini njegovoj amidžični. Tako se Huzejma izvini Ikriminoj ženi, pa zamoli Ikrimu da pođe s njim Sulejmanu Abdulmeliku koji se tada nalazio u al-Ramli. Ikrima pristade, te zajedno pođoše na put.

Kada stigoše Sulejmanu Abdulmeliku, jedan dvorjan ode halifi i obavijesti ga da je stigao Huzejma ibn Bišr.

Halifu to uplaši, pa povika:

– Kako guverner al-Džezire smije doći bez moga naređenja? Mora da se dogodilo nešto krupno!

Halifa mu dopusti da uđe i čim pristupi, halifa reče Huzejmi prije nego što ga je i pozdravio:

– Šta te tjera, Huzejma?

– Dobro, zapovjedniče pravovjernih.

– Šta te dovodi?

– Otkrio sam Džabira Aseratu-l-Kirama, pa sam želio da te obradujem njime jer sam vidio da goriš od želje da saznaš ko je, i da bi ga veoma volio vidjeti.

– Ko je taj? – upita halifa.

– To je Ikrima al-Fejad. Dozvoli mu da pristupi.

Halifa mu to dopusti, te Ikrima priđe, pozdravi ga kako se pozdravljaju halife, a ovaj mu poželi dobrodošlicu, posadi ga pored sebe i reče:

– Dobro koje si učinio Huzejmi bilo je pogubno za tebe. Napiši sve što ti je potrebno i u čemu oskudijevaš.

Ikrima uradi tako, a halifa naredi da se sve to odmah obavi i naloži da mu daju deset hiljada dinara, mimo potreba koje je popisao, da mu daju deset sanduka odjeće, povrh popisanih stvari. Potom halifa naredi da mu donesu koplje na koje zaveza zastavu al-Džezire, Jermenije i Azerbejdžana i reče mu:

– Sada ćeš ti biti na Huzejminom mjestu. Ako hoćeš, zadrži Huzejmu, a ako hoćeš, ukloni ga.

– Ne, ja ću ga vratiti na njegovo mjesto, zapovjedniče pravovjernih – reče Ikrima.

Zatim obojica odoše od halife Sulejmana Abdulmelika koga su služili za sve vrijeme njegovog hilafeta.

PRIČA O JUNUSU AL-KATIBU I AL-VELIDU IBN SEHLU

Priča se da je u vrijeme halife Hišama ibn Abdulmelika[36] bio jedan čovjek po imenu Junus al-Katib[37] i bio je veoma poznat. Jednom taj čovjek pođe u Siriju i povede izvanredno lijepu i milu robinju koja je imala sve što je trebalo. Vrijedjela je stotinu hiljada dirhema.

Kada dođe do Sirije, karavan se zaustavi pored jezerca, te Junus odsjede na jednoj strani jezerca i pripremi hranu koju je imao, pa izvadi mješinu u kojoj je bilo vino.

I dok je on to pripremao, pojavi se jedan mladić veoma lijepog lica i stasa, jašući na riđanu i vodeći dva evnuha. Mladić pozdravi Junusa i upita:

– Primaš li gosta?

– Primam – odgovori Junus, a mladić sjaha i reče:

– Napoj me svojim pićem.

Kada ga Junus napoji, mladić mu se opet obrati:

– Kad bi mi htio nešto otpjevati!

I Junus zapjeva:

Lijepa je da joj u svijetu nema ravne
Te s njom uživam provodeći noći besane.

Mladića zahvati veliko uzbuđenje, a Junus mu nekoliko puta dade da popije vina, te se mladić napi i obrati se Junusu:

– Reci svojoj robinji da mi pjeva – i djevojka zapjeva:

Hurija mi ljepotom svojom srce potresla –
Granu je, sunce i mjesec nadmašila.

Mladić je bio ushićen, a Junus mu je još nekoliko puta dao da pije, te mladić ostade kod njega dok nije klanjao jaciju. Onda upita Junusa:

– Šta te dovodi u ovu zemlju?

– Ništa drugo nego dug i potreba da popravim svoj položaj.

– Hoćeš li mi prodati ovu djevojku za trideset hiljada dirhema.

– Po Allahovoj milosti, potrebno mi je više od toga.

– Hoće li biti dosta da ti dam četrdeset hiljada za nju?

– To je taman da isplatim dug, a ja ću ostati praznih šaka.

– Uzimam je za pedeset hiljada dirhema, i još ću ti dati odijelo, putni trošak i dijelit ću je s tobom sve dok boraviš ovdje.

– Prodao sam ti je – reče Junus, a mladić ga upita:

– Vjeruješ li da ću ti sutra donijeti novac, pa da je sada vodim, ili da ostane kod tebe dok ti ne donesem novac?

Pošto je Junusa bilo uhvatilo pijanstvo, on osjeti stid i strah od mladića, te mu reče:

– Dobro. Vjerujem ti i vodi je s Božijim blagoslovom.

Mladić reče jednome svom slugi:

– Odvedi je na svome konju jašući iza nje.

Zatim i sam mladić uzjaha konja, pozdravi se s Junusom i ode.

Tek što se mladić izgubio, prodavač poče razmišljati shvaćajući da je pogriješio što je djevojku prodao. Mislio je: “Šta učinih dajući svoju djevojku čovjeku koga ne poznajem? Čak i da sam ga poznavao, kako da dođem do njega?”

Razmišljao je tako, pa klanja sabah, a kada su njegovi prijatelji već ušli u Damask, on je i dalje sjedio zbunjen i ne znajući šta da radi. Sjedio je sve dok ne pripeče sunce i više nije mogao ostati na tome mjestu, te uđe u Damask misleći: “Uđem li u grad, ne mogu biti siguran da neće doći glasnik i neće me naći, pa ću učiniti još veću grješku.”

Sjedio je u hladovini nekog zida koji se tu nalazio, a kada dan poče izmicati, pojavi se jedan od dvojice slugu koji su bili s onim mladićem. Čim ga vidje, Junus se veoma obradova, pa pomisli: “Ne znam da sam se ikada više obradovao nego sada ugledavši ovoga slugu!” I sluga priđe, pa reče Junusu:

– Gospodaru, dugo si nas čekao.

Junus mu ne reče ništa jer je bio uzbuđen, a sluga nastavi:

– Poznaješ li čovjeka koji je odveo onu djevojku?

– Ne – odgovori Junus.

– To je Velid ibn Sehl, prijestolonasljednik.

Junus je šutio, a onda mu sluga reče:

– Ustani i uzjaši konja.

Sluga posadi Junusa na konja koga je vodio sa sobom, te se zaputiše do jedne kuće. Uđoše unutra i čim ga ona djevojka ugleda, pohrli k njemu i pozdravi ga, a Junus je upita:

– Kako ti je bilo s onim što te je kupio?

– Smjestio me je u ovu odaju naredivši da mi daju sve što mi je potrebno.

Junus posjedi malo s njom, kad se pojavi sluga domaćina, priđe mu i reče:

– Ustani!

Junus ustade, sa slugom pođe njegovom gospodaru i vidje da je to njegov jučerašnji gost. Sjedeći na divanu, mladić upita Junusa:

– Ko si ti?

– Junus al-Katib.

– Dobro došao. Allaha mi, već sam poželio da te vidim. Slušao sam o tebi. Kako si proveo noć?

– Dobro, Allah ti svako dobro dao.

– Možda si se pokajao zbog onoga što si učinio jučer. Možda si pomislio: “Dao sam robinju čovjeku koga ne poznajem. Ne znam čak ni kako se zove, niti iz koje je zemlje.”

– Bože sačuvaj, emire! Ne kajem se. Čak da sam je poklonio emiru, bilo bi to najmanje što sam mu mogao pokloniti...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

685.

ada nastupi šest stotina osamdeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Junus al-Katib rekao Velidu ibn Sehlu:

– Bože sačuvaj da se kajem! Čak da sam je poklonio emiru, bilo bi to najmanje što mu mogu pokloniti. Šta je ta djevojka u poređenju s tvojom visošću!

– Tako mi Allaha – reče Velid – ja sam se pokajao što sam ti je uzeo, pa sam mislio: “To je stranac koji me ne poznaje. Ja sam ga uhvatio nabrzinu i prevario ga svojom žurbom.” Sjećaš li se kako se to odigralo među nama?

– Sjećam se – odgovori Junus.

– Hoćeš li mi prodati djevojku za pedeset hiljada dirhema?

– Hoću.

K – Momče, donesi novac! – reče emir i kada sluga donese novac, on nastavi: – Daj hiljadu i pet stotina dinara! – i sluga mu ih donese, a Ibn Sehl reče: – Ovo je novac koji treba da uzmeš za svoju djevojku, a hiljadu dinara je za lijepo mišljenje o meni. Pet stotina dinara pripada ti za putni trošak i da kupiš darove porodici. Jesi li zadovoljan?

– Zadovoljan sam – odgovori Junus, pa mu poljubi ruke i nastavi: – Allaha mi, ti si mi ispunio oči, ruke i srce!

– Bogami – zatim će Velid – ja nisam ostajao nasamo s djevojkom, niti sam se zasitio njenog pjevanja. Dovedite je.

Djevojka dođe i Velid joj naredi da sjedne, te ona sjede.

– Otpjevaj mi nešto – reče Velid i djevojka zapjeva:

O, ti u kome su se sve ljepote sjedinile,
U kome su se sve slasti i miline okupile!
Turci i Arapi svu ljepotu imaju
Al’ svi zajedno, srndaću, tvoju ljepotu nemaju.
Milosti imaj jer sam se, eto, zaljubila –
Kad bi me makar u snu silueta tvoja pohodila!
Poniženje vlastito ja sam ti oprostila
I radosna noćima bdijenje sam podnosila.
Nisam prva koja te je zavoljela –
Koliko ih je tvoja ljubav pokosila!
Voljela bih kad bi ti sav moj svijet ostao,
Jer si mi draži od duše i blaga postao!

Velida zapljusnu oduševljenje i on zahvali Junusu na lijepom odgoju i na tome što je djevojku tako obučio. Zatim reče:[38]

– Momče, dovedi Junusu osedlana konja i s priborom. Dovedi i mazgu da ponese njegove stvari. Junuse – obrati im se Velid – kada budeš saznao da sam

postao halifa, dođi mi, pa ću ti, tako mi Boga, natrpati pune ruke dobra, unaprijedit ću te i obogatiti za cijeli život.

Junus uze novac i ode. Kada Velid postade halifa, Junus mu ode i halifa ispuni sva obećanja, čak je bio i velikodušniji. Bio je sasvim sretan uz halifu, na visokom položaju, postajući sve imućniji. Dobio je spahiluke i novaca koliko mu je bilo dovoljno do smrti i koliko je dovoljno njegovim nasljednicima poslije smrti. Ostao je s njim sve dok nisu halifu ubili, Bog mu se smilovao.

PRIČA O HARUNU AR-REŠIDU I ARAPKINJI

Priča se da je zapovjednik pravovjernih Harun ar-Rešid jednoga dana išao sa Džaferom al-Barmakidom i naiđoše pored grupe djevojaka koje su sipale vodu. Halifa skrenu prema njima želeći da se napije vode, kad mu se jedna djevojka obrati recitirajući stihove:

Liku svome reci neka ide
Od postelje mi kad svi u san odhode –
Da odahnem i da najzad zgasne
Vatra kojom mi kosti plamte,
Jer ruke prevrću toga bolnika
Na postelji neutješnih muka.
Već ti je znano meni kako je –
Do tebe doći da l' moguće je?

Zapovjedniku pravovjernih se svidješe ljepota i rječitost te djevojke...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

686.

ada nastupi šest stotina osamdeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je zapovjednik pravovjernih čuo djevojčine stihove, pa mu se svidješe njena ljepota i rječitost i halifa joj reče:

– Kćeri plemenitih ljudi, jesi li to sama sastavila, il' si tuđe kazivala?

– Sama sam sastavila.

– Ako je to istina, onda zadrži isti smisao stihova, a promijeni rimu.

Djevojka poče recitirati:

Neka ide, reci svome liku
Od postelje mi dok svi su u snu

K *Da odahnem i neka ugasi se*
Vatra kojom tijelo mi prži se,
Jer ruke prevrću mučenika bolnoga
Na postelji jada neprebolnoga.
Meni kako je, već ti je znano,
Po koju cijenu da se sjedinimo?

– I to je ukradeno – reče halifa.
– Ne, nego su to moje riječi – odgovori djevojka.
– Ako su i to tvoje riječi, onda zadrži smisao stihova, a promijeni im rimu.
Djevojka poče kazivati:

Neka ide, reci liku svome,
Od postelje mi dok su svi u snu dubokome,
Da vatra zgasne i najzad odahnem
Od plama koji hara mojim srcem,
Jer toga bolnika prevrću ruke
Na postelji gdje ga muče muke.
Meni kako je, već ti je poznato –
K tebi doći, je l' moguće to?

– To je također ukradeno – reče halifa, a djevojka će na to:
– Nije, nego su to moje riječi.
– Ako su tvoje riječi, onda zadrži smisao stihova, a promijeni im rimu.
Djevojka poče kazivati:

Svome liku reci nek ne prilazi noćima
Postelji mojoj kada su svi u snovima –
Da odahnem, da otmem se plamsajima
Vatre što mi gori u grudima

Jer bolnoga prevrću rukama
Na postelji namočenoj suzama.
Meni kako je, poznato je svima –
Dal' da se radujem novim susretima?

– Iz kojeg dijela si ovog naselja? – upita zapovjednik pravovjernih.

– Iz onog najvišeg šatora koji ima najviše kolje.

Zapovjednik pravovjernih shvati da je ona kćer starješine naselja, a onda djevojka upita njega:

– A koji si ti pastir konja?

– Ja sam od onih čije je stablo najviše i čiji su plodovi najzreliji.

Djevojka poljubi tlo pred njim i reče:

– Zapovjedniče pravovjernih, neka ti Allah da podršku!

Ona prouči halifi dovu pa ode s beduinskim djevojkama, a halifa reče Džaferu:

– Moram se oženiti njome.

Zatim Džafer ode djevojčinom ocu i reče mu:

– Zapovjednik pravovjernih želi tvoju kćer.

– Veoma sam počašćen. Odvest ću je kao sluškinju njegovom veličanstvu, našem zapovjedniku pravovjernih.

Zatim opremi kćer i odvede je halifi koji se oženi njome i ode joj u ložnicu. Bila mu je najmilija žena, a kalifa posla njenom ocu toliko blaga da je postao izuzetan među Arapima. Onda se njen otac preseli milosti uzvišenog Allaha i o tome obavijestiše halifu koji tužan ode djevojci. Kada ga vidje tako tužnog, djevojka skoči pa ode u svoju odaju, skinu lijepe haljine koje je imala na sebi, obuče crninu i poče kukati.

– Zašto to činiš? – upita je neko.

– Zato što mi je umro otac.

Zatim svi odoše kod halife, obavijestiše ga o svemu, te on ustade, priđe djevojci i upita je ko joj je saopćio tu vijest.

– Tvoje lice, zapovjedniče pravovjernih – odgovori ona.

– Kako to?

– Zato što, otkako sam kod tebe, nisam te vidjela takvog osim jednom, a nisam strahovala ni za koga osim za oca zbog njegove starosti. Neka je živa tvoja glava, zapovjedniče pravovjernih.

Iz očiju joj linuše suze i halifa je poče tješiti. Ona je žalila za ocem neko vrijeme, a poslije mu se i sama pridruži, neka im se Allah smiluje svima.

AL-ASMAIJEVA PRIČA HARUNU AR-REŠIDU O ŽENAMA I NJIHOVIM STIHOVIMA

Priča se da je Haruna ar-Rešida jedne noći morila teška nesanica, te on ustade iz postelje i poče šetati od jedne do druge odaje, a za sve to vrijeme bio je veoma uznemiren. Kad osvanu jutro, halifa reče:

– Dovedite mi al-Asmaiju!

Dvorjan ode vratarima i reče:

– Zapovjednik pravovjernih vam naređuje da pošaljete po al-Asmaiju.

Kada al-Asmai stiže i kalifu obavijestiše o tome, on naredi da ga uvedu, pa ga posadi poželivši mu dobrodošlicu i reče:

– Al-Asmai, hoću da mi ispričaš najbolju priču koju si čuo o ženama i njihovim stihovima.

– Slušam i pokoravam se – reče al-Asmai i poče kazivati: – Čuo sam mnogo toga, ali su mi se dopala samo tri distiha koje su kazivale tri djevojke...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

687.

ada nastupi šest stotina osamdeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je al-Asmai kazivao zapovjedniku pravovjernih:

– Slušao sam mnogo toga, ali su mi se dopala samo tri distiha koje su izgovorile tri djevojke.

– Pričaj mi o tome – reče halifa, te al-Asmai poče kazivati:

– Zapovjedniče pravovjernih, boravio sam jednom godinu dana u Basri. Jednoga dana, bilo mi je tako vruće da sam tražio mjesto gdje bih se mogao odmoriti, ali ga nisam našao. I dok sam se osvrtao lijevo i desno, primijetih jedan natkriveni, pometen i poprskan prolaz u kome je bila drvena klupa, a iznad nje otvoren hodnik kroz koji je dopirao miris mošusa. Čuo sam umilni

K glas neke djevojke koja je govorila:

– Sestre moje! Danas smo se okupile da se zabavimo. Hajde da uložimo tri stotine dinara i neka svaka od nas izgovori po jedan distih. Tri stotine dinara pripast će onoj koja kaže najbolji, najljepši stih.

– Drage volje – složiše se djevojke.

Najstarija izrecitira ovaj distih:

Začudih se da on mi postelju u snu pohodi,
A još više bih da se to na javi dogodi.

Onda srednja izgovori distih:

U snu me samo njegov lik posjećuje;
Velim: "Dobro došao, prostrano neka ti je!"

Zatim najmlađa izgovori:

Za onog što me noću pohodi dušu bih i rod dala,
Radije bih njega nego mošus mirisala.

Pomislih: "Ako su lijepe kao što recitiraju, onda je to savršenstvo!" Zatim ustadoh s klupe i htjedoh poći, kad se vrata otvoriše i izađe jedna djevojka koja mi reče:

– Sjedi, šeiče!

Ja opet sjedoh na klupu, a sjede i djevojka koja mi dade cedulju. Pogledah je i vidjeh izvanredno lijep rukopis, sa stamenim *elifima*, šupljim slovima *ha* i zaobljenim *vavima*.[39] Na cedulji je pisalo:

"Obavještavamo šejha, Bog ga poživio, da smo nas tri sestre sjele da se zabavimo, pa smo položile tri stotine dinara postavljajući uvjet da ih može uzeti ona djevojka koja izgovori najbolji distih. Odlučile smo da ti presudiš. Presudi o onome što si čuo. Toliko."

Na to ja rekoh djevojci:

– Daj mi tintu i papir.

Djevojka se izgubi nakratko, a onda donese srebrenu mastionicu i pozlaćeno pero, te napisah sljedeće stihove:

O djevojkama ću pričati što su razgovarale
Tako da su i najiskusnijem srce parale:
Tri djevojke slične svjetlu jutarnjeme
Što srce kidaju svakom zaljubljenome
Ostale su same dok mnoge oči su spavale,
Sklanjale se da ne bi kome odgovarale.
Tako kazivahu ono što su u grudima skrivale –
Ah, kako su divno stihovima se igrale!
Reče jedna izazovna, gorda i ponosna
Osmjehom pokazujuć' kako je niska nanizana:
"Začudih se da on mi postelju u snu pohodi,
A još više bih da se to na javi dogodi".
Kada to izgovori smijehom se kraseći,
Srednja progovori strasno uzdišući:
"U snu me samo njegov lik posjećuje,
Velim: 'Dobro došao, prostrano neka ti je!'"
A najmlađa tada očaravajuće reče
Riječima koje bijahu najljepše i najslađe:
"Za onog što me noću pohodi dušu bih i rod dala.
Radije bih njega nego mošus mirisala."
Dobro razmislih o onome što su kazale
Ne dopuštajuć' da bi me razumne misli napustile:
Presudih da su stihovi najmlađe najljepši
Misleći kako su oni istini najbliži.

Onda dadoh cedulju djevojci, kazivao je al-Asmai. Kada se ona pope u dvorac, čuo sam igru, pljesak i pravo slavlje, te pomislih: "Ne treba da više ostajem ovdje!" Tako ustadoh s klupe i htjedoh otići, kada me ona djevojka pozva i reče:

– Sjedi, al-Asmai!

– Ko ti je rekao da sam ja al-Asmai? – upitah.

– Šejh, ako je tvoje ime bilo za nas tajna, onda nisu tajna tvoji stihovi.

Ja sjedoh, a vrata se otvoriše i izađe prva djevojka noseći pladanj voća i pladanj halve. Pojedoh malo, zahvalih se na dobroti i htjedoh poći, ali se pojavi djevojka koja me dozva:

– Sjedi, al-Asmai!

Podigoh pogled prema njoj i ugledah rumenu ruku u žutome rukavu, pa pomislih da je mjesec sinuo ispod oblaka. Ona mi baci kesu u kojoj je bilo tri stotine dinara i reče:

– Ovo ti je dar od mene za presudu.

Onda zapovjednik pravovjernih reče al-Asmaiji:

– Zašto si presudio u korist najmlađe?

– Zapovjedniče pravovjernih, Bog te poživio! Najstarija je kazala da će se začuditi ako joj dragi u snu bude pohodio postelju. To je nešto skriveno i vezano za nekakav uvjet: može se dogoditi, a može se i ne dogoditi. Što se tiče srednje, pored nje prolazi lik dragoga koga ona pozdravlja. Najmlađa je, pak, u svome distihu izrazila kako zaista leži s dragim u postelji i miriše njegov miris ugodniji od mošusa za koji bi dala i svoju dušu i svoju rodbinu. Duša se daje samo za onoga ko je i od nje same miliji.

– Dobro si učinio, al-Asmai – reče halifa i dade mu, kao i ona djevojka, tri stotine dinara za njegovu priču.

PRIČA O ISHAKU MOSULSKOM I IBLISU

Priča se da je Ishak Ibrahim Mosulski[40] kazivao:

– Molio sam ar-Rešida da mi da jedan slobodan dan kako bih ostao nasamo s porodicom i prijateljima. On mi dade subotu, te odoh kući, počeh pripremati hranu, piće i ostale namirnice. Naredih vratarima da zatvore vrata i da mi ne puštaju nikoga.

I dok sam tako boravio u odaji, okružen ženama koje su me dvorile, pojavi se jedan dostojanstven i lijep starac u bijeloj odjeći i u mehkoj košulji. Na glavi je imao turban, a u ruci štap sa srebrenom drškom. Od njega je dopirao miris koji ispuni cijelu kuću i hodnik. Obuze me bijes zbog njegovog ulaska u kuću i htjedoh otjerati vratare, ali me starac najljubaznije pozdravi. Odgovorih mu na pozdrav i rekoh da sjedne, te on sjede zapodjenuvši sa mnom razgovor o Arapima i njihovoj poeziji, tako da nestade moga bijesa i pomislih da su sluge pustili starca da bi me obradovali, jer je bio obrazovan i otmjen.

– Hoćeš li nešto pojesti? – upitah ga.

– Ne bih htio jesti – odgovori starac.

– A hoćeš li nešto popiti?

– Kako ti hoćeš – odgovori starac, te ja popih jedan rital i njemu dadoh isto toliko, a onda starac reče:

– Hoćeš li mi nešto otpjevati, Abu Ishače? Htio bih malo poslušati tvoje majstorstvo u kome si nadmašio i narod i odabrane.

Naljutiše me njegove riječi, ali se savladah, pa uzeh lutnju, zasvirah i zapjevah.

– Lijepo je to, Abu Ishače! – reče starac.

Ja se naljutih još više, kazivao je Ishak, i pomislih: “Nije mu dosta što je ušao u kuću bez dozvole i što mi predlaže koješta oslovljavajući me imenom, ne znajući kako treba razgovarati sa mnom!”[41] Onda mi se starac obrati:

– Hoćeš li mi još malo pjevati, pa ću te nagraditi?

Otrpio sam i to, pa uzeh lutnju i zapjevah veoma se trudeći upravo zbog toga što mi je rekao kako će me nagraditi...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

688. NOĆ

Kada nastupi šest stotina osamdeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starac pitao Abu Ishaka hoće li mu još otpjevati pa će ga nagraditi, a Abu Ishak je kazivao:

Otrpio sam i to, pa uzeh lutnju veoma se trudeći upravo zbog toga što je rekao da će me nagraditi. Starac se ushiti:

– Divno je to, gospodine! Dopuštaš li mi da i ja zapjevam?

– Kako hoćeš – odgovorih misleći da nije pri zdravoj pameti ako bude pjevao preda mnom nakon onoga što je čuo mene. Međutim, starac uze lutnju i poče je štimati. Tako mi Boga, učini mi se da lutnja naprosto govori arapskim jezikom, divnim i melodičnim glasom. Starac poče pjevati stihove:

Srce mi puno rana – hoće li mi ko prodati
Srce koje ranjeno neće biti?
Niko moje srce neće htjeti kupiti,
Jer ko će bolesno za zdravo dati!
Jecam zbog čežnje što mi se u srcu nastanila
Kao bolnik koga je čaša vina zagrcnula.

Bogami, kazivao je Abu Ishak, činilo mi se da vrata, zidovi i sve u kući razgovara s njim i pjeva predivnim glasom. Allaha mi, osjećao sam kako mu odgovaraju moji udovi i odjeća. Bio sam toliko zbunjen da nisam mogao govoriti, niti se pomjeriti zbog onoga što mi je do srca dopiralo. Starac je pjevao:

Ah, golubovi iz al-Live, opet dođite
Da sjetnoj duši mojoj zapjevate!
Na grane se vratiše i zamalo me ubiše
I tajne moje zamalo ne saznaše.
Onog što ode oni kricima dozivaju,
Kao da su ludi il' se vinom opijaju.
Takvim golubima nisam vidio slične –
Da plaču, a oči im nisu ni suzne.

Onda zapjeva ove stihove:

O lahore, kada popuhuješ iz Nedžda,
Uz tvoju sjetu još veća postaje moja sjeta.
Golubica jutros zaguka u zoru ranu
U granju vrbe s lovorom isprepletanu.
I plače golubica kao dijete malo
Iskazujući čežnju za koju se nije znalo.
Vele da nam i dragi kad je blizu dodije,
A da s daljinom strasti uistinu nestaje.
Svime se liječismo, al' ne izliječismo bolesti
Premda bliskost je bolja od udaljenosti,
Al' ne koristi ni blizina najveća
Ako onaj koga voliš ne uzvraća.

Onda starac reče:

– Ibrahime, pjevaj pjesmu koju si upravo čuo zadržavajući istu melodiju, a nauči i svoje djevojke da je pjevaju.

– Ponovi mi je – rekoh.

– Nije potrebno da je ponavljam, jer si je potpuno upamtio.

Potom starac nestade. Bio sam iznenađen, te skočih prema sablji, izvukoh je iz korica i pojurih prema haremskim vratima koja su bila zatvorena.

– Šta ste vi čule? – pitao sam djevojke.

– Čule smo izvanredno pjevanje.

Onako smušen, pođoh prema kućnim vratima i vidjevši da su zatvorena, upitah vratare jesu li vidjeli starca, a oni odgovoriše:

– Kakvog starca? Allaha nam, danas ti niko nije ušao!

Vratih se razmišljajući o tome, kad se on odjednom oglasi u kući:

– Ne boj se, Abu Ishače! Ja sam Abu Murra.[42] Danas sam bio tvoj sabesjednik. Nemoj se plašiti.

Ja odoh ar-Rešidu i sve mu ispričah, a on mi reče:

– Ponovi melodije koje si čuo od njega.

Uzeh lutnju i zasvirah otkrivši da su mi melodije legle na srce. Ar-Rešid se ushiti, pa poče piti zbog pjesama, premda nije mario za vino, i reče mi:

– Ah, da mi je uživati s njim makar jedan dan kao što si ti uživao!

I halifa naredi da mi se da nagrada koju ja uzeh i odoh.

PRIČA DŽEMILA IBM MUAMMERA ZAPOVJEDNIKU PRAVOVJERNIH HARUNU AR-REŠIDU

Priča se da je sluga Mesrur kazivao:

– Jedne noći, mučila je teška nesanica Haruna ar-Rešida, te se obrati meni:

– Koji je to pjesnik na vratima?

Izađoh u hodnik i zatekoh Džemila ibn Muammera al-Uzrija i rekoh mu:

– Pođi da porazgovaraš sa zapovjednikom pravovjernih.

– Slušam i pokoravam se – reče Džemil, te uđosmo Harunu ar-Rešidu. Džemil ga pozdravi onako kako se pozdravljaju halife, a ovaj mu uzvrati pozdrav, naredi mu da sjedne i upita:

– Džemile, imaš li kakvu neobičnu priču?

– Imam, zapovjedniče pravovjernih. Da li više voliš da ispričam ono što sam gledao svojim očima, ili ono što sam čuo i vidio?

– Ispričaj mi ono što si vidio i čuo.

– Hoću, zapovjedniče pravovjernih – na to će Džemil. – Obrati punu pažnju i dobro me poslušaj. Ar-Rešid uze jedan jastuk od crvene svile izvezene zlatom i napunjen nojevim perjem, pa ga metnu poda se, osloni se na jastuk i reče:

– Hajde, Džemile, ispričaj mi tu priču.

– Znaj, zapovjedniče pravovjernih – poče Džemil – da me je jedna djevojka bila očarala, da sam je volio i često joj odlazio...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

689.

ada nastupi šest stotina osamdeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se zapovjednik pravovjernih, Harun ar-Rešid, naslonio na svileni jastuk i rekao:

– Hajde, Džemile, ispričaj mi tu priču.

K – Znaj, zapovjedniče pravovjernih – poče Džemil – da me je jedna djevojka bila očarala, da sam je volio i često joj odlazio, jer je ona bila upravo ono što sam mogao tražiti i poželjeti od života. Onda je njeni roditelji odvedoše negdje tragajući za pašnjacima. Izvjesno vrijeme je nisam vidio, a onda me strast uznemiri i ponuka da je tražim. Duša me je naprosto tjerala da idem k njoj.

Jedne noći, drhtao sam od strasti za djevojkom, te ustadoh, opremih devu, obukoh svoje prnje, stavih turban, pripasah sablju i uzeh koplje, pa uzjahah devu. Tako pođoh naprosto hitajući da tražim djevojku. Putovao sam jedne mračne i neprozirne noći a morao sam savladavati padine pri spuštanju u doline i uspinjati se na brda slušajući sa svih strana riku lavova, zavijanje vukova i druge zvijeri. Bio sam izbezumljen. Jezik mi nije mogao prozboriti ni ime uzvišenog Allaha.

I dok sam tako putovao, savlada me san i deva me odnese s puta kojim sam išao. Ophrvanog snom, odjednom me nešto udari po glavi, te se prenuh prestrašen i ugledah drveće, rijeke i ptice koje su u granju pjevale svakojake pjesme. Drveće u tome lugu bilo je isprepleteno, te ja sjahah s deve i povedoh je za ular uporno se probijajući dok ne izađoh s devom iz toga drveća na čistinu. Popravih sedlo i opet uzjahah ne znajući kamo idem, niti kamo će me sudbina odvesti.

Bacih pogled po tome prostranstvu i duboko u njemu ugledah vatru. Podbodoh devu zaputivši se prema vatri. Kada stigoh do nje i pažljivije pogledah, vidjeh razapet šator, nabijeno kolje, pobodeno koplje, mazge i konje koji su stajali i deve što su pasle. Pomislih: “Taj šator predstavlja nešto krupno, jer u stepi ne vidim nijedan drugi šator!” Onda dođoh šatoru i rekoh:

– Es-selamu alejkum, vi koji ste pod šatorom! Neka su Božija milost i blagoslov s vama!

Iz šatora izađe mladić koji je imao devetnaest godina. Bio je nalik na mjesec kada sine, a oči su mu zračile srčanošću.

– Ve alejkumu-s-selam – otpozdravi on. – I s tobom neka su Božija milost i blagoslov, brate Arapine! Mislim da si skrenuo s puta.

– Tako je – odgovorih. – Uputi me, Bog ti se smilovao.

– Brate Arapine! Ovaj naš kraj pun je lavova, a sada je mrkla noć i hladno je, pa me strah da te zvijeri ne rastrgnu. Ostani kod mene. Ima dovoljno prostora i dobro došao si. Sutra ću ti pokazati put.

Sjahah s deve, svezah je za ular te se svukoh i raskomotih. Sjedio sam malo, kad mladić uhvati jednu ovcu, zakla je, pa priđe vatri i potaknu je. Zatim ode u šator i iznese začina i soli, te poče sjeći meso na komade, peći ga na vatri i davati mi. Mladić je čas uzdisao a čas plakao, a onda povika iz sveg glasa i gorko zaplaka recitirajući stihove:

On zadrža samo uzdahe nečujne
I zjene u očima nepomične.
Ni jednog članka nema na udovima
Koji nije ophrvan bolovima.
Suze mu liju i u njegovim grudima,
Dok on šuti, gori vatra plamsajima.
Dušmani ga žale kao samilosni –
Teško onom kog žale dušmani!

Tada mi je bilo jasno, zapovjedniče pravovjernih – kazivao je Džemil – da je mladić strasno zaljubljen, a ljubav razumije samo onaj ko ju je i sam kušao. Razmišljao sam: “Da li da ga pitam o tome?” Kolebao sam se: “Kako da navaljujem s pitanjima kad sam u njegovom šatoru?”

Tako sam se suzdržavao. Najedoh se mesa, a kada završismo s jelom, mladić ustade, uđe pod šator, iznese čist umivaonik, lijep ibrik i svilenu mahramu obrubljenu suhim zlatom, te bocu punu đulsije pomiješane s mošusom. Divio sam se njegovoj otmjenosti i prefinjenosti, misleći: “Nisam znao da ima takve otmjenosti u pustinji.”

Onda oprasmo ruke i razgovarasmo neko vrijeme, pa mladić ustade, uđe pod šator i razdvoji nas paravanom od crvene svile. Pri tome reče:

– Ulazi, čestiti Arapine, i lezi u svoju postelju. Noćas si se umorio, jer si na putu podnio velike nevolje.

Uđoh i vidjeh da je postelja od zelene svile, te se svukoh i provedoh noć kako nisam nikada u životu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

690.

Kada nastupi šest stotina devedeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Džemil kazivao:

– Tako provedoh noć kako nisam nikada u životu. Stalno sam razmišljao o mladiću dok nije noć sasvim pritisnula i oči se sklopile. Odjednom je do mene dopro neki tihi glas od kojeg nisam čuo mekšega i nježnijeg. Podigoh paravan koji nas je dijelio i ugledah djevojku od čijeg lica ljepše nisam vidio. Bila je pored mladića i oboje su plakali tužeći se na ljubavne boli, na strast i čežnju za zbliženjem. “O, Bože blagi!”, pomislih. “Ko li je to drugo biće? Kada sam ušao u šator, u njemu sam vidio samo ovoga mladića uz koga nije bilo nikoga. Mora biti da je to neka džinska djevojka zaljubljena u mladića s kojom se osamio na ovome mjestu!”

Zatim je dobro zagledah i uočih da je ljudsko biće, Arapkinja. Kada bi se otkrila, jarko sunce bi postidjela i šator je blistao svjetlošću njenoga lica.

Pošto se uvjerih da je djevojka mladićeva draga, pade mi na um kako ljubav zna za ljubomoru, pa spustih paravan, pokrih lice i zaspah. Ujutro obukoh svoju odjeću, uzeh abdest i klanjah farz.[43] Onda rekoh mladiću:

– Brate Arapine, hoćeš li mi pokazati put, jer si bio ljubazan prema meni?

On me pogleda i odgovori:

– Polahko, čestiti Arapine! Gostovanje traje tri dana i ja spadam u one koji te neće pustiti prije nego što prođu tri dana.

Tako provedoh kod njega tri dana, kazivao je Džemil, a četvrtog dana sjedosmo da razgovaramo, te ja mladića, tokom razgovora, upitah kako se zove i iz kojeg je roda, a on odgovori:

– Što se tiče moga roda, ja sam iz plemena Benu Uzra. Zovem se tako i tako, a amidža mi je taj i taj.

Tako ispade, zapovjedniče pravovjernih, da je on sin moga amidže koji je bio najugledniji u plemenu Benu Uzra. Rekao sam mu:

– Amidžiću, šta te je natjeralo da se osamiš u ovoj pustari, da ostaviš svoju udobnost i udobnost svojih očeva? Kako si mogao ostaviti robove i robinje i osamiti se na ovome mjestu?

Kada je mladić čuo moje riječi, zapovjedniče pravovjernih, iz očiju mu linuše suze i on zaplaka, govoreći:

– Amidžiću, zavolio sam svoju amidžičnu koja me je očarala toliko da sam bio pomahnitao zbog ljubavi i nisam mogao podnijeti rastanak s njom. Volio sam je sve više, te sam je zaprosio od amidže, ali me je odbio i udao je za nekog muškarca iz Benu Uzre koji ode s njom u đerdek, a zatim je dovede ovamo gdje se nalazi od početka godine. Kada ode od mene i izmače mome pogledu, počeše me moriti ljubav i silna strast, toliko da sam napustio svoju porodicu, ostavio pleme i imovinu i osamio se ovdje, u ovoj pustari, naviknuvši se na samoću.

– A gdje su njihovi šatori? – upitah mladića.

– Nedaleko od vrha onoga brda. Svake noći, čim san padne na oči i noć se utiša, djevojka se iskrada iz logora tako da niko ne osjeti, pa onda razgovaramo jedno s drugim. Tako živim tješeći se njome izvjesno vrijeme noću, a neka Allah učini kako bude htio: neka stvar riješi uinat zlobnicima, ili neka presudi na moju štetu, jer On je najbolji sudija.

I kada mi to mladić ispriča, zapovjedniče pravovjernih, zabrinuh se za njega. Bio sam i zbunjen, jer me obuze ljubomora. Rekao sam mu:

– Amidžiću, hoćeš li da te uputim na jedno lukavstvo? Savjetujem ti da se poslužiš njime. Tako će se s Božijom pomoći, sve dobro svršiti. Ti ćeš uspjeti, a Allah će otkloniti od tebe ono čega se plašiš.

– Reci mi to, amidžiću – zainteresira se mladić.

– Kada padne noć i kada ti žena dođe, posadi je na moju devu jer je veoma brza, a ti uzjaši svoga konja. Ja ću uzjahati jednu od ovih deva i poći ću s vama

noću. Dok jutro osvane, mi ćemo već prevaliti stepe i pustare. Tako ćeš ostvariti svoju želju i domoći se drage srca svoga. Prostrana je Allahova zemlja, a ja ću ti, bogami, pomagati dok sam živ, i to svojom dušom, imovinom i sabljom...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

691. NOĆ

Kada nastupi šest stotina devedeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Džemil nagovorio svoga amidžića da uzme ženu i da je noću odvedu, te da će mu pomagati do kraja života. Mladić to sasluša pa reče:

– Amidžiću, treba da se posavjetujem s njom, jer ona je pametna, razumna i pronicljiva.

Kada pade noć, kazivao je Džemil, i kada je bilo vrijeme da žena stigne, mladić je čekao da dođe u određeni čas, ali se ona zadrža, mimo običaja. Vidio sam kako mladić izlazi iz šatora, otvara usta i udiše lahor koji je puhao iz njenoga pravca, kao da udiše miris drage, i recitira stihove:

O, lahore što dopireš sa istoka,
Iz kraja gdje boravi moja draga!
Vjetre, ti nosiš obilježje moje dragane,
Znaš li kada će dospjeti do mene?

Onda mladić uđe pod šator, posjedi malo plačući i reče:

– Noćas se nešto dogodilo mojoj amidžični, nešto što ju je spriječilo da dođe. Ostani ovdje dok se vratim s novostima.

Mladić uze sablju i štit i ode. Nije se pojavljivao jedan dio noći, a onda dođe noseći nešto u rukama. Pozva me, te ja pohitah k njemu i mladić mi reče:

– Znaš li šta se dogodilo, amidžiću?

– Ne znam, bogami – odgovorih.

– Noćas se dogodila nesreća mojoj amidžični. Pošla je k meni, ali ju je presreo lav i raskomadao je, tako da je od nje ostalo samo to što vidiš – i on mi pokaza ono što je imao u ruci. Bile su to samo njene hrskavice i kosti.

Mladić zaplaka neutješno, baci luk iz ruke, pa uze neku vreću i reče mi:

– Ne idi dok se ne vratim, uz pomoć uzvišenog Allaha.

Zatim ode i ne bi ga neko vrijeme, pa se vrati noseći glavu lava koju baci i zatraži vode. Donesoh mu vode, a mladić opra lavlja usta i poče ih ljubiti plačući, tugujući sve više i recitirajući:

Lave, sam sebe si u nesreću uvalio,
Stradao si, a meni žal za dragom ostavio.
Sada sam samotan, a s njom sam bio,
I u crnu zemlju, u grob si je smjestio.
Sudbi što me s njom rastavi velim sada:
“Ne dao Bog da drugu nađem ikada!”

Zatim mi amidžić reče:

– Molim te u ime Allaha, u ime srodstva i milosti koja postoji među nama, da izvršiš moju oporuku. Sada ćeš me vidjeti mrtva pred sobom. Kada se to dogodi, okupaj me i umotaj u ovu odjeću zajedno s kostima moje amidžične, pa nas ukopaj u jedan mezar. Na mezaru napiši stihove:

Na zemlji smo živjeli sretni,
Zajedno u istoj kući i domovini,
Ali nas uspjela sudba rastaviti,
Pa ćemo zajedno u utrobi zemlje biti.

Gorko plačući, mladić uđe pod šator i ne bi ga neko vrijeme, a onda izađe uzdišući i vičući. Kriknu jednom i napusti ovaj svijet. Kada sam to vidio, bijaše mi toliko teško da zamalo nisam i sam pošao za njim zbog silne žalosti. Priđoh mu, položih ga i uradih onako kako mi je rekao da uradim. Stavih ih u zajedničke kefine i ukopah u jedan mezar. Ostadoh pored njihovog mezara tri dana, a zatim odoh. Dvije godine nakon toga, redovno sam posjećivao njihov mezar. To je cijela priča o njima, zapovjedniče pravovjernih.

Kada je ar-Rešid čuo Džemilovu priču, dopade mu se, te lijepo dariva pripovjedača.

PRIČA O BEDUINU, MERVANU IBM AL-HAKEMU I ZAPOVJEDNIKU PRAVOVJERNIH MUAVIJI

Priča se, sretni care, da je zapovjednik pravovjernih, Muavija, sjedio jednoga dana u svojoj rezidenciji u Damasku. Prozori su bili otvoreni na sve četiri strane, tako da je odasvud lahorilo. Halifa je sjedio i gledao na jednu stranu, a dan je bio vreo, bez vjetra. Bilo je podne i vrućina je postajala sve veća. Odjednom, Muavija ugleda nekog čovjeka koji je išao poskakujući zbog vrelog tla, jer je hodao bos. Muavija ga pažljivije osmotri i reče svojim sabesjednicima:

– Da li je uzvišeni Allah stvorio nesretnije biće od ovoga koje mora hodati upravo u ovo vrijeme?

– Možda ide zapovjedniku pravovjernih – reče neko, a Muavija odgovori:

– Ako je pošao k meni, sigurno ću ga darivati, a ako mu je učinjena nepravda, ja ću mu pomoći. Momče, stani na kapiju, pa ako ovaj beduin zatraži da uđe, nemojte ga sprječavati da dođe do mene.

Sluga ode, a onda mu priđe onaj beduin i sluga ga upita:

– Šta hoćeš?

– Hoću zapovjedniku pravovjernih.

– Ulazi! – reče sluga, a beduin uđe i pozdravi halifu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

692.

ada nastupi šest stotina devedeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je sluga dopustio beduinu da uđe, te je ovaj ušao i selamio Muaviju koji ga upita:

– Iz kojeg si plemena, čovječe?

– Iz plemena Benu Tamim – odgovori beduin.

K – Šta te dovodi u ovo doba?

– Došao sam da ti se požalim i da tražim tvoju zaštitu.

– Od koga da te zaštitim?

– Od Mervana ibn al-Hakema, tvoga namjesnika – odgovori beduin pa izrecitira stihove:

Muavijo štedri, blagi, plemeniti,
Velikodušni, učeni, vidoviti!
Dolazim ti da muku izrazim svoju.
Pomozi, ne ubij mi nadu u pravdu tvoju!
Dobar budi, od silnika zaštiti me
Što zlo mi učini veće i od smrti same:
Suadu mi uze i suparnik mi postade,
Liši me žene taj silnik bez pravde.
Htjede me ubiti, ali moj čas nije došao –
Svoju nafaku još nisam potrošio.

Kada je Muavija čuo pjesmu čovjeka iz čijih očiju je žar izbijao, reče mu:

– Dobro došao, brate beduine! Ispričaj mi svoju priču i kaži šta se dogodilo.

– Zapovjedniče pravovjernih – na to će beduin – imao sam ženu koju sam volio i s kojom sam uživao. Na njoj sam odmarao oči i dušu. Imao sam nekoliko deva koje su me izdržavale, ali naiđe zla godina, te izgubih deve i ostadoh bez ičega. Pošto ostadoh praznih šaka, pošto izgubih imovinu i moje stanje se pogorša, zanemariše me oni koji su mi ranije htjeli dolaziti.

Kada ženin otac saznade kako sam zapao u tešku situaciju i u materijalne poteškoće, on uze moju ženu, a mene se odreče i otjera me ljuteći se na me. Ja odoh tvome namjesniku Mervanu ibn al-Hakemu nadajući se da će mi pomoći, te on pozva ženina oca i upita ga za me, a punac reče:

– Ja ga uopće ne poznajem.

Onda sam ja rekao emiru:

– Bog će emira uputiti na pravi put ako odluči da pozove tu ženu i upita je da li je tačno to što veli njen otac. Tada će se pokazati šta je istina.

Mervan posla ljude da mu dovedu Suadu. Kada Suada stiže pred njega, Mervan se oduševi njome i postade mi suparnik. Još se naljuti na me i posla me u tamnicu. Osjećao sam se kao da sam pao s neba, ili kao da me je vjetar otpuhao na neko daleko mjesto. Onda je Mervan pitao Suadinog oca:

– Hoćeš li mi je dati za ženu za hiljadu dinara i deset hiljada dirhema, a ja ti jamčim da ću je osloboditi od onoga beduina?

Suadin otac se polahkomi i pristade. Onda dovedoše mene, pa me Mervan pogleda kao ljuti lav i reče:

– Beduine, razvedi se od Suade!

– Neću se razvesti! – odgovorih, a Mervan nahuška na me nekoliko slugu koji me udariše na svakojake muke. Nisam imao kud nego da se razvedem. Mervan me vrati u tamnicu gdje ostadoh dok ne prođe zakonom propisani rok za razvod, te se Mervan oženi Suadom, a mene pusti. Zato dolazim k tebi s molbom, tražeći zaštitu i utočište.

Zatim beduin izgovori stihove:

U mom srcu vatra plamti
A u vatri oganj bukti;
Tijelo mi takva bolest mori
Da ni ljekar ne zna kako da se s njome bori;
U srcu mi buktinje se razbuktavaju
I iskrama sjajnim one sijevaju;
Moje oči, evo, suze liju
Što potocima nalikuju.
Niko osim moga Gospoda
I halife ne može mi pomoć' sada!

Čovjek se uzbudi i zaškrguta zubima. Zatim pade sklupčavši se kao zmija i ostade bez svijesti. Halifa sasluša njegovu priču i recitaciju, pa reče:

– Ibn al-Hakem je pogazio vjerske propise i osilio se oskrnavivši muslimansku porodicu... Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

693.

Kada nastupi šest stotina devedeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Muavija saslušao beduina, pa je rekao:

– Ibn al-Hakem je pogazio vjerske propise i osilio se oskrnavivši muslimansku porodicu!

Zatim se obratio beduinu:

– Došao si mi s pričom kakvu nikada nisam čuo!

Halifa naredi da mu donesu tintu i papir, te napisa Mervanu ibn al-Hakemu:

“Saznao sam da si pogazio vjerske propise u odnosu na svoje podanike. Valija treba da izbjegava strasti i da se ne podaje užicima...”

I napisa još mnogo toga, što sam ja skratio, a između ostalog dometnu i stihove:

Nesretniče! Učinio si čega ni svjestan nisi –
Moli Boga da oprosti blud koju počinio si.
Došao mi je siroti mladić uplakani
Žaleć’ mi se na slučaj svoj nesretni.
Bogom se kunem, a slagati neću
Jer do vjere svoje uvijek držat ću:
Ovo što pišem ne htjedneš li učiniti,
Tvoje meso ću orlovima razdijeliti.
Sa Suadom se razvedi i pošalji je opremljenu
Po Kumejjitu i Nasru ibn Zubjanu.

Halifa savi pismo, a zapečati ga, pa pozva al-Kumejjita i Nasra ibn Zubjana koje je slao u delikatne misije zbog povjerenja koje je imao u njih. Oni uzeše pismo i zaputiše se u grad, te uđoše Mervanu ibn al-Hakemu. Pozdraviše ga i dadoše mu pismo obavijestivši ga o situaciji. Mervan pročita pismo i zaplaka, pa ode Suadi i kaza joj sve jer se nije smio suprotstaviti Muaviji. Onda se

razvede sa Suadom u prisustvu al-Kumejjita i Nasra ibn Zubjana koje opremi i posla po njima Suadu, pošto napisa pismo ove sadržine:

Zapovjedniče pravovjernih, nemoj žuriti
Jer ću rado tvoju zapovijest izvršiti.
Haram nisam učinio, premda sam želio –
Zašto si me onda bludnikom oslovio?
Stiže ti sunce kakvom premca nema
Ni kod ljudi, niti među džinima.

Mervan zapečati pismo koje dade dvojici glasnika i oni odoše Muaviji. Predaše halifi pismo, a on ga pročita i reče:

– Dobro je učinio što mi se povinovao, ali suviše lijepo govori o toj ženi!

Halifa naredi da dovedu Suadu i čim je ugleda, uoči da je ljepotica. Nije vidio neku da ljepše i dražesnije izgleda, da je ljepšeg struka i stasa. On poče razgovarati s njom primjetivši da je rječita i da se lijepo izražava, te halifa reče:

– Dovedite mi onog beduina.

Dovedoše mu beduina koji je bio u očajnom stanju zbog prevrtljive sudbine. Muavija mu reče:

– Hoćeš li se utješiti ako ti umjesto nje dam mlade i prsate djevojke nalik na mjesec, ako uz svaku djevojku dam hiljadu dinara, te ako naložim da ti iz blagajne daju godišnje koliko će biti dovoljno da budeš bogat čovjek?

Na te Muavijine riječi, beduin kriknu i halifa pomisli da je umro. Kada dođe k sebi, Muavija mu reče:

– Šta ti bi?

– Kada mi je najgore i najteže bilo, zatražio sam tvoju zaštitu od silnika Ibn al-Hakema. Od koga sad da tražim zaštitu pred tvojom samovoljom?

Zatim beduin izgovori stihove:

Neka te Allah melekom iskupi – ne čini
Da budem onaj što od vatre spas traži u vrućini!
Suadu vrati zbunjenom i tužnome
Što omrkne i osviće u sjećanju nujnome.
Okove skini i daj mi je, nemoj škrt biti –
Učiniš li tako, neću ti zaboraviti!

Potom beduin reče:

– Allaha mi, zapovjedniče pravovjernih, kada bi mi dao ono što imaš u hilafetu, ne bih to uzeo umjesto Suade – i zatim izgovori stihove:

Osim Suade srce neće nikog ljubiti –
Ljubav prema njoj za me će zrak i hrana ostati.

Muavija reče beduinu:

– Ti priznaješ da si se razveo od nje, a i Mervan priznaje da se razveo. Pustit ćemo je da sama odabere. Ako odabere nekog drugog a ne tebe, udat ćemo je za njega, a ako izabere tebe, dat ćemo ti je.

– Neka bude tako – složi se beduin, a Muavija upita ženu:

– Šta veliš ti, Suada? Ko ti je miliji: zapovjednik pravovjernih koji je slavan i častan, koji ima dvorce i vlast, bogatstvo i sve što si vidjela kod njega, ili Mervan ibn al-Hakem koji je svojevoljan i okrutan, ili pak ovaj beduin koji je gladan i jadan?

Suada na to izgovori stihove:

Draži mi je ovaj makar gladan i jadan bio,
Draži mi je nego sav moj narod i komšiluk cio,
Od krunisanog cara i Mervana, namjesnika njegovoga,
Od svakog ko ima novca i blaga silnoga.

Potom žena reče:

– Allaha mi, zapovjedniče pravovjernih, ja nisam takva da bih ga mogla napustiti zbog prevrtljive sudbine i loše sreće. Njemu pripada staro prijateljstvo koje se ne zaboravlja i ljubav koja ne zastarijeva. Ja imam obavezu da podnosim s njim nevolju, kao što sam s njim uživala u radosti.

Muavija je bio zadivljen ženinom pameću, ljubavlju i vjernošću, te naredi da joj daju deset hiljada dirhema, pa je prepusti beduinu koji uze svoju ženu i ode.

PRIČA O DAMRI IBN AL-MUGRI KOJU JE KAZIVAO HUSEIN AL-HALI HARUNU AR-REŠIDU

Priča se, sretni care, da je Haruna ar-Rešida jedne noći mučila nesanica, pa posla ljude da pozovu al-Asmaiju i Huseina al-Halia. Kada ova dvojica dođoše, halifa im reče:

– Pričajte mi nešto. Počni ti Huseine.

– Dobro, zapovjedniče pravovjernih – poče Husein. – Jedne godine sam otišao u Basru da predam panegirik Muhammedu ibn Sulejmanu ar-Rabii. On prihvati panegirik i reče mi da ostanem u Basri. Jednoga dana pođoh u al-Mirbed[44] i izabrah put koji je vodio al-Mahalijom. Uhvati me takva žega da priđoh nekakvim velikim vratima u namjeri da zatražim vode i ugledah djevojku nalik na zanjihanu trsku, sa čežnjivim očima, dugih obrva i ovalnih obraza. Na njoj je bila košulja boje nara i ogrtač iz Sane. Njene bijele ruke su savladavale rumenilo košulje ispod koje su se caklile dojke nalik na dva nara. Stomak joj je bio kao svitak koptske tkanine, s naborima poput sjajnoga papira punog mošusa. Zapovjedniče pravovjernih, djevojka je nosila oko vrata kutijicu od suhoga zlata koja joj je stajala između dojki, a na čelu što je izgledalo kao sjajna posuda imala je kovrdžu nalik na školjku. Obrve su joj bile spojene, oči krupne, obrazi ovalni i imala je povijen nos pod kojim su bila usta kao koralj a zubi poput bisera. Sva je mirisala. Djevojka je bila smetena i zbunjena, te je šetkala izluđujući one koji su voljeli njen hod, pri čemu su joj noge prigušivale zveckanje grivni. Kao da je o njoj govorio pjesnik:

Svaki dio ljepote njezine
Primjer je divote nedosežne.

Vidjevši je, zapovjedniče pravovjernih, priđoh da je pozdravim i osjetih da su kuća, hodnik i ulica zapahnuti mirisom mošusa. Pozdravih djevojku, a ona mi, tužna srca u kome je plamsala ljubav, smjerno odgovori.

– Gospođice – rekoh joj – ja sam starac i tuđinac koga mori žeđ. Hoćeš li reći da mi donesu malo vode, pa će te Bog nagraditi?

– Ostavi me, šeiče – na to će djevojka. – Nije mi do vode, ni do hrane...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom dopuštenju.

694. NOĆ

Kada nastupi šest stotina devedeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je djevojka rekla:

– Nije mi do vode, ni do hrane.

– Zašto, gospođice? – upitah.

– Zato što sam zaljubljena u nekog ko ne mari za me, niti me hoće. Osim toga, prate me uhode.

– Da li na zemaljskoj kugli ima nekoga, gospođice, koga ti hoćeš, a on tebe neće?

– Ima – odgovori ona. – To je zbog toga što je on odveć lijep, savršen.

– Zašto stojiš u ovome prolazu?

– Ovo je njegova staza i ovo je vrijeme kada nailazi.

– Jeste li se nekada sreli i jeste li razgovarali o nečemu što je probudilo tu ljubav?

Djevojka duboko uzdahnu i suze joj potekoše niz obraze kao rosa što pada na ružu, a onda izgovori stihove:

Kao dvije grane u vrtu jednom smo bili;
Sretni slast života mi smo udisali.
Nož je jednu granu od druge odvojio –
Da jedna drugoj tako teži je l' neko vidio?

– Djevojko, kolika je tvoja ljubav prema tome mladiću?

– Tolika da vidim sunce na zidovima njegova staništa i čini mi se od sunca da je to on. Ponekad ga neočekivano ugledam, pa izgubim glavu; krv i duša mi tijelo napuštaju, te po nedjelju-dvije budem bez pameti.

– Oprosti mi, ali i ja sam zaljubljen kao i ti. Sav sam zaokupljen ljubavlju, te mi tijelo kopni i snaga me izdaje. Vidim da ti se promijenila boja lica i nježnost kože, što svjedoči o ljubavnim jadima. Kako te i ne bi uhvatila ljubav kad se nalaziš u Basri.

– Tako mi Allaha – reče djevojka – prije nego što sam zavoljela toga mladića bila sam lijepa i dražesna da bolje ne može biti, tako da sam očarala sve basranske velikaše, ali taj mladić očara mene.

– Djevojko – rekoh joj – šta vas razdvaja?

– Prevrtljiva sudbina i pravo čudo koje mi se dogodilo s njim. Naime, sjedjela sam na dan Najruza[45] i pozvala nekoliko svojih robinja u Basri. Među njima je bila jedna robinja po imenu Sirana koja je u Omanu plaćena osamdeset hiljada dirhema. Ta djevojka me je voljela i bila mi privržena. Čim je ušla, djevojka je pohrlila k meni, tako da me je zamalo iskidala štipajući me i ujedajući. Zatim ostadosmo same uživajući u vinu dok nam ne pripremiše hranu kako bi naša radost bila potpuna. Igrale smo se jedna s drugom. Čas je ona bila na meni, a čas ja na njoj. Nju je uhvatilo piće, tako da stavi ruku na moj učkur i razveza ga, premda među nama nije bilo ničega sumnjivog. U našoj igri spadoše mi dimije i u tom času uđe taj mladić sasvim neočekivano. Vidje sve, pa se naljuti i ode od mene kao što arapska ždrebica odlazi kada čuje zveckanje đema. Tako se mladić okrenu i ode...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

695.

ada nastupi šest stotina devedeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je djevojka rekla Huseinu:

– Kada me je vidio s djevojkom Siranom u onoj igri kako sam kazala, ode od mene ljutit. Od tada su tri godine kako mu se izvinjavam, umiljavam mu se i ugađam mu, ali on ni da pogled baci na me, ni slovo da mi napiše, riječju da mi se obrati preko glasnika, niti hoće da me čuje.

– Je li on Arapin ili Perzijanac, djevojko?

– Ludo jedna! On je jedan od basranskih prvaka!

– Je li stariji, ili je mladić?

Djevojka me pogleda poprijeko:

K – Baš si budala! On je poput uštapa. Gladak je i golobrad. Nema nikakve mahane, osim što ne mari za me.

– Kako se zove? – pitao sam je.

– Šta će ti to?

– Potrudit ću se da se sretnem s njim kako bih vas povezao.

– Pristajem, pod uvjetom da mu odneseš pisamce.

– Nemam ništa protiv.

– Zove se Damra ibn al-Mugira, a nadimak mu je Abu-s-Saha. Dvorac mu se nalazi u al-Mirbedu. Donesite mi tintu i pero! – doviknu djevojka onima što su bili u kući, pa zasuka rukave na rukama koje su bile nalik na srebrene ogrlice. Onda nakon invokacije napisa:

“Gospodine, izostanak molitve na početku pisma govori o mojoj uskraćenosti. Da je moja molitva bila uslišena, ti me ne bi ostavio, jer sam se često molila da me ne ostaviš, ali si me ostavio. Kada bi moja usrdnost mogla nadvladati vlastitu prikraćenost, onda bi ovo pisanje bilo od pomoći tvojoj sluškinji, premda je izgubila nadu u tebe, znajući da joj nećeš odgovoriti. Njena najveća želja, gospodine, jest da te gleda dok prelaziš ulicom u prolaz i da makar pogledom vrati život svojoj duši. Još milije bi joj bilo kada bi svojom rukom – Bog joj dao svako dobro! – napisao pisamce koje bi zamijenilo ono naše osamljivanje noćima, osamljivanje koje i ti pamtiš, gospodine. Zar nisam zaljubljena u te, gospodine, i na kraju snaga? Odgovoriš li na moju molbu, bit ću ti zahvalna, i Allahu ću zahvaliti. Uz selam.”

Ja uzeh pismo i odoh. Sutradan, dođoh do kapije Muhammeda ibn Sulejmana i vidjeh da je njegova gostinska odaja puna uglednika. Ugledah jednog mladića koji je ukrašavao odaju i sve u njoj nadmašivao je ljepotom i sjajem, te ga je emir uzdizao iznad cijeloga skupa. Upitah ko je to, pa mi rekoše da je Damra ibn al-Mugira. Pomislih: “Ima razloga što je onu siroticu snašlo to što ju je snašlo!”

Zatim ustadoh zaputivši se na al-Mirbed i stadoh pred kapiju njegove kuće. Mladić dojaha s pratnjom, te mu priskočih pretjerujući s dovama i dadoh mu pismo. Kada ga pročita i vidje šta u njemu piše, mladić reče:

– Šeiče, ja sam već uzeo drugu. Hoćeš li da vidiš tu zamjenu?

– Hoću – odgovorih, a on povika:

– Dovedite mi djevojku.

Bila je to djevojka koja bi postidjela i sunce i mjesec: bujnih grudi, kretala se hitro, bez ikakva straha. Mladić joj pruži pismo, govoreći:

– Odgovori joj!

Kad pročita pismo, djevojka promijeni boju lica saznavši šta piše u njemu, pa reče:

– Šeiče, moli Allaha da ti oprosti za to zbog čega si došao!

I ja izađoh, zapovjedniče pravovjernih. Jedva se odvukoh do one djevojke zatraživši da me pusti u kuću. Kada uđoh, ona me upita:

– Šta donosiš?

– Sve sami jad.

– Tebi neće ništa biti. Gdje je Allah i Njegova moć?

Djevojka naredi da mi daju pet stotina dinara, te ja odoh. Nekoliko dana kasnije, opet naiđoh pored toga mjesta i vidjeh sluge i konje. Uđoh i primjetih da su to Damrini ljudi koji mole djevojku da mu se vrati, a ona govori:

– Ne, tako mi Boga! Neću ni lik da mu vidim!

Ja padoh ničice, zapovjedniče pravovjernih, zahvaljujući Allahu na onome što je snašlo Damru. Onda priđoh djevojci koja mi pokaza pisamce u kome je, nakon invokacije, pisalo:

“Moja damo, da mi nije žao tebe – Bog ti dao dug život – opisao bih ti dio onoga što me je snašlo zbog tebe i izložio bih opravdanje za ono zbog čega si mi nepravdu učinila jer si pogriješila i prema meni i prema sebi, budući da si bila nevjerna pretpostavljajući drugu meni samome. Ogriješila si se o moju ljubav. Neka nam Allah pomogne u onome što nam se zbilo tvojim izborom. Uz mahsus selam.”

Djevojka mi pokaza darove i poklone koje joj je poslao, a vrijedili su trideset hiljada dinara. Poslije sam još jednom vidio tu djevojku koja se opet udala za Damru.

Na to halifa uzviknu:

– Da me nije preduhitrio Damra, i ja bih štošta imao s njom!

PRIČA O ISHAKU IBM IBRAHIMU MOSULSKOM I IBLISU

– Priča se, care, da je Ishak ibn Ibrahim Mosulski kazivao:

– Jedne zimske večeri bio sam u svojoj kući. Oblaci su osvajali i gomilali se onako kišni, te pljusnu kiša kao iz otvorene mješine. Ljudi koji su se kretali tamo-amo odustaše od hodanja putevima zbog kiše i blata. Meni bijaše teško što mi ne dođe nijedan prijatelj, a ni ja nisam mogao poći njima zbog blata i gliba. Onda rekoh jednome slugi:

– Donesi mi nešto da se zabavim!

Sluga mi donese jela i pića, ali mi ništa nije prijalo, jer nisam imao društvo. Stalno sam gledao kroz prozore i posmatrao puteve dok sasvim ne zavlada noć. Sjetih se robinje jednog al-Mehdijevog sina koju sam volio. Ona je dobro znala pjevati i svirati na muzičkim instrumentima. Pomislih: “Kad bi noćas bila tu, moje zadovoljstvo bi bilo potpuno, prekratila bi mi noć, odagnala zamišljenost i nemir!”

U tom času, neko pokuca na vrata i reče:

– Može li ući voljena osoba koja je pred vratima?

“Možda stablo mojih želja najzad daje plodove!” pomislih. Zatim pođoh prema vratima i ugledah svoju prijateljicu u zelenom ogrtaču kojim se ogrnula. Na glavi je imala svilenu mahramu koja je štitila od kiše. Bila je u blatu do koljena, a sve na njoj bilo je mokro od kiše. Izgledala je kao da je u nekakvom čudesnom kolapsu.

– Gospođice moja! – rekoh joj. – Šta te dovodi po ovakvom blatu?

– Tvoj vjesnik mi je došao, opisao mi tvoju želju i čežnju, tako da nije bilo druge nego da pristanem i da požurim k tebi.

Bio sam veoma iznenađen...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

696.

Kada nastupi šest stotina devedeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je djevojka došla i pokucala na vrata Ishaka koji izađe i upita:

– Gospođice, šta te dovodi po ovakvom blatu?

– Tvoj vjesnik mi je došao, opisao mi tvoju želju i čežnju, tako da nije bilo druge nego da pristanem i da požurim k tebi.

Bio sam iznenađen, ali joj nisam htio priznati da nisam poslao nikoga, već rekoh:

– Hvala Allahu koji nas sastavi nakon nestrpljenja koje sam preživio! Da nisi došla još neko vrijeme, ja bih požurio k tebi jer sam te veoma poželio i veoma si mi draga. Donesi vode – rekoh zatim slugi, te on donese lonac vode i djevojka se poče uređivati. Naredih slugi da joj polijeva noge i počeh ih sam prati. Onda rekoh da donesu najraskošnije haljine i obukoh joj ih, pošto skinu ono što je bilo na njoj.

Sjedosmo i ja naredih da donesu hranu, ali djevojka odbi, te je upitah:

– Hoćeš li piti?

– Hoću – odgovori ona, pa popi nekoliko čaša i reče:

– Ko će pjevati?

– Ja ću, gospođice.

– Ne pristajem – reče djevojka.

– Neka pjeva neka od mojih robinja.

– Ne pristajem na to.

– Pjevaj onda ti!

– Neću ni ja!

– Pa ko će ti onda pjevati?

– Izađi i potraži nekoga ko će mi pjevati – reče djevojka.

Ja izađoh slušajući je, ali sam bio očajan i uvjeren da neću naći nikoga po takvom vremenu. Hodao sam dok ne stigoh u jednu ulicu gdje ugledah slijepca koji je štapom udarao po tlu govoreći:

– Ne dao Bog dobro onima kod kojih sam bio! Kada im pjevam, ne slušaju me, a kada šutim, ismijavaju me.

– Jesi li ti pjevač? – upitah ga.

– Jesam – odgovori slijepac.

– Hoćeš li da završiš noć kod nas i da se družiš s nama?

– Ako hoćeš, povedi me za ruku.

Ja uzeh starca za ruku i povedoh ga kući, te rekoh djevojci:

– Gospođice, doveo sam ti jednog slijepog pjevača s kojim ćemo uživati, a on nas neće vidjeti.

– Dovedi mi ga! – reče djevojka, te ja uvedoh pjevača i poslužih ga jelom, a on se prihvati i lijepo pojede. Kada opra ruke, donesoh mu piće i on popi tri čaše, pa me upita:

– Ko si ti?

– Ja sam Ishak ibn Ibrahim Mosulski – odgovorih.

– Već sam čuo za te, a sada mi je drago da sam ti sabesjednik.

– Gospodine, raduje me da je tebi milo.

– Otpjevaj mi nešto – reče slijepac, te ja uzeh lutnju šale radi i rekoh:

– Slušam i pokoravam se.

Kada sam otpjevao pjesmu, on reče:

– Ishače, malo ti nedostaje pa da budeš pjevač!

Ja se učinih samom sebi ništavnim, pa bacih lutnju, a slijepac me upita:

– Zar nemaš nekoga ko bolje pjeva?

– Imam jednu djevojku.

– Reci joj neka pjeva.

– Hoćeš li ti pjevati kad čuješ kako ona pjeva?

– Hoću – reče slijepac.

Djevojka zapjeva, a slijepac reče:

– Ti nisi baš vješta!

Djevojka odloži lutnju srdeći se:

– Trudila sam se koliko sam mogla! Ako ti možeš bolje, učini to nama za ljubav.

– Dajte mi lutnju koju niko nije dotakao – reče slijepac, a ja naredih slugi i on donese novu lutnju koju slijepac naštima i zasvira melodiju koju nisam znao, pa poče pjevati:

Usrdno je dragi svu noć putovao,
A kad treba doći on je dobro znao.
Pozdravom i riječima svojim on me uzbudio
Dal' da uđe dragi pred kapijom što se zaustavio?

Djevojka me pogleda poprijeko i reče:

– Naša tajna nije nimalo mogla ostati u tvome srcu, već si je povjerio ovome čovjeku!

Počeh se zaklinjati i izvinjavati. Onda sam joj ljubio ruke, golicao je po grudima i grickao joj obraze dok se ona ne nasmija, te se obratih slijepcu:

– Pjevaj, gospodine! – a slijepac uze lutnju i poče pjevati:

Ah, kako sam često ljepojkama odlazio,
Rukom sam im prste obojene doticao;
Bujne grudi njihove sam golicao
I obraza jabuke im rujne zagrizao.

– Gospođice – rekoh prijateljici – ko li mu je rekao šta mi radimo?

– Imaš pravo – složi se ona, te se sklonismo od slijepca, a on reče:

– Hoću da piškim!

– Slugo, uzmi svijeću i idi ispred njega – rekoh.

Slijepac izađe i zadrža se. Pođosmo da ga tražimo, ali ga ne nađosmo. Vrata su bila zaključana, a ključevi su se nalazili na sigurnom. Nismo znali da li je otišao na nebo, ili je u zemlju propao. Tada sam shvatio da je to Iblis koji je bio moj podvodač. Onda djevojka ode, a ja se sjetih riječi Abu Nuvasa:

Čudim se Iblisovoj oholosti
I tome kako smišlja gadosti.
Zbog gordosti Ademu se nije poklonio [46]
Već je pokoljenja cijela podvodio.

PRIČA O ABU ISHAKU I DJEČAKU

Priča se da je Abu Ishak kazivao:

– Bio sam privržen al-Barmakidima. Jednoga dana dok sam sjedio u svojoj kući, neko pokuca na vrata. Sluga izađe, pa se vrati i reče:

– Pred vratima je neki lijep mladić koji traži dopuštenje da uđe.

Ja mu dadoh dozvolu, te uđe mladić na kome su se vidjeli tragovi bolesti i reče mi:

– Dugo već pokušavam da se sretnem s tobom. Zbog nečeg si mi potreban.

– Zašto sam ti potreban? – upitah.

Mladić izvadi tri stotine dinara, stavi ih preda me i reče:

– Molim te da primiš ovo od mene i da mi napišeš jednu kompoziciju na dva distiha koje sam lično smislio.

– Izrecitiraj mi ih – rekoh, a mladić poče kazivati...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

697.

Kada nastupi šest stotina devedeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Ibrahimu Abu Ishaku došao jedan mladić, stavio pred njega novac i rekao mu:

– Molim te da primiš ovo od mene i napišeš mi kompoziciju na dva distiha koje sam lično smislio.

– Izrecitiraj mi ih – rekoh, a mladić poče kazivati:

Allaha vam, oči, što mi srce kidate,
Jad moj i tugu suzama ugasite!
Sudba me kori zajedno sa mnogima,
Vidjeti je ne mogu makar bio u kefinima.

Ja mu skladah melodiju nalik na tužbalicu, kazivao je Ishak. Zatim otpjevah i melodija ga ošamuti, tako da pomislih da je umro. Onda mladić dođe k sebi i reče:

– Ponovi to!

Zaklinjao sam ga Allahom, govoreći kako me strah da će umrijeti, a on reče:

– Kamo sreće da se to dogodi!

Neprestano me je skrušeno molio, pa se smilovah i ponovih mu melodiju, a on vrisnu jače nego prvi put, tako da nisam ni sumnjao u njegovu smrt. Prskao sam ga đulsijom dok nije došao k sebi i sjeo. Zahvalivši Allahu što je dobro prošao, stavih pred posjetioca njegov novac.

– Uzmi svoj novac i idi – rekoh mu.

– Ne treba mi novac, a ti ćeš dobiti još toliko ako ponoviš melodiju – reče mladić, te se ja polahkomih za novcem:

– Ponovit ću je, ali pod tri uvjeta. Prvi je da ostaneš kod mene i hraniš se mojom hranom dok ne ojačaš. Drugo, da popiješ malo vina da se osokoliš. Treće, da mi ispričaš priču o sebi.

Mladić postupi prema postavljenim uvjetima i reče:

– Ja sam iz Medine. Izašao sam iz kuće da prošetam. Zaputio sam se s braćom putem koji vodi u al-Akiku, pa ugledah jednu djevojku u grupi drugih djevojaka nalik na rosne grane. Gledala je takvim pogledom da joj se moralo uzvratiti na isti način. Djevojke se zadržaše dok dan ne poče izmicati, a onda odoše. Osjećao sam kako mi se rane na srcu otvaraju.

Raspitivao sam se o toj djevojci, ali ne nađoh nikoga da mi štogod kaže o njoj. Tražio sam je po trgovima, ali ne naiđoh ni na kakav trag. Razboljeh se očajavajući. Onda sve ispričah jednome svom rođaku koji mi reče:

– Ne boj se! Ovo su proljetni dani koji još nisu prošli. Padat će kiša i tada će ona izaći, a ja ću poći s tobom i ostvarit ćeš svoju želju.

Tako se smirih dok al-Akika ne poteče i ljudi izađoše. Izađoh i ja s braćom i rođacima, te sjedosmo na ono isto mjesto. Tek što smo sjeli, pojaviše se žene

trčeći kao ždrebice. Obratih se jednoj svojoj rodici:

– Reci onoj djevojci ovako: “Onaj čovjek veli da je neko kazivao divne stihove:

Strijelom mi srce rani i krv proli
Pa ode i ostavi ranu da me boli.”

Rodica ode i prenese stihove djevojci koja odgovori:

– Reci mu: “Divno je rekao onaj ko je odgovorio stihovima:

I mene je to snašlo, al’ valja se strpiti –
Možda ćemo srcu svome lijeka otkriti.”

Ušutio sam bojeći se sramote i ustadoh da pođem. Ustade i ona djevojka, a moja rodica ju je pratila dok nije saznala gdje stanuje. Onda ona poče dolaziti meni, a ja odlaziti njoj. Sastajali smo se tako često da se pronese glas i saznade za nas, te je i njen otac doznao. Ja sam se stalno upinjao da se sretnem s djevojkom i požalih se na to svome ocu koji okupi našu porodicu, pa ode djevojčinom ocu, riješen da je zaprosi. Djevojčin otac reče:

– Da ste došli prije nego što ju je osramotio, sigurno bih pristao. Međutim, sada se to pročulo, a ja neću da dam za pravo svjetini.

Ja ponovih pjesmu mladiću, kazivao je Ishak, a on mi reče gdje stanuje i ode. Zatim postadosmo prijatelji. U neko doba, Džafer ibn Jahja priredi svečanost, te odoh i ja, po običaju, i otpjevah mu pjesmu onoga mladića. Džafer se uzbudi, popi nekoliko čaša i reče:

– Bölan ne bio! Čija je to pjesma?

Ispričah mu priču o mladiću, a on mi reče da pođem mladiću i uvjerim ga da je postigao svoj cilj. Odem tome mladiću i dovedem ga Džaferu koji zatraži da mu ponovi priču. Mladić mu ispriča, a Džafer će na to:

– Ti si pod mojom zaštitom dok te ne oženim njome!

Mladić se smiri i ostade s nama, a kad osvanu jutro, Džafer ode Harunu ar-Rešidu i sve mu ispriča. Halifa je smatrao da je to divna priča, te naredi da dođemo svi i zatraži da ponovimo pjesmu, dok je on pio. Potom zapovijedi da se napiše pismo guverneru al-Hidžaza, kako bi mu guverner poslao ženina oca i porodicu i da ne škrtari prema njima, već da bude širokogrud. Ne prođe mnogo, a oni stigoše, te halifa naredi da mu dovedu djevojčina oca i kada ovaj dođe,

halifa naloži da uda svoju kćer za mladića, dade mu stotinu hiljada dinara i on se vrati svojoj porodici. Mladić ostade kao jedan od Džaferovih sabesjednika za trpezom dok se nije desilo ono što se desilo.[47] Onda se mladić vrati svojoj porodici u Medinu, neka se Allah smiluje njihovim dušama.

PRIČA O VEZIRU ABU AMIRU IBN MERVANU

Priča se, sretni care, da je veziru Abu Amiru ibn Mervanu neki kršćanin poklonio dječaka kakvog oči nisu vidjele. Toga mladića je zapazio car an-Nasir, pa je upitao njegovog gospodara:

– Odakle ti on?

– To mi je od Allaha.

– Zar nas plašiš zvijezdama i hoćeš nas zarobiti mjesecom?

Vezir mu se izvini, zatim se pobrinu za poklon koji posla an-Nasiru po tome mladiću, rekavši:

– Neka i ti budeš dio poklona. Da nije neophodno, ne bih te dao njemu – i dometnu stihove:

Ovaj mjesec je, gospodaru, ka obzorju krenuo –
Ljepše bi na nebu nego na zemlji sinuo.
Dušu bih ti dao, a duša mi je draga –
Niko više dušom ne usrećuje drugoga.

An-Nasiru se svidje postupak, pa pokloni mnogo novaca veziru koji postade još pribraniji kod cara. Nakon toga, veziru pokloniše jednu od najboljih djevojaka na svijetu, te se on uplaši da za to ne čuje an-Nasir, pa mu je ne zatraži i da se ne dogodi isto što i sa dječakom. Zato vezir sam spremi još veći dar od prvoga i posla ga po djevojci...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

698.

ada nastupi šest stotina devedeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se vezir Abu Amir, kome pokloniše djevojku, pobojao da za to ne čuje car an-Nasir, pa da se ne dogodi isto što i sa dječakom.

K Zato on sam spremi još veći dar od prvoga i posla ga po toj djevojci dopisavši stihove:

Gospodaru, evo sunca, a mjesec sam već poslao,
Šaljem je da bi se mjesec sa suncem sastao.
Života mi, imajuć' ih ti ćeš sretan biti,
Uz njih ćeš u samom džennetu uživati.
Allaha mi, tako lijepog nema trećega,
Kao što nema ni cara tebi ravnoga.

Vezirov položaj se dvostruko učvrsti kod cara. Kasnije ga jedan njegov dušman optuži kod cara rekavši kako u veziru još uvijek grije ljubav prema dječaku, te da ga se živo sjeća čim popije vina i škrguće zubima što je poklonio dječaka.

– Ne pričaj koješta o njemu, inače ću ti odrubiti glavu! – reče an-Nasir i u ime dječaka napisa pisamce:

“Gospodaru, ti znaš da si bio moj jedini i da sam još uvijek sretan s tobom. Svejedno što sam kod cara, volio bih biti nasamo s tobom, ali me strah carevog bijesa. Zato smisli nešto kako da me izvučeš od njega.”

An-Nasir posla to pisamce po jednome malom dječaku kome reče da prenese poruku: “Ovo pisamce stiže od toga i toga, i car nikada nije s njim razgovarao.”

Pošto pisamce stiže Abu Amiru i kada osjeti zamku, on na poleđini cedulje dometnu stihove:

Nakon svih nevolja, zar će se odvažiti
I razumni opet u čestar lavlji srljati?
Meni ljubav ne može pamet pomutiti
I znam šta će zlobnici kazivati:

Da sam ti dušu pokorno darivao,
Kako bih je opet u tijelo vratio?

Kada je an-Nasir dobio taj odgovor, zadivi se Abu Nuvasovoj dovitljivosti, te više nije htio slušati dojave o njemu. Kasnije je pitao vezira:

– Kako si izbjegao zamku?

– Jer se moj razum ne podaje strasti – odgovori vezir.

Allah sve najbolje zna.

PRIČA O AHMEDU AD-DENEFU, HASANU ŠUMANU, TE LUKAVOJ DALILI I NJENOJ KĆERI ZEJNEBI SPLETKAŠICI

Priča se, sretni care, da je u doba vladavine Haruna ar-Rešida bio jedan čovjek po imenu Ahmed ad-Denef i drugi čovjek po imenu Hasan Šuman. Obojica su bili dovitljivi i lukavi i činili su prava čuda. Zbog toga halifa bogato dariva Ahmeda ad-Denefa i postavi ga za starješinu desnoga krila svoje garde. Bogato dariva i Hasana Šumana i postavi ga za starješinu lijevoga krila svoje garde. Svakome od njih dade po hiljadu dinara mjesečno, kao platu, a obojica su imali po četrdeset ljudi pod svojom komandom. Ahmed ad-Denef je imao zadatak da vrši nadzor na kopnu.

Jednom, njih dvojica i ljudi pod njihovom komandom uzjahaše konje zajedno s valijom Halidom, a telal poče vikati:

– Prema halifinom naređenju, zapovjednik desnog krila garde u Bagdadu nije niko drugi do Ahmed ad-Denef, a zapovjednik lijevog krila garde u Bagdadu jedino je Hasan Šuman! Njih treba slušati i poštovanje im ukazivati!

U gradu je bila jedna starica po imenu Lukava Dalila, a imala je kćer koja se zvala Zejneba Spletkašica. Njih dvije su čule kako to telal uzvikuje, te Zejneba reče svojoj majci Dalili:

– Pogledaj, majko! Onaj Ahmed ad-Denef došao je iz Egipta kao prognanik, pa je po Bagdadu činio kojekakve marifetluke dok se nije dodvorio halifi i postao zapovjednik desnoga krila. Onaj ćelavi momak Hasan Šuman postade zapovjednik lijevoga krila, pa priređuje gozbe i u podne i uvečer. Svaki od njih ima mjesečnu plaću hiljadu dinara, a mi sjedimo besposlene u ovoj kući, bez ikakva ugleda i poštovanja. Niko i ne pita za nas.

Dalilin muž je ranije bio zapovjednik u Bagdadu i od halife je dobijao svakog mjeseca hiljadu dinara. Umro je ostavivši dvije kćeri – jednu udatu koja je imala sina po imenu Ahmed al-Lakit, i drugu neudatu, po imenu Zejneba Spletkašica. Dalila je znala razna lukavstva i smicalice, tako da je umjela zmiju iz rupe izmamiti, a i sam Iblis je od nje učio podvale. Njen muž je bio halifin golubar i imao je mjesečnu plaću hiljadu dinara. Odgajao je golubove pismonoše koji lete s pismima i porukama, a kada bi halifi zatrebao koji golub, bio mu je miliji od njegova sina.

Zejneba reče majci:

– Smisli kakvo lukavstvo i šeretluk ne bi li se i o nama pronio glas po Bagdadu, pa da imamo plaće kao naši očevi...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

699. NOĆ

Kada nastupi šest stotina devedeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Zejneba Spletkašica rekla majci:

– Smisli kakvo lukavstvo i šeretluk ne bi li se i o nama pronio glas po Bagdadu, pa da imamo plaće kao naši očevi.

– Tvoga mi života, kćeri – reče Dalila – ja ću po Bagdadu izvoditi takve majstorije koje će nadmašiti al-Denefove i Šumanove!

Dalila ustade, pa stavi preko lica zar i obuče siromašku vunenu odjeću koja joj je sezala do peta. Navuče vuneni ogrtač, opasa se širokim pojasom, pa uze ibrik i napuni ga vodom do grlića. U otvor stavi tri dinara i pokri otvor ibrika likom. Oko vrata objesi tespihe masivne kao naramak drva, uze nekakvu zastavu od crvenih i žutih krpa i izađe uzvikujući:

– Allah! Allah!

Jezikom je slavila Allaha, a srcem je usrdno smišljala pakosti. Smišljala je kakvu ujdurmu bi mogla napraviti u gradu. Išla je iz sokaka u sokak dok se ne

nađe u jednoj pometenoj i poprskanoj uličici popločanoj mermerom. Ona ugleda zasvođenu kapiju s mermernim pragom i nekakvog Marokanca koji je kao vratar stajao pred kapijom. Bila je to kuća zapovjednika halifinih čauša, koji je imao kuću, imanja i čitave oblasti, te veliku platu. Zvao se emir Hasan Šerruttarik.[48] Tako su ga nazvali samo zato što je udarao prije nego što bi progovorio. Bio je oženjen jednom lijepom ženom koju je volio. Prve bračne noći, zaklela ga je da se ne oženi drugom pored nje i da neće prenoćiti u tuđoj kući.

Jednoga dana, emir stiže u divan i vidje da je svaki emir doveo po jednog ili dva sina. Hasan ode u kupatilo, pogleda se u ogledalu i vidje da u bradi ima više sijedih nego crnih. Hasan pomisli: “Zar mi neće dati sina Onaj koji mi je uzeo oca?” Potom ljutit ode svojoj ženi koja ga pozdravi:

– Dobro veče!

– Bježi od mene! – odbrusi Hasan. – Prve bračne noći zaklela si me da se pored tebe ne oženim drugom, a danas vidjeh kako je svaki emir doveo sina, neki i dva. Pomislih: kako ću umrijeti bez sina i kćeri? Ko nema sina, ni ime mu se neće spominjati. Eto zašto sam ljut! Ti si nerotkinja i ne možeš sa mnom ostati u drugom stanju.

– Pobogu, čovječe! Probila sam stupe tucajući vunu i ljekovite trave, i ja nisam ništa kriva. Ti si jalov, jer si prava mazga ravnoga nosa. Tvoje sjeme je bezvrijedno i ne može oploditi, niti poroda donijeti!

– Čim se vratim s puta, oženit ću se drugom – na to će Hasan.

– Moja sudbina je u Božijim rukama – reče žena.

Emir ode od žene, a oboje su se kajali što su jedno drugo vrijeđali.

I dok je emirova žena posmatrala kroz prozor izgledajući kao kakva nevjesta – toliko je nakita na sebi imala – u tom času Dalila zastade, ugleda je uočivši na njoj nakit i skupocjenu odjeću, pa pomisli: “Dalila, nema veće ujdurme nego da izvedeš ovu ženu iz kuće njenoga muža, da skineš s nje nakit i odjeću i sve to uzmeš!”

Dalila stade i ispod kućnog prozora poče uzvikivati Božije ime:

– Allah! Allah!

Žena ugleda staricu obučenu u bijelu odjeću, tako da je izgledala kao kakvo svijetlo kube, sasvim u sufijskom duhu.[49] Starica je govorila:

– Ovamo, Allahovi prijatelji!

Žene iz te ulice pohrliše na prozore, govoreći:

– Allaha radi, treba ovoj starici štogod dati, jer njeno lice svjetlošću zrači!

Emirova žena, Hatuna, zaplaka i reče jednoj svojoj robinji:

– Siđi pa poljubi ruku šejhu Abu Aliji, vrataru, i reci mu: “Pusti staricu da uđe ne bismo li kakav blagoslov dobili od nje.”

Djevojka siđe, poljubi ruku vrataru i reče:

– Moja gospodarica ti poručuje da pustiš ovu staricu da uđe ne bismo li dobili kakav blagoslov od nje...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

700. NOĆ

Kada nastupi sedam stota noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je djevojka sišla do vratara i rekla mu:

– Moja gospodarica ti poručuje da pustiš ovu staricu da uđe ne bismo li dobili kakav blagoslov od nje.

Vratar priđe da poljubi ruku starici, ali ga ona odbi:

– Dalje od mene da ne izgubim abdest! Ti si također Allahov miljenik i prijatelj. On te je oslobodio ove službe, Abu Ali.

Taj vratar već tri mjeseca nije primio plaću od emira, tako da je bio u neprilici i nije znao kako da izvuče novac, te on reče starici:

– Majko, napoj me iz toga ibrika ne bi li se i na me spustila blagodat!

Dalila skinu ibrik s ramena i zamahnu njime po zraku tresući ga tako da lika odletje iz grlića ibrika i ona tri dinara ispadoše na zemlju. Vratar ugleda dinare i pokupi ih misleći: “Zaboga! Ova starica je sveta, ona zna moju nevolju i da mi treba novaca, pa mi iz zraka pribavi tri dinara.” On uze tri dinara, dade ih starici i reče:

– Uzmi, teto, ova tri dinara što su ispali iz ibrika.

– Makni ih od mene, jer ja spadam u one ljude koje novac uopće ne zanima. Uzmi ih i neka ti se nađu umjesto novca koji treba da dobiješ od emira.

– Ovo je upravo Allahova pomoć i ovo je samo proviđenje! – na to će vratar.

Onda djevojka poljubi ruku vratarу i odvede staricu svojoj gospodarici. Kada Dalila uđe, vidje da djevojčina gospodarica nalikuje na kakvu riznicu s koje su skinute čarolije.

Hatuna joj zaželi dobrodošlicu, poljubi joj ruku i reče:

– Kćeri moja, došla sam samo zato da bih ti dala jedan savjet.

Hatuna joj ponudi jelo, a starica reče:

– Kćeri moja, ja jedem samo džennetska jela i neprekidno postim. Mrsim samo pet dana u godini. Vidim, kćeri, da si nesretna, pa bih voljela da mi kažeš šta je razlog tome.

– Majčice – na to će Hatuna – prve bračne noći zaklela sam svoga muža da se ne ženi drugom pored mene. Sada viđa djecu i čezne za njima. Rekao mi je da sam nerotkinja, a ja sam njemu rekla da je mazga s kojom je nemoguće zatrudnjeti. On je ljutito izašao rekavši da će se oženiti drugom čim se vrati s puta. Sada me strah, majko, da se ne razvede sa mnom i ne uzme drugu. On ima velika imanja, farme i veliku plaću. Ako bude imao djecu s drugom, njima će pripasti imovina, a ne meni.

– Zar ti ništa ne znaš o mome šejhu Abu-l-Hamalatu? Ko god ima neki dug i ode njemu, Allah namiri taj dug. Ako ga posjeti nerotkinja, ostane u drugom stanju.

– Otkako sam se udala, nisam izlazila iz kuće ni na žalost, ni na radost.

– Kćeri moja – na to će starica – ja ću te povesti da posjetiš Abu-l-Hamalata. Prepusti svoju brigu njemu i povjeri mu se, pa će te muž, kada se vrati s puta, obljubiti i rodit ćeš mu kćer ili sina. Bilo šta da rodiš, muško ili žensko, postat će derviš šejha Abu-l-Hamalata.

Žena ustade, stavi na se sav svoj nakit i obuče najljepše haljine koje je imala, te reče robinji:

– Pazi na kuću!

– Slušam i pokoravam se, gospodarice – odgovori robinja.

Onda Hatuna siđe, a vratar Abu Ali izađe pred nju i upita:

– Kamo ćeš, gospodarice?

– Idem u posjetu šejhu Abu-l-Hamalatu.

– Zavjetujem se da ću postiti godinu dana, ako ova starica nije Božiji miljenik i ako nije sasvim blažena! – uskliknu vratar. – Gospodarice, ona čuda čini jer mi je dala tri zlatnika proniknuvši u moje nevolje, a da me ni pitala nije i shvativši da sam u nuždi.

Tako pođoše starica i žena emira Hasana Šerruttarika. Lukava starica Dalila reče ženi:

– Ako Bog da, kćeri, tvoja želja će se ispuniti čim posjetiš šejha Abu-l-Hamalata i ostat ćeš u drugom stanju, pa će te zavoljeti tvoj muž, emir Hasan, zahvaljujući tome šejhu i nećeš morati slušati riječi koje ti srce povređuju.

– Idem ja k njemu, majko – srčano će žena, a starica pomisli: “Gdje da je očerupam i razgolitim dok narod prolazi?” Onda starica reče:

– Kćeri moja, idi iza mene na takvom odstojanju da me vidiš, jer je tvoja majka primila na se mnogo obaveza: ko god ima kakav teret, prepušta ga meni i ko god se zavjetuje za nešto prebacuje to na me ljubeći mi ruku.

Žena pođe za staricom na odstojanju. Starica je išla ispred nje dok ne stigoše do trga gdje su zveckale grivne i lepršali uvojci. Starica naiđe pored dućana koji je držao sin jednoga trgovca po imenu Sidi Hasan koji je bio veoma lijep i ni brada mu još nije počela rasti. Mladić ugleda ženu kako dolazi, pa je poče ispod oka gledati. Kada to starica primjeti, ona namignu ženi i reče joj:

– Sjedi pored ovog dućana dok se ne vratim.

Hatuna je posluša, pa sjede pred dućan trgovčevog sina. Mladić ju je posmatrao tako da mu se otimalo hiljadu uzdaha. Onda se pojavi Dalila, pozdravi mladića i upita ga:

– Da li se ti zoveš Sidi Hasan, sin trgovca Muhsina?

– Da – odgovori mladić. – A ko ti je rekao kako se zovem?

– K tebi su me uputili dobri ljudi – na to će ona. – Znaj da je ova djevojka moja kćer. Njen otac bijaše trgovac koji je umro ostavivši joj mnoštvo novaca. Sada je zrela za udaju, a mudri ljudi rekoše: “Kćer udaji, sina ne ženi”. Tokom cijeloga života nije izlazila, sve do danas. Nešto mi govori, i sama sam u srcu odlučila, da te oženim njome. Ako si siromašan, dat ću ti novac, pa otvori dva dućana umjesto jednoga.

Trgovčev sin pomisli: “Molio sam Allaha da mi da nevjestu, a on mi darova tri stvari: kesu, picu i odjeću!”

– Nano – reče zatim mladić Dalili – divno je to što mi savjetuješ! Majka mi dugo već govori: “Hoću da te oženim”, ali ja nisam pristajao, već sam govorio: “Oženit ću se samo onom koju mogu lično vidjeti!”

– Ustani i pođi za mnom – reče mu Dalila. – Ja ću ti je pokazati golu.

Mladić pođe za staricom i ponese hiljadu dinara misleći: "Možda će trebati da nešto kupimo...”

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

701. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica rekla Hasanu, sinu trgovca Muhsina:

– Ustani i pođi za mnom. Ja ću ti je pokazati golu.

Mladić pođe za staricom i ponese hiljadu dinara, misleći: "Možda će trebati da nešto kupimo, a položit ću i svotu za vjenčanje.”

– Idi podalje iza nje, toliko da je možeš vidjeti.

“Kuda da povedeni trgovčevog sina kad je zatvorio dućan i gdje da očerupam njega i ovu ženu?”

Dok je Dalila išla, pratila ju je žena, a nju je slijedio trgovčev sin. Tako stiže do bojadžijske radnje u kojoj je bio jedan majstor po imenu Hadži Muhammed. Bio je poput britkoga noža koji je tamanio i muško i žensko, a volio je jesti hurme i narove.

Hadži Muhammed je čuo kako zvecaku grivne, pa podiže pogled i vidje ženu i mladića. Onda starica sjede pored njega, pozdravi ga i upita:

– Jesi li ti Hadži Muhammed, bojadžija?

– Da, ja sam Hadži Muhammed. Šta želiš? – na to će on.

– K tebi su me uputili dobri ljudi. Pogledaj ovu lijepu ženu, moju kćer, i ovoga lijepog golobradog mladića, moga sina. Podigla sam ih i potrošila silan novac na njih. Imam veliku kuću koja je oronula toliko da sam je poduprla gredama. Majstor mi je rekao: "Stanuj na nekom drugom mjestu jer kuća se može srušiti na te. Treba da je popraviš, a onda se vrati da stanuješ u njoj." Tako sam izašla iz kuće da potražim kakvo mjesto, te me dobri ljudi uputiše na te. Htjela bih da kod tebe stanuju moja kćer i sin.

"Baš ću se dobro omastiti!", pomisli bojadžija, pa reče Dalili:

– Tako je! Ja imam kuću s velikom odajom u prizemlju i kuća je na sprat. Međutim, sve mi je to potrebno za goste i seljane koji mi donose indigo.

– Sinko – na to će Dalila – nama to treba najviše mjesec ili dva, dok ne popravimo kuću. Mi smo stranci, pa daj da dijelimo s tobom gostinsku odaju. Tako mi tvoga života, sinko, ako zatražiš da tvoji gosti budu i naši, dobro su nam došli, te ćemo jesti i spavati zajedno s njima.

Bojadžija dade starici ključeve: jedan veliki, drugi mali i još jedan krivi, te reče:

– Veliki ključ je od kuće, krivi je od vaše prostorije, a mali od sprata.

Starica uze ključeve, a žena pođe za njom, dok ih je trgovčev sin slijedio. Dalila stiže u jedan sokak i ugleda kapiju na koju uđe. Za njom uđe i žena, te joj Dalila reče:

– Kćeri moja, ovo je kuća šejha Abu-l-Hamalata – i ona pokaza ženi odaju, pa nastavi:

– Ti se popni na sprat i skini zar dok ja dođem.

Žena se pope na sprat i sjede. Onda se pojavi trgovčev sin koga starica dočeka riječima:

– Sjedi u ovoj odaji dok ti ne dovedem kćer da je vidiš.

Mladić uđe pa sjede u tu prostoriju, a starica ode ženi koja joj reče:

– Htjela bih posjetiti Abu-l-Hamalata prije nego što neko dođe.

– Bojim se za te, kćeri moja.

– Čega? – upita žena, a starica reče:

– Ovdje imam maloumnog sina koji ne razlikuje ljeto od zime, tako da je uvijek go, a šejhov je zamjenik. Kada dođe kakva princeza kao što si ti da posjeti šejha, on joj uzima minđuše kidajući joj uši i cijepa joj svilenu odjeću. Zato skini svoj nakit i odjeću da ti ih čuvam dok ne obaviš posjetu šejhu.

Djevojka skinu nakit i odjeću i predade ih starici koja reče:

– Ostavit ću ovo na čuvanje šejhu, pa neka te blagoslov prati.

Starica uze stvari i ode ostavivši ženu u košulji i gaćama, a odjeću i nakit sakri pod stepenicama. Zatim ode trgovčevom sinu koji je očekivao ženu.

– Gdje ti je kćer, da je vidim? – upita mladić staricu koja se poče busati u grudi, te je mladić upita:

– Šta ti je?

– Ne živjele hrđave komšije i ne bilo ih tako zavidljivih! Vidjeli su te kako ulaziš sa mnom i pitali me ko si, te sam im rekla: “Vjerila sam svoju kćer za ovoga mladoženju.” Zavideći mi zbog tebe, rekoše mojoj kćeri: “Zar je tvojoj majci toliko dodijalo da te izdržava da te hoće udati za nekakvog gubavca?” Ja sam joj se zaklela da ću dopustiti samo da te vidi gola.

– Bože me sačuvaj zavidljivih ljudi! – uzviknu mladić pa razgoliti ruke koje su bile kao srebro.

– Ne boj se ničega – reče Dalila. – Uredit ću da je vidiš golu, kao što će i ona tebe vidjeti golog.

– Pusti je neka dođe da me vidi – reče mladić, pa skinu bundu od samurovine, skinu pojas, nož i svu odjeću, tako da ostade samo u košulji i gaćama, a hiljadu dinara stavi sa stvarima.

– Daj mi svoje stvari da ih pričuvam – reče Dalila, pa uze stvari i stavi ih uz ženine. Onda sve to ponese, izađe kroz kapiju i zaključa mladića i ženu, pa ode svojim putem...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

702.

ada nastupi sedam stotina druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica uzela stvari mladića i žene, zaključala vrata za njima i otišla svojim putem. Sve stvari odloži kod jednog prodavca mirisa, pa ode bojadžiji kojeg zateče kako sjedi i čeka je.

– S Božijom pomoći, kuća vam se dopala! – reče bojadžija.

– Ona je puna blagoslova. Odoh dovesti nosače da nam prenesu stvari i ćilime. Moja djeca poželjela su hljeba i mesa. Zato uzmi ovaj dinar, kupi im hljeba i mesa, pa dođi da ručaš s njima.

– Ko će pričuvati radnju i tuđe stvari u njoj?

– Tvoj momak.

– Neka bude tako – složi se bojadžija, pa uze pribor i ode da sprema ručak.

Toliko o bojadžiji o kome će još biti riječi.

Što se tiče starice, ona od prodavca mirisa uze ženine i trgovčeve stvari, pa reče bojadžijinom momku:

– Pođi ti za svojim majstorom, a ja se neću micati odavde dok ne dođete.

– Slušam i pokoravam se – reče sluga.

Dalila pokupi sve što je bilo u dućanu. U tom času, s magarcem naiđe jedan čovjek koji je uživao hašiš, a već sedmicu dana nije ništa radio. Starica mu reče:

– Dođi, nosaču!

Kada čovjek dođe, Dalila ga upita:

– Poznaješ li ti moga sina, bojadžiju?

– Poznajem.

– Taj siromah je propao, a ostavio je dugove. Kad god ga strpaju u zatvor, ja ga vadim. Želim dokazati da nema nigdje ništa. Hoću da vratim stvari njihovim vlasnicima, pa bih htjela da mi vratiš magarca da natovarim tuđe stvari, a ti uzmi dinar na ime zakupa. Kada odem, uzmi sjekiru, pa povadi sve što je u ćupovima, a onda porazbijaj sve ćupove i ibrike kako kadijin službenik ne bi našao ništa u radnji.

– Majstor je bio dobar prema meni, pa ću Allaha radi učiniti nešto – na to će nosač.

Dalila natovari stvari na magarca dok ju je sami Allah štitio. Kada stiže svojoj kući, pred nju izađe kćer Zejneba koja reče:

– Sve vrijeme mislim na te, majko! Kakvu si ujdurmu napravila?

– Napravila sam četiri ujdurme sa četiri osobe: trgovčevim sinom, čauševom ženom, bojadžijom i nosačem. Donijela sam ti stvari od svih njih na nosačevom magarcu.

– Majko – na to će kćer – više nećeš moći proći gradom od čauša od čije žene si uzela stvari, od trgovčeva sina koga si očerupala, od bojadžije kome si iz radnje pokupila tuđe stvari, od nosača, vlasnika magarca.

– Kćeri moja – odgovori Dalila – strah me jedino da će me nosač prepoznati.

U međuvremenu, bojadžija kupi hljeb i meso, stavi to na glavu svome slugi pa prođe pored radnje i vidje hamala kako razbija ćupove, te da u njoj nije ostalo platna ni stvari. Vidjevši opustošenu radnju, on povika nosaču:

– K sebi ruke, nosaču!

– Hvala Bogu da si dobro, majstore! Stalno sam mislio na te! – reče hamal.

– Zašto? Šta se to meni dogodilo?

– Bankrotirao si i napisali su da si propao.

– Ko ti je to rekao?

– Tvoja majka. Ona mi je naredila da porazbijam lonce i da ispraznim ibrike kako izvršilac ne bi našao ništa u radnji kada dođe.

– Pobogu! Moja majka je davno umrla! – povika bojadžija busajući se u prsa. Propade moja i tuđa imovina! – zapomagao je, dok je i nosač vikao:

– Propade moj magarac! Bojadžijo, vrati mi magarca od svoje majke!

Bojadžija zgrabi nosača i poče ga udarati šakama, govoreći:

– Dovedi mi tu staricu!

– Daj ti meni magarca!

I ljudi se okupiše oko njih...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

703.

ada nastupi sedam stotina treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je bojadžija ščepao nosača, a nosač bojadžiju, te su se tukli okrivljujući jedan drugoga. Ljudi se okupiše oko njih i neko reče:

– O čemu se radi, majstor-Muhammede?

– Ja ću vam reći šta je bilo – na to će nosač koji im ispriča šta mu se dogodilo, pa zaključi: – Mislio sam da će mi majstor biti zahvalan, ali se on poče busati u grudi i reče mi: “Moja majka je umrla!” Tražim od njega svog magarca, jer je cijelu ujdurmu on priredio da bih ja izgubio magarca.

K – Majstor-Muhammede – na to će ljudi – ti poznaješ staricu, jer si joj povjerio radnju i sve što se u njoj nalazi.

– Ne poznajem je, nego se ona danas uselila u moju kuću zajedno sa svojim sinom i kćerkom.

– Mirne duše mogu reći da je bojadžija odgovoran za magarca – oglasi se neko.

– Na osnovu čega? – upita drugi.

– Zato što je nosač s povjerenjem dao starici svoga magarca tek kada je vidio da joj je bojadžija povjerio svoju radnju zajedno sa svim što je u njoj.

– Majstore – reče neko – pošto si je uselio kod sebe, dužan si da nosaču dovedeš magarca!

Ljudi se nakon toga uputiše bojadžinoj kući, i o njima će još biti riječi.

Za to vrijeme je trgovčev sin čekao da se pojavi starica i dovede kćer.

Što se tiče žene, ona je čekala da dođe starica sa odobrenjem svoga sina, zamjenika šejha Abu-l-Hamalata, ali starica ne dođe. Onda žena ustade da posjeti šejha, kad se pojavi trgovčev sin koji joj reče:

– Dođi! Gdje ti je majka koja me je dovela da me oženi tobom?

– Moja majka je umrla – odgovori žena. – A zar ti nisi njen sin, zamjenik šejha Abu-l-Hamalata?

– To nije moja majka, već neka prepredena starica. Prevarila me je uzevši mi odjeću i hiljadu dinara.

– Mene je također prevarila vodeći me da posjetim Abu-l-Hamalata, a svukla me je do gole kože.

– Jedino od tebe mogu saznati gdje mi je odjeća i hiljadu dinara! – povika mladić, a žena je također vikala:

– Ja za svoju odjeću i nakit mogu saznati samo od tebe! Dovedi svoju majku!

Odjednom, u odaju uđe bojadžija. On ugleda golog trgovčevog sina i golu ženu, pa uskliknu:

– Recite mi gdje vam je majka!

Žena ispriča sve šta joj se dogodilo, a trgovčev sin kaza šta se njemu zbilo. Bojadžija povika:

– Propade moja i tuđa imovina!

– Propade moj magarac! Vrati mi magarca! – vikao je hamal.

– Ta starica je varalica! – reče zatim bojadžija. – Izađite iz kuće da zatvorim vrata!

– Tvoja će sramota biti da u tvoju kuću uđemo odjeveni, a izlazimo goli – rekoše mladić i žena, te ih bojadžija oboje odjenu i uputi kući ženu o kojoj će još biti riječi, kada se vrati njen muž s puta.

Što se tiče bojadžije, on zatvori radnju i reče trgovčevom sinu:

– Povedi nas da potražimo staricu i da je predamo valiji.

Tako pođoše njih dvojica u društvu nosača, pa uđoše u valijinu kuću da mu se požale, te im valija reče:

– Šta ima novo, ljudi?

Kada mu ispričaše šta se dogodilo, valija reče:

– Mnogo je starica u gradu! Idite i tražite je. Vi je uhvatite, a ja ću joj izvući priznanje.

Oni odoše da traže staricu i o njima će još biti riječi.

Što se tiče starice Lukave Dalile, ona reče svojoj kćeri Zejnebi:

– Prohtjelo mi se da opet napravim ujdurmu!

– Majko, brinem se za te! – reče Zejneba.

– Ja sam kao ljuska boba: ništa mi ne mogu ni voda, ni vatra! – reče starica pa ustade, obuče odjeću kakvu nose sluškinje uglednih ljudi i izađe gledajući da napravi kakvu ujdurmu.

Naiđe na jedan sokak zastrt ćilimima i u kome su bili povješani fenjeri. U sokaku su se čule pjesme i udaranje u bubnjeve. Dalila ugleda jednu robinju koja je na leđima nosila dječaka u košulji izvezenoj srebrom i u lijepome odijelu. Dječak je na glavi imao kapu ukrašenu biserima, oko vrata đerdan sa zlatom i dijamantima, a bio je ogrnut kadifenim ogrtačem.

Bila je to kuća starješine trgovačkog esnafa u Bagdadu, a dječak je njegov sin. Starješina je imao i mladu kćer koja je bila isprošena i baš su toga dana spremali svadbu.

Uz nevjestinu majku, nalazila se grupa žena i pjevačica. Kad god bi dječakova majka ulazila ili izlazila, dijete se hvatalo za nju, te je ona pozivala robinju i govorila joj:

– Uzmi svoga gospodara da se igraš s njim dok se ne raziđe sijelo.

Kada se pojavi starica Dalila i vidje dijete na ramenima robinje, upita je:

– Kakvo je to veselje danas kod tvoje gospodarice?

– Priprema svadbu za svoju kćer i pjevačice su uz nju – odgovori robinja.

Starica pomisli: “Dalila, nema većeg marifetluka nego da uzmeš dijete od ove robinje!”

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

704. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica pomislila: “Dalila, nema većeg marifetluka nego da uzmeš dijete od ove robinje!”, a zatim reče:

– Baš će to biti džumbus!

Dalila izvadi iz džepa malu žutu ploču nalik na dinar. Kako je robinja bila naivna, starica joj reče:

– Uzmi ovaj dinar, pa pođi svojoj gospodarici i reci joj: “Ummulhair se raduje zbog tebe jer si bila dobra prema njoj. Kada dođu zvanice, doći će i ona sa svojim kćerima koje će darivati djeveruše.”

– Majko – na to će robinja – ovaj moj gospodar čim ugleda majku, hvata se za nju.

– Daj ga meni dok ti ne odeš i ne vratiš se – reče Dalila, a robinja uze novčić i ode.

Što se tiče starice, ona uze dječaka i pođe na sokak. Svuče dječaku nakit i odjeću, misleći: “Dalila, prava majstorija će biti tek kada izigraš nekoga kao onu robinju i založiš dječaka za nešto što vrijedi hiljadu dinara!”

Potom Dalila ode u zlatarsku četvrt i ugleda jednog zlatara Jevrejina pred kojim je bila korpa puna nakita. Starica pomisli: “Prava majstorija će biti da nadmudriš ovoga Jevrejina i uzmeš od njega nakita u vrijednosti od hiljadu dinara, a da mu dijete ostaviš u zalog!”

Zlatar baci pogled pa ugleda dijete sa staricom i prepozna sina starješine trgovačkog esnafa. Taj Jevrejin je bio veoma bogat čovjek koji bi zavidio svome komšiji ako bi šta prodao, a on ne bi uspio.

– Šta ti treba, gospođo? – upita on staricu.

– Jesi li ti majstor Uzra, Jevrejin? – upita Dalila koja se već bila raspitala za njegovo ime.

– Jesam – odgovori zlatar, a Dalila reče:

– Sestra ovoga dječaka, kćer trgovačkog starješine, isprošena je. Danas joj priređuju svadbu, pa joj je potreban nakit. Daj mi dva para zlatnih grivni za noge, par zlatnih narukvica, bisernu ogrlicu, pojas, jatagan i prsten.

Starica uze od Jevrejina nakit u vrijednosti od hiljadu dinara i reče mu:

– Ponijet ću nakit da se posavjetujem. Što im se dopadne, uzet će, a ja ću ti donijeti novac. Pričuvaj ovo dijete.

– Neka bude po tvome – reče zlatar, a starica uze nakit i ode svojoj kući. Njena kćer Zejneba upita je:

– Kakvu si ujdurmu napravila?

– Baš sam pravu ujdurmu izvela. Uzela sam sina trgovačkog starješine, očerupala ga, pa sam otišla i založila ga kod jednog Židova za nakit vrijedan hiljadu dinara.

– Više se nećeš smjeti kretati gradom – reče joj kćer.

Što se tiče one robinje, ona ode svojoj gospodarici i reče joj:

– Gospodarice, Ummulhair te pozdravlja radujući se zbog tebe. Kada stignu zvanice, ona će doći sa svojim kćerima i donijet će darove.

– Gdje ti je gospodar? – upita žena.

– Ostavila sam ga kod nje bojeći se da opet ne prijanja za te, a ona je dala poklon za pjevačice. Uzmi ovaj poklon – obrati se robinja najstarijoj pjevačici koja uze novčić i vidje da je to bakarna pločica.

– Idi, rospijo, i vidi gdje ti je gospodar! – podviknu gospodarica.

Robinja ode, ali ne nađe dijete ni staricu. Ona ciknu i pade ničice, te se radost pretvori u žalost. Utom se pojavi trgovački starješina kome žena ispriča

sve što se dogodilo i on izađe da traži sina. Svi trgovci dadoše se u potragu za djetetom.

Starješina je tražio sina dok ga ne ugleda gola u dućanu onoga Židova, te uskliknu:

– Ovo je moj sin!

– Jest – odgovori Židov.

Starješina uze sina i ne pitajući za njegovu odjeću zbog silne radosti. Međutim, čim trgovac uze sina, Židov se uhvati za njega i reče:

– Bog će dati da se tjeramo do samog halife!

– Šta ti je, Židove? – upita ga trgovac, a ovaj odgovori:

– Ona starica je uzela od mene nakit za tvoju kćer vrijedan hiljadu dinara i založila ovo dijete. Ne bih joj dao nakit da nije u zalog ostavila dijete, niti bih dijete uzeo da nisam bio siguran da je to tvoj sin.

– Mojoj kćeri nije potreban nakit – reče trgovac. – Donesi mi dječiju odjeću.

– Pomagajte, muslimani! – povika Židov i u tom času naiđoše nosač, bojadžija i trgovčev sin koji su tražili staricu. Oni upitaše trgovca i Židova zašto su kidisali jedan na drugoga, a kada im ovi ispričaše šta se dogodilo, oni rekoše:

– Ta starica je varalica koja je nas izigrala prije nego vas – i ljudi ispričaše šta im se dogodilo. Onda starješina trgovačkog ceha reče:

– Dovraga odijelo kad sam pronašao sina! Ako uhvatim staricu, od nje ću tražiti odjeću!

Starješina odnese sina majci koja se obradova što je dijete živo i zdravo. Židov, pak, upita ono troje ljudi:

– Kamo ste se vi zaputili?

– Hoćemo da je nađemo.

– Povedite i mene – reče Židov pa dodade: – Ima li među vama neko ko je poznaje?

– Ja je poznajem – odgovori nosač, a Židov će:

– Ako budemo išli zajedno, nećemo je moći naći i umaći će nam. Nego, neka svaki od nas pođe svojim putem, pa ćemo se sastati pred dućanom hadži-Mesuda, marokanskog berbera.

Tako pođoše različitim putevima, a Dalila izađe da nekoga nasamari, te je nosač ugleda, prepozna je i povika:

– Teško tebi! Baviš li se ovim odavno?

– O čemu ti to? – upita Dalila.

– Daj mi moga magarca!

– Sakrij ono što je i sam Allah sakrio, sinko! Tražiš li ti magarca ili tuđe stvari?

– Tražim svoga magarca.

– Vidjela sam da si siromašan čovjek, pa sam tvoga magarca ostavila kod berbera Marokanca. Stani podalje, a ja ću otići do njega i ljubazno ću mu reći da ti da magarca.

I Dalila ode Marokancu, poljubi mu ruku i zaplaka, a Marokanac je upita:

– Šta ti je?

– Sinko – reče starica – pogledaj onog mog sina što stoji. Bio je bolestan i prehlađen, pa je šenuo. Poslovao je oko magaraca pa zato kaže kada ustaje: “Moj magarac”, a i kada sjeda veli: “Moj magarac!” Jedan mudar čovjek mi reče da je poremetio pameću i da se može izliječiti samo ako mu se iščupaju dva zuba i ako mu se dva puta zapeku sljepoočnice. Uzmi ovaj dinar, pozovi ga i reci mu: “Tvoj magarac je kod mene.”

– Zavjetujem se da ću postiti godinu dana, ako mu ne izručim njegovog magarca.

Marokanac je imao dvojicu kalfa, pa reče jednome:

– Idi i užari dva eksera!

Marokanac pozva nosača, a starica ode svojim putem. Kada nosač dođe, berber mu reče:

– Tvoj magarac je kod mene, siroti čovječe. Dođi da ga uzmeš. Dat ću ti ga pravo u ruke, tako mi života!

Zatim Marokanac uvede nosača u jednu mračnu prostoriju i udari ga šakom tako da nosač pade. Zatim ga povukoše, pa mu svezaše ruke i noge, te mu Marokanac iščupa dva zuba, opali mu sljepoočnice i ostaviše ga. Poslije nosač ustade i reče:

– Marokance, zašto mi to učini?

– Tvoja majka mi reče da si skrenuo pameću dok si bio bolestan, te kada ustaneš govoriš: “Moj magarac!”, a kada sjedaš također izgovaraš: “Moj

magarac!” Kada hodaš, opet govoriš: “Moj magarac”. Eto ti sad tvoga magarca!

– Bog te ubio, zašto mi iščupa zube?

– Tvoja majka mi je kazala to i to – odgovori Marokanac i sve mu ispriča, a nosač povika:

– Bog je ubio!

Tako njih dvojica pođoše svađajući se. Marokanac ostavi dućan, a kada se vrati, ne nađe u njemu ništa. Naime, čim su Marokanac i nosač otišli, starica pokupi sve što je bilo u dućanu, pa ode svojoj kćeri i ispriča sve šta je bilo i šta je uradila.

Pošto berber vidje da je njegova radnja opustošena, on zgrabi nosača vičući:

– Dovedi mi svoju majku!

– Nije ono moja majka! Ona je varalica koja je nasamarila mnoge ljude i uzela moga magarca!

U tom času naiđoše bojadžija, Židov i trgovčev sin, dok je Marokanac držao nosača kome su bile opaljene sljepoočnice.

– Šta ti se dogodilo, nosaču? – upitaše ga, a on im ispriča sve kako je bilo. Marokanac im također kaza svoju priču.

– To je ta stara varalica! I nas je namagarčila – rekoše ljudi i ispričaše šta se njima dogodilo.

Marokanac zaključa dućan i pođe s njima valijinoj kući.

– Samo od tebe možemo saznati šta će biti s nama i našom imovinom – rekoše oni valiji koji odgovori:

– Eh, koliko je starica u gradu! Da li je neko od vas poznaje?

– Ja je poznajem – reče nosač. – Međutim, daj nam deset svojih ljudi.

I nosač pođe s valijinim ljudima, a ostali su išli za njima. Nosač je kružio s njima gradom, kad odjednom naiđoše na Lukavu Dalilu, te je on i valijini ljudi ščepaše i odvedoše valiji. Zaustaviše se pod prozorom valijine kuće čekajući ga da izađe. Onda čuvari reda pospaše, jer su dugo bdjeli s valijom. Starica se poče pretvarati da i ona spava, te zaspaše i nosač i njegovi drugovi. Najzad se starica iskrade pa ode u valijin harem, poljubi ruku jednoj ženi i upita je:

– Gdje je valija?

– Spava. Šta tražiš?

– Moj muž prodaje robove. Dao mi je pet robova da ih prodam dok je on na putu. Sreo me je valija i pogodismo se da ih kupi za hiljadu dinara, a povrh toga meni dade dvije stotine dinara i reče da ih dovedem njegovoj kući. Eto, ja sam ih dovela...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

705. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica ušla u valijin harem i rekla njegovoj ženi da je valija kupio od nje robove za hiljadu dinara i još dvije stotine, te da joj je naredio da ih dovede njegovoj kući. Valija je zaista imao hiljadu dinara i rekao je svojoj ženi:

– Pričuvaj novac da za njega kupimo robove.

Kada je čula staričine riječi, žena povjerava da je njen muž zaista tako učinio, pa upita:

– A gdje su robovi?

– Gospođo, eno ih spavaju pod prozorom tvoje kuće.

Žena ugleda Marokanca odjevenog kao rob, trgovčevog sina koji je izgledao kao rob, te bojadžiju, nosača i Židova koji su također izgledali kao obrijani robovi. Onda valijina žena reče:

– Svaki od ovih robova vrijedi više od hiljadu dinara! – i ona otvori sanduk, dade starici hiljadu dinara rekavši joj: – Strpi se dok se probudi valija, pa ću uzeti od njega za te dvije stotine dinara.

– Gospođo, od te dvije stotine zadrži jednu za ono šerbe koje sam popila, a drugu stotinu mi pričuvaj dok dođem. Izvedi me, gospođo, na tajna vrata.

Žena izvede Dalilu koju je krio Onaj što sve skriva, te ona ode svojoj kćeri koja je upita:

– Šta si učinila, majko?

– Izvela sam ujdurmu. Uzela sam od valijine žene ovih hiljadu dinara i prodala joj pet ljudi: nosača, Židova, bojadžiju, berbera i trgovčeva sina. Prodala sam ih kao robove. Međutim, kćeri, za me je opasan samo nosač jer on me poznaje.

– Sjedi, majko. Dovoljno je to što si uradila. Krčag ne može vječno ostati čitav.

U međuvremenu se valija probudi, pa mu žena reče:

– Hoću da te obrađujem sa onih pet robova koje si kupio od starice.

– Kakvi robovi?

– Zašto to kriješ od mene? S Božijom pomoći, oni će postati ugledni kao i ti!

– Života mi moga, nisam kupio nikakve robove! Ko ti je to rekao?

– Ona starica-nakupac od koje si ih kupio obećavši da ćeš dati hiljadu i dvije stotine dinara.

– Jesi li joj dala novac?

– Jesam, jer sam svojim očima vidjela robove: na svakome od njih odijelo vrijedi hiljadu dinara. Već sam rekla stražarima da pripaze na njih.

Valija siđe pa ugleda Židova, nosača, Marokanca, bojadžiju i trgovčeva sina, te reče:

– Stražari, gdje su onih pet robova koje smo kupili od starice za hiljadu dinara?

– Nema ovdje nikakvih robova i nismo vidjeli nikoga osim ove peterice koji su uhvatili staricu – odgovoriše stražari. – Mi smo svi pospali, a ona se izvukla, ušla u harem nakon čega je došla jedna robinja i rekla: “Jesu li kod vas ona peterica koje je dovela starica?” Rekli smo da jesu.

– Allaha mi – povika valija – to je nenadmašna ujdurma!

– Samo nam ti možeš pomoći u vezi s našim problemima – rekoše peterica ljudi.

– Vaša starica prodala vas je za hiljadu dinara.

– Allah to ne dopušta! Mi smo slobodni ljudi koji se ne prodaju. Tjerat ćemo se do halife.

– Starica ne bi znala put do kuće bez vas. Međutim, ja ću vas prodati strancima i uzeti za svakog po dvije stotine dinara.

Dok su se oni tako prepirali, emir Hasan Šerruttarik dođe s puta i vidjevši golu svoju ženu koja mu ispriča sve šta se dogodilo, on povika:

– Sve će to meni valija platiti!

Zatim emir ode valiji i reče mu:

– Zar ti dopuštaš staricama da vršljaju gradom i magarče ljude otimajući im novac? Ti si za to odgovoran i ni od koga drugog nego od tebe tražim da mi vratiš ženine stvari. A zašto ste vi ovdje? – upita onu petericu i kada mu oni sve ispričaše, emir reče:

– Vama je učinjena nepravda. Zašto ih držiš zatočene? – obrati se zatim valiji koji odgovori:

– Da nije bilo njih peterice, starica ne bi znala put do moje kuće. Tako je došla i uzela mi hiljadu dinara prodavši ih mojoj ženi.

– Emire Hasane – rekoše mu ona peterica – ti ćeš nas zastupati u ovome slučaju.

– Kod mene su stvari tvoje žene – reče valija emiru. – Ja jamčim da ću uhvatiti staricu, ali ko će je prepoznati?

– Mi je poznajemo! – povikaše svi. – Pošalji s nama devet stražara i uhvatit ćemo je.

Valija im dade deset stražara, pa nosač reče:

– Pođite za mnom, ja ću je poznati po plavim očima.

U tom času, Dalila naiđe iz jednog sokaka, te je oni zgrabiše i odvedoše valijinoj kući. Čim je ugleda, valija upita:

– Gdje su tuđe stvari?

– Ništa nisam uzela, ni vidjela.

– Zatvori je do sutra! – reče valija tamničaru koji odgovori:

– Neću je voditi ni hapsiti, jer me strah da i mene ne prevari pa da odgovaram za nju.

Valija uzjaha konja pa povede staricu i ostale do obale Tigrisa. Onda pozva bakljara i naredi mu da je objesi za kosu. Bakljar je povuče i priveza za jedan čekrk, postavi deset ljudi da je čuvaju, a valija ode kući. U međuvremenu pade mrak, te čuvare savlada san i naiđe neki beduin koji je čuo kako neko govori svome drugu:

– Hvala Allahu što si dobro i zdravo! Gdje si dosad bio?

– U Bagdadu, i ručao sam medene kolače.

– Moram otići u Bagdad i jesti medenjake – reče beduin koji u životu nije vidio medenjake, niti je kročio u Bagdad. I on uzjaha konja pa pođe, razmišljajući: “Baš je lijepo jesti medenjake! Beduinske mi časti, neću jesti ništa osim kolače s medom!”

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

706. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je beduin uzjahao konja i želeći da pođe u Bagdad, razmišljao je: “Baš je lijepo jesti medenjake! Beduinske mi časti, neću jesti ništa osim kolače s medom!” Tako beduin stiže do mjesta gdje je Dalila bila obješena i ona ga je čula kako glasno razmišlja. Beduin joj priđe i upita:

– Ko si ti?

– Uzmi me u svoju zaštitu, šejhu arapski!

– Allah te je već zaštitio. Ali zašto si razapeta?

– Imam jednog dušmana koji peče kolače. Jednom stadoh da kupim nešto od njega pa pljunuh, a pljuvačka pade na medenjake i on me tuži sudiji. Sudija naredi da me razapnu i reče: “Presuđujem da uzmete deset ritala medenjaka i da je hranite dok je razapeta. Ako ih pojede, odvežite je, a ako ne pojede – ostavite je razapetu.” Međutim, duša mi ne ište slatko.

– Časti mi arapske – povika beduin – ja i dolazim iz logora samo zato da bih jeo medenjake, pa ću ih ja jesti umjesto tebe.

– Te kolače može jesti samo onaj ko se objesi na moje mjesto.

Tako Dalila nadmudri beduina koji je odveza, a ona njega sveza na svoje mjesto, pošto mu prije toga svuče odjeću. Potom starica obuče beduinovu odjeću, stavi njegov turban, uzjaha mu konja i ode svojoj kćeri koja je upita:

– Kakva si to?

– Razapeli su me – odgovori Dalila i ispriča joj šta se dogodilo s beduinom.

U međuvremenu, jedan stražar se prenu, pa probudi ostale. Već se bilo razdanilo, te stražar podiže pogled i povika:

– Dalila!

Međutim, odgovori mu beduin:

– Zaboga, nećemo valjda jesti balilu?![50] Jeste li donijeli medenjake?

– Ovo je neki beduin – rekoše čuvari. – Beduine, gdje je Dalila i ko ju je oslobodio?

– Ja sam je oslobodio. Ona neće da jede medenjake na silu, jer joj ih duša ne ište.

Stražari shvatiše da beduin ne zna ko je zapravo starica, te da ga je nasamarila.

– Da li da bježimo – pitali su se – ili da ostanemo i čekamo ono što nam je Allah dosudio?

Tada naiđe valija s grupom ljudi koje je Dalila prevarila i on reče stražarima:

– Ustanite i odvežite Dalilu!

– Nećemo jesti balilu! – povika beduin. – Jeste li donijeli medenjake?

Valija pogleda prema raspetom pa ugledavši beduina umjesto starice, začudi se:

– Šta je ovo?

– Aman, gospodaru! – povikaše stražari.

– Recite mi šta se dogodilo!

– Bdjeli smo uz tebe na straži pa smo, misleći kako je Dalila svezana, pospali. Kada smo se ujutro probudili, ugledali smo ovog beduina razapetog. Sada – eto tebe, evo nas!

– O, ljudi! – povika valija. – Ona je varalica! Neka vam Allah pomogne!

Ljudi odvezaše beduina koji ščepa valiju govoreći:

– Halifa će tebi suditi! Samo si ti odgovoran za moga konja i odjeću!

Valija upita beduina šta se dogodilo, a ovaj mu ispriča cijelu priču, te se valija zabezeknu:

– Zašto si je odvezao?

– Nisam ni slutio da je ona varalica – na to će beduin, a ostali zagalamiše:

– Ti ćeš za naše stvari odgovarati, valijo! Staricu smo tebi predali i ti si za nju odgovoran! S nama ćeš pred halifin divan!

Hasan Šerruttarik već je bio otišao u divan, kad se pojaviše valija, beduin i onih pet ljudi.

– Nama je učinjena nepravda – rekoše, a halifa ih upita:

– Ko vam je učinio nepravdu?

Jedan po jedan, oni ispričaše halifi šta im se dogodilo, pa i valija reče:

– Zapovjedniče pravovjernih, ona je i mene prevarila prodavši mi ovu petericu za hiljadu dinara, iako su slobodni ljudi.

– Sve što ste izgubili ja ću vam namiriti. A tebe obavezujem – obrati se valiji – da uhvatiš staricu.

Valija položi svoj čin rekavši:

– Ne prihvaćam tu obavezu nakon što sam je objesio pa je uspjela prevariti ovog beduina tako da ju je oslobodio, a ona je njega svezala na svoje mjesto uzevši mu i konja i odjeću.

– Zaduži nekog drugog da je uhvati – reče halifa.

– Zadužujem Ahmeda ad-Denefa, jer on svakog mjeseca prima hiljadu dinara, a pod svojom komandom ima četrdeset i jednog čovjeka od kojih svaki prima po stotinu dinara mjesečno.

– Zapovjedniče Ahmede! – obrati mu se halifa.

– Ovdje sam, zapovjedniče pravovjernih! – odazva se Ahmed.

– Naređujem ti da dovedeš tu staricu – reče halifa.

– Ona je moja briga.

I halifa zadrža petericu ljudi i beduina...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

707.

ada nastupi sedam stotina sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je halifa obavezao Ahmeda ad-Denefa da dovede staricu, te je Ahmed rekao:

– Ona je moja briga, zapovjedniče pravovjernih!

Zatim Ahmed ode sa svojim ljudima u kasarnu, te se upustiše u razgovor:

– Kako da je uhvatimo kad ima toliko starica u gradu?

Jedan od njih koji se zvao Ali Ketfuldžemal reče Ahmedu ad-Denefu:

K – O čemu se to savjetujete sa Hasanom Šumanom? Kao da je Hasan Šuman neko i nešto!

– Kako me to omalovažavaš, Ali? Tako mi Uzvišenog Imena, ovog puta neću biti s vama! – ljutito će Hasan i ode, a Ahmed ad-Denef reče:

– Momci, neka svaki starješina povede po devet ljudi i neka pođe u određeni kvart u potragu za Dalilom.

Ketfuldžemal ode sa desetinom, kao i svaki drugi starješina, i svaka grupa pođe u drugu mahalu. Prije nego što se raziđoše, dogovoriše se da se sastanu u toj i toj mahali, u određenom sokaku.

Po gradu se pronese vijest da se Ahmed ad-Denef obavezao da uhvati Lukavu Dalilu, te Zejneba reče:

– Majko, ako si majstor, izigraj Ahmeda ad-Denefa i njegovu družinu.

– Ja se, kćeri, ne plašim nikoga osim Hasana Šumana.

– Života mi moga – na to će kćer – ja ću ti donijeti odjeću svih četrdeset i jednoga!

Zejneba ustade, obuče se i stavi veo, pa ode jednom prodavaču mirisa koji je imao veliku prostoriju sa dvoja vrata. Ona pozdravi trgovca i dade mu dinar govoreći:

– Uzmi ovaj dinar i iznajmi mi prostoriju do kraja dana.

Trgovac joj dade ključeve, a Zejneba ode, pa dotjera ćilime na magarcu onoga nosača, prostre ih po odaji i u svaki ćošak stavi sofru s jelom i pićem. Zatim stade na vrata otkrivena lica, kad naiđe Ali Ketfuldžemal sa svojom družinom. Zejneba mu poljubi ruku, a on vidje da je to lijepa djevojka koja mu se dopade.

– Šta želiš? – upita je Ali.

– Jesi li ti starješina Ahmed ad-Denef?

– Ne, nego sam ja iz njegove družine, a zovem se Ali Ketfuldžemal.

– Kamo idete? – upita djevojka.

– Obilazimo grad tražeći jednu staru varalicu koja uzima tuđe stvari, pa hoćemo da je uhvatimo. Ali, ko si ti i šta hoćeš?

– Moj otac je bio krčmar u Mosulu. Umro je i ostavio mi veliku imovinu, pa sam došla ovamo plašeći se sudskih izvršitelja. Pitala sam ljude ko bi me mogao zaštititi, te mi rekoše: “Neće te zaštititi niko do Ahmed ad-Denef.”

– Već danas on će te uzeti pod svoju zaštitu – rekoše joj Ketfuldžemalovi ljudi.

– Za moju ljubav, uđite da prezalogajite i napijete se vode – reče Zejneba.

Oni pristadoše, a Zejneba ih uvede, te se najedoše i napiše. Zatim im djevojka stavi bunike koja ih omami, pa im skinu odjeću. Isto tako postupi i sa ostalima.

Ahmed ad-Denef je obilazio grad tražeći Dalilu, ali je ne nađe, niti vidje bilo koga od svojih ljudi dok ne naiđe na tu djevojku. Zejneba mu poljubi ruku. Čim Ahmed ugleda djevojku, dopade mu se, a ona ga upita:

– Jesi li ti starješina Ahmed ad-Denef?

– Jesam, a ko si ti? – odgovori Ahmed.

– Ja sam strankinja iz Mosula. Moj otac je bio krčmar. Umro je i ostavio mi mnogo novaca koje sam donijela ovamo plašeći se sudskih izvršitelja, pa sam otvorila ovu krčmu. Valija mi je udario namet pa želim biti pod tvojom zaštitom. Ono što uzima valija, bolje je da uzmeš ti.

– Ne daj ti njemu ništa i dobro došla! – reče ad-Denef, a Zejneba će na to:

– Meni za ljubav, uđi i pojedi malo moje hrane!

Ad-Denef uđe, najede se i popi vina, pa se opruži od pijanstva. Zejneba mu stavi bunike i skinu ga. Zatim svu odjeću natovari na beduinovog konja i nosačevog magarca, pa probudi Ketfuldžemala i ode.

Kada Ali dođe k sebi, vidje da je go i da su ad-Denef i društvo omamljeni bunikom. On im dade sredstvo protiv bunike i čim se osvijestiše, vidješe da su goli, te Ahmed ad-Denef reče:

– Šta je ovo, momci? Mi obilazimo grad tražeći je da je ulovimo, a ta rospija ulovi nas! Ala će se ovome radovati Hasan Šuman! Nego, pričekajmo dok padne mrak, pa ćemo otići.

Za to vrijeme, Hasan Šuman upita nadzornika gdje je družina. I dok se on raspitivao za njih, momci se pojaviše svi goli, te Hasan Šuman izgovori stihove:

Ljudi su slični kad odluče da otputuju
Ali su ljudi slični i kada se vraćaju.
Među ljudima ima učenih i glupih,
Kao zvijezda što ima sjajnih i muklih.

Posmatrajući ih, Šuman upita:

– Ko se to poigrao s vama i očerupao vas?

– Preuzeli smo obavezu da uhvatimo neku staricu, pa pođosmo da je tražimo, ali nas očerupa niko drugi nego jedna lijepa djevojka.

– Baš vas je lijepo udesila! – uskliknu Hasan.

– Poznaješ li je ti, Hasane?

– Poznajem je, a poznajem i tu staricu.

– Šta ćeš reći halifi? – upitaše oni Šumana, a on odogovori:

– Ad-Denefe, položi svoje činove pred halifu – reče Hasan. – Ako te upita zašto je nisi uhvatio, reci mu: "Ja je ne poznajem, nego zaduži za nju Hasana Šumana." Ako mene zaduži, ja ću je ščepati.

Oni prespavaše noć, a sutradan odoše u halifin divan i poljubiše tlo pred njim, te halifa upita:

– Gdje je starica, starješino Ahmede?

Ahmed položi činove, a halifa će na to:

– Zašto to činiš?

– Ja ne poznajem staricu, već zaduži za nju Šumana pošto on poznaje i staricu i njenu kćer. Nije starica izvela te marifetluke zbog pohlepe za tuđim stvarima – nastavi Ahmed – već da pokaže svoju vještinu i vještinu svoje kćeri, i zato da bi joj dao plaću njenog muža, a njenoj kćeri očevu plaću.

Šuman zamoli halifu da je ne pogubi kada je dovede, a halifa reče:

– Tako mi mojih predaka, bit će sigurna ako vrati tuđe stvari, jer ona je pod tvojom zaštitom.

– Daj mi garancije, zapovjedniče pravovjernih – reče Šuman.

– Ona je pod tvojom zaštitom – ponovi halifa i dade mu mahramu u znak jamstva.

Šuman napusti divan i ode Dalilinoj kući. Pozva je, ali mu se odazva Dalilina kćer Zejneba koju Šuman upita:

– Gdje ti je majka?

– Gore je – odgovori Zejneba.

– Reci joj da ponese tuđe stvari i neka pođe sa mnom pred halifu. Donosim joj mahramu kao znak sigurnosti. Ako ne pođe milom, neka poslije ne prebacuje nikome nego sebi.

Dalila siđe, sveza mahramu oko vrata i predade mu tuđe stvari na nosačevom magarcu i beduinovom konju. Onda Šuman reče:

– Ostala je odjeća moga starješine i njegove žene.

– Tako mi Svevišnjeg Imena, nisam ih ja očerupala!

– Istinu veliš – reče Šuman. – To je ujdurma tvoje kćeri Zejnebe. To je vaše zajedničko djelo.

Hasan ode sa staricom u halifin divan, pa on kroči naprijed, stavi pred halifu tuđe stvari i izvede pred njega Dalilu. Čim je ugleda, halifa naredi da je stave tamo gdje se vrše smaknuća, a starica reče:

– Ja sam pod tvojom zaštitom, Šumane!

Šuman ustade, pa poljubi halifi ruku podsjećajući ga:

– Oprosti, jer si joj dao garancije.

– Prepuštam je tvojoj velikodušnosti – reče halifa. – Kako ti je ime, starice?

– Zovem se Dalila.

– Ti si samo jedna lukava i prepredena žena.

Tako Dalila dobi nadimak Lukava.

– Zašto si činila sve te ujdurme zadajući nam toliko muke? – upita halifa.

– Ujdurme nisam činila zbog lahkomosti za tuđim stvarima, nego sam čula za marifetluke Ahmeda ad-Denefa koje je izvodio po Bagdadu i za ujdurme Hasana Šumana, pa rekoh: “Mogu i ja uraditi isto što i oni!” Već sam vratila ljudima njihove stvari.

Onda nosač ustade i reče:

– Između mene i nje treba da presudi Božiji zakon! Nije joj dosta što mi je uzela magarca, već je nahuškala berbera Marokanca na me, te mi je iščupao zube i dva puta mi opalio sljepoočnice.

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

708.

ada nastupi sedam stotina osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je nosač ustao i rekao:

K – Između mene i nje treba da presudi Božiji zakon! Nije joj dosta što mi je uzela magarca, već je nahuškala berbera Marokanca na me, te mi je iščupao zube i dva puta mi opalio sljepoočnice.

Halifa naredi da se hamalu i bojadžiji da po stotinu dinara, pa reče bojadžiji:

– Idi i dovedi u red svoju radnju.

Blagosiljajući halifu, oni odoše. Beduin uze svoje stvari i konja, govoreći:

– Dabogda ja nikada više ne kročio u Bagdad i ne jeo medenjake!

Tako svak uze svoje i raziđoše se, a halifa reče:

– Zaželi nešto od mene, Dalila.

– Moj otac je bio kod tebe starješina poštara, a ja sam odgajala golubove pismonoše. Moj muž je bio starješina bagdadskih stražara, pa želim da mi daš plaću moga muža, a moja kćer hoće plaću svoga oca.

Halifa naredi da se ispune njihove želje, a onda će Dalila:

– Hoću da me postaviš za vratarku u hanu.

Halifa je bio sagradio han sa tri zgrade kako bi u njemu mogli odsijedati trgovci. Odredio je da han čuva četrdeset robova i četrdeset pasa koje je uzeo od namjesnika Sulejmana kada ga je otpuštao, te je dao da se psima naprave ogrlice.

U tome hanu bio je jedan rob kuhar koji je kuhao za robove i hranio pse mesom. Halifa reče starici:

– Dalila, napisat ću da upravljaš hanom. Ako nešto nestane iz njega, ti ćeš biti odgovorna.

– Dobro – složi se Dalila – ali da uselim svoju kćer u odaju koja se nalazi iznad kapije hana, jer taj dio ima ravan krov, a golubove valja odgajati samo na širokom prostoru.

Halifa naredi da joj to urede, te Dalilina kćer prenese sve svoje stvari u odaju iznad kapije hana a starica uze četrdeset golubova pismonoša.

Zejneba objesi u odaji četrdeset odijela, kao i odjeću Ahmeda ad-Denefa. Halifa postavi Lukavu Dalilu za starješinu četrdeset robova kojima naredi da joj se potčinjavaju. Ona sebi odabra mjesto za boravak iza vrata hana, a svakog dana je odlazila u divan jer je halifi moglo zatrebati da negdje pošalje neko pismo. Iz divana nije dolazila do kraja dana, dok je četrdeset robova ostajalo čuvajući han. Kada padne noć, puštala je pse da čuvaju han.

Eto šta je bilo s Lukavom Dalilom u Bagdadu.

PRIČA O ALIJU AZ-ZEJBAKU [02]

Ali az-Zejbak al-Misri bio je kairski prepredenjak u doba jednoga čovjeka po imenu Salah al-Misri koji je bio starješina u kairskom divanu, a imao je četrdeset ljudi pod svojom komandom. Salahovi ljudi su postavljali zamke prepredenjaku Aliju misleći da će pasti u njih, ali kada bi došli tamo, vidjeli bi da je pobjegao, kao što izmiče živa, i zato ga prozvaše az-Zejbak al-Misri.[51]

Jednoga dana, prepredenjak Ali sjedio je u kasarni sa svojim ljudima, neraspoložen i tmuran. Njegov zamjenik u kasarni vidje kako sjedi namršten, pa ga upita:

– Šta ti je starješino? Ako ti je teško, prošetaj Kairom. Tvoje brige će nestati kad prošetaš kairskim trgovima.

Ali ustade i izađe da prošeta Kairom, ali ga spopadoše još veće brige. Onda naiđe pored jedne krčme, pa reče sam sebi:

– Uđi i napij se!

Tako uđe i vidje u krčmi sedam redova ljudi.

– Krčmaru – reče Ali – ja hoću da sjedim sam!

Krčmar ga posadi da sjedi sam, pa mu donese vino i on se prihvati pića dok se ne obeznani. Poslije izađe iz krčme i zaputi se Kairom. Išao je gradskim ulicama dok ne stiže do Crvene ulice. Ljudi su se sklanjali s puta ispred njega plašeći ga se. Ali se osvrnu i ugleda jednog vodonošu koji je ljude napajao iz ibrika vičući usput:

– O, ti što nadoknađuješ! Nema boljeg pića od onog koje se dobiva od suhoga grožđa, niti sjedinjenja do sa dragim! U pročelju sjedi samo razumni!

– Daj mi da pijem! – povika Ali.

Vodonoša ga pogleda i dade mu ibrik, a ovaj zaviri u ibrik, promućka ga i prosu tečnost na zemlju.

– Zar nećeš piti? – upita ga vodonoša.

– Napoj me! – reče Ali.

Vodonoša napuni ibrik, a Ali ga opet promućka i prosu. Kada to učini i treći put, vodonoša reče:

– Ako nećeš piti, ja odoh.

– Napoj me! – ponovi Ali.

Vodonoša napuni ibrik i dade mu ga, a Ali ga prihvati i napi se. Zatim dade vodonoši dinar, a vodonoša ga pogleda sa omalovažavanjem i reče:

– Neka te Bog nagradi! Neka te Bog nagradi! Za nekoga niko i ništa, a za nekoga slavan čovjek!

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

709. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je prepredenjak Ali dao vodonoši dinar, a vodonoša ga pogleda sa omalovažavanjem i reče:

– Neka te Bog nagradi! Neka te Bog nagradi! Za nekoga niko i ništa, a za nekoga slavan čovjek!

Prepredeni Ali priskoči vodonoši, ščepa ga za kragnu i potegnu na njega skupocjeni jatagan, kao onaj o kome pjevaju stihovi:

Udri ljutim bandžarom i ne boj se nikoga
Nego samo moći Stvoritelja Svemoćnoga.
Kloni se zle ćudi i nikad nemoj biti
Bez odlika kojima se krase plemeniti.

– Porazgovarajmo pametno, šejhu – reče Ali vodonoši. – Ova tvoja mješina i po najpovoljnijoj procjeni jedva da vrijedi tri dirhema, a dva ibrika koja sam prosuo na zemlju jedva da sadrže jedan ratal vode.

– Tako je – reče vodonoša, a Ali nastavi:

– Zašto me omalovažavaš kad sam ti dao zlatnik? Jesi li vidio nekog hrabrijeg i plemenitijeg od mene?

– Vidio sam i hrabrijeg i plemenitijeg od tebe. Dokle god žene rađaju, na ovome svijetu nema najhrabrijeg ni najplemenitijeg.

– Ko je taj koga si vidio da je hrabriji i plemenitiji od mene?

– Treba da znaš da mi se dogodila jedna čudna stvar – reče vodonoša. – Moj otac je bio starješina esnafa vodonoša u Šerbiji u Kairu. Umro je i ostavio mi pet deva, mazgu, dućan i kuću, ali siromašnom čovjeku nikad nije dosta i taman kada mu bude dosta, umre. Mislio sam: "Otići ću na hadž u Hidžaz!" Sabrah karavan deva i zaduživah se dok ne dogurah do pet stotina dinara, a onda sve to izgubih na hadžu. Mislio sam: "Ako se vratim u Kairo, ljudi će me zatvoriti zbog svoga novca!" Onda se zaputih s jednim sirijskim hadžijom i stigoh u Alep, a iz Alepa se zaputih u Bagdad. Raspitivao sam se ko je starješina vodonoša u Bagdadu. Kada me uputiše k njemu, ja odoh i proučih mu *Fatihu*, a on me upita ko sam. Ispričah mu sve što mi se dogodilo, a on mi otvori dućan, dade mi mješinu i ostalu opremu. Tako ja, s Božijom pomoći, počeh obilaziti grad. Jednom prilikom, dadoh nekom čovjeku ibrik vode da se napije, a on mi reče:

– Nisam ništa jeo pa mi se ne pije. Eto, danas me pozva neki škrtac i stavi dva bokala ispred mene, pa mu rekoh: "Odvratni čovječe, što mi nisi dao da nešto pojedem pa da me onda napojiš? Odlazi, vodonošo! Kad pojedem nešto, onda mi daj da pijem."

Potom priđoh drugom čovjeku, a on mi reče:

– Neka ti Allah plati!

Tako sam hodao do podneva, a niko mi ne dade ništa. Mislio sam: "Kamo sreće da nisam došao u Bagdad!" Odjednom, ugledah kako neki ljudi trče. Pođoh za njima i vidjeh divnu povorku u kojoj su u svakom redu bila po dva čovjeka, a svaki je imao kalpak, opasač, sukneno odijelo i čelični pancir. Upitah nekoga:

– Čija je ovo povorka?

– To je kolona starješine Ahmeda ad-Denefa.

– Na kakvom je on položaju?

– On je starješina u halifinom divanu i bagdadski je starješina. Brine o redu na kopnu. Halifa mu mjesečno daje hiljadu, a svakom njegovom čovjeku stotinu dinara. Hasan Šuman također prima hiljadu dinara. Oni upravo odlaze iz divana u kasarnu.

U tom času, ugleda me Ahmed ad-Denef i reče:

– Donesi mi vode!

Ja napunih ibrik i dadoh mu, ali ga on promućka i proli. Tako uradi i drugi put, a treći put otpi gutljaj vode kao i ti i upita me:

– Odakle si, vodonošo?

– Iz Kaira.

– Neka Allah poživi Kairo i njegove stanovnike! A zašto si došao u ovaj grad?

Ja mu sve ispričah, objasnivši da sam dužan i da bježim zbog dugova, a Ahmed mi reče da sam dobrodošao, pa dade pet dinara rekavši svojim ljudima:

– Allaha radi, budite dobri prema njemu!

Svaki od njih dade mi po dinar, a Ahmed ad-Denef mi reče:

– Dok si u Bagdadu, dobijat ćeš od nas toliko kad god nas budeš napajao.

Onda sam navraćao k njima i krenu mi posao. Nekoliko dana kasnije, prebrajah zaradu i utvrdih da imam hiljadu dinara, te pomislih: “Najbolje bi bilo da pođem u svoj kraj!” I odoh Ahmedu ad-Denefu u kasarnu, poljubih mu ruke, a on me upita:

– Šta hoćeš?

– Želim otputovati – rekoh i izrecitirah stihove:

Strancu je u tuđini živjeti
Isto što kule u zraku graditi:
Šta je sagradio vjetar će porušiti,
Pa se tuđin odlučio kući vratiti.

– Karavan polazi za Kairo. Želim otići svojoj porodici – rekoh Ahmedu, te mi on dade mazgu i stotinu dinara rekavši:

– Želim poslati po tebi jednu poruku. Poznaješ li žitelje Kaira?

– Poznajem – odgovorih...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

710.

ada nastupi sedam stotina deseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Ahmed ad-Denef dao vodonoši mazgu i stotinu dinara govoreći:

– Želim poslati po tebi jednu poruku. Poznaješ li žitelje Kaira?

Rekoh mu da poznajem, kazivao je vodonoša, a Ahmed nastavi:

K – Uzmi ovo pismo, pa ga predaj Ali az-Zejbaku al-Misriju. Reci mu: “Tvoj starješina te pozdravlja, a on se sada nalazi kod halife.”

Uzeh pismo i otisnuh se na put do Kaira. Vidješe me povjerioci i ja im isplatih dugove. Onda opet postadoh vodonoša, a ono pismo ne predadoh jer nisam znao gdje je kasarna Ali az-Zejbaka. Nakon dugo vremena, uputiše me k njemu. Kada dođoh u kasarnu, zatekoh ga kako sjedi i rekoh mu:

– Jesi li ti Ali az-Zejbak al-Misri?

– Samo ti uživaj, a ja sam upravo Ali az-Zejbak al-Misri, prvi momak starješine Ahmeda ad-Denefa. Daj mi pismo!

Dadoh mu pismo koje Ali otvori i pročita:

“Pismo ti pišem, ljepotane pravi,
Na listu koji ti donose vjetrovi.
Da znam letjeti, zbog čežnje bih poletio,
Al’ kako će letjeti ko je bez krila ostao?

Starješina Ahmed ad-Denef šalje pozdrave svome najstarijem sinu Ali az-Zejbaku al-Misriju. Javljam ti da sam udesio Salahuddina al-Misrija priređujući mu takve ujdurme da sam ga živa sahranio, te mi se sada potčinjavaju svi njegovi momci, među njima i Ali Ketfuldžemal. Postao sam starješina u gradu Bagdadu, odnosno u halifinom divanu, i zadužen sam da brinem o redu na kopnu. Ako držiš do riječi koju smo zadali jedan drugome, dođi mi – možda ćeš u Bagdadu izvesti neku majstoriju koja će te dovesti halifi u službu, pa će ti on odrediti plaću i prinadležnosti i sagradit će ti kasarnu. To je moja želja, i ostaj mi zdravo!”

Kada pročita pismo, Ali ga poljubi i stavi na glavu, pa dade vodonoši deset dinara muštuluka. Zatim ode u kasarnu svojim momcima i prenese im vijesti.

– Preporučujem vam da pazite jedan drugoga – reče im Ali i svuče ono što je imao na sebi, pa obuče ogrtač, stavi kapu i uze jednu kutiju u kojoj je bilo

drveno koplje dugo dvadeset i četiri lakta, a njegovi dijelovi uvlačili su se jedan u drugi. Zamjenik ga upita:

– Zar ćeš otputovati kad nam se blagajna ispraznila?

– Čim stignem u Siriju, poslat ću vam toliko koliko će vam biti dovoljno.

Tako Ali pođe svojim putem, pa sustiže jedan karavan u kome vidje starješinu trgovačkog esnafa sa četrdeset trgovaca koji su natovarili svoje pakete, dok se roba trgovačkog starješine nalazila na zemlji. Ali uoči da je vođa karavana Sirijac koji se upravo obraćao goničima mazgi:

– Neka mi pomogne neko od vas!

Goniči su ga psovali i grdili, i Ali pomisli: “Bit će dobro samo ako s ovim starješinom budem putovao!” Ali bijaše lijep i golobrad, pa priđe vođi karavana i pozdravi ga, a ovaj mu poželi dobrodošlicu i upita:

– Šta tražiš?

– Amidža, vidjeh da si sam, a imaš četrdeset tovara robe. Zašto nisi poveo ljude da ti pomognu?

– Iznajmio sam, sinko, dva mladića, obukao ih i svakom stavio u džep po dvije stotine dinara. Pomagali su mi do derviške tekije, a onda pobjegoše.

– Kamo idete? – upita ga Ali.

– U Alep – odgovori starješina.

– Ja ću ti pomoći – na to će Ali, te natovariše robu i pođoše na put zajedno sa starješinom trgovačkog esnafa koji uzjaha svoju mazgu.

Vođa karavana, Sirijac, obradova se Aliju i zavolje ga. Kada pade noć, oni sjahaše, najedoše se i napiše i dođe vrijeme za spavanje. Ali leže nauznak, pretvarajući se da spava. Vođa karavana zaspa nedaleko od njega, a Ali ustade i sjede pored ulaza u trgovčev šator. Vođa se prevrnu i htjede zagrliti Alija, ali ga ne nađe pa pomisli: “Možda se obećao nekom drugom i otišao njemu. Međutim, ja sam preči, i naredne noći bit će moj!” Dotle je Ali bio na ulazu u trgovčev šator sve do pred zoru, a onda se vrati i leže pored vođe karavana. Kada se vođa probudi, ugleda Alija i pomisli: “Ako ga upitam gdje je bio, ostavit će me i otići.”

Tako ga je Ali varao dok ne stigoše do jedne pećine u kojoj je bila jazbina, a u jazbini krvožedni lav Kad god bi karavan prolazio tuda, izvlačili bi kocku, pa na koga padne kocka – toga bi bacali lavu.

Dakle, trgovci baciše kocku i ona pade baš na trgovačkog starješinu. Onda ih odjednom lav presrete na putu gledajući koga da zgrabi iz karavana. Trgovački starješina se nađe na velikoj muci, pa reče vođi karavana:

– Prokleo Bog i tebe i tvoje putovanje! Ostavljam ti u amanet da poslije smrti mojoj djeci daš moju robu.

– Čemu sva ta priča? – upita prepredenjak Ali.

Kada mu sve ispričaše, Ali reče:

– Zašto bježite od pustinjske mačke? Ja preuzimam da je ubijem!

Vođa karavana ode trgovcu i obavijesti ga o tome, a trgovac reče:

– Ako ubije Tava, dat ću mu hiljadu dinara.

– I mi ćemo mu platiti – rekoše ostali trgovci.

Ali ustade, skinu ogrtač i na njemu se ukaza čelični oklop. Zatim izvuče sablju i sam ode pred lava. Dreknu na njega, pa lav pojuri, a Ali al-Misri udari ga sabljom među oči i raspolovi ga. Vođa karavana i trgovci posmatrali su to, a onda Ali reče vođi:

– Ne boj se, amidža!

– Sine moj – na to će vođa – ja ću tebe služiti.

Priđe trgovac, zagrli ga, poljubi među oči i dade mu hiljadu dinara, a zatim mu svi trgovci dadoše po dvadeset dinara. On sav novac pohrani kod trgovca.

Tu noć prespavaše, a sutradan pođoše za Bagdad. Usput stigoše do Lavlje šume i Pseće doline gdje naiđoše na nekog odmetnutog beduina, drumskog razbojnika, koji je imao uza se cijelo pleme. Taj beduin ih presretne, te se ljudi razbježaše pred njim. Trgovac zakuka:

– Propade moj novac!

Onda istupi Ali obučen u nekakvu kožu punu praporaca. On izvadi svoje koplje, sastavi ga, ote jednog beduinovog konja, uzjaha ga i povika beduinu:

– Izađi mi na mejdan s kopljem!

I Ali zatrese praporce, te beduinov konj poskoči, a Ali udari beduinovo koplje i slomi ga, pa njega udari po vratu i odrubi mu glavu. Beduinovi ljudi vidješe to, pa nasrnuše na Alija koji, vičući “Allahu ekber!” kidisa na njih, rastjera ih i oni se dadoše u bijeg. Ali podiže beduinovu glavu na koplje, a trgovci ga počeše darivati. Prepredenjak Ali zatraži novac od trgovca koji mu ga dade, a on povjeri novac vođi karavana, govoreći:

– Kada stigneš u Kairo, raspitaj se gdje je moja kasarna, pa ovaj novac daj mome zamjeniku.

Ali prespava noć, a sutradan uđe u grad, prošeta njime i raspita se za kasarnu Ahmeda ad-Denefa, ali mu niko ne znade reći gdje je. Šetao je dok ne stiže do trga an-Nafd. Vidje djecu kako se igraju na trgu, a među njima je bio dječak po imenu Ahmed al-Lakit. Ali pomisli: “Najviše ćeš saznati o njima raspitujući se međ’ mladima.”[52] On se osvrnu i ugleda jednog poslastičara od koga uze slatkiša i pozva djecu. Ahmed al-Lakit neočekivano rastjera djecu od Alija, pa priđe sam i upita:

– Šta tražiš?

– Imao sam sina koji je umro. Sanjao sam kako traži slatkiša, pa sam ih kupio i želim dati svakom djetetu po jedan.

Ali dade jedan slatkiš Ahmedu al-Lakitu koji ga pogleda i vidje dinar prilijepljen za njega, te reče Aliju:

– Odlazi, ja nisam pokvaren! Raspitaj se ti o meni!

– Sinko, samo prepreden čovjek uzima i samo prepreden čovjek daje nagradu. Ja sam obišao grad tražeći kasarnu Ahmeda ad-Denefa, ali mi niko nije mogao reći gdje je. Dajem ti ovaj dinar ako mi pokažeš gdje je kasarna Ahmeda ad-Denefa.

– Ja ću trčati ispred tebe, a ti trči za mnom dok ne stignem do kasarne. Dok budem trčao, uzet ću kamen i baciti ga na kapiju kasarne, tako da ćeš znati gdje je.

Dječak potrča, a Ali za njim te dječak dohvati kamen i baci ga na kapiju kasarne i Ali shvati gdje je...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

711.

ada nastupi sedam stotina jedanaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Ahmed al-Lakit trčao ispred prepredenjaka al-Lakita i pokazao mu kasarnu kako bi Ali znao gdje je. Onda Ali uhvati dječaka želeći da mu uzme dinar, ali nije mogao, te mu reče:

– Idi, zaslužio si nagradu, jer si oštrouman, bistar i hrabar. Ako postanem halifin starješina, s Božijom pomoći, bit ćeš jedan od mojih momaka.

Dječak ode, a Ali priđe kasarni i pokuca na vrata, te Ahmed ad-Denef reče:

K – Zamjeniče, otvori kapiju! Kuca Ali az-Zejbak al-Misri!

Zamjenik otvori vrata, te Ali uđe i ode Ahmedu ad-Denefu koji ga pozdravi i dočeka raširenih ruku. Pozdraviše ga i četrdeset Ahmedovih ljudi. Onda ga Ahmed odjenu i reče:

– Kada me je halifa postavio za starješinu, obukao je moje momke, a ja sam ostavio za te ovo ruho.

Zatim posadi Ahmeda u pročelje, pa donesoše jelo, te se najedoše i napiše. Pili su sve do jutra, a onda Ahmed reče Aliju:

– Čuvaj se šetnji po Bagdadu! Sjedi u ovoj kasarni.

– Zašto? – upita Ali. – Ja sam i došao upravo zato da bih šetao.

– Sinko – na to će Ahmed – nemoj misliti da je Bagdad kao Kairo. Bagdad je prijestonica hilafeta i u njemu ima mnoštvo prepredenjaka. Tu niču obješenjaci kao pečurke poslije kiše.

Ali ostade u kasarni tri dana, a onda mu Ahmed reče:

– Hoću da te približim halifi ne bi li ti dao plaću.

– Kada dođe vrijeme za to – odgovori Ali i Ahmed ga ostavi na miru.

Jednoga dana, dok je Ali sjedio u kasarni mračan i neraspoložen, pade mu na pamet: "Valjalo bi prošetati Bagdadom da se razgalim." Tako izađe i zaputi se od sokaka do sokaka, pa ugleda nasred trga jedan dućan. Uđe u njega i ruča, a zatim izađe da opere ruke, kad ugleda četrdeset robova s čeličnim sabljama i obučenih u sukno. Išli su dva po dva, a slijedila ih je Lukava Dalila jašući mazgu, s pozlaćenim kalpakom na glavi koji je imao čeličnu kuglu i ostalo što ide uz to. Dalila je upravo dolazila iz divana i išla je u han.

Kada primjeti Ali az-Zejbeka, osmotri ga dobro i uoči da ima nešto što podsjeća na Ahmeda ad-Denefa, da je plećat i visok kao i on, da na sebi ima ogrtač i burnus, čelični mač i ostalo, dok je zračio srčanošću koja mu je govorila u prilog. Dalila ode u han, nađe se sa svojom kćerkom Zejnebom, pa donese dasku s pijeskom i poče gatati. Tako saznade da se ovaj mladić zove Ali

al-Misri, te da je njegova zvijezda sretnija od njene i zvijezde njene kćeri Zejnebe koja je upita:

– Šta si vidjela u pijesku, majko?

– Danas sam vidjela jednog mladića koji podsjeća na Ahmeda ad-Denefa. Strah me da ne čuje kako si očerupala Ahmeda ad-Denefa i njegove momke, pa će doći u han i nasamariti nas da bi osvetio svoga starješinu i četrdeset momaka. Mislim da živi u kasarni Ahmeda ad-Denefa.

– Pa šta onda? – reče Zejneba. – Vjerujem da si već smislila kako ćeš s njim.

Zatim Zejneba obuče najgizdaviju haljinu, pa izađe da prošeta gradom. Ljudi su je posmatrali diveći joj se, a ona je nekog mamila, a nekog mrko gledala. Išla je od trga do trga dok ne ugleda Ali al-Misrija kako joj prilazi. Ona ga gurnu ramenom, pa se osvrnu i reče:

– Neka Bog poživi one koji vide!

– Ah, kako si lijepa! Čija si? – upita Ali, a ona odgovori:

– Takvog delije kao što si ti!

– Jesi li udata ili neudata? – upita Ali.

– Udata! – odbrusi Zejneba.

– Hoćemo li meni ili tebi?

– Ja sam kćer trgovca, a i muž mi je trgovac. Do današnjeg dana nisam izlazila iz kuće. Ne bih ni danas da nisam skuhala jelo, pa sam htjela jesti, ali mi nije prijalo samoj. Čim sam tebe ugledala, pao si mi na srce. Hoćeš li udovoljiti mome srcu i poći da prezalogajiš kod mene?

– Koga pozivaju, treba da prihvati – na to će Ali.

Zejneba pođe, a Ali ju je pratio iz sokaka u sokak. Idući za njom, razmišljao je: “Kako mogu ovo raditi kad sam stranac? Poslovica kaže: 'Ko bludniči u tuđini, Allah će ga vratiti prevarena.’ Ljubazno ću je odbiti.”

– Uzmi ovaj dinar – reče joj Ali – i naći ćemo se drugi put.

– Tako mi Svevišnjeg Imena – na to će Zejneba – nema ti druge nego da uđeš sa mnom u onu kuću, pa ću ti pokazati šta je milovanje.

Ali ju je pratio do jedne velike kapije. Brava je bila zaključana.

– Otvori ovu bravu – reče Zejneba.

– A gdje je ključ?

– Izgubio se.

– Ko otvara bravu bez ključa, prijestupnik je i kadija treba da ga nauči pameti. Ja ih ne umijem otvoriti bez ključa.

Djevojka skinu zar s lica i on je pogleda, tako da mu izmami hiljadu uzdaha. Zatim prebaci zar preko brave, prouči nešto nad njom i otvori je bez ključa. Zejneba uđe, a Ali je išao za njom, pa ugleda sablje i drugo čelično oružje. Djevojka skinu zar i sjede s Alijem koji pomisli: “Neka bude šta je suđeno!” Zatim se nagnu prema njoj da je poljubi u obraz, ali ona stavi ruku na obraz govoreći:

– Pravo milovanje je samo noću!

Zejneba pripremi sofru i vino, pa su jeli i pili, a onda ona ustade, napuni ibrik na bunaru i poli mu da opere ruke. Dok se to zbivalo, Zejneba se udari u grudi i uzviknu:

– Moj muž je imao prsten s rubinom koji je neko založio kod njega za pet stotina dinara. Stavila sam ga na ruku, ali mi je bio veliki, pa sam ga smanjila pomoću voska i kada sam spuštala kofu, prsten mi pade u bunar. Ti se okreni prema vratima da se svučem, pa ću se spustiti u bunar da donesem prsten.

– Sramota bi me bilo da se ti spuštaš u bunar kad sam ja tu. Ja ću sići – reče Ali, pa svuče odjeću, sveza se užetom i Zejneba ga spusti u bunar u kome je bilo dosta vode.

– Uže je kratko – reče Zejneba. – Nego, odveži ga i spusti se.

Ali se odveza i spusti u vodu, pa zaroni za nekoliko čovječijih visina, ali ne dospje do dna bunara. Djevojka, pak, stavi svoj zar, uze Alijevu odjeću i ode majci...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

712.

ada nastupi sedam stotina dvanaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se Ali al-Misri spustio u bunar, a Zejneba pokupi njegovu odjeću, ode majci i reče joj:

– Svukla sam Alija al-Misrija i spustila ga u bunar emira Hasana, vlasnika kuće. Nema ni govora o njegovom izlasku!

Što se tiče kućevlasnika, emira Hasana, on je u to vrijeme bio u halifinom divanu. Kada dođe, nađe otključanu kuću, pa upita konjušara:

– Zašto nisi zaključao?

K – Zaključao sam vrata svojom rukom, gospodaru – reče konjušar.

– Života mi, u kuću je ušao provalnik! – uzviknu emir pa uđe u kuću, ali ne zateče nikoga. Onda reče slugi:

– Napuni ibrik da uzmem abdest!

Sluga uze kofu i spusti je, a kada je povuče, osjeti da je teška pa pogleda u bunar i vidje kako neko sjedi u vedru. On ga baci u bunar i povika:

– Gospodaru, ukazao mi se ifrit u bunaru!

– Idi i dovedi četvericu hodža da mu prouče nešto iz *Kur’ana* kako bi otišao – reče emir Hasan. Kada stigoše hodže, on im se obrati:

– Opkolite taj bunar i proučite štogod onome ifritu.

Potom dođe jedan rob s konjušarom, pa spustiše kofu. Ali se uhvati za kofu sakri se ispod nje i pričeka dok se ne pope blizu njih, a onda skoči od kofe i sjede među hodže. Oni se počeše busati po licu vičući:

– Ifrit! Ifrit!

Emir Hasan vidje da je to mladić, ljudsko biće, pa ga upita:

– Jesi li ti provalnik?

– Nisam – odgovori mladić.

– Zašto si se spustio u bunar?

– Spavao sam i u snu svršio, pa se spustih u rijeku Tigris da se operem. Zaronih i voda me povuče pod zemlju, te se nađoh u ovome bunaru.

– Istinu govori! – na to će emir, te mu Ali ispriča sve što se dogodilo i emir ga izvede iz kuće u nekom starom odijelu.

Ali ode u kasarnu Ahmeda ad-Denefa i ispriča mu šta se zbilo, a Ahmed reče:

– Nisam li ti rekao da u Bagdadu ima žena koje ismijavaju muškarce?

– Tako ti Svevišnjeg Imena – na to će Ali Ketfuldžemal – kakav si ti starješina kairskih momaka kada te je očerupala jedna djevojka?!

Aliju to pade teško i pokaja se. Ahmed ad-Denef mu dade drugo odijelo, a onda ga Hasan Šuman upita:

– Poznaješ li tu mladu ženu?

– Ne poznajem – odgovori Ali.

– To je Zejneba, kćer Lukave Dalile, vratarke u halifinom hanu. Zar si i ti pao u njenu mrežu, Ali? – upita Šuman.

– Tako je – odgovori Ali, a onda će Šuman:

– Ali, ona je pokupila odjeću tvoga starješine i svih njegovih momaka.

– To je vaša sramota! – uzviknu Ali, a Šuman ga upita:

– A šta bi ti htio?

– Hoću da se oženim njome.

– Nema ništa od toga! Počni odmah tješiti svoje srce.

– Kakvu mudroliju da smislim, Šumane, da bih se oženio njome?

– Takvog te hoću! Budeš li pio iz moje ruke i staneš li pod moj bajrak, doći ćeš do nje.

– Pristajem – reče Ali.

– Skidaj odjeću, Ali – reče mu Šuman, te se Ali svuče, a Hasan uze lonac, pa skuha u njemu nešto poput katrana, premaza Alija koji postade nalik na crnoga roba. Namaza mu usne i obraze, podvuče mu oči crvenom surmom, obuče ga kao slugu, pa mu donese pladanj s ćevapima i reče:

– U hanu ima jedan crni kuhar na koga si ti sada nalik. Taj rob s pijace donosi samo meso i povrće. Priđi mu na lijep način i razgovaraj s njim kao rob. Pozdravi ga i reci mu: “Odavno se nismo sastali da popijemo bozu!” On će reći: “Zauzet sam! Imam za vratom četrdeset robova kojima kuham ručak i večeru, a hranim i pse, te postavljam sofru Dalili i njenoj kćeri Zejnebi.” Onda ti njemu reci: “Dođi da pojedemo ćevape i da popijemo bozu!” Odvedi ga u kasarnu i napij ga, pa ga ispitaj koliko vrsta jela kuha, čime hrani pse i gdje stoje ključevi od kuhinje i ostave. On će ti sve kazati jer što trijezan krije to pijan govori. Nakon toga, podmetni mu bunike, pa obuci njegovu odjeću, zadjeni noževe za pojas i uzmi korpu za zelen. Idi na pijacu, kupi meso i povrće, pa uđi u kuhinju i ostavu i skuhaj jelo. Podijeli ga, pa ćeš odnijeti jelo Dalili. U jelo stavi bunike, kako bi se opili psi i robovi, te Dalila i njena kćer Zejneba. Zatim se popni u dvore i donesi svu onu odjeću otuda. Ako želiš da ti Zejneba bude žena, ponesi onih četrdeset golubova pismonoša.

Ali izađe i vidje roba kuhara, pozdravi ga i reče mu:

– Odavno se nismo sreli da popijemo bozu!

– Zauzet sam kuhanjem za robove i pse.

Ali ga povede i opi, te ga upita koliko vrsta jela kuha, a rob odgovori:

– Svakog dana pet vrsta za ručak i pet vrsta za večeru. Jučer su mi tražili da im skuham i šestu vrstu – pilav s medom, i kao sedmu vrstu kompot od narovog zrnja.

– A kako postavljaš sofre?

– Postavim sofru za Zejnebu, zatim Dalili. Onda dajem večeru robovima, pa psima. Svakome dajem dovoljno mesa, a potrebno im je najmanje jedan rital mesa.

Sudbina htjede da Ali zaboravi ključeve. On svuče odjeću s roba koju sam obuče, uze korpu i ode na pijacu gdje kupi meso i povrće...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

713.

Kada nastupi sedam stotina trinaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Ali az-Zejbak al-Misri opio bunikom roba kuhara, pa je uzeo noževe, zadjenuo ih za pojas, dohvatio korpu za povrće i otišao na pijacu gdje kupi meso i povrće. Zatim se vrati i uđe u han u kome zateče Dalilu kako sjedi motreći na sve koji su ulazili i izlazili. On ugleda i četrdeset naoružanih robova, ali je bio kuražan. Kada ga Dalila vidje, prepozna ga i reče:

– Natrag, nenadmašna lopužo! Nemoj da mi u hanu praviš ujdurme!

Ali al-Misri se osvrnu, prerušen u roba, i reče:

– Šta to govoriš, vratarko?

– Šta si uradio s robom kuharom? Šta si mu učinio? Jesi li ga ubio, ili si ga bunikom opio?

– Zar ima još neki rob kuhar osim mene?

– Lažeš! Ti si Ali az-Zejbak al-Misri!

– Vratarko – obrati joj se Ali onako kako se obraćaju robovi – jesu li stanovnici Kaira bijeli ili su crni? Neću više služiti!

Onda robovi rekoše:

– Šta ti je, rođače?

– Ovo nije vaš rođak, već je ovo Ali az-Zejbak al-Misri, i izgleda da je on opio bunikom vašeg rođaka, ili ga je ubio – reče Dalila.

– To je naš rođak i kuhar Sadullah! – rekoše robovi.

– Nije on vaš rođak, već Ali al-Misri, samo što je kožu obojio.

– Ko je Ali? Ja sam Sadullah – na to će prerušeni Ali.

– Ja imam jednu mast kojom se to može provjeriti – dosjeti se Dalila pa donese mast, namaza mu podlakticu i protrlja je, ali crnina ne spade, te robovi rekoše:

– Pusti ga neka ide da nam sprema ručak.

– Ako je to vaš rođak, on zna šta ste tražili od njega sinoć i zna koliko vrsta jela kuha svakog dana.

Oni ga upitaše zna li za te vrste jela i šta su tražili sinoć, te Ali odgovori:

– Bob, rižu, supu, dinstano meso i đulsiju. Šesto jelo je bilo pilav s medom, a sedmo narovo zrnje. Isto to bilo je za večeru.

– Istinu govori – oglasiše se robovi.

– Pođite s njim – reče Dalila – pa ako zna gdje su kuhinja i ostava, onda je vaš rođak. U protivnom, ubijte ga.

Onaj kuhar je bio odgojio jednu mačku i kad god bi ulazio u kuhinju, mačka bi stala ispred kuhinjskih vrata i skočila mu na ramena. Kada Ali uđe i mačka ga ugleda, skoči mu na ramena, a Ali je odbaci, te mačka potrča ispred njega prema kuhinji. Ali primijeti da se mačka zaustavila upravo pred kuhinjskim vratima. On uze ključeve i na jednome uoči tragove perja, te shvati da je to ključ od kuhinje. Otključa kuhinju i ostavi povrće pa izađe, a mačka potrča ispred njega i stade pred vrata ostave. Ali shvati da je to ostava, pa uze ključeve i vidjevši na jednome tragove masla, zaključi da je to ključ od ostave. Pošto otključa i ostavu, robovi rekoše Dalili:

– Da je stranac, ne bi znao gdje su kuhinja i ostava, niti bi znao od čega je koji ključ među tolikim ključevima. Ovo je uistinu naš rođak Sadullah.

– On je otkrio kuhinju i ostavu zahvaljujući mački, a ključeve je razlikovao po nekom spoljašnjem znaku. Međutim, neće mu to upaliti kod mene!

Ali uđe u kuhinju, skuha jela, pa postavi sofru za Zejnebu i vidje svu onu odjeću u njenoj odaji. Zatim siđe i postavi sofru Dalili, pa dade ručak robovima i nahrani pse. Za večeru – isto tako.

Kapija hana otvarala se i zatvarala samo u vrijeme izlaska i zalaska sunca. Onda Ali ustade i poče vikati po hanu:

– O, stanari! Robovi na straži bdiju i pse smo pustili! Ko god izađe, neka ne krivi nikoga nego sebe samoga!

Ali je ostavio da psima da večeru na kraju. On nasu otrova u hranu i dade im je, te psi pocrkaše čim pojedoše hranu. Buniku stavi u jelo svim robovima, Dalili i njenoj kćeri Zejnebi. Onda pokupi svu odjeću i golubove pismonoše, otvori han i ode u kasarnu.

Čim ugleda Alija, Šuman ga upita:

– Šta si uradio?

Ali mu ispriča sve što se dogodilo i Šuman ga pohvali. Dok se Ali zatim svlačio, Šuman prokuha neku travu i opra ga njome, te postade bijel kao što je i bio. Onda Ali ode onome robu, obuče mu njegovu odjeću i osvijesti ga. Rob ustade pa ode u zelenaru, kupi povrća i vrati se u han.

Eto šta se zbivalo sa Alijem az-Zejbakom al-Misrijem.

Što se tiče Lukave Dalile, kod nje su se događaji ovako odvijali.

Jedan trgovac koji je boravio u hanu siđe sa sprata čim svanu zora, pa vidje da su vrata hana otvorena, da su robovi opijeni bunikom i psi mrtvi, pa trgovac ode Dalili, ali zateče i nju opijenu bunikom. Oko vrata je imala neku ceduljicu, a pored uzglavlja nalazila se spužva sa sredstvom protiv bunike. On stavi sunđer Dalili pod nosnice, te žena dođe k sebi i reče:

– Gdje se nalazim?

– Izašao sam i vidio da su vrata hana otvorena. Ti si opijena bunikom, kao i robovi. Vidio sam pse mrtve.

Dalila uze cedulju na kojoj je pisalo da to nije učinio niko drugi do Ali al-Misri. Zatim ona dade robovima i kćeri Zejnebi da pomirišu sredstvo protiv bunike, pa reče:

– Nisam li vam rekla da je ono Ali al-Misri. Nemojte nikome govoriti o ovome – reče zatim robovima, pa se obrati kćeri: – Koliko puta sam ti rekla da

Ali neće odustati od osvete? On je to učinio zbog toga što si onako postupila s njim. Mogao je s tobom učiniti i više nego što je učinio, ali se zadovoljio samo time kako bi zadobio naklonost i tražeći da živimo u ljubavi.

Potom Dalila svuče mušku odjeću, a obuče žensku haljinu, sveza mahramu oko vrata i zaputi se u kasarnu Ahmeda ad-Denefa.

Kada je Ali ušao u kasarnu noseći onu odjeću i golubove pismonoše, Šuman ustade i dade zamjeniku novaca koliko vrijedi četrdeset golubova. Tako ih kupi, pa ih skuha i podijeli ljudima. Onda Dalila pokuca na vrata, a Ahmed ad-Denef reče:

– Ovako kuca Dalila! Ustani i otvori joj, zamjeniče!

On ustade, otvori vrata i Dalila uđe...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

714. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina četrnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je zamjenik otvorio vrata kasarne Dalili, te ona uđe, a Šuman je upita:

– Šta te dovodi ovamo, nesretna starice? Ti radiš u dosluhu sa svojim bratom Zurejkom, ribarem!

– Starješino, ja nisam u pravu. Evo moje glave! Ali, ko je taj vaš momak koji me je onako nasamario?

– To je moj najbolji momak – odgovori Ahmed ad-Denef.

– Za ime Boga, neka mi vrati golubove pismonoše i ostalo! Učini to meni za ljubav – reče Dalila.

– Allah ti platio, Ali! – povika Šuman. – Zašto si skuhao one golubove?

– Nisam znao da su to golubovi pismonoše.

– Daj nam njihovog mesa – na to će Ahmed ad-Denef.

Zamjenik donese golubije meso i Dalila uze jedan komad, poče ga žvakati i reče:

– Ovo nije meso golubova pismonoša! Ja ih hranim zrnjem mošusa, pa im je i meso kao mošus.

– Ako hoćeš golubove pismonoše, obavi posao za Ali al-Misrija – reče Šuman.

– A šta mu je potrebno? – upita Dalila.

– Da ga oženiš svojom kćerkom Zejnebom.

– Ja njoj mogu nametnuti samo ono što je dobro.

– Daj joj golubove! – reče Šuman Ali al-Misriju koji vrati golubove, a starica ih preuze radujući se.

– Moraš nam dati pozitivan odgovor – reče Šuman Dalili.

– Ako hoće da se oženi njome, onda onaj marifetluk koji je izveo ne predstavlja ništa – na to će Dalila. – Pravi majstorluk je da je isprosi od njenog daidže, starješine Zurejka. To je onaj njen staratelj koji izvikuje: "Evo dva ratla riba za dva groša!" Daidža je u svojoj radnji objesio jednu kesu u koju je stavio dvije hiljade zlatnika.

Kada je momci saslušaše, poskočiše:

– O čemu to pričaš, rospijo? Hoćeš da nas lišiš našeg brata Ali al-Misrija!

Dalila ode od njih u han, pa reče kćeri:

– Prosio te je od mene Ali al-Misri.

Zejneba se obradova jer joj Ali bijaše drag zbog odmjerenosti. Ona zapita majku šta se dogodilo i ova joj ispriča, dodajući:

– Postavila sam mu uvjet da te isprosi od daidže, pa sam ga tako uvalila u nevolju.

U međuvremenu se Ali al-Misri obrati prijateljima:

– Ko je i kakav je Zurejk?

– On je starješina iračkih mangupa. U stanju je probušiti planinu, dohvatiti zvijezdu i skinuti surmu sa očiju. Nema mu ravnoga. Međutim, okanio se toga posla, pa je otvorio ribarnicu i od ribarenja je sakupio dvije hiljade dinara. Stavio ih je u jednu kesu, za kesu je svezao svileni gajtan, a na gajtan naredao praporce i bakarne zvončiće, pa je gajtan svezao za jedan klin iza dućanskih vrata i spojio ga s kesom. Kad god otvori dućan, objesi tu kesu pa vikne: "Gdje ste vi, kairski prepredenjaci, irački mangupi i maheri perzijski? Ribar Zurejk

objesio je kesu u dućanu! Ko god se smatra prepredenjakom i uzme kesu lukavstvom, njegova je!” Pohlepni mangupi dolaze želeći da uzmu kesu, ali nisu u stanju, jer Zurejk drži pod nogama oblutke od olova dok prži ribu i loži vatru, pa kada neki lakom čovjek dođe da mu skrene pažnju i uzme kesu, on ga gađa oblucima i tako ga unakazi ili ubije. Pođeš li na njega, Ali, bit ćeš poput onoga što ide za dženazom busajući se po licu i ne znajući ko je umro. Nisi u stanju s njim izaći nakraj. On je opasan za te. Nije ni potrebno da se oženiš Zejnebom. Koga nije, bez njega se može.

– Sramota je, ljudi – reče Ali. – Ja moram uzeti kesu. Dajte mi jednu žensku haljinu.

Donesoše mu haljinu koju Ali obuče, namaza ruke knom, spusti veo, pa zakla ovna, sakupi njegovu krv, izvadi mu crijeva, očisti ih i zaveza s donje strane. Onda crijeva napuni krvlju, priveza ih sebi između bedara, pa obuče gaće i dimije. Zatim napravi dojke od ptičijih volja koje napuni mlijekom, a za trbuh priveza malo platna, te između platna i trbuha stavi pamuka, a preko svega toga sveza uštirkanu mahramu. Svi koji su ga vidjeli, povikaše:

– Ah, divne li zadnjice!

Tada se pojavi jedan gonič magarca kome Ali dade dinar a ovaj ga posadi na magarca i odvede ga prema dućanu ribara Zurejka. Ali ugleda obješenu kesu u kojoj su se nazirali zlatnici. Dok je Zurejk pržio ribu, Ali reče goniču:

– Šta ovo miriše?

– To je miris Zurejkove ribe.

– Ja sam trudna žena i taj miris me nadražuje, Donesi mi komad ribe.

– Već si počeo mirisom zapahnjivati trudne žene – reče gonič Zurejku. – Sa mnom je žena emira Hasana Šerruttarika. Osjetila je miris a trudna je. Daj mi komad ribe jer se dijete već pomjera u njenoj utrobi.

– Bože, sačuvaj me zla na današnji dan! – na to će Zurejk koji uze komad ribe i htjede je ispržiti, ali mu se ugasi vatra i on uđe da je naloži.

Ali je sjedio na magarcu, pa se nasloni na crijeva i pokida ih, te mu između nogu poteče krv.

– Jao, moja krsta! Jao, moja leđa! – vikao je, te se gonič osvrnu pa vidjevši da teče krv, reče:

– Šta ti je, gospođo?

Prerušen u ženu, Ali odgovori:

– Pobacila sam!

Zurejk se zagleda, pa vidjevši krv pobježe u dućan prestrašen, a gonič mu reče:

– Bog ti platio, Zurejk! Žena je pobacila! Teško ćeš izaći nakraj s njenim mužem. Zapahnuo si je mirisom, a kada ti rekoh: Daj komad ribe – ti nećeš!

Gonič povede magarca i ode svojim putem.

Kada Zurejk pobježe u dućan, Ali pruži ruku prema kesi, a zlatnici u njoj zazvečaše, zvonca i praporci zazvoniše, te Zurejk povika:

– Otkri se tvoj lopovluk, nevaljalče! Zar da me nasamariš prerušen u ženu? Evo ti šta si zaslužio!

On baci olovni oblutak na njega i promaši ga. Maši se drugog oblutka, ali na njega skočiše ljudi vičući:

– Jesi li ti čaršijski čovjek ili siledžija? Ako si čaršijski čovjek, onda skini tu kesu i spasi ljude svoga zla!

– To ću svakako učiniti, ako Bog da! – odgovori Zurejk.

Što se tiče Alija, on ode u kasarnu i Šuman ga upita:

– Šta si uradio?

Ali ispriča sve što mu se dogodilo, pa skinu ženske haljine i reče:

– Šumane, donesi mi konjušarsko odijelo.

Šuman mu donese konjušarsko odijelo. Ali ga obuče, pa uze jednu zdjelu i pet dirhema i zaputi se ribaru Zurejku koji ga upita:

– Šta ti treba, majstore?

Ali pokaza dirheme koje je držao u ruci i Zurejk mu htjede dati ribu koja je bila već isoržena na tepsiji, ali gost reče:

– Hoću samo vruću ribu!

Zurejk stavi ribu u tavu u namjeri da je isprži, ali se vatra ugasi, te on uđe da je zapali. Ali posegnu rukom prema kesi i dohvati njen rub, te zazvečaše zvonca, halke i praporci i Zurejk povika:

– Nećeš me nasamariti, svejedno što si se prerušio u konjušara! Prepoznao sam te po tome kako držiš novac i zdjelu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

715.

ada nastupi sedam stotina petnaesta noć, ona reče:

K – Čula sam, sretni care, da je Ali al-Misri posegnuo rukom da uzme kesu, pa su zazvečala zvonca, halke i praporci, te je Zurejk povikao:

– Nećeš me nasamariti, svejedno što si se prerušio u konjušara! Prepoznao sam te po tome kako držiš novac i zdjelu!

Zurejk baci na njega olovni oblutak, ali se Zurejk izmače, te oblutak pade pravo u tavu punu vreloga mesa. Tava se razbi pa se saft iz nje prosu ravno na leđa kadiji koji je upravo prolazio. Razli mu se čak i po njedrima. Kadija povika:

– Ah, bruke moje! Nesretniče odvratni! Ko li mi to uradi?!

– Gospodaru naš – rekoše ljudi – to je neko malo dijete bacilo kamen koji je pao u tavu. Mogao je Bog dati da bude i gore.

Onda se ljudi osvrnuše i ugledaše olovni oblutak koji je bacio Zurejk, te pohrliše k njemu vičući:

– Jadan bio, Zurejk! Bolje će biti za te da skidaš kesu!

– Skinut ću je, ako Bog da! – na to će Zurejk.

Za to vrijeme Ali ode u kasarnu i pojavi se pred ljudima koji ga zapitaše:

– Gdje je kesa?

Ali im kaza sve šta se zbilo, a oni će na to:

– Propadoše dvije trećine tvoga majstorluka!

Ali skinu odjeću, pa se obuče kao trgovac i izađe. Usput ugleda jednog lovca zmija koji je nosio punu torbu zmija i kesu sa svojim priborom.

– Lovče – obrati mu se Ali – želio bih da zabaviš moju djecu, pa ću te nagraditi.

Zatim ga Ali odvede u kasarnu, nahrani ga i opi bunikom, pa obuče njegovo ruho i uputi se ribaru Zurejku. Kada dođe ribaru, zasvira u sviralu, te mu Zurejk reče:

– Neka ti Allah da svako dobro!

Istog časa, Ali izvadi zmije i baci ih pred ribara koji se plašio zmija, pa pobježe od njih u dućan. Ali pokupi zmije, stavi ih u torbu i pruži ruku prema kesi pa kada dohvati njen rub, zazvečaše halke, praporci i zvonca, te Zurejk povika:

– Ne odustaješ od toga da me nasamariš, pa si postao i lovac zmija!

I on baci na Alija olovni oblutak, ali je u tom trenu prolazio jedan oficir za kojim je išao konjušar, te oblutak pade konjušaru na glavu i obori ga.

– Ko ga je oborio? – upita oficir.

– Pao je kamen s krova – rekoše ljudi. Oficir ode, a ljudi se osvrnuše pa ugledavši olovni oblutak, napadoše Zurejka riječima:

– Skidaj kesu!

– Ako Bog da, skinut ću je još noćas – odgovori ribar.

Ali se nadmudrivao sa Zurejkom sedam puta, ali ne uze kesu. Onda on vrati lovcu zmije, odjeću i pribor, nagradi ga i vrati se do Zurejkova dućana gdje ču kako ribar govori:

– Ako noćas ostavim kesu u dućanu, on će probiti zid i uzeti je. Ipak ću ja nju uzeti i ponijeti kući.

Tako Zurejk ustade i izađe iz dućana, pošto prije toga skinu kesu i stavi je u njedra. Ali ga je pratio dok ne dođoše nadomak Zurejkove kuće. Ribar vidje da je kod njegovog komšije nekakvo veselje, pa pomisli: “Odoh kući da dam ženi kesu i da se presvučeni, pa ću se vratiti na veselje.” I Zurejk pođe dalje, a Ali za njim.

Ribar je bio oženjen jednom crnom robinjom koju je oslobodio vezir Džafer i s njom je dobio sina kome je nadjenuo ime Abdullah. Ženi je obećao da će tu kesu razvezati kada bude sunetio sina i kada ga bude ženio, te da će ga potrošiti na svadbu.

Ribar dođe svojoj ženi namršten i ona ga upita:

– Zašto si namršten?

– Gospod me je stavio na kušnju poslavši jednog obješenjaka koji me pokušava izigrati sedam puta ne bi li se domogao kese, ali je nije uspio uzeti.

– Daj meni kesu, pa ću je ja čuvati za dječakovu svadbu – reče žena i ribar joj dade kesu.

Ali se sakri na jedno mjesto odakle je sve čuo i vidio. Zurejk ustade, skinu odijelo sa sebe i obuče drugo odijelo, govoreći ženi:

– Čuvaj kesu, majko Abdullahova, a ja odoh na veselje.

– Odspavaj malo – reče mu žena, te on zaspa, a Ali ustade, priđe na vrhovima prstiju i uze kesu. Nakon toga, ode u onu kuću gdje je bilo veselje i zaustavi se tu posmatrajući.

Zurejk usni san u kome mu nekakva ptica uze kesu, te se probudi prestrašen i reče Abdullahovoj majci:

– Ustani i pogledaj šta je s kesom!

Žena pođe da vidi kesu, ali je ne nađe, pa se poče busati po licu vičući:

– Crne li nesreće! Prepredenjak je uzeo kesu!

– Tako mi Allaha – povika Zurejk – nije je uzeo niko drugi do onaj prepredenjak Ali. Samo je on mogao uzeti kesu! Moram je vratiti!

– Ne vratiš li je – reče žena – zatvorit ću ti vrata i ostaviti te da noćivaš na ulici!

Zurejk ode na onu svadbu i ugleda prepredenjaka Alija kako teferiči. “To je taj što je uzeo kesu! On boravi u kasarni Ahmeda ad-Denefa!”, pomisli Zurejk i ode prije njega do kasarne, pope se na krov i siđe. Vidio je da ljudi spavaju.

U tom času dođe Ali i pokuca na vrata, a Zurejk upita:

– Ko je pred vratima?

– Ali al-Misri.

– Jesi li donio kesu?

Misleći da razgovara sa Šumanom, Ali reče:

– Donio sam je. Otvori mi vrata.

– Ne mogu ti otvoriti dok ne vidim kesu, jer sam se opkladio s tvojim starješinom.

– Pruži ruku – reče Ali, a Zurejk ispruži ruku kroz rupu na vratima. Ali mu dade kesu koju Zurejk uze, pa se vrati istim putem kojim je došao i ode na svadbu.

Ali je, pak, stajao na kapiji, ali mu je niko nije otvarao. On nervozno pokuca, te ljudi povikaše:

– Ovo je kucanje Ali al-Misrija!

Zamjenik mu otvori vrata i upita ga:

– Jesi li donio kesu?

– Dosta je šale, Šumane! – na to će Ali. – Zar ti je nisam dao kroz rupu na vratima? Još si mi kazao: “Kunem se da ti neću otvoriti vrata dok mi ne

pokažeš kesu.”

– Allaha mi, nisam je uzeo! Samo Zurejk ju je mogao uzeti – reče Šuman.

– Moram kesu donijeti! – povika Ali, pa izađe i uputi se na onu svadbu. Tu je čuo kako neki šarlatan veli Zurejku:

– Bravo, oče Abdullahov. Imat ćeš sreće sa svojim sinom!

“Ja sam pravi sretnik!” pomisli Ali, pa ode Zurejkovoj kući i preko krova se spusti unutra. Vidjevši ženu kako spava, omami je bunikom, obuče njene haljine, pa uze dijete u naručje i poče obilaziti kuću pretražujući je. Tako ugleda jednu korpu punu bajramskih kolača koje je čuvao škrti Zurejk.

Onda Zurejk dođe kući i pokuca na vrata, ali mu odgovori prepredenjak Ali podražavajući ženu:

– Ko je na vratima?

– Abdullahov otac.

– Zaklela sam se da ti neću otvoriti dok ne doneseš kesu.

– Donio sam je.

– Daj mi je prije nego što otvorim vrata.

– Spusti korpu, pa ćeš je dobiti u korpi.

Ali spusti korpu u koju Zurejk stavi kesu, te je prepredenjak Ali uze. Zatim bunikom opi dijete, a ženu probudi pa istim putem kojim je došao ode u kasarnu. Pojavi se pred svojim ljudima pokazavši im kesu i dijete koje je donio. Prijatelji ga pohvališe, a on im dade slatkiša koje oni pojedoše.

– Šumane – reče zatim Ali – ovo dijete je Zurejkov sin. Sakrij ga kod sebe.

Šuman uze dijete i sakri ga. Onda dovede janje, zakla ga i predade zamjeniku koji ga ispeče cijeloga, pa ga zamota u kefine, tako da je izgledao kao mrtvac.

Za to vrijeme je Zurejk i dalje stajao pred vratima, pa nervozno pokuca, a žena mu reče:

– Jesi li donio kesu?

– Zar je nisi dobila u korpi koju si mi spustila?

– Nisam ja spustila nikakvu korpu, niti sam vidjela kesu.

– Tako mi Boga – povika Zurejk – prepredenjak Ali me je pretekao i uzeo je kesu!

Zatim pogleda po kući i vidje da nema kolača, ni djeteta.

– Jao, sine moj! – povika Zurejk.

Žena se poče busati u grudi vičući:

– Vezir će nam suditi! Moje dijete nije ubio niko drugi do prepredenjak koji tebi priređuje one ujdurme! Ti si kriv za to!

– Ja jamčim za dijete – reče Zurejk i izađe.

On sveza mahramu oko vrata, pa ode u kasarnu Ahmeda ad-Denefa. Pokuca na vrata, te mu otvori zamjenik starješine i kada se posjetilac nađe pred ljudima, Šuman reče:

– Šta te dovodi?

– Zauzmite se kod Ali al-Misrija da mi da dijete, a ja ću mu halaliti kesu zlatnika.

– Bog ti platio, Ali – reče Šuman. – Zašto mi nisi kazao da je to njegov sin!

– Šta mu se dogodilo? – upita Zurejk, a Šuman odgovori:

– Hranili smo ga suhim grožđem, pa se dijete zagrcnulo i umrlo. Evo ga.

– Jao, dijete moje! – zakuka Zurejk. – Šta da kažem njegovoj majci?

Zatim Zurejk skinu kefine i vidjevši u njima pečeno janje, reče:

– Baš si me uzrujao, Ali!

Onda mu dadoše sina i Ahmed ad-Denef reče:

– Ti si bio objesio kesu i rekao si da će kesa pripasti bilo kome ko se pokaže majstorom. Sada kesa pripada Ali al-Misriju.

– Poklanjam mu je – na to će Zurejk, ali Ali odgovori:

– Uzmi kesu za svoju sestričnu Zejnebu.

– Prihvaćam – složi se Zejbak, a prisutni rekoše:

– Mi je prosimo za Ali al-Misrija.

– Nemam pravo da joj činim ništa osim dobra – reče Zejbak uzimajući sina i kesu, a Šuman ga upita:

– Prihvaćaš li našu prosidbu?

– Pristajem da je dam onome ko je u stanju da ponudi mehr za nju.

– Koliki je mehr?

– Ona se zaklela da će je povaliti samo onaj ko joj donese haljinu Kamere, kćeri Židova Uzre, kao i ostale njene stvari...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

716.

ada nastupi sedam stotina šesnaesta noć, ona reče:

K – Čula sam, sretni care, da je Zurejk rekao Šumanu:

– Zejneba se zaklela da će je povaliti samo onaj ko joj donese haljinu Kamere, kćeri Židova Uzre, zatim njen vijenac, zlatni pojas i zlatne dimije.

– Ako joj ne donesem haljinu još ove noći – reče Ali – nemam nikakvog prava da je prosim.

– Stradat ćeš, Ali, ako pokušaš nasamariti Kameru! – povikaše ljudi.

– Zašto? – začudi se Ali.

– Židov Uzra je čarobnjak, lukav i opasan. Njemu služe džini, a izvan grada ima dvorac u čijim zidovima su opeke – jedna zlatna, a jedna srebrena. Taj dvorac ljudi mogu vidjeti dok on sjedi u njemu, a čim izađe, dvorca nestaje. Rodila mu se kćer po imenu Kamera i tu haljinu donio joj je iz neke tajne riznice. Haljinu stavlja u zlatnu zdjelu, pa otvara prozore i viče: “Gdje su ti kairski prepredenjaci, iračke delije i perzijski maheri? Ko god uzme haljinu, njegova je!” Sve delije su pokušavale da ga prevare, ali nisu mogli uzeti haljinu, pa ih je on čarolijama pretvarao u majmune i magarce.

– Moram uzeti haljinu i u njoj će se pojavljivati Zejneba, kćer Lukave Dalile! – navaljivao je Ali.

Onda se Ali uputi dućanu Židova koga zateče ljuta i osorna. Pred njim su bile terazije, zlato i srebro, te tasovi. Posjetilac vidje da je i jedna mazga pored njega. Židov ustade i zatvori dućan, pošto stavi zlato i srebro u dvije kese koje metnu u vreću, a vreću stavi na mazgu koju uzjaha i ode izvan grada. Ali al-Misri pođe za njim tako da to Židov nije primjetio. Židov izvadi malo zemlje iz kese koju je držao u džepu, promrmlja nešto nad njom i prosu je po zraku, te prepredenjak Ali ugleda dvorac kojem nije bilo ravna.

Mazga uznese Židova uz stepenice i Ali odjednom uoči da je mazga zapravo džin koga je Židov uzeo da mu služi. Židov skinu vreću s mazge koja ode i izgubi se, a on sjede u dvorac, dok je Ali gledao šta radi. Židov uze jednu

zlatnu šipku, objesi o nju zlatnu siniju sa zlatnim lancima. Zatim onu haljinu položi na siniju, a Ali je sve to posmatrao iza vrata. Židov poče vikati:

– Gdje su ti kairski prepredenjaci, iračke delije i perzijski maheri? Ko bude majstor i dočepa se ove haljine, njegova je!

Nakon toga, Židov nešto promrsi i postavi se sofra, te on jede pa sofra sama od sebe nestade. On opet promrmlja nešto i pred njim se stvori sofra s pićem, te Židov poče piti. Ali reče samome sebi: “Ovu haljinu uzet ćeš samo kada se on napije!” Ali priđe Židovu s leđa i isuka čeličnu sablju. Židov se osvrnu, promrsi nešto i reče Alijevoj ruci:

– Zaustavi sablju! – i ruka se zaustavi sa sabljom u zraku. Ali pruži lijevu ruku, ali se i ona zaustavi u zraku. U zraku mu se zaustavi i desna noga, tako da je stajao samo na jednoj.

Onda Židov skinu čaroliju s Alija, te se on vrati u stanje u kakvom je bio, a Židov poče gatati u pijesku i utvrdi da se mladić zove Ali az-Zejbak al-Misri, te se osvrnu prema njemu i reče mu:

– Dođi! Ko si ti?

– Ja sam Ali al-Misri, momak Ahmeda ad-Denefa. Isprosio sam Zejnebu, kćer Lukave Dalile. Odredili su da joj mehr bude haljina tvoje kćeri. Treba da mi je daš ako hoćeš da se spasiš i da primiš islam.

– Prije ćeš ti glavu izgubiti! Mnogi ljudi su me pokušavali namagarčiti da bi uzeli tu haljinu, ali mi je nisu mogli oduzeti. Ako hoćeš primiti savjet, spašavaj se. Ti ljudi traže od tebe haljinu samo zato da bi te upropastili. Da nisam vidio da je tvoja zvijezda sretnija od moje, glavu bih ti odrubio.

Došljak se obradova što je Židov vidio da je Alijeva zvijezda sretnija od njegove, pa mu reče:

– Ja moram uzeti haljinu, a ti primiti islam.

– Je li to baš tvoja želja od koje nema odstupanja?

– Tako je – reče Ali, a Židov uze jednu posudu, napuni je vodom, promrmlja nešto nad njom i reče:

– Napusti ljudsko obličje i uzmi obličje magarca!

Židov poprska Alija tom vodom i on se pretvori u magarca s kopitama i dugim ušima i poče njakati baš kao magarac. Onda Židov opisa oko njega krug koji se pretvori u zid, a Židov nastavi piti do jutra. Sutradan se obrati Aliju:

– Uzjahat ću tebe, a mazgu ću ostaviti da se odmori.

Židov stavi haljinu, siniju, šipku i lanac u jedan ormar, pa promrmlja nešto nad Alijem koji pođe za njim. Židov mu stavi vreću na leđa i uzjaha ga, a dvorca nestade.

Tako je Židov jahao Alija dok ne stiže do svog dućana, a onda izvadi kesu sa zlatom i kesu sa srebrom i stavi ih na tasove ispred sebe. Dotle je Ali bio privezan kao magarac. Sve je čuo i razumio, ali nije mogao govoriti. Utom se pojavi neki čovjek, trgovčev sin, kome sudbina nije bila naklonjena, te nije mogao naći lakši posao od posla vodonoše. On donese Židovu grivne svoje žene i reče mu:

– Daj mi novaca koliko vrijede ove grivne da kupim sebi magarca.

– Šta ćeš tovariti na njega? – upita trgovac.

– Tovarit ću na njega vodu iz rijeke, majstore, i tako ću se prehranjivati.

– Uzmi ovoga mog magarca.

Tako mu vodonoša prodade grivne, uze magarca za njih, a ostatak mu Židov dade u novcu. Vodonoša odvede začaranog Alija svojoj kući, a Ali je mislio: “Kada stavi na me drveni samar i mješinu pa me desetak puta otjera po vodu, izgubit ću zdravlje i umrijeti.” Onda vodonošina žena priđe da mu stavi grane, a on je tako tresnu glavom da žena pade na leđa. Zatim skoči prema njoj, uhvati je njuškom za glavu i opusti onu stvar koju je naslijedio od oca. Žena zavapi, te se sjatiše komšije, počeše ga tući i vući od žene.

Poslije dođe njen muž koji je želio postati vodonoša i žena mu reče:

– Ili se razvedi sa mnom ili vrati toga magarca njegovom gospodaru!

– Šta se dogodilo? – upita muž.

– Ovo je šejtan u obličju magarca. Skočio je na me i da ga komšije nisu otjerale, učinio bi mi nešto ružno.

Vodonoša uze magarca i ode Židovu koji ga upita:

– Zašto ga vraćaš?

– Taj magarac je učinio nešto vrlo ružno s mojom ženom.

Židov dade novac vodonoši i ovaj ode, a Židov se obrati Aliju:

– Zlosretniče jedan! Činiš gadosti samo zato da bi mi te vratio...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

717.

ada nastupi sedam stotina sedamnaesta noć, ona reče:

K – Čula sam, sretni care, da je vodonoša vratio magarca Židovu koji mu dade njegov novac, pa se obrati Aliju:

– Zlosretniče jedan! Činiš gadosti samo zato da bi mi te vratio! Kad ne pristaješ da budeš magarac, napravit ću od tebe zabavu i za velike i za male!

Židov uze magarca, uzjaha ga i ode izvan grada. Onda uze pepela, promrmlja nešto nad njim, pa ga prosu po zraku i ukaza se njegov dvorac. Židov uđe u dvorac, skinu vreću s magarca, uze dvije kese s novcem i onaj zlatni štap na koji objesi siniju s haljinom i povika, kao i svakog dana:

– Gdje su delije iz cijeloga svijeta? Ko je u stanju uzeti ovu haljinu?

Zatim promrmlja nešto kao i prije što je činio, te se stvori sofra i Židov se najede. Kada ponovo promrsi, pred njim se nađe stol s pićem i on poče piti. Nakon toga, izvadi jednu posudu s vodom, promrmlja nešto nad njom i poškropi magarca govoreći:

– Pređi iz ovoga u prvobitno obličje.

Magarac se pretvori u čovjeka, a Židov mu reče:

– Ali, primi savjet i spasi se moga zla. Nije potrebno da se ženiš Zejnebom i da uzimaš haljinu moje kćeri. Do nje nećeš lahko doći. Bit će bolje da se okaniš pohlepe. U protivnom, pretvorit ću te u medvjeda ili majmuna i predati te džinu koji će te baciti iza Kaf-planine.

– Uzra – na to će Ali – obavezao sam se da ću uzeti haljinu i moram je uzeti, a ti islam primi, inače ću te ubiti.

– Ali, ti si kao orah: ne možeš ga pojesti dok ga ne razbiješ.

I Židov uze zdjelu s vodom, pročara nad njom, pa poprska Alija tom vodom, govoreći:

– Pretvori se u medvjeda!

Istog časa, Ali se pretvori u medvjeda, a Židov mu sveza ogrlicu oko vrata, stavi mu brnjicu na usta i zabi jedan željezni kolac za njega, pa ga poče hraniti dobacujući mu po komad hrane i izlijevati mu piće koje je ostajalo u čaši.

Sutradan, Židov ustade, skloni siniju s haljinom, promrsi nešto nad medvjedom i on pođe za njim u dućan. Židov sjede u svome dućanu, izruči zlato i srebro, a lanac koji je medvjed nosio oko vrata sveza za dućan. Ali je sve čuo i razumio, ali nije mogao govoriti.

Utom se pojavi nekakav trgovac koji dođe Židovu u dućan i reče:

– Majstore, prodaj mi ovoga medvjeda. Imam ženu, amidžičnu, kojoj su propisali da jede meso medvjeda i da se maže njegovim salom.

Židov se obradova i pomisli: “Prodat ću ga da ga zakolje i tako me oslobodi. Za to vrijeme je Ali mislio: “Bogami, ovaj hoće da me zakolje i samo Allah me može spasiti!”

Onda Židov reče:

– Uzmi ga kao poklon od mene!

Trgovac primi medvjeda i odvede ga mesaru kome reče:

– Uzmi pribor i pođi sa mnom.

Mesar uze noževe i pođe za trgovcem. Potom mesar priđe Aliju, sveza ga i poče oštriti noževe namjeravajući da ga zakolje. Kada Ali vidje da mesar ide prema njemu, pobježe od njega leteći između neba i zemlje sve dok ne doletje do dvorca onoga Židova.

Evo zbog čega se to zbilo.

Naime, kada je Židov otišao u svoj dvorac, pošto je trgovcu dao medvjeda, njegova kćer poče ga zapitkivati i on joj ispriča sve što se dogodilo, te djevojka reče:

– Pozovi jednog džina i upitaj ga je li one ujdurme priređivao baš on ili neko drugi.

Židov nešto promrsi prizivajući džina koga upita je li to Ali al-Misri priređivao ujdurme, ili neko drugi. Tako džin zgrabi Alija, donese ga u dvorac i reče:

– Ovo je glavom Ali al-Misri! Mesar ga je bio svezao i već je oštrio noževe da ga zakolje, pa sam ga donio.

Židov uze posudu s vodom, promrsi nešto nad njom, pa ga poprska vodom i reče:

– Vrati se u ljudsko obličje!

Ali se vrati u pređašnje obličje i Kamera, kćer Židova, ugleda lijepog mladića koji joj se dopade, a i ona se njemu svidje.

– Nesretniče – obrati mu se Kamera – zašto tražiš moju haljinu, pa otac tako postupa s tobom?

– Obavezao sam se da ću je uzeti za Zejnebu Varalicu kako bih se oženio njome.

– I drugi su pokušavali da nasamare moga oca kako bi se domogli haljine, ali nisu uspjeli. Okani se pohlepe!

– Moram je uzeti i tvoga oca prevesti na islam, ili ću ga ubiti – bio je uporan Ali.

– Vidiš, kćeri, kako taj nesretnik traži vlastitu propast – reče Židov; a onda se obrati Aliju: – Pretvorit ću te u psa – pa uze onu posudu s vodom, promrmlja nešto nad njom, poprska ga vodom i reče:

– Pretvori se u psa!

Ali se pretvori u psa, a Židov i njegova kćer prihvatiše se pića sve do jutra. Onda Židov ustade, skloni haljinu i siniju, uzjaha mazgu, pa promrsi nešto nad psom i on pođe za Židovom, dok su psi lajali na njega. Židov naiđe pored radnje nekog antikvara koji ustade i rastjera pse od Alija, te on leže pred antikvarovu radnju. Židov se osvrnu i ne vidje psa. Za to vrijeme, antikvar ustade, zatvori dućan i ode kući, a pas pođe za njim.

Čim antikvar dođe kući, njegova kćer ugleda psa, pa zakloni lice govoreći:

– Babo, zar mi dovodiš stranca i uvodiš ga u kuću?

– Kćeri moja, ovo je pas!

– To je Ali al-Misri koga je začarao onaj Židov.

– Jesi li ti Ali al-Misri? – upita antikvar Alija koji glavom dade potvrdan odgovor.

– Zašto ga je Židov začarao? – upita zatim antikvar svoju kćer, a ona odgovori:

– Zbog haljine svoje kćeri Kamere. Ja ga mogu osloboditi.

– Ako je to dobro, sada je trenutak – na to će antikvar.

– Spasit ću ga ako će me uzeti za ženu – reče djevojka, a Ali klimnu glavom.

Djevojka uze čarobnu posudu i izgovori nad njom čarolije. U tom času se ču strašan vrisak i posuda ispade iz djevojčinih ruku. Ona se osvrnu i ugleda očevu robinju koja je vrisnula, pa joj ta robinja reče:

– Gospodarice, zar tako držiš do riječi koju smo jedna drugoj zadale? Tom umijeću nije te naučio niko nego ja i dogovorile smo se da nećeš raditi ništa dok se ne posavjetuješ sa mnom. Onaj ko se tobom oženi i mene će uzeti za ženu i pripadat će tebi jednu, a meni drugu noć.

– Tako je – reče djevojka.

Kada je antikvar čuo riječi te robinje, on reče svojoj kćeri:

– Ko je tome naučio ovu djevojku?

– Ona je mene naučila, babo, a pitaj je ko je nju naučio!

Antikvar postavi pitanje djevojci koja odgovori:

– Znaj, gospodaru, da sam u ono doba kada sam bila kod Židova Uzre često se prikradala njemu dok je izvodio čarolije. Pošto bi otišao u dućan, otvarala sam knjige i čitala ih dok nisam naučila magiju. Jednoga dana, Židov se napio, pa me pozva u postelju, ali ja odbih govoreći da to neću učiniti dok ne primi islam. Međutim, on je odbio, te mu rekoh da me vodi na carski trg. Tako me je prodao tebi. Došla sam u tvoju kuću i naučila gospodaricu postavivši joj uvjet da ništa ne čini dok se sa mnom ne posavjetuje, te da onaj ko se oženi njome uzme i mene za ženu i da bude s njom jednu noć, a drugu sa mnom.

Onda robinja uze posudu s vodom, promrmlja nešto nad njom i poškropi psa pa reče:

– Vrati se u svoje ljudsko obličje! – i pas postade čovjek kao što je bio. Antikvar ga pozdravi i upita zašto ga je Židov začarao. Ali mu ispriča sve šta se dogodilo...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

718.

ada nastupi sedam stotina osamnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je antikvar pozdravio Alija i pitao ga zašto ga je Židov začarao, te mu ovaj ispriča sve što se dogodilo.

– Hoćeš li biti zadovoljan ako uzmeš moju kćer i robinju za žene? – upita antikvar.

– Moram uzeti i Zejnebu – odgovori Ali.

U tom času neko pokuca na vrata, te robinja upita:

– Ko je pred vratima?

– Kamera, kćer Židova – javi se glas. – Je li kod vas Ali al-Misri?

K – Kćeri Židova – odgovori antikvarova kćer – ako i jest kod nas, šta će ti? Siđi, robinjo, i otvori joj vrata!

Djevojka otvori vrata, te Kamera uđe, a kada je Ali ugleda, upita je:

– Šta te dovodi ovamo, pasija kćeri?

– Ja izjavljujem da nema boga osim Allaha i izjavljujem da je Muhammed Allahov poslanik. Prihvaćam islam – reče Kamera pa upita Alija: – Da li u islamu muškarci daju mehr ženama, ili žene daju mehr muškarcima?

– Muškarci daju mehr ženama – odgovori Ali.

– Došla sam da ti darujem sebe zajedno s haljinom, zlatnim štapom, lancima i glavom svoga oca, a tvoga i Allahovog dušmana.

I djevojka baci pred Alija očevu glavu ponavljajući:

– Ovo je glava moga oca, tvoga i Allahova dušmana.

Kamera je ubila oca zbog toga što je, pošto je on pretvorio Alija u psa, usnila kako joj neko govori: “Primi islam!” Tako je djevojka primila islam, a kada se probudila, predloži ocu da primi islam i on to odbi. Hele, pošto je odbio da primi islam, Kamera ga omami bunikom i pogubi ga.

Ali pokupi stvari i reče antikvani:

– Sutra ćemo se naći kod halife, pa ću se oženiti tvojom kćerkom i robinjom.

Ali izađe sav radostan. Uputi se u kasarnu noseći stvari i naiđe na jednog poslastičara koji je pljeskao rukama vičući:

– Bože moj, da čuda li velikoga! Kako se narod iskvario! Samo gledaju kako će jedni druge prevariti! Molim te u ime Boga da okusiš ove poslastice!

Ali uze jedan slatkiš i pojede ga. U njemu je bilo bunike koja ga omami, pa mu poslastičar uze haljinu, zlatnu šipku i lanac. Sve to stavi u sanduk sa slatkišima, te odnese i sanduk i slatkiše.

Dok je poslastičar išao, odjednom se pojavi neki kadija koji ga pozva:

– Dođi ovamo, poslastičaru!

Poslastičar zastade, postavi stočić i pladanj na njega i upita:

– Šta ti treba?

– Hoću halve i šećerlama – odgovori kadija, pa uze u ruku malo slatkiša i dodade: – Ovo nije prava halva, niti su pravi bomboni!

Kadija zatim izvadi halve iz njedara i reče poslastičaru:

– Probaj ovaj proizvod i vidi šta je bolje. Pojedi malo, pa i ti pravi takvu.

Poslastičar uze malo halve i pojede, ali je u njoj bilo bunike koja ga omami, te kadija uze stolić, sanduk, haljinu i ostalo. Poslastičara stavi u tronožac pa sve to ponese i ode u kasarnu u kojoj je bio Ahmed ad-Denef.

Kadija je bio Hasan Šuman, a sve se to zbivalo zbog sljedećih razloga.

Kada je Ali preuzeo obavezu da će se domoći haljine i kada je pošao da je traži, više ništa nisu čuli o njemu.

– Momci – reče Ahmed ad-Denef – pođite da tražite svoga brata Ali al-Misrija.

Ljudi izađoše i dadoše se u potragu za njim po gradu. Hasan Šuman pođe prerušen u kadiju, pa naiđe na onog poslastičara i prepozna u njemu Ahmeda al-Lakita. Šuman ga opi bunikom, pa ga ponese zajedno s haljinom i odnese ga u kasarnu.

Za to vrijeme su onih četrdeset momaka kružili gradom i pretraživali ulice. Ali Ketfuldžemal odvoji se od svojih drugova i na jednom mjestu ugleda gužvu. On pođe prema ljudima što su se tiskali i među njima ugleda Ali al-Misrija koji je bio ošamućen bunikom, te ga probudi. Kada se Ali osvijesti ugleda ljude oko sebe i Ketfuldžemal mu reče:

– Priberi se.

– Gdje sam? – upita Ali.

– Vidjeli smo da si opijen bunikom, a ne znamo ko te je opio – rekoše Ketfuldžemal i njegovi drugovi.

– Opio me je nekakav poslastičar i uzeo mi stvari. Kamo li je otišao?

– Nismo nikoga vidjeli. Pođi s nama u kasarnu.

Tako pođoše prema kasarni, uđoše u nju i zatekoše Ahmeda ad-Denefa koji ih pozdravi i upita:

– Ali, jesi li donio haljinu?

– Ponio sam haljinu i ostalo, a donio sam i glavu onoga Židova. Sreo me je jedan poslastičar, opio me bunikom i uzeo mi haljinu.

Zatim Ali sve ispriča Ahmedu i zaključi:

– Da mi je vidjeti onog poslatičara, pokazao bih ja njemu!

U tom času, Hasan Šuman izađe iz odaje i upita:

– Jesi li donio stvari, Ali?

– Ponio sam ih, a ponio sam i glavu onoga Židova, ali me srete nekakav poslastičar, opi me bunikom, uze mi haljinu i sve ostalo, a ne znam kamo je otišao. Kada bih znao gdje je, udesio bih ga! Znaš li ti kamo je otišao taj poslastičar?

– Znam gdje je – reče Šuman, pa ustade, uđe u jednu prostoriju i ugleda poslastičara omamljena bunikom. Otrijezni ga, te poslastičar otvori oči i ugleda pred sobom Ali al-Misrija, Ahmeda ad-Denefa i četrdeset momaka. On se uplaši i povika:

– Gdje sam? Ko me je uhvatio?

– Ja sam te uhvatio – odgovori Šuman.

– Lopužo! Zar takve stvari činiš? – povika Ali i htjede ga zaklati, ali mu Hasan Šuman reče:

– K sebi ruke! On ti je iz tazbine!

– Ovo je Ahmed al-Lakit, a on je sestrić Zejnebin.

– Zašto to uradi, al-Lakite? – upita Ali.

– Tako mi je naredila moja nena, Lukava Dalila, i to samo zbog toga što se ribar Zurejk sreo s mojom nenom Lukavom Dalilom i rekao joj: “Ali al-Misri je izuzetan prepredenjak, on će sigurno ubiti Židova i donijeti haljinu.” Onda me je nena pozvala i pitala me: “Ahmede, poznaješ li Ali al-Misrija?” “Poznajem ga, jer sam mu pokazao gdje je kasarna Ahmeda ad-Denefa”, odgovorio sam. “Idi pa postavi svoje zamke i oduzmi mu stvari”, reče mi nena. Tako sam obilazio gradske ulice dok ne ugledah jednog poslastičara. Dadoh mu deset dinara, uzeh njegovu odjeću, slatkiše i ostali pribor i bi onako kako je bilo.

Onda Ali al-Misri reče Ahmedu al-Lakitu:

– Idi svojoj neni i ribaru Zurejku i kaži im da sam donio stvari, kao i glavu onoga Židova. Reci im: “Sutra ćete se sresti s njim u halifinom divanu i uzet ćete od njega mehr za Zejnebu.”

Ahmedu ad-Denefu je bilo drago zbog toga, te reče:

– Nisam te uzalud školovao, Ali!

Sutradan, Ali al-Misri uze haljinu, siniju, zlatni štap i lanac, te glavu Uzre Židova nabijenu na koplje. Uputi se u divan zajedno sa svojim amidžom i momcima i poljubiše zemlju pred halifom...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

719. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina devetnaesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Ali otišao u divan zajedno s amidžom Ahmedom ad-Denefom i njegovim momcima, te poljubiše tlo pred halifom. Halifa ih pogleda i primijeti momka od kojeg nije bilo hrabrijeg. Upita ko je to, a Ahmed ad-Denef mu reče:

– Zapovjedniče pravovjernih, to je Ali az-Zejbak al-Misri, starješina kairskih delija i moj prvi momak.

Čim ga je vidio, Ali se dopade halifi, jer mu je odvažnost naprosto zračila iz očiju – njemu u prilog, a ne protiv njega. Ali ustade, baci glavu Židova pred halifu i reče:

– Evo kakav je tvoj dušman, zapovjedniče pravovjernih!

– Čija je to glava? – upita halifa.

– To je glava Židova Uzre – odgovori Ali.

– Ko ga je pogubio?

Ali al-Misri mu ispriča sve, od početka do kraja, a halifa reče:

– Mislim da ga nisi ti smaknuo, jer je on bio čarobnjak.

– Zapovjedniče pravovjernih – na to će Ali – moj Gospodar mi je omogućio da ga ubijem.

Halifa posla valiju u dvorac Židova koga vidje bez glave. Položiše Židova na tabut i donesoše ga pred halifu koji naredi da ga spale. U tom času, pojavi se Kamera, kćer Židova, koja priđe, pokloni se halifi i reče mu da je ona kćer

Židova Uzre i da je primila islam. Zatim djevojka ponovi pred halifom da prima islam i reče mu:

– Nagovori Ali az-Zejbaka al-Misrija da se oženi mnome.

Tako djevojka ovlasti halifu da je vjenča s Alijem. Zatim halifa pokloni Aliju dvorac Židova sa svim što je u njemu, i još mu reče:

– Poželi nešto od mene!

– Želim da mogu stajati na tvome ćilimu i da jedem za tvojom sofrom.

– Imaš li ti svoje momke, Ali? – upita halifa.

– Imam četrdeset momaka, ali su sada u Kairu.

– Pošalji po njih da dođu iz Kaira. Ali, imaš li ti kasarnu? – upita ga zatim halifa.

– Nemam – odgovori on, a onda će Hasan Šuman:

– Zapovjedniče pravovjernih, ja mu poklanjam svoju kasarnu zajedno sa svim što je u njoj.

– Tvoja kasarna pripada tebi, Hasane – reče halifa pa naredi blagajniku da neimaru da deset hiljada dinara da sagradi Aliju kasarnu sa četiri magaze i četrdeset odaja za momke.

– Ali, je li ti potrebno još nešto? – upita ga halifa. – Naredit ću da ti urade.

– Čestiti care – odgovori Ali – želim da posreduješ kod Lukave Dalile da mi da za ženu svoju kćer Zejnebu, te da na ime mehra uzme haljinu kćeri onoga Židova i ostale njene stvari.

Dalila prihvati halifino posredovanje, te uze siniju, haljinu, zlatni štap i lanac. Tako ga vjenčaše sa Zejnebom, zatim ga vjenčaše sa kćerkom i robinjom antikvara, te sa Kamerom, kćerkom Židova. Halifa mu odredi plaću zapovjedivši da mu se postavlja sofra za ručak i sofra za večeru, da mu daju i nadnicu, novac za družinu i bakšiš preko svega toga.

Ali se lati priprema za svadbu i pripreme potrajaše trideset dana. Onda posla svojim momcima u Kairo pismo u kome opisa počasti koje mu je ukazao halifa, i još im napisa:

“Morate svakako doći da prisustvujete svadbi, jer se ženim sa četiri djevojke.”

Nakon izvjesnog vremena dođe četrdeset momaka koji prispješe na svadbu. Ali ih smjesti u kasarnu ukazujući im najveće počasti. Zatim ih predstavi halifi koji ih dariva.

Djeveruše izvedoše pred Alija Zejnebu u onoj haljini. On je odvede u đerdek i utvrdi da je biser neprobušeni i ždrebica koju drugi nije jahao. Nakon toga ode u đerdek i ostalim trima djevojkama i otkri da su savršeno lijepe i dražesne.

Kasnije je Ali jedne noći sjedio kod halife koji mu reče:

– Ali, želim da mi ispripovijedaš sve što ti se dogodilo, od početka do kraja.

Ali mu ispriča sve i o Lukavoj Dalili, o Varalici Zejnebi i ribaru Zurejku. Halifa naredi da se sve to zapiše i zapis da se pohrani u carskoj riznici. Ljudi zapisaše sve što se dogodilo Aliju i uvrstiše to u zbirku priča za narod Najboljega među ljudima, Bog mu se smilovao i spasio ga.[53] Potom su živjeli sretno i lagodno dok im ne dođe Rušiteljica Užitaka i Razbijačica Skupova.

Svevišnji i uzvišeni Allah sve najbolje zna.

PRIČA O ERDEŠIRU I HAJATUNNUFUSI

Priča se, sretni care, da je u Širazu bio jedan znameniti car koji se zvao as-Sejfulazam-šah. Zašao je u kasne godine života, a nije imao sina. Zato car okupi mudrace i ljekare i reče:

– Ja sam ostario, a vi znate u kakvom stanju sam i ja i carstvo. Strah me šta će biti s podanicima poslije mene, jer dosada nisam dobio dijete.

– Pripremit ćemo ti neke trave koje bi mogle koristiti, s Božijom pomoći – odgovoriše mu oni, pa mu pripremiše nešto. Car to uze, pa obljubi svoju ženu koja ostade u drugom stanju, s dopuštenjem uzvišenog Allaha koji, kada hoće da nešto bude, kaže: “Budi!” i ono biva.

Pošto prođe vrijeme trudnoće, žena rodi dječaka nalik na mjesec i nazva ga Erdešir. Dječak je rastao i razvijao se, pa je do petnaeste godine savladao i vjeronauk i svjetovne nauke.

U Iraku je bio jedan car po imenu car Abdulkadir koji je imao kćer nalik na sjajni mjesec, a zvala se Hajatunnufusa. Princeza je mrzila muškarce, tako da ih skoro niko nije smio ni spomenuti u njenom prisustvu. Od oca su je prosili kraljevi i carevi, pa je otac razgovarao s njom o tome, ali je ona odgovarala:

– Neću to nikada učiniti! Ako me prisiliš da se udam, ubit ću se!

Carević Erdešir čuo je za princezu i kaza za nju ocu koji je, posmatrajući sina, sažaljevao ga obećavajući mu svaki dan da će ga oženiti.

Car posla vezira ocu te princeze da je isprosi, ali car odbi vezira koji se vrati Abdulkadiru, kaza mu šta je sve bilo i kako je odbijen. Caru to pade teško, silno se naljuti i reče:

– Zar car kao što sam ja može tražiti nešto od nekog cara pa da mu ovaj to ne uradi!?

Zatim naredi telalu da poziva vojsku da podižu šatore; da obave temeljite pripreme, makar se morao i zadužiti.

– Neću se vratiti dok ne razorim Abdulkadirovu zemlju, dok mu ne pobijem vojsku, dok mu ne uništim svaki trag i imovinu ne opljačkam! – uzviknu car.

Kada je za to čuo njegov sin Erdešir, on skoči pa ode ocu, poljubi tlo pred njim i reče:

– Moćni care, nemoj se opterećivati time...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

720. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina dvadeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je do carevića dospjela ta vijest, pa je otišao svome ocu, poljubio tlo pred njim i rekao mu:

– Moćni care, nemoj se opterećivati time podižući ratnike i vojsku i trošeći novac. Ti si jači od njega, pa kada pokreneš svoju vojsku protiv njega, razorit ćeš mu zemlju, pobiti ljude i ratnike, opljačkati mu imovinu i njega samoga ubiti. Careva kćer će saznati šta se dogodilo njenom ocu i onima što su pod njegovom komandom, pa će izvršiti samoubistvo, a ja ću umrijeti zbog nje, jer nipošto ne pristajem da živim poslije nje.

– Šta misliš da treba učiniti, sine? – upita car.

– Ja ću poći sam da to obavim. Obući ću se kao trgovac i smislit ću kako da dođem do nje, a onda ću vidjeti na koji način ću obaviti posao s njom.

– Jesi li baš tako odlučio? – upita ga otac.

– Jesam, babo – odgovori sin, a car pozva vezira i reče mu:

– Kreni na put s mojim sinom, plodom srca moga, i pomozi mu da dođe do cilja. Čuvaj ga i savjetuj svojim zdravim razumom, jer ćeš mu mene zamjenjivati.

– Slušam i pokoravam se – reče vezir.

Onda car dade sinu tri stotine hiljada zlatnika, dade mu dijamante, zlatnih predmeta, razne robe, svakojakog blaga i ostaloga. Carević ode majci, poljubi

joj ruke i zamoli je da mu prouči dovu. Majka mu prouči dovu, pa istog trena ustade, otvori svoje riznice i izvadi blaga, ogrlice, zlatni nakit, odjeću, rijetkosti i sve što je čuvano od vremena drevnih careva, a što se novcem ne da platiti.

Carević Erdešir povede robove, sluge, stoku i sve što mu je trebalo usput. Onda se on, vezir i pratioci prerušiše u trgovce, pa se carević oprosti s roditeljima i rođacima, te se otisnuše na put prevaljujući stepe i pustare, putujući noću i danju. Kada mu se put oduži, carević poče recitirati:

Strast, čežnja i bol padaju mi sve teže,
A niko mi protiv sudbe pomoći ne može.
Plejadu i as-Simaka gledam čim se pojavi –
Kao da pobožan bivam od silne ljubavi.
Jutarnju zvijezdu pratim što se otkriva
I čežnjiv lutam a strast mi sve veća biva.
Kunem se da ljubav nisam mržnjom zamijenio,
Već sam strasno i ne trepnuvši noć probdio.
Iscrpljen sam i teško da ću cilj postići,
Strpljenje nestaje i bez tebe mi nema pomoći.
Trpjet ću jer će nas Allah ipak sastaviti,
Pa će mi svi zlobnici na tome zavidjeti.

Kada izgovori te stihove, carević ostade jedno vrijeme omamljen, te ga vezir poškropi đulsijom, a čim dođe k sebi, vezir mu reče:

– Strpljenja, careviću! Poslije strpljenja dolazi užitak, a ti već ideš prema svome cilju.

Tako ga je vezir postojano tetošio i tješio dok nije stišao njegov nemir. Zatim su opet usrdno putovali i kada se careviću put odulji, on poče recitirati sjećajući se drage:

Daljina je sve veća dok briga i nemir me more,
A srce i duša moja u plamenom ognju gore.
Od silnih jada vlasi mi sijede postaju,
Zbog čežnje mi oči gorke suze prolijevaju.
Tobom se kunem, nado i najveća željo moja,
Tvorcem svega, gromom i listom što se povija:

Nado moja, ophrva me ljubav prema tebi
Kakvu niko međ' ljubavnicima podnio ne bi!
Noć o meni pitajte, ona će vam kazati
Da po svu noć nisam mogao ni oka sklopiti.

Pošto izgovori te stihove, mladić gorko zaplaka jadajući se na silnu čežnju, a vezir ga poče tješiti i tetošiti obećavajući mu da će postići svaki svoj cilj.

Zatim su putovali još nekoliko dana, pa stigoše nadomak Bijeloga grada nakon izlaska sunca. Tada vezir reče careviću:

– Raduj se, careviću, velikoj sreći i pogledaj taj Bijeli grad koji tražiš!

Carević se silno obradova i izgovori stihove:

Ah, kako mi je srce zaljubljeno, prijatelji moji,
Ljubav i strast trajati će dok svijet postoji!
Ridam kao gubitnik što noću očajava
Jer noć kad padne čežnja me ophrvava.
Kada lahor me iz zemlje tvoje pohodi,
Ja osjetim kako lahor srcu mome godi.
Iz očiju mi se k'o iz oblaka suza proliva,
Pa u moru tome pokretnom srce moje pliva.

Kada stigoše do Bijeloga grada, raspitaše se za trgovački han, mahalu i ljude koji se bave finansijama. Mještani ih uputiše, te se oni smjestiše i uzeše tri hambara. Uzeše ključeve i otvoriše ih, pa unesoše svoju robu i ostadoše tu dok se ne odmoriše. Onda vezir poče smišljati šta da preduzme u vezi s carevićem...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

721.

ada nastupi sedam stotina dvadeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su veziri i carević odsjeli u hanu, pa su unijeli svoju robu u magaze gdje su smjestili i svoje sluge. Ostali su tu dok se ne odmoriše, a onda vezir poče smišljati šta da preduzme u vezi s carevićem. Vezir reče careviću:

– Nešto mi je palo na pamet i mislim da će to biti dobro za tebe, s Božijom pomoći.

K – Umni vezire – na to će carević – učini to što ti je palo na pamet, Bog ti dao da pravilno rasuđuješ!

– Unajmit ću za te jedan dućan na trgu gdje se prodaju tkanine. Tu ćeš sjedjeti, jer trg je potreban svakome, uglednom i običnom čovjeku. Mislim da ćeš ljudima prirasti za srce dok budeš sjedio u dućanu i dok te ljudi budu gledali. Tako ćeš lakše postići ono što želiš, jer izgledaš tako lijepo da će ti ljudi dušom biti naklonjeni i rado će te gledati.

– Radi ono za šta se odlučiš i šta ti je drago – reče carević, a vezir odmah ustade, te on i carević obukoše najljepšu odjeću. Vezir stavi u džep kesu sa hiljadu dinara, pa njih dvojica izađoše i zaputiše se gradom. Ljudi su ih posmatrali i, zadivljeni ljepotom carevića, uzvikivali su:

– Slava Onome ko stvori ovoga mladića od ništavne kaplje![54] Neka je blagoslovljen najbolji od svih tvoraca!

Mladić postade predmet stalnih razgovora.

– Ovo i nije čovjek, već pravi melek! – uzvikivali su ljudi.

– Možda je Ridvan, čuvar džennetske kapije, bio nepažljiv pa je iz Dženneta izašao ovaj dječak – rekoše drugi.

Ljudi su pratili vezira i dječaka dok ne dođoše na trg gdje se prodaje platno. Tu se zaustaviše, pa pred njih izađe jedan dostojanstveni starac i pozdravi ih. Došljaci mu odgovoriše na pozdrav, te starac reče:

– Gospodo, da li vam je nešto potrebno? Bit će nam čast da vam to učinimo!

– Ko si ti, starino? – upita vezir.

– Ja sam starješina trga.

– Ovaj mladić je moj sin – nastavi vezir. – Želio bih uzeti za njega jedan dućan na ovom trgu da sjedi u njemu i uči trgovati.

– Sa zadovoljstvom – na to će starješina i donese im istoga časa ključeve od jednog dućana. Zatim naredi nakupcima da pometu dućan i da ga očiste.

Vezir zapovijedi da donesu veliki minder napunjen nojevim perjem, s malom sedžadom, okolo izvezen suhim zlatom. Reče još da donesu jastuk, te robu i platno koje je dovezao, tako da napuni dućan.

Sutradan, mladić dođe i otvori dućan pa sjede na onaj minderluk, a ispred sebe postavi dva roba obučena u najljepšu odjeću. U dnu dućana smjesti dvojicu najljepših Abisinaca. Vezir mu je preporučio da krije od ljudi svoju tajnu, jer će mu to pomoći da dođe do cilja. Onda on ostavi mladića i ode u magaze rekavši mu da ga svakodnevno izvještava o tome šta je bilo u dućanu.

Carević je sjedio nalik na pun mjesec. Ljudi su čuli za njegovu ljepotu, pa mu počeše dolaziti i kada im ništa nije trebalo. Dolazili su na trg da posmatraju njegovu ljepotu i ljupkost, njegov stas i skladnost, slaveći uzvišenog Allaha koji ga je tako stvorio i sazdao. Trgom se više nije moglo prolaziti zbog velike gužve oko mladića koji je gledao lijevo i desno, zbunjen svim tim ljudima očaranim njime. Nadao se da će se sprijateljiti s nekim od državnih uglednika, te da će biti riječi o carevoj kćeri. Međutim, nije to mogao nikako postići i bijaše mu teško zbog toga, a vezir mu je svakodnevno ulijevao nadu da će postići cilj.

Trajalo je to tako izvjesno vrijeme. Dok je carević jednog dana sjedio u dućanu, naiđe uljudna i dostojanstvena starica, obučena kao istinska pravednica. Za njom su išle dvije robinje kao dva mjeseca. Starica se zaustavi pored dućana, zagleda se u mladića i uskliknu:

– Slava Onome ko stvori ovakvu divotu i savršenstvo!

Zatim starica pozdravi mladića, koji joj odgovori na pozdrav i posadi je pored sebe, pa ga starica upita:

– Iz koje si zemlje, ljepotane?

– Iz indijskih zemalja, majko. Došao sam u ovaj grad da se zabavim.

– Počašćeni smo tvojim dolaskom. Kakve robe i platna imaš? Pokaži mi nešto lijepo, dostojno careva.

– Kad već hoćeš nešto lijepo, pokazat ću ti, jer imam stvari dostojne onih koji će ih nositi.

– Sinko, ja hoću nešto što je skupo i što lijepo izgleda, najbolje što imaš.

– Moraš mi reći za koga tražiš robu, kako bih ti pokazao ono što priliči kupcu.

– Imaš pravo, sinko. Hoću nešto za svoju gospodaricu Hajatunnufusu, kćer cara Abdulkadira, gospodara ovoga grada i cara ove zemlje.

Kada je carević čuo njene riječi, raspameti se zbog radosti i srce mu zatreperi. On pruži ruku da dohvati nešto iza sebe, ne naređujući ništa ni crnim ni bijelim robovima, i izvadi kesu sa stotinu dinara, dade je starici i reče:

– Evo ti kesa da opereš svoje haljine.

Zatim pruži ruku prema jednom zavežljaju i izvadi iz njega haljinu koja je vrijedjela deset hiljada dinara, pa i više, i reče:

– Ovo je samo dio onoga što sam donio u vašu zemlju.

Čim vidje haljinu, starici se svidje, te ona upita:

– Koliko košta ova haljina, savršeni čovječe?

– Besplatna je – odgovori carević, a starica mu zahvali pa ponovi pitanje.

– Allaha mi, neću je naplatiti, već ti poklanjam haljinu. Ako je ne primi princeza, uzmi je ti u znak gostoprimstva. Hvala Allahu koji nas je sastavio. Ako mi jednog dana nešto ustreba, ti ćeš mi pomoći da dođem do toga.

Starica se zadivi tako lijepim riječima, njegovoj plemenitosti i velikoj uljudnosti, pa upita:

– Kako je ime gospodinu?

– Erdešir – odgovori carević.

– Tako mi Boga, to je divno ime koje se nadijeva carevićima, a ti si u trgovačkom ruhu!

– Moj otac mi je nadjenuo takvo ime zbog velike ljubavi prema meni, a samo ime ništa ne govori.

– Sinko, uzmi ti novac za svoju robu – reče zadivljena starica.

Mladić se zakle da neće uzeti ništa, a starica će na to:

– Dragi moj, istina je nešto veliko! Ima neki razlog zbog koga si tako velikodušan prema meni. Povjeri mi se. Možda ti treba nešto u čemu ti mogu pomoći.

Carević položi svoju ruku na staričinu tražeći da mu da riječ da će čuvati tajnu, te sve ispriča starici, kazavši kako voli carevu kćer i šta sve podnosi zbog nje. Starica zaklima glavom govoreći:

– To je ta istina! Međutim, sinko, mudri ljudi su poslovicom kazali: “Ako hoćeš da te neko posluša, ne traži od njega nemoguće.” Ti si trgovac i da imaš ključeve od riznica, ne bi te zvali drukčije nego trgovcem. Ukoliko hoćeš viši

nivo od onoga na kome si sada, traži kćer kadije ili emira. Sinko, zašto tražiš upravo kćer cara al-Azama? Ona je mlada i nevina, ne zna ništa o ovome svijetu, niti je u životu vidjela nešto drugo osim dvorca u kome živi. Međutim, uprkos mladosti, ona je pametna i razložna, bistra i žustra. Njen otac ima samo nju i milija mu je od vlastite duše. Dolazi joj svakog dana da joj poželi dobro jutro. Svi koji se nalaze u dvoru plaše se princeze i nemoj misliti, sinko, da bilo ko može s njom razgovarati o tome. Ja to ne mogu nikako učiniti. Allaha mi, sinko, volim te svim srcem i dušom i željela bih da se nađeš s njom. Zato ću te upoznati s nečim što će ti zaliječiti srce i utješiti dušu. Sama ću izložiti opasnosti i sebe i svoju imovinu da bih ti izašla u susret.

– Šta je to, majko?

– Traži od mene kćer vezira ili emira. Budeš li to tražio, udovoljit ću ti, jer niko se ne može jednim skokom vinuti sa zemlje na nebo.

Mladić joj odgovori razložno i učtivo:

– Ti si pametna žena koja zna kako se šta zbiva. Ako čovjeka boli glava, hoće li previjati ruku?

– Ne, sinko, tako mi Boga!

– Tako ni moje srce neće nikog drugog osim nje, i samo njena ljubav me ubija. Allaha mi, ja ću stradati ako ne nađem nekoga ko će mi pomoći. Molim te, majko, da se smiluješ meni kao tuđincu i suzama koje lijem.

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

722.

ada nastupi sedam stotina dvadeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je carević Erdešir rekao starici:

– Molim te, majko, da se smiluješ meni kao tudincu i suzama koje lijem.

– Srce mi se kida zbog tvojih riječi – reče starica. – Ne znam kakvim lukavstvom da se poslužim.

– Želio bih da mi nešto učiniš: ponesi ovu moju cedulju, predaj je princezi i poljubi joj ruke umjesto mene.

– Napiši šta hoćeš, pa ću joj predati – smilova se žena.

Kada je to čuo, mladić zamalo ne poletje od radosti, pa zatraži tintu i pero i napisa stihove:

KO,
Hajatunnufuso, daruj sastankom
Zaljubljenog a unesrećenog rastankom!
Nekada sam slatko i udobno živio,
A sada sam zbunjen i izgubljen postao:
Noćima ne mogu oka sklopiti –
Tuga će sa mnom po svu noć besjediti.
Smiluj se nesretniku što te voli
Jer čežnja mu, evo, očne kapke izjeda.
Jutro kad osvane, on će uistinu biti
Omamljen napitkom ljubavne strasti.

Kada carević napisa pismo, savi ga, poljubi i predade starici, pa posegnu rukom prema sehari i izvadi još jednu kesu u kojoj je bilo stotinu dinara. Dade kesu starici govoreći:

– Podijeli ovo robinjama.

– Allaha mi, sinko – odbijala je žena – ja nisam na tvojoj strani zbog takvih stvari.

– Moraš uzeti – reče mladić hvaleći je, te ona uze novac, poljubi mu ruku i ode princezi kojoj se obrati riječima:

– Gospodarice, donijela sam ti nešto što nema niko u našem gradu, a uzela sam od jednog divnog mladića, od kojeg nema ljepšeg na svijetu.

– Odakle je taj mladić, teto? – upita princeza.

– On je iz indijskih krajeva. Dao mi je ovu haljinu izvezenu zlatom, ukrašenu biserjem i dijamantima, a vrijedi pola carstva.

I kada starica razvi haljinu, dvorac sinu od sjaja te haljine, ljepote njene izrade, mnoštva nakita i dijamanata koji su bili na njoj. Svi u dvoru zadiviše se haljini, a kada je princeza dobro razgleda, vidje da je od neprocjenjive vrijednosti, odnosno da bi je mogao platiti jedino cijeli porez očeve carevine. Princeza upita staricu:

– Dado, da li mi baš on šalje haljinu ili neko drugi?

– Haljina je upravo od njega.

– Je li to trgovac iz našega grada, ili je stranac?

– Stranac je, gospodarice, i tek nedavno je došao u naš grad. Allaha mi, ima sluge i robove, divno izgleda, skladno je građen, plemenit i širokogrud. Nisam vidjela ništa ljepše od njega, osim tebe.

– To je zaista nešto čudesno! – reče princeza. – Kako jedan trgovac može imati ovakvu haljinu koja se ne da platiti? Je li ti rekao koliko košta?

– Allaha mi, gospodarice, nije mi rekao koliko košta, već je rekao da neće uzeti ništa i da je to njegov dar carevoj kćeri, pošto je samo ona dostojna haljine. Vratio mi je zlatnike koje si poslala po meni, zaklevši se da ništa neće uzeti. Veli: “Ako ga princeza ne primi, novac je tvoj”.

– To nije ništa drugo do prava darežljivost i velikodušnost. Strah me da to ne bude imalo posljedica. Možda će se sve loše svršiti. Zašto ga nisi pitala da li treba da mu nešto učinimo?

– Pitala sam ga, gospodarice: “Je li ti nešto potrebno?” On odgovori da jest, ali mi ne reče šta, već mi dade ovu cedulju, govoreći: “Predaj to princezi!”

Princeza uze listić, otvori ga i kada ga pročita do kraja, promijeni izraz lica i sva problijedi. Onda reče starici:

– Teško tebi! Šta reći za toga psa koji tako nešto govori carevoj kćeri? Šta ja imam s tim psom da bi mi mogao tako pisati? Tako mi Svevišnjeg Allaha, Gospodara Zemzema i al-Hatima,[55] da me nije strah uzvišenog Allaha, poslala bih da svezu ruke tome psu, da mu pokidaju nosnice, da mu odrežu nos i uši. Tako bih ga unakazila, a zatim bih ga razapela na pijačnu kapiju gdje se nalazi njegov dućan!

Kada je to čula, starica problijedi, koljena joj zadrhtaše i zanijemi, a onda se osokoli, pa reče:

– Dobro, gospodarice. Šta te je toliko uznemirilo u pismu? Zar to nije ispovijest koju ti šalje žaleći se na svoj težak položaj ili na nepravdu, moleći da ti budeš dobra i da odagnaš tu nepravdu?

– Ne, bogami! To je pezija i to su bestidne riječi! Taj pas je ili luđak koji nema ni mrve pameti, ili hoće sam sebe dokusuriti! Možda koristi snagu i moć nekog znamenitog da bi postigao cilj kod mene. Možda je čuo da sam ja jedna

od gradskih rospija koje prespavaju noć ili dvije kod onog ko ih pozove, pa mi piše tako besramne stihove da mi pamet staje.

– Allaha mi, gospodarice – na to će starica – istinu govoriš, ali se nemoj više opterećivati tim glupim psetom. Ti boraviš u svome dvorcu, koji je visok i nepristupačan, koji ptice ne mogu nadletjeti, pa ni zrak ne može iznad njega strujati, tako da dvorac naprosto zadivljuje. Međutim, napiši mu odgovor u kome ćeš ga naružiti tako što nećeš nijednu psovku ostaviti. Zaprijeti mu najstrože, suoči ga i sa smrću, i reci mu: "Otkud ti mene znaš da bi mi mogao pisati, pseto trgovačko, ti koji si se cijelog vijeka lomatao po stepama i pustarama ne bi li zaradio koji dirhem ili dinar? Allaha mi, ako se ne preneš iz sna i ne otrijezniš od pijanstva, sigurno ću te razapeti na kapiji trga gdje imaš dućan!"

Na to princeza reče:

– Bojim se da ga još jače ne podstaknem ako mu budem odgovorila.

– Ko je on i na kakvom je nivou da bi mogao tebe poželjeti? Ti bi mu pisala samo zato da te više ne poželi i da se još više boji.

Starica je lukavo podsticala carevu kćer dok ova ne dohvati tintu i papir, pa mu napisa stihove:

Ti što tvrdiš da ljubiš i da noću bdiješ,
Da zbog ljubavi i nemira noću ne sniješ!
Umišljeni zar želiš se s mjesecom sjediniti;
Zar s mjesecom se želja može ostvariti?
Tebi savjetujem – treba da me slušaš:
Odbij, jer inače u smrt i nevolju srljaš!
Drzneš li se opet meni se obratiti,
Grdnim mukama ću tebe podvrgnuti!
Razuman, razložan i pametan budi –
Savjet ti se stihovima i mastilom nudi!
Kunem se Onim što je sve iz ničega stvorio,
Što je nebo zvijezdama sjajnim ukrasio:
Drzneš li se opet te riječi izgovoriti,
Ja ću tebe, znaj, na drvo objesiti.

Onda princeza savi papir i dade ga starici koja ga preuze, pa ode u mladićev dućan i dade mu pismo...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekide priču započetu po carevom odobrenju.

723. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina dvadeset i treća, noć ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica uzela pismo od Hajatunnufuse, uručila ga mladiću koji je bio u dućanu i rekla mu:

– Pročitaj odgovor. Znaj da se princeza veoma naljutila kada je pročitala pismo, a ja sam je uporno smirivala razgovorom dok ti nije odgovorila.

Mladić veselo uze pismo, pa kada pročita i shvati šta u njemu piše, on gorko zaplaka, tako da staricu srce zabolje i ona reče:

– Ne dao Allah, sinko, da tvoje oči plaču i srce tuguje! Zar može postojati dovoljno nježan odgovor na onakvo tvoje pismo?

– Majko, šta bolje da smislim kad mi ona odgovara prijeteći ubistvom i vješanjem, kada mi zabranjuje da joj pišem? Allaha mi, mislim da mi je bolje umrijeti nego živjeti! Molim te da budeš dobra, pa da uzmeš cedulju i odneseš joj.

– Napiši, a ja ću se pobrinuti za odgovor! – reče starica. – Tako mi Boga, izlažem se opasnosti da bi ti postigao cilj. Ne mari ako i stradam radi tvoga zadovoljstva.

Mladić zahvali starici, poljubi joj ruke i napisa stihove:

Ubistvom mi prijetiš, ah moja voljena,
To će biti odmor jer smrt mi je suđena.
Zaljubljenom smrt je bolja, već da dugo živi
Kada progone ga i odbacuju ga svi.

Zaljubljenog pohodite jer ga strpljenje izdaje –
Jer onih što dobru teže oduvijek slava je.
Izvrši to, ako šta već odlučeno je –
Rob sam tvoj, a ropstvo za sužnja je.
Šta da radim kad ne mogu bez tebe,
Kako da mi srce od ljubavi ne prepukne?
Hoćeš li se, gospo, zbog ljubavi smilovati –
Svakom slobodnom ko voli valja oprostiti!

Mladić savi pismo, dade ga starici i pruži joj uz to još dvije kese sa dvije stotine dinara. Ona ne htjede da ih uzme i tek kada je mladić zakle, ona uze kese govoreći:

– Moram ti pomoći da dođeš do cilja uinat tvojim dušmanima.

Starica ode princezi i dade joj pismo, a ova reče:

– Šta je to, dado? Mi se već dopisujemo i ti nosaš odgovore! Bojim se da neko ne sazna za to, pa ćemo se obrukati.

– Kako to, gospodarice? Ko smije tako nešto reći?

Princeza uze pismo i pročita ga, pa udari dlanom o dlan i reče:

– To nam se događa zato što ne znamo odakle je stigao taj mladić!

– Gospodarice – reče starica – tako ti Allaha, napiši mu pismo! Budi gruba i reci mu: “Ako mi pošalješ još koje pismo, glavu ću ti odrubiti.”

– Ja znam, dado, da se neće na tome završiti i najbolje bi bilo da mu prestanem pisati. Ako me taj pas ne ostavi na miru zbog ranijih prijetnji, glavu ću mu skinuti.

– Napiši ti njemu pismo i upoznaj ga s tim!

Onda princeza zatraži tintu i papir i zaprijeti mladiću stihovima:

O, ti što prkosiš okrutnoj sudbini!
Ti, čije bi srce zaljubljeno sa mnom da se sjedini!
Razmisli, ništavni, možeš li nebo dosegnuti,
Da li možeš sjajni mjesec dohvatiti!
Na vatri što ne gasne ja ću te spaliti
I sabljama oštrim ja ću te pogubiti.
Daleko ispod mjeseca, čovječe, ti si,
Zbog onog što te čeka izbit će ti sijede vlasi.

Primi savjet, pa se ljubavi okani
I ne čini što ne priliči meni!

Princeza savi pismo i dade ga starici, pri čemu je i sama bila zapanjena svim tim riječima. Starica uze pismo pa ode mladiću i dade mu ga. Mladić prihvati pismo, pročita ga pa obori glavu i poče šarati prstom, ne govoreći ni riječi. Starica ga upita:

– Sinko, zašto ništa ne zboriš i ne odgovaraš?

– Šta da kažem, majko, kad mi princeza prijeti postajući još grublja prema meni?

– Napiši joj pismo kakvo hoćeš, a ja ću te braniti, tako da će tvome srcu biti milo. Moram upriličiti susret među vama.

Carević joj zahvali na dobroti, poljubi joj ruke, pa napisa stihove:

Bože, prema srcu zaljubljenom blag Ti budi,
Onom što voli i za sastankom što žudi!
Zaštiti očne kapke što su rana puni
Kad noć Tvoja mrkla tamom ih zakloni.
Štedri i dobri budite – milost neka je
Na strašću iznurenog što sa dragom nije!
Po svu noć bdije i za san ne zna;
Sav plamti, a roni u suzama.
Želju mi ne ubij jer moje srce je
Nujno i zbog ljubavi treperi i tuguje.

Mladić savi pismo, pruži ga starici i još joj dade tri stotine dinara, govoreći:

– Ovo ti je da opereš ruke!

Starica zahvali mladiću ljubeći mu ruke, pa ode princezi kojoj dade pismo, a ova ga prihvati, pročita do kraja i baci ga iz ruku. Onda skoči na noge, pa pođe u zlatnim dimijama ukrašenim biserima i draguljima, te stiže u očeve dvore. Zbog gnjeva joj je znoj probijao čelo, tako da se niko nije usudio da je pita šta joj je. Kada stiže do dvora, upita za svoga oca cara, te joj sluškinje i naložnice rekoše:

– Otišao je u lov, gospodarice.

Princeza se vrati bijesna kao ris, ne govoreći dok ne minuše tri sahata. Tek tada se razvedri njeno lice i stiša se gnjev. Kada starica vidje da ju je minuo

bijes, priđe joj, duboko se nakloni i reče:

– Gospodarice, kuda su te nosile plemenite noge?

– U očeve dvore – odgovori princeza.

– Zar nije bilo nikog da ti obavi posao?

– Išla sam samo zbog toga da bih kazala ocu šta mi se dogodilo s onim trgovačkim psom i da mu oca natovarim na vrat da bi pohvatao i njega i sve one koji su s njim na čaršiji, da ih objesi pred njihovim dućanima i da ne dopusti nijednom trgovcu strancu da boravi u našem gradu!

– Jesi li samo zbog toga išla ocu, gospodarice? – upita starica.

– Tako je, ali ga nisam našla. Otišao je u lov. Čekam da se vrati.

– Za ime Boga, gospodarice! – uskliknu starica. – Ti si najpametnija, pa kako možeš cara obavještavati o takvim besmislicama koje niko ne treba da širi.

– A zašto? – upita princeza.

– Pretpostavi da si našla cara u dvoru i upoznala ga o svemu, a on poslao po trgovce naredivši da ih povješaju pred njihovim dućanima. Ljudi bi ih vidjeli, pa bi se raspitivali zašto ih je povješao, a onda bi im se odgovorilo: “Htjeli su iskvariti carevu kćer...”

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

724. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina dvadeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica rekla carevoj kćeri:

– Pretpostavi da si cara obavijestila o tome, pa da je on naredio da povješaju trgovce. Zar ih ljudi ne bi vidjeli i zar ne bi pitali: “Zašto ih je povješao?” Neko bi im odgovorio da su htjeli iskvariti carevu kćer. Onda bi se svakojake priče ispredale o tebi. Neki bi kazali: “Bila je s njima deset dana odsustvujući iz dvora, dok je se nisu zasitili.” Drugi bi rekli nešto drugo. Čast je,

gospodarice, kao mlijeko: i sasvim malo prašine može ga natruniti; čast je i kao staklo: kada se razbije, ne može se sastaviti. Zato pazi dobro da ocu ili ma kome drugom ne govoriš o tome da ne bi ukaljala čast. Nećeš imati nikakve koristi ako kažeš drugima. Dobro promisli o tome svojim zdravim razumom. Ako ne uvidiš da sam u pravu, radi šta hoćeš.

Kada je princeza čula staričine riječi, ona razmisli o njima i uvidje da je u pravu, te reče:

– Sve je tako kako kažeš, ali mi je bijes zaslijepio srce.

– Kod uzvišenog Allaha je dobra tvoja namjera da ne govoriš nikome, ali ima još nešto. Naime, mi nećemo otrpjeti pomanjkanje stida u onoga psa, najodvratnijeg trgovca. Zato mu napiši pismo i reci: "Odvratni trgovče! Da car nije odsutan, ovog časa bih naredila da objese tebe i sve tvoje komšije. U svakom slučaju, to te neće mimoići. Kunem se Svevišnjim Allahom: odgovoriš li mi opet onakvim riječima, zbrisat ću te s lica zemlje!" Grubo mu se obrati da bi ga odbila i odvratila od lahkomislenosti.

– Hoće li odustati nakon takvih mojih riječi? – upita princeza?

– Kako ne bi kad ću ja porazgovarati s njim i kazati mu šta se dogodilo?

Princeza zatraži tintu i papir, pa napisa stihove:

Još se nadaš da ćeš se sa mnom sastati
I vjeruješ da ćeš od mene sve dobiti,
Zasljepljenost može čovjeka glave koštati
I pohota može čovjeka unesrećiti.
Moćan nisi, niti pristalice svoje imaš;
Car nisi, niti namjesnik postaješ.
I neko ravan meni da je to učinio,
Od straha i užasa taj bi osijedio.
Ipak ću ti sve što činiš oprostiti –
Možda ćeš se od sada i sam kajati!

Djevojka dade pismo starici rekavši joj:

– Zabrani psu dopisivanje da mu ne bih glavu odsjekla i ogriješila se zbog njega!

– Allaha mi, gospodarice, udesit ću ga tako da se neće moći ni na jednu stranu okrenuti!

Starica uze pismo, pa ode mladiću i pozdravi ga i on joj odgovori na pozdrav Onda mu dade pismo koje mladić uze i pročita, pa klimajući glavnom, uskliknu:

– Mi smo uistinu Allahovi i Njemu se vraćamo! Šta da radim, majko, kada me strpljenje izdaje i odlučnost mi popušta?

– Sinko – na to će starica – strpi se, pa će Allah možda nešto učiniti. Napiši što ti je na duši, a ja ću ti donijeti odgovor. Samo ti uživaj. Moram udesiti da se sretnete, s Božijom pomoći.

Mladić je blagoslovi, pa napisa pismo u kome su bili stihovi:

Kad me nema ko od ljubavi izliječiti,
Kada strast me moja hoće usmrtiti,
Ja oganj u grudima svojim moram trpjeti –
Zbog njega danju ni noću ne mogu zaspati.
Najveća željo moja, zašto te ne bih molio
I zašto strašću svojom zadovoljan ne bih bio?
Za oproštaj ja sam Svevišnjeg Gospoda molio,
Jer sam zbog strasti za ljepojkama propao
Da me sastankom s tobom brzo obraduje
Jer me silna strast, evo, sahranjuje.

Mladić savi pismo i dade ga starici, a zatim joj izvadi jednu kesu u kojoj je bilo četiri stotine dinara. Ona to uze pa ode carevoj kćeri i pruži joj pismo koje princeza ne htjede uzeti, već upita:

– Kakva je to cedulja?

– Gospodarice, to je odgovor na pismo koje si poslala onom trgovačkom psu.

– Jesi li mu zabranila onako kako sam te uputila?

– Jesam, ovo je njegov odgovor.

Princeza uze pismo i pročita ga do kraja, pa se obrati starici:

– Gdje je rezultat tvojih riječi?

– Gospodarice, zar ne kaže u odgovoru da odustaje i kaje se, da se izvinjava za ono što je bilo?

– Ne, tako mi Boga, nego je postao još gori!

– Gospodarice, napiši ti njemu pismo i uskoro ćeš saznati šta sam s njim učinila.

– Nema nikakve potrebe da pišem, niti da odgovaram.

– Treba svakako odgovoriti, kako bih ga mogla naružiti i ubiti mu nadu.

– Ubij mu nadu bez ikakvog odgovaranja – reče princeza, a starica će na to:

– Moram ga izgrditi i nadu mu ubiti uz pismo koje ću odnijeti.

Onda princeza zatraži tintu i papir, pa napisa stihove:

Ne odustaješ, premda sam te dugo korila
I mnoštvo prijetnji u stihu napisala!
Skrivaj ljubav svoju i nemoj je otkrivati –
Ako ne poslušaš, ja te neću štititi!
To što si kazao drzneš li ponoviti,
Vijest o tvojoj smrti glasnik će odnijeti.
Uskoro će vjetrovi nad tobom puhati
I ptice će nad tijelom tvojim kružiti.
Dobrim djelima se vrati pa ćeš se spasiti;
Odvratnosti se okani, ili ćeš stradati.

Kada završi pismo, princeza ljutito baci papir koji starica uze i odnese mladiću. On uze pismo, pročita ga do kraja i shvati da princeza nije nimalo nježnija prema njemu, štaviše postade mu jasno da je njen bijes još veći i da ne može dospjeti do nje. Mladić poželi svim srcem da joj napiše odgovor i proklinjući je, napisa stihove:

Gospodaru pet planeta, [56] *molim spasi me*
Od one što ljubavlju u nesreću baci me!
Ti znaš da u meni oganj ljubavi plamti,
Da sam bolan, a ona nema milosti;
Uprkos patnjama mojim ona nježnija nije –
Dokle će me kinjiti, a tijelo mi sve slabije?!
U moru sam ljubavi, ne mogu se spasiti –
Nema mi pomoći, a upomoć počinjem dozivati.
Često liježem čim noć krila svoja spusti,
Često krišom i javno počinjem ridati:

Ljubavlju tvojom ne mogu se utješiti –
Otkud utjeha kad čežnju ne mogu podnijeti?
Reci, ptico rastanka, da li ona zna
Kako je sudbina često okrutna.

Mladić savi pismo i dade ga starici pružajući joj i kesu sa pet stotina dinara. Ona uze cedulju i odnese je carevoj kćeri, pa joj dade pismo i kada ga princeza pročita, baci cedulju vičući:

– Reci mi, zla starice, kako mi se sve ovo događa zahvaljujući tvojim spletkama! Ti ga, zapravo, stalno hvališ, tako da sam pisala pismo za pismom, a ti si bez predaha nosala naša pisma udešavajući njemu da vodimo prijepisku. Nakon svakog pisma, kažeš mi: "Ja ću te spasiti njegovog zla i prisiliti ga da ti se ne obraća." Tako govoriš samo zato da bih mu opet pisala pismo, a ti posreduješ kaljajući mi obraz! Držite je sluge!

Princeza naredi slugama da istuku staricu i oni su je tukli dok je svu ne obli krv i dok ne izgubi svijest. Onda princeza reče robinjama da je odvuku, te odvukoše staricu tegleći je za noge do na kraj dvorca. Princeza reče da jedna robinja ostane pored nje, pa kada se osvijesti da kaže starici: "Princeza se zaklela da se više nećeš vratiti u ovaj dvor, niti ćeš kročiti u njega. Vratiš li se, ona će te ubiti."

Čim se starica osvijesti, robinja joj prenese princezinu poruku, a starica reče:

– Slušam i pokoravam se.

Potom robinje donesoše jednu korpu i narediše nosaču da staricu odnesu njenoj kući. Hamal natovari staricu i odnese je kući. Princeza posla za njom liječnika naredivši mu da je pažljivo liječi dok se ne oporavi i liječnik se povinova princezinom naređenju.

Kada se starica pribra, ona uzjaha, pa ode mladiću koji je bio veoma tužan zbog prekida veze. Čeznuo je da čuje šta je s njom. Čim ugleda staricu, on skoči prema njoj i pođe joj u susret. Pozdravljajući je, mladić vidje da je bolesna, pa je upita šta joj je, a ona mu kaza sve šta joj se dogodilo s princezom. Mladiću to teško pade, te on pljesnu rukama uzviknuvši:

– Allaha mi, baš mi je teško zbog toga što ti se dogodilo! Ali, majko, zašto princeza mrzi muškarce?

– Znaj, sinko, da ona ima jedan divan vrt od kojeg nema ljepšeg na zemlji. Jedne noći je spavala u tome vrtu i dok je slatko spavala, usni kako je došla u vrt. Hele, princeza u snu vidje lovca kako postavlja mrežu i sipa oko nje žito. Onda sjede nedaleko od mreže čekajući da se nešto ulovi. Ne prođe mnogo vremena, a okupiše se ptice da zoblju žito. Jedan mužjak pade u mrežu i poče se otimati iz nje. Ptice pobjegoše, a s njima odletje i ženka toga mužjaka. Međutim, ona ne ostade dugo, nego se vrati, priđe mreži i poče se upinjati oko petlje u kojoj se nalazila mužjakova noga. Uporno je kljucala kljunom dok nije pokidala mrežu i oslobodila svoga mužjaka.

Za sve to vrijeme, lovac je sjedio drijemajući. Kada se prenu, on pogleda mrežu, vidje da je pokidana, pa je popravi, ponovo posu žito i sjede na izvjesnom odstojanju od mreže. Uskoro doletješe ptice koje se okupiše oko žita. Među njima su bili ona ženka i mužjak. Ptice priđoše da zoblju zrnje, kad ona ženka pade u mrežu i poče se otimati iz nje. Svi golubovi odletješe, čak i mužjak koga je ona spasila nije se vraćao. Lovca je savladao san i probudio se tek nakon duga vremena. Čim se prenu, vidje pticu u mreži, pa ustade, priđe joj, izvadi joj nogu iz mreže i zakla je. Princeza se probudi prestrašena, pa povika: “Tako postupaju muškarci sa ženama! Ženi je žao muškarca i pritiče mu u pomoć kad je u nevolji, a kada nju stigne sudbina i nađe se u nevolji, on je ostavlja i ne spašava je – kao da je uzalud dobro djelo koje je ona njemu učinila. Prokleo Bog onoga ko vjeruje muškarcima! Oni bacaju pod noge dobra djela koja im čine žene!” Od tada princeza mrzi muškarce.

– Majko – reče carević Erdešir – zar ona nikada ne izlazi?

– Ne, sinko. Međutim, ona ima vrt koji je najljepše šetalište. Svake godine u vrijeme kada sazrijevaju plodovi princeza silazi u vrt i šeta po njemu jedan dan. Noćiva samo u svome dvoru, a u vrt ulazi na tajna vrata koja vode u njega. Hoću da te naučim nečemu što će ti biti od koristi, s Božijom pomoći. Do sazrijevanja plodova ostalo je mjesec dana, kada će princeza sići u vrt i šetati. Preporučujem ti da odmah danas odeš vrtlaru koji radi u tome vrtu i da se sprijateljiš s njim. Nijedno Božije stvorenje on ne pušta u taj vrt zbog toga što je povezan sa dvorcem careve kćeri. Kada princeza bude htjela sići, ja ću te obavijestiti prije njenog silaska na dva dana, a ti kao i obično uđi u vrt i smisli kako da prenoćiš u njemu. Kada princeza siđe, ti ćeš se sakriti negdje...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

725. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina dvadeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica savjetovala carevića i govorila mu:

– Careva kćer doći će u vrt, a na dva dana prije njenog dolaska ja ću te obavijestiti. Kada dođe, ti ćeš se negdje sakriti, pa čim je vidiš, izađi pred nju, jer ćeš joj se dopasti kada te ugleda, a ljubav nema očiju. Znaj, sinko, da će biti očarana tobom čim te ugleda, jer lijepo izgledaš. Samo ti uživaj! Moram udesiti da se sastanete.

Mladić poljubi ruku starici, zahvali joj i dade tri komada aleksandrijske svile i tri komada raznobojnog atlasa, a uz svaki komad dade i tkaninu za košulje i dimije, mahrame, balbečku tkaninu za postavu, tako da starica dobi tri kompleta haljina – sve ljepši od ljepšega. Dade joj i kesu sa šest stotina dinara i reče:

– Ovo ti je za šivenje.

Starica pokupi sve to govoreći:

– Sinko, da li bi volio znati put do moje kuće, a da i ja znam gdje ti stanuješ?

– Da – reče Erdešir i posla s njom jednog roba da vidi gdje starica boravi i da njoj pokaže svoju kuću.

Čim starica ode, carević ustade, naredi momcima da zatvore dućan, pa se uputi veziru i ispriča mu šta se sve događalo sa staricom. Vezir sasluša carevića i reče mu:

– Sinko, šta ćeš učiniti ako Hajatunnufusa dođe u vrt, a tvoj susret s njom ne bude pozitivan?

– Neće mi preostati ništa drugo nego da pređem sa riječi na djela i da se zajedno s njom izložim opasnosti. Ugrabit ću je njenim slugama, posaditi je na

konja i otisnuti se na put. Uspijem li – dobro je; ako poginem – oslobodit ću se ovoga odvratnog života.

– Kako možeš živjeti s takvom pameću? – na to će vezir. – Zar možemo otići kad je naša zemlja tako daleko i kako možeš postupati tako prema jednom moćnom caru pod čijom komandom je stotinu hiljada konjanika? Vjerovatno ne možemo biti sigurni da neće narediti dijelu svoje vojske da nam presijeku put. To ne bi valjalo i tako nešto razuman čovjek ne čini.

– Šta da se radi, umni vezire? – upita carević. – Ja sam već rahmetlija kome nema spasa.

– Pričekaj do sutra, da vidimo taj vrt, da saznamo kakav je i šta ćemo učiniti s vrtlarom.

Sutradan, carević i vezir ustadoše, pa vezir stavi u džep hiljadu dinara i zaputiše se u vrt. Primjetiše da su zidovi visoki i čvrsti. U vrtu je bilo mnogo drveća, dosta potoka i divnih plodova. U njemu je mirisalo cvijeće i pjevale su ptice, tako da je vrt bio nalik na džennetski lug. Iza kapije se nalazio jedan oronuli starac koji je sjedio na klupi. Kada ugleda dvojicu došljaka i zapazi kako su dostojanstveni, starac skoči, pošto ga pozdraviše i on im odgovori na pozdrav.

– Gospodo moja – obrati im se starac – možda vam nešto treba, a meni bi bilo čast da vam to učinim.

– Mi smo stranci, starino. Dodijala nam je vrućina, pa bismo željeli da budeš tako dobar da uzmeš ova dva dinara i kupiš nam štogod za jelo. Otvori nam kapiju vrta i daj da sjednemo negdje u hladovinu gdje ima studene vode da se rashladimo dok nam ti doneseš jelo. Jest ćemo zajedno s tobom. Tako ćemo se odmoriti i otići svojim putem.

Zatim vezir stavi ruku u džep, izvadi dva dinara i metnu ih vrtlaru u ruku. Vrtlar je imao sedamdeset godina i tako nešto nije vidio u svojoj ruci. Kada, dakle, osjeti dva dinara u ruci, zamalo da se raspameti, te istog časa otvori vrata, uvede ih i posadi pod jedno stablo bremenito plodovima i sa debelim hladom.

– Sjedite ovdje – reče starac. – Nemojte nipošto ići u vrt, jer u njemu imaju jedna tajna vrata povezana sa dvorom princeze Hajatunnufuse.

– Sigurno se nećemo micati sa ovoga mjesta – rekoše.

Vrtlar ode da kupi ono što su mu rekli i ne bi ga jedno vrijeme, a onda dovede hamala koji je na glavi nosio pečeno janje i hljeb. Svi se prihvatiše jela i pića i porazgovaraše neko vrijeme, a zatim vezir ustade pa se poče osvrtati lijevo i desno po vrtu. U njemu ugleda visoki dvorac koji je, međutim, bio star toliko da mu je sa zidova počeo opadati malter i stupovi su mu bili oronuli.

– Starino – reče vezir – je li ovaj vrt tvoje vlasništvo, ili si ga iznajmio?

– Gospodaru, to nije moje vlasništvo, niti sam ga iznajmio, nego sam ja njegov čuvar.

– Kolika ti je plaća? – upita vezir.

– Jedan dinar mjesečno.

– Pa oni su nepravedni prema tebi, utoliko više ako imaš porodicu!

– Allaha mi, gospodine, imam osmero djece.

– Bože, čuda li velikoga! Zabrinuo si me, siroti čovječe! Šta veliš za nekoga ko bi ti učinio dobro zbog porodice?

– Gospodine – na to će šejh – kakvo god dobro da mi učiniš, Bog će te nagraditi dobrim.

– Vrt je lijep sa ovim ruševnim dvorcem. Želim da ga popravim i omalterišem, pa da ga ofarbam lijepom masnom bojom, kako bi to mjesto izgledalo najljepše u cijelome vrtu. Kada dođe vlasnik vrta i vidi renoviran dvorac, sigurno će te pitati ko ga je renovirao. Ako te bude pitao o tome, reci: “Ja sam ga renovirao, gospodaru, pošto sam vidio da propada i da nikome neće koristiti, niti će ko moći boraviti u njemu tako ruševom. Zato sam ga popravio i izložio se trošku.” Upita li odakle ti novac, reci: “Potrošio sam svoj novac da bih pred tobom osvjetlao obraz i nadajući se tvojoj milosti.” On će ti sigurno dati novac koji si potrošio. Ja ću sutra dovesti neimare i molere da poprave to zdanje, a tebi ću dati ono što sam obećao.

Zatim vezir izvadi iz džepa kesu u kojoj je bilo pet stotina dinara i reče:

– Uzmi novac i troši ga na porodicu, a neka se tvoja djeca mole Bogu za me i za ovoga mog sina.

– Zašto to? – upita carević vezira, a on mu odgovori:

– Uskoro ćeš vidjeti rezultate...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

726.

Kada nastupi sedam stotina dvadeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je vezir dao vrtlaru pet stotina dinara rekavši mu:

– Uzmi novac i troši ga na porodicu, a neka se tvoja djeca mole Bogu za me i za ovoga mog sina.

Starac pogleda zlatnike i zamalo se raspameti. On se opruži pred vezirovim nogama ljubeći ih i blagosiljajući njega i njegovog sina. Kada pođoše, starac im reče:

– Sutra ću vas očekivati. Neka nas uzvišeni Allah ne razdvaja ni danju ni noću.

Narednog dana, vezir dođe na određeno mjesto i posla po starješinu neimara. Kada ovaj dođe, vezir ga odvede u vrt i vrtlar se obradova čim ga vidje. Vezir dade neimaru novac i sve što je bilo potrebno za popravljanje dvorca, a građevinari ga obnoviše, omalterisaše i obojiše. Onda se vezir obrati molerima:

– Majstori, poslušajte šta ću vam reći i shvatite šta su moje namjere. Ja imam isti ovakav vrt. Jedne noći sam spavao u njemu i u snu sam vidio da je lovac postavio mrežu oko koje je prosuo žito, te se okupiše ptice da zoblju. Jedan mužjak upade u mrežu i sve ptice pobjegoše od njega, među njima i ženka toga mužjaka. Ženka se nije pojavljivala neko vrijeme, a onda se vrati sama i poče kljucati petlju u koju je zapala mužjakova noga, tako da ga oslobodi i mužjak odletje. Lovac je u to vrijeme spavao. Kada se probudio, vidje da je mreža pokidana, te je popravi, ponovo posu žita i sjede podalje od mreže očekujući ulov. Ptice priđoše da zoblju i jedna ženka upade u mrežu. Sve ptice se razbježaše, među njima i njen mužjak koji se više nije vraćao. Lovac ustade, uze pticu i zakla je. Što se tiče mužjaka, njega ulovi jedna grabljivica kada je pobjegao, ubi ga, krv mu popi i meso pojede. Tražim od vas, majstori, da mi cijeli taj san naslikate onako kako sam vam ga opisao, i to kvalitetnom bojom. Predstavite kako se to zbiva u vrtu, naslikajte njegove zidove, drveće i

ptice; naslikajte lovca i njegovu mrežu, ono što se dogodilo s mužjakom i grabljivicom kada ga je ulovila. Kada uradite to što sam vam izložio, pogledat ću vaš rad i ako mi se svidi, platit ću vam, pa ću vas još tako nagraditi da ću vas obradovati.

Pošto su moleri saslušali vezira, prihvatiše se posla uradivši ga da bolje ne može biti. Čim okončaše, pokazaše rad veziru kome se to dopade. On vidje vjerno naslikan san koji je opisao molerima, pa im zahvali i bogato ih nagradi.

Nakon toga, dođe carević i priđe dvorcu ne znajući šta je vezir uradio, pa vidje naslikan vrt, lovca, mrežu, ptice, mužjaka u kandžama grabljivice koja ga je ubila, krv mu popila i meso mu pojela. Mladić se zbuni, pa se vrati veziru i reče:

– Umni vezire, danas sam vidio pravo čudo koje, kada bi se ispisalo iglama u uglovima očiju, bilo bi pouka za one kojima je do pouke.

– Kakvo čudo, gospodaru?

– Zar ti nisam ispričao san koji je careva kćer usnila i da je taj san razlog što ona mrzi muškarce?

– Jesi – odgovori vezir.

– Allaha mi – vezire – vidio sam da je san naslikan masnom bojom, kao da sam ga svojim očima vidio. A vidio sam još nešto što nije znala careva kćer i što nije vidjela, a u šta mi se valja pouzdati ako hoću cilj postići.

– Šta je to, sinko?

– Vidio sam da je mužjaka, koji je odletio od ženke kada je pala u mrežu i nije se vraćao, uhvatila jedna grabljivica, ubila ga, popila mu krv i pojela meso. Ah, kamo sreće da je careva kćer usnila san do kraja, da je vidjela cijeli događaj – znala bi da je mužjaka ulovila grabljivica, te da se on zbog toga nije mogao vratiti da je izbavi iz mreže!

– Čestiti careviću – na to će vezir – to je zaista čudesno!

Carević se čudio moleraju žaleći što ga careva kćer nije usnila do kraja. Mislio je: “Kamo sreće da je usnila ovaj san do kraja, ili da ga je usnila po drugi put, makar i košmarno!”

Onda vezir reče:

– Pitao si me šta hoću graditi na tome mjestu, a ja sam ti rekao da ćeš uskoro vidjeti rezultate. Sada se taj rezultat vidi. Ja sam to uradio i rekao sam molerima da naslikaju onaj san, te da onog mužjaka prikažu u kandžama

grabljivice koja ga je zaklala, krv mu popila i meso pojela. Kada careva kćer dođe i pogleda ovo, otkrit će naslikan svoj san. Onda će pogledati mužjaka koga je grabljivica ubila, pa će imati razumijevanje za njega i prestat će mrziti muškarce.

Kada je carević to čuo, on poljubi ruke veziru zahvaljujući mu na tome što je učinio, pa uskliknu:

– Veziri cara al-Azama i treba da budu kao što si ti! Ako postignem cilj i sretan se vratim caru, obavijestit ću ga o tome kako bi bio još velikodušniji prema tebi, kako bi te još više uvažavao i slušao tvoje riječi.

Vezir mu poljubi ruke, a onda obojica pođoše vrtlaru i rekoše mu:

– Pogledaj kako je divno ovo mjesto!

– Sve se to zbilo na vašu sreću – reče starac, a vezir će njemu:

– Kada te vlasnici upitaju za popravku dvorca, reci im: “Ja sam ga popravio od svoga novca.” Za to ćeš biti nagrađen.

– Slušam i pokoravam se – reče starac od koga se carević nije odvajao nakon toga.

Toliko o veziru i careviću.

Što se tiče Hajatunnufuse, ona prekinu prijepisku i još kada se izgubi starica, djevojka se veoma obradova vjerujući da je mladić otputovao u svoju zemlju. Jednoga dana, donesoše joj od oca pokriven pladanj koji ona otkri i vidje u njemu divno voće.

– Zar je došlo vrijeme za ovo voće? – upita princeza.

– Jest – odgovoriše joj.

– Eh, da mi je prošetati po vrtu! – uzviknu djevojka...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

727.

ada nastupi sedam stotina dvadeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je princezi otac poslao voća, pa je ona upitala:

– Zar je stiglo vrijeme za ovo voće?

– Jest – odgovoriše joj, a princeza uskliknu:

– Eh, da mi je prošetati vrtom!

– Divna ideja, gospodarice! – odgovoriše joj robinje. – Baš smo se uželjele toga vrta!

K – Šta da radimo sada kad nas je dada svake godine vodala po vrtu i pokazivala nam svakojako rastinje? Dala sam da je istuku i zabranila joj da mi dolazi. Kajem se zbog onog što je pretrpjela, jer je ona ipak moja dada i dužna sam joj što me je odgajala. Bože dragi!

Kada su robinje čule princezine riječi, one sve skočiše, pa joj se duboko nakloniše govoreći:

– Gospodarice, treba da pređeš preko toga i da narediš da dođe.

– Tako mi Boga, tako sam i odlučila! Koja će od vas otići do nje, jer sam joj spremila jednu skupocjenu haljinu?

Priđoše dvije robinje od kojih se jedna zvala Bulbul, a druga Savadulajn. One su bile najuglednije robinje careve kćeri i spadale su u njenu odabranu pratnju. Bile su lijepe i ljupke.

– Mi ćemo otići do nje, princezo – rekoše robinje.

– Učinite što ste naumile.

Robinje odoše staričinoj kući, pokucaše na vrata i uđoše. Starica ih prepozna, pa im pođe u susret raširenih ruku, poželivši im dobrodošlicu. Robinje sjedoše i rekoše joj:

– Dado, princeza ti oprašta i izražava dobru volju.

– To nikada ne može biti, makar ja i samu smrt kušala! Zar da zaboravim kako me je zlostavljala pred onima koji me vole i mrze, kada se moja haljina obojila krvlju i zamalo nisam umrla od batina? Potom su me odvukli za noge kao krepanog psa i izbacili me kroz kapiju. Tako mi Boga, nikad joj se neću vratiti, niti je žele moje oči vidjeti!

– Nemoj da naš trud bude uzaludan – rekoše robinje. – Gdje je ona velikodušnost prema nama? Pogledaj ko ti je došao i u kuću kročio. Zar hoćeš da ti dođe neko pribraniji kod careve kćeri?

– Bože sačuvaj! Ja znam da je moj rang niži od vašega. Zahvaljujući princezi, moj ugled kod njenih robova i slugu bio je toliki da bi najuglednija sluškinja umirala kada bih se na nju naljutila.

Onda dvije robinje rekoše:

– Sve je onako kako je i bilo. Ništa se nije promijenilo, čak je i povoljnije nego što je bilo, jer se careva kćer ponizila pred tobom i hoće da se pomiri bez posrednika.

– Allaha mi, da mi niste došle kao što jeste, ne bih joj se vratila makar naredila da me pogube!

Robinje joj zahvališe, te starica odmah ustade, obuče se i pođe s njima. Stigoše u princezin dvor i čim uđoše, princeza ustade a starica joj reče:

– Bože! Bože! Jesam li pogriješila ja, ili ti?

– Ja sam pogriješila – reče careva kćer. – Molim da mi oprostiš. Allaha mi, dado, ja te veoma cijenim i dužna sam ti za odgoj. Međutim, ti znaš da je uzvišeni Allah odredio ljudima četiri stvari: karakter, život, nafaku i smrt. Čovjek nije u stanju izbjeći sudbini. Ja se nisam mogla suzdržati, niti sam to mogla popraviti. Kajem se zbog onog što sam učinila.

Staricu minu gnjev, te ona ustade, pokloni se pred princezom koja naredi da donesu skupocjenu haljinu, pa je raširi pred staricom i ova se veoma obradova haljini dok su pred njom stajale robinje i sluge. Kada se skup raziđe, princeza reče starici:

– Šta je s našim voćem, s našim plodovima?

– Bogami, gospodarice, vidjela sam mnogo svakojakog voća u gradu, pa ću se već danas postarati oko toga i odgovorit ću ti.

Starica izađe doživjevši najviše počasti i ode careviću koji je primi s velikom radošću, grleći je i trepereći zbog njenog dolaska, jer je dugo očekivao da je vidi. Onda mu starica ispriča šta joj se dogodilo s carevom kćeri koja bi htjela određenog dana izaći u vrt...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

728.

ada nastupi sedam stotina dvadeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica otišla kod carevića i obavijestila ga o svemu što se dogodilo s princezom Hajatunnufusom, te da će određenog dana doći u vrt. Onda ga upita:

– Jesi li uradio ono što sam ti rekla da uradiš s vrtlarom i jesi li se dobro ponio prema njemu?

– Jesam. On mi je postao prijatelj i ne razdvajamo se. Sve bi učinio za me.

Zatim joj carević kaza šta je uradio vezir, kako je naslikao san koji je usnila princeza: lovca, mrežu, grabljivicu. Kada je starica Čula to, silno se obradova pa reče:

– Taj vezir treba da ti bude u samome srcu jer njegova djela govore o velikoj pameti i o tome da se trudi da dođeš do cilja. Ustani odmah, sinko, pođi u hamam i obuci najljepše ruho. Većeg lukavstva od ovoga nemamo. Idi vrataru i smisli nešto kako bi te pustio da prenoćiš u vrtu, jer i ako bi neko tlo prekrio zlatom, on ga ne bi pustio da uđe u vrt. Čim uđeš, sakrij se da te niko ne vidi i ostani tako sakriven dok ne čuješ mene kako govorim: “O, ti u potaji milostivi! Spasi nas od onoga što nas zastrašuje!” Tada izađi iz skloništa, pa pokaži svoju ljepotu i ljupkost, a onda se opet skloni u drveće, jer tvoja ljepota može i sami mjesec postidjeti. Kada te vidi princeza Hajatunnufusa i kada padneš na srce njoj i robinjama, postići ćeš ono što želiš i tvoje brige će nestati.

– Slušam i pokoravam se – reče mladić, pa izvadi kesu s hiljadu dinara koje starica uze i ode. Carević odmah pođe u hamam, uredi se i obuče najljepše odijelo, pravo carsko. Zatim stavi dijagonalni pojas na kome je bilo svakojakih vrijednih dragulja, zamota turban izvezen suhim zlatom, ukrašen biserjem i dijamantima. Obrazi su mu bili ružičasto rumeni, usne crvene, a oči zanosne kao u srndaća. Njihao se u hodu kao omamljen, sav odjenut u ljepotu i ljupkost, tako da su se grane stidjele njegovog vitkog stasa.

Carević stavi u džep kesu s hiljadu dinara i ode do vrta, pokuca na vrata, te mu se javi vrtlar koji otvori kapiju. Kada ugleda mladića, silno se obradova i pozdravi ga najsrdačnije. Onda primjeti da je mladić namrgođen, pa ga upita šta mu je, a carević odgovori:

– Znaj, starino, da moj otac veoma drži do mene i nije ruku spustio na me do današnjeg dana. Sporječkali smo se, pa me je ošamario, izudarao štapom i otjerao me. Nemam nijednog prijatelja i strah me zle sudbine. Ti znaš da

roditeljski gnjev nije mala stvar. Došao sam k tebi, amidža, jer je moj otac čuo za te. Želio bih da budeš tako dobar i dopustiš mi da ostanem u vrtu do kraja dana, te da prespavam dok Allah ne bude htio da se srede stvari između mene i babe.

Slušajući mladića, vrtlar je bio ganut onim što mu se dogodilo s ocem, pa mu reče:

– Gospodine, dopuštaš li mi da odem tvome ocu i da se pomirite mojom zaslugom?

– Amidža – na to će mladić – treba da znaš da moj otac ima nezgodnu narav, pa kada mu predložiš izmirenje, a on je onako jarostan, neće uopće mariti za te.

– Slušam i pokoravam se – reče starac. – Nego, gospodine, pođi ti sa mnom mojoj kući, pa ćeš noćiti među mojim sinovima i s mojom porodicom, a niko nam neće prebacivati.

– Moram biti sam kada sam gnjevan – odgovori mladić, a vrtlar će na to:

– Teško mi pada ostaviti te samog da spavaš u vrtu kad imam kuću.

– Amidža, ja to činim zbog toga da me mine bijes, a znam da će mi otac oprostiti i da će mu srce omekšati.

– Ako već mora tako biti, onda ću ti donijeti postelju gdje ćeš spavati i pokrivač da se pokriješ.

– To neće biti loše – reče mladić, a starac ustade, otvori baštenska vrata, pa donese mladiću postelju i pokrivač. Vrtlar nije znao da careva kćer želi doći u vrt.

Toliko o careviću.

Za to vrijeme, starica ode carevoj kćeri i reče joj da su plodovi na drveću već dozreli.

– Dado – na to će princeza – pođi sa mnom sutra u vrt. Pošalji nekoga čuvaru i reci mu da ćemo sutra doći u vrt.

Starica posla čuvaru poruku da će sutra princeza doći u vrt, te da u njemu ne budu muškarci koji zalijevaju i obrađuju vrt; da ni jedno Božije stvorenje ne pušta unutra.

Kada starac dobi tu vijest od princeze, on uredi vodotoke, pa se nađe s mladićem i reče mu:

– Careva kćer je vlasnik vrta. Ovo mjesto jest za tebe, gospodaru, pošto ja živim od tvoje dobrote. Oprosti mi, ali ja sada nemam kud. Stavljam ti na znanje da princeza Hajatunnufusa želi doći u vrt sutra ujutro i naredila mi je da ne puštam nikoga unutra da je neko ne bi vidio. Želim da budeš tako dobar da danas odeš iz vrta, jer će princeza boraviti u njemu do ikindije, a vrt će ostati mjesecima, vjekovima i godinama.

– Starino – na to će carević – da nisi doživio nešto ružno zbog mene?

– Bogami, nisam, gospodine! Od tebe sam doživio samo dobro.

– Kad je već tako, od mene ćeš i imati samo dobro. Ja ću se sakriti u vrtu tako da me niko neće vidjeti, dok princeza ne ode u svoj dvor.

– Gospodine – na to će vrtlar – ako vidi makar sjenku bilo kojeg muškarca, glavu će mi odrubiti.

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

729. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina dvadeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starac rekao mladiću:

– Ako careva kćer vidi makar sjenku muškarca, odrubit će mi glavu.

– Neću dopustiti da me neko vidi. Nema nikakve sumnje da ti danas oskudijevaš u novcu za svoju porodicu – i carević se maši za kesu iz koje izvadi pet stotina dinara pa mu reče:

– Uzmi ovo zlato i potroši ga na svoju porodicu. Tako ćeš zatomiti nemir zbog ljubavi prema njima.

Kada starac ugleda zlatnike, vlastita duša učini mu se ništavnom, te on ponovi careviću da se ne pokazuje u vrtu i ostavi ga da sjedi.

Što se tiče careve kćeri, njoj dođoše sluge čim osvanu jutro, te ona naredi da se otvore tajna vrata povezana s vrtom u kome se nalazi dvorac. Zatim obuče carsku haljinu ukrašenu biserjem i dijamantima, ispod nje obuče tanku

košulju ukrašenu smaragdima, a ispod svega toga nalazilo se nešto što jezik nije u stanju opisati, pred čim duša zatreperi i zbog čega i kukavica postaje hrabra. Na glavi je imala krunu od suhoga zlata, optočenu biserjem i dijamantima, a hodala je u papučama od žeženog zlata, ukrašenim biserima i plemenitim metalima. Ona položi ruku na staričino rame i naredi da se pođe na tajna vrata.

Kada pogleda vrt, starica vidje da je pun slugu i robinja koje su jele plodove i zamućivale vodu u potocima željne da toga dana uživaju u igri i šetnji. Onda starica reče princezi:

– Ti si veoma pametna i pronicljiva i znaš da ti nisu potrebne sve te sluge u vrtu. Da si izašla iz očevog dvorca, mislilo bi se da sluge idu s tobom u znak poštovanja. Međutim, gospodarice, ti ulaziš na tajna vrata da te ne bi vidjelo nijedno ljudsko stvorenje.

– Pravo veliš, teto. Šta da radimo?

– Naredi slugama da se vrate. Govorim ti to samo zbog poštovanja prema caru.

Princeza naredi slugama da se vrate, a dadilja reče:

– Ostalo je još nekoliko slugu koji hoće da zagade zemlju. Udalji i njih i ne daj da s tobom ostane iko osim dvije robinje da se zabavimo s njima.

Starica vidje da se princezino srce razgalilo i da se vrijeme razbistrilo, te reče:

– Sada ćemo lijepo prošetati. Pođimo u vrt!

Careva kćer ustade, stavi ruku na rame dadilji, pa izađe na tajna vrata dok su dvije robinje išle ispred nje. Princeza se smijala robinjama njišući se u haljini, a dadilja je išla ispred nje pokazujući joj drveće i hraneći je plodovima. Išla je s jednog na drugo mjesto dok ne stigoše do onoga dvorca. Princeza baci pogled i vidje da se dvorac obnovio, pa reče:

– Dado, zar ne vidiš ovaj dvorac? Stupovi su mu obnovljeni i zidovi omalterisani!

– Čula sam, gospodarice, kako se priča da je vrtlar uzeo platno od nekih trgovaca, prodao ga i za taj novac je kupio opeka, kreča, gipsa, kamena i ostalog materijala. Pitala sam ga šta će raditi s tim, a on reče: “S tim ću obnoviti zapušteni dvorac.” Zatim mi starac reče da trgovci potražuju od njega dug, a on im je rekao: “Kada careva kćer dođe u vrt i vidi renoviranje, to će joj

se dopasti, pa će biti dobra i dat će mi novac, a ja ću vama isplatiti dug”. “Šta te je navelo na to?” – pitala sam ga, a on mi odgovori: “Vidio sam da je dvorac ruševan, da su mu stupovi oronuli i malter opada, a ne vidjeh nikoga tako dobrog da ga popravi. Onda sam se zadužio i popravio ga nadajući se da će careva kćer postupiti onako kako joj priliči.” “Careva kćer je sva od dobrote, i ona će to nadoknaditi,” rekoh mu. Učinio je to samo zato što želi da ti budeš dobra prema njemu.

– Allaha mi – na to će careva kćer – on je obnovio dvorac zato što je dobar i učinio je plemenito djelo. Pozovi mi blagajnicu.

Starica pozva blagajnicu koja odmah dođe princezi a ova joj naredi da vrtlaru da dvije hiljade dinara. Dadilja posla po vrtlara kome stiže glasnik i reče:

– Treba da izvršiš naređenje careve kćeri.

Na te riječi vrtlaru zadrhtaše noge i sav klonu, misleći: “Nema sumnje, careva kćer je vidjela mladića i ovaj dan će biti najcrnji za me!” Zatim vrtlar ode svojoj kući, obavijesti ženu i djecu kojima ostavi amanet i oprosti se, te ga oni počeše oplakivati.

Vrtlar ode carevoj kćeri, a lice mu je bilo nalik na šafran i samo što se nije srušio. Starica to primjeti, te požuri da mu kaže:

– Starče, poljubi zemlju, zahvali uzvišenom Allahu i uči dove za carevu kćer! Kazala sam joj kako si obnovio ruševni dvorac, pa se obradovala i na ime toga dariva ti dvije hiljade dinara. Uzmi ih od blagajnice, pa blagoslovi princezu, poljubi tlo pred njom i idi svojim putem.

Kada je to vrtlar čuo, on uze dvije hiljade dinara, pa se pokloni pred carevom kćeri blagosiljajući je, a zatim ode kući. Njegova porodica se obradova blagosiljajući opet onoga ko je bio uzrok svemu tome...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

730.

ada nastupi sedam stotina trideseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je stari vrtlar uzeo dvije hiljade dinara od princeze i vratio se kući. Njegova porodica se radovala blagosiljajući onoga ko je bio uzrok svemu tome.

Za to vrijeme, starica je govorila princezi:

K – Gospodarice, ovo mjesto je sada postalo lijepo. Nikada nisam vidjela bjelji kreč ni ljepšu boju. Je li vrtlar popravio dvor izvana ili iznutra, ili ga je samo izvana izbijelio, a unutra ga crnog ostavio. Uđimo da pogledamo kakav je iznutra.

Dadilja uđe, a careva kćer pođe za njom i vidješe da je dvor ofarban i ukrašen na najbolji mogući način. Princeza se osvrnu lijevo i desno, pa dođe nasred trijema i dobro se zagleda u njega. Dadilji je bilo jasno da je primjetila da je naslikan onaj san, te starica pozva dvije robije kako joj ne bi odvraćale pažnju. Kada princeza završi razgledanje naslikanog sna, ona se obrati starici zabezeknuto udarajući rukom o ruku:

– Dado, dođi da vidiš nešto čudesno! Kada bi to bilo napisano iglama u uglovima očiju, bilo bi pouka za one kojima je do pouke.

– Šta je to, gospodarice? – upita starica.

– Dođi do sredine trijema, pogledaj i reci mi šta vidiš.

Starica uđe, razgleda naslikani san i izađe začuđena:

– Gospodarice, tu je naslikan vrt, lovac, mreža i sve što si vidjela u snu. Samo krupan razlog spriječio je mužjaka, pošto je odletio, da se vrati i oslobodi ženku iz lovčeve mreže. Vidjela sam ga u kandžama grabljivice koja ga je ubila, popila mu krv, iskidala mu meso i pojela ga. To je razlog, gospodarice, zbog čega nije došao ženki i izbavio je iz mreže. Pravo čudo je, gospodarice, što je ovaj san naslikan u bojama. Kada bi i ti htjela to uraditi, ne bi ga mogla naslikati. Tako mi Boga, to je zaista čudesno i valja to zapisati u predaju. Međutim, gospodarice, možda su meleci koji čuvaju Ademove sinove saznali da smo bile nepravedne kada smo ga potvorile i korile što se nije vratio, pa su nam predočili dokaz pokazujući šta ga opravdava. Upravo sam ga vidjela ubijenog u kandžama grabljivice.

– Dado, tu pticu je stigla zla sudbina, a mi smo se ogriješile o nju.

– Parničari se nađu pred uzvišenim Allahom, gospodarice. Sad nam se ukazala istina i objelodanjeno nam je opravdanje. Da ga grabljivica nije uhvatila kandžama i zaklala, krv mu popila i meso mu pojela, ne bi propustio da se vrati ženki. Sigurno bi se vratio i izbavio je iz mreže. Međutim, smrt se ne da nadmudriti. Kod čovjeka je to još izraženije: on će umirati, ali će svoju ženu nahraniti; nag će biti, a nju će odjenuti; rođake će mrziti, a ženi će udovoljavati; prema roditeljima će se ogriješiti, a njoj će dati. Ona zna njegove tajne i skrivene misli i ne može bez njega ni jednog časa. Kada bi makar jednu noć od nje odsustvovao, san joj ne bi na oči došao. Niko joj nije draži od njega, jer ga uvažava više nego roditelje. Kada spavaju, grle se, on joj stavlja ruku pod glavu, a ona njemu svoju, kao što je rekao pjesnik:

Ruku joj pod glavu metnuh pa smo spavali,
Rekoh noći: "Duga budi, mjesec smo ugledali."
O, noći – takvu Allah još stvorio nije:
Tužno se svršava, a slatko počela je!

Nakon toga, muž ljubi ženu i ona ljubi njega. Ima jedna priča o caru i njegovoj ženi. Žena se razboljela i umrla, pa se car živ sahranio s njom zbog velike privrženosti i odanosti koja je vladala među njima. Slično se dogodilo drugom caru. Naime, kada se razbolio i umro i kada su ga htjeli sahraniti, njegova žena reče svojoj porodici: "Pustite me da se živa s njim sahranim, ili ću se ubiti i ostati na vašoj savjesti!" Kada su shvatili da neće odustati, ostaviše je, a ona se baci u muževljev mezar zbog žalosti i silne ljubavi prema njemu.

Starica joj je dugo pripovijedala o muškarcima i ženama dok iz princezinog srca ne iščeznu mržnja prema muškarcima. Kada starica shvati da se u djevojčinom srcu ponovo javlja ljubav prema muškarcima, ona reče:

– Sada je vrijeme da prošetamo po vrtu.

I njih dvije pođoše iz dvorca šetajući između drveća. Carević je ugleda i pade mu u oči princezina figura, njen stas, njeni rumeni obrazi, crne oči, sjajna elegancija, zanosna ljepota, savršenstvo. Bio je zapanjen i zurio je u nju naprosto izgubivši razum zbog ljubavi. Obuze ga silna strast i cijela mu se duša predade djevojci strasno plamteći. Carević se obeznani i pade na zemlju, a kada dođe k sebi, vidje da je djevojka otišla i izgubila se u drveću...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

731. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina trideset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se carević Erdešir bio sakrio u vrt, a onda su šetajući između drveća došle careva kćer i starica. Čim ju je carević vidio, onesvijestio se od silne čežnje, a kada je došao k sebi, vidio je da je djevojka otišla i izgubila se u drveću. Mladić poče uzdisati iz dubine srca i recitirati stihove:

Čim oči ugledaše ljepotu neviđenu
Srce mi se poče kidat u jadu ljubavnu,
Te sam po crnoj zemlji se opružio,
A princeza nije znala šta sam doživio.
Kada se sagne, kao da mi srce povali –
Allaha ti, smiluj se i na me sažali!
Gospode, zbliži me s njome i usreći
Srce moje prije nego što ću u grob leći!
Deset poljubaca i još deset i desetinu bih dao –
Ovako sjetan bih u obraz joj ih utiskivao.

Starica je uporno vodala princezu po vrtu dok nije stigla do mjesta na kome je bio carević i tada starica reče:

– O, ti u potaji milostivi! Spasi nas od onoga što nas iz potaje zastrašuje!

Kada je carević čuo ugovoreni znak, on izađe iz skrovišta, pa pun sebe poče šetati između drveća, onako stasit da bi i grane postidio. Čelo mu je bilo orošeno znojem, a obrazi kao večernja rumen. Neka je slava uzvišenom Allahu za ono što je stvorio!

Djevojka baci pogled na mladića, pa ga poče netremice gledati uočavajući njegovu ljepotu i ljupkost, njegov stas i skladnost, njegove zanosne oči kao u

srndaća, tanahnost koja bi granu postidjela. Djevojci razum stade i pamet joj se ukrade, jer je mladić strijelama svojih pogleda pogodi posred srca, te ona reče starici:

– Otkuda nam ovaj lijepi i stasiti mladić?

– Gdje je, gospodarice?

– Eno ga tamo, među drvećem!

Starica se poče osvrtati lijevo i desno, kao da ništa nije znala o mladiću.

– Ko li je tom mladiću pokazao put u vrt? – upita se starica.

– Ko bi nam mogao nešto kazati o njemu? – uskliknu Hajatunnufusa. – Neka je slava Onome što je stvorio muškarce! Poznaješ li ga ti, dado?

– Gospodarice, to je onaj mladić koji ti je slao pisma po meni.

– Kako je divan taj mladić! – uskliknu djevojka koja je već tonula i u more i u oganj čežnje. – On tako lijepo izgleda da mislim kako na zemlji nema ljepšeg od njega!

Starica vidje da ljubav ovladava djevojkom, pa reče:

– Nisam li ti govorila, gospodarice, da je to divan mladić sjajnoga lika?

– Carske kćeri, dado, ne poznaju običan život, ne poznaju ljude, niti se s kim druže. One ne uzimaju, niti daju. Kako doći do njega? Kojim lukavstvom da se poslužim, pa da mu okrenem svoje lice? Šta da kažem ja njemu i on meni?

– Kakvom dosjetljivošću da se poslužim? Zbunjena sam svim ovim zbog tebe!

– Znaj, dado, da ću umrijeti od strasti! Sigurna sam da ću sada umrijeti, i to zbog ognja ljubavi u meni!

Kada je starica čula te riječi i kada je vidjela da je princeza strasno zavoljela mladića, reče joj:

– Gospodarice, nije bilo načina da on dođe tebi, a ti imaš opravdanje što nisi išla, jer si mlada. Pođi sa mnom! Ja ću ići naprijed dok ne dođeš do njega i ja ću razgovarati s njim, tako da se nećeš imati čega stidjeti, a brzo ćete se sprijateljiti.

– Pođi ispred mene – reče princeza. – Sudbini se ne može umaći.

Njih dvije se zaputiše i dođoše do mladića koji je sjedio nalik na pun mjesec. Kada stigoše do carevića, starica mu reče:

– Pogledaj ko ti je došao, mladiću! To je kćer čestitoga cara, Hajatunnufusa. Treba da si svjestan njene vrijednosti i da cijeniš to što ti je došla. Ustani u znak poštovanja prema njoj i ostani na nogama.

Mladić istog časa skoči na noge, pa se pogledaše oči u oči i opiše se bez vina. Mladića su obuzimale sve veća strast i ljubav. Careva kćer raširi ruke, kao i mladić, pa se zagrliše, preplavljeni strašću. Bili su toliko obuzeti ljubavlju i strašću da se ošamutiše i padoše na zemlju ostavši dugo u tome stanju. Starica se uplaši bruke, pa ih uvede u dvorac, sjede pred kapiju i reče robinjama:

– Idite vi u šetnju, jer princeza spava.

Robinje odoše šetati, a njih dvoje dođoše k sebi i vidješe da se nalaze u dvorcu. Onda mladić reče djevojci:

– Tako ti Boga, kraljico ljepote, je li ovo san ili košmar?

Zatim se opet zagrliše omamljeni bez vina i žaleći se jedno drugome na ljubavne jade. Mladić izgovori stihove:

Jarko sunce s lica njenog sija.
I večernja rumen s njenih obraza izbija.
Kad se pojavi i ljudima pokaže lice svoje
Zvijezde na nebu postiđene tada stoje.
Čim se jave zraci osmjeha njenoga,
Pred svjetlom nestaje mraka mrkloga,
A počne li stas vitki svoj povijati,
Olistale grane ljubomorne će biti.
Najsretniji sam kad mogu nju vidjeti,
Uzdam se da će je Stvoritelj svijeta čuvati.
Ljepote svoje dio mjesecu je darivala
I ljepotom sunce na dvoboj izazivala.
Otkud suncu kao što su njeni mehki udovi,
Otkud mjesecu ljepota njene naravi?!
Zbog ljubavi za nju ko me može koriti –
U njoj me nestaje, u njoj ću ostati.
Srce mi je uzela čim sam je ugledao –
Zaljubljenima srca ko je sačuvao?

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

732. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina trideset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je carević izrecitirao pjesmu, pa ga je careva kćer privukla na grudi, poljubila ga u usta i među oči, a onda se mladiću povrati dah i poče joj se žaliti na ljubavne jade i strast, na sve ono što njegovo srce trpi.

Kada ga je saslušala, djevojka mu poče ljubiti ruke i noge, pa skinu veo s lica, tako da na zemlju pade mrak, a sinu svjetlost punoga mjeseca. Onda djevojka reče:

– Dragi moj i željo moja najveća! Ne bilo dana rastanka i ne dao Bog da nam se ti dani vrate!

Zatim se zagrliše plačući, a careva kćer poče recitirati:

O, ti što zbunjuješ mjesec i sunce kada grane,
Svojstvima prelijepim ubio si mene,
Mačem pogleda što grudi mi žeže,
A od pogleda mača pobjeć' se ne može.
S luka obrva strijelom si me pogodio,
Ognjenom strijelom srce si mi zapalio.
Rajsko voće obrazi mi tvoji nude –
Kako srcu da mi voće drago ne bude?
S tvoga vitkog stasa k'o sa cvjetne grane
Ubirati valja te plodove nebrane.
Snažno si me privukao i bez sna me ostavio,
U ljubavi prema tebi bestidnom me učinio.

Neka te Allah sami sada prosvijetli.
Bliskim nek učini čas kad bismo se sastali!
Smiluj se srcu što u ljubavi pati,
Srcu što zaštitu tvoju htjelo bi dosegnuti.

Kada djevojka izgovori te stihove, preplavi je strast, te se izgubi i poče gorke suze liti. Palila je srce mladiću koji se gubio u ljubavi prema njoj, pa joj priđe, poljubi joj ruke i poče gorko plakati.

Tako su se jadali jedno drugome dok mujezin ne oglasi ikindiju, a među njima se nije dogodilo ništa osim opisanoga. Onda htjedoše otići i careva kćer reče:

– Svjetlosti oka moga i treptaju srca, vrijeme je da se rastanemo, a kada ćemo se opet vidjeti?

Probadan strijelama njenih riječi, mladić reče:

– Allaha mi, ja ne volim ni da se spomene riječ rastanak!

Zatim, djevojka izađe iz dvora, a carević je pogleda pa primijeti kako jeca tako bolno da bi se kamen počeo topiti i uoči da lije kišu suza. Mladić uroni u more strasti i jada i poče kazivati:

Sve više te volim, željo srca moga,
I šta da smislim sada tako pametnoga?
Lice ti je nalik jutarnjeme sjaju,
Uvojci ti tamni na noć podsjećaju.
Stas ti je poput grane kada se povija,
Sjeverni vjetar kad počne da je savija.
Oči tvoje na oči gazeline podsjećaju
Vrle ljude čim ih ugledaju.
Tvoj stas zadnjica teška iscrpljuje.
Jer ona je teška, a stas tanahan je,
Sa usana tvojih vino je najljepše –
Svježe i čisto, na mošus miriše.
Gazelo iz stepe, nemoj mi tugovati –
Ti ćeš mi se makar u snu pojaviti.

Kada je careva kćer čula kako je mladić opisuje, ona se vrati, zagrli ga svim žarom svoga srca koje je naprosto buktalo zbog rastanka i čiji plam nije moglo

ugasiti ništa osim poljubaca i zagrljaja. Zatim djevojka reče:

– Jedna poslovica kaže: “Bolje je trpjeti zbog dragog nego ga izgubiti.” Ja moram smisliti nešto kako da se sastanemo.

Zatim se oprosti s njim i ode ni sama ne znajući kuda ide zbog silne ljubavi. Nije se zaustavljala dok se ne nađe u svojoj odaji.

Mladića je sve više morila čežnja, tako da nije mogao ni spavati. Princeza nije mogla ništa okusiti. Strpljenje ju je napuštalo i njena odlučnost se slamala.

Ujutro dođe dadilja i čim se nađe pred princezom, primijeti da se promijenila, a princeza reče:

– Ne pitaj šta mi je, jer sve što podnosim zbog tebe je. Gdje je moj dragi?

– Gospodarice, kada je otišao od tebe? – upita starica. – Zar nije proveo s tobom koju noć?

– Ne mogu podnijeti ni časa bez njega! Smisli nešto i udesi da se nađemo što prije, inače ću dušu ispustiti!

– Izdrži još malo, gospodarice, dok ne smislim nešto tako dobro čega se niko ne može dosjetiti.

– Velikog mi Allaha – na to će princeza – ako mi ga danas ne dovedeš, sigurno ću obavijestiti cara o tome da si me ti iskvarila, pa će ti car odrubiti glavu.

– Molim te u ime Boga da se strpiš, jer je to opasna stvar.

Starica je umoljavala princezu dok je nije pričekala tri dana, a onda joj reče:

– Dado, meni su ova tri dana kao tri godine. Ako prođe i četvrti dan, a ti mi ga ne dovedeš, potrudit ću se da te ubijem.

Dadilja izađe i uputi se svojoj kući. Četvrtog dana ujutro, ona pozva sobarice iz grada i zatraži od njih kvalitetnog rumenila za šminkanje djevojaka. Donesoše joj najbolje što je bilo i pozva mladića. Kada mladić dođe, starica otvori jednu seharu i izvadi zavežljaj u kome je bila ženska haljina vrijedna pet hiljada dinara, te mahramu ukrašenu raznovrsnim dijamantima.

– Sinko – reče ona careviću – da li bi volio da se sretneš sa Hajatunnufusom?

– Bih – odgovori mladić, a starica uze pincetu, počupa mu malje, namaza ga surmom, svuče ga, stavi mu rumenila po rukama od lakata do ramena, zatim po nogama od stopala do bedara. Išara mu i ostali dio tijela, tako da je izgledao kao ruža na mramornim pločama. Nedugo zatim, starica ga okupa i očisti,

izvadi mu košulju i veš, a onda mu obuče onu carsku haljinu, stavi mu mahramu i veo, pa ga nauči kako treba da hoda i reče mu:

– Izbacuj lijevu, a zadržavaj desnu nogu!

Mladić je radio kako mu je starica rekla, pa je išao ispred nje poput hurije koja je upravo izašla iz Dženneta.

– Osokoli se – reče mu starica – jer ideš u carev dvor na čijoj kapiji moraju biti vojnici i sluge. Ako se uplašiš i ne budeš siguran, oni će te zagledati, pa će te otkriti, a nas će snaći zlo i stradat ćemo. Ako to nisi u stanju, reci mi.

– Ne bojim se ja toga. Smiri se i uživaj! – odgovori carević.

Starica pođe ispred mladića, te stigoše do dvorske kapije pred kojom je bilo mnoštvo slugu. Starica se osvrnu prema careviću da vidi da li se uplašio i vidje da se nije nimalo promijenio. Kada starica stiže do kapije i kada je ugleda komandir straže, prepozna je, a za njom vidje djevojku od čijeg izgleda je dah zastajao. Komandir pomisli: "Starica je ona dadilja, a što se tiče djevojke za njom, u našoj zemlji nema nekog ko izgleda kao ona, ko bi bio i približno tako lijep i otmjen osim princeze Hajatunnufuse. Međutim, princeza je skrivena, ne izlazi nikada. Da mi je znati kako je izašla na put! Da li je izašla s carevim odobrenjem, ili bez njega?"

Onda komandir skoči na noge da vidi o čemu se radi, a za njim pođe trideset stražara. Starica se izbezumi kada ih vidje i uzdahnu:

– Mi Allahu pripadamo i Njemu se vraćamo! Nema sumnje, sada smo propali...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

733.

ada nastupi sedam stotina trideset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica ugledala komandira straže kako ide prema njoj zajedno sa svojim momcima, te u strahu reče:

– Bože dragi! Mi Allahu pripadamo i Njemu se vraćamo! Nema sumnje, sada smo propali!

Slušajući šta govori starica, starješinu obuze sumnja jer mu je bio poznat strah od princeze, kao i to da je otac bio pod njenim uticajem. Mislio je: "Možda je car naredio dadilji da povede njegovu kćer radi nekog posla, a da niko ne zna za to. Ako joj stanem na put, zamjerit ću joj se i reći će: ,Ovaj

Kevnuh me je presreo da bi me otkrio.' Princeza će se poslije potruditi da me smakne. To mi nije potrebno!"

Komandir se okrenu i pođe natrag, te se vrati i trideset slugu prema kapiji dvorca i otjeraše ljude od kapije. Dadilja uđe i pozdravi ih klimnuvši glavom, a trideset stražara ustade u znak poštovanja prema njoj i odgovoriše joj na pozdrav. Starica, dakle, uđe i carević za njom. Išli su mimoilazeći sva vrata dok ih je sami Bog štitio. Najzad dođoše do sedmih vrata koja su bila kapija glavnog dvora gdje se nalazilo carsko prijestolje, a odatle se ulazilo u odaje naložnica i u haremske prostorije, kao i u dvor careve kćeri. Starica tu zastade i reče:

– Evo, stigli smo, sinko. Hvala onome koji nas dovede do ovoga mjesta. Od sastanka nema ništa dok ne padne noć, jer noć štiti one koji se boje.

– Tako je – reče carević. – Šta da se radi?

– Ti se sakrij na ovo mračno mjesto.

Mladić se spusti u jamu, a starica ode na drugo mjesto ostavivši ga u jami do kraja dana. Onda dođe k njemu, izvuče ga i uđoše kroz vrata dvora, pa pođoše do odaje Hajatunnufuse. Dadilja pokuca na vrata i jedna mlada robinja upita:

– Ko je?

– Ja sam – odgovori starica, a robinja se vrati i zatraži dozvolu od gospodarice da uđe dadilja.

– Otvori joj. Pozovi je neka uđe i ona i taj ko je s njom.

Tako njih dvoje uđoše. Čim pristupiše, starica se osvrnu, pa vidje da je princeza pripremila mjesto, poredala lampe, zastrla klupe i trijemove ćilimima, postavila jastuke, zapalila svijeće u zlatnim i srebrenim svijećnjacima. Postavila je sofru, voće, slatkiše, zapalila mošus, aloju i ambru. Sjedjela je među svijećama i lampama, ali je sjaj njenoga lica nadvladavao sjaj svega toga.

Čim princeza ugleda staricu, reče joj:

– Dado, gdje je dragi srca moga?

– Nisam ga srela, niti su ga moje oči vidjele. Međutim, dovela sam ti njegovu rođenu sestru.

– Jesi li ti luda? Ne treba mi njegova sestra! Da li čovjek zavija ruku kada ga boli glava?

– Gospodarice, pogledaj je. Ako ti se dopadne, zadrži je kod sebe.

Starica otkri mladićevo lice i čim ga princeza prepozna, ona skoči na noge pa privinuše jedno drugo na grudi. Potom padoše na tlo omamljeni i ostadoše tako duže vremena. Starica ih poškropi đulsijom i oni dođoše k sebi. Zatim djevojka poljubi mladića u usta hiljadu puta i izgovori stihove:

U mrkloj noći dragi mog srca me posjeti –
Dok on sjede, s poštovanjem ostadoh stajati.
Rekoh: “Željo i nado koju hoću doseći,
Noćas si me posjetio straže se ne bojeći.”
A on reče: “Plaših se, al’ će mi ljubav uzeti
Zadnji dah i duše će me lišiti!”
Cijeli sahat zatim smo se grlili
Sigurni i straže se nismo plašili,
Pa ustasmo ništa ružno ne učinivši
I skute prašnjave pažljivo otresavši...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

734.

ada nastupi sedam stotina trideset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je princezi Hajatunnufusi došao njen dragi u dvorac. Onda su se grlili i djevojka je recitirala prigodne stihove. Kada je završila, ona uskliknu:

– Je li moguće da te vidim u svome dvoru i da razgovaraš sa mnom?!

Zatim ih obuze još veća ljubav i djevojku spopade takva strast da se zamalo nije raspametila radujući se mladiću, te ona izgovori stihove:

Draži od duše, dragi dođe po mrkloj noći
Dok sjedjela sam susret čekajući.

K Uplaših se jer sam čula kako je ridao,
Te rekoh: “Dragi, dobro mi došao!”
U obraz sam ga hiljadu puta poljubila
I prerušenog hiljadu ga puta grlila.
Rekoh: “Postigla sam sve što sam željela;
Hvala Allahu što mi se želja ispunila!”
Tu noć smo u slast najljepšu proveli
Dok nam noć jarko jutro ne osvijetli.

Kad osvanu jutro, princeza odvede carevića u jednu svoju odaju u koju mu niko nije ulazio dok nije pala noć. Tada dođe princeza i sjedoše da ćaskaju. Princ reče:

– Hoću da se vratim u svoju zemlju i da ocu ispričam o tebi, kako bi otpremio vezira tvome ocu i zaprosio te.

– Dragi, strah me da odeš u svoju zemlju i da se vlašću ne zabaviš pa da me ne zapostaviš, da moju ljubav ne zaboraviš. Možda se i tvoj otac ne složi s tim, pa ću umrijeti i svemu će biti kraj. Najbolje će biti da ostaneš sa mnom, u mome naručju, da gledaš ti moje i ja tvoje lice dok ne smislim kako da izađemo jedne noći i odemo u tvoju zemlju. Ja sam već izgubila nadu i otpisala svoje rođake.

– Slušam i pokoravam se – na to će carević i nastaviše piti vino.

Jedne noći dok im je vino veoma prijalo, nisu legli ni zaspali do zore. Onda neki car posla princezinom ocu dar u kome je, između ostalog, bila i ogrlica od dvadeset i devet zrna za čiju isplatu nije bila dovoljna carska riznica. Car reče:

– Ova ogrlica ne priliči nikome do mojoj kćeri Hajatunnufusi!

Car se obrati slugi kome je princeza zbog nekog razloga povadila zube:

– Uzmi ovu ogrlicu, pa je odnesi Hajatunnufusi i reci joj: “Jedan car je poslao tvome ocu dar za koji nema dovoljno novaca da bi se mogao platiti. Stavi ga oko vrata.”

Sluga ponese ogrlicu govoreći:

– Dabogda joj to bio posljednji đerdan koji će staviti na ovome svijetu, jer mi je počupala zube!

Sluga dođe do vrata princezine odaje. Zateče zatvorena vrata i staricu kako spava pred njima. On probudi staricu koja se prestrašeno trgnu i upita:

– Šta hoćeš?

– Car me je poslao zbog nečega do svoje kćeri.

– Nije ovdje ključ. Idi ti dok ja donesem ključ.

Staricu je uhvatio strah i gledala je kako da se spasi. Pošto se starica dugo zadrža, slugu bijaše strah da ne zakasni caru, pa prodrma vrata, zatrese ih i odvali bravu. Vrata se otvoriše i sluga uđe pa nastavi ići dok ne stiže do sedmih vrata. Kada se nađe u princezinoj odaji, vidje da je prostorija zastrta divnim ćilimima, da su tu svijeće i lampe. Sluga se zadivi, pa pođe naprijed dok ne stiže do lože na kojoj je bila svilena zavjesa i mreža s dijamantima. On podiže zavjesu i vidje carevu kćer kako leži, a u naručju joj mladić ljepši od nje. Sluga uskliku u slavu Allaha koji je stvorio mladića od ništavne kaplje, a zatim reče:

– Divnog li djela od one koja mrzi muškarce! Kako li ga se samo dočepala? Bit će da mi je zube povadila baš radi njega!

Zatim sluga spusti zavjesu kako je i bila i pođe prema vratima. Princeza se trgnu u strahu, ugleda slugu Kafura i pozva ga, ali on ne odgovori, te djevojka pođe za njim, uhvati ga za skute pod koje stavi glavu i poče mu ljubiti noge govoreći:

– Sakrij ono što je Allah sakrio!

– Ne sakrio Allah ni tebe, ni onoga ko te sakriva! Ti si meni povadila zube govoreći: “Neka mi niko ne spominje muške vrline!”

Sluga joj se otrgnu i otrča zatvorivši za njima vrata. Jednog slugu ostavi da čuva vrata, a on ode caru koji ga upita:

– Jesi li dao ogrlicu princezi?

– Tako mi Boga, ti zaslužuješ nešto bolje od svega onoga! – uskliknu sluga.

– Šta se dogodilo? Brzo mi reci! – na to će car.

– Reći ću ti samo kada budemo nasamo.

– Govori i ne čekaj dok budemo sami!

– Daj mi jamstvo za sigurnost.

Car mu dobaci mahramu u znak sigurnosti, a sluga reče:

– Ušao sam, care, princezi Hajatunnufusi i zatekao je u namještenoj sobi kako spava, a u naručju joj neki mladić. Zatvorio sam vrata i došao k tebi.

Car skoči na te riječi, dograbi sablju i povika starješini slugu:

– Povedi momke Hajatunnufusi i dovedi je zajedno s onim s kim spava u ložnici. Pokrijte ih pokrivačima...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

735. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina trideset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car naredio slugi da povede momke i da odu u odaje Hajatunnufuse, te da je dovedu zajedno s onim s kim je. Sluga ode s pratnjom i zatekoše Hajatunnufusu kako stoji izmučena glasnim plačem. Tako zatekoše i carevića, te starješina podviknu mladiću:

– Lezi na krevet kao što si ležao, a neka legne i careva kćer!

Princeza se uplaši i reče:

– Nije vrijeme za suprotstavljanje.

Njih dvoje legoše, a sluge ih ponesoše pred cara. Kada ih car otkri, princeza skoči, a car je ugleda i htjede joj odsjeći glavu. Mladić hitro skoči i baci se pred cara vičući:

– Nije ona kriva, care! Ja sam kriv! Mene ubij prije nego nju!

Car ga htjede pogubiti, ali se Hajatunnufusa baci na oca vičući:

– Ubij mene, a ne njega, jer on je sin cara al-Azama koji vlada zemljom uzduž i poprijeko!

Kada je car čuo riječi svoje kćeri, on se obrati prvom veziru koji je bio pravo oličenje zla i reče mu:

– Šta veliš o ovome, vezire?

– Velim: Ko god zapadne u ovakve nevolje, on mora lagati i nema druge nego da im oboma odsiječeš glave, pošto ih prije toga udariš na najgore muke.

Car pozva dželata koji dođe sa svojim ljudima i car reče:

– Odvedite ovu hulju i odsijecite mu glavu, a zatim isto učinite i ovoj rospiji, pa ih spalite i nemojte me više pitati za njih.

Dželat položi ruku na djevojčino rame da je povede, a car povika na njega bacivši na dželata nešto što mu je bilo pri ruci i zamalo ga ne ubi.

– Pseto! – vikao je car. – Kako možeš biti tako blag pri ovakvome mom bijesu? Uhvati je za kosu i povuci tako da ničice padne!

Dželat postupi po carevom naređenju, te djevojka pade potrbuške, a zatim se stropošta i mladić. Vukao ih je do stratišta. Onda odsiječe komad odjeće pa zaveza mladiću oči i trgnu sablju koja bijaše oštra, a zatim odloži pogubljenje careve kćeri nadajući se pomilovaju. On se posveti mladiću uzmahujući sabljom tri puta dok su svi vojnici plakali moleći Allaha za pomilovanje. Kada dželat opet podiže ruku, uzvitla se prašina koja prekri cijeli krajolik.

Razlog tome bio je slijedeći.

Mladićev otac, car, dugo nije dobijao vijesti od sina, pa spremi vojsku i pođe da ga traži.

Što se tiče cara Abdulkadira, on povika čim ugleda onu prašinu:

– Šta se događa, ljudi? Otkud ta prašina od koje se ništa ne vidi?

Prvi vezir skoči, pa se zaputi od cara prema prašini da vidi šta je posrijedi i otkri da je to mnoštvo ljudi – kao skakavci kojima ni broja nema, niti im se kraj vidi: preplavili su brda, doline i bregove.

Vezir se vrati caru i kaza mu šta je posrijedi, a car mu reče:

– Idi i saznaj kakva je to vojska i zašto dolazi u našu zemlju. Raspitaj se za zapovjednika vojske, prenesi mu moje pozdrave i pitaj ga zašto dolazi. Ako bude došao zbog kakvog posla, pomoći ćemo mu; ako se bude htio svetiti kakvom caru, pojahat ćemo s njime. Ukoliko mu pak bude do poklona, darivat ćemo ga, jer to je moćna i velika vojska, pa me strah za zemlju od njegovog bijesa.

Vezir ode u logor, među vojnike, između kojih je išao od jutra do večeri dok ne stiže do onih s pozlaćenim sabljama i carskim šatorima. Poslije njih naiđe na vezire i emire, na dvorjane i namjesnike. Išao je bez zastoja dok ne stiže do cara, pa uoči da je to jedan moćni car. Kada ga vidješe državni uglednici, povikaše:

– Ljubi zemlju! Ljubi zemlju!

Vezir poljubi zemlju, a oni su vikali:

– Drugi put! Treći put!

Vezir podiže glavu i htjede ustati, ali se opruži koliko je dug zbog velikog straha i poštovanja. Izražavajući tako snishodljivost pred carem, vezir reče:

– Neka te Allah poživi, neka tvoju vlast učvrsti i neka ti moć poveća, sretni care! Car Abdulkadir te pozdravlja, duboko ti se klanja i pita zbog kakve si nevolje došao. Ako se hoćeš osvetiti nekom caru, on će jahati u tvojoj službi; ako si došao zbog nekog drugog posla koji bi ti mogao pomoći obaviti, car ti se stavlja na raspolaganje.

– Glasniče – na to će car – idi svome gospodaru i reci mu da car al-Azam ima sina koji je davno otišao od njega, da dugo već čeka vijesti o sinu i da mu se trag izgubio. Ukoliko je u ovome gradu, car će ga povesti i otići će od vas. Ako mu se šta dogodilo, ako ga je kod vas snašla kakva nevolja, njegov otac će vam porušiti zemlju, opljačkati imovinu, pobiti muškarce i oteti žene. Brzo se vrati svome gospodaru i upoznaj ga s tim prije nego što ga nesreća snađe.

– Slušam i pokoravam se – reče vezir i htjede poći, ali dvorjani povikaše:

– Ljubi zemlju! Ljubi zemlju!

Vezir poljubi zemlju dvadeset puta i ustade tek kada mu je duša bila u nosu. Zatim ode od cara razmišljajući o njemu bez prestanka i o njegovoj silnoj vojsci. Stiže caru Abdulkadiru promijenivši boju lica zbog silnoga straha i drhtavih koljena. Potom mu ispriča šta se dogodilo...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

736.

ada nastupi sedam stotina trideset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se vezir vratio od cara al-Azama i obavijestio cara Abdulkadira o tome šta se dogodilo, a bio je blijed i drhtavih koljena zbog straha. Car Abdulkadir reče veziru, strepeći za se i za svoje ljude:

– Ko bi mogao biti sin toga cara?

– Njegov sin je taj čije si smaknuće naredio. Hvala Allahu što se nije žurilo s pogubljenjem, jer bi nam njegov otac razorio zemlju i opljačkao imovinu.

– Vidiš kako si ružno mislio kada si mi savjetovao da ga pogubim! Gdje je mladić, sin toga znamenitog cara?

– Znameniti care, ti si naredio da ga pogube.

K Car se izbezumi na te vezirove riječi, pa povika srčano i iz sveg glasa:

– Teško vama! Brzo idite krvniku da ga ne bi pogubio!

Ljudi odmah dovedoše dželata koji reče:

– Čestiti care, ja sam mu odrubio glavu kao što si naredio.

– Pseto! – povika car. – Ako je to tačno, sigurno ću tebe poslati za njim!

– Care, naredio si mi da ga pogubim i da ne pitam za njega po drugi put.

– Bio sam bijesan. Reci mi istinu prije nego što ti dušu uzmem!

– Care, on je još živ – reče dželat, a car se obradova i smiri, pa naredi da dovedu mladića. Čim mladić dođe, car skoči, pa ga poljubi u usta i reče:

– Sinko, molim uzvišenog Allaha da mi oprosti zbog onoga što sam ti nedužnome učinio. Ne kazuj nešto što me može srozati u očima tvoga oca, cara al-Azama.

– Čestiti care, gdje je car al-Azam? – upita mladić.

– Došao je radi tebe – odgovori car.

– Tako mi poštovanja koje osjećam prema tebi – reče mladić – neću otići dok ne dokažem svoju čast i čast tvoje kćeri u vezi s onim što nam je pripisano. Ona je nevina djevojka. Pozovi babice neka je pregledaju pred tobom. Ako se utvrdi da je izgubila nevinost, halal ti bila moja krv, a ako je djevica – objavi nedužnost i moju i njenu.

Car pozva babice i kada je pregledaše, utvrdiše da je nevina, te obavijestiše cara o tome i zatražiše nagradu od njega. Car dariva babice i cijeli harem. Onda sluge iznesoše posude s mirisima, pa namirisaše uglednike, i svi su likovali.

Potom car zagrli mladića ponašajući se prema njemu s uvažavanjem i uz počasti. Naredi da ga odvedu u hamam s njegovim paževima, a kada mladić izađe, dade mu skupocjenu odjeću, stavi mu na glavu dijamantsku krunu, opasa ga lentom od svile koja je bila izvezena silnim zlatom i optočena biserjem i dijamantima. Potom ga posadi na jednog od najboljih konja, sa sedlom ukrašenim biserjem i dijamantima, pa naredi državnim uglednicima i glavarima

da jašu u pratnji carevića dok ne stignu do njegovog oca. Car preporuči mladiću da kaže svome ocu, caru al-Azamu: “Car Abdulkadir stavlja ti se na raspolaganje. Slušat će te i pokoravati se u svemu što mu narediš i zabraniš.”

– Svakako ću to uraditi – reče mladić, pa se oprosti s carem i ode svome ocu.

Kada ga otac vidje, raspameti se od radosti, pa skoči na noge, pođe mu nekoliko koraka u susret i zagrli ga, a radost i veselje pronesoše se po cijeloj vojsci cara al-Azama. Onda dođoše svi veziri, dvorjani, svi vojnici i starješine, pa poljubiše tlo pred mladićem radujući se njegovom dolasku. Bio je to veliki dan radosti.

Carević dopusti svojim pratiocima, a i ostalima iz grada cara Abdulkadira, da razgledaju vojsku cara al-Azama kojoj se niko nije mogao suprotstaviti. Vidjeli su mnoštvo vojnika i veliku carevu moć. Svi oni što su bili na trgu gdje se prodaju tkanine i koji su prije toga gledali mladića kako sjedi u dućanu čudili su se kako je mogao sebi dopustiti tako nešto uz toliku vlastitu čast i svoj visoki rang. Međutim, na to ga je navela ljubav i želja za carevom kćerkom. Pronese se glas o njegovoj velikoj vojsci, pa je za to čula i Hajatunnufusa koja pogleda s vrha dvorca i vidje da su brda preplavljena vojnicima.

Princeza je bila zatočenica u dvorcu svoga oca i nalazila se pod nadzorom dok ne saznaju šta je car odlučio učiniti s njom: oprostiti joj i osloboditi je, ili je ubiti i spaliti. Kada Hajatunnufusa vidje vojsku i shvati da je to vojska mladićevog oca, ona se poboja da će je carev sin zaboraviti, da će se posvetiti ocu i otići od nje, a nju će otac ubiti. Zato princeza posla careviću djevojku koja je bila s njom u odaji u svojstvu sluškinje i reče joj:

– Idi careviću Erdeširu i ničega se ne boj. Kada stigneš, poljubi tlo pred njim, predstavi mu se i reci: “Pozdravlja te moja gospodarica. Ona je sada zatočena u očevom dvoru i pod nadzorom je. Otac će joj oprostiti, ili će je ubiti. Ona te moli da je ne zaboraviš i ne ostaviš. Ti si sada moćan i bilo šta da kažeš, niko se ne smije tome suprotstaviti. Ako smatraš da je dobro da je oslobodiš od njenog oca i povedeš je sa sobom, bit će to izraz tvoje dobrote. Sve to djevojka podnosi zbog tebe. Ako ne misliš da je to dobro zato što je više ne želiš, reci ocu, caru al-Azamu – možda će se on zauzeti za princezu kod njenog oca i neće otputovati dok je ne oslobodi, dok ne dobije garancije da joj otac neće učiniti

nikakvo zlo i da je neće ubiti.” To je kraj poruke i ne dao Allah da te mori samotinja. Toliko...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

737. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina trideset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Hajatunnufusa poslala svoju robinju Erdeširu, sinu cara al-Azama, koja stiže careviću i obavijesti ga o tome šta je rekla njena gospodarica. Kada je to čuo, carević gorko zaplaka i reče:

– Znaj da je Hajatunnufusa moja gospodarica, a ja sam njen rob i zatočenik njene ljubavi. Nisam zaboravio ono što je bilo među nama, kao ni gorčinu dana kada smo se rastali. Kada joj poljubiš noge, reci joj da ću razgovarati sa svojim ocem o njoj, a on će poslati vezira koji ju je i ranije prosio da je isprosi. Njen otac se neće moći usprotiviti. Ako joj pošalje koga da je pita o tome, neka se ne opire, jer ja neću otići u svoju zemlju bez nje.

Djevojka se vrati gospodarici, poljubi joj ruke i prenese prinčevu poruku. Kada je to čula, djevojka zaplaka od velike radosti i zahvali uzvišenom Allahu.

Što se tiče mladića, on te noći ostade nasamo s ocem koji ga zapita šta je bilo i šta mu se dogodilo, a mladić mu ispriča sve, od početka do kraja.

– Šta hoćeš da učinim za te, sine? – upita otac. – Ako hoćeš da ga uništim, ja ću razoriti njegovu zemlju, opljačkati mu imovinu i obeščastiti žene.

– Neću, oče, jer mi nije učinio ništa što bi to iziskivalo. Hoću da budem s princezom i želim da budeš tako dobar da pripremiš dar i pošalješ ga njenom ocu. Neka to bude skupocjen dar koji ćeš poslati po pametnome veziru.

– Sa zadovoljstvom – odgovori car, pa pođe prema nečemu što je odavno skrivao. Izvadi dragocjene stvari i pokaza ih sinu kome se svidješe.

Onda car pozva vezira i posla dragocjenosti po njemu naredivši mu da ih odnese caru Abdulkadiru, da zaprosi njegovu kćer za carevog sina i da mu

kaže: “Primi ovaj dar i daj odgovor.”

Vezir ode caru Abdulkadiru koji je bio tužan od vremena kada se rastao s carevićem i bio je stalno zamišljen očekujući da mu bude razoreno carstvo i imovina oduzeta. Utom se pojavi vezir koji mu priđe, pozdravi ga i poljubi tlo pred njegovim nogama. Car ustade i pođe mu u susret s poštovanjem, a vezir hitro pade pred njegove noge, poljubi ih i reče:

– Oprosti, čestiti care. Neko kao što si ti ne ustaje ovakvima kao što sam ja, jer je red da ja priđem tebi. Znaj, care, da je carević razgovarao s ocem, da mu je kazao kako si bio dobar i milosrdan prema njemu. Car ti je zahvalan zbog toga, pa ti po slugi koji je pred tobom šalje dar, uz pozdrav i posebno poštovanje...

Kada je to car čuo, nije mogao povjerovati zbog silnoga straha sve dok mu ne donesoše poklon. Pošto mu ga pokazaše, car vidje da se poklon ne može platiti novcem, niti bilo koji car na zemlji može imati tako nešto. On se osjeti ništavnim uz takav poklon, te skoči na noge, zahvali uzvišenome Allahu i zahvali caru, ocu onoga mladića.

– Plemeniti care – reče mu onda vezir – poslušaj moje riječi i znaj da je car al-Azam došao k tebi i hoće da se zbliži s tobom. Dolazim sa željom da isprosim tvoju kćer, skriveni dragulj Hajatunnufusu, da se uda za njegovog sina Erdešira. Ako to prihvatiš i budeš zadovoljan, dogovorit ćeš se sa mnom o nadoknadi za nju.

– Sa zadovoljstvom – reče car. – Što se tiče mene, nemam ništa protiv, jer mi je mladić drag da ne može biti više. Što se tiče kćeri, ona je odrasla i pametnna i neka sama odlučuje o sebi. To je stvar moje kćeri i ona će sama odabrati šta hoće.

Zatim se car obrati glavnome slugi:

– Idi mojoj kćeri i obavijesti je o svemu ovome.

– Slušam i pokoravam se – odgovori sluga, pa ode u ženske dvore. Uđe carevoj kćeri, poljubi joj ruke i kaza šta mu je car rekao, pa dodade:

– Kakav je tvoj odgovor na to?

– Sa zadovoljstvom – reče princeza...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

738.

Kada nastupi sedam stotina trideset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je glavni evnuh obavijestio carevu kćer da je prosi sin cara al-Azama, pa je djevojka odgovorila:

– Sa zadovoljstvom.

S tim odgovorom glavni evnuh se vrati caru i prenese mu princezine riječi. Car se silno obradova, pa naredi slugama da donesu skupocjeno ruho koje dade veziru zapovjedivši da mu daju deset hiljada dinara i reče mu:

– Prenesi caru odgovor i zatraži dopuštenje da mu dođem.

– Slušam i pokoravam se – reče vezir i ode od cara Abdulkadira. Zatim stiže caru al-Azamu i prenese mu poruke kojima se car obradova.

Što se tiče carevića, on je bio izvan sebe zbog radosti. Bio je sav sretan i razdragan. Onda al-Azam dopusti da car Abdulkadir dođe k njemu i da se sastanu.

Narednog dana car Abdulkadir uzjaha konja i dođe caru al-Azamu koji mu izađe u susret, postavi ga na visoko mjesto i pozdravljajući ga sjede s njim, dok je carević stajao pred njima. Zatim ustade jedan govornik iz pratnje cara Abdulkadira i održi sjajnu besjedu čestitajući careviću na ostvarenju želje, odnosno na ženidbi princezom, gospodaricom carskih kćeri. Kada govornik sjede, al-Azam naredi da donesu seharu punu dijamanata i u kojoj je bilo pedeset hiljada dinara. Car reče Abdulkadiru:

– Ja zastupam svoga sina u svemu što utvrdimo.

Car Abdulkadir potvrdi da je uzeo vjenčani dar koji je sadržavao i pedeset hiljada dinara, na ime svadbe za svoju kćer, princezu Hajatunnufusu. Nakon toga, dovedoše kadije i svjedoke, te vjenčaše kćer cara Abdulkadira sa sinom cara al-Azama, sa Erdeširom.

Bio je to svečan dan u kome su se radovali svi koji vole, a srdili se oni koji mrze i zavide. Onda postaviše sofre za zvanice, a carević ode s princezom u đerdek i utvrdi da je ona biser neprobušeni i ždrebica koju niko drugi jahao

nije, da je jedinstvena i da je dragulj sakrivani, što je bilo poznato i njenome ocu. Zatim car al-Azam upita sina da li želi još nešto prije nego što otputuje.

– Da – odgovori carević. – Hoću da se osvetim veziru koji mi je nanio zlo i onome evnuhu koji je lagao o nama.

Car istoga časa posla glasnika caru Abdulkadiru tražeći toga vezira i evnuha, a ovaj mu ih uputi. Kada vezir i evnuh dođoše, car naredi da ih objese pred gradsku kapiju. Nedugo zatim, oni zatražiše od cara Abdulkadira dopuštenje da se njegova kćer spremi za put, te je otac spremi. Onda staviše princezu u nosiljku od suhoga zlata, ukrašenu biserjem i dijamantima, a vukli su je čistokrvni konji. Princeza povede sve svoje sluškinje i evnuhe, a robinja se vrati na svoje mjesto, pošto je bila pobjegla, i nastavi živjeti kao i ranije.

Onda car al-Azam i njegov sin uzjahaše konje a uzjahaše i car Abdulkadir i svi žitelji njegovog carstva da bi se oprostili sa zetom i princezom. Bio je to jedan od najljepših dana.

Kada poodmakoše od naselja, al-Azam poče zaklinjati svoga prijatelja da se vrati u grad, te se car Abdulkadir oprosti i vrati u svoju zemlju. Prije toga, on zagrli carevića, poljubi ga među oči i zahvali mu na dobroti, pa mu preporuči da se brine o njegovoj kćeri. Pošto se oprosti sa al-Azamom i njegovim sinom, Abdulkadir ponovo dođe do svoje kćeri i zagrli je. Zatim joj poljubi ruke i zaplakaše na rastanku. Car Abdulkadir se vrati u svoju zemlju, a sin al-Azama, njegova žena i otac nastaviše put dok ne stigoše u svoju zemlju gdje ponovo prirediše veselje. Živjeli su zatim najslađim i najugodnijim životom dok im ne dođe Rušiteljica Užitaka i Razbijačka Skupova, ona što pustoši dvorove i nastanjuje groblja. I to je kraj priče.

PRIČA O ŽENIDBI CARA BEDRA BASIMA, SINA ŠAHRAMANA, KĆERKOM CARA AS-SAMANDALA

Priča se, sretni care, da je u davnom vaktu i zemanu u perzijskoj zemlji bio jedan car koji se zvao Šahraman, a živio je u Horasanu. Imao je stotinu naložnica, ali tokom cijelog života nije dobio od njih ni sina ni kćer.

Jednoga dana, car poče razmišljati o tome žaleći što mu je prošao veći dio života a da nije dobio sina koji bi poslije njega naslijedio carevinu, kao što ju je on naslijedio od svojih predaka. Zbog toga cara obuzeše velika briga i tuga.

Dok je tako sjedio, dođe mu jedan njegov rob i reče:

– Gospodaru, pred vratima je neka robinja s trgovcem. Ljepšu od nje niko nije vidio.

– Dovedite mi trgovca i robinju – reče car.

Kada mu ih dovedoše, car vidje da je djevojka poput koplja iz Rudejine. Bila je pokrivena svilenim zarom izvezenim zlatom. Trgovac joj otkri lice, te cijelo mjesto sinu od njene ljepote. Car vidje da joj sedam pletenica padaju do grivni na nogama, nalik na konjske repove. Oči su joj bile našminkane surmom, zadnjica teška, a struk tanahan, tako da je mogla iscijeliti boljku bolesnome i utažiti žeđ žednome, kao što pjesnik reče:

Ljubim je jer ljepota joj je savršena,
A ona je tako mirna i tako spokojna.
Visoka nije, nit je odveć sitna,
A odjeća joj za bedra je tijesna.
Stas joj je tanak i širok je gdje treba –
Nit' je odveć niska, nit seže put neba.
Kosa joj se nadmeće s grivnama na nogama,
Lice njeno svijetlo nalik je svijetlim danima.

Car se zadivi djevojčinom izgledu, ljepoti i ljupkosti, njenom struku i skladnosti, te reče trgovcu:

– Šeiče, pošto je ova robinja?

– Gospodaru – odgovori trgovac – kupio sam je za dvije hiljade dinara od trgovca u čijem vlasništvu je ranije bila. Već tri godine putujem s njom i dok sam stigao na ovo mjesto potrošio sam tri hiljade dinara. Primi je kao dar od mene.

Car je zatim bogato darivao trgovca naredivši da mu daju deset hiljada dinara. Trgovac uze darove, poljubi caru ruke, zahvali mu na dobroti i velikodušnosti, pa ode. Zatim car predade djevojku sobaricama rekavši im:

– Uredite ovu djevojku, nagizdajte je, spremite joj posebnu odaju i vodite je u nju.

Car naredi paževima da djevojci odnesu sve što joj treba.

Carstvo kojim je vladao taj car nalazilo se uz more, a njegov grad zvao se Bijeli grad. Sluge odvedoše djevojku u odaju s prozorima koji su gledali na more...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

739. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina trideset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car uzeo robinju, predao je sobaricama i rekao im:

– Pripremite je i odvedite u zasebnu odaju.

Zatim naredi dvorjanima da zaključaju vrata, pošto joj odnesoše sve što je potrebno.

Tako odvedoše djevojku u zasebnu odaju s prozorima koji su gledali na more. Onda car ode djevojci, ali ona ne ustade pred njim, niti je obraćala pažnju na njega, te car reče:

– Kao da je bila kod ljudi koji je nisu odgojili!

Potom pogleda robinju i uoči da je izvanredno lijepa, ljupka, stasita, skladno građena. Lice joj je bilo kao mjesečev krug u vrijeme uštapa, ili kao jarko sunce na vedrome nebu. Car se divio njenoj ljepoti, ljupkosti, stasu i skladnoj građi, pa poče hvaliti Allaha, stvoritelja čija se moć baš tu očitovala. Zatim car priđe robinji, sjede pored nje, zagrli je i stavi sebi u krilo, pa joj poče sisati vlažne usne osjećajući da su slađe i od meda. On naredi da donesu sofru s najboljim jelima svakojakih vrsta. Car se najede pa poče djevojku hraniti dok je ne nahrani, a za sve to vrijeme ona nije ni riječ progovorila. Car je poče razgovarati pitajući je kako se zove, ali je djevojka šutjela ne govoreći ni riječi i ne odgovarajući mu. Stalno je držala oborenu glavu, te ju je od careva gnjeva čuvala samo njena izvanredna ljepota i ljupkost. Car pomisli: “Hvala Allahu koji je stvorio ovu robinju! Kako je divna, ali ne govori! Savršenstvo pripada uzvišenom Allahu!” Zatim car upita druge robinje da li je šta govorila, a one rekoše da otkako je došla nije prozborila ni jednu riječ.

Car dovede neke robinje i naredi im da pjevaju djevojci i da je uveseljavaju ne bi li progovorila. Robinje počeše svirati na sve vrste instrumenata i pjevale su tako da su bili uzbuđeni svi koji su se nalazili na tome mjestu, a robinja ih je posmatrala šuteći. Nije se smijala, niti je govorila. Caru je bilo teško zbog toga, te on udalji robinje i ostade sam s djevojkom. Zatim joj skinu odjeću i vidje da joj je tijelo kao od srebra izliveno. Zato se ona veoma svidje caru koji joj uze nevinost i kada vidje da je djevica, veoma se obradova: “Bože, jä čuda! Kako su trgovci mogli ostaviti djevicom tako lijepu i stasitu djevojku?”

Potom se car sasvim posveti djevojci, ne mareći više za druge. On napusti sve naložnice i ljubimice. Tako provede s njom cijelu godinu, kao da je jedan dan, ali ona uopće nije govorila. Jednoga dana, voleći je sve više, car reče:

– Željo moje duše! Ja te veoma volim, toliko da sam zbog tebe napustio sve robinje, naložnice i miljenice, i ti si postala moja sudbina. Cijelu godinu sam bio s tobom moleći uzvišenog Allaha da bude dobar, da ti omekša srce i da mi progovoriš. Ako si nijema, kaži mi to nekim znakom kako se ne bih nadao da ćeš progovoriti. Molim Svevišnjeg Allaha da mi rodiš dječaka koji će naslijediti moju carevinu. Ja sam tako sam: nemam nikoga ko će me naslijediti, a zašao sam u godine. Allaha ti, odgovori mi ako me voliš.

Robinja obori glavu razmišljajući, a zatim je podiže, osmjehnu se caru kome se učini da je munja osvijetlila odaju. Onda robinja progovori:

– Uvaženi care i srčani lave, Allah je uslišio tvoje molbe, jer sam zatrudnjela i došlo je vrijeme porođaju. Međutim, ne znam je li plod muško ili žensko. Da nisam ostala u drugom stanju s tobom, ne bih progovorila ni riječi.

Kada je car čuo šta govori, lice mu sinu od radosti i veselja. Ljubio joj je glavu zbog silne radosti i govorio je:

– Hvala Allahu što mi je darovao dvije stvari koje sam želio: prvo, da ti progovoriš, a drugo – da si zatrudnjela od mene.

Zatim car ode od žene i sjede na prijestolje sav sretan, pa naredi veziru da izvadi stotinu hiljada dinara siromasima, prosjacima i hudovicama u znak zahvalnosti uzvišenom Allahu i na ime sadake. Vezir uradi kako mu je car naredio, a zatim car ode ženi, sjede pored nje, zagrli je, privi na grudi i reče:

– Gospo i gospodarice moja, šta je uzrok šutnji, a kod mene si već godinu, dan i noć, budna i spavajući? Cijelu godinu nisi progovorila do danas. Zašto si, dakle, šutjela?

– Poslušaj, čestiti care – na to će robinja – i znaj da sam ja sirota tuđinka slomljena srca, jer sam ostavila majku, rođake i brata.

Kada je to car čuo, on shvati šta mu je htjela kazati, te reče:

– Što se tiče tvoje riječi “sirota”, ona je neumjesna, jer sva moja carevina, sva imovina i sve čime raspolažem tebi je na raspolaganju. I ja sâm postao sam tvoj rob. Što se tiče riječi da si ostavila majku, rođake i brata, reci mi gdje se nalaze, pa ću poslati po njih i dovesti ih k tebi.

– Sretni care, ja se zovem Đulanaza Morska. Moj otac je bio jedan od morskih careva koji je umro i ostavio nam carevinu. Onda je na nas udario jedan car i oteo nam carstvo. Imam brata po imenu Salih, a moja majka je morska žena. Ja i brat smo se posvađali, pa sam se zaklela da ću se podati nekom čovjeku s kopna. Izašla sam iz mora, sjela na kraj otoka dok je bila mjesečina, kad naiđe neki čovjek koji me uze i odvede svojoj kući. Poče me sablažnjavati, te ga udarih po glavi da zamalo nije umro. Onda me on izvede i prodade onom čovjeku od koga si me ti uzeo. To je jedan dobar čovjek, pobožan, pouzdan i plemenit. Da me tvoje srce nije zavoljelo tako da si me pretpostavio svim naložnicama, ne bih ostala kod tebe ni sahata. Bacila bih se u more s ovih prozora, pa bih otišla majci i prijateljima. Međutim, bilo me je stid da odem k njima, pošto sam zatrudnjela s tobom. Ružno bi mislili o meni. I kada bih se zaklela, ne bi mi vjerovali da me je jedan car kupio svojim novcem

i da me je učinio ovosvjetskom suđenicom, da me je pretpostavio ostalim svojim ženama, kao i svemu onome čime gospodari njegova desnica. To je cijela moja priča...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

740. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina četrdeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Đulanaza Morska, pošto ju je car Šahraman upitao, ispričala svoju priču od početka do kraja.

Car sasluša priču, pa joj zahvali, poljubi je među oči i reče:

– Allaha mi, gospo moja i svjetlosti oka moga, ja se ne mogu rastati s tobom ni na jedan čas. Ako me ostaviš, umrijet ću istoga trena. Kako bih inače živio?!

– Gospodaru, primaklo se vrijeme porođaja, pa mora doći moja porodica da me njeguje, jer žene s kopna ne znaju kako se porađaju žene iz mora, kao što ni žene iz mora ne znaju kako se porađaju žene s kopna. Kada dođe moja porodica, pomirit ću se s njima i oni će se izmiriti sa mnom.

Onda car reče:

– Kako mogu hodati po moru, a da se ne pokvase?

– Mi idemo po moru kao što vi hodate kopnom zahvaljujući blagoslovu imena napisanih na prstenu Sulejmana, sina Davudova, Bog ih spasio. Međutim, care, kada dođu moji rođaci i braća, kazat ću im da si me kupio za svoj novac, da si bio prema meni učtiv i velikodušan, a ti ćeš potvrditi ono što im budem rekla. Oni će se svojim očima uvjeriti u to ko si ti, saznat će da si car i carski sin.

– Gospođo – na to će car – učini ono što misliš da treba i ono što želiš, a ja ću odobravati sve što učiniš.

– Znaj, čestiti care, da mi morem hodamo otvorenih očiju i gledamo šta ima na njemu, posmatramo sunce i mjesec, zvijezde i nebo, kao da smo na zemlji, i

to nam nimalo ne smeta. Znaj također da u moru ima mnogo plemena i raznih vrsta stvorenja kakvih ima i na kopnu. Treba da znaš da svega onoga što postoji na kopnu veoma je malo u odnosu na to koliko ga ima u moru.

Dok se car čudio njenim riječima, robinja izvadi iz rukava dva komada kamarske aloje, uze jedan komadić, zapali mangalu i baci taj komadić na nju. Pri tom djevojka snažno zazvižda i poče izgovarati nešto što niko nije razumio, te se podiže veliki dim. Car je sve to posmatrao, pa mu robinja reče:

– Gospodaru, ustani i sakrij se negdje kako bih ti pokazala brata, majku i rođake, a da oni tebe ne vide. Hoću da ih dovedem, pa ćeš ovdje sada vidjeti pravo čudo. Divit ćeš se raznovrsnim i neobičnim obličjima koja je uzvišeni Allah stvorio.

Car odmah ustade, pa uđe na jedno skrovito mjesto i poče posmatrati šta robinja radi. Ona zapali anduz i poče vračati sve dotle dok se ne zapjeni i ne uskomeša more. Iz njega izađe jedan mladić koji je divno izgledao, kao puni mjesec: blistava čela, rumenih obraza, s kosom nalik na biserje i dijamante. Bio je potpuno sličan svojoj sestri. Kao da su upravo njega opisali ovi stihovi:

Jednom mjesečno mjesec pun postane,
A ljepota lica tvoga svakog dana puna ostane;
Mjesec se u centru jednog zviježđa nalazi,
A ljepota tvoja u srca svim ženama ulazi.

Onda iz mora izađe jedna sijeda starica s pet mjesecolikih djevojaka, a sve su bile nalik na Đulanazu. Car vidje kako mladić, starica i djevojke idu po površini vode dok ne dođoše do djevojke. Kada priđoše prozoru i kada ih Đulanaza ugleda, ona skoči prema njima i susrete ih radosno i razdragano. Oni je prepoznaše čim je ugledaše, pa uđoše, zagrliše je i gorko zaplakaše. Zatim rekoše:

– Kako si nas mogla ostaviti već četiri godine, a da ne znamo gdje si? Zaista, bilo nam je veoma teško zbog rastanka s tobom, tako da neko vrijeme nismo mogli ništa okusiti ni piti, već smo danonoćno plakali zbog velike čežnje za tobom.

Djevojka poče ljubiti ruku mladiću, svome bratu, zatim majci i amidžičnama. Oni posjediše kod nje neko vrijeme raspitujući se kako joj je i šta joj se sve dogodilo.

– Kada sam otišla od vas i kada sam izašla iz mora – poče kazivati Đulanaza – sjela sam na jedan kraj otoka, pa me je poveo neki čovjek i prodao me trgovcu koji me je doveo u ovaj grad i prodao me caru za deset hiljada dinara. Car se posvetio meni ostavivši svoje naložnice, žene i miljenice zbog mene. Sve što ima zanemario je radi mene.

Kad je to čuo, njen brat reče:

– Hvala Allahu koji nas je sastavio s tobom. Međutim, ja bih htio, sestro, da pođeš s nama u domovinu i rodbini.

Cara izbezumiše te riječi. Strahovao je da će djevojka prihvatiti prijedlog svoga brata, a nije mogao spriječiti je, premda ju je silno volio. Bio je potpuno smeten zbog straha da je ne izgubi. Međutim, Đulanaza sasluša brata, pa reče:

– Allaha mi, brate, čovjek koji me je kupio jest car ovoga grada. To je jedan moćni car, uman i plemenit čovjek, veoma darežljiv. Ukazao mi je poštovanje kao častan i veoma bogat čovjek. On nema muškog, ni ženskog poroda. Činio mi je sve najbolje i od dana kada sam došla ovdje, nisam čula od njega ružnu riječ koja bi mi dušu povrijedila. Uvijek je bio ljubazan prema meni i nije učinio ništa a da me za to nije pitao. Kod njega mi je dobro da ne može biti bolje i potpuno uživam. Ako bih ga napustila, on bi stradao, jer nije u stanju biti bez mene ni jednoga trena. Ostavim li ga, i sama ću umrijeti od silne ljubavi zbog njegove velike dobrote koju mi je iskazivao za sve vrijeme otkako sam kod njega. Da mi je otac živ, ne bi mi bilo ni kod njega kao kod ovoga moćnog cara, znamenitog i snažnoga. Već ste uočili da sam zatrudnjela s njim. Hvala Allahu koji je dao da budem kćer morskoga cara, a da mi muž bude jedan od najvećih zemaljskih careva. Allah nije iznevjerio moje nade, već mi je dao svako dobro...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

741.

ada nastupi sedam stotina četrdeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Đulanaza sve ispričala svome bratu pa je dodala:

– Allah nije iznevjerio moje nade, već mi je dao svako dobro. Car nema muškog ni ženskog poroda, pa molim uzvišenog Allaha da mi da sina koji će

K biti nasljednik ovoga moćnog cara kome je uzvišeni Allah dao zdanja, dvorove i posjede.

Kada su to čuli Đulanazin brat i amidžične, rekoše joj:

– Đulanazo, ti znaš koliko nam značiš, znaš koliko te volimo i uvjerila si se da si nam najdraže stvorenje. Sigurna si da ti želimo udobnost – bez tegoba i napora. Pođi s nama, u zavičaj i porodici, ako si nesretna. Ukoliko si, pak, zadovoljna ovdje, ako si poštovana i sretna, to i jest pravi cilj, budući da ni mi ne želimo ništa do tvoju sreću, bez obzira na sve.

– Allaha mi, ja sam sasvim sretna, mirna i poštovana – odgovori Đulanaza.

Kada je car čuo te riječi, obradova se i smiri osjećajući zahvalnost prema ženi koju je volio sve više i sve većim žarom srca. Shvatio je da ga žena voli kao i on nju, te da želi ostati kod njega da bi mogla gledati dijete koje je dobila s njim.

Zatim žena koja se zvala Đulanaza naredi robinjama da pripreme sofre i hranu svih vrsta. Đulanaza je i sama pripremala hranu u kuhinji. Robinje donesoše jela, slatkiše, voće, te se ona i njena porodica najedoše, a onda joj rekoše:

– Tvoj gospodar je za nas stranac. Ušli smo u njegovu kuću bez dopuštenja i on ne zna za nas. Hvališ nam njegovu dobrotu, donijela si njegovu hranu i jeli smo, a s njim se nismo sastali ni vidjeli ga. Nije nam došao, niti je jeo s nama, kako bi se između nas našli hljeb i so.

Onda svi prestadoše jesti ljuteći se na Đulanazu, dok im je iz usta izbijala vatra nalik na buktinje. Kada je to vidio, car se izbezumi od silnoga straha, a Đulanaza im priđe i smiri ih. Poslije toga, ona ode na ono skriveno mjesto na kome je bio car, njen gospodar, i reče mu:

– Gospodaru, jesi li čuo kako te hvalim svojima? Jesi li čuo kako hoće da me povedu porodici i zavičaju?

– Čuo sam i vidio, Bog ti dao svako dobro – odgovori car. – Tako mi Boga, ja sam tek u ovom blagoslovljenom času saznao koliko me voliš, premda nisam

sumnjao u to?

– Gospodaru, zar se na dobrotu može uzvratiti bilo čime osim dobrotom? Ti si bio dobar prema meni, obasipao si me velikim blagodatima i vidim da me veoma voliš. Činio si mi sve najbolje, mene si odabrao među svim onima koje voliš, pa kako bih mogla pregorjeti rastanak s tobom i ostaviti te? Zar bih to mogla učiniti kad si tako dobar i velikodušan prema meni? Želim da budeš ljubazan, pa da izađeš i pozdraviš moje rođake, da ti vidiš njih i oni tebe, da se zbližite i sprijateljite. Ali znaj, čestiti care, da su te veoma zavoljeli moj brat, majka i amidžične, pošto sam te nahvalila. Rekli su da neće otići dok se ne sretnu s tobom i dok te ne pozdrave. Hoće da te vide i da porazgovaraju s tobom.

– Sa zadovoljstvom, jer to je i moja želja – odgovori car koji ustade, pa ode njenim rođacima i najljubaznije ih pozdravi. Oni svi poskočiše pred njim, dočekujući ga na najuljudniji način.

Car sjede s posjetiocima u dvorcu i provede s njima trideset dana. Nakon toga, oni htjedoše poći u zavičaj, pa se oprostiše s carem i caricom Đulanazom i odoše od njih, pošto im car iskaza najviše počasti.

Vrijeme trudnoće isteče i dođe čas poroda, te Đulanaza rodi dječaka nalik na pun mjesec. Car je bio izvan sebe od radosti, jer dotle nije imao sina ni kćer. Sretni i zadovoljni da nije moglo biti više, prirediše veselje i svetkovinu koji su trajali sedam dana. Sedmoga dana, pojavi se majka carice Đulanaze, njen brat i sve amidžične, pošto su saznali da je Đulanaza rodila...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

742.

ada nastupi sedam stotina četrdeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Đulanaza rodila, pa joj dođe njena porodica koju car primi radujući se njihovom dolasku i obrati im se:

– Rekao sam da neću nadjenuti ime sinu dok ne dođete da mu vi nadjenete ime kako znate.

Rođaci mu nadjenuše ime Bedr Basim i svi ga prihvatiše. Zatim dječaka pokazaše njegovom daidži Salihu koji ga primi na ruke, pa ustade i poče ga nosati po dvorcu tamo-ovamo. Onda ga iznese iz dvorca, siđe s njim na slano more i ode dok se caru ne izgubi iz vida. Pošto vidje da ga nema, da je iščezao

K na morskoj pučini, očajni car poče plakati i ridati. Vidjevši ga u takvom stanju, Đulanaza reče:

– Čestiti care, ne boj se i ne tuguj! Ja volim svoga sina više nego ti. On je s mojim bratom, pa se zato neće ni skvasiti, niti treba da se plašiš da će se udaviti. Kada bi brat znao da će se malom nešto dogoditi, ne bi učinio to što je učinio. On će ti odmah donijeti sina, zdrava s Božijom pomoći.

Ne prođe mnogo vremena, a more se uznemiri i uskomeša i iz njega se pojavi mališanov daidža zajedno sa zdravim carevićem. Salih im priđe noseći u naručju mališana koji je šutio, lica nalik na uštap u noći. Onda daidža pogleda cara i reče:

– Možda si se pobojao da se nešto ne dogodi tvome sinu kada sam ga odnio na more.

– Jesam, gospodine. Uplašio sam se za njega i nisam se nadao da ću ga ikada više vidjeti.

– O, zemni care! – na to će daidža. – Mi smo ga namazali jednom nama poznatom smjesom, izgovorili smo imena ispisana na prstenu Sulejmana, sina Davudova, Bog ih spasio. Sa svakim novorođenčetom koje se rodi kod nas postupamo tako i ne boj se da će se utopiti ili zagrcnuti. Ne treba da se plašiš u ma koje more silazio, jer kao što vi hodate kopnom, tako mi hodamo morem.

Zatim daidža izvadi jednu šarenu i zapečaćenu kutiju, pa slomi pečat i prosu iz kutije dijamante i rubine svih vrsta, te tri stotine smaragdnih sipki na kojima su bili dijamanti veliki kao nojevo jaje, a sjajniji od svjetlosti sunca i mjeseca.

– Čestiti care – reče Salih – ovi smaragdi i dijamanti su dar od mene. Nismo ti donijeli drugi poklon, budući da nismo znali da je Đulanaza rodila, niti smo imali kakvih vijesti o njoj. Kada smo vidjeli da si se zbližio s njom i da smo postali jedna porodica, donijeli smo ti ovaj dar. Svakih nekoliko dana donosit ćemo ti takav poklon, s Božijom pomoći, jer ovih dijamanata i

smaragda ima više nego kamenja na kopnu. Mi znamo koji je dobar, a koji ne valja, znamo kako se do njih dolazi i gdje se nalaze, i ništa nam to ne znači.

Kada car vidje dijamante i smaragde, njemu pamet stade, pa uskliknu:

– Tako mi Boga, jedan ovaj dijamant vrijedi moje carevine!

I car zahvali Salihu na dobroti, pa pogleda princezu Đulanazu i reče:

– Stid me tvoga brata, jer je bio velikodušan prema meni poklonivši mi ovaj skupocjeni dar kakav nema niko na svijetu.

Đulanaza zahvali bratu za to što je učinio, a brat reče:

– Čestiti care, mi smo tvoji dužnici od ranije i trebalo je da ti se zahvalimo što si bio dobar prema mojoj sestri, što si nas uveo u svoj dom i nahranio nas. Pjesnik je rekao:

Kad bih prije nje zbog ljubavi mogao zaplakati
Zbog Sade se više ne bih trebao kajati!
Al' ona prva poče i mene plač spopade
Te rekoh: "Zasluga prvom pripade!"

Zatim Salih nastavi:

– Čestiti care, kada bismo te služili hiljadu godina, ne bismo dovoljno uzvratili, već bi i to bilo premalo.

Car mu srdačno zahvali, te Salih, njegova majka i amidžične ostaše kod cara četrdeset dana. Onda Salih ustade, poljubi zemlju pred carem, mužem svoje sestre, a car ga upita:

– Šta želiš, Salih?

– Čestiti care, ti si bio dobar prema nama, pa bismo željeli da budeš velikodušan i daš nam dopuštenje da odemo, jer smo se zaželjeli porodice i zavičaja. Mi ćemo te i dalje služiti, kao i našu sestru i njenoga sina. Tako mi Allaha, čestiti care, nimalo mi ne godi rastanak s tobom. Međutim, šta da se radi: mi smo odrasli u moru i ne prija nam kopno.

Kada je car čuo te riječi, on skoči na noge pa se oprosti sa Salihom, njegovom majkom i amidžičnama, te briznuše u plač zbog rastanka. Zatim gosti rekoše:

– Uskoro ćemo biti s vama i nikada vas nećemo ostaviti. Svakih nekoliko dana dolazit ćemo u posjetu.

I oni poletješe prema moru dok ne stigoše na njega i o izgubiše se iz vida...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

743. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina četrdeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su Đulanazini rođaci oprostili se s carem plačući zbog rastanka, a onda su odletjeli, spustili se na more i izgubili se iz vida. Car obasu Đulanazu dobrotom i počastima da više nije ni moglo biti.

Mališan je lijepo rastao, a često su ga posjećivali daidža, nena, tetka i amidžične, dolazeći u carev dvor i ostajući kod njega mjesec ili dva dana. Zatim su se vraćali svojim domovima. Postajući sve ljepše i ljupkije, dijete napuni petnaest godina, a već je bio jedinstvene ljepote, stasa i skladnosti. Naučio je čitati i pisati, naučio je historiju, gramatiku, gađanje strijelom. Naučio je bacati koplje, jahati konje i sve što priliči carskim sinovima. Niko u gradu, ni muško ni žensko, nije govorio o mladiću drukčije do o tome kako je krasan, jer je bio zaista lijep i savršen – kao da je opisan u stihovima:

Malje mu ambrom dva reda ispisaše
Ambrom ponad bisera kao jabuku dotaknuše.
Čim pogleda, zjenice me smrtno pogađaju;
Obrazi opojni, a ne vino tada me opijaju.

Car ga je silno volio, te pozva vezire, uglednike i prvake carstva od kojih zatraži da se zakunu na odanost i lojalnost, te da će Bedra Besima uzeti za svoga cara nakon smrti njegovog oca. Oni su se tome radovali, a car je bio pravičan i ljubazan, predstavljajući pravi izvor dobročinstva i govorio je samo o dobru ljudi.

Narednog dana, car uzjaha zajedno sa svojim uglednicima, emirima i vojnicima i prođoše kroz grad. Kada se vratiše i približiše dvorcu, car sjaha

namjeravajući da se nađe na usluzi princu. Onda car i ostali dostojanstvenici ponesoše abaiju ispred njega tako da ju je svaki uglednik nosio neko vrijeme. Išli su do ulaza u dvor, dok je carević jahao, a onda i on sjaha, te ga zagrliše otac i emiri. Potom ga posadiše na prijestolje i svi stadoše ispred njega.

Bedr Besim poče voditi državničke poslove izričući presude, otpuštajući nasilnike i nagrađujući pravedne. Vodio je te poslove do uoči podneva, a onda ustade s prijestolja i ode majci Đulanazi noseći krunu na glavi i izgledajući poput mjeseca. Majka ugleda sina i cara ispred njega, pa ustade, poljubi dječaka i čestita mu ustoličenje. Zatim se pomoli Bogu za njega i njegovog oca, želeći im dugovječnost i trijumf. Sin sjede pored majke i odmori se.

Kada je bilo vrijeme ikindiji, emiri pojahaše ispred princa i dođoše na borilište gdje se mladić do večeri igrao oružjem s ocem i državnim uglednicima. Zatim se vrati u dvorac, dok su ispred njega išli svi emiri.

Svakog dana jahao je na borilište, a kada se vraćao, sjedao je da obavlja državničke poslove, da pravično sudi emirima i siromasima. Tako je radio punu godinu dana, a potom poče odlaziti u lov, obilaziti zemlje i pokrajine koje su bile pod njegovom vlašću, pozivajući na spokoj i sigurnost, radeći sve onako kako rade carevi. Bio je neuporedivo dostojanstven, odvažan i pravičan.

Jednoga dana, otac Bedra Basima razbolje se, srce mu zadrhta i on osjeti da će se preseliti u vječno boravište. Bolest mu se pogoršavala, tako da se suoči sa smrću, pa pozva sina kome ostavi u amanet podanike, majku, državne prvake i sve sljedbenike. Zakle ih još jednom na odanost svome sinu da bi bio siguran u njihovu lojalnost. Poslije toga je živio još nekoliko dana, pa se preseli milosti Svevišnjeg Allaha.

Bedr Basim je tugovao za ocem zajedno s njegovom ženom Đulanazom, emirima, vezirima i drugim državnim uglednicima. Podigoše mu turbe u koje ga ukopaše, pa su ga zatim oplakivali cijeli mjesec. Đulanazin brat Salih dođe s majkom i amidžičnama koji su pokazivali žalost povodom careve smrti, govoreći:

– Đulanazo, ako je umro car, ostavio je ovog spretnog mladića, a onaj ko takvoga ostavi ne umire. Eto, njemu nema ravnog, jer je poput ljutoga lava...

Šeherzadu zateče jutro te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

744.

Kada nastupi sedam stotina četrdeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su caričin brat Salih, njegova majka i amidžične govorili Đulanazi:

– Ako je umro car, ostavio je za sobom ovoga mladića bez premca, nalik na ljutoga lava i na mjesec sjajni.

Potom državni uglednici i prvaci odoše caru Bedru Basimu i rekoše mu:

– Care, ne valja tugovati za carem. Tugovanje priliči samo ženama. Neka tuga za tvojim ocem ne mori ni tvoje ni naša srca, jer on je umro ostavivši tebe, a ne umire onaj ko ostavi takvog kao što si ti.

Potom su ga tetošili i tješili, i odvedoše ga u hamam. Kada carević izađe iz hamama, on obuče najraskošniju odjeću protkanu zlatom, ukrašenu dijamantima i smaragdima, pa stavi carsku krunu na glavu i sjede na prijestolje baveći se problemima podanika, uspostavljajući pravdu među nejakima i moćnima. I siromahu je osiguravao njegova prava u odnosu prema emiru, tako da ga ljudi veoma zavolješe.

Radio je tako godinu dana. Često ga je posjećivala pomorska rodbina, te je živio lagodno i sretno. Međutim, ne potraja to dugo. Jedne noći, stiže daidža koji ode Đulanazi i pozdravi je, a ona ustade, zagrli brata, posadi pored sebe i upita:

– Kako si, brate? Kako su mi majka i amidžične?

– One su dobro, sestro, i sve im je potaman. Ništa im ne fali osim što bi htjele vidjeti tvoje lice.

Đulanaza mu donese jelo, te Salih pojede, a zatim zapodjenuše razgovor u kome se dotakoše cara Bedra Basima, njegove ljepote, ljupkosti, stasitosti i skladnosti, njegove odvažnosti, umnosti i obrazovanosti.

Car Bedr Basim je ležao, pa kada je čuo kako majka i daidža razgovaraju o njemu, poče se pretvarati da spava i dalje slušajući razgovor. Salih reče sestri:

– Tvoj sin ima sedamnaest godina, a još se nije oženio. Strah me da mu se šta ne dogodi. Zato želim da ga oženim jednom morskom princezom koja je

lijepa i ljupka kao i on.

– Navedi mi njihova imena, jer ja ih poznajem – reče Đulanaza.

Salih poče nabrajati jednu po jednu princezu, dok je sestra govorila:

– Ne prihvaćam tu za svoga sina, niti ću ga oženiti drugom osim onom koja je lijepa i mila kao i on, pametna i pobožna, obrazovana i plemenita, carskog roda i koljena.

– Ja ne poznajem više nijednu morsku princezu – reče Salih. – Nabrojao sam ti više od stotinu djevojaka, ali se tebi ne sviđa nijedna. Pogledaj de, sestro, spava li tvoj sin, ili ne spava.

Ona ga dodirnu i vidjevši da spava, reče:

– Zaista spava. Šta mi želiš reći i zašto je potrebno da spava?

– Sestro, znaj da sam se sjetio jedne morske djevojke dostojne tvoga sina, ali me strah da joj ime spomenem dok je budan, jer bi se mogao u nju zaljubiti, a mi možda nećemo biti u stanju da mu je dovedemo. Tako ćemo se naći na mukama i mi i državni prvaci, pa ćemo imati problema zbog toga. Uostalom, pjesnik reče:

Ljubav je u početku pjena u ustima,
Al’ postaje more nemirno kad maha uzima.

Đulanaza na to reče:

– Reci mi ko je ta djevojka i kako se zove, jer ja poznajem kćeri morskih careva, kao i druge djevojke. Ako ocijenim da je prilika za njega, isprosit ću je, makar za to potrošila sve što imam. Reci mi ko je i nemoj se plašiti, jer moj sin spava.

– Plašim se da je budan – reče Salih – jer pjesnik veli:

Zaljubih se čim su njegovi kvaliteti spomenuti
Jer uho se prije oka može zaljubiti.

– Reci i ne odugovlači! Nemoj se plašiti, brate – reče Đulanaza.

– Tako mi Boga, sestro, tvome sinu nije prilika niko do princeza Dževhera, kćer cara as-Samandala, koja je lijepa i dražesna kao i on, zanosna i savršena. Na moru niti na kopnu nema milije ni slađe, jer tako je lijepa, ljupka, stasita i skladno građena, rumenih obraza i sjajnoga čela! Kosa joj nalik na dijamante, oči krupne kao u hurije, teška bedra i struk tanahan, a lice prekrasno. Kada

pogleda, postidi srne i gazele, a kada korača – vrbove grane joj zavide. Otkrije li lice, sunce i mjesec posrami i plijeni svakoga ko vidi njena sočna usta i nježne udove.

Pošto sasluša brata, Đulanaza reče:

– Pravo veliš, brate! Bogami, vidjela sam je više puta. Bila mi je drugarica dok smo bile male, a danas ne znamo jedna za drugu zbog daljine i zato što je već osamnaest godina otkako je nisam vidjela. Tako mi Boga, niko nije prilika za moga sina nego ona!

Bedr Basim je slušao majčine riječi razumjevši sve što je kazala opisujući djevojku koju je spomenuo Salih kao Dževheru, kćer cara as-Samandala. Bedr Basim zavolje djevojku već po čuvenju. Pretvarao se i dalje da spava, dok mu je u srcu već buktao plamen i tonuo je u more bez obala i bez dna...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

745. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina četrdeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Bedr Basim čuo kako njegov daidža Salih i majka Đulanaza opisuju kćer cara as-Samandala, te mu se u srcu razgori plamen ljubavi prema njoj i on poče tonuti u more bez obala i bez dna.

Onda Salih pogleda sestru i reče joj:

– Sestro, među svim morskim carevima nema glupljeg ni naprasnijeg od njenog oca. Zato nemoj ništa govoriti sinu o djevojci dok je ne isprosimo. Ako otac pristane, zahvalit ćemo uzvišenom Allahu, a ako nas odbije i ne dadne je za ženu tvome sinu, odahnut ćemo i isprositi drugu.

Saslušavši brata Saliha, Đulanaza reče:

– Divno si to smislio!

Zatim ušutješe i prespavaše noć. U srcu cara Bedra Basima buktao je plamen ljubavi za princezu Dževheru. Međutim, on je to prikrivao i nije

govorio ništa majci ni daidži, mada se pekao na ljubavi prema djevojci kao na žeravici.

Sutradan, car ode s daidžom u hamam, okupaše se, pa izađoše, popiše piće, te pred njih postaviše jelo. Car Bedr Basim, njegova majka i daidža najedoše se, pa opraše ruke, a onda Salih ustade i reče caru Bedru Basimu i njegovoj majci Đulanazi:

– Tražim vaše dopuštenje, jer sam odlučio da idem majci. Dugo sam već kod vas, a moji brinu očekujući me.

– Ostani kod nas danas – reče Bedr Basim daidži koji to i prihvati, a zatim car nastavi:

– Pođi sa mnom u vrt, daidža.

I njih dvojica pođoše u vrt i počeše ga razgledati i šetati. Onda car Bedr Basim sjede pod jedno sjenovito drvo namjeravajući da se odmori i odrijema, pa se sjeti šta je rekao daidža opisujući onu djevojku, njenu ljepotu i ljupkost, te proli suze i izgovori stihove:

Kad bi mi neko rekao, dok plamen u meni bukti,
Dok mi oganj hoće i srce i dušu spaliti:
“Da l’ bi nju volio vidjeti, il’ vode se napiti?”,
Rekao bih: “Nju bih više volio vidjeti!”

Potom poče tužiti, plakati i opet recitirati:

Ko mi to lane drago može zamijeniti
Lica kao sunce jarko i još ljepše što će sinuti!?
Za ljubav prema njoj moja duša nije znala
A sad gori u ljubavi za kćer as-Samandala.

Kada je daidža Salih čuo careve riječi, on pljesnu rukama:

– Nema Boga osim Allaha, Muhammed je Božiji poslanik, Bog mu se smilovao i spasio ga! Bože moj, da čuda li velikoga! Jesi li ti čuo, sinko, šta smo razgovarali ja i tvoja majka o princezi Dževheri i kako smo je opisivali?

– Jesam, daidža – reče car – i zavolio sam je čim sam čuo šta ste govorili o njoj. Na srce mi je pala i ne mogu izdržati bez nje.

– Care, pođimo tvojoj majci i obavijestimo je o ovome problemu! Zatražit ćemo dopuštenje da pođeš sa mnom da isprosimo princezu Dževheru. Onda

ćemo se oprostiti s njom, pa ćemo se ja i ti vratiti. Bojim se, ako te odvedeni bez njenog dopuštenja, da će se naljutiti na me i bila bi u pravu jer bih ja bio uzrok vašem rastanku, kao što sam bio uzrok što je otišla od nas. Tako bi zemlja ostala bez cara i podanicima ne bi imao ko upravljati i brinuti o njima. Stvari u carevini pošle bi naopako i ti bi izgubio vlast.

Car je slušao daidžu Saliha, pa reče:

– Ako se sada vratim majci da se posavjetujem s njom, znaj da me neće pustiti. Zato se neću nipošto vraćati i savjetovati.

Mladić je plakao pred daidžom i govorio:

– Ja ću poći s tobom ne obavještavajući je, a poslije ću se vratiti.

Salih je bio zbunjen slušajući sestrića, pa reče:

– Molim uzvišenog Allaha da mi pomogne u svakom slučaju!

Vidjevši cara u takvome stanju i shvaćajući da se ne želi vratiti majci, nego da hoće poći s njim, Salih izvadi izgravirani prsten na kome su bila imena uzvišenog Allaha, pa ga dade caru Bedru Basimu i reče mu:

– Stavi ovo na prst, pa ćeš biti siguran da se nećeš utopiti, niti će te snaći nevolja od morskih životinja.

Car uze daidžin prsten i stavi ga na prst, pa se spustiše u more...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

746.

Kada nastupi sedam stotina četrdeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su car Bedr Basim i njegov daidža Salih ušli u more, te su putovali bez zastoja dok ne stigoše do Salihovog dvorca. Kada uđoše u dvorac, cara prepozna njegova nena koja je sjedjela sa svojim bližnjima. Pošto car i Salih uđoše, poljubiše im ruke, a nena ustade, zagrli unuka, poljubi ga među oči i reče:

– Neka je blagoslovljen tvoj dolazak, sine? Kako si ostavio majku Đulanazu?

– Ona je dobro i zdravo. Pozdravlja tebe i amidžične.

Zatim Salih kaza majci kakav razgovor se vodio između njega i Đulanaze, te da je car Bedr Basim već po čuvenju zavolio princezu Dževheru, kćer cara as-Samandala. Dakle, ispriča joj sve, od početka do kraja, pa zaključi:

– Došao je da je zaprosi.

Kada je careva nena čula Salihove riječi, ona se veoma rasrdi na njega, uznemiri se i zabrinu, pa reče:

– Sine, pogriješio si što si pred sestrićem spomenuo ime princeze Dževhere, kćeri cara as-Samandala, jer znaš da je car as-Samandal jedan od najglupljih silnika i maloumnik koji ima veliku moć, a pokazat će se kao škrtac kada bude prošena njegova kćer. Jer, svi morski carevi prosili su je od njega, ali ih je odbio ne prihvaćajući ni jednoga. Govorio je: “Vi joj niste ravni po ljepoti, ni po bilo čemu!” Strah me da je zaprosimo pa da nas ne odbije kao što je odbio i druge, a budući da smo časni ljudi – vratit ćemo se skrhana srca.

Salih sasluša majku, pa reče:

– Šta da se radi? Car Bedr Basim je zavolio djevojku čim sam je spomenuo sestri Đulanazi i rekao je: “Moram je isprositi od njenog oca makar založio svu svoju imovinu!” Tvrdio je da će, ako se ne oženi njome, umrijeti od ljubavi i čežnje. Znaj – nastavi Salih – da je moj sestrić ljepši i dražesniji od nje, da mu je otac bio car cijele Perzije, a sada je on car, te da Dževhera nije dostojna nikoga do njega. Ja sam odlučio da ponesem dijamante, smaragde i ostalo i da to predam kao dostojan poklon, te da je zaprosim. Bude li prigovarao da je on car, onda je i Bedr Basim car i carev sin; bude li protestirao zbog ljepote, on je ljepši od nje; ako bude protestirao zbog veličine carevine, Basimova carevina je veća i od njenog carstva i od carstva njenog oca, ima veću vojsku i gardu, jer je Basimova carevina veća od carevine njenog oca. Moram se potruditi da obavim posao za svoga sestrića, makar i dušu izgubio jer sam ja kriv za cijeli problem. Kao što sam ga bacio u more ljubavi, moram se potruditi da ga oženim. Uzvišeni Allah će mi pomoći u tome.

– Radi kako hoćeš – reče majka – ali pazi da cara ne naljutiš kada budeš razgovarao s njim, jer ti znaš za njegovu glupost i jarost. Bojim se da ne kidiše na te, pošto ne uvažava ničiji rang.

– Slušam i pokoravam se – reče Salih, pa ustade, uze dvije vreće pune dijamanata, smaragda, plemenitih metala i raznih drugih dragulja i dade ih svojim momcima. Zatim on i sestrić pođoše ka dvorcu cara as-Samandala i zatražiše dopuštenje da uđu. Car im dopusti i kada uđoše, Salih poljubi tlo pred njim i pozdravi ga najučtivije.

Pošto ga car as-Samandal vidje, ustade, ukaza mu najveće počasti i reče mu da sjedne. Salih sjede, a car mu se obrati:

– Neka je blagoslovljen tvoj dolazak! Nedostajao si nam, Salih. Šta ti treba, te si mi došao? Kaži da ti to učinim.

Salih ponovo poljubi tlo pred njim i reče:

– Čestiti care, meni su potrebni Allah i odvažni car, neustrašivi lav o kome putnici ispredaju divne priče, o kome se pronose glasovi po svijetu i po zemljama u vezi s njegovom velikodušnošću, dobročinstvom i blagonaklonošću.

Potom Salih otvori dvije vreće, izvadi iz njih dijamante i ostale dragocjenosti, pa ih prosu pred cara as-Samandala i reče:

– Čestiti care, možda ćeš primiti moj dar, biti dobar prema meni i srce mi umiriti primajući poklon...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

747. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina četrdeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Salih ponudio dar caru as-Samandalu i rekao mu:

– Želim da car bude dobar prema meni i da mi srce smiri primajući poklon od mene.

– Zašto mi daješ taj dar? – upita as-Samandal. – Ispričaj što imaš i kaži šta ti treba, pa ako sam u stanju da to uradim, uradit ću istog časa i neću te gnjaviti. Ne budem li u stanju učiniti to – “Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih”.[57]

Salih poljubi tlo pred njim tri puta i reče:

– Čestiti care, ti si u stanju udovoljiti mojoj potrebi jer je u tvome domenu. Ti raspolažeš time. Neću opterećivati cara teškoćama, niti sam toliko lud da tražim od cara nešto što nije u stanju izvršiti. Uostalom, neki mudrac je rekao: "Ako hoćeš da te neko posluša, traži od njega što može učiniti." Što se tiče onoga što sam ja došao tražiti, car je u stanju učiniti, neka ga Allah sačuva.

– Traži šta ti treba. Izloži svoj problem i traži šta hoćeš.

– Čestiti care, došao sam kao prosac da tražim jedinstveni biser i skriveni dijamant, princezu Dževheru, kćer našega gospodara. Nemoj iznevjeriti, care, onoga ko ti je došao.

Kad je to car čuo, nasmija se toliko da se zavali od smijeha, te reče:

– Mislio sam, Salih, da si ti pametan čovjek i dobar mladić koji radi samo ono što valja, i ne govori ništa što nije razumno. Šta se dogodilo s tvojom razboritošću i šta te je navelo na tako krupan potez i veliki korak, te prosiš kćeri careva koji vladaju zemljama i oblastima? Zar se toliko uznosiš i zar si toliko pobenavio da mi se obraćaš takvim riječima?

– Neka Allah uputi cara – na to će Salih. – Nisam došao da je prosim za se, a da je i prosim za se, bio bih je dostojan, čak i više, jer ti znaš da je moj otac jedan od morskih careva, premda si ti sada naš car. Međutim, prosim je za cara Bedra Basima, gospodara Perzije. Njegov otac je car Šahraman, a ti znaš koliko je moćan. Ako tvrdiš da si moćan car, onda je car Bedr Basim moćniji; ako tvrdiš da je tvoja kćer lijepa, car Bedr Basim je ljepši od nje i bolje izgleda, boljeg je roda i plemena. On je izuzetni vitez svoga vremena. Ako pristaneš na ono što sam te molio, čestiti care, postavit ćeš stvar na svoje mjesto, a ako se budeš uznosio nad nama, bit ćeš nepravedan i nećeš biti na pravome putu. Ti znaš, care, da se princeza Dževhera, kćer našega cara, mora udati. Jedan mudrac je rekao: "Djevojka ne može izbjeći brak i mezar." Ako si odlučio da je udaš, moj sestrić je dostojniji nje od bilo koga.

Kada je čuo Salihove riječi, car se veoma naljuti, toliko da se raspameti i zamalo da mu duša tijelo napusti, te on povika:

– Pseto u ljudskom obliku! Zar da neko kao ti tako razgovara sa mnom!? Ti pričaš o mojoj kćeri po skupovima i veliš da joj je ravan tvoj sestrić! Ko si ti, ko je tvoja sestra, ko je njen sin i ko mu je otac da tako razgovaraš sa mnom?! U poređenju s njom, vi ste psi!

Zatim car povika svojim slugama:

– Momci, uzmite glavu ovoj protuhi!

Sluge dohvatiše sablje, isukaše ih i pođoše k njemu, ali se Salih okrenu da bježi tražeći dvorsku kapiju. Kada stiže do kapije, on ugleda svoju familiju i rođake, sluge i saplemenike kojih je bilo više od hiljadu – sve sami vitezovi utonuli u željezo i sjajne oklope, s kopljima u rukama i bijelim jataganima.

Kada vidješe Saliha u takvome stanju, upitaše ga:

– Šta ti je?

Salih im ispriča šta se dogodilo, a njih je majka već bila poslala da mu pomognu. Pošto ga saslušaše, shvatiše da je car glup i jarostan, te sjahaše, isukaše sablje i uđoše caru as-Samandalu koga vidješe kako sjedi na prijestolju ne hajući za njih. Bio je veoma ljut na Saliha. Uočiše da njegove sluge i stražari nisu naoružani. Kada ih car ugleda sa isukanim sabljama u rukama, povika svojim ljudima:

– Teško vama! Uzmite glave ovih pasa!

Salihovi ljudi navališe na njih i za kratko vrijeme as-Samandalovi ljudi dadoše se u bijeg, a Salih i njegovi rođaci uhvatiše cara as-Samandala i svezaše ga...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

748. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina četrdeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su Salih i njegovi rođaci svezali cara as-Samandala. Čim se Dževhera probudila, saznala je da joj je otac zarobljen i da su njegovi čuvari pobijeni, pa ona pobježe iz dvorca na jedan otok. Stiže pod visoko drvo gdje se sakri.

U međuvremenu su se one dvije grupe tukle. Neki ljudi cara as-Samandala su bježali, a Bedr Basim ih vidje i upita šta im je, te oni ispričaše šta je sve bilo.

Kada je čuo da je car as-Samandal uhvaćen, Bedr Basim se dade u bijeg plašeći se za se i potajno misleći: “Sva ova pometnja je zbog mene i samo mene traže!”

Bježao je tražeći spasa, a nije znao kamo i gdje da krene. Davno suđeni čas već mu je bio odredio da dođe na taj otok na kome je bila Dževhera, kćer cara as-Samandala. On dođe do stabla i opruži se kao mrtav namjeravajući da se odmori ležeći. Nije znao da za progonjenog nema odmora i da niko ne zna šta mu je sudbina odredila.

Kada je legao, Bedr Basim podiže pogled prema stablu i ugleda Dževheru koja mu se učini kao mjesec kada sine, te on uskliknu:

– Slava Stvoritelju ovoga čudesnog lika, koji sve stvara i koji je svemogući! Slava daje obličje! Tako mi Boga, ako je tačno ono čega se bojim, onda je ovo Dževhera kćer cara as-Samandala! Mislim da je čula da je započeo rat, pa je pobjegla, stigla na ovaj otok i sakrila se na ovo stablo. Ako to nije princeza Dževhera, ova je ljepša od nje.

Zatim je razmišljao o njoj: “Ustat ću, uhvatiti je i pitati ko je. Ako je to Dževhera, zaprosit ću je od nje same, jer je upravo to moja želja!” Mladić se podiže na noge i reče:

– Najveća željo moja, ko si ti i šta te je dovelo ovamo?

Dževhera pogleda Bedra Basima i primjeti da je kao pun mjesec kada se pojavi ispod crnih oblaka, da je tanahnog stasa i zanosna osmijeha.

– Ljepotane – javi mu se Dževhera, kćer cara as-Samandala – pobjegla sam ovamo jer se Salih i njegovi vojnici bore s mojim ocem. Pobili su očeve vojnike, a njega i nekoliko vojnika su zarobili. Ja sam pobjegla zbog straha. Sklonila sam se ovamo samo zato što me strah da me ne ubiju, a ne znam šta je sudbina namijenila mome ocu.

Saslušavši je, Bedr Basim je bio zaprepašten tom čudesnom slučajnošću, te pomisli: “Nema nikakve sumnje da sam ostvario svoju želju zahvaljujući tome što je njen otac zarobljen!”

Zatim je pogleda i reče:

– Siđi, gospođice! Ja sam žrtva ljubavi prema tebi, tvoje oči su me zarobile, a sva ona pometnja i bitka događaju se zbog tebe i mene. Znaj da sam ja car Bedr Basim, car Perzijanaca, a Salih je moj daidža. Došao je tvome ocu i zaprosio te. Ja sam ostavio carevinu zbog tebe, a čudesna je slučajnost što smo

se našli ovdje u ovome času. Siđi k meni da ja i ti odemo u dvorac tvoga oca, pa ću zamoliti Saliha da ga pusti, a tobom ću se oženiti na halal način.

Kada je Dževhera čula riječi Bedra Basima, ona pomisli: “Zbog ove protuhe čitav problem je i nastao: zarobljavanje moga oca, ubijanje dvorjana i posluge. Ja sam stigla iz dvorca i dospjela na ovaj otok. Ako ga ne prevarim i ne izvučem se, on će me savladati i postići će cilj jer je zaljubljen, a zaljubljenome niko ne prigovara, ma šta učinio.”

Zatim ga djevojka poče zavaravati razgovorom i lijepim riječima, a on nije slutio kakve mu je sve zamke pripremila.

– Gospodine moj i očinji vide, jesi li ti car Bedr Basim, sin carice Đulanaze?

– Jesam, gospođice...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

749. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina četrdeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Dževhera, kćer cara as-Samandala, rekla caru Bedru Basimu:

– Jesi li ti, gospodine, Bedr Basim, sin carice Đulanaze?

– Jesam, gospođice.

– Neka Allah uzme moga oca, neka ga liši carevine, neka mu srce ne utješi, neka mu ne dopusti povratak iz tuđine ako želi boljega od tebe, ljepše od tih najotmjenijih crta! Tako mi Boga, on je malouman, nerazborit! Čestiti care – reče zatim Dževhera – nemoj zamjeriti mome ocu zbog onoga što je učinio. Ako me voliš makar i pedalj, ja tebe volim koliki je lakat. Ja sam se zaplela u mrežu ljubavi prema tebi i već spadam u one koje si pogubio. Ljubav u tebi preselila se u me i od te ljubavi u tebi je ostao samo deseti dio u odnosu na ono koliko je ima u meni.

Zatim djevojka siđe s drveta, priđe mladiću i zagrli ga. Stezala ga je na grudi i ljubila. Njeni poljupci još više podstakoše ljubav u Bedru Basimu, te se

njegova strast razgorje. Misleći da ga voli, on joj povjerova, pa je i sam poče grliti i ljubiti. Zatim joj reče:

– Tako mi Boga, princezo, moj daidža mi nije opisao ni deseti dio tvoje ljepote, niti četvrtinu od dvadeset i četiri karata.

Dževhera ga je opet grlila izgovarajući neke nerazumljive riječi. Onda mu pijunu u lice i reče:

– Pređi iz ljudskog obličja u obličje najljepše ptice, bijeloga perja, s crvenim kljunom i nogama!

Tek što je izgovorila te riječi, car Bedra Basim se pretvori u divnu pticu da ljepše nije bilo među pticama. On skoči na noge i zagleda se u Dževheru.

Kod princeze Dževhere bila je jedna robinja po imenu Mersina koju Dževhera pogleda i reče joj:

– Allaha mi, da se nisam bojala za oca koga je zarobio njegov daidža, sigurno bih ga ubila. Ne dao mu Bog nikakvo dobro! Kako je bio zlosretan njegov dolazak ovamo! Sva ova pometnja je iz njegove glave! Uzmi ga, djevojko, odnesi ga na otok bez vode i ostavi ga tamo dok ne umre od žeđi.

Robinja uze pticu i odnese je na otok, pa se htjede vratiti odatle, ali pomisli: “Tako mi Boga, neko ko je tako lijep i dražestan ne zaslužuje da umre od žeđi!” I robinja ga odnese sa bezvodnog otoka na otok sa mnogo drveća, plodova i potoka. Ostavi ga na tome otoku, pa se vrati gospodarici i reče joj:

– Ostavila sam ga na bezvodnom otoku.

Toliko o Bedru Basimu.

Što se tiče Saliha, daidže cara Bedr Basima, on uhvati cara as-Samandala, poubija njegove čuvare i sluge, a samog cara zarobi. Onda poče tražiti Dževheru, carevu kćer, ali je ne nađe, pa se vrati majci u dvorac i reče joj:

– Majko, gdje je moj bratić, car Bedr Basim?

– Allaha mi, sinko, ne znam ništa o njemu i ne znam kamo je otišao. Kada je čuo da si poveo bitku s carem as-Samandalom, da ste zaratili, uplašio se i pobjegao.

Pošto je Salih čuo majčine riječi, bijaše mu žao sestrića, te reče:

– Majko, nismo brinuli o caru Bedru Basimu i strah me da ne strada, da ga ne napadne neki vojnik cara as-Samandala, dok se ne sretne sa carevom kćerkom Dževherom. Bilo bi nas stid njegove majke od koje ne možemo očekivati ništa dobro, jer sam joj sina odveo bez njenog dopuštenja.

Salih posla za carem vojnike i uhode prema moru i na druge strane, ali ne nađoše nikakvog traga o njemu.

Toliko o caru Bedru Basimu i njegovom daidži Salihu.

Što se tiče Đulanaze, ona je očekivala sina Bedra Basima pošto je otišao s daidžom Salihom, ali se mladić ne vrati i dugo nije bilo vijesti o njemu. Danima ga je čekala, a onda ustade, spusti se na more i ode svojoj majci. Kada je majka vidje, priđe joj, poljubi je i zagrli, a isto učiniše i njene rodice. Onda ona upita majku za cara Bedra Basima i majka odgovori:

– Kćeri moja, on i njegov daidža su otišli. Daidža je uzeo smaragde i dijamante, pa su se uputili caru as-Samandalu. Zaprosio je carevu kćer, ali ovaj nije pristao, već je grubo razgovarao s tvojim bratom. Zato sam mu poslala oko hiljadu vitezova, pa se zametnula bitka između njih i cara as-Samandala. Bog pomože tvome bratu protiv cara, te on poubija carevu gardu i vojsku, a cara as-Samandala zarobi. Glas o tome dospije do tvoga sina koji kao da se uplaši i ode od nas bez odobrenja. Od tada nije dolazio, niti smo šta čuli o njemu.

Potom je Đulanaza upita za brata Saliha, a majka reče da on sjedi na carskome prijestolju u odaji cara as-Samandala i da je poslao ljude na sve strane da traže Bedra Basima i princezu Dževheru. Kada je to Đulanaza čula, bijaše joj veoma žao sina i sve više se ljutila na brata Saliha zato što je odveo njenog sina na more bez dopuštenja. Zatim Đulanaza reče:

– Majko, bojim se za naše carstvo, jer sam došla k vama ne obavijestivši o tome nikoga u carevini. Ako ostanem dugo, mogle bi stvari naopako krenuti u carstvu i vlast bi nam mogla izmaći iz ruku. Najbolje bi bilo da se vratim i upravljam carstvom dok Allah ne uredi stvar moga sina. Vi nemojte zaboraviti na njega i nemojte biti nepažljivi prema njemu. Ako mu se nešto dogodi, zasigurno ću stradati, jer mi nije do života bez njega, niti uživam u bilo čemu do u njegovom životu.

– Drage volje, kćeri – reče majka. – Ne pitaj kako nam je zbog rastanka s njim i zbog toga što ga nema.

Zatim njena majka posla ljude da ga traže, a Đulanaza se vrati slomljena srca i suznih očiju u svoju carevinu, tako da joj se svijet smuči...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

750.

Kada nastupi sedam stotina pedeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da se carica Đulanaza vratila od majke u svoju carevinu s tjeskobom u grudima i sve zamišljenija.

U međuvremenu je princeza Dževhera začarala Bedra Basima i otpremila ga po jednoj svojoj robinji na otok bez vode, rekavši joj:

– Ostavi ga tamo da umre od žeđi.

Međutim, robinja ostavi mladića na jedan zeleni otok pun plodova, obrastao drvećem i bogat potocima. Tako je jeo plodove i pio vodu iz potoka, provodeći dane i noći u obličju ptice, a ne znajući kamo da pođe, ni kako će letjeti.

Jednoga dana, na taj otok dođe neki lovac da ulovi štogod kako bi se prehranio i ugleda cara Bedra Basima u obličju ptice s bijelim perjem, crvenim kljunom i nogama. Ta ptica mu je plijenila pogled i zbunjivala ga. Gledajući pticu, lovac se divio i mislio je: “Ovo je divna ptica. Tako lijepu nisam vidio.”

Lovac baci mrežu na pticu i ulovi je, pa je odnese u grad misleći: “Prodat ću je i uzeti novac.” Sretne ga jedan čovjek iz grada i upita:

– Pošto je ptica, lovce?

– Šta ćeš učiniti s njom ako je kupiš? – upita lovac.

– Zaklat ću je i pojesti.

– Ko ima srca da zakolje ovu pticu i pojede je?! Želim je pokloniti caru koji će mi dati više nego ti. On je neće zaklati, nego će posmatrati njenu ljepotu. Otkako znam za se, ja sam lovac, a tako nešto nisam vidio u divljači ni na moru, ni na kopnu. Ako je ti hoćeš, najviše što ćeš mi dati jest jedan dirhem, a ja ti je neću prodati, tako mi Svevišnjeg Allaha.

Onda lovac odnese pticu na carev dvor i čim ovaj ugleda pticu, dopade mu se njena ljepota, crveni kljun i noge, te posla slugu da je kupi od lovca. Sluga ode lovcu i upita ga:

– Prodaješ li pticu?

– Ne, nego je to poklon caru od mene.

Sluga uze pticu, pa je odnese caru i prenese mu šta je rekao lovac, pošto je prije toga dao lovcu deset dinara. Zatim se sluga nakloni, uze pticu i odnese je u carev dvor pa je stavi u jedan lijepi kafez koji objesi, pošto ostavi pored ptice hrane i vode. Onda car siđe i upita slugu:

– Gdje je ptica? Donesi da je vidim! Bogami, divna je!

Sluga donese pticu pred cara primjetivši da uopće nije jela hranu koja je bila pored nje.

– Allaha mi, ne znam šta jede ptica da bih je hranio! – povika car. Zatim naredi slugama da pripreme hranu, te pred njega postaviše sofre i car poče jesti. Kada ptica vidje meso, razna jela i slatkiše, te voće, ona pojede od svega pomalo što je bilo pred carem. Car se zbuni i zabezeknu, kao i ostali prisutni. Onda car reče posluzi i robovima oko sebe:

– Nikad u životu nisam vidio pticu koja jede kao ova!

I car zatraži da dođe njegova žena da bi vidjela pticu. Jedan sluga ode da dovede ženu i kada je vidje, reče joj:

– Gospođo, car traži da dođeš i vidiš pticu koju je kupio, jer kada smo donijeli hranu, ptica je izletjela iz kafeza, spustila se na sofru i jela od svega što se nalazilo na njoj. Dođi, gospođo da je vidiš. Divna je! Pravo veliko čudo!

Čim je saslušala slugu, žena hitro ode, a kada ugleda pticu i dobro je osmotri, pokri lice i odstupi. Car pođe za njom govoreći joj:

– Zašto si pokrila lice kad nema nikog osim robinja i slugu koji te dvore, te tvoga muža?

– Care – odgovori žena – ono nije ptica, već je to čovjek kao i ti.

– Lažeš! – na to će car. – Zašto se tako šališ? Kako može biti nešto drugo nego ptica?!

– Allaha mi, ne zbijam šalu s tobom! Rekla sam ti suštu istinu: ta ptica je car Bedr Basim, sin cara Šahramana, gospodara perzijskih zemalja, a majka mu je Đulanaza Morska...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

751.

ada nastupi sedam stotina pedeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je careva žena rekla mužu:

K. – To nije ptica već čovjek takav kao što si ti. To je car Bedr Basim, sin cara Šahramana, a majka mu je Đulanaza Morska.

– Kako je dobio takav oblik?

– Začarala ga je princeza Dževhera, kćer cara as-Samandala – i onda žena ispriča sve šta se dogodilo: da je mladić zaprosio Dževheru od njenog oca, ali otac to nije prihvatio, da se mladićev daidža Salih potukao s carem as-Samandalom, te ga je Salih pobijedio i zarobio.

Car se nađe u velikom čudu kada je saslušao ženu. Naime, ta carica, njegova žena, bila je najveća čarobnica svoga vremena, te joj car reče:

– Tako ti života, oslobodi ga čarolije i nemoj dopustiti da se muči. Neka Bog odsiječe ruku Dževheri! Baš je odvratna! Kako samo malo vjeruje, a pravi velike spletke i smicalice!

– Reci mu: “Bedre Basime, uđi u ovu ostavu!”

Car mu reče da uđe i čim je čuo te riječi, Bedr Basim uđe u ostavu, a onda careva žena ustade, pokri lice, pa uze jednu zdjelu s vodom i uđe u ostavu. Promrsi nešto nerazumljivo nad vodom, pa reče:

– Zaklinjem te ovim uzvišenim imenima i časnim ajetima, zaklinjem te uzvišenim Allahom, Stvoriteljem nebesa i zemlje, Onim koji oživljava mrtve, koji dijeli nafaku i određuje suđeni čas, napusti obličje u kome si sada i vrati se u obličje u kome te je Allah stvorio.

Tek što je izgovorila te riječi, ptica se strese samo jednom pa se vrati u svoje obličje. Car vidje da je to divan mladić od kojeg nije bilo ljepšega na zemlji. Obrevši se u novom obličju, Bedr Basim uzviknu:

– Nema boga osim Allaha i Muhammed je Allahov poslanik, Bog mu se smilovao i spasio ga! Slava Stvoritelju svih stvorenja, Onome koji stvorenjima daje nafaku i određuje suđeni čas!

Zatim poljubi ruke caru poželivši mu dugovječnost, a car poljubi glavu Bedra Basima i reče mu:

– Bedre Basime, ispričaj mi sve šta je bilo.

Ovaj mu ispriča sve, ne zatajivši ništa. Čudeći se, car reče:

– Bedre Basime, Allah te je oslobodio začaranosti. Šta sada smjeraš i šta ćeš raditi?

– Čestiti care, želio bih da budeš tako dobar pa da mi spremiš lađu, grupu svojih slugu i sve što mi je potrebno. Već dugo vremena sam odsutan i strah me da carstvo ne propadne zbog mene. Ne vjerujem da mi je majka još živa pošto sam je ostavio. Uvjeren sam da je umrla od tuge za mnom, jer ona ne zna šta mi se dogodilo: ne zna jesam li živ ili mrtav. Molim te, care, da budeš dobar i daš mi to što sam tražio.

Videći kako je lijep i rječit, car pristade:

– Drage volje.

Potom opremi lađu na koju ukrca sve što je mladiću bilo potrebno i posla s njim grupu svojih ljudi. Bedr Basim se oprosti s carem, pa se ukrca na lađu i otplovi morem pod povoljnim vjetrom. Plovili su deset dana bez zastoja, a jedanaestog dana veoma se uzburka more, lađa se poče propinjati i propadati tako da je mornari nisu mogli kontrolirati.

Valovi su se poigravali s njima dok se ne približiše jednoj velikoj morskoj hridi u koju lađa udari, razbi se i sve što je bilo na njoj potonu osim cara Bedra Basima koji se pope na jednu dasku, pošto je već bio pogledao smrti u oči. Daska ga je nosila po moru, a on nije slutio kamo pluta. Nije znao kako da zaustavi dasku, već su ga voda i vjetar nosili tri dana, a četvrtog dana daska ga iznese na obalu gdje ugleda jedan grad bijel kao najbjelji golub. Bio je to grad na jednome otoku. Imao je velike stupove i divne građevine s visokim zidinama koje je more zapljuskivalo.

Kada Bedr Basim vidje taj otok na kome se grad nalazio, silno se obradova, pošto je već bio na ivici smrti od gladi i žeđi. On siđe sa daske i pođe prema gradu, ali naiđoše prema njemu nekakve mazge, magarci i konji kojih je bilo kao pijeska. Udarali su mladića spriječavajući ga da pođe od mora u grad. Onda car otpliva iza grada i izađe na kopno, ali tu ne nađe nikoga. Mislio je čudeći se: “Čiji li je ovo grad koji nema cara, niti u njemu ima žive duše? Odakle su ove mazge, magarci i konji koji mi nisu dali da izađem na kopno?”

Bedr Basim je razmišljao o tome ne znajući kamo da krene, a onda ugleda jednog starog prodavača voća koga pozdravi, pa mu starac odgovori na pozdrav. Gledajući lijepoga mladića, starac reče:

– Odakle dolaziš, momče, i šta te dovodi u ovaj grad?

Bedr Basim mu ispriča sve, od početka do kraja. Čudeći se, starac ga upita:

– Zar nisi vidio nikoga usput, sinko?

– Babo, veoma se čudim što je ovaj grad pust.

– Uđi u dućan da ne stradaš, sinko – reče starac, te Bedr Basim uđe i sjede. Šejh ustade, donese mu hrane i reče:

– Uđi dublje u dućan, sinko. Hvala Onome koji te je spasio od šejtanke!

Car Bedr Basim se veoma uplaši. On pojede hranu koju mu je donio starac, najede se i opra ruke, pa pogleda starca i reče mu:

– Gospodine, zašto tako govoriš? Uplašio si me ovim gradom i onima što žive u njemu.

– Sinko – na to će starac – znaj da je ovo čarobni grad, a njegova carica je čarobnica, kao sami đavo. Ona je vračara i lukava, prepredena čarobnica. Životinje koje si vidio kao mazge, konje i magarce – sve su to ljudi kao što smo ja i ti, samo što su stranci, jer ko god uđe u ovaj grad, ako je mlad kao što si ti, uzima ga ona bezbožna čarobnica i živi s njim četrdeset dana, a nakon četrdeset dana čarolijom ga pretvara u mazgu, konja, magarca, ili takvu neku životinju koje si vidio na morskoj obali...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

752.

Kada nastupi sedam stotina pedeset i druga noć ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je stari prodavač voća ispričao Bedru Basimu kakva je čarobnica carica. Rekao mu je.

– Sve stanovnike ovoga grada je začarala, a kada si ti htio izaći na kopno uplašili su se da te ne začara kao i njih, pa su ti davali znake da ne izlaziš kako te čarobnica ne bi vidjela. Bilo im je žao da i s tobom učini ono što je s njima učinila. Ovaj grad

je osvojila od njegovih žitelja pomoću čarolije. Carica se zove Lab, što na arapskom jeziku znači “Sunčani Kalendar”.

Saslušavši starčeve riječi, car Bedr Basim se veoma uplaši i poče drhtati kao prut na vjetru.

– Ne mogu povjerovati – reče mladić – da sam se spasio od jednog belaja s čarolijama da bi me sudbina bacila na još gore mjesto!

Onda utonu u razmišljanja o sebi i o tome šta mu se sve dogodilo, a kada starac vidje da ga obuzima sve veći strah, reče mu:

– Izađi, sinko, pa sjedi na dućanski prag. Pogledaj ta stvorenja, njihovu odjeću, izgled i kako su začarani. Nemoj se plašiti, jer carica i svi koji su u gradu mene vole i poštuju, pa me ne uznemiravaju i ne sekiraju.

Na te starčeve riječi, Bedr Basim izađe, sjede pred vrata dućana i poče posmatrati. Pored njega su nailazili ljudi kojih je bilo toliko da ih nije mogao izbrojati. Kada ljudi vidješe mladića, počeše prilaziti starcu i pitati ga:

– Starče, je li ovo tvoj zarobljenik i plijen do koga si došao ovih dana?

– To je moj bratić – odgovarao je starac. – Čuo sam da mu je otac umro, pa sam poslao po njega i doveo ga kako ne bi zgasnuo plamen moje ljubavi.

– Taj mladić je izvanredno lijep, pa se bojimo da te carica Lab ne nadmudri i da ti ga ne uzme, pošto voli lijepe mladiće – govorili su oni.

– Carica se neće oglušiti o moju zapovijed. Ona me cijeni i voli, pa kada sazna da je to moj bratić, neće mu nauditi. Neće me zbog njega ožalostiti, niti će mi srce uznemiriti.

Tako mladić ostade kod starca mjesec dana jedući i pijući, uživajući veliku starčevu ljubav. Jednoga dana, Bedr Basim je sjedio pred starčevim dućanom, kao i obično, kad se pojavi hiljadu slugu sa isukanim sabljama u rukama, u raznovrsnoj odjeći, a oko struka su nosili pojaseve ukrašene dijamantima. Jahali su arapske konje, opasani indijskim sabljama. Dojahaše do starčeva dućana, pozdraviše ga i odoše. Poslije njih pojavi se hiljadu djevojaka nalik na mjesece. Nosile su razne vrste haljina od glatke svile opšivene zlatnim vezom i ukrašene raznovrsnim dijamantima. Sve su bile opremljene kopljima a usred njih je bila jedna djevojka koja je jahala arapskog konja osedlanog zlatnim sedlom optočenim raznovrsnim dijamantima i smaragdima. Jahale su tako dok ne stigoše do starčevog dućana, pozdraviše ga i odoše.

Onda se pojavi carica Lab koja je prilazila s velikom povorkom. Kada stigoše starčevom dućanu, ona ugleda cara Bedra Basima koji je sjedio pred dućanom, a bio je poput mjeseca u punome sjaju. Caricu Lab zbuni i zapanji njegova ljepota. Mladić joj se veoma svidje, pa ona priđe dućanu, sjaha, sjede pored cara i upita starca:

– Odakle ti ovaj ljepotan?

– To je moj bratić. Došao mi je nedavno.

– Daj da provede jednu noć kod mene da porazgovaramo nas dvoje – reče carica.

– Hoćeš li ga odvesti od mene, a da ga ne začaraš?

– Hoću.

– Zakuni mi se.

Carica se zakle da ga neće poniziti, niti će ga začarati. Zatim naredi da mladiću dovedu lijepog konja, osedlanog i zauzdanog zlatom, da sve na njemu bude zlatno i ukrašeno dijamantima. Starcu dade hiljadu dinara i reče mu:

– Pomozi se time.

Carica Lab odvede cara Bedra Basima koji je bio kao puni mjesec u četrnaestoj noći. Dok je išao s njom, ljudi su posmatrali mladićevu ljepotu i žaleći ga, govorili su:

– Mladić ne zaslužuje da ga začara ona prokletnica!

Bedr Basim je čuo šta ljudi govore, ali je šutio prepustivši se uzvišenom Allahu. Tako su bez zastoja išli prema dvorcu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

753.

ada nastupi sedam stotina pedeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su car Bedr Basim, carica Lab i njeni pratioci stigli do kapije dvorca. Onda sjahaše emiri, sluge i državni prvaci, pa carica naredi dvorjanima, emirima i državnim uglednicima da svi odu. Oni poljubiše zemlju i odoše, a carica uđe u dvorac sa evnusima i robinjama. Car Bedr Basim uoči da je to dvorac kakav nikada vidio nije. Stupovi su mu bili od zlata, a usred dvorca nalazio se veliki vrt sa bazenom punim vode.

Car Bedr Basim vidje u vrtu ptice koje su veselim i sjetnim glasovima pjevale najraznovrsnije pjesme. Ptice su bile svih vrsta i boja. On shvati da je

Kto moćna carevina, te uskliknu:

– Slava Allahu zbog Njegove darežljivosti i blagosti! On opskrbljava onoga ko Ga obožava!

Carica sjede pored prozora što je gledao u vrt. Mjesto na kome je sjedjela bio je divan od slonovače prekriven izvanrednom prostirkom. Bedr Basim se smjesti pored nje, te ga carica poljubi i izgrli, a onda naloži djevojkama da postave sofru. One donesoše sofru od suhoga zlata, ukrašenu biserjem i dijamantima, sa raznovrsnim jelima. Jeli su dok se siti ne najedoše, a onda opraše ruke, pa djevojke donesoše posuđe od zlata, srebra i kristala. Donesoše sve vrste cvijeća i tanjire s mezetlucima. Nakon toga, carica naredi da dovedu pjevačice, te stiže deset djevojaka nalik na mjesece. U rukama su imale sve vrste instrumenata.

Carica napuni pehar i ispi ga, pa napuni drugi i pruži ga caru Bedru Basimu koji prihvati pehar i ispi ga. Pili su tako dok im nije bilo dosta, a onda carica naredi robinjama da pjevaju, te one počeše pjevati raznovrsne pjesme, tako da se caru Bedru Basimu činilo da cijeli dvorac igra od uzbuđenja. Ushićen i razdragan, zaboravio je da se nalazi u tuđini.

– Ova carica je mlada i lijepa! – uzviknu mladić! – Neću je nikada napustiti, jer je njena carevina veća od moje, a ona je ljepša od princeze Dževhere.

Bedr Basim je pio s caricom sve dok ne pade večer, kada se upališe lampe i svijeće, pa zapališe i anduz. Nisu prestajali piti dok se ne napiše, a pjevačice su svejednako pjevale. Pošto se carica Lab opi, ona se podiže sa svoga mjesta i legne na krevet naredivši robinjama da odu. Potom naredi Bedru Basimu da legne pored nje, te je mladić ležao s njom divno uživajući sve do jutra...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

754.

ada nastupi sedam stotina pedeset i četvrta noć, ona reče:

K – Čula sam, sretni care, da je carica ustala poslije spavanja, pa je u pratnji cara Bedra Basima ušla u hamam koji se nalazio u dvorcu. Okupaše se i kada izađoše, carica mu obuče odijelo od najboljega platna. Onda naredi da donesu pribor za piće koje robinje donesoše, te car i carica počeše piti. Zatim ona ustade, uhvati Bedra Basima za ruku i kada sjedoše na prijestolje, carica naredi da donesu jela. Jedoše, opraše ruke, pa im robinje donesoše posude s vinom, voćem, svijeće, mezetluke. Jeli su i pili dok su djevojke sve do večeri pjevale najraznovrsnije melodije.

Tako su jeli, pili i šenlučili četrdeset dana, a onda carica reče:

– Bedre Basime, je li udobnije ovdje ili u dućanu tvoga amidže, bakalina?

– Tako mi Boga, carice, ovdje je udobnije, jer moj amidža je samo siromašak koji prodaje bakaluk.

Carica se nasmija na to, pa legoše da uživaju sve do jutra. Onda se car Bedr Basim probudi, ali ne nađe caricu Lab pored sebe, te pomisli: “Kamo li je otišla?” Osjećao se usamljenim zbog njenog odsustva i bio je sasvim zbunjen. Carice nije bilo dugo vremena i nije se vraćala, a car je mislio: “Kamo li je otišla?”

Potom se car obuče i dade se u potragu, ali ne nađe caricu, pa reče u sebi: “Možda je otišla u vrt!” On ode u vrt u kome ugleda potok kako teče, a pored potoka je bila jedna bijela ptica. Na obali se nalazilo drvo, a na njemu svakojake ptice. Bedr Basim poče posmatrati ptice koje nisu vidjele njega. Odjednom, jedna crna ptica spusti se na onu bijelu koju poče kljucati kao što se kljucaju golubovi. Zatim crna ptica tri puta skoči na bijelu koja nedugo zatim dobi ljudsko obličje. Carević je dobro pogleda i vidje da je to carica Lab. Bilo mu je jasno da je ona crna ptica začarani čovjek koga ona voli, te se sama pretvarala u pticu da bi se parila s njim.

Bedra Basima obuzeše ljubomora i bijes na caricu Lab zbog crne ptice. Zatim se car vrati na svoje mjesto i leže u postelju. Nakon kratkog vremena,

carica dođe i poče ga ljubiti i šaliti se s njim. Bedr Basim je bio veoma ljut, tako da s njom nije progovorio ni jedne riječi. Carica shvati šta mu je: bila je sigurna da ju je vidio u obličju ptice i kako je ona ptica obljubljuje. Međutim, ničim to nije pokazivala, već je tajila saznanje, a kada je Bedr Basim zadovolji, reče joj:

– Carice, želio bih da mi dopustiš da odem u dućan svoga amidže. Uželio sam ga se i već je četrdeset dana kako ga nisam vidio.

– Otiđi mu, ali se nemoj zadržavati jer se ne mogu rastajati s tobom i ne mogu izdržati bez tebe ni trena.

– Slušam i pokoravam se – odgovori Bedr Basim pa uzjaha konja i ode ka dućanu onog starca bakalina. Starac mu poželi dobrodošlicu, pa ustade, zagrli ga i reče:

– Kako ti je sa onom nevjernicom?

– Bilo mi je sasvim dobro i ugodno. Međutim, sinoć je ležala pored mene, a kada sam se probudio nisam je vidio. Obukao sam se i pošao da je tražim, a onda sam stigao u vrt.

Bedr Basim ispriča kako je vidio potok i ptice na drvetu. Kada je čuo mladićeve riječi, starac mu se obrati:

– Čuvaj se nje! Znaj da su sve one ptice na stablu strani mladići koje je voljela pa ih je začarala u ptice. Ona crna ptica koju si vidio bila je jedan od mnoštva njenih crnih robova koga je veoma voljela. Međutim, on je bacio oko na jednu robinju, pa ga je pretvorila u crnu pticu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

755.

ada nastupi sedam stotina pedeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Bedr Basim ispričao starcu sve o carici Lab i šta je vidio, a onda mu je starac rekao da su sve ptice na onome stablu strani mladići koje je carica začarala. Tako je i crna ptica jedan od njenih robova koga je pretvorila u crnu pticu. Kad god toga roba poželi, pretvori se u pticu da bi se parila s njim, jer ga veoma voli. Pošto je shvatila da ti znaš za to, smislila ti je pakost i nije ti više prijatelj. Međutim, neće ti nauditi dokle god ja brinem o tebi. Ne boj se, jer ja sam musliman. Zovem se Abdullah i danas nema većeg čarobnjaka od mene. Međutim, čarolije koristim samo kada sam prinuđen na to.

K Često sam kvario čarolije te prokletnice i spašavao ljude. Ne opterećuj se caricom, jer meni ne može ništa. Štaviše, ona se mene veoma plaši, kao i svi čarobnjaci u gradu koji su nalik na nju – sve su to poklonici vatre kao i ona, a ne svemogućeg Gospodara. Sutra dođi pa mi reci šta ti je učinila. Ona će se noćas potruditi da te smakne, a ja ću ti reći šta da radiš kako bi se spasio njenoga lukavstva.

Potom se car Bedr Basim oprosti sa starcem i vrati se čarobnici koju zateče kako sjedi očekujući ga. Kada vidje cara, ona ustade pred njim, pa ga posadi pored sebe poželivši mu dobrodošlicu. Onda mu donese jelo i piće, te se siti najedoše i opraše ruke, nakon čega carica naloži da donesu piće i kada ga donesoše, njih dvoje su pili do ponoći. Carica se onda naginjala prema Bedru Basimu s čašama dajući mu ih dok se nije opio, izgubio čula i razum. Vidjevši ga takvoga, carica reče:

– Tako ti Boga, Onoga koga obožavaš, hoćeš li mi iskreno reći ako te nešto upitam i hoćeš li pristati na ono što ću ti reći?

– Hoću, gospodarice – odgovori pijani Bedr Basim.

– Gospodine moj i očinji vide – nastavi carica – kada si se onog jutra probudio, nisi me vidio, tražio si me, pa si došao u vrt i ugledao crnu pticu koja je skočila na me. Reći ću ti istinu o toj ptici. Bio je to moj rob koga sam silno voljela, ali je jednog dana bacio oko na moju robinju. Spopala me ljubomora, pa sam ga pretvorila u crnu pticu. Što se tiče robinje, nju sam ubila, a bez njega ni danas ne mogu nimalo izdržati. Kada ga poželim, pretvorim samu sebe u pticu i odlazim k njemu da me obljubi i da bi me imao, kao što si već vidio. Zar se nisi zbog toga naljutio na me, premda te – tako mi vatre i svjetlosti, hlada i žege – volim sve više i postao si moj pravi usud?

Pijani Bedr Basim odgovori:

– Tačno je to što misliš o mojoj srdžbi. Ljut sam samo zbog toga.

Carica ga zagrli i poljubi iskazujući mu ljubav, pa legne, a mladić se opruži pored nje.

U ponoć, carica se probudi i ustade iz postelje. Bedr Basim se također probudi, ali se pretvarao da spava. Krišom je gledao šta će vještica učiniti, pa vidje kako iz kese vadi nešto crveno i sipa to nasred dvora, te se odjednom pojavi rijeka koja se kretala kao more. Ona uze pregršt ječma koji prosu po tlu, zali ga vodom i ono se pretvori u klasje koje vještica ubra, samelje ga, stavi na jedno mjesto, pa se vrati i preleža pored Bedra Basima do jutra.

Sutradan, Bedr Basim ustade, umi se i zamoli caricu za dopuštenje da ode starcu. Ona mu dozvoli, te mladić ode starcu i obavijesti ga o tome šta je bilo i šta je vidio. Šejh se nasmija na to:

– Tako mi Allaha, ta bezbožna čarobnica pripremila ti je zamku, ali se uopće nemoj opterećivati time.

Zatim mu starac dade jedan rital savika[58] i reče:

– Ponesi ovo i znaj da će te Lab, čim to vidi, pitati šta je to i šta ćeš s tim raditi, a ti reci: “Dobro je da dobroga ima još više.” Onda počni jesti savik, a kada ona izvadi svoj i kaže ti da jedeš njen savik, ti se pretvaraj da ga jedeš, ali jedi ovaj. Čuvaj se da ne pojedeš njenog savika ni malo, čak ni jedno zrno! Pojedeš li makar jedno zrno, podleći ćeš njenoj čaroliji, pa će reći da napustiš ljudsko obličje koje ćeš ti i napustiti i uzeti ono koje ona bude htjela. Ako ne budeš jeo njen savik, neće ti čarolija moći ništa. Ona će se sasvim posramiti, pa će ti reći: “Ja sam se zaista samo šalila s tobom.” Zatim će ti izjavljivati ljubav i odanost, a sve je to licemjerje i podmuklost. Ti njoj također iskazuj ljubav i reci: “Gospodarice i očinji vide, pojedi malo ovoga savika da vidiš kako je ukusan.” Kada uzme makar jedno zrno, ti uzmi u šaku vode, zapljusni je po licu i reci da pređe iz ljudskog obličja u ono koje ti hoćeš. Zatim je ostavi i dođi k meni da se pobrinem za te.

Bedr Basim se pozdravi sa starcem i ode u dvorac čarobnice. Uđe k njoj i čim ga Lab vidje, uskliknu:

– Dobro došao!

Zatim pođe prema mladiću, poljubi ga i reče mu:

– Dugo mi te nema, gospodaru.

– Bio sam kod amidže – odgovori Bedr Basim, pa ugledavši kod nje savik, reče:

– Amidža me je hranio ovim savikom.

– Ja imam boljeg savika nego što je taj.

Zatim carica Lab stavi starčev savik u jednu zdjelu, a svoj u drugu i reče:

– Jedi ovoga savika, on je bolji od tvoga.

Bedr Basim se pretvarao da ga jede, a kada je Lab mislila da ga zaista jede, uze vode u šaku, pa ga poškropi govoreći:

– Napusti ovo obličje, opaki zlikovce, i pretvori se u ćoravu mazgu odvratnog izgleda!

Međutim, mladić se nije mijenjao. Kada carica Lab vidje da je ostao kako je i bio, ona pođe k njemu, poljubi ga među oči i reče:

– Dragi moj, ja sam se samo šalila s tobom! Nemoj se mijenjati prema meni zbog toga!

– Allaha mi, gospodarice, nisam se nimalo promijenio prema tebi, već sam uvjeren da me voliš. Pojedi malo moga savika.

Lab uze jedan zalogaj i pojede ga. Kada joj se već spustio u stomak, carica zatreperi, a Bedr Basim uze vode u šaku, poškropi je po licu i reče:

– Pređi iz ovog ljudskog obličja u obličje šarene mazge!

Nije stigla ni da se osvrne, a carica Lab se pretvori u mazgu. Suze su joj tekle niz obraze, te ih je brisala o mladićeve noge. On ustade da je zauzda, ali mazga ne htjede primiti uzdu, te je Bedr Basim ostavi i ode starcu koga obavijesti o tome šta se dogodilo. Starac se podiže, izvadi mu uzdu i reče:

– Uzmi ovu uzdu pa je njome zauzdaj.

Mladić uze uzdu i ode onoj mazgi koja mu priđe čim ga ugleda, a on joj stavi uzdu u usta, uzjaha je i pođe iz dvorca starcu Abdullahu. Ugledavši mazgu, starac ustade i reče joj:

– Ponizio te uzvišeni Allah, prokletnice! A ti, sine moj – obrati se mladiću – ne možeš više ostati u ovome gradu, nego uzjaši mazgu i idi s njom kuda hoćeš. Čuvaj se da ne predaš kome uzdu.

Bedr Basim zahvali starcu, oprosti se s njim i ode.

Putovao je tako tri dana, pa se približi jednome gradu. Naiđe na starca koji je imao divne sjedine i taj starac ga upita:

– Odakle dolaziš, sinko?

– Iz grada one čarobnice – odgovori Bedr Basim.

– Noćas si moj gost.

Bedr Basim prihvati poziv i pođe sa starcem. Sretoše jednu staricu koja zaplaka čim ugleda mazgu i uskliknu:

– Nema boga osim Allaha! Ova mazga je ista kao mazga moga sina. Uginula je i ne mogu je prežaliti. Tako ti Boga, gospodine, prodaj mi je.

– Bogami, majko, ne mogu je prodati – reče Bedr Basim.

– Ne odbijaj me, tako ti Boga! Sin će mi zasigurno umrijeti ako mu ne kupim ovu mazgu.

Starica je tako uporno molila da Bedr Basim reče:

– Prodat ću je samo za hiljadu dinara.

Mislio je: “Otkud ovoj starici hiljadu dinara?”, ali starica izvadi iza pojasa hiljadu dinara. Kada to vidje, Bedr Basim reče:

– Šalim se s tobom, majko.

Starac pogleda mladića i reče:

– U ovoj zemlji, sinko, niko ne laže! Ko god ovdje slaže, pogube ga.

I car Bedr Basim sjaha s mazge...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

756. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina pedeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Bedr Basim sjahao s mazge i predao je starici koja životinji izvadi uzdu iz usta, zagrabi vode šakom, pa poškropi mazgu i reče:

– Kćeri moja, pređi iz ovoga obličja u ono u kome si bila!

Mazga se istog časa preobrazi i vrati u prvobitno obličje. Onda dvije žene pohrliše jedna drugoj i zagrliše se, te car Bedr Basim shvati da je starica njena majka i da ga je prevarila. On htjede pobjeći, ali starica zviznu i pred njom se stvori ifrit nalik na veliko brdo. Bedr Basim se uplaši i stade, a starica se pope ifritu na leđa posadivši iza sebe svoju kćer, a cara Bedra Basima ispred sebe, pa ifrit poletje.

Ne prođe nešto malo vremena, a oni stigoše u dvorac carice Lab. Carica sjede na prijestolje, pa se obrati caru Bedru Basimu:

– Huljo! Ja sam stigla ovamo i dobila sam ono što sam željela, a tebi ću pokazati šta ću učiniti s tobom i onim starim bakalinom! Koliko sam mu dobra učinila, a on meni zlo čini! Postigao si cilj samo zahvaljujući njemu.

I carica Lab uze vode pa ga poškropi govoreći:

– Pređi iz ovog obličja u obličje odvratne ptice, najružnije među svim pticama!

Car se istog časa pretvori u odvratnu pticu, a ona ga stavi u kafez lišivši ga hrane i vode. Poslije ga vidje jedna robinja koja se smilova, te ga poče hraniti i pojiti bez znanja carice. Jednoga dana ta robinja primjeti da carica ne obraća pažnju pa izađe i uputi se starom bakalinu kome kaza šta se dogodilo.

– Carica Lab odlučila je da uništi tvoga bratića – reče djevojka.

Zahvaljujući joj, starac reče:

– Moram joj uzeti grad, pa ću tebe postaviti za caricu umjesto nje.

Starac oštro zviznu i pojavi se ifrit sa četiri krila kome starac reče:

– Uzmi ovu djevojku i vodi je u grad Đulanaze gdje je i njena majka Feraša. Njih dvije su najveće čarobnice na zemlji. A ti – obrati se djevojci – kada stigneš tamo, kaži im da je car Bedr Basim u zatočeništvu carice Lab.

Ifrit poletje s njom i ne prođe mnogo vremena kad je spusti na dvorac carice Đulanaze. Djevojka siđe s krova dvorca, pa uđe carici Đulanazi, poljubi tlo pred njom i obavijesti je o svemu što se dogodilo njenome sinu.

Đulanaza ustade iskazujući joj poštovanje i zahvaljujući. Telali počeše oglašavati po gradu, običnim građanima i državnim prvacima, da je pronađen car Bedr Basim. Onda Đulanaza, njena majka Feraša i brat Salih okupiše sva plemena džina i morske armije jer su im se džinski carevi potčinili pošto je zarobljen car as-Samandal. Potom poletješe zrakom i spustiše se na grad čarobnice Lab. Opljačkaše dvorac, pobiše ko se zatekao u njemu i orobiše grad. Za tren oka potamaniše sve bezbožnike u gradu. Onda carica Đulanaza upita onu robinju:

– Gdje je moj sin?

Djevojka uze kafez, donese ga carici i pokaza joj pticu koja je bila u njemu.

– Ovo je tvoj sin – reče robinja, a carica izvadi pticu iz kafeza, zatim zagrabi rukom vode i poškropi ga govoreći:

– Pređi iz ovog obličja u obličje u kome si bio!

Tek što je izgovorila te riječi, ptica se strese i postade čovjek kao što je bio. Čim ga ugleda u pravome obličju, majka skoči prema sinu, zagrli ga i gorko zaplaka. Tako isto učiniše daidža Salih, nena Feraša i amidžične. Svi su mu ljubili ruke i noge. Potom Đulanaza posla po starca Abdullaha kome zahvali za lijep postupak prema njenome sinu. Đulanaza oženi Abdullaha robinjom koju je poslao njoj da je obavijesti o tome šta se dogodilo Bedru Basimu. Abdullah ode s djevojkom u đerdek, a zatim ga Đulanaza postavi za cara toga grada, pa pozva preostale građane koji su bili muslimani. Oni položiše zakletvu Abdullahu i dadoše riječ da će mu biti lojalni i da će ga služiti.

– Slušamo i pokoravamo se – rekoše muslimani.

Potom se Bedr Basim i njeni rođaci oprostiše s Abdullahom i odoše u svoj grad. Kada uđoše u dvorac, dočekaše ih građani s talambasima i uz veselje. Grad su kitili tri dana veseleći se svome caru Bedru Basimu. Silno su mu se radovali. Onda Bedr Basim reče majci:

– Ostalo je još samo da se oženim, pa da svi budemo na okupu.

– Divno si se dosjetio! – uskliknu majka. – Samo, strpi se dok se raspitamo koja je carska kćer prilika za te.

– Mi ćemo ti svi, Bedre Basime, pomoći u tome što želiš – rekoše carevi rođaci.

Zatim se sve žene dadoše u potragu za nevjestom po svijetu. Đulanaza posla svoje robinje koje su ifriti nosili za vratovima da traže nevjestu. Đulanaza im reče:

– Ne ostavite nijedan grad, niti carski dvorac a da u njima dobro ne razgledate sve ljepotice.

Vidjevši koliko su se ozbiljno pozabavile time, Bedr Basim reče majci:

– Okani se toga, majko! Ja ne prihvaćam nijednu osim Dževhere, kćeri cara as-Samandala, jer je dragulj kao što joj i ime govori.[59]

– Shvatila sam šta hoćeš – reče Đulanaza i odmah posla po cara as-Samandala koga brzo dovedoše. Posla i po Bedra Basima i kada on stiže, majka mu reče da je došao car as-Samandal. Bedr Basim ode as-Samandalu koji skoči čim ga vidje, pozdravi ga i poželi mu dobrodošlicu. Onda Bedr Basim zaprosi njegovu kćer Dževheru, a car mu reče:

– Ona ti je na usluzi, tvoja je sluškinja i na raspolaganju ti je.

Potom as-Samandal posla neke pratioce naredivši im da dovedu njegovu kćer Dževheru i da joj kažu da se njen otac nalazi kod cara Bedra Basima, Đulanazinog sina.

Oni poletješe kroz zrak i ne bi ih neko vrijeme, a onda se vratiše s princezom Dževherom. Djevojka priđe ocu kada ga ugleda i zagrli ga, a on reče:

– Kćeri, znaj da sam te udao za ovoga vrlog cara i srčanoga lava, za cara Bedra Basima, sina carice Đulanaze. On je najljepši čovjek svoga vremena, najvišeg je ranga i najčasnijeg porijekla. Dostojan je samo tebe i ti si dostojna jedino njega.

– Babo, ne mogu ti se suprotstavljati, i radi kako hoćeš. Više neću brinuti ni patiti, te ću biti jedna od njegovih sluškinja.

Nakon toga, dođoše kadije i svjedoci, te vjenčaše cara Bedra Basima, sina carice Đulanaze, s princezom Dževherom. Građani okitiše grad, objaviše radosnu vijest i oslobodiše sve zatočenike. Car odjenu hudovice i siročad, dariva državne prvake, emire i uglednike. Onda prirediše veliko slavlje i postaviše sofre. Veselili su se danonoćno deset dana, a potom prikazaše nevjestu caru Bedru Basimu u devet haljina.

Bedr Basim dariva cara as-Samandala i vrati ga u njegovu zemlju zajedno s njegovim sugrađanima i rođacima. Potom su sasvim sretno živjeli, provodeći vrijeme uz jelo i piće, uživajući u blagodatima dok im ne stiže Razbijačica Skupova i Rušiteljica Užitaka.

I to je kraj priče, neka se uzvišeni Allah smiluje svima.

PRIČA O SEJFULMULUKU I BEDIATULDŽEMALI

Znaj, sretni care, da je u davnom vaktu i zemanu bio jedan perzijski car po imenu Muhammed ibn Sebaik i vladao je zemljama Horasana. Svake godine napadao je nevjerničke zemlje u Indiji, Sindu i Kini, prekookeanske oblasti, te druge nearapske zemlje. Bio je to pravedan car, hrabar, plemenit, velikodušan.

Taj car volio je sjedeljke, pripovijedanja, recitiranje poezije, predanja, bajke, životopise predaka. Nagrađivao je svakoga ko bi zapamtio neobičnu priču i ispričao mu je. Kada bi došao stranac i ispričao mu kakvu lijepu priču, i ako bi mu se ta priča svidjela, vele da mu je davao raskošnu odjeću i hiljadu dinara, pa ga je postavljao na osedlana i zauzdana konja, oblačio ga od glave do pete i davao mu veličanstvene darove. Čovjek bi to uzimao i odlazio svojim putem.

Jednom mu dođe neki stari čovjek s neobičnom pričom koju mu ispriča i ona se caru toliko svidje da naredi da ga bogato nagrade, između ostalog da mu daju hiljadu horasanskih dinara i konja s punom opremom.

Pronese se glas o tome caru po svim zemljama. Tako je za njega čuo jedan trgovac po imenu Hasan koji je bio plemenit, velikodušan, učen, zaslužan čovjek i pjesnik. Taj car je imao vezira koji je bio zavidljiv i veoma zao. Nije volio nikoga – ni bogataše, ni siromahe. Kad god bi tome caru neko došao i kada bi mu car nešto dao, vezir bi pozavidio i govorio:

– Tako se rasipa novac i upropaštava zemlja! Car je to već uobičajio!

Vezir je tako govorio samo zbog zavisti i mržnje.

Car je dočuo za toga Hasana, te posla po njega i dovedoše ga. Čim trgovac stiže, car mu reče:

– Trgovce Hasane, vezir mi se suprotstavlja i svađa se sa mnom zbog novca koji dajem pjesnicima, sabesjednicima, pripovjedačima i kazivačima stihova. Želim da mi ispričaš lijepu priču kakvu nisam nikada čuo. Ako mi se dopadne tvoja priča, ja ću ti dati mnogo zemalja zajedno sa utvrdama, pripajajući ih tako

onome što ti je Bog dao. Cijelo carstvo stavit ću ti na raspolaganje postavljajući te za svoga prvog vezira, tako da ćeš sjedjeti s moje desne strane i upravljati mojim podanicima. Ako mi ne pružiš ono što tražim, oduzet ću ti sve što imaš i protjerat ću te iz svoje zemlje.

– Slušam i pokoravam se našem gospodaru caru – reče Hasan. – Međutim, tvoj rob te moli da ga pričekaš godinu dana, pa ću ti ispričati priču kakvu u životu nisi čuo, niti je neko drugi doznao za takvu priču, a kamoli bolju od nje.

– Dajem ti rok od godinu dana.

Zatim car naredi da Hasanu daruju skupocjenu odjeću koju mu car obuče i reče:

– Ostani kod kuće, nemoj jahati konja i nemoj nikuda ići cijelu godinu dana. Nakon godinu dana, dođi s onim što sam tražio. Pružiš li mi to, bit ću naročito velikodušan prema tebi i radovat ćeš se onome što sam ti obećao. Ako mi to ne pružiš, nećeš biti naš, niti ćemo mi biti s tobom...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

757. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina pedeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Muhammed ibn Sabaik rekao trgovcu Hasanu:

– Pružiš li mi to, bit ću naročito velikodušan prema tebi i radovat ćeš se onome što sam ti obećao. Ako mi to ne pružiš, nećeš biti naš, niti ćemo mi biti s tobom.

Trgovac Hasan poljubi tlo pred carem i ode. Zatim Hasan izabra pet svojih robova koji su znali čitati i pisati, koji su bili vrijedni, pametni, obrazovani. Bili su to robovi iz njegove najbliže okoline. Hasan dade svakom robu pet hiljada dinara i reče im:

– Odgajao sam vas samo za ovu priliku. Pomozite mi da ispunim carevu želju i spasite me iz njegovih šaka.

– Šta želiš da uradimo? Mi smo zalog za te.

– Hoću da svaki od vas otputuje u neku oblast i da ispita naučnike, književnike, vrle ljude koji poznaju neobične priče i rijetka predanja. Saznajte priču o Sejfulmuluku i donesite mi je. Kada nađete nekoga ko je zna, platite mu za priču u zlatu i srebru koliko god traži, makar tražio i hiljadu dinara. Dajte mu koliko god možete, a obećajte i više, samo mi donesite priču. Ko dođe do priče i donese mi je, dat ću mu raskošnu odjeću i veliku nagradu, i niko mi neće biti miliji od njega. Ti idi u zemlje Sinda i Indije – obrati se jednome – i obiđi tamošnje oblasti. Ti idi – reče drugome – u perzijske i kineske oblasti, a ti pođi u Horasan i obiđi tamošnje krajeve. Ti se zaputi u zemlje Magreba – obrati se četvrtom – i obiđi svaki kraj i svaku oblast tamo. Ti ćeš pak poći u zemlje Sirije i Egipta – najzad reče petome.

Zatim trgovac odabra sretni dan i reče:

– Danas pođite i trudite se da se domognete onoga što mi je potrebno. Nemojte odustajati, makar morali dušu za to dati.

Robovi se nakon toga oprostiše s trgovcem i odoše svaki na svoju stranu, kako im je naređeno. Četverica njih zadržaše se četiri mjeseca tragajući za pričom, ali ne nađoše ništa. Trgovcu Hasanu je bilo teško kada mu se vratiše četiri roba koji ga obavijestiše da su pretržili gradove, zemlje i oblasti po zahtjevu svoga gospodara, ali ništa nisu našli.

Peti rob ode u Siriju, stiže u grad Damask i vidje da je to lijep i siguran grad, s drvećem i rijekama, s plodovima i pticama koje su slavile Jedinog i Svemogućeg koji je stvorio dan i noć.

On ostade u gradu nekoliko dana raspitujući se za ono što je trebalo gospodaru, ali mu niko ništa nije rekao. Kada rob htjede poći i otputovati u neki drugi grad, pojavi se jedan mladić koji je trčao sapličući se o vlastite skute. Rob ga upita:

– Zašto trčiš, jadnice, i kamo si namjerio?

– Ovdje živi jedan vrli šejh koji svakog dana u ovo doba sjeda na klupu i pripovijeda priče, predanja i bajke kakve niko nije čuo. Trčim da zauzmem mjesto blizu njega. Strah me da neću naći mjesto zbog mnoštva ljudi.

– Povedi i mene – reče rob.

– Požuri – na to će mladić.

Rob zatvori kućna vrata i pohita za mladićem, te stigoše na mjesto gdje je šejh pripovijedao ljudima. Rob sjede blizu šejha i usredsredi se na njegovu priču. Kada je bilo vrijeme zalaska sunca, šejh završi pripovijedanje, a ljudi koji su slušali njegovo kazivanje raziđoše se. Onda rob priđe šejhu i pozdravi ga, a ovaj mu srdačno odgovori na pozdrav izražavajući poštovanje. Rob mu reče:

– Ti si divan i dostojan čovjek. Želim te upitati nešto.

– Pitaj šta hoćeš – reče šejh.

– Znaš li ti priču o Sejfulmuluku i Bediatuldžemali?

– Od koga si to čuo? Ko ti je o tome pričao?

– Ni od koga nisam čuo. Ja sam iz jedne daleke zemlje i došao sam radi te priče. Koliko god tražiš za nju, ja ću ti dati, ako je znaš pa budeš tako dobar i darežljiv da mi je ispričaš. Ti ćeš to učiniti zato što si plemenit čovjek i to će biti prava sadaka od tebe. Kada bih svojom dušom raspolagao, dao bih ti je samo da dušu na taj način smirim.

– Smiri se i uživaj – reče šejh. – Međutim, to je priča koja se ne pripovijeda na raskršću i ja tu priču ne dam bilo kome.

– Tako ti Boga, gospodine, nemoj mi je uskratiti, pa traži od mene šta god hoćeš.

– Ako hoćeš tu priču, daj mi stotinu dinara i imat ćeš je pod pet uvjeta.

Kada je čuo da šejh zna priču i da će mu je ispričati, rob se veoma obradova i reče:

– Dat ću ti stotinu dinara i još deset dinara preko toga, a uzet ću je pod uvjetima o kojima govoriš.

– Hajde, daj mi zlatnike i dobit ćeš što ti treba.

Rob ustade, poljubi starcu ruke i ode kući sav sretan. Zatim uze stotinu i deset dinara i stavi ih u kesu koju je imao. Sutradan ustade, obuče se, uze novac i odnese ga šejhu koga zateče kako sjedi pred vratima svoje kuće. On pozdravi šejha koji odgovori na pozdrav. Rob mu dade stotinu i deset dinara koje ovaj uze od njega pa ustade, uđe u kuću, uvede i roba koga posadi na jedno mjesto, donese mu tintu, pero i papir, pa mu pruži knjigu i reče:

– Priču o Sejfulmuluku koju si tražio prepisuj iz ove knjige.

Rob sjede da piše priču dok je ne završi. Onda je pročita šejhu koji je dotjera, pa reče robu:

– Sinko, znaj da je prvi uvjet da tu priču ne kazuješ po raskrsnicama, ženama, robinjama, robovima, glupacima i djeci. Čitaj je samo emirima, carevima, vezirima, ljudima od nauke kao što su tumači *Kur'ana* i drugi.

Rob prihvati uvjete, pa poljubi šejhu ruke, oprosti se s njim i ode...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

758. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina pedeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Hasanov rob prepisao priču jednoga šejha u Siriji koji mu je iznio svoje uvjete. Zatim se rob oprostio sa starcem, izašao od njega i otputovao istog dana, sretan i zadovoljan. Smireno je putovao silno se radujući što je dobio priču o Sejfulmuluku. Kada stiže u svoju zemlju, posla jednog pratioca da obraduje trgovca i da mu kaže: "Tvoj rob je sretno stigao postigavši cilj".

Pošto rob stiže u grad u kome je bio njegov gospodar i pošto mu je poslao vjesnika, ostalo je još samo deset dana do isteka roka koji je dogovoren između cara i trgovca Hasana. Dakle, rob ode svome gospodaru trgovcu i kaza mu šta se dogodilo. Hasan se silno obradova, a rob se raskomoti na svome osamljenom mjestu, pošto dade gospodaru knjigu u kojoj se nalazila priča o Sejfulmuluku i Bediatuldžemali.

Kada je to Hasan vidio, on skinu sa sebe svu odjeću koju je imao i dade je robu, zatim mu pokloni deset čistokrvnih konja, deset deva, deset mazgi, tri crna i dva bijela roba. Najzad trgovac svojom rukom i uz komentar prepisa priču, pa ode caru i reče mu:

– Sretni care, donio sam divnu, jedinstvenu priču kakvu niko nikada nije čuo.

Na te riječi trgovca Hasana, car odmah zapovijedi da dođu svi umni emiri, valjani učenjaci, svi čestiti i obrazovani ljudi, pjesnici i pametni slušaoci. Onda

trgovac Hasan pročita priču pred carem. Pošto je saslušaše, car i svi prisutni zadiviše se smatrajući da je priča izvanredna, pa trgovca obasuše zlatom, srebrom i dijamantima. Potom car naredi da trgovcu Hasanu daju najraskošnije carsko ruho, dade mu jedan veliki grad zajedno s utvrdama i posjedima; postavi ga za jednog od svojih prvih vezira, pa ga posadi na svoju desnu stranu i naredi pisarima da tu priču zapišu zlatom, te da je pohrane u posebnu riznicu. I car bi, kad god bi mu bilo teško na duši, pozivao trgovca Hasana da mu čita priču.

Ta priča ovako je glasila.

U davna vremena i u minulim vijekovima u Egiptu je bio jedan car po imenu Asim ibn Safvan. Bio je to darežljiv i velikodušan car, dostojan uvažavanja i časti. Raspolagao je mnoštvom zemalja, utvrda i zamkova, vojske i ratnika, a imao je i jednog vezira koji se zvao Faris ibn Salih. Svi oni obožavali su sunce i vatru, umjesto svemogućeg i Svevišnjeg Gospodara. Uz to, car je bio veoma star, oronuo, bolestan i iscrpljen, jer je živio stotinu i osamdeset godina a nije imao muškog ni ženskog poroda. Zbog toga je brinuo i tugovao danju i noću.

Jednoga dana, sjedio je na carskom prijestolju dok su emiri, veziri i državni prvaci dvorili ga kao i obično, prema svome rangu. Svaki emir koji je dolazio imao je jednog ili dva sina, te im je car zavidio, misleći: “Svi oni raduju se i vesele svojoj djeci, a ja nemam sina. Sutra ću umrijeti i ostaviti carstvo i prijestolje, svoja imanja, blaga i riznice koje će uzeti tuđi ljudi, a mene niko neće nikada spomenuti, niti će mi muški porod na svijetu ostati!”

Car Asim utonu u more misli. Zbog velike tuge i briga što su mu srce ophrvale, on zaplaka, pa siđe s prijestolja i sjede na zemlju plačući i ridajući.

Kada veziri i ostali prisutni uglednici vidješe šta car čini sa sobom, povikaše prisutnima:

– Odlazite kućama i odmorite se dok se car ne oporavi!

Ljudi odoše i ne ostade niko osim cara i vezira. Kada se car pribra, vezir poljubi tlo pred njim i reče mu:

– Čestiti care, šta je uzrok tome plaču? Reci mi koji car, koji gospodar utvrde, emir, ili dostojanstvenik je tvoj neprijatelj! Kaži mi ko ti se suprotstavlja, care, da svi navalimo na njega i dušu mu uzmemo!

Car ništa ne reče, niti glavu podiže, te vezir ponovo poljubi tlo pred njim i reče mu:

– Čestiti care, ja sam kao tvoj sin i tvoj sam rob. Ti si me podigao, pa ako ja ne znam zašto si tužan i zabrinut, ko bi drugi mogao znati i ko može pred tobom zauzeti moje mjesto? Reci mi, dakle, zašto plačeš.

Međutim, car ne progovori, niti usta otvori, čak ni glavu ne podiže, već je bez prestanka plakao, vikao, naricao i uzdisao, dok je to vezir strpljivo podnosio. Onda mu vezir reče:

– Ako mi ne kažeš šta je uzrok tome, odmah ću se ubiti pred tobom, da to vidiš, kako ja ne bih gledao tvoju brižnost.

Tada car Asim podiže glavu, obrisa suze i reče:

– Dobronamjerni vezire, ostavi me s mojim brigama i jadom! Dosta je tuge što mi srce mori!

– Reci mi, care, otkuda taj plač! Možda će Allah htjeti da ti ja olakšam...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

759. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina pedeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je vezir rekao caru Asimu:

– Kaži mi otkuda taj plač! Možda će Allah htjeti da ti ja olakšam.

– Vezire, ne plačem zbog novca, konja, niti zbog nečeg sličnoga. Ostario sam i imam blizu stotinu osamdeset godina, a nemam muškog ni ženskog poroda. Kada umrem, ukopat će me, pa će mi se trag zatrti i ime zaboraviti. Tuđinci će mi uzeti prijestolje i niko me više neće spominjati.

– Čestiti care – na to će vezir – ja sam stariji od tebe stotinu godina, a nikada nisam dobio sina. Zbrinut sam i zamišljen danju i noću, ali šta da radimo i ja i ti? Čuo sam priču o Sulejmanu, sinu Davudovu, Bog im se smilovao i spasio ih, koji ima uzvišenog Gospodara moćnog da uradi sve. Treba da mu odnesem jedan dar ne bi li on zamolio svoga Gospodara da svakom od nas da sina.

Za to vrijeme, Sulejman, sin Davudov – Bog im se smilovao i spasio ih – primi ovu objavu: “Sulejmane, car Egipta poslao ti je svoga velikog vezira s takvim i takvim darovima i dragocjenostima. Pošalji mu svoga vezira Asafa ibn Barahiju da ga dočeka s počastima i hranom na onim mjestima gdje se bude odmarao. Kada dođe k tebi, reci mu: Poslao te je car da tražiš to i to, a tvoja potreba je takva i takva. Predloži mu da zauzvrat primi našu vjeru.”

Sulejman naredi svome veziru Asafu da povede grupu ljudi kako bi dočekali izaslanike s počastima i izvrsnom hranom na mjestima gdje se budu odmarali. Asaf spremi sve što je potrebno za susret i pođe na put dok ne stiže do Farisa, vezira egipatskog cara. Asaf primi vezira, pozdravi ga i izrazi najviše počasti njemu i njegovim pratiocima, nudeći im hranu na svim mjestima gdje su se odmarali.

– Dobrodošli, gosti! – govorio je Asaf. – Radujte se jer će vaša želja biti ispunjena. Smirite se i razgalite.

“Ko li ih je obavijestio o tome?”, mislio je vezir, a onda se obrati Asafu:

– Ko vam je kazao za nas i svrhu našeg dolaska?

– Kazao nam je Sulejman, sin Davudov, Bog im se smilovao i spasio ih.

– Ko je obavijestio gospodina Sulejmana? – upita Faris.

– Njega je obavijestio Gospodar nebesa i zemlje, Bog svih ljudi.

– To je zaista Svevišnji Bog! – uskliknu Faris.

– Zar vi njega ne obožavate? – upita Asaf.

– Mi obožavamo sunce i njemu se klanjamo.

– Sunce je samo jedna od zvijezda koje je stvorio uzvišeni Allah. Ona nikako ne može biti Gospodar, budući da sunca čas ima, a čas nema, a naš Gospodar je uvijek tu, nikada ne nestaje i On je svemogući.

Zatim su putovali neko vrijeme dok ne stigoše do prijestolja cara Sulejmana, Bog mu se smilovao i spasio ga. Sulejman naredi ljudima, džinima i ostalima koji su sačinjavali njegovu vojsku da se poredaju uz put, te se morske životinje, slonovi, tigrovi i risovi poredaše u dva reda, svrstavajući se po vrstama. Pojaviše se i džini u svojim pravim, zastrašujućim obličjima i najraznovrsnijim izgledima, te se poredaše u dva reda. Ptice raširiše krila da im prave hlad i počeše pjevati najraznovrsnije pjesme. Kada stigoše Egipćani, obuze ih strah i nisu se usuđivali dalje poći, te im Asaf reče:

– Prođite između njih i ne bojte se, jer to su Sulejmanovi podanici. Niko od njih neće vam nauditi.

Onda Asaf uđe među njih, a za Asafom pođoše svi ostali, među kojima i grupa s vezirom egipatskog cara. Išli su tako dok ne stigoše do grada, te ih smjestiše u gostinskom dvorcu gdje im ukazaše najviše počasti i gdje su im iznosili najbolje zijafete cijela tri dana. Nakon toga, odvedoše ih Božijem poslaniku Sulejmanu, Bog mu se smilovao. Kada dođoše pred njega, htjedoše poljubiti tlo pred njim, ali im Sulejman ne dopusti, već reče:

– Čovjek ne treba da pada ničice ni pred kim osim pred Svevišnjim Allahom, Stvoriteljem nebesa i zemlje. Ko hoće stajati, neka stoji, ali niko od vas ne treba da stoji da bi mene dvorio.

Ljudi se povinovaše, te vezir Faris sjede zajedno s nekim svojim slugama, a drugi su stajali dvoreći ga. Pošto sjedoše, sluge im postaviše sofre, te su svi jeli dok se siti ne najedoše, pa Sulejman reče egipatskom veziru da kaže zbog čega je došao, kako bi mu se udovoljilo.

– Ne boj se ničega – reče Sulejman – već govori zbog čega si došao, jer si došao samo zbog izvjesne potrebe. Ja ću ti sam kazati šta je to. Egipatski car koji te je poslao, a koji se zove Asim, postao je oronuli i onemoćali starac, a uzvišeni Allah nije mu dao muškog ni ženskog poroda. Zbog toga se veoma zabrinuo i danonoćno razmišlja. Jednoga dana, dok je sjedio na prijestolju okružen vezirima, emirima i drugim uglednicima, vidio je kako neki od njih imaju po jedno dijete, a neki po dvoje i po troje djece s kojom su mu dolazili i stajali da ga dvore. Car je pomislio, obuzet velikom tugom: “Ko li će voditi carevinu poslije mene? Hoće li to biti neko drugi, a ne stranac, te će sve biti kao da me nikada nije ni bilo?” Car je utonuo u more misli zbog toga. Bio je toliko tužan da su mu tekle suze, te je mahramom pokrio lice i gorko zaplakao. Zatim je ustao s prijestolja, sjeo na zemlju plačući i ridajući, a niko osim uzvišenog Allaha nije znao šta mu je na srcu dok je sjedio na tlu...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

760.

ada nastupi sedam stotina šezdeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Božiji poslanik Sulejman pričao veziru kako je car bio tužan i plačan, te kako je tekao razgovor između njega i vezira Farisa.

Zatim mu vezir reče:

– Božiji poslaniče, sve što si rekao sušta je istina. Međutim, Božiji poslaniče, kada smo ja i car razgovarali o tome, nije bilo nikoga s nama, niti je iko živ znao za to. Ko ti je sve to rekao?

– Obavijestio me je moj Gospodar koji vidi što oči ne vide i ono što srca skrivaju.

Tada vezir Faris reče:

– Allahov poslaniče, to je uistinu Svevišnji Gospodar koji je svemoguć.

Vezir Faris i njegovi pratioci primiše islam, te Božiji poslanik Sulejman reče:

– Ti imaš takve i takve darove.

– Imam – reče vezir, a Sulejman nastavi:

– Primam ih sve, a onda ih poklanjam tebi. Odmorite se ti i tvoji pratioci ovdje dok se ne oslobodite umora od putovanja. Sutra će, ako Bog da, biti udovoljeno vašoj želji na najbolji način, s voljom uzvišenog Allaha, Gospodara nebesa i zemlje, te stvoritelja svih Stvorenja.

Vezir Faris ode poslije toga na svoje mjesto, a narednog dana dođe Božijem poslaniku Sulejmanu koji mu reče:

– Kada stigneš Asimu ibn Safvanu i kada se sretneš s njim, popnite se na to i to drvo, pa sjednite i šutite do između dva namaza, dok ne popusti žega. Tada siđite s drveta. Pogledajte okolo pa ćete vidjeti dvije zmije koje su izhmiljele. Jedna od njih ima glavu kao u majmuna, a druga ima glavu ifrita. Čim ih ugledate, gađajte ih strijelama i ubijte ih. Glave im odbacite na izvjesno odstojanje, isto kao i repove, zajedno s dijelom mesa uz njih. Preostalo meso dobro skuhajte i dajte ga svojim ženama da pojedu, pa prespavajte s njima tu noć. S Božijom pomoći, one će zanijeti mušku djecu.

Zatim Sulejman, Bog ga spasio, donese jedan prsten, sablju i zavežljaj u kome su bila dva kaftana ukrašena dijamantima i reče:

– Vezire Farise, kada odrastu vaši sinovi i kada postanu zreli ljudi, dajte svakom po jedan kaftan. U Allahovo ime! Allah će ispuniti tvoju želju i ne preostaje ti ništa drugo nego da otputuješ s Božijim blagoslovom, jer car danonoćno iščekuje tvoj povratak. Oči su mu stalno na putu.

Zatim vezir Faris priđe Sulejmanu, sinu Davuda – Bog ih spasio – oprosti se s njim i ode, pošto mu izljubi ruke. Putovao je cijeli dan, radostan što je ispunjena njegova želja. Zatim je usrdno putovao danonoćno dok ne stiže nadomak Egipta. Tada posla svoje sluge da o povratku obavijeste cara Asima.

Kada je car Asim čuo da stiže vezir i da je njegova želja ispunjena, on se silno obradova zajedno sa svojom svitom, uglednicima i svim vojnicima. Onda se car i vezir sretoše, te vezir sjaha, poljubi tlo pred carem i obradova ga viješću da je želja ispunjena na najbolji način. Vezir predloži caru da primi islam koji car Asim i primi, pa reče veziru:

– Idi kući pa se odmaraj noćas i još jednu heftu. Poslije toga otiđi u hamam, a onda dođi k meni da ti kažem nešto o čemu ćemo zajedno promisliti.

Vezir poljubi tlo pred carem i ode kući sa svojom pratnjom. Nakon dogovorenog vremena, on ode caru i ispriča mu sve šta je bilo između njega i Sulejmana. Zatim reče:

– Pođi sam sa mnom!

Car i vezir pođoše uzevši dva luka i dvije strijele, pa se popeše na određeno drvo gdje su sjedili šuteći do naznačenog vremena. Uoči ikindije, siđoše i ugledaše dvije zmije koje su izhmiljele ispod toga drveta. Čim ugleda zmije, caru se svidješe jer su imale zlatne ogrlice, te on reče veziru:

– Ove dvije zmije imaju zlatne ogrlice! Tako mi Boga, to je nešto čudesno! Hajde da ih uhvatimo, pa da ih stavimo u kafez i da ih gledamo.

– Njih je Allah stvorio zbog određene koristi. Jednu ti gađaj strijelom, a drugu ću ja.

I njih dvojica odapeše strijele i ubiše ih. Zatim im odrezaše mesa u dužini jednoga pedlja od glave i isto toliko od repa, pa to baciše. Ostatak mesa odnesoše carevom dvoru, potražiše kuhara kome dadoše meso i rekoše:

– Od ovoga mesa skuhaj lijepo jelo s prženim lukom, pa ga sipaj u dvije posude i donesi ih ovamo u to i to vrijeme, u taj i taj čas. Nemoj kasniti...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

761. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina šezdeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su vezir i car dali kuharu meso dviju zmija i da su mu rekli:

– Skuhaj ga i sipaj u dvije posude, pa ih donesi. Nemoj kasniti.

Kuhar uze meso i odnese ga u kuhinju. Dobro skuha meso s prženim lukom, pa ga nasu u dvije posude koje odnese caru i veziru. Car uze jednu, a vezir drugu zdjelu, te nahraniše svoje žene i provedoše noć s njima. Voljom uzvišenog Allaha i uz Njegovu pomoć, te noći žene ostaše u drugom stanju. Tri mjeseca nakon toga, car je bio izvan sebe i mislio je: “Da li je to istina, ili nije?”

Jednoga dana, njegova žena je sjedjela, kad joj se dijete pokrenu u stomaku i ona shvati da je trudna. Ženu to zabolje, tako da promijeni boju lica i obrati se jednom evnuhu koji se zatekao tu, a bio je to najstariji evnuh:

– Idi caru ma gdje se nalazio i reci mu: “Muštuluk, čestiti care! Pokazalo se da je naša gospodarica trudna – dijete joj se pokrenulo u stomaku!”

Evnuh izađe sav sretan i zateče cara samog, s rukom na obrazu dok je razmišljao o djetetu. Sluga mu priđe, poljubi tlo pred njim i reče da mu je žena u drugom stanju.

Kada je to čuo, car skoči na noge i, bezmjerno se radujući, poljubi slugu u ruku i glavu, skinu sve što je imao na sebi i dade slugi. Zatim car reče prisutnima u odaji:

– Svi ga darivajte! – te uglednici počeše darivati slugu novcem, smaragdima, dijamantima, poklanjali su mu konje, mazge i divne vrtove, tako da se to nije moglo ni izbrojati. Za to vrijeme, vezir dođe caru i reče mu:

– Čestiti care, maločas sam sjedio sam u kući zaokupljen mislima o trudnoći. Razmišljao sam: “Da li je to istina i hoće li Hatuna zatrudnjeti ili neće?” i u tom času uđe mi sluga i obradova me viješću da je moja žena Hatuna trudna, da joj se dijete pokrenulo u utrobi pri čemu je promijenila boju lica.

Radujući se, skinuo sam ruho sa sebe i poklonio ga slugi, pa sam mu dao još hiljadu dinara i postavio ga za prvog evnuha.

Car Asim reče:

– Vezire, uzvišeni Allah obasuo nas je svojom dobrotom i milošću, bio je darežljiv jer nam je dao pravu vjeru i počastio nas svojim dobročinstvom tako što nas je izveo iz tmine na svjetlost. Ja hoću da olakšam ljudima i da ih obradujem.

– Uradi što želiš – reče vezir.

– Idi odmah, vezire, i smjesta oslobodi sve prijestupnike, one koji imaju dugove. Ko od njih pogriješi i poslije toga, mi ćemo mu dati ono što mu sljeduje. Ljude ćemo osloboditi poreza tri godine, a oko grada, oko njegovih zidina, postavi kuhinje, pa naredi kuharima da objese sve vrste posuđa i da danonoćno kuhaju sve vrste jela. Neka svi iz ovoga grada i okoline, kao i iz okolnih i dalekih zemalja, jedu i piju i neka svojim kućama nose. Naredi im da se vesele i da grad kite sedam dana. Neka dućane ne zatvaraju ni danju ni noću.

Vezir smjesta ode i uradi kako mu je naredio car Asim. Ljudi okitiše grad, tvrđave i kule najbolje što su mogli, te obukoše najljepšu odjeću. Zatim su jeli i pili, zabavljali se i veselili dok se ne okonča trudnoća i porodi careva žena. Ona rodi muško dijete nalik na mjesec u punome sjaju, koje nazvaše Sejfulmuluk. Vezirova žena također rodi sina nalik na jutro i nadjenuše mu ime Said. Kada postaše zreli ljudi, car Asim se bezmjerno radovao svaki put kada bi ih vidio, a čim napuniše dvadeset godina, car se osami sa svojim vezirom i reče mu:

– Palo mi je na pamet da uradim nešto, ali hoću da se posavjetujem s tobom.

– Što god da ti je palo na pamet učini, jer tvoj sud je blagoslovljen.

– Ja sam veoma ostario i oronuo čovjek. Zašao sam duboko u godine, pa hoću da budem u jednoj zaviji[60] kako bih mogao obožavati uzvišenog Allaha. Carstvo i vlast predat ću sinu Sejfulmuluku, jer je već postao sjajan mladić, izvanredan konjanik, pametan, obrazovan i sposoban za vodstvo. Šta veliš o tome, vezire?

– Divno je to što si odlučio, care. Ako si ti tako riješio, ja ću na sličan način postupiti. Naime, moj sin Said bit će njegov vezir, jer je to divan mladić, pametan i razložan, pa će tako biti jedan uz drugoga. Mi ćemo se starati o njima i upućivati ih na pravi put.

– Napiši pisma – reče car Asim svome veziru – i pošalji ih po glasnicima na sve strane, u sve zemlje i utvrde koje su pod našom vlašću. U tim pismima naloži prvacima da tog i tog mjeseca budu na Trgu slonova.

Vezir Faris odmah ode pa napisa pisma svim namjesnicima, zapovjednicima tvrđava i ostalima koji su bili pod vlašću cara Asima, zahtijevajući da svi dođu određenog mjeseca. Naredi da se okupe i svi koji su bili u gradu, bez obzira da li su blizu ili daleko.

Kada isteče veći dio toga roka, car naredi paževima da postave šatore nasred trga i da ih ukrase najbolje što mogu, te da postave veliko prijestolje gdje car sjeda samo na praznike. Paževi odmah izvršiše naređenje, pa postaviše prijestolje, a onda se pojaviše namjesnici, dvorjani i emiri. Izađe i car koji naredi da se objavi narodu: “U ime Allaha! Dođite na trg!”

Na trgu se pojaviše emiri, veziri, i zapovjednici oblasti koji se staviše u službu caru, kao i obično, i stadoše na određena mjesta, prema svome rangu. Jedni su stajali, a drugi sjedili dok se ne okupiše svi ljudi. Onda car naredi da postave trpeze, te su ljudi jeli i pili blagosiljajući cara koji zapovijedi dvorjanima da objave da niko ne odlazi. Telali objaviše:

– Neka niko ne odlazi dok ne čuje carevu besjedu!

Zatim podigoše paravan i car im se obrati:

– Neka ostanu oni koji me vole da bi čuli moje riječi!

Svi ljudi smireno posjedaše, pošto su se već bili uplašili. Car ustade i zakle narod da niko ne ustaje sa svoga mjesta, pa im se obrati:

– Emiri i veziri! Uglednici veliki i mali, svi prisutni ljudi! Znate li da sam ovu carevinu naslijedio od očeva i djedova?

– Znamo, care – odgovoriše. – Svima nam je to poznato.

– I ja i vi obožavali smo sunce i mjesec, a uzvišeni Allah dao nam je pravu vjeru, izbavljajući nas iz tmine na svjetlo. Uzvišeni Allah uputio nas je u vjeru islam. Ja sam ostario i onemoćao čovjek, te želim boraviti u jednoj zaviji u kojoj bih obožavao Allaha i molio Ga da mi oprosti učinjene grijehe. Moj sin Sejfulmuluk je vladar. Vi znate da je to divan mladić, rječit i sposoban, pametan, vrijedan i pravičan. Želim da mu sada prepustim carevinu i postavim ga za vašeg cara umjesto mene, a ja ću se povući da obožavam uzvišenog Allaha u jednoj zaviji. Moj sin će preuzeti vlast i upravljati vama. Šta velite na to?

Svi ljudi ustadoše, pa poljubiše zemlju pred njim i odgovoriše:

– Slušamo i pokoravamo se. Care, da si nam postavio za vladara i nekog svoga roba, mi bismo se pokoravali, slušali bismo tvoje riječi i povinovali se, a kako tek ne bismo tvome sinu Sejfulmuluku. Slažemo se i sa zadovoljstvom ga prihvaćamo.

Onda car Asim ibn Safvan ustade s prijestolja, pa posadi sina na veliki tron, podiže mu krunu iznad glave i stavi krunu na nju, sveza mu oko pasa vladarski pojas, te car Asim sjede na vladarsko mjesto pored svoga sina. Emiri, veziri, državni prvaci i svi ljudi ustadoše, pa poljubiše tlo pred Sejfulmulukom, a zatim su stajali i govorili jedan drugome:

– On je dostojan carevanja koje je bliže njemu nego nekom drugome.

Zatim su mu iskazivali odanost, molili se za njegov uspjeh i trijumf, a Sejfulmuluk je sipao zlato i srebro po glavama podanika...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

762. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina šezdeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je car Asim posadio svoga sina Sejfulmuluka na prijestolje, a onda su mu svi ljudi poželjeli uspjeh i trijumf. Sejfulmuluk je sipao zlato i srebro po glavama ljudi, darivao ih odjećom i drugim poklonima. Nakon kratkog vremena, vezir Faris ustade, pa poljubi tlo i reče:

– Emiri i državni prvaci! Znate li da sam ja vezir i da sam postao vezir prije nego što je car Asim ibn Safvan postao vladar, a sada je on abdicirao u korist svoga sina?

– Znamo da je tvoje vezirstvo prelazilo s djedova na očeve – odgovoriše ljudi, a vezir nastavi:

– Sada se ja odričem vezirstva u korist svoga sina Saida, jer on je pametan, bistar i sposoban. Šta velite na to?

– Osim tvoga sina Saida, niko nije dostojan da bude vezir caru Sejfulmuluku. Oni odgovaraju jedan drugome – rekoše prisutni, a vezir Faris ustade, skinu vezirski turban i stavi ga na glavu svoga sina Saida. Zatim položi pred njega vezirsku mastionicu, a dvorjani i emiri uskliknuše:

– On zaista zaslužuje vezirski položaj!

Onda car Asim i vezir Faris ustadoše, pa otvoriše riznice i razdijeliše skupocjena ruha zapovjednicima, emirima, vezirima, državnim uglednicima i svim ljudima. Dodijeliše razna odlikovanja, napisaše nove ukaze i dekrete sa znakom Sejfulmuluka i znakom vezira Saida, sina vezira Farisa.

Narod ostade u gradu sedam dana, a onda svako ode u svoje mjesto. Car Asim povede sina Sejfulmuluka i Saida, vezirovoga sina, u grad pa uđoše u dvorac, pozvaše rizničara i narediše mu da donese prsten, sablju i jedan zavežljaj. Onda car Asim reče:

– Djeco moja, priđite i odaberite nešto od ovih darova.

Sejfulmuluk prvi posegnu rukom, te uze zavežljaj i prsten. Zatim Said pruži ruku, pa dohvati sablju i pečat, te obojica poljubiše ruku caru i odoše svojim kućama. Kad Sejfulmuluk uze zavežljaj, on ga ne otvori i ne vidje šta ima u njemu, već ga odloži na ležaj na kome je noću spavao sa svojim vezirom Saidom, jer su imali običaj da spavaju zajedno. Potom raspremiše postelju i legoše zajedno, osvijetljeni svijećama. Spavali su do ponoći, a onda se Sejfulmuluk probudi i ugledavši zavežljaj kraj uzglavlja, pomisli: “Šta li je u ovom zavežljaju koji je car darovao kao dragocjenost?”

On ga dohvati, uze svijeću i siđe s postelje ostavivši Saida da spava. Uđe u riznicu i kada otvori zavežljaj, vidje u njemu kaftan koji su izradili džini. Mladić raširi kaftan i uoči da je na leđnoj postavi slika jedne djevojke, izrađena zlatom, i da je djevojka čudesno lijepa. Carevića raspameti ta ljepota i izbezumi ga ljubav prema tome liku, tako da pade na zemlju bez svijesti. Zatim je plakao i ridao busajući se po licu i grudima i ljubeći lik, recitirao je:

Ljubav je u početku isto kao ljubavna slina
Koju donosi i koju izaziva sama sudbina;
Ali kad mladić zaroni u ljubavnu pučinu
Stvari tad nadmašuju njegovu veličinu.

Sejfulmuluk je ridao i plakao busajući se po licu i grudima dok nije probudio vezira Saida koji pogleda po postelji, ali ne vidje Sejfulmuluka, već samo svijeću. Mislio je: “Kamo li je otišao Sejfulmuluk?”

Zatim vezir uze svijeću, pa poče obilaziti cijeli dvorac dok ne stiže do riznice u kojoj je bio Sejfulmuluk. Vidjevši cara kako gorko plače i jeca, vezir mu reče:

– Zašto plačeš brate? Šta ti se dogodilo? Reci mi šta je uzrok!

Međutim, Sejfulmuluk mu nije odgovarao, niti je glavu dizao, već je neutješno plakao udarajući se rukom u grudi. Videći ga u takvome stanju, Said reče:

– Ja sam tvoj vezir i brat. Zajedno smo odrasli, pa kome ćeš ako ne meni izložiti svoje probleme i povjeriti se?

Said je i dalje moljakao ljubeći neko vrijeme tlo pred carem koji nije mario za njega, niti mu je prozborio jednu jedinu riječ, već je plakao. Videći ga u takvome stanju, Said izađe pa uze sablju i uđe u riznicu u kojoj se nalazio Sejfulmuluk. Vezir položi vrh sablje na svoje grudi i reče:

– Preni se, brate! Ako mi ne kažeš šta ti se dogodilo, ubit ću se, a neću te gledati u takvome stanju.

Tada Sejfulmuluk podiže glavu prema svome veziru Saidu i reče mu:

– Stid me, brate, da ti kažem šta mi se dogodilo.

– Zaklinjem te Allahom, Gospodarom svih gospodara, Oslobodioca robova, Uzroka svih uzroka, Jedinoga koji sve oprašta, koji je milosrdan i dariva, reci mi šta se dogodilo i nemoj se preda mnom sramiti! Ja sam tvoj rob i vezir, i tvoj savjetnik sam u svemu.

– Dođi i pogledaj ovaj lik! – reče Sejfulmuluk.

Said je razgledao sliku neko vrijeme i uoči da je na glavi slike nešto ispisano nanizanim biserjem. Bila je to slika Bediatuldžemale, kćeri Šamaha ibn Šaruha, jednog od careva pravovjernih džina koji borave u gradu Babilu i žive u vrtu Irema[61] Ibn Ada al-Akbara...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

763.

ada nastupi sedam stotina šezdeset i treća noć, ona reče:

K – Čula sam, sretni care, da su Sejfulmuluk, sin cara Asima, i vezir Said, sin vezira Saida, pročitali napis na kaftanu i vidjeli na njemu sliku Bediatuldžemale, kćeri Šamaha ibn Šaruha, cara Babila, koji je jedan od careva pravovjernih džina nastanjenih u gradu Babilu i vrtu Irema Ada al-Akbara. Onda je vezir Said upitao cara Sejfulmuluka:

– Brate, znaš li koja žena je na ovoj slici da je tražimo?

– Tako mi Boga, ne znam ko je na slici.

– Dođi da pročitaš ovaj napis.

Sejfulmuluk priđe, pa pročita napis na kruni i kada shvati njegovu sadržinu, on kriknu iz dubine srca:

– Saide, brate! Ako postoji žena sa ove slike, ako se zove Bediatuldžemala, pa još ako je na ovome svijetu, ja bez oklijevanja odoh da je tražim da bi ti ostvario svoju želju. Tako ti Boga, brate, okani se plača kako bi mogli doći podanici da te služe. Sutra prije podne, ja ću potražiti trgovce, siromahe, namjernike i jadnike, pa ću ih pitati kako izgleda taj grad ne bi li nas neko, s pomoću uzvišenog Allaha, uputio na njega i na vrt Irem.

Sutradan, Sejfulmuluk ustade pa sjede na prijestolje čvrsto držeći onaj kaftan, jer bez njega nije stajao ni sjedio, niti je mogao zaspati bez kaftana. Onda mu dođoše emiri, veziri, oficiri i državni uglednici. Kada se ispuni divan i kada se prisutni razmjestiše po rangu, car Sejfulmuluk reče svome veziru Saidu:

– Otiđi k njima u divan i reci im: “Car se razbolio. Prošlu noć je odbolovao.”

Vezir Said ode i obavijesti ljude o tome šta je car rekao. Kada je car Asim čuo za to, učini mu se značajnim to što se zbiva s njegovim sinom, te pozva mudrace i astrologe koje odvede sinu Sejfulmuluku. Oni ga pregledaše i prepisaše mu šta će piti, ali mladić ostade tako na istome mjestu tri mjeseca, te car Asim reče prisutnim mudracima, ljuteći se na njih:

– Teško vama, psi! Zar ste svi nesposobni da mi izliječite sina? Ako ga ne izliječite odmah, sve ću vas poubijati!

Najstariji vezir reče:

– Čestiti care, mi znamo da je to tvoj sin, a ti znaš da ne dangubimo ni u liječenju stranca, a kako bismo tek dangubili u liječenju tvoga sina?! Međutim, tvoj sin je bolestan od jedne teške bolesti. Ako hoćeš znati koja je, mi ćemo ti kazati.

– Kakvu ste bolest utvrdili kod moga sina?

– Čestiti care – reče najstariji mudrac – tvoj sin je sada zaljubljen i voli onu do koje nije moguće doći.

Ljuteći se na njih, car reče:

– Otkud znate da je moj sin zaljubljen? Kako to da se on zaljubi?

– Upitaj njegovog brata i vezira Saida. On zna šta mu je.

Car Asim ustade pa ode sam u odaju, zatim pozva Saida i obrati mu se:

– Reci mi istinu o bolesti svoga brata!

– Ne znam kakva je njegova prava bolest – reče Said, a onda se car obrati oružniku:

– Odvedi Saida, zaveži mu oči i odrubi mu glavu!

Said se poboja, pa reče:

– Čestiti care, daj mi garancije da ću biti siguran.

– Reci mi i imaš garancije.

– Tvoj sin je zaljubljen – reče vezir.

– A koga voli? – upita car.

– Kćer jednoga džinskog cara. Vidio je njen lik na onome kaftanu iz zavežljaja koji ti je darovao Sulejman, Allahov poslanik.

Car Asim ustade, pa ode sinu Sejfulmuluku i reče mu:

– Šta te je snašlo, sine, i kakav je to lik u koji si se zaljubio? Zašto mi nisi ništa rekao?

– Babo, bilo me je stid i nisam bio kadar da ti kažem. Nisam u stanju ni s kim o tome razgovarati. Sada znaš šta mi je, pa gledaj kako ćeš me izliječiti!

– Šta da smislimo? Da je to neka djevojka koja spada među ljude, smislili bismo kako da dođemo do nje. Međutim, to je kćer jednoga od džinskih careva, pa niko ne može doći do nje osim Sulejmana, sina Davudova. Jedino je on to u stanju. Nego, sine, ustani odmah, osokoli se, pa uzjaši konja i pođi u lov i

zabavu na mejdanu. Zabavljaj se jelom i pićem. Odagnaj brigu i jad iz svoga srca! Ja ću ti dovesti stotinu carskih kćeri i nemaš nikakve potrebe za džinskim djevojkama nad kojima nemamo moći, niti spadaju u naš rod.

– Neću je se odreći, niti ću drugu tražiti – reče mladić.

– Šta da se radi, sine? – upita car, a Sejfulmuluk odgovori:

– Dovedi sve trgovce, putnike i namjernike u zemlji da njih pitamo. Možda će nas Allah uputiti u Iremov vrt i u grad Babil.

Car Asim naredi da dovedu sve trgovce u gradu, sve strance, sve pomorske kapetane. Kada ovi dođoše, car ih upita za grad Babil, za otok na kome se nalazi, te za Iremov vrt, ali niko nije znao kakvi su, niti je ko rekao nešto o njima. I dok se skup razilazio, jedan čovjek reče:

– Čestiti care, ako to želiš saznati, treba otići u kineske krajeve. To je velika zemlja, pa će te možda tamo neko uputiti na ono što želiš.

– Babo – na to će Sejfulmuluk – spremi mi lađu da otputujem u Kinu.

– Sjedi ti, sine, na carsko prijestolje i upravljaj podanicima, a ja ću otputovati u Kinu i obaviti taj posao.

– Babo – reče mladić – to je stvar koja se tiče mene i niko je ne može obaviti kao ja. Šta se može dogoditi ako mi dopustiš da otputujem pa odem na neko vrijeme u tuđinu. Naiđem li na trag o djevojci, postići ću cilj, a ako ne nađem nikakvog traga, na putu ću se razgaliti i dušu odmoriti, te će mi zbog toga lahnuti. Ostanem li živ, ja ću ti se sretno vratiti...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

764.

ada nastupi sedam stotina šezdeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sejfulmuluk rekao svome ocu, caru Asimu:

– Spremi mi lađu da otputujem u Kinu kako bih potražio ono do čega mi je stalo. Ostanem li živ, ja ću ti se sretno vratiti.

Car pogleda sina i nije imao izbora nego da mu učini po volji. Dopusti mu da otputuje, pa mu opremi četrdeset lađa, dade mu dvadeset hiljada robova, pored pratnje, dade mu novaca i blaga, te svu ratnu opremu koja mu je bila potrebna. Zatim mu reče:

– Putuj, sine, zdravo i ugodno. Povjeravam te Onome kod koga ne propadaju oni što su Mu povjereni.

K Zatim se carević oprosti s ocem i majkom, opskrbi lađu vodom, hranom, oružjem i vojskom, pa se otisnuše na put. Putovali su bez predaha dok ne stigoše do Kine. Kada su čuli Kinezi da im je stiglo četrdeset lađa natovarenih ljudima, opremom, oružjem i blagom, bili su uvjereni da su to neprijatelji koji su došli da ih pobiju i opsjedaju, te zatvoriše gradske kapije i pripremiše sprave za gađanje. Car Sejfulmuluk je čuo za to, pa im posla svoje robove kojima reče:

– Pođite kineskome caru i recite mu: “Sejfulmuluk, sin cara Asima, stiže u tvoj grad kao gost da izvjesno vrijeme razgleda tvoju zemlju, a ne da ratuje i da neprijateljstvo traži. Ako ga primaš, on će odsjesti kod tebe, a ako ga ne prihvaćaš – vratit će se ne uznemiravajući tebe ni stanovnike tvoga grada.”

Pošto robovi stigoše u grad, rekoše:

– Mi smo izaslanici cara Sejfulmuluka.

Ljudi, im otvoriše kapiju i odvedoše ih svome caru po imenu Kafu-šah koji se otprije znao s carem Asimom. Kada je čuo da je car što dolazi Sejfulmuluk, sin cara Asima, on dariva izaslanike, pa naredi da se otvore kapije i pripreme đakonije. Zatim car lično pođe sa svitom, stiže Sejfulmuluku, zagrli se s njim i reče mu:

– Dobro došao! Ja sam tvoj sluga i sluga tvoga oca. Moj grad ti je na raspolaganju i sve što hoćeš imat ćeš.

Car naredi da se donesu zijafeti na mjesta na kojima se mladić zadržavao. Sejfulmuluk, njegov vezir Said, državni prvaci i vojnici uzjahaše konje i uputiše se obalom mora dok ne stigoše do grada. Tada građani počeše udarati u talambase objavljujući radosnu vijest.

Gosti provedoše u gradu četrdeset dana gosteći se da bolje nisu mogli, a onda Kafu-šah reče Sejfulmuluku:

– Kako si, sine moga brata? Je li ti se dopala moja zemlja?

– Neka Allah da da usrećuješ grad dugo vremena, care! – odgovori Sejfulmuluk.

– Tebe je dovela samo neka iznenadna potreba. Šta želiš u mojoj zemlji? Ja ću ti udovoljiti.

– Care – na to će Sejfulmuluk – moja priča je neobična. Naime, zaljubio sam se u lik Bediatuldžemale.

Kineski car zaplaka sažaljevajući ga, pa reče:

– Šta ćeš sada, Sejfulmuluk?

– Želim da mi okupiš sve namjernike i putnike, one koji imaju običaj da putuju, da ih pitam za ženu s one slike. Možda će mi neko kazati nešto o njoj.

Car Kafu-šah otpremi namjesnike, dvorjane i saradnike naredivši im da dovedu sve putnike i namjernike u zemlji. Ovi dovedoše mnoštvo ljudi koji se okupiše kod cara Kafu-šaha. Zatim se car Sejfulmuluk poče raspitivati o gradu Babilu i Iremovom vrtu, ali mu niko ne dade odgovora. Sejfulmuluk je bio zbunjen, a onda jedan kapetan reče:

– Care, ako želiš saznati za taj grad i vrt, treba da pođeš na indijske otoke.

Sejfulmuluk naredi da spreme lađe, te njegovi ljudi postupiše po naređenju ukrcavši na lađe vodu, hranu i ostale namirnice. Car i njegov vezir Said oprostiše se s carem Kafu-šahom, pa se ukrcaše na lađu. Plovili su četiri mjeseca pod povoljnim vjetrom, sretno i sigurno. Jednoga dana, puhnu olujni vjetar, sa svih strana se podigoše talasi, pljusnu po njima kiša i more se izobliči od silnoga vjetra. Lađe se počeše sudarati na olujnom vjetru i sve se porazbijaše, jednako kao i mali čamci. Svi putnici se podaviše, a ostade samo Sejfulmuluk s grupom svojih robova u jednome malom čamcu. Onda se vjetar smiri i stade voljom uzvišenog Allaha. Ukaza se sunce, te Sejfulmuluk otvori oči, ali ne vidje nijednu lađu – ništa osim neba, vode i onih što su bili s njim u malome čamcu.

– Gdje su lađe i čamci, i gdje je moj brat Said? – upita Sejfulmuluk robove.

– Čestiti care – odgovoriše oni – nije ostala nijedna lađa, čamac, niti neko ko je bio na njima. Svi su se utopili i postali hrana za ribe.

Sejfulmuluk vrisnu i izgovori riječi kojih se ne stidi onaj što ih izgovara:

– Bože moj, da čuda li velikoga!

Zatim se poče busati po licu i htjede skočiti u more, ali mu ne dadoše robovi koji su govorili:

– Kakva je korist od toga, care? Sam si sve ovo učinio. Da si slušao riječi svoga oca, ne bi ti se ništa dogodilo. Ipak je sve to davno određeno voljom

Stvoritelja ljudi...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

765. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina šezdeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sejfulmuluk htio baciti se u more, ali ga spriječiše robovi koji mu rekoše:

– Kakva ti je korist od toga? Sve ovo sam si učinio. Ipak je sve to davno određeno voljom Stvoritelja ljudi, kako bi Božijeg roba snašlo ono što mu je uzvišeni Allah odredio. Kada si se rodio, astrolozi su rekli tvome ocu: “Sina će ti zadesiti svakojake nevolje.” Zato nemamo kud nego da podnosimo dok nam Allah ne olakša nevolju u koju smo zapali.

– Bože moj, da čuda velikoga! – povika Sejfulmuluk. – Ne može se umaći ni pobjeći odredbi uzvišenog Allaha!

Zatim Sejfulmuluk poče uzdisati i kazivati stihove:

Tako mi Samilosnog, baš sam se zbunio;
Ne znam otkud, al’ me nemir obuzeo,
Ali ću podnositi neće li ljudi vidjeti
Da sam u stanju beskrajno trpjeti.
Strpljenje moje neće na kolokvint mirisati –
Veću toplinu i od žara ja ću podnositi.
U svemu ovome šta mi je činiti –
Jedino se Gospodaru mogu prepustiti.

I mladić utonu u more briga lijući suze niz obraze kao potoke. Potom je prespavao jedan dio dana, pa se probudio i tražio nešto za jelo. Kada je pojeo koliko je mogao, podigoše hranu ispred njega, a čamac ih je nosio da ni sami nisu znali kuda. Nosio ih je na talasima i uz vjetar danima i noćima, dok im

nije ponestalo hrane. Izgubili su orijentaciju, a glad i žeđ su ih nesnosno mučili i bili su nespokojni. Onda u daljini ugledaše jedan otok i vjetar ih ponese do toga otoka uz koji pristadoše. Izađoše iz čamca ostavivši jednog čovjeka da ga čuva, a oni pođoše po otoku na kome vidješe obilje svih vrsta voća. Jeli su dok se siti ne najedoše, kad odjednom ugledaše nekakvog čovjeka među drvećem. Taj čovjek je imao dugo lice i čudan izgled, a brada i tijelo bili su mu bijeli. On pozva jednog roba po imenu i reče mu:

– Ne jedi to voće jer još nije zrelo, nego dođi k meni da ti dam zrelog voća!

Rob ga pogleda misleći da je to jedan od brodolomnika koji se domogao otoka. Zato se veoma obradova kada ga vidje i pođe približivši mu se. Taj rob nije znao šta mu je sudbina namijenila i šta mu je na čelu zapisano.

Kada rob priđe blizu, čovjek skoči na njega, jer je to zapravo bio marid. Pope mu se na ramena, pa mu jednu nogu savi oko vrata, a drugu preko leđa i reče:

– Pođi, nema ti spasa od mene! Sada si moj magarac!

Rob povika svojim prijateljima plačući:

– Avaj! Odlazite i spašavajte se iz ove šume. Bježite jer mi je jedan čovjek iz šume uzjahao za vrat! Ostali traže vas i hoće da vas uzjašu kao što je ovaj mene uzjahao!

Kada su čuli šta rob viče, svi pobjegoše, pa se ukrcaše u čamac, dok su ih ostrvljani tjerali morem, vičući:

– Kamo idete? Dođite da živite kod nas. Mi ćemo vas jahati, hraniti vas i pojiti, a vi ćete biti naši magarci.

Kada su to čuli, brodolomnici ubrzano zaploviše morem dok se ne udaljiše i nastaviše ploviti oslanjajući se na uzvišenog Allaha. Plovili su tako mjesec dana dok ne ugledaše drugi otok. Iskrcaše se na njega i vidješe raznovrsno voće, te ga počeše jesti, a onda odjednom ugledaše nešto u daljini na putu. Pošto priđoše, vidješe da to izgleda ružno i da je bačeno kao srebreni stup. Jedan rob ga gurnu nogom i pokaza se da je to nekakav čovjek dugih očiju i raspolućene glave. Bio je pokriven vlastitim uhom, jer kada je spavao jedno uho je stavljao pod glavu, a drugim se pokrivao. On ščepa roba koji ga je gurnuo nogom i odvede ga na sredinu otoka koji je sav bio nastanjen čudovištima što su jela ljude. Taj rob povika svojim drugovima:

– Spašavajte se! Ovo je otok čudovišta koja jedu ljude! Hoće da me isjeku i pojedu!

Kada su to brodolomnici čuli, okrenuše se i pobjegoše, pa se spustiše s kopna u čamac ne nabravši nimalo voća. Plovili su danima, a onda im se ukaza otok. Pošto stigoše na njega, nađoše jednu visoku planinu na koju se popeše i vidješe na njoj mnoštvo drveća. Kako su bili gladni, počeše jesti voće i nisu ni osjetili kad iz šume izađoše pred njih neka strašna bića od kojih je svako bilo visoko pedeset lakata, a očnjaci su im stršili iz usta kao kljove u slona. Brodolomnici ugledaše neko biće koje je sjedilo na komadu crne pustećije postavljene na jednu stijenu. Oko njega je bita mnoštvo crnaca koji su stajali dvoreći ga. Ti crnci priđoše, uzeše Sejfulmuluka i njegove robove, te ih odvedoše svome caru kome rekoše:

– Našli smo ove ptice na drveću.

Kako je car bio gladan, on uze dva roba, zakla ih i pojede...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

766. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina šezdeset i šesta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su crnci odveli Sejfulmuluka i njegove robove pred svoga cara kome su rekli:

– Care, našli smo ove ptice na drveću.

Njihov car uze dva roba, zakla ih i pojede. Kada to Sejfulmuluk vidje, uplaši se i zaplaka govoreći stihove:

Hiljadu nesreća dušu mi opsijeda;
Mnogim dušmanima dobrota moja pripada.
Nikada me nije morila jedna briga,
Već sam ih hiljadu imao hvaleći Boga.

Zatim Sejfulmuluk uzdahnu, pa izgovori stihove:

Sudbina me pogađa svim poniženjima
I srce moje zasuto je strijelama.
Ako me još koja pogodi strijela,
Slomit će se o druge što vire mi iz tijela.

Kada je čuo kako Sejfulmuluk plače i nariče, car reče:

– Ove ptice imaju lijep glas i lijepo pjevaju. Sviđa mi se njihov glas. Stavite svakog u zaseban kafez.

Tako staviše brodolomnike u kafeze koje objesiše caru o glavu da bi slušao njihove glasove.

Dok su Sejfulmuluk i njegovi robovi bili u kafezima, crnci su ih hranili i pojili, a ovi su nekad plakali, a nekad se smijali; jedno vrijeme su razgovarali a jedno vrijeme šutili. Crnački car je bez predaha uživao u njihovim glasovima, i živjeli su tako neko vrijeme.

Car je imao kćer udatu na drugom otoku i ona je čula da otac drži ptice koje imaju lijepe glasove, te posla ocu izaslanike tražeći nekoliko ptica. Otac joj posla Sejfulmuluka i tri roba u četiri kafeza po glasniku koji je došao tražiti ih. Kada stigoše carevoj kćeri i ona ih ugleda, svidješe joj se te naredi da objese kafeze na jedno mjesto iznad njene glave. Sejfulmuluk se čudio onome što mu se zbivalo i razmišljajući o svojoj nekadašnjoj slavi, poče oplakivati samog sebe, dok su tri roba plakali nad svojom sudbinom. Za sve to vrijeme, careva kćer je vjerovala da oni pjevaju. Ona je imala običaj da daje visok položaj nekome ko dođe iz Egipta ili iz drugih zemalja a ko joj se dopadne.

Čim je vidjela Sejfulmuluka, Bog i sudbina su htjeli da joj se dopadne njegova ljepota, njegov stas i skladna građa, te naredi da se lijepo ophode s njima. Jednoga dana, ona ostade nasamo sa Sejfulmulukom i zatraži da je obljubi, ali je Sejfulmuluk odbi govoreći:

– Gospođo, ja sam stranac. Tužan sam zbog one koju volim i ne pristajem ni na šta osim na zbliženje s njom.

Careva kćer se poče umiljavati i sablažnjavati ga, ali je on odbijao, te mu se nije mogla približiti na bilo koji način, niti se pariti s njim. Kada ju je već iscrpio, ona se naljuti na njega i njegove robove, pa naredi da joj služe donoseći vodu i drva.

Proveli su tako četiri godine i Sejfulmuluku dodija takvo stanje pa posla nekoga da se zauzme kod careve kćeri ne bi li ih oslobodila da idu svojim putem i da odahnu. Ona posla po Sejfulmuluka i reče mu kada joj dođe:

– Ako mi ispuniš želju, oslobodit ću te pa ćeš sretno i s plijenom otići u svoju zemlju.

Tako ga je moljakala i nagovarala, ali joj mladić nije ispunjavao želju. Ona ga ljutito odbaci, te Sejfulmuluk i njegovi robovi ostadoše na otoku u istoj situaciji. Stanovnici otoka znali su da su to ptice careve kćeri i niko se nije usuđivao da im bilo kako naudi. Srce careve kćeri bilo je smireno zbog njih, jer se uvjerila da im nema spasa s otoka. Odlazili su od nje po dva i tri dana i obilazili kopno da po cijelome otoku sakupljaju drva koja su donosili u kuhinju careve kćeri.

Proveli su tako pet godina. Jednoga dana, Sejfulmuluk je sjedio s robovima na obali mora razgovarajući o tome šta im se dogodilo. Osjećajući da su on i njegovi robovi zatočeni na tome otoku, Sejfulmuluk se sjeti majke, oca i brata Saida, sjeti se ugleda koji je uživao, pa zaplaka i zakuka iz sveg glasa. Robovi su plakali isto kao i on, a onda mu rekoše:

– Dokle ćeš plakati, čestiti care? Od plača nema koristi. Ovo nam je zapisano na čelima voljom uzvišenog Allaha. Božije pero zapisalo je našu sudbinu i ništa nam ne koristi, nego valja da budemo strpljivi. Možda će nas uzvišeni Allah osloboditi kušnje na koju nas je stavio.

– Braćo moja – reče Sejfulmuluk – kako da se izbavimo od ove prokletnice? Ne vidim nam spasa ukoliko nas Allah ne spasi svojom milošću. Palo mi je na pamet da pobjegnemo i oslobodimo se nevolja.

– Gdje da odemo sa otoka punog čudovišta što jedu ljude? Bilo gdje da odemo, naći će nas, pa će nas pojesti, ili će nas zarobiti i vratiti na isto mjesto, a careva kćer će se naljutiti.

– Ja ću nešto učiniti. Možda će nam uzvišeni Allah tako pomoći da se oslobodimo i izvučemo s otoka.

– Šta da učinimo? – upitaše robovi.

– Nasjeći ćemo ovoga visokog drveća, pa ćemo od kore napraviti užad kojima ćemo povezati drva i napraviti lađu, porinuti je u more i napuniti voćem. Napravit ćemo i vesla i ukrcati se. Možda će nas uzvišeni Allah spasiti,

jer je svemoguć. Možda će nam On dati i povoljan vjetar pod kojim ćemo otploviti u Indiju i spasiti se ove prokletnice.

– To je dobra zamisao – rekoše robovi silno se radujući.

Istog časa, oni se prihvatiše sječe drveća da bi sagradili lađu. Ljuštili su koru za užad radi povezivanja stabala. Radili su tako cijeli mjesec dana, a uvijek su potkraj dana uzimali dio drva i odnosili ih u kuhinju careve kćeri. Ostatak dana posvećivali su gradnji lađe dok je ne završiše...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

767. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina šezdeset i sedma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da su Sejfulmuluk i njegovi robovi sjekli stabla po otoku, pa su od kore upredali užad i njome uvezivali lađu koju su gradili. Kada okončaše posao, porinuše lađu u more i natovariše je voćem s otoka, pa se pred kraj dana spremiše, a da niko nije znao šta su radili.

Plovili su morem četiri mjeseca ne znajući kamo ih lađa nosi. Nestade im hrane, te ih počeše moriti glad i žeđ, a onda se more uskomeša i zapjeni. Podigoše se veliki talasi, pa lađi priđe ogroman krokodil koji ispruži šapu, zgrabi jednog roba i proguta ga. Kada Sejfulmuluk vidje šta krokodil uradi s robom, on gorko zaplaka, jer na lađi ostade sam sa jednim robom. Oni se preplašeni udaljiše od mjesta gdje se nalazio krokodil.

Plovili su tako dok se jednoga dana ne ukaza ogromna planina koja je stremila u visinu i veoma se obradovaše. Poslije toga, ugledaše otok te zaploviše još brže prema njemu radujući se što će kročiti na tlo. I dok su plovili, more se uznemiri, podigoše se talasi i sve se izobliči. Krokodil izvuče glavu i pruži šapu pa zgrabi preostalog Sejfulmulukovog roba i proguta ga. Mladić ostade sam i tako dođe do otoka. Upinjao se dok se nije popeo na planinu, a onda ugleda šumu u koju zađe i zaputi se između stabala s kojih je

jeo voće. Sejfulmuluk primjeti da se na drveće popelo više od dvadeset ogromnih majmuna od kojih je svaki bio veći od mazge. Kada ugleda te majmune, Sejfulmuluka spopade veliki strah. Majmuni siđoše, opkoliše ga, a zatim pođoše ispred njega dajući mu znak da ih slijedi. Sejfulmuluk je išao za njima, a majmuni se nisu zaustavljali dok ne dođoše do visoke tvrđave sa čvrstim stupovima. Uđoše u tvrđavu, a za njima pođe mladić koji vidje svakojake rijetkosti, dijamante i plemenite metale, što se ne da ni opisati. On vidje mladića kome ni brada nije počela rasti, ali je bio veoma visok. Čim ugleda mladića, Sejfulmuluk osjeti naklonost prema njemu, a u tvrđavi nije bilo ljudi osim toga mladića koji je bio veoma iznenađen kada je ugledao Sejfulmuluka.

– Ko si ti i odakle si? – upita ga mladić. – Kako si dospio ovamo? Ispričaj mi svoju priču i nemoj ništa tajiti.

– Tako mi Boga – reče Sejfulmuluk – nisam ovamo došao svojom voljom, niti je ovo mjesto bilo moj cilj. Ja stalno idem s jednoga na drugo mjesto ne bih li stigao do svoga cilja.

– A šta tražiš? – upita ga mladić.

– Ja sam iz Egipta. Zovem se Sejfulmuluk, a mome ocu je ime car Asim ibn Safvan.

Zatim mu Sejfulmuluk ispriča sve šta mu se dogodilo. Mladić ustade da bi služio Sejfulmuluka i reče:

– Čestiti care, ja sam bio u Egiptu i čuo sam da si otputovao u Kinu, a ova zemlja je veoma daleko od Kine. To je zaista nešto neobično!

– Tako je – reče Sejfulmuluk. – Međutim, iz Kine sam zaplovio u Indiju, ali je puhnuo suprotan vjetar, more se uzburkalo i porazbijale su se sve lađe koje su plovile sa mnom.

Car mu ispriča sve ostalo, pa dodade:

– Sada sam se obreo kod tebe, na ovome mjestu.

– Careviću – na to će mladić – dosta je bilo tuđine i svih tih nevolja! Hvala Allahu koji te dovede ovamo. Ostani kod mene da se družimo dok ne umrem, a ti ćeš biti car oblasti gdje se nalazi i ovaj otok kome se ne znaju granice. Ovi majmuni poznaju zanate i sve što budeš tražio naći ćeš ovdje.

– Brate moj – reče mu Sejfulmuluk – ne mogu sjedjeti na jednome mjestu dok ne postignem cilj, makar morao obići cijeli svijet raspitujući se. Možda će

me Allah dovesti do cilja, ili ću težiti za onim mjestom koje mi je suđeno i gdje ću umrijeti.

Potom se mladić obrati jednome majmunu dajući mu znak, te majmuna ne bi neko vrijeme, a onda se vrati sa ostalim majmunima koji su pripasali svilene ubruse. Zatim postaviše sofru na koju poredaše stotinjak zlatnih i srebrenih posuda sa svim vrstama jela. Majmuni su stajali onako kako stoji svita pred carem. Mladić dade znak tim dvorjanima da sjednu i oni sjedoše, a oni što su obično služili i dalje su stajali. Zatim su jeli dok se ne najedoše, pa podigoše sofru i donesoše zlatne umivaonike i ibrike, te opraše ruke. Nakon toga, donesoše oko četrdeset posuda u kojima su bile sve vrste pića. Pili su, uživali, veselili se divno se zabavljajući. Onda majmuni počeše igrati i plesati, dok su neki bili zauzeti jelom.

Sejfulmuluk je bio veoma iznenađen kada je to vidio i on zaboravi pretrpljene nevolje...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom dopuštenju.

768. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina šezdeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Sejfulmuluk, videći kako majmuni igraju i plešu, zadivio se i zaboravio nevolje u tuđini. Čim pade noć, majmuni upališe svijeće koje postaviše u zlatne i srebrene svijećnjake. Zatim donesoše posude sa suhim i svježim voćem i najedoše se. Kada je bilo vrijeme za spavanje, namjestiše postelje i zaspaše. Ujutro mladić ustade po svome običaju, probudi Sejfulmuluka i reče mu:

– Promoli glavu kroz prozor i pogledaj ko stoji ispod njega.

Sejfulmuluk vidje kako se cijela prostrana ravnica ispunila majmunima. Samo je Bog znao koliko ih je bilo.

– Majmuni su prekrili cijelo prostranstvo. Zašto se okupljaju u ovo vrijeme? – upita Sejfulmuluk.

– To je njihov običaj. Stigli su svi majmuni s otoka, a neki su došli putujući dva ili tri dana. Dolaze svake subote i stoje tu dok se ne probudim, pa promolim glavu kroz prozor. Kada me vide, padaju ničice preda mnom, a onda odlaze svojim poslom.

Mladić provuče glavu kroz prozor da bi ga majmuni vidjeli i čim ga ugledaše, padoše ničice pred njim i odoše.

Sejfulmuluk ostade kod mladića cijeli mjesec, a onda se oprosti s njim i pođe na put. Mladić naredi grupi majmuna kojih je bilo oko stotinu da krenu s njim, te oni pođoše dvoreći Sejfulmuluka sedam dana, dok ga ne odvedoše do kraja svojih otoka. Potom se oprostiše s njim i vratiše se, a Sejfulmuluk nastavi putovati sam po brdima i dolinama, stepama i pustarama. Putovao je četiri mjeseca – jedan dan gladujući, a drugi jedući; jednoga dana je jeo trave, a drugog plodove s drveća. Kajao se zbog onoga što je uradio i što je otišao od mladića kome se već htio vratiti, a onda ugleda kako se nešto crno nazire u daljini, te pomisli: “Je li ovo neki crni grad, ili je nešto drugo? Neću se vratiti dok ne vidim šta je!”

Kada priđe bliže, Sejfulmuluk vidje da je to visoki dvorac koga je sagradio Jafis, sin Nuha, Bog ga spasio. To je dvorac o kome govori uzvišeni Allah u svojoj znamenitoj Knjizi, riječima: “I koliko bunareva ima zapuštenih i koliko visokih palača ima praznih!”[62]

Sejfulmuluk sjede pored dvorskih vrata, misleći: “Šta li bi moglo biti u ovome dvorcu? Koji li je car u njemu? Ko mi može reći istinu jesu li oni što u njemu žive ljudi ili džini?”

Sjedio je neko vrijeme razmišljajući, ali niko nije ulazio u dvorac, niti je izlazio iz njega. Onda mladić pođe oslanjajući se na uzvišenog Allaha, te uđe u dvorac nabrojavši usput sedam hodnika. Nije sreo nikoga, ali odjednom ugleda s desne strane troja vrata i jedna vrata ispred sebe na kojima je bila spuštena zavjesa. Sejfulmuluk priđe tim vratima, podiže zavjesu i uđe, pa ugleda veliku odaju zastrtu svilenim ćilimom, a nasred odaje nalazilo se zlatno prijestolje na kome je sjedjela jedna djevojka. Lice joj je bilo kao mjesec, na njoj carsko ruho, i izgledala je kao nevjesta prve bračne noći. Podno trona bilo je četrdeset

sofri na kojima su se nalazile zlatne i srebrene posude, sve pune najizvrsnije hrane.

Kada Sejfulmuluk vidje djevojku, priđe joj i pozdravi je, a ona mu odgovori na pozdrav i upita:

– Jesi li ti čovjek ili džin?

– Ja spadam u odabrane ljude, jer sam car i carev sin.

– Šta hoćeš? Eto ti hrane, a poslije mi ispričaj cijelu priču o sebi, od početka do kraja, te kako si dospio ovamo.

Sejfulmuluk sjede za sofru, skinu poklopac sa poslužavnika, pošto je bio gladan, i poče jesti dok se ne zasiti. Zatim opra ruke, pa se pope na prijestolje i sjede pored djevojke koja ga upita:

– Ko si i kako se zoveš? Odakle dolaziš i ko te je poslao ovamo?

– Moja priča je duga – reče Sejfulmuluk.

– Reci ti meni ko si, kako se zoveš i ko te je doveo ovamo. Zašto sjediš ovdje sama?

– Zovem se Devlet Hatuna, kćer sam indijskoga cara. Moj otac boravi u gradu Serendibu. Otac mi ima divan veliki vrt u Indiji čiji su krajevi još ljepši. U njemu ima veliki bazen. Jednoga dana sam ušla u taj vrt sa svojim robinjama. Svukle smo se i ušle u bazen. Počele smo se igrati i veseliti ne osjetivši kad se nešto poput oblaka spusti na me, zgrabi me između robinja i poletje sa mnom između neba i zemlje. To biće mi je govorilo: “Ne boj se, Devlet Hatuna! Budi spokojna!” Letio je sa mnom kratko vrijeme, a onda me spusti u ovaj dvorac preobrazivši se odjednom u divnog mladića u čistoj odjeći, i taj mladić me upita: “Poznaješ li me?” “Ne, gospodine”, rekoh, a on nastavi: “Ja sam sin Plavoga Cara, cara džina. Moj otac boravi u tvrđavi Kulzum, a pod njegovom upravom je šest stotina hiljada džina koji lete i rone. Išao sam svojim putem, ali sam naišao na te i zaljubio se. Spustio sam se i ugrabio te između djevojaka, pa sam te donio u ovaj dvorac koji je moje stanište i boravište. Nikada niko u njega ne može dospjeti – ni džin, ni čovjek. Od Indije dovde razdaljina je stotinu i dvadeset godina putovanja. Zato budi uvjerena da nikada više nećeš vidjeti zemlju svoga oca i majke. Ostani kod mene sigurna i bezbrižna, a ja ću ti donijeti sve što tražiš.” Zatim me mladić poče grliti i ljubiti...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

769. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina šezdeset i deveta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je djevojka kazivala Sejfulmuluku:

– Pošto mi sin džinskoga cara sve ispriča, poče me grliti i ljubiti, govoreći: “Ostani ovdje i ne boj se ničega”. Zatim me ostavi i ne bi ga neko vrijeme, a onda se pojavi s ovom sofrom, prostirkom i ćilimima. Dolazio mi je svakog utorka, a kada dođe – jede i pije sa mnom, grli me i ljubi iako sam nevina djevojka, kao što me je stvorio uzvišeni Allah. Nije mi učinio ništa. Moj otac se zove Tadžulmuluk, ali on ništa nije saznao, niti ima kakvog traga o meni. Eto, to je moja priča. Ispričaj ti svoju.

– Moja priča je duga i bojim se, ako je budem pričao, da će to potrajati, pa će doći ifrit.

– On je otišao sahat vremena prije nego što si ti stigao i neće doći prije utorka. Sjedi i smiri se, pa mi ispričaj sve što ti se dogodilo.

– Sa zadovoljstvom – reče Sejfulmuluk, a onda poče kazivati svoju priču dok je ne završi. Kada stiže do priče o Bediatuldžemali, djevojci linuše suze iz očiju i ona reče:

– Nisam tako o tebi mislila, Bediatuldžemala. Ah, kakva je naša sudbina, Bediatuldžemalo! Zar ti ne padnem na pamet i zar se ne upitaš: “Kamo li je otišla moja sestra Devlet Hatuna?”

Djevojka poče još jače plakati žaleći zbog toga što je se i ne sjeća Bediatuldžemala. Sejfulmuluk joj reče:

– Devlet Hatuna, ti si ljudskog roda, a ona je džin, i kako ti ona može biti sestra?

– To mi je sestra po mlijeku. Uzrok tome je što je moja majka jednom pošla u vrt da prošeta, pa je dobila porođajne bolove i rodila me u vrtu. Majka

Bediatuldžemale bila je u tome vrtu sa svojom pratnjom. I ona je dobila trudove. Otišla je u jedan kraj vrta i rodila Bediatuldžemalu. Zatim je poslala jednu robinju mojoj majci da traži hrane i stvari koje su potrebne pri porođaju. Majka joj je poslala što je tražila pozivajući je da dođe k njoj. Njena majka je ustala, ponijela Bediatuldžemalu i došla mojoj majci koja je zadojila Bediatuldžemalu. Tako njih dvije ostadoše kod nas u vrtu dva mjeseca. Nakon toga, njena majka ode u svoju zemlju a mojoj majci dade nešto i reče joj: "Ako ti budem potrebna, doći ću usred ovoga vrta." Bediatuldžemala je dolazila s majkom svake godine i ostajale su kod nas neko vrijeme, a zatim su se vraćale u svoju zemlju. Da sam kod svoje majke, mladiću, i da te gledam u svojoj domovini, te da smo svi okupljeni kao obično, smislila bih nešto kako bih te dovela do cilja. Međutim, ja se nalazim ovdje i moji ne znaju za me. Kada bi znali da se nalazim ovdje, bili bi u stanju da me izvuku. Međutim, to je u rukama Svevišnjeg Allaha. Šta da radim?

– Hajde, pođi sa mnom da bježimo kamo Allah hoće.

– Ne možemo to učiniti – odgovori Hatuna. – Kada bismo bježali godinu dana, onaj prokletnik bi nas odmah stigao i uništio.

– Ja ću se negdje sakriti, pa kada naiđe pored mene, udarit ću ga sabljom i ubiti ga.

– Ne možeš ga ubiti dok mu ne ubiješ dušu.

– A gdje mu je duša? – upita Sejfulmuluk.

– Ja sam ga pitala za dušu više puta, ali mi nije htio odati gdje je. Jednog dana sam navaljivala da mi kaže, a on se naljuti i reče: "Dokle ćeš me pitati za moju dušu? Zašto pitaš za nju?" "Hatime, nemam nikoga osim tebe i Allaha. Dokle god sam živa, ja ću grliti tvoju dušu. Ako ne budem čuvala tvoju dušu i ne budem je nosila u svojim očima, kakav će mi život biti bez tebe? Budem li znala gdje ti je duša, čuvat ću je kao svoje desno oko." Tada mi Hatim reče: "Kada sam rođen, astrolozi su rekli da će moja duša stradati od ruke jednoga ljudskog carskog sina. Zato sam uzeo dušu i stavio je u grlo vrapca koga sam zatvorio u jednu kutiju, tu kutiju stavio sam u jednu veću, a nju sam stavio u sedam većih kutija, koje sam onda stavio u sedam sanduka. Sanduke sam pohranio u jednu mramornu škrinju koju sam položio s ove strane mora, budući da je ona daleko od zemalja nastanjenih ljudima i nijedan čovjek ne može doći

tamo. Eto, kazao sam ti, a ti nemoj nikome govoriti. Neka to ostane naša tajna...”

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

770.

Kada nastupi sedam stotina sedamdeseta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Hatuna ispričala Sejfulmuluku tajnu o duši džina koji je nju ugrabio, potanko mu izloživši šta je sve džin rekao i kako je zaključio: “Ovo je naša tajna.”

“Kome bih to ispričala kad mi niko osim tebe ne dolazi?!”, rekla je Hatuna. “Tako mi Boga, ti si svoju dušu tako dobro utvrdio da niko do nje ne može doći, a kako bi tek neki čovjek mogao dospjeti do nje da bi se ispunila sudbina o kojoj su govorili astrolozi? Zar je moguće da neki čovjek dođe do tvoje duše?” “Možda će neko imati na ruci prsten Sulejmana, sina Davudova, Bog im se smilovao i spasio ih, pa će doći ovamo, staviti ruku s prstenom na površinu vode i reći: 'Zaklinjem te ovim imenima, neka izađe duša toga i toga!’ Onda će se pojaviti tabut koji će čovjek razbiti zajedno sa ostalim kutijama i sanducima i ptica će se pojaviti iz najmanje kutije. Čovjek će je udaviti i ja ću umrijeti.”

– Ja sam taj carević – reče Sejfulmuluk. – Ovo je prsten Sulejmana, sina Davudova, Bog im se smilovao i spasio ih. Hajdemo na obalu da vidimo je li istina ili laž to što je rekao.

Njih dvoje ustadoše i pođoše do mora. Hatuna se zaustavi na obali, a Sejfulmuluk zagazi u vodu do pojasa i reče:

– Zaklinjem te imenima i hamajlijama s ovoga prstena, zaklinjem te Sulejmanom, Bog mu se smilovao i spasio ga, da izađe duša toga i toga, sina džinskog Plavoga Cara!

Tada se uzburka more, pa se pojavi tabut koji uze Sejfulmuluk i razbi ga o stijenu. Razbi i ostale sanduke i kutije, pa uze vrapca i njih dvoje se uputiše ka

dvorcu. Popeše se na prijestolje i u tom času se podiže silna prašina i nešto krupno doletje, vičući:

– Poštedi me careviću! Nemoj me ubiti, već me učini svojim robom, a ja ću ti pomoći da dođeš do cilja!

– Došao je džin – reče Hatuna. – Ubij pticu kako prokletnik ne bi ušao u dvorac, uzeo ti pticu, a zatim ubio tebe i mene!

Mladić ubi pticu, te džin umre i pade na zemlju u obliku gomile crnog pepela.

– Spasili smo se prokletnika! – uskliknu Hatuna. – Šta sada da radimo?

– Treba da tražimo pomoć od uzvišenog Allaha koji nas je stavio na kušnju. On će nam pomoći i izbaviti nas iz nevolje u kojoj smo se našli.

Zatim Sejfulmuluk ustade i odvali desetak vrata u dvorcu koja su bila od sandalovine i aloje, a ekseri su bili od zlata i srebra. Uzeše užad od svile i zlatotkanice, pa povezaše vrata. Pomagali su jedno drugome dok ne donesoše vrata do mora i baciše ih u njega, kao splav koji privezaše za obalu. Potom se vratiše u dvorac i ponesoše srebrene i zlatne zdjele, dijamante, smaragde, plemenite metale. Tako iznesoše iz dvorca sve što je bilo lahko nositi, a što je bilo skupocjeno, pa to staviše na splav na koji se i sami popeše uzdajući se u uzvišenog Allaha u koga je dostatno uzdanje i koji ne iznevjerava.

Napraviše sebi od dvreta dva vesla, pa odvezaše uže i pustiše da ih lađa nosi morem. Plovili su tako četiri mjeseca, dok im ne ponestade hrane i poče ih moriti sve veća nevolja. Zato zamoliše Allaha da ih spasi nesreće u kojoj su se našli. Dok su plovili, Sejfulmuluk je, kada bi spavao, stavljao Hatunu sebi iza leđa, a kada bi se okrenuo – između njih bi se našla sablja. Jedne noći, dok je Sejfulmuluk spavao a Hatuna bila budna, splav krenu put obale i uplovi u neko pristanište u kome su stajale druge lađe. Hatuna ugleda lađe i začu nekog čovjeka kako razgovara s kapetanom. Slušajući kapetana, Hatuna shvati da je to pristanište u nekom gradu, te da su stigli u naseljeno mjesto. Ona se silno obradova, pa probudi Sejfulmuluka i reče mu:

– Ustani i pitaj kapetana kako se zovu grad i luka.

Radujući se, Sejfulmuluk ustade pa upita kapetana:

– Brate, kako se zovu ovaj grad i ova luka? Kako je ime caru ovoga grada?

– Golobradi i hladnobradi čovječe! – reče mu kapetan. – Ako ne znaš kako se zovu ovaj grad i luka, kako si došao ovamo?

– Ja sam stranac. Plovio sam na jednoj trgovačkoj lađi koja se razbila i svi koji su bili na njoj udavili su se. Ja sam se popeo na dasku i dospio sam ovamo. Tebe samo pitam, a pitati nije sramota.

– Ovaj grad se zove Amarija, a luka je Keminu-l-Bahrejn.

Hatuna se veoma obradova tim riječima, pa uskliknu:

– Hvala Allahu!

– Šta je? – upita Sejfulmuluk, a ona mu odgovori:

– Raduj se skorom izbavljenju! Car ovoga grada je moj amidža, brat moga oca...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

771. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina sedamdeset i prva noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Hatuna rekla Sejfulmuluku:

– Raduj se skorom izbavljenju! Car ovog grada je moj amidža, brat moga oca. Zove se Ali al-Muluk. Pitaj kapetana je li dobro car ovoga grada, Ali al-Muluk.

Sejfulmuluk ga upita, a kapetan reče, ljuteći se:

– Veliš da nikada u životu nisi bio ovdje, već da si stranac. Ko ti je onda kazao kako se zove vladar ovoga grada?

Hatuna se obradova, jer je prepoznala i kapetana koji se zvao Muinuddin, a bio je to jedan od kapetana njenoga oca. Kapetan je išao da nju traži kada je nestala, ali je nije našao. Ipak nije odustajao od plovidbe dok nije stigao u grad djevojčinog amidže. Onda se Hatuna obrati Sejfulmuluku:

– Reci kapetanu: “Dođi ovamo, kapetane Muinuddine, da porazgovaraš sa svojom gospodaricom!”

Sejfulmuluk ga pozva onako kako mu je djevojka rekla, a kada je to kapetan čuo, silno se naljuti na Sejfulmuluka:

– Pseto! Ko si ti i otkuda me znaš? Dodajte mi jasenov štap da odem onoj barabi i razbijem mu glavu! – povika kapetan nekim mornarima.

I kapetan uze štap pa pođe prema Sejfulmuluku. Tada ugleda splav i na njemu nešto čudesno i zanosno, tako da mu se razum pomuti. Kapetan pažljivije pogleda i vidje Hatunu kako sjedi nalik na polovinu mjeseca.

– Šta je to kod tebe? – upita Sejfulmuluka.

– Kod mene je djevojka po imenu Devlet Hatuna.

Kada je čuo te riječi i djevojčino ime, kapetan pade ošamućen, shvaćajući da je to njegova gospodarica i kćer njegovoga cara. Čim se pribra, kapetan napusti lađu zajedno sa svim što je bilo na njoj, pa se uputi u grad, pope se u carev dvorac i zatraži dopuštenje da uđe. Dvorjan ode caru i reče mu:

– Kapetan Muinuddin dolazi da te obraduje.

Car dopusti da uđe, te kapetan uđe, poljubi tlo pred carem i reče mu:

– Muštuluk, care! Kćer tvoga brata, Hatuna, stigla je zdrava i čitava u grad. Eno je na lađi s jednim mladićem nalik na mjesec u punome noćnom sjaju!

Car se obradova vijesti i kćeri svoga brata, te darova kapetanu skupocjeno ruho i odmah naredi da se okiti grad u čast bratove kćeri. Zatim posla po nju ljude koji dovedoše djevojku i Sejfulmuluka. Car ih pozdravi i čestita im sretan povratak. Nakon toga, posla glasnika svome bratu da ga obavijesti da je njegova kćer pronađena i da se nalazi kod njega.

Kada glasnik stiže na dvor Tadžulmuluka, oca Devlet Hatune, car sakupi vojsku i zaputi se svome bratu Ali al-Muluku. Tu se srete sa kćerkom Hatunom i svi su se bezmjerno radovali.

Tadžulmuluk ostade kod brata sedam dana. Zatim povede kćer i Sejfulmuluka i otputova s njima u Serendib, grad Hatuninog oca. Djevojka se srete s majkom i svi su se radovali njenom sretnom povratku. Prirediše svetkovinu, i bio je to veličanstven dan kome nije bilo ravnoga.

Iskazujući veliko poštovanje Sejfulmuluku, car mu reče:

– Učinio si veliko dobro meni i mojoj kćeri. Ja nisam u stanju da ti uzvratim, već to može jedino Gospodar svjetova. Želim da sjedneš na moje prijestolje i da vladaš zemljom Indijom. Darujem ti carstvo i prijestolje, riznice i svoje sluge. Sve to primi kao dar od mene.

Sejfulmuluk ustade, pa se duboko nakloni caru i zahvali mu:

– Čestiti care, prihvaćam sve što mi poklanjaš, a onda ti sve to vraćam kao poklon. Čestiti care, ja ne želim carevinu, niti vlast. Ne želim ništa osim da mi uzvišeni Allah ostvari želju.

– Moje riznice su ti na raspolaganju, Sejfulmuluk. Što god želiš iz njih uzmi, a ni pitati me nemoj. Neka te Allah nagradi svakim dobrom za ono što si mi učinio.

– Neka Allah da caru moć, a ja se ne radujem vlasti ni blagu dok ne ostvarim svoju želju. Zasad bih želio prošetati ovim gradom, pogledati ulice i trgove.

Tadžulmuluk naloži da mu dovedu jednog od najboljih konja, te dovedoše rasnoga konja osedlanog i zauzdanog. Sejfulmuluk ga uzjaha i pođe prema trgu probijajući se gradskim ulicama.

Dok je razgledao lijevo i desno, vidje jednog mladića koji je nosio kaftan nudeći ga za petnaest dinara. Kada pažljivije pogleda, učini mu se da je mladić sličan njegovom bratu Saidu. U stvari, to i jest bio Said, ali je promijenio boju lica i izgled zbog duga boravka u tuđini i naporna putovanja, tako da ga Sejfulmuluk nije prepoznao.

– Dovedite mi onoga momka da ga nešto upitam – reče mladić ljudima oko sebe, a kada mu ga dovedoše, Sejfulmuluk reče: – Odvedite ga u dvorac u kome i ja boravim i ostavite ga tamo dok se vratim iz šetnje.

Ljudima se učini kako je rekao da ga vode u tamnicu, te rekoše:

– Možda je to neki njegov rob koji je pobjegao!

Tako zgrabiše Saida, odvedoše ga u tamnicu, okovaše ga i ostaviše da sjedi. Sjefulmuluk se vrati iz šetnje i ode u dvorac zaboravivši brata Saida koga mu niko nije ni spominjao, te Said ostade u tamnici.

Kada izvedoše zarobljenike da rade na građevinama, povedoše i Saida koji poče raditi sa zarobljenicima potpuno se isprljavši. Tako Said provede mjesec dana. Razmišljajući o svome položaju, iščuđavao se: “Zašto li sam u tamnici?”

Dotle se Sejfulmuluk prepusti radosti i užicima. Jednoga dana dok je sjedio, sjeti se brata Saida, te upita robove koji su bili s njim:

– Gdje je onaj rob što je bio s vama toga i toga dana?

– Zar nam nisi rekao da ga vodimo u tamnicu?

– Tako nešto nisam vam rekao, već sam rekao da ga vodite u dvorac gdje ja boravim.

Sejfulmuluk posla dvorjane po Saida koji ga dovedoše okovana. Skinuše mu okove i zaustavile ga pred Sejfulmulukom koji upita:

– Mladiću, odakle si?

– Ja sam iz Egipta, a ime mi je Said, sin vezira Farisa.

Kad je Sejfulmuluk čuo te riječi, skoči s prijestolja, baci se prema Saidu i poče ga grliti plačući od silne radosti.

– Brate Saide! – vikao je Sejfulmuluk. – Hvala Allahu što sam poživio i tebe vidio! Ja sam tvoj brat Sejfulmuluk, sin cara Asima!

Pošto je Said čuo bratove riječi i kada ga je prepoznao, zagrlile se i zaplakaše, dok su se prisutni iščuđavali. Sejfulmuluk naredi da odvedu Saida u hamam, a kada mladić izađe iz hamama, obukoše mu gizdavu odjeću i odvedoše ga u odaju Sejfulmuluka koji ga posadi na prijestolje.

Tadžulmuluk je čuo za to, pa se silno obradova što se Sejfulmuluk našao sa svojim bratom Saidom. On i sam ode dvojici mladića, te se upustiše u razgovor o tome šta im se sve dogodilo. Onda Said reče:

– Brate, Sejfulmuluk! Kada ono potonuše lađe i udaviše se robovi, ja i nekoliko robova popesmo se na jednu dasku i plutali smo morem punih mjesec dana. Poslije nas vjetar baci, Božijom voljom, na jedan otok na koji se iskrcasmo izgladnjeli. Išli smo između drveća jedući voće. Zabavljeni jelom, nismo ni osjetili kad na nas naiđoše nekakvi ljudi nalik na ifrite. Oni poskakaše na nas i uzjahaše nam na ramena govoreći:

– Nosite nas, sada ste naši magarci!

Onome što je jahao mene, rekoh:

– Ko si ti i zašto me jašeš?

Kada je to čuo, on mi obavi nogu oko vrata tako da zamalo nisam umro. Drugom nogom me udari po leđima da sam pomislio kako mi ih slomi. Padoh licem po zemlji i nisam više imao snage zbog gladi i žeđi.

Kada padoh, onaj shvati da sam gladan, pa me uze za ruku i povede do jednog stabla na kome je bilo mnoštvo krušaka, te mi reče:

– Jedi s ovoga stabla dok se ne najedeš! Ja se sit najedoh, pa ustadoh da pođem mimo svoje volje. Tek što sam malo odmakao, kad onaj priskoči i uzjaha mi na ramena. Čas sam išao, a čas trčao, dok je on jahao smijući se i govoreći:

– U životu nisam vidio magarca kao što si ti!

Jednoga dana, nabrasmo grozdova i stavismo ih u rupu koju smo nogama napravili, tako da se ta rupa pretvorila u pravu baru. Čekali smo neko vrijeme, a onda dođosmo do rupe i vidjesmo kako je sunce pretvorilo tečnost u vino. Počesmo ga piti i opismo se toliko da nam krv jurnu u lice, te se prepustismo pjevanju i igri, sasvim opijeni.

– Zašto su vam lica pocrvenjela? Zašto igrate i pjevate? – upitaše nas ona bića.

– Ne pitajte nas o tome! Šta hoćete tim pitanjem?

– Recite nam da znamo istinu.

Mi im rekosmo da je to zbog soka od grožđa. Oni nas odvedoše u jednu dolinu za koju nismo znali da li je duža ili šira. U dolini je bilo grožđe kome se nije vidio početak ni kraj. Svaki grozd u njemu težio je dvadeset ritala, i svi su se lahko mogli ubrati.

– Naberite grožđa – rekoše nam, te ga nabrasmo podosta. Ja ugledah jednu veliku jarugu, veću od najvećeg bazena. Napunismo je grožđem koje izmuljasmo nogama, uradivši isto kao i prvi put, te se ono pretvori u vino. Tada im rekosmo:

– Sada je sazrelo. Iz čega ćete piti?

– Imali smo magarce kao što ste i vi. Pojeli smo ih, ali su im ostale glave. Sipajte nam u njihove lubanje.

Napojismo ih te se oni opiše i pospaše. Bilo ih je oko dvije stotine. Onda rekosmo jedni drugima:

– Zar nije dosta što nas ovi jašu, već bi nas i pojeli! Bože, da čuda li velikoga! Mi ćemo ih opiti još više, pa ćemo ih pobiti i osloboditi ih se.

Tako ih probudismo i počesmo im puniti one lubanje i pojiti ih, a oni su govorili:

– Ovo je gorko!

– Zašto govorite da je gorko? Ko god to izgovori, umrijet će istog dana ako se ne napije vina deset puta.

– Napojte nas još deset puta! – rekoše nam plašeći se smrti.

Kada popiše još deset puta, potpuno se opiše i malaksaše, te ih mi povukosmo za ruke. Zatim nakupismo mnoštvo vinove loze koju postavismo oko njih i po njima, te zapalismo vatru i zaustavismo se podalje da vidimo šta će biti...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

772. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina sedamdeset i druga noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Said kazivao:

– Ja i moji robovi zapalismo lozu usred koje su se nalazila čudovišta i zaustavismo se podalje da vidimo šta će biti s njima. Kada vatra zgasnu, priđosmo i vidjesmo da su se pretvorili u gomilu pepela. Zahvalismo uzvišenom Allahu koji nas je spasio, pa odosmo ka morskoj obali i raziđosmo se. Ja i dva roba išli smo dok ne stigosmo do jedne guste šume i prepustismo se jelu, kad se pojavi neka osoba visoka rasta, duge brade, dugih ušiju i očiju nalik na dvije buktinje. Pred njim je bilo mnoštvo ovaca koje je napasao, a s njim je bila grupa takvih kao što je on.

Spodoba se obradova kada nas ugleda i poželi nam dobrodošlicu vičući:

– Dođite k meni da vam zakoljem jednu ovcu, ispečem je i nahranim vas!

– Gdje je tvoje prebivalište? – upitasmo ga.

– Nedaleko od ovoga brda. Pođite onom stranom dok ne ugledate jednu pećinu, pa uđite u nju. Tamo ima mnogo gostiju kao što ste vi. Idite i sjedite s njima dok vam mi pripremimo zijafete.

Mi povjerovasmo da govori istinu, te pođosmo na tu stranu i uđosmo u pećinu u kojoj vidjesmo goste koji su svi odreda bili slijepi. Čim uđosmo, jedan od njih reče:

– Ja sam bolestan.

– Ja sam slab – dometnu drugi, a mi upitasmo:

– Šta to govorite? Zašto ste slabi i bolesni?

– Ko ste vi? – upitaše nas.

– Mi smo gosti.

– Šta vas dovede u šake onom prokletniku? Bože dragi! To je monstrum koji jede ljude. Nas je oslijepio i hoće da nas pojede.

– Kako vas je oslijepio taj monstrum? – pitali smo ih.

– Sada će i vas oslijepiti kao i nas.

– Kako će nas oslijepiti?

– Donijet će vam čaše mlijeka i reći će. “Umorili ste se od putovanja. Uzmite ovo mlijeko i popijte.” I čim ga popijete, postat ćete kao i mi.

“Nema nam spasa”, mislio sam. Onda iskopah jednu rupu u zemlji i sjedoh na nju, a nedugo zatim uđe onaj prokleti monstrum noseći čaše mlijeka. Pruži čašu svakom od nas i reče:

– Došli ste sa obale žedni. Zato uzmite ovo mlijeko i popijte dok vam ispečem meso.

Ja uzeh čašu i primakoh je ustima, pa prosuh mlijeko u rupu i povikah:

– Ah, izgubih oči! Oslijepio sam!

Pokrih oči rukama plačući i vičući, a monstrum se smijao govoreći:

– Ne boj se!

Što se tiče dvojice mojih drugova, oni popiše mlijeko i oslijepiše.

Prokletnik odmah ustade, zatvori ulaz u pećinu, pa mi priđe i opipa rebra ustanovivši da sam mršav i da nemam nimalo mesa. Zatim opipa drugog i obradova se kada vidje da je debeo. Monstrum zakla tri ovce, odera ih, pa donese željezne ražnjeve, nataknu na njih meso koje stavi na vatru i poče ga peći. Zatim dade mojim drugovima da jedu meso, a i on sam jeo je s njima. Monstrum donese mješinu punu vina, ispi je, pa leže da spava potrubuške i zahrka. Mislio sam: “Utonuo je u san – kako da ga ubijem?” Sjetih se ražnjeva. Uzeh dva ražnja, stavih ih na vatru i pričekah dok se ne užariše. Onda ustadoh, pritegoh pojas, pa se osovih na noge i uzeh oba ražnja. Priđoh prokletniku i zabodoh mu ražnjeve u oči oslanjajući se na njih svom snagom. Kako mu je život bio mio, on skoči na noge i htjede me uhvatiti, premda je oslijepio. Međutim, ja pobjegoh duboko u pećinu, dok se monstrum trudio da me stigne.

– Šta da radim s ovim prokletnikom? – upitah slijepce koji su bili kod njega.

– Saide, popni se na ono uzvišenje i na njemu ćeš naći sjajni mač. Uzmi ga i dođi do mene, pa ću ti reći šta ćeš uraditi – reče mi jedan slijepac.

– Ja se popeh na uzvišenje, uzeh sablju i odoh onome čovjeku koji mi reče:

– Uzmi sablju i udri ga njome preko pojasa – tako će odmah umrijeti.

Potrčah za monstrumom koji se već bio umorio od jurnjave i koji je bio stigao do slijepaca da ih pobije. Sustigoh ga i udarih sabljom po pojasu i monstrum se raspolovi, ali povika:

– Čovječe, ako hoćeš da me ubiješ, udari me još jedan put!

Ja se spremih da ga ponovo udarim, ali onaj čovjek što me je uputio na sablju povika:

– Nemoj ga udarati po drugi put, jer tako neće umrijeti nego će oživjeti i uništiti nas...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

773. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina sedamdeset i treća noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Said kazivao:

– Pošto udarih monstruma sabljom, on povika:

– Kad si me već udario i ako me želiš ubiti, udari me još jednom!

Ja se spremih da ga udarim, ali mi reče onaj čovjek što me je uputio na sablju:

– Nemoj ga udarati ponovo, jer tako neće umrijeti nego će oživjeti i uništiti nas!

Poslušah toga čovjeka i ne udarih monstruma, te on umre. Onda mi onaj čovjek reče:

– Ustani i otvori nam pećinu da izađemo. Možda će nam Allah pomoći da se izbavimo sa ovoga mjesta.

Više nam niko ne može nauditi – rekoh – pa će biti bolje da se odmorimo, zakoljemo koju ovcu i napijemo se vina, jer obala je duga.

Ostadosmo na tome mjestu dva dana hraneći se ovcama i voćem. Jednoga dana smo sjedjeli na obali mora i ugledasmo veliku lađu daleko na pučini.

Počesmo davati znake putnicima i vikati im, a oni se uplašiše monstruma, jer su znali da na tome otoku živi monstrum koji jede ljude, te se dadoše u bijeg. Mahali smo im turbanima i priđosmo im još bliže vičući, te jedan putnik koji je imao oštar vid reče:

– Putnici, vidim da su to ljudske prilike kao što smo i mi i da ne izgledaju kao monstrumi.

Zatim putnici lagahno zaploviše prema nama dok nam se ne približiše. Kada se uvjeriše da smo ljudi, pozdraviše nas. Mi otpozdravismo i obradovasmo ih viješću o pogubljenju prokletog monstruma. Putnici nam zahvališe, a onda se opskrbismo voćem s otoka, pa se ukrcasmo na lađu koja nas je nosila pod povoljnim vjetrom tri dana. Nakon toga, puhnu suprotan vjetar i smrači se. Ne prođe ni pun sahat, a vjetar baci lađu na hrid i ona se razbi, a daske se razletješe. Uzvišeni Allah htjede da se uhvatim za jednu dasku od lađe, koja me je nosila dva dana. Onda puhnu povoljan vjetar, te ja na dasci počeh veslati nogama neko vrijeme, dok me uzvišeni Allah ne dovede sigurno do ovoga grada. Ovdje sam bio samotni stranac koji nije znao šta da radi, a mučila me je glad nakon najvećih stradanja. Pođem na gradski trg, sakrijem se i skinem onaj kaftan misleći: “Prodat ću ga i za taj novac pojesti nešto dok Allah ne izvrši svoju presudu.” Tako ja, brate, uzeh kaftan koji su ljudi gledali i nudili mi sve više novaca za njega. Onda si naišao ti, ugledao me i naredio da me vode u dvorac. Momci su me odveli i zatočili. Poslije si se sjetio mene, nakon dugo vremena, i pozvao me. Eto, ispričao sam ti šta mi se dogodilo. Hvala Allahu što smo zajedno.

Kada su Sejfulmuluk i Tadžulmuluk, otac Hatunin, čuli priču vezira Saida, beskrajno su se čudili. Tadžulmuluk pripremi divno mjesto za Sejfulmuluka i njegovog brata Saida. Hatuna poče navraćati Sejfulmuluku s kojim je razgovarala i zahvaljivala mu na tome što je bio dobar prema njoj. Jednom prilikom, vezir Said reče:

– Princezo, dobro bi bilo mu da pomogneš da dođe do svoga cilja.

– Da, potrudit ću se da postigne ono što želi, s pomoći uzvišenog Allaha. Smiri se i uživaj – obrati se zatim Sejfulmuluku.

Toliko o Sejfulmuluku i veziru Saidu.

Što se tiče princeze Bediatuldžemale, do nje dospješe vijesti o tome da se vratila njena sestra Hatuna ocu i u svoju carevinu, te djevojka reče:

– Moram je posjetiti i pozdraviti u najraskošnijim haljinama i s nakitom.

Tako ona pođe u posjetu i kada stiže nadomak mjesta gdje je boravila, princeza Hatuna joj izađe u susret, pozdravi je, zagrli i poljubi među oči, a princeza Bediatuldžemala čestita joj sretan povratak. Zatim su sjedjele i razgovarale, pa Bediatuldžemala reče:

– Šta ti se dogodilo u tuđini?

– Sestro moja – odgovori Hatuna – ne pitaj šta mi se sve dogodilo! Ah, kako grdne nevolje ljudi podnose!

– Kako to?

– Sestro, bila sam u Visokome dvorcu u kome je mnome gospodario sin Plavoga Cara.

Zatim joj je ispričala sve, od početka do kraja, kao i priču o Sejfulmuluku, o tome šta se dogodilo u dvorcu, kakve je sve strahote i nevolje podnio dok nije dospio do Visokog dvorca, kako je ubio sina Plavoga Cara, kako je odvalio vrata i načinio od njih splav, napravio vesla, te kako je dospio ovamo. Čudeći se, Bediatuldžemala reče:

– Tako mi Boga, sestro, to je jedno od najvećih čuda!

– Želim ti ispričati suštinu cijele priče, ali mi stid ne dopušta – reče Hatuna.

– Zašto se stidiš? Ti si moja sestra i prijateljica. Mnogo toga ima među nama i znam da mi želiš samo dobro. Zašto se onda stidiš mene? Kaži mi šta imaš. Ne ustručavaj se i ne boj se ničega!

– On je vidio tvoj lik na onome kaftanu koji je poslao tvoj otac Sulejmanu, sinu Davudovu, Bog im se smilovao i spasio ih. Sulejman ga nije raspakovao i nije vidio šta je na njemu, već ga je poslao caru Asimu ibn Safvanu, caru Egipta, zajedno sa ostalim darovima koje mu je poslao. Car Asim je dao kaftan svome sinu Sejfulmuluku prije nego što ga je razgrnuo. Kada je Sejfulmuluk uzeo kaftan, razgrnuo ga i htio obući, vidio je tvoj lik i zaljubio se. Zatim je pošao da te traži i pretrpio je sve te nevolje zbog tebe...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

774.

ada nastupi sedam stotina sedamdeset i četvrta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Hatuna ispričala Bediatuldžemali porijeklo Sejfulmulukove ljubavi prema njoj. Reče joj da je uzrok tome onaj kaftan na

K kome je njen lik. Čim je vidio lik, napustio je carevinu kao izbezumljen, a zbog nje je napustio i porodicu.

– Zbog tebe je podnio sve nevolje – zaključi Hatuna, a Bediatuldžemala pocrvenje od stida pred Hatunom i reče:

– Tako nešto nikada ne može biti, jer ljudi nisu za džine.

Hatuna joj poče opisivati Sejfulmuluka, njegovu ljepotu, ponašanje i odvažnost, neprekidno ga hvaleći i nabrajajući njegove vrline, pa na kraju reče:

– Sestro, radi uzvišenog Allaha i za moj hatar, porazgovaraj s njim makar koju riječ!

– Te tvoje riječi neću ni da čujem, niti ću te poslušati! – povika Bediatuldžemala.

I zaista, kao da ništa od toga nije čula – u njenome srcu se ne javi ljubav prema Sejfulmuluku, njegovoj ljepoti, ponašanju i odvažnosti. Hatuna je moljakala ljubeći djevojci noge, pa joj reče:

– Tako ti mlijeka koje smo ja i ti posisale, tako ti ureza na Sulejmanovom prstenu, poslušaj moje riječi: Ja sam se obavezala u Visokome dvoru da ću mu pokazati tvoje lice. Tako ti Boga, pokaži mu jednom svoj lik, za moj hatar, a i ti njega vidi.

Hatuna je plakala i molila je, ljubila joj ruke i noge dok nije pristala:

– Tebe radi, pokazat ću mu svoje lice samo jednom.

Hatuna se smiri, izljubi joj ruke i noge i ode u najveći dvor koji se nalazi u vrtu. Ona naredi robinjama da prostru ćilime po dvoru, da postave zlatnu sećiju i serviraju posude s vinom. Zatim Hatuna ode Sejfulmuluku i njegovom veziru Saidu koji su sjedili na svojim mjestima. Ona obradova Sejfulmuluka viješću da je postigao cilj i da mu se ostvarila želja. Zatim mu reče:

– Dođite ti i tvoj brat u vrt, pa uđite u dvorac i sakrijte se da vas ljudi ne vide. Neka vas niko u dvorcu ne vidi dok ne dođemo ja i Bediatuldžemala.

Sejfulmuluk i Said ustadoše i pođoše kamo ih je uputila Hatuna. Kada uđoše u dvorac, vidješe postavljenu zlatnu sećiju s jastucima, a tu su bili i hrana i piće. Njih dvojica posjediše neko vrijeme, a onda Sejfulmuluku pade na um njegova draga, te mu teško bijaše na duši i u njemu se uzburkaše ljubav i strast. On ustade i izađe u hodnik. Slijedio ga je brat Said, ali mu Sejfulmuluk reče:

– Sjedi ti, brate, na svome mjestu i nemoj me pratiti dok ja ne dođem k tebi.

Said sjede, a Sejfulmuluk izađe u vrt omamljen čežnjom, izbezumljen velikom ljubavlju i zanosom. Ljubav ga je cijeloga tresla i strast ga je savladavala, te poče govoriti stihove:

O, Bediatuldžemalo, osim tebe drugu ne bi’;
Smiluj mi se – rob sam ljubavi prema tebi.
Moj san, želja i veselje moje si ti,
Srce mi ne pristaje drugu voljeti.
Da mi je znati znaš li za moje ridanje
Po svu noć, i znaš li za moje bdijenje!
Naredi snu da mi na kapke očne sleti,
Jer možda ću tebe u snu vidjeti.
Smiluj se onome što voli te bezmjerno –
Spasi ga propasti gdje tone nepovratno.
Neka ti Allah poveća radost i ljepotu,
Svi ljudi neka otkup za te postanu.
Svi zaljubljeni će stati pod zastavu moju,
A ljepotice sve stati će pod zastavu tvoju.

Zatim Sejfulmuluk zaplaka i izgovori stihove:

Ljepotica zanosna moj cilj vječno će biti.
Kao tajna će duboko u srcu mi ostati.
Prozborim li, o njenoj ću ljepoti zboriti,
A dok šutim srce će joj odano biti.

Sejfulmuluk opet zaplaka i kaza stihove:

U srcu mome oganj sve jače plamti,
Jer ti si želja moja i čežnja ćeš ostati.

Samo tebi i nikom drugome ne težim,
Tvoj pristanak molim i nevolje podnosim.
Smiluj se onome koga ljubav iznuruje,
Isrcpljuje ga, a srce mu nedužno je.
Nježna budi, milosrdna i daj milost veću,
Jer ja te napustiti, ja otići neću.

Plačući, recitirao je zatim i ove stihove:

Zbog ljubavi za te nemiri su me spopali;
Snovi su me kao i tebe davno napustili.
Glasnik veli da na me si se naljutila;
Ah, kazna Božija zbog toga glasnika je stigla!

Said je dugo čekao carevića, pa izađe iz dvora da ga potraži po vrtu i ugleda ga kako hoda sav smušen i recitira:

Bože, Svevišnji Bože, evo ću se zakleti
Onim što će poglavlje o Stvoritelju [63] *učiti.*
Bilo šta da je oko moje pogledalo,
Svuda je ljepotu Tvoju samo vidjelo.

Sejfulmuluk i njegov brat Said sretoše se i počeše šetati vrtom jedući voće.

Što se tiče Hatune, ona uđe sa Bediatuldžemalom u dvorac, pošto ga sluge bogato ukrasiše i uradiše sve što im je Hatuna naredila. Oni za Bediatuldžemalu postaviše zlatnu sećiju da bi mogla na njoj sjedjeti. Kada vidje tu sećiju, Bediatuldžemala sjede na nju, a pored sećije je bio prozor koji je gledao u vrt. Onda sluge donesoše izvrsnu hranu, te se Hatuna i Bediatuldžemala prihvatiše jela. Hatuna je hranila djevojku dok joj nije bilo dosta, a onda poruči raznovrsne slatkiše koje evnusi donesoše i one se site najedoše. Najzad opraše ruke, pa Hatuna pripremi piće i pribor za njega. Poreda ibrike i čaše u koje Hatuna poče sipati vino i pojiti Bediatuldžemalu, pri čemu je i sama pila.

Bediatuldžemala pogleda u vrt kroz prozor pored sebe, posmatrajući u njemu plodove i granje. Zatim joj pogled odluta na onu stranu gdje je bio Sejfulmuluk i ona ga vidje kako šeta vrtom, dok je iza njega išao Said. Čula je

kako Sejfulmuluk recitira stihove obilno lijući suze. Čim ga ugleda, mladić joj izmami hiljadu uzdaha...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

775. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina sedamdeset i peta noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je Bediatuldžemala ugledala Sejfulmuluka dok je šetao vrtom i da joj je taj pogled izmamio hiljadu uzdaha. Dok joj je vino već igralo u udovima, ona se obrati Hatuni:

– Sestro, ko je onaj mladić u vrtu što je onako smušen, uzbuđen i sjetan?

– Dopuštaš li da dođe k nama da ga vidimo? – upita Hatuna.

– Ako možeš, dovedi ga.

– Careviću! – pozva Hatuna mladića. – Dođi k nama kad si tako lijep i zanosan!

Sejfulmuluk prepozna Hatunin glas i pope se u dvor. Čim mu pade pogled na Bediatuldžemalu, on pade bez svijesti. Hatuna ga poškropi đulsijom i on dođe k sebi, zatim skoči, pa poljubi tlo pred Bediatuldžemalom koju zbuniše njegova ljepota i ljupkost. Hatuna joj reče:

– Znaj, princezo, da je ovo Sejfulmuluk koji me je spasio voljom uzvišenog Allaha. Zbog tebe je pretrpio svakojake nevolje, pa želim da ga malo pogledaš.

Smijući se, Bediatuldžemala reče:

– A ko se to pridržava zavjeta da bi ga se pridržavao ovaj mladić?! Ljudi nisu u stanju voljeti!

– Princezo – obrati joj se Sejfulmuluk – ja nisam vjeroloman i sva stvorenja nisu jednaka. Zatim je plakao pred njom recitirajući stihove:

Smiluj se, Bediatuldžemalo, onom što tuguje,
Što je bolan, sjetan i stalno što bdije.

Tako ti ljepote koju sakupiše obrazi tvoji
Što su kao anemoni i u bijeloj boji
Bolnog ne muči, rastankom se nemoj svetiti
Jer od rastanka duga tijelo će mi svehnuti!
Moja želja i najveća nada će mi ostati:
Koliko god je moguće s tobom se sjediniti.

Mladić je gorko plakao obuzet ljubavlju i strašću, te pozdravi Bediatuldžemalu stihovima:

Zatočenik ljubavi pozdravlja te sada –
Dobrota plemenitog plemenitom pripada!
Pozdravljam te – ne bio bez tvoga lika,
Ne bilo staništa bez tebe ni ugodna boravka!
Od silne ljubavi ni ime ti ne mogu izgovoriti,
A svaki dragi za dragom će čeznuti.
Onom što te voli dobrotu nemoj uskratiti
Jer je očajan i od bola će stradati.
Zvijezde sjajne gledam – strah mi ulijevaju
I u silnoj čežnji noći mi duge postaju.
Trpjeti ne mogu, nit' mogu šta smisliti;
Kakav odgovor da dam, šta mogu kazati?
Allah te pozdravlja i u času kada si surova
Pozdrav od mučenika što ljubavi odolijeva!

Obuzet velikom ljubavlju i strašću, recitirao je:

Gospo moja, kada bih drugu neku i htio,
Moj cilj se bez tebe nikad ne bi ostvario.
Da l' je iko osim tebe svu ljepotu uzeo
Da bih pred njom sada skrušeno stajao?
Zbog ljubavi za te ne mogu se utješiti –
I srce i dah svoj posljednji za te ću dati.

Kada završi recitaciju, mladić gorko zaplaka, te mu Bediatuldžemala reče:

– Mladiću, strah me ako ti se potpuno prepustim da neću naći u tebi odanost i ljubav. U ljudima može biti malo dobra, a mnogo nevjere. Znaj da je

poslanik Sulejman, sin Davudov, Bog ih spasio, uzeo Belkisu[64] iz ljubavi, a kada je vidio drugu ženu koja je bila ljepša od nje, ostavio je Belkisu i otišao njoj.

– Oči moje i dušo moja, nije Bog stvorio sve ljude jednakim. Ja ću, ako Bog da, biti pouzdan. Umrijet ću pred tvojim nogama. Uskoro ćeš vidjeti šta ću učiniti vjerno onom što govorim. Allah mi je jamac za ono što izjavljujem.

– Sjedi i smiri se – reče Bediatuldžemala. – Zakuni se svojom vjerom da ćemo dati zavjet jedno drugome i da se nećemo iznevjeriti. Ko iznevjeri, kaznit će ga uzvišeni Allah.

Kada je Sejfulmuluk čuo te riječi, on sjede, pa staviše jedno drugome ruku na ruku i zakleše se da ni jedno neće izabrati nekog drugog, ljudsko biće ni džina. Zatim se zagrliše i ostadoše tako neko vrijeme plačući zbog velike radosti. Ljubavlju ophrvani Sejfulmuluk je recitirao:

Plačem ophrvan ljubavlju, čežnjom i bolom
Zbog one koju volim srcem i svom dušom svojom.
Iako dugo razdvojeni, sve više ću patiti
I malenkost moja drugoj se neće približiti
Sjetan sam i strpljenje me sve više izdaje,
Zlobnima se moja kušnja objelodanjuje.
Nekada sam mogao, sad ne mogu trpjeti;
Nemam snage i jad ne mogu podnijeti.
Ah, da li će nas Allah opet sjediniti,
Hoće li me jada i patnji osloboditi?

Pošto se Sejfulmuluk i Bediatuldžemala zakleše, mladić ustade i pođe, a Bediatuldžemala također ustade i krenu s robinjom koja je nosila hranu i bokale pune vina. Onda Bediatuldžemala sjede, a robinja stavi pred nju jelo i vino. Tek što su sjele, pojavi se Sejfulmuluk koga Bediatuldžemala dočeka pozdravom, pa se zagrliše i sjedoše...

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

776.

ada nastupi sedam stotina sedamdeset i šesta noć, ona reče:

K – Čula sam, sretni care, da je Bediatuldžemala donijela hrane i pića, a onda je naišao Sejfulmuluk. Djevojka ga pozdravi, pa sjedoše da jedu i piju neko vrijeme, te djevojka reče mladiću:

– Careviću, kada budeš ušao u Iremov vrt, vidjet ćeš u njemu razapet veliki šator od crvenog atlasa: s postavom od zelene svile. Uđi u šator i osokoli se, jer ćeš vidjeti jednu staricu kako sjedi na sećiji od suhoga zlata, ukrašenoj biserjem i dijamantima. Kada uđeš, pozdravi je pristojno i dostojanstveno, pa pogledaj prema sećiji i vidjet ćeš ispod nje sandale proširene zlatnom srmom i ukrašene draguljima. Uzmi te sandale, poljubi ih i prinesi glavi, a zatim ih stavi pod desno pazuho. Onda stani pred staricu i šuti oborene glave. Kada te upita: “Odakle si i kako si došao ovamo; ko ti je kazao za ovo mjesto i zašto si uzeo te sandale?”, ti šuti dok ne dođe ova moja robinja. Ona će razgovarati sa staricom odobrovoljavajući je prema tebi i moleći za milost, ne bi li joj uzvišeni Allah omekšao srce prema tebi i ne bi li udovoljila tvojoj želji.

Bediatuldžemala pozva tu robinju po imenu Merdžana i reče joj:

– Tako ti ljubavi prema meni, obavi taj posao danas i ne budi nemarna pri tome. Ako ga obaviš danas, oslobodit ću te radi uzvišenog Allaha i neće mi biti niko miliji od tebe, niti ću kome povjeravati tajne osim tebi.

– Gospodarice i očinji vide, reci šta ti je potrebno da uradim sa zadovoljstvom.

– Da ovog čovjeka odneseš na ramenima u Iremov vrt kod moje nene, očeve majke, da ga dovedeš do njenog šatora i da pripaziš na njega. Kada uđeš s njim u šator i kada vidiš da je uzeo sandale pa stao pred nenu, ona će mu reći: “Odakle si? Kojim putem si došao i ko te je ovamo doveo? Zašto si uzeo sandale i reci šta treba da ti uradim?” Tada ti brzo uđi, pa je pozdravi i reci joj: “Gospodarice, ja sam ga dovela. To je sin egipatskog cara i on je taj koji je došao u Visoki dvorac, ubio sina Plavoga Cara i oslobodio princezu Hatunu pa ju je zdravu odveo njenome ocu. Dovela sam ga da ti ispriča radosnu vijest o

izbavljenju princeze, a ti ćeš ga nagraditi. Zatim joj reci: “Tako ti Boga, gospodarice, zar nije divan ovaj mladić?” “Jest”, reći će ona, a ti kaži: “Gospodarice, on je savršeno častan, čestit i srčan, a gospodar je i car Egipta. Ima sva pohvalna svojstva.” Kada te bude pitala šta ti je potrebno, reci: “Moja gospodarica te pozdravlja i pita dokle će sjedjeti neudata u kući. Ona već dugo čeka. Šta hoćete time što je ne udajete? Zašto je ne udaš za svoga života i za života njezine majke, kao što se udaju djevojke?” Ona će te upitati: “Šta treba da uradimo da bismo je udali? Da ona poznaje nekoga, ili da joj je neko pao na srce, kazala bi nam za to i mi bismo joj želju ispunili na najbolji mogući način.” Ti joj reci: “Tvoja kćer ti poručuje: 'Ako ste me željeli udati za Sulejmana, Bog ga spasio, nisam mu bila suđena. On je poslao kaftan egipatskom caru koji ga je dao svome sinu, pa je ovaj vidio moj lik izrađen na kaftanu i obeznanio se. Ostavio je očevo i majčino carstvo, napustio je cijeli dunjaluk i otisnuo se u svijet trpeći zbog mene najveće i najstrašnije nevolje!’”

Odmah nakon toga, robinja ponese Sejfulmuluka kome reče:

– Zatvori oči!

Mladić je posluša, te ona poletje s njim kroz zrak, a nakon kratkog vremena, reče mu:

– Careviću, otvori oči!

Mladić otvori oči i ugleda Iremov vrt, kad mu Merdžana reče:

– Uđi, u ovaj šator.

Spomenuvši Božije ime, mladić uđe naprežući oči da što bolje vidi vrt. On ugleda staricu na tahti dok su je dvorile robinje, te joj priđe uljudno i s poštovanjem. Onda uze sandale, poljubi ih i uradi sve onako kako mu je kazala Bediatuldžemala. Starica ga upita:

– Ko si ti i odakle dolaziš? Iz koje si zemlje i ko te je doveo ovamo? Zašto si uzeo sandale i poljubio ih? Jesi li mi rekao da ti nešto treba, a ja to nisam uradila?

Tada uđe Merdžana, uljudno i s poštovanjem pozdravi staricu, pa kaza ono što joj je rekla Bediatuldžemala. Kada je starica čula te riječi, zagalami na nju, naljuti se i reče:

– Kako se mogu slagati ljudi i džini?

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju.

777. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina sedamdeset i sedma noć, ona reče:

– Kako se mogu slagati ljudi i džini?

– Ja ću se slagati s tobom – reče Sejfulmuluk. – Bit ću tvoj sluga i umrijet ću voleći te. Pridržavat ću se zavjeta i neću drugu pogledati, pa ćeš vidjeti, s Božijom pomoći, da sam iskren, da ne lažem i da sam čestit.

Starica promisli malo oborivši glavu, a onda je podiže i reče:

– Lijepi mladiću, hoćeš li se držati zavjeta i zadate riječi?

– Da, tako mi Onoga koji je podigao nebesa i prostro zemlju nad vodom! Držat ću se zavjeta!

– Onda ću ti, s Božijom pomoći, izaći u susret – reče starica. – Sada odmah pođi u vrt, prošetaj po njemu i pojedi voća kakvog nema nigdje na svijetu. Ja ću za to vrijeme poslati po svoga sina Šejhala, pa ću porazgovarati s njim o tome. Međutim, to će biti dobro, s Božijom pomoći, jer mi se on ne suprotstavlja. Oženit ću te njegovom kćerkom Bediatuldžemalom. Samo ti uživaj, a ona će biti tvoja žena, Sejfulmuluk.

Kada je to čuo, mladić zahvali ljubeći joj ruke i noge, pa ode od nje u vrt, a starica se obrati robinji:

– Potraži moga sina Šehjala. Vidi u kojem kraju se nalazi, pa mi ga dovedi.

Djevojka ode da traži cara Šejhala. Nađe ga i dovede njegovoj majci.

Što se tiče Sejfulmuluka, on šetajući vrtom naiđe na pet džina koji su pripadali Plavome Caru. Čim ga ugledaše, džini se upitaše:

– Ko je ovaj i ko ga je doveo ovamo? Možda je to onaj što je ubio sina Plavoga Cara. Mi ćemo ga nadmudriti tako što ćemo ga ispitati..

Zatim pođoše polahko dok ne stigoše do Sejfulmuluka u jednome kraju vrta. Sjedoše pred njega i rekoše mu:

– Lijepi momče, nisi pogriješio kada si ubio sina Plavoga Cara i kada si izbavio Hatunu od njega. On je zaista vjerolomni pas koji je prevario djevojku.

Da te Allah nije poslao po nju, nikada se ne bi izvukla. Kako si ga smaknuo?

Sejfulmuluk ih pogleda i reče:

– Ubio sam ga ovim prstenom na mome prstu.

Tako se džini uvjeriše da ga je mladić ubio, te ga dvojica uhvatiše za ruke, a dvojica za noge, dok mu peti zapuši usta da ne bi mogao vikati i da ga ne bi čuli džini cara Šehjala i izvukli ga od njih. Zatim poletješe s njim ne zaustavljajući se dok ga ne donesoše pred svoga cara kome rekoše:

– Čestiti care, doveli smo ubicu tvoga sina!

– Gdje je? – upita car.

– Evo ga – odgovoriše džini, a Plavi Car ga upita:

– Jesi li ti na pravdi Boga i bez ikakva grijeha ubio moga sina, treptaj moga srca i vid očinji?

– Da, ja sam ga ubio – odgovori Sejfulmuluk – ali zbog njegovog nasilja i nerijateljstva. On uzima carsku djecu i odvodi ih u Zapušteni bunar i Visoki dvor. Tako ih odvaja od roditelja i ružno postupa prema njima. Ubio sam ga ovim prstenom što je na mome prstu, a Allah je odmah poslao njegovu dušu u Džehennem, u najgore prebivalište.

Plavi Car se uvjeri da je on nesumnjivo ubica njegovog sina, te pozva vezira i reče mu:

– Evo onoga što je izvan svake sumnje ubio moga sina. Šta mi savjetuješ da uradim s njim? Da li da ga umorim najgroznijom smrću ili da ga udarim na najgore muke? Šta da radim?

– Odsijeci mu jedan ud! – reče prvi vezir.

– Udri ga žestoko svakog dana – reče drugi, a treći dodade:

– Presijeci ga po sredini!

– Odreži mu sve prste i spali ih! – reče neko.

– Razapnite ga! – vikao je neko drugi.

Svak je iznosio svoje mišljenje. Plavi Car je imao jednog starog emira s velikim iskustvom, znalca problema i prilika, te on reče:

– Čestiti care, ja ću ti nešto reći, a tvoje je da odlučiš hoćeš li poslušati što ću ti savjetovati.

Taj emir bio je carev savjetnik i državni čelnik, te je car slušao njegove riječi, uvažavao njegovo mišljenje i nije mu se ni u čemu suprotstavljao. Emir ustade, poljubi tlo pred carem i reče:

– Čestiti care, ako ti dam jedan savjet u vezi s ovim slučajem, hoćeš li ga prihvatiti i jamčiti mi sigurnost?

– Izloži svoje mišljenje i imaš jamstvo.

– Care, ako pogubiš ovog čovjeka, ako ne primiš savjet i ne promisliš o mojim riječima nego ga pogubiš sada, nećeš dobro učiniti. On je u tvojim rukama, pod tvojom je paskom i tvoj je zarobljenik. Kad god ga budeš tražio, naći ćeš ga i uraditi s njim šta želiš. Zato se strpi, čestiti care. Taj čovjek je došao u Iremov vrt i uzeo je za ženu Bediatuldžemalu, kćer cara Šehjala, te je postao njihov. Grupa tvojih džina ga je uhvatila i doveli su ti ga, a on ništa nije sakrio ni od njih ni od tebe. Pogubiš li ga, car Šehjal će tražiti osvetu. Zapodjenut će kavgu i povesti na te vojsku zbog kćeri, a ti nisi u stanju suprostaviti se njegovoj vojsci, niti možeš izaći na kraj s njim.

Car sasluša emira, pa naredi da zatvore mladića.

Eto šta se dogodilo Sejfulmuluku.

Što se tiče Bediatuldžemale, ona se sastade s ocem šejhom, pa posla robinju da traži Sejfulmuluka. Robinja ga ne nađe, te se vrati gospodarici i reče joj:

– Nisam ga našla u vrtu, pa sam poslala po radnike u vrtu i pitala ih za Sejfulmuluka, a oni mi rekoše: “Mi smo ga vidjeli kako sjedi pod jednim drvetom, kad naiđe pet džina Plavoga Cara koji se zaustaviše kod njega i zapodjenuše razgovor s njim. Zatim ga ponesoše začepivši mu usta. Odletjeli su s njim.”

Kada je to čula Bediatuldžemala, teško joj bi, veoma se naljuti i reče svome ocu, caru Šehjalu:

– Kakav si ti car kada može doći grupa džina Plavoga Cara u naš vrt, pa nam pokupiti gosta i mirno ga odnijeti pored tebe živa?!

Majka je podsticala Šehjala govoreći mu:

– Nije lijepo da se neko neprijateljski ponaša prema nama dok si ti živ.

– Taj čovjek je, majko, ubio sina Plavog Cara, a on je džin pa ga je Allah bacio u šake Plavome Caru. Kako onda da idem k njemu i napadam ga zbog toga čovjeka?

– Idi i traži našega gosta – reče majka. – Ako je živ i ako ti ga preda, uzmi ga i dovedi. Bude li ga ubio, uhvati ga živa zajedno s njegovom djecom i ženom i svima iz njegove okoline. Dovedi ih žive da ih svojom rukom

zakoljem i da razorim njihova staništa. Ako ne uradiš kako sam ti naredila, neću ti halaliti mlijeko i odgoj koji sam ti pružila, nego će ti to biti haram..

Šeherzadu zateče jutro, te ona prekine priču započetu po carevom odobrenju...

778. NOĆ

Kada nastupi sedam stotina sedamdeset i osma noć, ona reče:

– Čula sam, sretni care, da je starica rekla svome sinu Šehjalu:

– Idi Plavome Caru da vidiš Sejfulmuluka. Ako je još živ, dovedi ga, a ako ga je ubio, uhvati Plavoga Cara, njegovu djecu, ženu i sve iz njegove okoline pa ih dovedi žive da ih svojom rukom zakoljem i da njegovo carstvo razorim. Ako ne odeš k njemu i ne uradiš ono što sam ti naredila, neću ti halaliti svoje mlijeko i haram ti bilo što sam te odgojila.

Car Šehjal ustade i naredi vojsci da pođe. Tako se zaputi Plavome Caru zbog poštovanja prema svojoj majci, za njen hatar, za hatar onih koje je ona voljela, kao i zbog toga što je to odavno bilo suđeno.

Putovao je s vojskom bez zastoja dok ne stigoše do Plavoga Cara. Onda se dvije vojske sudariše i vojska cara Šehjala razbi vojsku Plavoga Cara. Šehjalovi ljudi uhvatiše djecu Plavoga Cara, veliku i malu, državne prvake i čelnike, svezaše ih i dovedoše pred Šehjala koji reče:

– Plavi, gdje je Sejfulmuluk, onaj čovjek koji je moj gost?

– Šehjale – reče Plavi Car – ti si džin, a i ja sam džin. Zar zbog jednog čovjeka koji je ubio moga sina treba uraditi ovako nešto? To je ubica moga sina, treptaja moga srca i mira moje duše. Zašto radiš sve ovo i prolijevaš krv toliko i toliko hiljada džina?

– Okani se tih riječi – odgovori Šehjal. – Ako je čovjek živ, dovedi ga pa ću osloboditi tebe i svu tvoju djecu koju sam uhvatio. Budeš li ga ubio, ja ću zaklati i tebe i tvoju djecu.

– Care, zar ti je taj miliji od moga sina? – upita Plavi Car, a Šehjal odgovori:

– Tvoj sin je siledžija zato što hvata ljudsku djecu i carske kćeri i odvodi ih u Zapušteni bunar i Visoki dvor pa tamo radi ružne stvari s njima.

– On je kod mene – na to će Plavi Car. – Pomiri me s njim.

Šehjal ih pomiri i nagradi, pa napisa pred njima dvojicom potvrdu da je Sejfulmuluk ubio sina Plavoga Cara. Šehjal primi Plavoga Cara lijepo ga ugostivši, te ovaj zajedno sa svojom vojskom ostade kod Šehjala tri dana. Zatim Šehjal odvede Sjefulmuluka svojoj majci koja se veoma obradova.

Šehjal je bio zadivljen ljepotom i ljupkošću Sejfulmuluka koji mu ispriča svoju priču od početka do kraja, te šta mu se sve dogodilo sa Bediatuldžemalom. Onda car Šehjal reče:

– Pošto ti, majko, pristaješ na to, ja se pokoravam svemu što prihvatiš. Uzmi mladića i vodi ga u Serendib. Tamo priredi veliku svadbu, jer to je divan mladić i pretrpio je strahote zbog nje.

Starica krenu na put sa svojim robinjama, te stigoše u Serendib i uđoše u vrt Hatunine majke. Kada uđoše u šator, Bediatuldžemala ugleda Sejfulmuluka, a starica im ispriča šta je bilo s Plavim Carem, kako je mladić bio suočen sa smrću u tamnici Plavoga Cara. Uostalom, od ponavljanja nema koristi.

Onda car Sejfulmuluk reče Hatuninom ocu, Tadžulmuluku.[65]

– Velikodušni care, nešto bih te zamolio, ali me strah da to nećeš učiniti.

– Tako mi Boga – reče Tadžulmuluk – kada bi mi dušu tražio, ne bih te odbio zbog dobra koje si učinio.

– Želim da udaš kćer Hatunu za moga brata Saida, kako bismo svi bili tvoje sluge.

– Drage volje – odgovori Tadžulmuluk pa okupi svoje državne prvake i vjenča kćer Devlet Hatunu sa Saidom.

Kada se vjenčanje obavi, prosuše zlato i srebro. Car naredi da okite grad i prirediše pir. Sejfulmuluk ode u đerdek sa Bediatuldžemalom, a Siad sa Devlet Hatunom, i to iste noći.

Sejfulmuluk ostade nasamo s Bediatuldžemalom četrdeset dana, a onda mu ona jednoga dana reče:

– Careviću, je li ti na srcu ostao žal za nečim?

– Bože sačuvaj! – uskliknu mladić. – Ja sam dobio što sam želio i nije mi na srcu ostao nikakav žal. Međutim, htio bih se sastati s ocem i majkom u zemlji Egiptu, te da vidim jesu li još dobro, ili nisu.

Bediatuldžemala naredi nekolicini svojih slugu da odvedu Sejfulmuluka i Saida u Egipat. Sluge ih odvedoše njihovim porodicama, te se Sejfulmuluk srete s ocem i majkom, a Said sa svojima. Ostadoše kod njih sedmicu dana, a zatim se oba oprostiše s roditeljima pa odoše u grad Serendib. Kad god bi se uželjeli rodbine, odlazili su i vraćali se.

Sejfulmuluk i Bediatuldžemala živjeli su sasvim sretno i zadovoljno, isto kao i Said s Devlet Hatunom, dok im ne dođe Rušiteljica Užitaka i Razbijačica Skupova.

Slava Živome koji ne umire, koji je stvorio sve ljude i odredio im da umru! On je vječan, bez početka i bez svršetka.

1001 NOĆ

Izdavačka kuća
Ljiljan
Sarajevo
Za izdavača
Mensur Brdar
Lektor
Behija Bitić
Korektor
Enes Durmišević

DTP
IPC, Elvir Dizdarević
i Velija Hasanbegović
Štamparija
Mladinska knjiga, Ljubljana
Za štampariju
Franc Predan

HILJADU i jedna noć
1001 noć/ [preveo Esad Duraković;
[ilustracije] Dževad Hozo]. – Sarajevo : Ljiljan, 1999. – 4 knj.: ilustr. u bojama : 24 cm

Prijevod djela: Kitãb alf layla wa layla. -
Bilješke uz tekst
Knj. 3. – 569 str.

BILJEŠKE

[1] Aluzija na legendu o Aleksandru Velikom.

[2] *Kur'an*, 38:34.

[3] Oznaka Sudnjeg dana.

[4] Metaforička oznaka kraja svijeta.

[5] Ime džina koga je Sulejman protjerao zato što je otkrio tajnu njegovog prstena.

[6] O njima govori *Kur'an*, 18:59.

[7] *Kur'an*, 53:14.

[01] Naslov izvornika glasi *Priče o Sindabadu*, ali smo se odlučili za naslov *Sindabadova putovanja* jer je kao takav udomaćen u nas posredstvom prijevoda sa evropskih jezika. Ime *Sindabad* u izvorniku ima određeni član (*as-Sindabad*) koji izostavljamo, suprotno principu koji smo usvojili u prijevodu *Hiljadu i jedne noći*, također zbog toga što je oblik *Sindabad* (ili *Sindbad* kome ne dajemo prednost) odveć dugo u upotrebi.

[8] Aluzija na kur'anski tekst.

[9] Arapski oblik za kastu kšatrija (kasta drugog reda).

[10] Istaknuti prijeislamski arabljanski pjesnik kome, historijski, nikako nije mjesto na ovome mnogo kasnijem posijelu. Ovakvi anahronizmi nisu rijetkost u *Hiljadu i jednoj noći*.

[11] Vjerovatno se misli na Aristotela.

[12] Jedna od posljednjih deset noći Ramazana u kojoj je započeto objavljivanje *Kur'ana*.

[13] *Kur'an*, 9:51.

[14] Jezero koje se nalazi kod srednjovjekovnog Kaira i o kome su ispredane legende. Ime je dobilo po basnoslovno bogatom faraonskom saradniku Karunu o kome govori i *Kur'an* (pogl. 28, 29, 40).

[15] Prvo kur'ansko poglavlje koje se uči u posebnim prilikama.

[16] Jedna od četiri pravne škole (pravca) kod muslimana. Dobila je naziv po osnivaču i pravniku Maliku iz VIII vijeka.

[17] Sueski zaljev.

[18] O sudbini poslanika Jusufa i odnosu s njegovom braćom govori 12. kur’ansko poglavlje.

[19] Vrhovni pravni i vjerski autoritet.

[20] U prijevodu: *čudesni*.

[21] U prijevodu: *neobičan*.

[22] Drevni palestinski narod protiv koga su vođeni čuveni ratovi (687-716. p. n.e.).

[23] Jedan rital odgovara 449,28 grama.

[24] Idoli o kojima govori 71. poglavlje *Kur’ana*, ajet 23. Prema predaji, to su bili dobri ljudi kojima su podignuti nadgrobni spomenici, pa su vremenom postali predmetom obožavanja.

[25] U prijevodu: *istrebljivač, tamanitelj*.

[26] Arabljani iz južnog dijela Arabije, koji su bili u trajnom neprijateljstvu sa sjeverno-arapskim plemenima.

[27] U prijevodu: *onaj koji uništava*.

[28] U prijevodu: *jutarnja zvijezda*.

[29] Kaba.

[30] Stanovnici grada Medine koji su primili poslanika Muhammeda nakon njegovog preseljenja iz Meke (hidžra).

[31] Znameniti namjesnik u Iraku kojeg je postavio umajadski halifa Abdulmelik ibn Mervan (vladao 685-705).

[32] Al-Hadždžadž je porijeklom iz plemena Sakif koje je bilo najuticajnije u gradu Taifu, nedaleko od Meke.

[33] Dirhem je manja novčana jedinica od dinara.

[34] U doslovnom prijevodu: *onaj koji ispravlja grješke plemenitih*.

[35] Žena odbija upaliti svijeću vjerovatno radi toga da ne bi nestala čarolija.

[36] Umajadski halifa (724-843).

[37] Al-Katib znači: *sekretar*.

[38] U izvorniku se brkaju lica: čas Junus priča u prvome licu, kao da prepričava vlastiti doživljaj, a čas je narator treće lice. Mi smo dosljedno koristili drugu varijantu.

[39] Slova arapskog alfabeta.

[40] Nenadmašni pjevač i svirač na lutnji iz doba dinastije Abasida. Rođen je 769. a umro 850. godine.

[41] Abu Ishaku smeta što ga posjetilac oslovljava samo imenom, a ne sa uobičajenim gospodine, ili gospodaru moj...

[42] U doslovnom prijevodu: *otac čemera*, što je sinonim za đavola.
[43] *Farz* je imperativna dužnost muslimana. U ovom slučaju, farz je ujutro klanjati sabah.
[44] Jedan od najpoznatijih dijelova Basre. Čuven je po tome što su se u njemu u prijeislamsko doba redovno održavali svearapski pjesnički turniri. Ta tradicija očuvana je do danas.
[45] Prvi dan perzijske solarne godine.
[46] Prema *Kur'anu*, Allah je stvorio prvog čovjeka Adema, pa je naredio melecima da ničice padnu pred čovjekom priznajući na taj način njegovu superiornost. Svi su pali ničice osim Iblisa koji je od tada u Božijoj nemilosti kao đavo (*Kur'an*, 2:34).
[47] Aluzija na tragično zbacivanje vezirske porodice al-Barmakida 803. godine, nakon čega je cijela porodica bila izložena represalijama.
[48] U doslovnom prijevodu: *nesreća na putu*.
[49] Sufije su islamski mistici. Ime su dobili, prema preovlađujućem mišljenju, po tome što su se veoma skromno oblačili u vunenu odjeću (*suf*).
[50] Igra riječi: kukuruzna kaša na arapskom jeziku je *balila*, što je očigledno vrlo slično izgovoru imena Dalila.
[02] U izvorniku ova priča nije ničim odvojena od prethodne. Budući da ipak može predstavljati zasebnu cjelinu, mi smo je izdvojili dajući joj svoj naslov.
[51] Igra riječi: az-Zejbak al-Misri znači: *živa kairska*.
[52] Arapska poslovica izražena u formi rimovane proze.
[53] Aluzija na poslanika Muhammeda i njegove sljedbenike, muslimane.
[54] Aluzija na drugi ajet 96. kur'anskog poglavlja.
[55] *Zemzem* je bunar u Meki, a *al-Hatim* je zid na sjeverozapadnoj strani Kabe.
[56] U ovom izdanju izvornika stoji: "Gospodaru pet sablasti" (*ašyâk*). U nekim drugim izdanjima stoji *ašbâk*, što u ovoj sintagmi može aludirati na planete Sunčevog sistema.
[57] *Kur'an*, 2:286.
[58] Jedna vrsta jela od fino mljevenog brašna. Može biti i u obliku kaše.
[59] Dževhera u prijevodu znači *dragulj*.
[60] Malo zdanje u koje se povlače pobožni ljudi da bi se posvetili bogosluženju.

[61] O legendarnom gradu Iremu i stradanju naroda Ad govori 89. kur’ansko poglavlje.

[62] *Kur’an*, 22:45.

[63] To je 35. kur’ansko poglavlje.

[64] Carica od Sabe.

[65] U drugim izdanjima na ovome mjestu stoji rečenica iz koje se jasno vidi da se carević obraća Tadžulmuluku. U našem, bulačkom izdanju to se može zaključiti samo iz konteksta.